

NOVIČOK

Případ Sergeje a Julije Skripalových

Ladislav Středa

Novičok

Případ Sergeje a Julije Skripalových

Ladislav Středa

Praha 2019

Obsah	str.
Přehled zkratk	3
PŘEDMLUVA	4
ÚVOD	8
1 Co je to vlastně novičok	13
1.1 Látka se střední těkavostí (Intermediate Volatility Agent)	14
1.2 Novičoky nebo látky série A	15
1.3 Kdo je to Vil S. Mirzajanov	24
1.4 Vlastnosti novičoků	26
1.5 Struktura a reaktivita látek A-230 a A-234	28
1.6 Další případy použití látek skupiny novičok	31
1.6.1 Otrava bankéře Kivelidiho	31
1.6.2 Otrava muslimských vůdců	32
1.7 Novičoky a kontrolní opatření Úmluvy	32
2 Chronologie otravy Skripalových	37
2.1 Sled událostí od 4. března 2018 do 8. února 2019	37
2.2 Souhrn informací o látce A-234	179
3 Pochybnosti o oficiální verzi otravy Skripalových	188
3.1 Novičok - nejmocnější chemická zbraň světa	188
3.2 Jenom Rusko umí vyrobit novičok	194
3.3 Jakou úlohu sehrál seržant Nick Bailey	195
3.4 Kde se nacházejí Skripalovi	195
3.5 Tajemná žena Sergeje Skripala	196
3.6 Podivná činnost agentů GRU	197
3.7 A ještě další vyjádření	200
4 Český novičok	205
4.1 Vývoj kauzy v České republice	205
4.2 Komentář k prohlášení představitelů státních orgánů	219
ZÁVĚR	226
Poznámky k textu a literatura	233

Přehled zkratk

A-230	látka A-230: methyl- $\{N-[1-(diethylamino)ethyliden]amido\}$ fosfonofluoridát
A-232	látka A-232: $N-[1-(diethylamino)ethyliden]amido-O$ -methyl-fosforofluoridát
A-234	látka A-234: $N-[1-(diethylamino)ethyliden]amido-O$ -ethyl-fosforofluoridát
BIS	Bezpečnostní informační služba ČR
BZ	látka BZ: chinuklidin-3-yl-difenyl(hydroxy)acetát
CIA	Central Intelligence Agency (Ústřední zpravodajská služba USA)
DEFRA	Department for Environment, Food and Rural Affairs (Ministerstvo pro životní prostředí, potraviny a záležitosti venkova VB)
DSTL	The Defence Science and Technology Laboratory Porton Down (Vědecká a technologická laboratoř pro obranu Porton Down VB)
ECBC	Edgewood Chemical Biological Center (Edgewoodský arsenál USA)
EU	Evropská unie
FSB	Федеральная служба безопасности Российской Федерации, ФСБ (Federální služba bezpečnosti RF)
GA	tabun: O -ethyl- N,N -dimethylfosforamidokyanidát
GB	sarin: O -isopropyl-methylfosfonofluoridát
GD	soman: O -(3,3-dimethylbutan-2-yl)-methylfosfonofluoridát
GF	cyklosin: O -cyklohexyl-methylfosfonofluoridát
GNIOChT	Государственный научно исследовательский институт органической химии и технологии (Státní vědeckovýzkumný ústav organické chemie a technologie RF)
GP	látka GP/GV: N,N -dimethylamido- O -[(2-dimethylamino)ethyl]fosforofluoridát
GRU	Главное разведывательное управление, ГРУ (Hlavní správa rozvědky RF)
KGB	Комитет государственной безопасности, КГБ (Výbor státní bezpečnosti RF)
MI5	Military Intelligence, Section 5 (Britská kontrarozvědná a bezpečnostní služba)
MI6	Military Intelligence, Section 6 (Britská rozvědka)
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)
NSA	National Security Agency (Národní bezpečnostní agentura USA)
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OPCW	Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons (Organizace pro zákaz chemických zbraní)
PSF	určité organické chemické látky nezapsané v seznamech obsahující prvky fosfor, síru nebo fluor
SAB	Scientific Advisory Board (Vědecký poradní sbor OPCW)
SVR	Служба Внешней Разведки (Služba vnější rozvědky RF)
Úmluva	Úmluva o zákazu vývoje, výroby, hromadění zásob a použití chemických zbraní a o jejich zničení
TS OPCW	Technický sekretariát OPCW
VX	americká látka VX: O -ethyl- S -[2- N,N (diisopropylamino)ethyl]-methylfosfonothioát
Vx	ruská látka R33: O -isobutyl- S -[2- N,N (diethylamino)ethyl]-methylfosfonothioát
VXC	čínská látka VX: O -butyl- S -[2- N,N (diethylamino)ethyl]-methylfosfonothioát

PŘEDMLUVA

Winston Churchill

*„Lež oběhne půl světa, dřív než má pravda
příležitost si natáhnout kalhoty.“*

Doyen amerického tisku a bývalý vedoucí redakce *New York Times* John Swinton pronesl v roce 1880 před noblesním newyorským tiskovým klubem následující komentář:

„Cosi takového jako nezávislý tisk do dneška v dějinách světa neexistuje. Víte to vy a vím to i já. Není mezi vámi jediný, kdo by se odvážil poctivě napsat svůj názor, a pokud to udělá, ví dopředu, že se to nedostane do tisku. Jsem placen každý týden za to, že se můj počestný názor nedostane do novin, u nichž jsem zaměstnán. Další z vás jsou podobně placeni za podobné věci, a kdo z vás by byl tak hloupý a své počestné názory napsal, ocitl by se na dlažbě a musel by se poohlédnout po novém zaměstnání. Kdybych byl býval svůj počestný názor zveřejnil v některém vydání svých novin, během čtyřiaadvaceti hodin bych byl bez místa. Ničit pravdu, lhát bez obalu, pervertovat, zapírat, líbat nohy mamonu a prodávat zemi za každodenní chleba, takové je zaměstnání novináře. Víte to vy a já vím, jaké je to šílenství narazit na nějaký nezávislý tisk. Jsme nástroji a vazaly bohatých mužů za scénou. My jsme panduláci, oni tahají za provázky a my tancujeme. Náš talent, naše schopnosti a celý náš život je majetkem jiných lidí. Jsme intelektuálními prostitutkami.“

Jak aktuální je tento komentář i v současnosti. Americký autor, novinář, mediální odborník a profesor vědecké komunikace Robert W. McChesney na začátku 21. století prohlásil, že smrt žurnalistiky se odehrála v uplynulých deseti letech. Privatizace médií vede prý v poslední době dokonce k tomu, že výběr zpráv je podřízen obsahu reklamy - vždyť přece ta je pro sdělovací prostředek hlavním zdrojem příjmů. Většina novinářů se už na počátku své kariéry bezděčně začíná podřizovat vnitřním tlakům média, pro které pracují. Například k téměř profesní etice už patří odkopávat zločiny Západu do autu a ve zpravodajství se věnovat dalším zemím pouze s aspektem jejich užitku pro západní svět.

Seymour M. Hersh je označován za legendu investigativní žurnalistiky. V roce 1969 odhalil americký masakr civilistů ve vietnamské vesnici My Lai. V roce 2004 zveřejnil informace o americkém mučení zajatců v irácké věznici Abú Ghrajb. Psal i o prezidentovi J. F. Kennedym, izraelském jaderném arzenálu a sovětském sestřelení jihokorejského letadla KAL 007. Odmítl oficiální verzi toho, jak Američané v květnu 2011 zabili v Pákistánu Usámu bin Ládina. Ve své poslední knize, *Reportér*, uvádí:

„Jsem jeden z posledních, kdo zažil zlatý věk žurnalistiky, kdy reportéři denního tisku nemuseli soutěžit se čtyřiaadvacetihodinovým zpravodajským cyklem kabelových televizí, kdy noviny měly dostatek hotovosti z propagace a inzerce a kdy jsem mohl cestovat kamkoliv a kdykoliv. Jsme otupělí falešnými zprávami, vzrušenými a nekompletními informacemi a nepravdivými tvrzeními, které nonstop přináší náš denní tisk, naše televize, naše online zpravodajské agentury, naše sociální média a náš prezident. V dohledu není žádný spasitel seriózních médií. Mainstreamové noviny, časopisy a televizní stanice dál budou propouštět reportéry, zmenšovat redakce a škrtit fondy použitelné na dobrá zpravodajství, obzvláště investigativní žurnalistiku“.

Viktor Farkas, novinář, autor literatury faktu, a odborník na komunikaci, ve své knize *„Lži za války a v míru. Tajná moc tvůrců veřejného mínění“* (1) předkládá pohled do zákulisí tvorby veřejného mínění a především do zákulisí mediální a politické manipulace. Na desítkách konkrétních příkladů nechává nahlédnout do karet nejruznějších manipulátorů

a dezinformátorů, jejichž jediným cílem je, abychom si mysleli přesně to, co si přejí jejich klienti z řad politiků a byznysmenů.

Jedním z nejaktuálnějších příkladů byly války proti Iráku v letech 1991 a 2003. V roce 1990 byl úkol PR agentury zformovat pro válku proti Iráku veřejné mínění v USA. PR team nejdříve zorganizoval na mnoha univerzitách informační dny o Kuvajtu a v kostelech „National Day of Prayer for a free Kuwait“. Paralelně k tomu guvernéri ve třinácti amerických státech vyhlásili vzpomínkový den pro Kuvajt. Byly vytištěny tisíce nálepek, potištěny tisíce triček, tisícům novinářů byla rozdána složka s informačními materiály vyzvedající údajné přednosti kuvajtské společnosti, ačkoli ta je ve skutečnosti hluboce nedemokratická. Organizovalo se setkání s novinovými a rozhlasovými organizacemi, konaly se tiskové konference, na nichž směli bojovníci kuvajtské rezistence hovořit o svých hrdinských činech. Bývalý zpravodajský producent *CBS/NBC* vyrobil na objednávku PR profesionálů 24 zpravodajských videopořadů. PR týmu se konečně, během rozhodujícího jednání Rady bezpečnosti OSN podařilo v budově OSN prosadit informační stánek s videonahrávkami a s velkými formáty fotografií kuvajtských obětí irácké invaze.

Vrcholem PR kampaně bylo společně s Bílým domem koordinované slyšení před Kongresem USA, který byl vůči válce kritický. Kuvajt si najal americkou PR firmu Hill&Knowlton v jejímž čele stál přítel tehdejšího prezidenta USA George H.W. Bushe a šéf jeho kanceláře. Na tomto slyšení informovala patnáctiletá kuvajtská zdravotní sestra jménem Nayirah se slzami v očích o tom, jak irácká armáda rvala v kuvajtských nemocnicích miminka z inkubátorů a házela je na podlahu, aby tato lékařská zařízení mohla odtransportovat do Iráku. Nayirahiny otřesné výpovědi odvysílalo 700 televizních stanic a sledovaly je desítky miliónů diváků. Její vystoupení, několikrát citované také v projevech prezidenta Bushe st. vytvořilo podstatný faktor veřejného souhlasu s osvobozenou válkou. V osvobozeném Kuvajtu byl potlačen výsledek vyšetřování, které prokázalo, že v tamějších nemocnicích žádné inkubátory nechybí. Zjevně tu lhali i kuvajtští lékaři. Amnesty International, která se důvěřivě zmiňovala o 312 zabitých miminkách z inkubátorů, odvolala své počty jako nezdůvodněné. Dokonce americký vrchní velitel Norman Schwarzkopf po válce přiznal, že záměrně média mylně informoval. V lednu 1992 konečně praskla také identita Nayirah - byla to dcera kuvajtského velvyslance v USA. Tzv. „lež z inkubátoru“, která ani nebyla natočena někde v Perském zálivu, nýbrž v Londýně, je od té doby pokládána za parádní příklad moderní válečné propagandy.

Podobný vývoj měla příprava druhé války v Zálivu, okupace Iráku v roce 2003. Již ve 14 hodin 40 minut, několik hodin po leteckých útocích v New Yorku a Washingtonu 11. září 2001, svolal tehdejší ministr obrany Spojených států Donald Rumsfeld své nejbližší spolupracovníky a zadal úkoly: „Chci ty nejlepší informace, ale rychle. Zvažte, jestli to stačí také k napadení SH (Saddáma Husajna). Nejenom UBL (Usámy bin Ládina). Go massive. Přineste všechno - ať to sedí nebo ne“. Prezident George W. Bush ml. již 17. září 2001 před Národní bezpečnostní radou prohlašuje: „Věřím, že Irák byl zapleten do útoků, ale ještě ho nenapadnu. Teď ještě pro to nemám důkazy“. V srpnu 2002 prohlásil viceprezident Spojených států Dick Cheney v Nashville před nadšenými válečnými veterány: „Prostě řečeno - není pochyb o tom, že Husajn má teď zbraně hromadného ničení. Není pochyb o tom, že je hromadí, aby je použil proti našim přátelům, spojencům a proti nám“.

Při společné tiskové konferenci prezidenta Spojených států George W. Bushe a ministerského předsedy Velké Británie Tonyho Blaira 1. září 2002 řekl Bush reportérům: „Rád bych vám připomenul, že když inspektoři odcházeli do Iráku a bylo jim bráněno do země vstoupit, vydala Mezinárodní agentura pro atomovou energii (MAAE) zprávu o tom, že Iráčanům chybí ukončení vývoje jaderných zbraní šest měsíců. Nevím, jaké další důkazy ještě potřebujete“. Citovaná zpráva MAAE neexistuje.

Prezident Bush 12. září 2002 nazývá Husajna před Spojenými národy tíživým a vzrůstajícím nebezpečím, poukazuje na chemické a biologické zbraně a připravuje světové společenství, ještě velmi opatrně, na válku. Rumsfeld prohlásil 13. září 2002: „Ve světě se nedebatuje o tom, zda ty zbraně mají. To přece víme všichni. Ví to každá cvičená opice“. A 7. října 2002, 3 dny před hlasováním v Kongresu, které mělo dát prezidentovi pro válku volnou ruku, pronáší Bush určitě nejdramatičtější projev předválečného období. Nazývá Irák největším nebezpečím na světě, poprvé hovoří o kontaktech na vysoké úrovni mezi Al Kajdou a Saddámem, o arzenálu biologických a chemických zbraní, které by mohly pozabíjet milióny lidí, a uzavírá: „Nemůžeme čekat na poslední důkaz - The Smoking Gun - který by mohl mít podobu atomového hříbu“.

V projevu State of the Union 28. ledna 2003 varoval prezident Bush před nebezpečím iráckých zbraní hromadného ničení. „Britská tajná služba zjistila, že Saddám Husajn před nedávnem hledal signifikantní množství uranu v Africe.“ Všichni ale už vědí, že zprávy jsou zfalšovány. Německá kancléřka Angela Merkelová 8. února 2003 sekunduje prohlášením: „Ohrožení ze strany Saddáma Husajna a jeho zbraní hromadného ničení je reálné“. A válka konečně mohla 20. března 2003 vypuknout.

Neméně významná je i úloha přeběhlíků. Například šéf exilového iráckého Iraqi National Congres (INC) desítky let bojoval za odstranění Saddáma Husajna. V Jordánsku byl odsouzen v nepřítomnosti k 22 letům vězení za podvod, zpronevěru a manipulaci s měnou. Kontinuálně zásoboval tajné služby falešnými informacemi ze své bývalé vlasti a přivezl do Spojených států tři údajné přeběhlíky. První inženýr prohlásil, že ví o biologických zbraních v Iráku. Druhý, že má speciální vědomosti o pojízdých biologických laboratořích. Třetí, že má k dispozici informace o iráckém atomovém programu přímo od zdroje.

Nejpozději v prosinci 2002 britská tajná služba už dobře věděla, že důvěrný zdroj z Iráku dodávající informace o zbraních hromadného ničení Saddámovu režimu si vše bohapustě vymýšlí. I na to upozorňuje zpráva vyšetřovací komise Johna Chilcota, která nebývale kriticky zhodnotila přístup Británie k irácké válce v roce 2003. Podle Chilcota MI6 už čtyři měsíce před invazí měla jasno o tom, že zdroj je patologický lhář, který si od začátku vše vymýšlel. Britští agenti na svůj zdroj pochybných zpráv narazili v září 2002, když se snažili stůj co stůj objevit Saddámovy arzenály. Když jim však tvrdil, že nervový plyn je skladován ve skleněných koulích, zapochybovali - něco takového bylo možné pouze ve zmíněném hollywoodském béčkovém thráku *Skála*. MI6 přesto nenechala výmysly posoudit nezávislými zbraňovými experty. V únoru 2003 měla prakticky jasno, že zdroj lže dlouhodobě a systematicky, ale zprávu o tom sepsala až dva týdny po zahájení invaze. Oficiálně byl zdroj vyškrtnut ze seznamu spolupracovníků až v červenci 2003.

Bývalý ministr zahraničí Spojených států Colin Powell vyzval americké výzvědné služby, aby objasnily, proč neupozornily na to, že zdroj informací o iráckých zbraních hromadného ničení byl nespolehlivý. „Bylo léta známo, že zdroj nazývaný Curveball byl zcela nespolehlivý. Je na Ústřední zpravodajské službě (CIA) a Obranné zpravodajské agentuře (DIA), aby odpověděly, proč to nebylo známo, než byla zpráva NIE (o iráckém programu) předložena Kongresu, vložena do prezidentova projevu o stavu Unie a mé prezentace v OSN.“ Exministr vystoupil v OSN měsíc a půl před americkou invazí do Iráku, která vedla k Husajnovu svržení. Powell argumentoval, že je třeba vojensky zasáhnout, protože Irák disponuje mobilními biologickými zbraněmi. „Zdrojem je očitý svědek, který vykonával dohled nad jedním z těchto zařízení,“ tvrdil tehdy Powell. Oním svědkem byl Iráčan Rafid Džanábí. Američané v Iráku žádné zbraně hromadného ničení nenašli a Powell už dříve vyjádřil lítost nad tím, že v OSN prezentoval nepravdivé informace. Džanábí v rozhovoru pro *Guardian* prohlásil, že údaje o zbraních hromadného ničení Západu podsunul, protože chtěl Irák zbavit Husajna. Svého činu nelituje, ačkoliv ho mrzí válečné oběti. „BND (německá zpravodajská

služba) věděla už v roce 2000, že jsem lhal. Osmnáct měsíců mě pak nechali být, protože věděli, že lžu, i když jsem to nikdy nepřiznal. Věřte mi, že jsem si tehdy myslel, že tím pro mě věc skončila. Ale potom se na mě najednou znovu obrátili a chtěli víc podrobností. Nevím, proč BND potom informace, které skončily v Powellově prezentaci, předala CIA. Chci, aby se to vyšetřilo a lidé se dozvěděli pravdu.“

Ale můžeme zmínit i naši zkušenost. Dne 25. února 1968 uprchl na Západ generál Československé lidové armády Jan Šejna. Získal politický azyl v USA a vytěžovala ho CIA. Podle jeho výpovědi přednesené dne 17. září 1996 před výborem pro příslušníky ozbrojených sil Výboru pro národní bezpečnost Sněmovny reprezentantů Kongresu USA se v československé nemocnici v Severní Koreji prováděly pokusy na amerických vojácích, které měly údajně pokračovat i ve Vojenské nemocnici ve Střešovicích. Skutečností je, že v Koreji v době od dubna 1952 do září 1953 působila československá tzv. Polní pohyblivá chirurgická nemocnice. Personál této nemocnice představoval kolem 30 osob (lékaři, sestry, technický personál) z Československa a kolem 100 příslušníků korejské armády.

Vyšetřování údajných pokusů v této nemocnici na amerických válečných zajatcích českými orgány a Úřadem dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu (ÚDV) nenalezlo žádný důkaz, který by Šejnovo vyjádření potvrzoval. Podle ÚDV neexistuje další svědectví v archivních materiálech ani nejsou žádné další důkazy účasti československých občanů na pokusech a přesunech zajatců během Korejské války. Kvůli vysokému počtu korejských zaměstnanců, častému střídání lékařů a špatnému vybavení označuje ÚDV toto nemocniční zařízení za neschopné umožňovat jakoukoli utajenou činnost.

Po návratu amerických válečných zajatců v dubnu 1953 uvádí tajná zpráva pro ministra obrany USA, že komunisté v Koreji nepoužívali žádné tajuplné metody jako drogy a jiné chemické látky, jejich způsob vymývání mozků je založen pouze na tvrdé propagandistické indoktrinaci. A rovněž je nutné připomenout, že útěk generála Šejny z Československa nebyl motivován politickými důvody. Byl v té době již stíhán za kriminální činnost spojenou s rozkrádáním. Jeho pozdější spolupráci s CIA lze chápat pouze jako snahu o zavděčení se svým chlebovárcům, i za cenu předávání naprosto nepravdivých informací. (2)

A s velice zajímavou předpovědí, tak aktuální pro současnost, přišel autor knihy „*Smrt ve věži*“ Petr Hájek (3). „Na pořadu dne na evropském kontinentě je tedy něco opravdu velkolepého, co umožní šok z brexitu přebít. Můžeme jen spekulovat, zda to bude něco typu otrávené vody ve velké metropoli (spíše však v několika současně) s tisíci či desítkami mrtvých, nebo jestli scénáristé přikročí k ještě radikálnějším představením - typově třeba až k radiačnímu zamoření většího území po útoku na jadernou elektrárnu (elektrárny), respektive vymyslí ještě něco oblodnějšího se statisíci, možná až miliony obětí. Fantazii pro zvrhlosti se v tomto případě meze nekladou.“

Proč vlastně tak dlouhá a možná, že i trochu nesouvislá předmluva? Právě proto, že se při hodnocení jakýchkoli světových událostí musí veřejnost vždy spoléhat na to, co k tomu sdělí média, politici a v řadě případů přeběhlíci. Právě ti poslední předávají smyšlenky politikům v hostitelských zemích, kteří následně přijímají rozhodnutí na základě těchto smyšlených informací. A to se týká i případu otravy Sergeje a Julije Skripalových, který je předmětem této publikace.

ÚVOD

Salisbury je město v anglickém hrabství Wiltshire, má 45 000 obyvatel. Je nejrozsáhlejší částí distriktu Salisbury. Nachází se na okraji Saliburské nížiny v jihovýchodní části hrabství Wiltshire na soutoku řek Nadder, Ebble, Wylve a Bourne s řekou Avon. Na sever a na východ od města se rozkládá Saliburská nížina. Většina této oblasti je využívána armádou jako vojenský výcvikový prostor. U *Middle Wallop* se nachází vojenská letecká základna a u *Thruxtonu* malé civilní letiště. Salisbury není napojeno na dálniční síť. Světoznámá památka Stonehenge, nacházející se asi 13 km na severovýchod od Salisbury, má velmi pozitivní vliv na ekonomické příjmy, hlavně z turistického ruchu. Město samotné je atraktivní pro turisty hlavně svou katedrálou a oblastí původního města *Old Sarum*. Hlavními nákupními centry jsou *Old George Mall*, *Maltings* a *Winchester Street*. Nejdůležitějšími zaměstnavateli v rámci města jsou *Salisbury District Hospital*, *Friends Provident* a společnost vyrábějící pyrotechniku *Pains Wessex*. (4)

Policie hrabství Wiltshire uvedla: „V neděli 4. března okolo 16.15 hodin jsme obdrželi volání od občana, který měl strach o zdraví dvojice lidí. Zhruba šedesátiletý muž a třicetiletá žena byli nalezeni v bezvědomí na lavičce u nákupního centra The Maltings. Zasahovali policisté, záchranáři a hasiči, oblast byla uzavřena. Pár, o kterém se domníváme, že se znal, neměl žádná viditelná zranění“. Velice brzy bylo odhaleno, že pár, který byl nalezen v bezvědomí na lavičce, byl Sergej Skripal a jeho dcera Julija.

Kdo je Sergej Skripal a jeho rodina

Sergej Skripal, dobové foto
v uniformě důstojníka KGB

Sergej Skripal dnes

Sergej Skripal byl plukovníkem ruské vojenské zpravodajské služby GRU. V roce 1995 se nechal naverbovat pro spolupráci s britskou tajnou službou MI6 a byl dlouhá léta jejím velmi ceněným spolupracovníkem. Tehdy působil ve službách GRU služebně na ruské zahraniční misi v Madridu. Předtím působil na Maltě a byl členem španělské rezidentury GRU. Britskému agentovi, který používal identitu španělského obchodníka, se podařilo přimět ho ke spolupráci. V této činnosti pokračoval, s MI6 byl v kontaktu i poté, co začal trpět cukrovkou a byl odvelen do Moskvy. Nejsou ale přitom žádné důkazy o osobním setkání s britskými agenty, zato jsou uvedeny podrobné informace psané Skripalem neviditelným inkoustem do knihy. Skripalova manželka Ludmila při cestě do Španělska doručila tuto knihu důstojníkovi MI6. Do důchodu odešel v roce 2000.

Britská rozvědka MI6 za jeho informace ochotně platila vysoké částky, protože je považovala za vysoce užitečné a důvěryhodné. Skripalova hodnota spočívala zejména v jeho detailní obeznámenosti s fungováním a strukturou vojenské rozvědky. MI6 například předal téměř kompletní seznam zaměstnanců GRU, na dvě stě ruských špiónů v západní Evropě. Britové pak tyto informace sdíleli i se svými spojenci a poskytli je například americké Ústřední

zpravodajské službě (CIA), čímž se jim podařilo oslabit jednu z klíčových složek ruských tajných služeb. Výměna informací měla svá jasná pravidla: MI6 pro Skripala pronajala rekreační nemovitost ve španělské Malaze, kde se Skripal scházel se svým britským protějškem. Několik schůzek trvajících tři až čtyři hodiny se vždy odehrálo během tří dní, za každou z nich dostal Skripal zaplacené mezi 5000 a 6000 dolary. Rusko uvedlo, že agent za své informace, vyinkasoval 100 tisíc dolarů. Peníze putovaly na jeho španělský účet. Ačkoli MI6 Skripala ve svých složkách popisuje jako člověka, který vždycky hledal možnost, jak si bokem něco vydělat, hodnotí ho velmi vysoce jako jednoho z nejvýkonnějších špiónů období po ukončení studené války. O Skripalově významu vypovídá i jeho krycí jméno Forthwith (Neprodleně).

Skripalovu identitu dvojitého agenta nakonec odhalil spolupracovník Moskvy ve španělských bezpečnostních složkách. Ruská Federální bezpečnostní služba FSB Skripala zatkla v roce 2004. V roce 2006 byl odsouzen na 13 let za špionáž ve prospěch Velké Británie. Byl jedním ze čtyř vězňů propuštěných v roce 2010 výměnou za deset ruských špiónů zadržených v USA. Po této výměně se v roce 2010 přestěhoval do Británie a usadil se v jihoanglickém městě Salisbury. Ve Spojeném království dostal novou identitu, jeho dům v Salisbury byl však zakoupen pod jeho pravým jménem. Podle britského katastru nemovitostí za něj zaplatil 260 tisíc liber, aniž by využil úvěr či hypotéku. Koupil jej pouhý rok poté, co se do Británie vrátil z ruského vězení.

Julija a Sergej Skripalovi

Dcera bývalého ruského agenta Julija Skripalová pracovala pro některé nadnárodní společnosti, mimo jiné Nike či Pepsi. Údajně pracovala roky na vízovém oddělení ambasády Spojených států v Moskvě. V metropoli si také nedávno koupila dům od bývalého manažera americké počítačové firmy CISCO, jejíž produkty podle přeběhlíka Edwarda Snowdena používala americká tajná služba NSA k monitorování uživatelů. V roce 2010 se společně se svým otcem přestěhovala do Velké Británie, o pět let později se ale vrátila do Moskvy. Podle kamarádky z dětství Iriny Petrovové uvažovala v minulosti o změně státního občanství, později ale změnila názor. „Julija se zpátky do Moskvy přestěhovala zejména kvůli svému dlouholetému příteli, přestože sama Británii milovala - a měla ráda i dům, v němž bydleli.“ Podle ní měla Julija se svým otcem skvělý vztah a byla mu dokonalou dcerou. Skripalovi byli perfektní rodina. Julija se svým přátelům údajně nikdy nesvěřovala s rodinnými problémy, a to ani po otcově zatčení. Stejně jako její matka zůstávala pozitivní a neustále se usmívala.

Skripalův syn Alexandr zemřel v Rusku v roce 2017 na selhání jater. Otec zažádal o vydání jeho těla, obdržel pouze jeho popel. Místem jeho smrti je právě Petrohrad, neexistují ale žádné důkazy o tom, že město skutečně navštívil. Bývalá manželka Alexandra byla Natálíja, dcera plukovníka ruské zpravodajské služby GRU Genaděje Griščenka, který byl nejlepším přítelem Sergeje Skripala. Natálíja se po rozvodu s Alexandrem znovu provdala, nyní žije s velšským tenisovým trenérem na Kypru. Po nečekané smrti Alexandra napsala Natálíja na Facebook emotivní zprávu. „Nerada sdílím cokoli ze svého osobního života, ale dneska musím udělat výjimku. Je to pár dní, co jsem se dozvěděla o tom, že zemřel člověk, který mi byl velmi

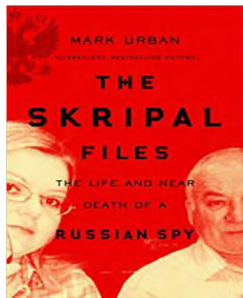
blízký. Moje první láska. Odešel náhle a předčasně. Stále ještě hrdě nosím jeho příjmení. Osud rozhodl, že si nejsme souzeni, každý jsme teď žili na jiném kontinentě. Navždy zůstane v mém srdci.“ Pozdější partnerkou Alexandra byla žena identifikovaná pouze jako Anna (49), novinářům se ji nepodařilo vypátrat. Alexandr měl naplánovaný výlet do Británie za otcem, koupil si letenku na srpen, v červenci ale náhle zemřel.

Manželka Ljudmila, matka Julije, přijela do Spojeného království v roce 2010. Podle úmrtního oznámení zemřela v devětapadesáti letech v roce 2012 na karcinom dělohy. Za podivných okolností zemřel v šedesáti osmi letech i Sergejův bratr Valerij, který sloužil v elitní jednotce ruských letců. Měsíce před svou smrtí extrémně zhubl. Jeho vdově Světlaně, která nyní žije v Kazachstánu, bylo oznámeno, že zemřel při nehodě. Další podrobnosti ale nejsou známy. „Před smrtí byl nemocný, zhubl a vypadaly mu vlasy“, uvedl jeden z jeho známých. Zemřel před dvěma lety.

Sergej Skripal uvažoval o návratu do Ruska, o jeho záměru informoval jeho přítel Vladimir Timoškov. Timoškov se znal se Skripalem od školních let, znal ho, ale ne jako zrádce, vždyť složil přísahu Sovětskému svazu. „Mnoho lidí se mu vyhýbalo a jeho spolužáci cítili, že zradil vlast. Volal mi v roce 2012. Hovořili jsme spolu asi půl hodiny, zavolał mě z Londýna. On popíral, že je zrádce. Řekl mi, že napsal Vladimíru Putinovi, že chce milost a že chce navštívit Rusko, svou matku, bratra a další příbuzné žijící v Rusku.“ Tato nová zpráva o přání bývalého špióna odjet zpět do Ruska zcela mění motiv činu, protože by bylo v zájmu Britů zabránit návratu, neboť Skripal by mohl Rusy informovat o britské zpravodajské službě.

Nedávno se Sergej Skripal obrátil na britskou policii s obavami o svůj život. Britská média uvádějí, že v posledních letech spolupracoval se soukromou bezpečnostní agenturou Orbis Business Intelligence. Tato agentura zaměstnávala i Christophera Steela, který předával Hillary Clintonové zaručené zprávy o Trumpových vazbách na Rusko.

Mark Urban (*1961), historik (především vojenská historie), novinář, nyní zahraničně-politický editor *BBC* programu *Newsnight*, napsal o Skripalovi knihu „*The Skripal Files - The Life and Near Death of a Russian Spy*“.

Mimo tuto knihu napsal řadu dalších například: *Soviet Land Power*, *War in Afghanistan*, *Big Boys Rules*, *Rifles*, *Task Force Black*, *The Tank War & The Edge*. Dříve pracoval jako expert vojenství v redakci deníku *The Independent*. V letech 1993 a 1994 byl blízkovýchodním zpravodajem *BBC*. Rovněž působil jako reportér u jednotek armády USA a Velké Británie. Sledoval a byl přítomný řadě důležitých zahraničních událostí počínaje bosenskou válkou a konče boji v Afghánistánu.

Urban tvrdí, že se jako jediný zpravodaj s bývalým příslušníkem ruské vojenské rozvědky GRU nejen setkal, ale natočil s ním i četné rozhovory zhruba rok předtím, než byl otráven. Podle Urbana Sergej Skripal nevěří, že byl otráven Ruskem. Když se probíral po pěti týdnech v kómatu, těžko se psychologicky srovnával s tím, že se stal cílem vražedného spiknutí Kremlu. V knize Urban popisuje mimo jiné důvody, proč se Skripal rozhodl pracovat pro Británii, i způsoby komunikace. Za informace pak údajně získal tisíce dolarů v hotovosti.

Mimo jiné tak prý ukázal na agenty GRU v Londýně a informoval o konfrontaci mezi GRU a tehdy nově vzniklou Federální bezpečnostní službou (FSB). Podle britského listu autor původně chystal knihu o špionáži po studené válce, po incidentu s otravou se však rozhodl zaměřit výhradně na případ exagenta. Urban popisuje řadu svých setkání během léta v roce 2017, kdy agent žil poklidným životem ve zdánlivě bezpečném úkrytu v domě v Salisbury. Dům patřil tajné službě MI6. Uvádí, že Skripal se velmi zdráhal, aby jej mohl přímo citovat a to slovy: „Podívejte se, máme z Putina strach!“ Sice nevěřil, že jemu osobně něco hrozí, ale přesto se vyhýbal jakýmkoli osobním prohlášením, aby jeho dcera Julija a syn Alexandr mohli běžně jezdit do Moskvy.

Dále se v knize píše o tom, že Skripal strávil většinu svého času sledováním prokremelského vysílání ruské státní televize *První kanál*. Bývalý ruský agent bez ohledu na to, že předával informace britské rozvědce, otevřeně vyjadřoval své nacionalistické názory. Rozčaroval ho zánik Sovětského svazu a pohrdal prezidentem Jelcinem. Dokonce ani nepřisahal věrnost Ruské federaci. Z GRU chtěl odejít na vlastní žádost, ale úřad potřeboval kvalifikované pracovníky a nabídl mu místo v Madridu, kde ho později naverboval agent MI6. Neviditelný inkoust používal Sergej Skripal pro předávání zpráv britským tajným službám. Do operací přitom v 90. letech zapojil i manželku Ljudmilu, která se bezděčně stala špiónkou, když materiály převážela na Západ. Při cestě na dovolenou do Španělska po ní prý dvakrát posílal knihu se stránkami popsanými tajnými vzkazy. Skripal podle autora tvrdil, že žena neměla o obsahu publikace ani tušení. Urban potvrzuje, že Skripal byl po svém příchodu do Velké Británie v roce 2010 informován zpravodajskými službami, že je nadále sledován. Přitom v roce 2011 cestoval do USA, v roce 2012 byl v České republice, v roce 2016 v Estonsku a loni v létě týden ve Švýcarsku. „O otázce návratu Skripala domů se ani neuvažuje. Jeho dům obsadí britští daňoví poplatníci, jeho život v této ulici v Salisbury končí,“ píše v knize Urban. Uvádí, že nyní Skripal a jeho dcera Julija zůstávají pod ochranou policie, avšak to nemůže trvat věčně. Proto otázka, kde by měli žít, zůstává otevřená. „Zatímco byli Skripalovi v nemocnici, bylo navrženo, že by měli odjet do Ameriky nebo do jiné anglicky mluvící země, kde by mohli změnit totožnost.“ K tomuto nápadu zaujímají negativní stanovisko. Sergej Skripal nechce odejít do jiné země.

Skripal je vycvičený parašutista a bez váhání podpořil Putina v roce 2014 při obsazení Krymu. S despektem se vyjadřoval o Ukrajincích, jako o ovcích, které musí mít dobrého pasáka. Odmítal také názor, že by ruská vojska operovala na východě Ukrajiny, když v jejich možnostech bylo dostat se až do Kyjeva. Kniha však nedává odpověď na otázku a motiv, proč by měla GRU, ve které Skripal působil, mít zájem ho zabít právě ve chvíli před volbami v Rusku. [5]

Může se to zdát jako divoká spekulace, ale zamysleme se nad tím, co byl a co je Skripal. Bývalý vysoký důstojník, plukovník ruské vojenské rozvědky GRU, jejíž příslušníci jsou legendární drastičností svých operačních metod, který neváhal využít svých zpravodajských informací a know-how k finančně výnosné špionáži pro britskou rozvědku MI6. Tedy člověk bez skrupulí. A vzhledem k tomu, že riskantní nelegální operace jsou jediné řemeslo, které ovládá, je logické soudit, že po propuštění z ruského vězení a usazení se v Anglii byl silně motivován si vydělávat i nadále tím jediným, co umí. Ve své činnosti tedy nepřestal ani v době pobytu ve velké Británii po roce 2010. Časté byly jeho služební cesty na letiště do Londýna, jak vypovídá jeho řidič, pravidelně se setkával se svým bývalým řídícím důstojníkem a také relativně často cestoval do ciziny. Německý časopis *Focus* s odvoláním na vysoce postaveného pracovníka ve Sjedenoceném velitelství NATO pro kontrarozvědku (ACCI) v Bruselu tvrdí: „Bývalý sovětský dvojí agent Sergej Skripal, který v důsledku březnové otravy málem zemřel, pracoval až do roku 2017 pro čtyři zpravodajské služby NATO. Odhalil přitom několik aktivních špiónů ruské vojenské rozvědky GRU“. Uvádí se, že

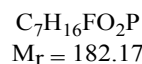
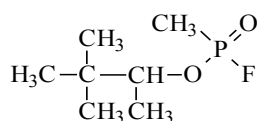
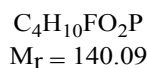
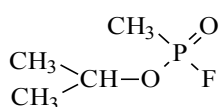
v roce 2012 se Skripal údajně za doprovodu pracovníků britské rozvědky MI6 vydal do Prahy a tamní orgány státní bezpečnosti informoval o aktivní ruské zpravodajské síti. Některé z moskevských agentů znal Skripal osobně ještě z dob své aktivní služby. Dále podle časopisu měl Skripal v létě roku 2016 údajně sdělit estonským speciálním službám tak přesné údaje, že se jim podařilo chytit tři ruské špióny. Mezi nimi tehdy byl jeden důstojník estonské armády ruského původu a jeho otec. Časopis tvrdí, že Skripal poskytl informace také španělskému Národnímu středisku pro rozvědku (CNI). Podle *Focusu* se jednalo o kriminální kontakty ruské mafie v oblasti Costa del Sol s vlivnými politiky a vládními úředníky v Moskvě. V roce 2017 v létě měl Skripal pobývat týden ve Švýcarsku, kde podal informace jejich tajným službám.

V případě Skripal je ještě další pozoruhodný detail, a to je jeho spolupráce s Christopherem Steele ze společnosti *Orbis Intelligence*. Steele pracoval jako agent MI6 na ruském velvyslanectví v Moskvě právě v době, kdy Skripal vedl dvojí hru. Na Skripala dohlížel další agent MI6 Pablo Miller, rovněž zaměstnanec uvedené společnosti. Existuje podezření, že Skripal byl zapojen do sestavování dokumentace na Donalda Trumpa. Je to nepřímý důkaz, nicméně dokumentace byla zpracována v době, kdy Pablo Miller pracoval pro *Orbis Intelligence*. Stejně jako Steele pracoval Miller jako agent MI6 v Rusku. Kromě toho žil ve městě Salisbury v blízkosti domu Skripala. Pro vytvoření dokumentace vymýšlející různé věci o Donaldu Trumpovi a jeho kontaktech s kruhy blízkých Putinovi je potřebný ruský zdroj, který poskytne jména a tak dá dokumentu jistou míru pravděpodobnosti. Právě takové podrobnosti mohl dokumentaci Steeleho dodat Sergej Skripal.

A konečně poslední aktuální mediální zpráva ze 7. ledna 2019. Aktivisté hackerské skupiny *Anonymous* zveřejnili dokumenty, podle nichž zaměstnanci projektu *Integrity Initiative* několik let před incidentem v Salisbury žádali o vyhoštění ruských diplomatů z Velké Británie. A - což je ještě zajímavější - uvedli potřebu nějaké katastrofy na podporu britské obrany. Aktivisté upřesňují, že lidé zapojení do tohoto projektu přilákali ke své práci rovněž Marca Laveryho, odborníka na chemické a biologické zbraně z vojenské laboratoře v Porton Downu. Podle *Anonymous* se v červenci 2018 náborář a soused Sergeje Skripala Pablo Miller zúčastnil schůzky s představiteli Bílých přileb, kteří byli Moskvou a Damaškem obviněni z organizování provokací s chemickými zbraněmi v Sýrii. „Říjen 2018. Spolupracovník Millera ze čtvrtého královského tankového pluku Mark Urban publikuje knihu s rozhovorem se Skripalem, který se náhodou podařilo uskutečnit šest měsíců před otravou. Závěr je zřejmý,“ dodali aktivisté *Anonymous*.

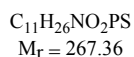
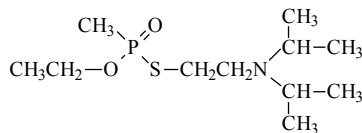
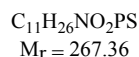
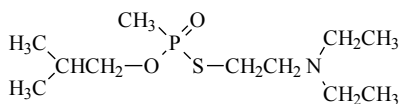
1 Co je to vlastně novičok

V případě údajů o vlastnictví chemických zbraní a jejich zničení můžeme vycházet z oficiálních deklarací států vlastníků tyto zbraně a následně z údajů Organizace pro zákaz chemických zbraní (dále OPCW). [6] V případě látek ze skupiny novičok žádné oficiální údaje nemáme k dispozici a musíme vycházet z ne vždy objektivních a pravdivých informací. Vycházejme z toho, že v 70. a 80. letech minulého století probíhalo intenzivní inovační úsilí jak ve Spojených státech amerických, tak v Sovětském svazu s cílem nalézt nové bojové chemické látky s obecně výhodnějšími vlastnostmi použitelné zásadně v binárním systému. Podstatou binárních receptur je vznik příslušné bojové chemické látky rychlou syntézou z relativně netoxických sloučenin (prekurzorů) při odpálení či dopravě chemické munice na cíl. Zejména šlo o odstranění některých dílčích nevýhod dvou nejvýznamnějších nervově paralytických látek. A to vysokou těkavost sarinu a naopak velmi nízkou těkavost látky VX, znehodnocující její perkutánní účinnost při zasažení přes jakékoliv textilní bariéry.

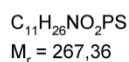
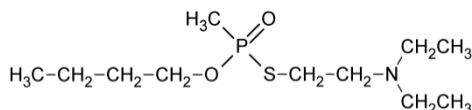
sarin (GB) *O*-isopropyl-methylfosfonofluoridát

soman (GD) *O*-(3,3-dimethylbutan-2-yl)-methylfosfonofluoridát

O-isobutyl-*S*-[2-*N,N*(diethylamino)ethyl]-methylfosfonothioát (ruská VX)

O-ethyl-*S*-[2-*N,N*(diisopropylamino)ethyl]-methylfosfonothioát (americká VX)

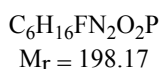
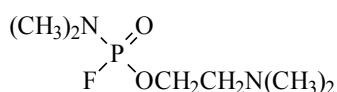

O-butyl-*S*-[2-*N,N*(diethylamino)ethyl]-methylfosfonothioát (čínská VX)

1.1 Látka se střední těkavostí (Intermediate Volatility Agent)

Koncem 60. a počátkem 70. let minulého století zahájily Spojené státy zbrojní projekt „Binary Lethal Weapons Systems“ s cílem obměnit starý chemický arzenál a eliminovat problémy při skladování a ničení prošlých zásob chemické munice. Binární munice měla být vyvíjena pro sirný yperit, sarin a látku VX. Yperit byl ale záhy z projektu vyřazen. Z hlediska modernizace munice byly vyvíjeny pouze základní typy dělostřelecké munice (binární sarin, kód GB-2) a letecké pumy (binární látka VX, kód VX-2). Pro námořnictvo byla vyvinuta již koncem 60. let 500-lb letecká puma BIGEYE, která využívala binární technologii. V roce 1976 armáda standardizovala M687 binární 155 mm granát GB-2, výroba ale byla zahájena v Pine Bluff až 16. prosince 1987.

Z nových bojových chemických látek byl vývoj zaměřen na látky se střední těkavostí. Pravděpodobně nejjednodušší člen celé této skupiny látek byl *N,N*-dimethylamido-*O*-[(2-dimethylamino)ethyl]fosforofluoridát. Látce byl přiřazen US armádní kód GP, vzhledem k ukončení jednání o chemickém odzbrojení nebyla ale zavedena do výzbroje. I když je třeba poznamenat, že tyto práce probíhaly až do konce 80. let. V dokladu Ministerstva obrany Spojených států pro Kongres na finanční rok 1988 - 1989 stojí: „... bude se vytvářet polostálá bojová chemická látka, která po dispergování způsobí okamžité zasažení živé síly protivníka a znemožní mu nasazení ochranné masky a ochranného oděvu“. [7] Tedy obdobné zadání, které bude následně rozvedeno i v případě sovětského programu chemických zbraní.

látka GP *N,N*-dimethylamido-*O*-[(2-dimethylamino)ethyl]fosforofluoridát

Je nutné připomenout, že koncem 80. let probíhal výzkum těchto nových látek se střední těkavostí typu GP i v tehdejší Československu. Bylo nutné zjistit vlastnosti těchto látek a vypracovat nezbytný systém ochrany proti nim spočívající v jejich detekci, dekontaminaci, léčení při zasažení a ověření ochranných vlastností prostředků ochrany dýchacích orgánů i prostředků ochrany kůže. Práce probíhaly konkrétně ve Výzkumném ústavu 070 Brno [8], Vojenské lékařské akademii Hradec Králové [9-11] a ve Vysoké vojenské škole pozemního vojska ve Vyškově [12]. V tehdejší době byly tyto práce prováděny v utajovaném režimu, ale v 90. letech i později byly některé závěry veřejně publikovány především v časopise *The ASA Newsletter*, kde vzbudily velkou pozornost [13-15], ale i jinde [16].

Výsledky těchto výše uvedených prací ukázaly, že toxicita látky GP se blíží toxicitě látky VX a společně se zvýšenou těkavostí umožňuje v reálných polních podmínkách vyřadit živou sílu působením par přes kůži. [17] Léčení s reaktivátory a atropinem je obtížné, protože komplex, který vytváří s cholinesterasou, je ireversibilní. [11] Nedostatková reaktivace je odlišná od reaktivace, která byla zjištěna například u somanu a může být způsobena sterickou zábranou v mezeře cholinesterasy. Látka GP není stabilní, v závislosti na teplotě se přeměňuje na tuhý netoxický produkt, 1,1-dimethylaziridinium(dimethylamido)fosforofluoridát.

Toxicita látky GP v porovnání s toxicitami ostatních nervově paralytických látek (NPL) je uvedena v tabulce 1.

Tabulka 1: Toxicita nervově paralytických látek [14]

NPL	Střední letální dávka LD ₅₀ (mg.kg ⁻¹) pro krysy	
	intramuskulárně	perkutánně
GB	0,096	84,00
GD	0,069	11,25
GF	0,080	3,94
VX	0,015	0,077
GP	0,017	1,37

Poznámka:

GB	sarin:	<i>O</i> -isopropyl-methylfosfonofluoridát
GD	soman:	<i>O</i> -(3,3-dimethylbutan-2-yl)-methylfosfonofluoridát
VX	látka VX:	<i>O</i> -ethyl- <i>S</i> -[2- <i>N,N</i> (diisopropylamino)ethyl]-methylfosfonothioát
GF	cyklosin:	<i>O</i> -cyklohexyl-methylfosfonofluoridát
GP	látka GP:	<i>N,N</i> -dimethylamido- <i>O</i> -[(2-dimethylamino)ethyl]fosforofluoridát

V tabulce 2 jsou uvedeny některé fyzikálně chemické vlastnosti nervově paralytických látek (NPL). V různých pramenech jsou údaje o vlastnostech těchto látek odlišné, ale zde nám slouží k jejich vzájemnému porovnání.

Tabulka 2: Fyzikálně chemické vlastnosti některých nervově paralytických látek [18]

NPL	Molekulová hmotnost	Specifická hmotnost (g.ml ⁻¹)	Bod tání (°C)	Bod varu (°C)	Maximální koncentrace (g.m ⁻³)
GA	162,3	1,073	-49	246	611
GB	140,1	1,009	-56	147	21862
GD	182,18	1,022	-80	167	3921
VX	267,36	1,008	-20	300	10,7
GP	198,18	1,11	0	207-240	700
GF	180,14	1,133	-12	239	659 (581)

Poznámka:

GA	tabun:	<i>O</i> -ethyl- <i>N,N</i> -dimethylfosforamidokyanidát
GB	sarin:	<i>O</i> -isopropyl-methylfosfonofluoridát
GD	soman:	<i>O</i> -(3,3-dimethylbutan-2-yl)-methylfosfonofluoridát
VX	látka VX:	<i>O</i> -ethyl- <i>S</i> -[2- <i>N,N</i> (diisopropylamino)ethyl]-methylfosfonothioát
GF	cyklosin:	<i>O</i> -cyklohexyl-methylfosfonofluoridát
GP	látka GP:	<i>N,N</i> -dimethylamido- <i>O</i> -[(2-dimethylamino)ethyl]fosforofluoridát

1.2 Novičoky nebo látky série A

Sovětský program chemických zbraní většinou navazoval na stejný program Spojených států. Jako typický příklad může sloužit vývoj látky VX. Britský patent pod číslem GB 13464094A na výrobu organofosforových jedů typu VX z roku 1952 byl následně předán do Spojených států a ty zahájily výrobu VX v roce 1960. V listopadu 1969 byla výroba látky VX ve Spojených státech ukončena vzhledem k dosažení plánovaných zásob a výzkumné práce se potom zaměřily na binární nervově paralytické látky a látku se střední těkavostí GP. První ruská látka VX byla získána v roce 1957. Tehdy sovětská verze měla kód VR 55, pravděpodobně jako modelová látka VX, a její výroba byla zahájena až v roce 1972. [19]

Sověti měli zpočátku k binární munici velmi rezervovaný vztah. Označovali binární municí za celkově méně účinnou a vzhledem ke složitější konstrukci za podstatně dražší v porovnání s municí plněnou unitárními bojovými chemickými látkami. Potřeba stabilizovat ruskou látku Vx, její převod do binární podoby, snaha reagovat na americký program vývoje binární látky se střední těkavostí vedly v letech 1971 až 1973 k zahájení a eskalaci přísně tajného projektu FOLIANT. Tento projekt koordinoval moskevský Státní vědeckovýzkumný ústav organické chemie a technologie (GNIIOChT) a na jeho řešení se podílela řada vědeckých pracovišť v Sovětském svazu. Ale expozitura GNIIOChT v Centrálním vědeckovýzkumném vojensko-technickém ústavu v městečku Šichany v Saratovské oblasti byla hlavním řešitelským

pracovištěm projektu. V bezprostředním sousedství tohoto pracoviště se nacházel i Centrální vojenský chemický polygon, který byl odtajněn v roce 1987.

V rámci projektu FOLIANT byly vyvíjeny nejen nové bojové chemické látky, ale i binární receptura již v sovětské armádě zavedené látky Vx. Dokonce byly studovány i nové zneschopňující chemické látky. Za tyto objevy, binární receptura látky Vx a nová zneschopňující chemická látka, byly dokonce autorům v roce 1991 uděleny vysoké státní ceny. Na rozdíl od Spojených států měl tedy Sovětský svaz binární recepturu látky Vx až počátkem 90. let minulého století, když v 1. čtvrtletí 1992 byly ukončeny polygonní zkoušky této nové chemické zbraně na polygonu Nukus v Uzbekistánu. Záměrem vývoje nových bojových chemických látek byly čtyři základní předpoklady: 1. znemožnit detekci těchto látek standardním vybavením NATO; 2. proniknout standardními prostředky protichemické ochrany NATO; 3. umožnit bezpečnou manipulaci před bojovým nasazením a 4. vyhnout se kontrolním opatřením Úmluvy o zákazu chemických zbraní. Prekuzory těchto látek tak mohou být vyráběny v továrnách na pesticidy či hnojiva, aniž by vzbudily větší pozornost.

V rámci projektu FOLIANT byla počátkem 70. let pod vedením vědeckého pracovníka Petra Kirpičeva syntetizována řada látek, kterým se dnes říká novičoky (nováčci). Podle ruských představitelů ale tento název nefiguroval v žádném programu. Kde a kdy byl poprvé tento výraz použit, není zcela jasné. V některých médiích se zdůrazňovala skutečnost, že rozhodující pro odkrytí tajného vývoje látek série novičok je článek doktora Vila Mirzajanova a profesora Lva Fedorova v deníku *Moskevské novinky* (*Moskovskije novosti*) ze dne 20. září 1992. [20] Článek samotný nám ale žádné konkrétní údaje o látkách skupiny novičok nepřináší. Autoři se v článku v podstatě zaměřili na tři oblasti - problematické nakládání s bojovými chemickými látkami (*autoři zde používají ruskou nomenklaturu, otravné látky, dále OL - pozn. autora*) v GosNIIChT (*autoři v svém článku používají tento název - pozn. autora*) z hlediska ekologie a ochrany zdraví obyvatel, kritiku vedoucích představitelů programu FOLIANT a konečně na to, co nás zajímá nejvíce, a to je vývoj a testování nových otravných látek. Částečný překlad článku je uveden dále.

Autoři článku tvrdí, že GosNIIChT doslova tráví obyvatele Moskvy. V tomto ústavu prakticky chybí filtry na vývodech filtroventilace a tak se všechny OL vypařují přímo do ovzduší Moskvy. Odmořování organofosforových OL, se kterými GosNIIChT do současnosti nakládá, není tak účinné, jak o tom píší někteří kandidáti ve svých tajných disertacích. Údaje jednoznačně ukazují, že se nové OL, ale ani známé (sarin, soman, VX) nedaří kompletně odmořit. Na úrovni velice malých, ale ne neškodných, koncentrací, „žijí“ v průběhu týdnů, měsíců v odmořovacích roztocích. V GosNIIChT byla přijata praxe pro zpracování odpadů nebezpečná jak pro personál ústavu, tak i pro naprosto nezúčastněné obyvatele. Odpady se skladují na volném prostranství v sudech, poté se vyváží jako obyčejný náklad po železnici na polygon Šichany, kde se jednoduše vylévají do jam. Celé ohromné území, které zaujímá GosNIIChT, je zamořeno látkami typu yperit. Všechny odpady a dokonce i samotné OL se přímo vylévaly na zem a zakopávaly, kde to jen šlo. Protože tyto látky zůstávají v půdě po neomezenou dobu, pomalu migrují vlivem atmosférických srážek do spodních vod, které se potom mísí s podzemními vodami. S velkou mírou pravděpodobnosti je možno tvrdit, že zdejší artézské vody jsou otráveny. Chromatografická analýza vody z vodovodu budovy č. 7 prokázala přítomnost celé řady sloučenin obsahujících síru a chlor, strukturálně se podobajících yperitu. Vedení ústavu o této skutečnosti velmi dobře ví, a proto se zemní práce na území ústavu vedou na úrovni bojových operací, kde se nezanedbávají ani ochranné masky. Množství látek smrtelného účinku uložených ve zdejších skladech je minimálně 8-10 kg a toto množství stačí v případě požáru nebo jiných nepříjemností i na Moskvu. Už uplynul čtvrtý rok od Černobylu. Pokud se týká objektu na ničení chemických zbraní v Čapajevsku,

obyvatelé byli ujištěni, že všechny exhalace budou procházet přes speciální filtry. Pochybnosti obyvatel se ukázaly správné. GosNIIChT jednoduše tyto filtry do projektu nezpracoval.

Pokud jde o vedoucí představitele v projektu FOLIANT. Ředitel GosNIIChT Petrulin a zástupce náčelníka chemických vojsk Kuncevič byli na podzim roku 1991 oceněni osobně prezidentem Gorbačovem Leninskou cenou za výsledky dosažené při vývoji nové binární OL. I když odměnění měli být jiní, skuteční autoři. A kdo je to Kuncevič? Nedávno byl jmenován předsedou Výboru pro problémy smluv týkajících se chemických a biologických zbraní. V našich poznámkách je tento prostý ruský člověk hrdina - generál, pro kterého GosNIIChT vyvíjel chemické zbraně, člověk, slibující v roce 1982, že SSSR nebude odpovídat na eskalaci amerických binárních zbraní, specialista, ujišťující nás, že v roce 1987 byla výroba OL zastavena, vědec, který obdržel v roce 1991 Leninskou cenu za vytvoření světově nejúčinnější binární zbraně, úředník, podvádějící obyvatele Čapajevska ohledně závodu na ničení chemických zbraní a konečně politik, který přivezl z USA 25 miliónů dolarů určených na realizaci programu ničení chemických zbraní, ale určitě zneužitých na prodlužování chemické věci. To je Kuncevič, akademik a hrdina, generál a laureát.

A konečně nová OL. Nejde už o OL, ale i v experimentálních množstvích jsou zvláště nebezpečné. Jsou to tzv. „bojové látky“, které byly vyvinuty v GosNIIChT. Vzhledem ke své zákeřnosti („bojovým vlastnostem“) nová látka výrazně předčila známou látku VX, zasažení je prakticky neléčitelné. Lidé, kteří byli touto látkou zasaženi, zůstali práce neschopní. Na základě nové OL byla vyvinuta vlastní binární zbraň. Nejen vyvinuta, ale úspěšně byla zakončena výroba průmyslové série ve Volgogradu. V prvním čtvrtletí 1992 byly ukončeny polygonní zkoušky na náhorní plošině Ustjurt u města Nukus. Dokonce zde přivítali novináře - čirou náhodou náčelníkem chemických vojsk generálem S. Petrovem - a novináři uslyšeli od místního vojenského náčelníka přednášku o organofosforových OL - sarin, soman a VX. O nové OL se nemluvalo. Ruská binární látka se ukázala účinnější než americká. Autoři tohoto článku veškeré tyto vývojové práce považují za zásadní porušení zákazu výroby chemických zbraní s odvoláním na to, že již v roce 1987 zástupce SSSR v Ženevě prohlásil, že byla ukončena výroba OL. A konečně i porušena „Dohoda mezi USA a SSSR o likvidaci chemických zbraní“, kterou podepsali prezidenti Bush a Gorbačov v roce 1990.

V článku se konkrétně nemluví o žádných látkách skupiny novičok, neuvádí se žádný výraz novičok, neuvádí se žádný chemický název. A co je tedy ta nejúčinnější nová binární bojová chemická látka? Je to binární forma ruské látky Vx, která v binární formě figurovala pod názvem Substance 33. A jak bude uvedeno dále v textu, Mirzajanov tuto látku 33 v pozdějších pracích zařazuje do skupiny nových látek, novičoků, společně s látkami série A. V dubnu 1992 generál I.B. Jevstafjev na otázku o vlastnictví binární zbraně odpověděl: „Zásoby nemáme, ale potenciál pro výrobu má libovolná země, která má chemický průmysl“.

Dne 20. října 1992 navštívili Vil Mirzajanov a Lev Fedorov redakci novin *Nová doba* (*Novoje vremja*), kde absolvovali interview s redaktorem Olegem Višňjakovem. Výsledkem byl článek „Binární bomba vybuchla“, podnadpis „První postižený zatčen státní bezpečností“. [21] Hlavním tématem rozhovoru bylo, že Rusko porušuje mezinárodní dohody o chemickém odzbrojení. Podle Mirzajanova a Fedorova vývoj binární zbraně, prováděný v nejhlubším utajení, je činností vojensko-chemické lobby a je veden zejména osobními zájmy několika „chemických generálů“, kteří vydávají resortní tajnosti za státní tajemství. V úvodu Mirzajanov prohlásil, že v moskevském GNIIChT na třídě Entuziastů pracoval po dobu více než 25 let. Jeho pracovní náplní bylo stanovení mikrokonzentrací bojových chemických látek ve vzduchu, ve vodě a v půdě. Účastnil se zahájení výroby nových bojových chemických látek a vojenských zkoušek chemických zbraní v polních podmínkách. Posledních 5 let zastával funkci náčelníka oddělení kontrarozvědky (*tedy patrně od roku 1985 - pozn. autora*). Osobně je přesvědčen, že nikdo na ústavu svoji práci nevykonával s nadšením, ale z nutnosti

finančního zabezpečení. Naproti tomu Fedorov je akademický vědecký pracovník. Od roku 1964 po ukončení univerzity nastoupil do akademie věd, kde se plně věnuje problematice chemického odzbrojení.

V průběhu interview byla nastolena řada otázek týkajících se chemického zbrojení a odzbrojení Sovětského svazu/Ruska. Bylo zdůrazněno, že i po prohlášení ministra zahraničí Eduarda Ševarnadzeho v roce 1987 o jednostranném ukončení vývoje a výroby chemických zbraní v SSSR byl ještě minimálně dva roky vyráběn v SSSR soman. Byly připomenuty bývalé metody ničení chemických zbraní, potápění do moře, zakopávání do země a spalování na otevřeném ohni, které mají významné negativní ekologické dopady. Takto měla být likvidována především zásoba yperitu a lewisitu. Rovněž byly uvedeny příklady chemických havárií v provozech spojených s výrobou chemických zbraní a naprosto nevyhovující podmínky dodržování bezpečnosti práce při jejich výrobě. Co je ale nejdůležitější, byla diskuse o vývoji nové binární chemické zbraně.

Mirzajanov: přibližně před 2 roky vědci našeho ústavu vytvořili novou otravnou látku, která 5-8 krát převyšuje nejtoxičtější současnou otravnou látku typu VX. Při kontaktu s kůží je zasažení prakticky neléčitelné. Lidé, kteří byli touto látkou zasaženi, jsou invalidní. Na základě nové otravné látky byla vyvinuta vlastní binární zbraň, která je výrazně účinnější než americká. Na rozdíl od americké binární látky, u které je každá z jednotlivých komponent naprosto neškodná (a v tom je její přednost), je u naší zbraně jedna z komponent otravná látka. Pokusná série nové otravné látky byla vyrobena v závodu ve Volgogradu a poté několik vědců-řešitelů a přílepivších se k nim chemických vojenských náčelníků obdrželo Leninskou cenu z rukou prezidenta Gorbačova. K tomu došlo na podzim 1991, to znamená po podpisu dvoustranné dohody „Bush-Gorbačov“ a ukončení výroby chemických zbraní a jejich zničení. Tudíž jsme Američany nejčistším způsobem napálili. V daném případě nejde o laboratorní výzkum. Nemluvíme o sérii několika tisíc tun, ale vyrobili jsme od 5 do 10 tun nové otravné látky. Právě tolik bylo potřebné pro vojskové polní zkoušky, které byly ukončeny na jaře tohoto roku na planině Ustjurt u města Nukusu. V té době to už bylo území suverénního státu Uzbekistán.

Fedorov: Nejvíce nepříjemné v této historii je to, že obě komponenty nové binární látky nejsou zahrnuty v seznamu látek - poloproduktů, které podle návrhu Ženevské úmluvy musí podléhat inspekcím. Z čistě právního hlediska úmluvu neporušujeme, ale rozhodně nepostupujeme čestně. Rozhovory o chemickém odzbrojení je nutno začít od začátku.

Z interview není zpočátku zcela jasné, zda Mirzajanov a Fedorov mají na mysli látky série A, nebo zda se jedná o ruskou binární látku Vx (R 33). Už tím, že Mirzajanov zmiňuje invaliditu zasažených osob (tím myslí patrně otravu Železnakova, viz dále - pozn. autora) by se mohlo jednat o látky série A. Ale dále uváděné termíny, kdy na jaře 1992 byly ukončeny polygonní zkoušky této nové chemické zbraně na polygonu Nukus a v roce 1991 byly autorům uděleny vysoké státní ceny, jasně svědčí o tom, že oba měli na mysli binární recepturu látky Vx. Rovněž tvrzení, že nová otravná látka 5-8 krát převyšuje nejtoxičtější současnou otravnou látku typu VX nemusí znamenat látky série A. Ruská Vx je několikrát toxičtější než americká látka VX. Sporné je rovněž tvrzení, že ještě 2 roky po roce 1987 se v Sovětském svazu vyráběl soman. Podle průběžně uvolňovaných údajů o sovětském chemickém arzenálu při jednáních Výkonných rad OPCW byla výroba modulové munice s obsahem somanu, ale i látky Vx, ukončena v roce 1986. Pouze výroba některých leteckých rozstřikovacích zařízení s obsahem látky Vx byla ukončena v roce 1987. Z tohoto pohledu se prohlášení ministra zahraničí Ševarnadzeho zdají být pravdivá.

Matoucí je i odkaz na dohodu „Bush-Gorbačov“, která se měla údajně týkat ukončení výroby chemických zbraní a jejich zničení. Jedná se o bilaterální „Dohodu mezi USA a SSSR

o likvidaci chemických zbraní“ z roku 1990, ve které se smluvní strany zavázaly omezit do roku 2002 arzenály svých chemických zbraní na množství nepřesahující 5000 tun bojových chemických látek pro každý stát. Vstup Dohody v platnost vyžadoval ratifikaci obou stran a dohoda nevstoupila v platnost, už vzhledem k zakončení jednání o konečném textu Úmluvy o zákazu chemických zbraní.

Nejvíce sporný je ale výklad prekurzorů, které jsou použity pro výrobu látek VX/Vx. Pro americkou binární látku VX-2 je *O*-ethyl-*O*-[2-*N,N*(diisopropylamino)ethyl]methylfosfonit (seznam 1, část B. prekurzory, poř. číslo 10 chemických látek podle Úmluvy) základní prekurzor. Pro munici s menší náplní byla navržena prášková síra a pro munici s větší náplní pak kapalný dimethylpolysulfid. O naprosté „neškodlivosti“ obou komponent je možné pochybovat. Pro ruskou látku Vx byl jako základní prekurzor, kromě potřebného 2-(diethylamino)ethan-1-thiolu, zvolen isobutyl-methylfosfonokyanidát. [17] Není pravdou, že tyto dvě látky nejsou zahrnuty v seznamech chemických látek kontrolovaných podle Úmluvy. Obě jsou zařazeny do seznamu 2, část B. prekurzory, poř. číslo 12) resp. 4). Souhlasit lze s tím, že isobutyl-methylfosfonokyanidát je výrazně toxičtější než *O*-ethyl-*O*-[2-*N,N*(diisopropylamino)ethyl]methylfosfonit.

V článku se konkrétně nemluví o žádných látkách skupiny noviček, neuvádí se žádný výraz noviček, neuvádí se žádný chemický název.

„Komplex chemické smrti“ ze dne 8. prosince 1993 je další článek Lva Fedorova, který je často připomínán jako doklad, že SSSR/Rusko vyvíjelo látky pod názvem noviček. [22] Fedorov vypracoval pro Nejvyšší sovět Ruské federace (*asi Rada federace - pozn. autora*) dokument o historii výroby chemických zbraní. Dokument nebyl v Radě projednáván a Fedorov na něj neobdržel žádnou reakci. Proto se rozhodl napsat tento článek do novin *Rusko (Rossija)*. Podstatný výtah z článku je uveden dále.

Podle ruských generálů představuje ruský chemický arzenál přibližně 40 000 tun bojových chemických látek. Chemičtí generálové si, jak zdůrazňuje Fedorov, střeží svá tajemství. Otravným látkám přidělují šifry a názvy, které běžnému člověku nic neříkají. Nedávno ruský armádní deník Rudá hvězda (Krasnaja zvezda) zmínil „výrobek 33“, „výrobek 35“ a typ s šifrou „VX“. Byla tam jmenována i „binární nervově paralytická otravná látka "novičok". Anglický tisk odhalil šifru "novičoku" jako „produkt A-232“. Je to jeden z celé série „novičoků“ vytvořených v programu FOLIANT v 70. - 80. letech. Tuto sérii začali tvořit ještě v roce 1973 ve filiálce GNIIOChT ve Volsku. Po prvních úspěších se připojila Moskva s jejími významnými perspektivními programy.

V dalším se Fedorov věnuje vývoji chemických zbraní v SSSR od 20. let minulého století se zaměřením na nervově paralytické látky (sarin, soman, Vx) a zpuchýřující látky (yperit a lewisit). Především zdůrazňuje ekologické aspekty spojené s výrobou chemických zbraní, zamoření vodojemů, podzemních vod a půdy, nevyhovující opatření bezpečnosti práce při jejich výrobě a trvalé zdravotní následky pro obyvatelstvo. Přínosná je mapa se zobrazením objektů vyrábějících chemické zbraně (Džeržinsk, Novočeboksarsk, Čapajevsk, Volgograd, Gornyj) a výzkumná centra - Šichany-2 a Volsk-17. Především poslední dvě výzkumná centra hrála důležitou úlohu v „objevu“ britských tajných služeb v roce 2018 jako tajná místa, kde byly vyvíjeny látky skupiny noviček.

Na základě těchto tří článků je reálné se domnívat, že impulsem k používání výrazu noviček byla schůzka Mirzajanova a Fedorova s Willem Englundem, tehdy dopisovatelem listu *Baltimore Sun*, v září 1992. Tehdy se svět poprvé dozvěděl o extrémně jedovaté látce, již vědci přezdívali noviček (nováček). Oba vědci dopisovatele informovali, že Rusové dál pokračují ve vývoji tajné látky, přestože oficiálně jak vláda posledního sovětského vůdce Michaila Gorbačova, tak ruského prezidenta Borise Jelcina tvrdily, že Rusko chemické zbraně

nevyvíjí. Mirzajanov s Fedorovem tehdy o nové mocné zbrani promluvili pro týdeník *Moskevské novinky* a aby si byli jistí, že se informace dostane i do světa, navštívili Englund. „Západní experti, které jsem oslovil, tomu moc nevěřili. Ale podařilo se mi mluvit i s dalšími ruskými vědci a napsal jsem článek o nervovém jedu s názvem Novičok 5,“ vzpomíná Englund, který dnes píše pro *Washington Post*. Popsal, jak špičkoví sovětsí chemici a biologové vyvíjeli v přísně utajené laboratoři GNIIOChT v jihoruském městě Šichany od roku 1987 novou generaci otravné látky v programu s názvem FOLIANT. (Will Englund, „Ex-Soviet Scientists Says Gorbachev’s Regime Created New Nerve Gas in 91,“ *The Baltimore Sun*, 16 September 1992, A3; Will Englund, „Russia Still Doing Secret Work on Chemical Arms,“ *The Baltimore Sun*, 18 October 1992, A1.)

V roce 1994 Lev Fedorov shrnuje v již zmíněné knize [19] práce na novičocích. Výzkum nové bojové chemické látky nového pokolení probíhal v letech 1973-1976. Technologický vývoj, pokusné série a mnohaleté vojenské zkoušky různých druhů munice byly ukončeny v letech 1991-1992. Celkově bylo v programu FOLIANT nalezeno 5 perspektivních nervově paralytických látek nového druhu. Jedna z nich (A-232, novičok-5) se ukázala vhodná pro bojové použití v binární formě. Údaje o těchto látkách nejsou k dispozici. Pouze to, že nová bojová chemická látka překonává ve svých bojových účincích látku VX a zasažení touto látkou je prakticky neléčitelné. Mezi dalšími zvláštnostmi jsou jednoduchá technologie a dostupnost surovin. Pro použití v binární formě byla vyvinuta i ruská látka Vx. Vedle Centrálního vojensko-chemického polygonu v Šichanech probíhaly stejné zkoušky A-232 laborované v munici také na polygonu v uzbeckém Nukusu (jeho důležitost vzrostla po odtajnění polygonu v Šichanech v roce 1987) v jiných klimatických podmínkách při teplotách od - 30 °C do + 50 °C. Polygon v Nukusu byl odtajněn počátkem roku 1992.

Termín novičok použitý pro řadu sloučenin bez specifikace jakýchkoli chemických vzorců byl široce používán v publikaci vydané The Henry L. Stimson Center v roce 1995. [23] V tabulce 3 jsou uvedeny tyto látky podle Mirzajanova.

Tabulka 3: Mirzajanův popis programu novičok

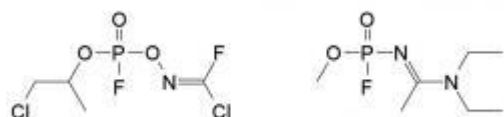
Název látky	Druh látky	Výzkumný program	Místo testování	Místa výroby	Stav
Látka R-33	• Unitární látka • Podobná nervově paralytické látce VX • Prekurzor novičoku	GosNIIChT Moskva	Šichany	Novoče-boksarsk	• Vyrobeno 15 000 tun • Deklarována jako VX podle Wyomingského memoranda
A-230	• Unitární látka • Prekurzor novičoku	GosNIIChT Šichany vedoucí Petr Kirpičev	Nukus	Šichany a Volgograd	• Testována 1988-1989 • Schválena jako chemická zbraň 1990 • Vyrobeno experimentální množství (desítky tun)
A-232	• Unitární látka • Podobná A-230 • Prekurzor novičoku	GosNIIChT Šichany vedoucí Petr Kirpičev	Nukus a Šichany	Šichany a Volgograd	• Vyrobeno experimentální množství (několik tun) • Neschválena armádou
Novičok-5	• Binární látka • Založena na A-230 • 5-8 krát účinnější než VX	GosNIIChT Moskva vedoucí Igor Vasiljev a Andrej Železnjakov	Nukus	Šichany a Volgograd	• Testována 1989-1990 • Schválena jako chemická zbraň 1989 • Vyrobeno experimentální množství (několik tun)
Novičok-#? <i>Název nevytvořen</i>	• Binární látka • Založena na látce 33	GosNIIChT Moskva a Šichany	Nukus a Šichany	Novoče-boksarsk a Šichany	• Testována 1988-1989 • Schválena jako chemická zbraň 1990 • Vyrobeno experimentální množství (desítky tun)

<i>Novičok-7</i>	• Binární látka • Založena na NPL soman, 5-8 krát účinnější	GosNIIChT Moskva vedoucí George Drozd	Šichany	Šichany	• Testována 1993 • Vyrobeno experimentální množství (desítky tun)
------------------	--	---	---------	---------	--

Podle tajné zprávy americké armády National Ground Intelligence Center in Military Intelligence Digest ze dne 24. ledna 1997 “jsou látky A-232 a její ethylový analog A-234 vyvinuté v programu FOLIANT stejně toxické jako látka VX, rezistentní k léčení jako soman, obtížněji detekovatelné a snadněji vyrobitelné”. Binární verze látek údajně používají acetonitril a organický fosfát “který může být maskovaný jako prekurzor pesticidů”. [24]

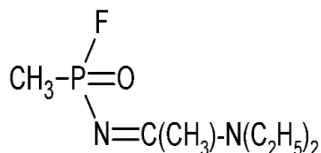
Látka, která podle zprávy Technického sekretariátu OPCW z 12. dubna 2018 byla identifikována na místě incidentu v Salisbury, jakož i její struktura a hmotnostní spektrum, byla registrována v American National Institute of Standards and Technology (NIST) verze 1998 (NIST 98) spektrální databázi. Databáze obsahovala konexi indikující, že spektrum této sloučeniny bylo poskytnuto Edgewood Chemical Biological Center of the American Army Research, Development and Engineering Center. Tento fakt jasně indikuje, že tato látka byla syntetizována a byla podrobena spektrálnímu a možná i jinému výzkumu. [25]

Dlouho se v odborné literatuře diskutovalo o struktuře těchto nových chemických látek, zvažovány byly dvě základní struktury:

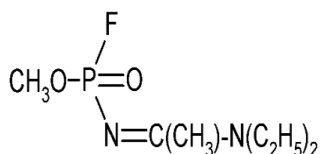

Údaje o struktuře skupiny organofosforových sloučenin kategorizovaných autorem D. Hankem Ellisonem podle obecného názvu „novičoky“ byly poprvé poskytnuty ve druhém vydání *Handbook of Chemical and Biological Warfare Agents* v roce 2008. Příručka uvádí strukturu 58 sloučenin, které podle autora patří do skupiny novičok a jsou to organofosfáty s různou kombinací substituentů heteroatomů, počítaje v to atomy kyslíku, uhlíku, dusíku, fluoru a bromu. Všem těmto sloučeninám byly přiřazeny indexové názvy v American Society Chemical Abstract System, což dokazuje, že byly syntetizovány. [26]

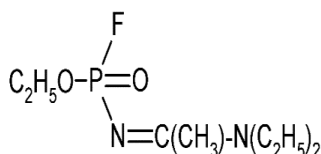
V roce 2009 byla v USA vydána kniha Vila S. Mirzajanova „*State Secrets: An Insider's Chronicle of the Russian Chemical Weapons Program*“. [27] Tato kniha poskytla strukturní vzorce pěti sloučenin a jejich kódy (A-230, A-232, A-234, A-242, A-262), které Mirzajanov také přiřadil do skupiny novičok. Tyto vzorce neodpovídají strukturám, které byly uvedeny o rok dříve v knize Ellisona. Mirzajanov se ve své knize věnuje jen látkám A-230 (nebo Látka 84) a A-232, a to ve velmi omezeném rozsahu, u ostatních ale uvádí jenom jejich vzorce bez jakékoliv bližší specifikace.

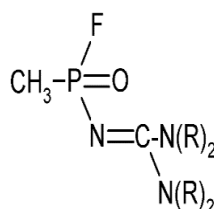
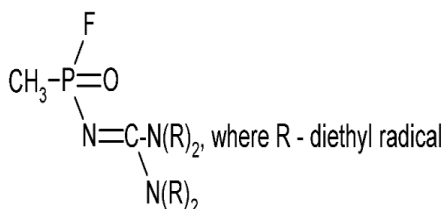
látka A-230 methyl-{N-[1-(diethylamino)ethyliden]amido}fosfonofluoridát

látko A-232 *N*-[1-(diethylamino)ethyliden]amido-*O*-methyl-fosforofluoridát

látko A-234 *N*-[1-(diethylamino)ethyliden]amido-*O*-ethyl-fosforofluoridát

látko A-242

látko A-262

Jiní ruští specialisté však tato tvrzení Mirzajanova nepotvrzují. Podle Fedorova nejsou chemické vzorce těchto látek otevřeně k dispozici. Další chemik, Vladimir Uglev, asistent Petra Kirpičeva, se na vývoji novičoků aktivně účastnil. Uvádí čtyři látky vyvinuté v různých letech, které však nebyly nazývány novičoky, ale měly pouze kódové označení. Označil je podle data jejich vzniku jako A-1972, B-1976, C-1976 a D-1980. První tři jsou kapalné, čtvrtá pevná práškovitá látka. Jde o organické sloučeniny fosforu s nervově paralytickým účinkem, které se liší způsobem výroby i bojového použití. Ve skupině vedené Kirpičevem vzniklo podle něj několik set modifikací látek tohoto typu. „Žádné nově vyvíjené látky je svými toxickými vlastnostmi nemohou překonat.“ Skupinu látek novičok podle něj vyvíjely laboratoře v povolžském městě Volsk a pokusně se vyráběly v objemech od 20 gramů do několika kilogramů. Na látkách skupiny novičok se podle něj pracovalo od roku 1972 do roku 1988. S nervově paralytickou látkou VX si není možné novičok splést, se sarinem a somanem, dalšími látkami tohoto typu, je záměna možná. Protijed neexistuje.

Není tedy jasné, zda název novičok byl oficiálně uváděn i v programu vývoje těchto látek. Sám Fedorov to na druhé straně zpochybňuje ve své obsáhlé knižní publikaci. [28] Na str. 287 - 288 uvádí výpis ze dvou dokladů zástupců ředitele GNIOChT představiteli Ministerstva bezpečnosti Ruské federace. V prvním dokladu ze dne 24. listopadu 1992 se na základě žádosti ministerstva bezpečnosti ze dne 12. listopadu 1992 uvádí, že výzkum nové otravné látky probíhal na základě usnesení ÚV KSSS a Rady ministrů SSSR z dubna 1977. Výzkum binární zbraně se prováděl v souladu s usnesením ÚV KSSS a Rady ministrů SSSR ze dne 31. prosince 1986 a 6. října 1989. Druhý doklad ze dne 27. dubna 1993 uvádí, že výzkum otravné látky A-232 se prováděl v rámci účelového programu zadaného usnesením ÚV KSSS a Rady ministrů SSSR ze dne 31. ledna 1983 a vyhlášený nařízením Ministerstva chemického průmyslu SSSR ze dne 25. března 1983. Výzkum binárního systému látky A-232 se prováděl v rámci účelového programu zadaného usnesením ÚV KSSS a Rady ministrů SSSR ze dne 6. října 1989 a vyhlášeného nařízením Ministerstva chemického průmyslu SSSR ze dne

9. listopadu 1989. Nikde se v těchto dokumentech nesetkáme s výrazem „program noviček“ nebo jenom „novičok“, ale pouze látky A-232. Správné by tedy bylo používat pro tyto nové chemické látky označení látky série A.

Mirzajanov ve své knize *„State Secrets: An Insider's Chronicle of the Russian Chemical Weapons Program“* popisuje, že na konci 70. let byly zahájeny závěrečné zdravotnicko-biologické a laboratorní testy látky A-230, které byly ukončeny na podzim 1981. Následovaly polní testy chemické munice, leteckých pum a raket, v letech 1986 - 1987 s náplní A-230 na polygonu Nukus. V roce 1990 představitelé sovětské armády oficiálně schválili, že by látka A-230 mohla být použitelná ve všech typech munice. Později byla zahájena výroba experimentálního množství této látky v pobočkách GNIIOChT ve Volsku a Volgogradu. Průmyslová výroba byla plánována v Pavlodaru, Kazachstán. S rozpadem Sovětského svazu byly všechny tyto aktivity v bývalých sovětských republikách zastaveny.

Paralelně probíhaly testy látky A-232 v Šichanech. Hlavní výhoda této látky oproti A-230 spočívá v odolnosti proti nízkým teplotám. K dokončení polních testů v Nukusu byly postaveny výrobní pilotní provozy s kapacitou stovek kilogramů A-232 a byla vypracována technologie pro výrobu experimentálního množství v řádu několika tun. Při testování v polních podmínkách byla látka A-232 stejně úspěšná jako látka A-230, a armáda také schválila A-232 jako bojovou chemickou látku. V roce 1987 byly zahájeny práce na binární verzi látky A-232. Vyskytla se zde ale řada nevyřešených problémů, jako je reakční teplota, poměr přivádění reagentů, režim míchání, výběr katalyzátorů a chemických látek pro eliminaci kyanovodíku jako vedlejšího produktu reakce. Vzhledem k nehodě, kdy byl nešťastně látkou A-232 intoxikován jeden vědecký pracovník, se projekt binární látky A-232 výrazně zpozdil.

Andrej Železnjakov

V roce 1987 jednoho květnového rána se v moskevské laboratoři do kontaktu s látkou dostal sovětský chemik Andrej Železnjakov, poté, co došlo k poruše ventilátoru. Vdechnutí malého množství novičku, který se uvolnil do vzduchu, však Železnjakova nezabilo hned. „Před očima se mi najednou objevily kruhy. Červené a oranžové. Začalo mi zvonit v uších. Zadržel jsem dech. Potom přišel strach, pocit, že se stane něco hrozného.“ Takto popisoval momenty, jež následovaly po nehodě v laboratoři. „Potom jsem se posadil na židli a řekl klukům: Dostalo mě to.“ Nadřízený mu po incidentu řekl, aby se napil čaje. Ten Železnjakov okamžitě zvrátil. Podána mu pak byla údajně protilátka. Kolegové jej poslali samotného domů. Vědec však došel pouze na Iljičovo náměstí, kde se podle jeho vlastních slov „najednou rozzářil kostel a poté se rozpadl na kusy“. Na místě se zhroutil a byl převezen do nemocnice. Deset dní strávil v bezvědomí. Tři měsíce se potom léčil v tajné klinice v Leningradu. Zasažení toxickou látkou způsobilo permanentní poškození organismu, účinky zahrnovaly chronickou slabost rukou, toxickou hepatitidu, která přešla do cirhózy jater, epilepsii, období těžké deprese a neschopnosti číst nebo se koncentrovat, což vedlo k jeho vyřazení z pracovní činnosti. Nikdy se nezotavil a zemřel v roce 1992.

Agenti bezpečnostní služby ošetřující lékaře údajně donutili podepsat dokument, ve kterém se tvrdilo, že Železnjakov snědl zkažené párky. Doktor si však původu vědcových příznaků byli od začátku vědomi a podali mu atropin. Tím mu zachránili život. [29,30]

Je účelné uvést i práce českých autorů, ve kterých byly uveřejněny některé dílčí informace o těchto nových chemických látkách. [31-33]. Přelomový byl ale článek profesorů Halámka a Koblihy *„Potenciální bojové chemické látky“*, který byl publikován v roce 2011 v Chemických listech. [17] Tento článek je často citován i v dokumentech Výkonné rady OPCW. Pro úplnost je třeba uvést i nejnovější článek profesora Patočky z roku 2018 ve Vojenských zdravotnických listech. [34]

Protože se často v tisku uvádí, že látky skupiny noviček byly součástí chemického arzenálu Sovětského svazu/Ruské federace je účelné nastínit, jak tento proces vlastně probíhá.

Prvním krokem je vlastní syntéza potenciální bojové chemické látky. Dalším krokem po syntéze je danou chemickou látku charakterizovat (toxická, fyzikální a chemické vlastnosti atd.) eventuálně modifikovat některé z jejích vojensky důležitých vlastností (např. stálost, těkavost atd.). V dalším kroku může být sloučenina charakterizována detailněji, jako je použití vhodných druhů a cest aplikace. Dokonce i v tomto stadiu je prakticky nemožné rozhodnout, jestli je výzkum ofenzivní nebo defenzivní. Mohou ale existovat některé indicie, že výzkum je ofenzivní, např. když zaměření je na perkutánní nebo inhalační účinnost. I studium metod dispergování v polních podmínkách může být částí ofenzivního programu nebo může být využito pro testování prostředků ochrany v reálných podmínkách. Další kroky, jako je výroba většího množství chemické látky a její plnění do munice, jsou jasně ofenzivní.

Dá se proto říci, že vývoj látek série A v Sovětském svazu, který byl reakcí na vývoj podobných chemických látek ve Spojených státech, byl veden v obou státech s ofenzivními záměry. K zavedení těchto látek do výzbroje ani v jednom státu nedošlo, protože i po splnění všech výše uvedených kroků měl následovat další proces testování, příprava sériové výroby a značně komplikovaný a zdlouhavý administrativní proces vedoucí k samotnému zavedení.

1.3 Kdo je to Vil S. Mirzajanov

Vzhledem ke skutečnosti, že se kniha Vila Mirzajanova, a vlastně jeho osoba jako oficiálního konzultanta pro americké a britské vyšetřující složky, stala významným zdrojem informací pro kauzu Skripal, bude jistě účelné se blíže s tímto autorem seznámit vycházející z jeho vlastní autobiografie. [27]

Ruský chemik, tatarského etnického původu, pracovník Státního vědeckovýzkumného ústavu organické chemie a technologie, působil 26 let ve vojenském ústavu ve městě Šichany v Saratovské oblasti. V ústavu začal pracovat jako vědecký pracovník v laboratoři se sofistikovaným vybavením pro monitorování vzduchu, vody a jiných emisí z objektu. Jeho poslední pracovní pozice byla vedoucí oddělení kontrarozvědky. Pracovní náplní po mnoho let jeho kariéry bylo zajištění bezpečnosti všech nových projektů GNIIChT a komplexu chemických zbraní celkově. Sám byl překvapen, že když poprvé informoval veřejnost o vývoji nových chemických látek v říjnu 1991, že američtí představitelé skutečně nevěděli, co se dělo v rámci sovětského a později ruského komplexu chemických zbraní. Nejmodernější vybavení pro jeho práci mu nabídlo jedinečnou příležitost pro tvůrčí vědeckou práci. Uvádí, že publikoval více než 160 výzkumných publikací a článků a je autorem nebo spoluautorem 15 patentů. Demaskoval politiku a aktivitu sovětského resp. ruského komplexu chemických zbraní z různých důvodů. Ačkoliv USA zastavily výrobu a testování chemických zbraní v červnu 1990, SSSR vývojové práce nezastavil. Hlavní důvod byl, že Spojené státy byly úspěšné ve vývoji, testování a výrobě binární chemické zbraně, v roce 1990 ukončily výrobu své binární zbraně nazvané BIGEYE. Vedení GNIIChT bylo tedy přinuceno získat analogickou schopnost. Mirzajanov uvádí, že asi v této době, v době perestrojky, nařídili vedoucí představitelé eskalaci programu známého pod utajeným kódovým názvem „novičok“, kdy výsledkem výzkumu byla nová třída sovětských binárních chemických zbraní.

Odrazovým můstkem pro vývoj a testování binárních zbraní - novičoků - byly podle Mirzajanova tři látky: Látka 33, A-230 a A-232.

Jak sám Mirzajanov píše, první deziluze ze situace se dostavily v roce 1989, když pomáhal v GNIOChT organizovat pobočku Demokratického hnutí Ruska. V květnu 1990 ukončil členství v Komunistické straně a v důsledku toho mu nadřízení v ústavu odepřeli přístup k laboratornímu vybavení. 10. října 1991 publikoval článek pod názvem *Inverze* v novinách *Kuranty*, kde se pokusil přitáhnout pozornost veřejnosti na nebezpečnou a klamnou politiku komplexu chemických zbraní. Uvedl, že GNIOChT vykonával nebezpečnou činnost, která hrubě narušuje ekologické standardy a ohrožuje bezpečnost stovky tisíc obyvatel Moskvy. Dokonce, i když oznámil, že sklady GNIOChT obsahovaly dostatek chemických látek pro druhý Černobyl, jeho volání zůstalo nepovšimnuto.

Když na veřejném shromáždění různých odborů GNIOChT pracovníci ústavu vyjádřili své názory a požadovali jeho potrestání, byl 6. února 1992 z ústavu propuštěn. Vzhledem k technické stránce věci nebyl v této době zadržen, ale protloukal se prodejem zboží na moskevském bleším trhu. Společný článek s Fedorovem zveřejnil 20. září 1992 v týdeníku *Moskevské novinky*. Článek byl určen státním orgánům Ruska o nezbytnosti odmítnutí obnovy vojensko-chemického systému minulých let a potřebnému přechodu k odhalení nyní už škodlivých vojensko-chemických tajemství. Mezi jiným autoři sdělili, že vody pod ústavem GNIOChT jsou otráveny toxickými látkami. Ředitel ústavu podal na autory článku žalobu.

Mirzajanov společně s Fedorovem absolvovali také řadu rozhovorů se západními novináři, především Willem Englundem, ale i ruskými novináři, kde vyjádřili vážné znepokojení se směřováním ruského programu chemických zbraní. Mirzajanov byl 22. října 1992 zadržen a vzat do vazby ve vězení Lefortovo. Byl obviněn z prozrazení státního tajemství, i když ve svých vyjádřeních byl velice opatrný, aby prozradil technické detaily programu. Více než 50 přísně tajných dokumentů, řada z nich nebyla v jeho vlastnictví, se nějakým způsobem objevila mezi souborem jeho práce. Uvádí i příklad, že ačkoliv nikdy oficiálně neměl přístup k projektu, který vyvíjel a testoval novičok-5, jeden dokument uvádí jeho technické zařazení do tohoto programu. Po 11 dnech byl propuštěn z vazby s tím, že nesmí opustit Moskvu. Později byl podruhé vzat do vazby 27. září 1993. Jeho uvěznění vyvolalo protesty řady vědeckých a lidskoprávních organizací ve Spojených státech, Německu, Velké Británii, Nizozemsku, Kanadě, Itálii, Švédsku a jiných zemích. Po více než 3 týdnech ve vězení byl 22. února 1994 propuštěn a 11. března 1994 byl jeho případ uzavřen prokurátorem z důvodu nedostatku důkazů o trestném činu. Za morální újmu byl finančně odškodněn částkou 33 miliónů rublů. V roce 1996 se souhlasem ruských úřadů emigroval do Spojených států. Žije v americkém státu New Jersey, kde působí na Rutgersově univerzitě.

Tolik říká Vil Mirzajanov sám o sobě. V roce 2009 vydal již několikrát zmíněnou knihu *Státní tajemství: Zasvěcená kronika ruského programu chemických zbraní*, ve které se sám považuje za zasvěcence ve vojenském chemickém programu. Tvrdí, že se aktivně účastnil laboratorního výzkumu, vývoje a testování a velkovýroby moderních ruských zbraní. Často se tvrdí, že v této knize podrobně popsal detaily vývoje látek novičok. Je ovšem třeba zdůraznit, že novičokům na 604 stránkách knihy věnuje pouze 9 stran a to více méně popisného textu o vztazích v řešitelském týmu. Rovněž kniha samotná obsahuje řadu nepřesností, kterým se autor měl určitě vyvarovat. Už jenom v Úvodu, kdy směšuje Úmluvu o zákazu chemických zbraní s tzv. Wyomingským memorandem (Memorandum of Understanding between the Government of the USA and the Government of the USSR Regarding a Bilateral Verification Experiment and Data Exchange Related to Prohibition of Chemical Weapons, Wyoming Memorandum of Understanding). Toto memorandum bylo podepsáno v září 1989 a strany si podle něj vyměnily údaje o národních zásobách chemických zbraní a jejich místech skladování a později v letech 1990-1992 organizovaly reciproční návštěvy expertů

v sovětských/ruských a amerických objektech. Nejedná se tedy o dohodu odzbrojovací, jako je Úmluva o zákazu chemických zbraní. Není rovněž pravdou, že A-230, A-232 a jejich prekurzory a binární komponenty nejsou kontrolovány Úmluvou, i když na seznamu 2B je pouze A-230.

Je samozřejmé, že ruští představitelé hodnotí jeho úlohu podstatně jinak. Mirzajanov neemigroval vzhledem ke svému intelektuálnímu potenciálu, jako řada vědců z tohoto ústavu. Jeho první publikace neobsahují jakýkoliv vzorec spojený s toxickými látkami. I jeho první velká monografie, která byla publikována v Rusku počátkem tohoto století, obsahuje pouze historický přehled jeho života. Také neobsahuje jakýkoliv vzorec, žádné metody syntézy. Toto potvrzuje, že Mirzajanov neměl žádnou reálnou znalost z této problematiky, protože ve vědecké organizaci jeho zodpovědnost pokrývala technickou podporu prováděné práce. Ve stejnou dobu, počátkem 90. let, řada chemických látek, které byly zařazovány do kategorie, o které se Mirzajanov začal zmiňovat, již byla známa. Skutečnosti odpovídá, že hlavní diskuse kolem novičoků vyvstala s jeho knihou z roku 2009. V této knize poprvé po 12 letech od emigrace do Spojených států se objevil vzorec látky, která plně koresponduje se spektrálními daty prezentovanými Edgewood Arsenal v roce 1998. Je přirozené, že z politických důvodů svázal Mirzajanov takovou chemickou látku s Ruskem. Proč to nenapsal dříve? [35]

1.4 Vlastnosti novičoků

O vlastnostech novičoků nemáme k dispozici v podstatě žádné autorizované údaje, pouze pár informací z knihy Mirzajanova. Látky A-230 a A-232 by měly být kapaliny. Nevýhodou látky A-230 bylo, že krystalizovala v zásobnících při teplotách pod - 10 °C. Pro odstranění tohoto nedostatku se k ní přidávalo rozpouštědlo, *N,N*-dimethylformamid. Toxicita A-230 i v tomto případě zůstávala vysoká, podle Mirzajanova 5-8krát převyšovala toxicitu ruské látky Vx v závislosti na cestě podání, perkutánní nebo intravenózní. Látka A-232 je stejně toxická jako Vx, je mnohem více těkavá než Vx a A-230. Její stabilita proti vlhkosti je nižší než u obou těchto látek. Látky A-242 a A-262 by měly být vysoce toxické pevné látky. Novičoky by měly snadno překonat standardní protichemickou ochranu, pronikat pryžovým těsněním a jinak účinnými filtry s aktivním uhlím.

O látce A-234 nejsou k dispozici vůbec žádné údaje. Mirzajanov ve své knize uvedl pouze její vzorec. V médiích se opakovaně uvádí látka A-234 pouze jako binární. Ovšem taková chemická látka může existovat jako unitární a současně ji jde v případě potřeby připravit jako binární. V průběhu vyšetřování incidentu otravy Skripalových se objevily nepotvrzené informace o značné nestálosti této látky (rozklad anglickou mlhou), výjimečné toxicity a potvrzena byla její vysoká čistota 97-98 % zjištěná v průběhu analýzy laboratoří v Porton Downu a následně v laboratořích OPCW. Ovšem to zase zpochybňují bývalí ruští pracovníci, kteří se na výzkumu látek této skupiny podíleli, že by vzorky měly obsahovat rozkladné produkty. Stejně tak se značně liší názory na stálost této látky.

Látky skupiny novičok by měly být organické sloučeniny fosforu, organofosfáty, konkrétně fosfonofluoridáty resp. fosforofluoridáty. Toxický efekt chemické látky je závislý především na dávce chemické látky, jejích fyzikálních a chemických vlastnostech, bráně vstupu do organismu, rychlosti působení, době působení (expozice) a stavu organismu. Organofosfáty jsou nervově paralytické látky, při vstupu do organismu inhibují enzym acetylcholinesterasu. Tento enzym je nezbytný pro správné ukončení přenosu nervových vzruchů v organismu. V oblasti synapse tak dochází ke zvýšení koncentrace acetylcholinu, přenašeče nervových impulsů, je blokována jeho hydrolýza. V organismu tím dochází k endogenní intoxikaci acetylcholinem, která je hlavní příčinou toxického účinku nervově paralytických látek. Pro léčbu intoxikace nervově paralytickými látkami má zásadní význam dealkylace inhibované

acetylcholinesterasy, protože dealkylovaná acetylcholinesterasa je k účinku reaktivátorů cholinesteras rezistentní. Rychlost dealkylace je závislá na době kontaktu enzymu s nervově paralytickou látkou a na chemické struktuře nervově paralytické látky. Z tohoto hlediska jsou nervově paralytické látky, u kterých probíhá dealkylace rychle, velmi nebezpečné, protože po promeškání vhodného času se stává podání reaktivátoru neefektivní. Poločas dealkylace acetylcholinesterasy inhibované somanem je velmi rychlý, udává se řádově v minutách (cca 10 minut), u sarinu probíhá dealkylace pomaleji (poločas kolem 10 hodin) a u látky VX nebyla dealkylace prakticky pozorována do 24 hodin. Některé další prameny uvádějí tyto hodnoty: tabun 14 hodin, sarin 5 hodin, soman 2-6 minut, VX 48 hodin. Ačkoliv nejsou k dispozici data týkající se novičoků, lze v tomto případě očekávat rychlou dealkylaci, řádově hodiny, a tedy komplikované léčení.

Při přípravě látek skupiny novičok byly použity netradiční způsoby výroby nervově paralytických látek. Poprvé byl vložen acetoamidinový radikál (za tvorby vazby P-N) do molekuly sarinu nebo somanu místo *O*-alkyl radikálu. Přesto se odborníci shodují na tom, že příprava gramových množství v laboratorních podmínkách by neměla být složitá. Dokonce podle některých by tuto přípravu měl být schopen provést chemik absolvent magisterského studia v oboru organické chemie s využitím laboratorního vybavení běžné organické laboratoře. Podmínkou je ale vybavení laboratoře pro práci v rizikových podmínkách, především funkční vzduchotechnikou s odpovídajícími filtry. Pokud se týká poloprovozní výroby nebo dokonce výroby v průmyslovém měřítku by podmínky byly složitější a vyžadovaly by specializované výrobní zařízení.

Pro zajímavost uvedme spory mezi ruskými vědci, kteří se na vývoji této skupiny látek ať už aktivně, nebo pasivně podíleli. Podle vyjádření Mirzajanova v dubnu jen idiot mohl tuto látku použít ve vlhkých britských klimatických podmínkách. Achillovou patou jedu je podle něj citlivost na vodu a v mlze tudíž mohl ztratit účinnost. To připouští i ruský vědec Leonid Rink, když komentoval zprávy v západních médiích, že vražedný jed v Salisbury byl tekutý, protože by vodní základ otravnou látku okamžitě rozložil. Prohlásil rovněž, že A-234 je velice nestabilní látka, na niž působí voda, louh a další látky.

S tím zase nesouhlasí další vědec Vladimir Uglev. „Nic takového. Tyto tzv. novičoky jsou velmi rezistentní vůči hydrolýze. Podle něj jde o odolnou látku, která při bojovém nasazení svými zabíjáckými účinky desetinásobně předčí látku Vx. Před zprávami o zotavování Skripalových tvrdil, že pokud byli smrtící látky vystaveni, nemohou to přežít. „Téměř na sto procent mohu potvrdit, že jakmile otce a dceru Skripalovy odpojí od přístrojů, pak zemrou.“ Později ale tvrdil, že je mohlo zachránit banální mytí rukou. „Stejně jako všichni normální lidé si Skripalovi před jídlem myjí ruce mýdlem. A-234 je v podstatě stejná jako špína. Smyli ji - a to, co zbylo, je už nedokázalo zabít.“ Právě Uglev přitom měl podle médií britským tajným službám potvrdit, že proti ruskému páru byla nasazena látka A-234, tedy typ novičoku, na jehož vývoji v 70. letech pracoval. BBC řekl, že nepochybuje, že jím byli Skripalovi otráveni. Podle něj by se ale novináři měli Skripalových zeptat, zda je místo na jejich tělu, které přišlo do styku s chemickou látkou, stále zpocené. To je podle něj hlavní symptom, který poznal i na sobě. Další příznaky jsou pak samovolné pomočení a defekace.

Médiím přitom Uglev sdělil, že z ústavu ve městě Šichany byl v roce 1993 vyhozen a od té doby prý s jedem již nepracoval. Živil se mimo jiné jako prodáváč na tržišti. V rozhovoru pro server *The Bell* Uglev řekl, že jediným skutečným autorem novičoku je Petr Kirpičev, který již zemřel. Jeho tým, jehož byl členem, prý vyvinul celkem čtyři typy látky, jež vznikly na objednávku ministerstva obrany jako ruská odpověď na americkou látku VX. Samotný název novičok se však pro ně podle jeho slov v ústavu nikdy nepoužíval. „O žádném novičoku nevím. Existoval program, který se jmenoval FOLIANT. To, co si vymyslel Mirzajanov, ať si vysvětluje sám.“ Rink podle něj v ústavu prý pracoval, avšak teprve ke konci programu, kdy

už bylo jasné, že žádná binární zbraň nevznikne. „Jeho skupina měla zdokonalovat mou technologii. Věděli jsme však, že dny vojenské chemie končí,“ řekl s tím, že neměli nejlepší vztahy. Rink přitom Ugleva v médiích obvinil, že si výklady o novičoku chce přivydělat. Výzkum se podle Ugleva prováděl také v laboratořích ve městě Volsk a zásilky tvořily od 20 gramů do 200 kilogramů. Pracovalo se na nich od roku 1972 až do roku 1988. Popřel přitom Mirzajanovovo tvrzení, že šlo o výrobu až 10 tun jedu. „Když lže, tak lže po tunách.“ Na rozdíl od Mirzajanova, který své vzpomínky na vývoj chemické zbraně publikoval jako exulant v USA, Ulev nikdy Rusko neopustil a nepsal ani paměti. Tvrdí, že ačkoli média označují Mirzajanova za tvůrce novičoku, ve skutečnosti žádnou roli na tvorbě nebo alespoň na vývoji neměl. „Pracoval jako vedoucí oddělení, které mělo zamezit špionáži. Zabýval se kontrolou a sledoval také stav ovzduší v ústavu“, řekl serveru *The Bell*. Mirzajanov přitom listu *Nové noviny* (*Novaja gazeta*) řekl, že právě jeho vzorec byl návodem pro britské tajné služby, když zjišťovaly, čím byl ruský pár otráven. [36]

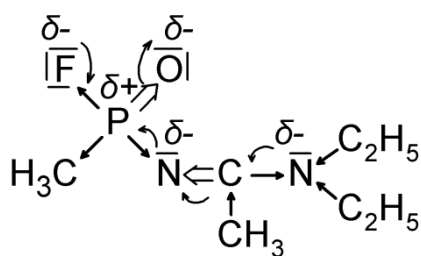
1.5 Struktura a reaktivita látek A-230 a A-234

Strukturálně jsou obě látky, A-230 a A-234, velice podobné. Rozdíl spočívá v tom, že A-230 je derivátem kyseliny methylfosfonové a A-234 kyseliny fosforečné. U látky A-230 je na atom fosforu vázána methylová skupina a u látky A-234 ethyloxy skupina. Na centrální atom fosforu jsou navázány 4 poměrně silně elektronegativní atomy (fluor, dusík, dva kyslíkové atomy) a skupiny v případě látky A-234 a 3 elektronegativní skupiny (fluor, dusík, kyslík) u látky A-230. Elektronegativita je v chemii vlastnost atomu, vyjadřující jeho schopnost přitahovat vazebné elektrony. V tabulce 4 je uvedena elektronegativita vybraných prvků a skupin, které se vyskytují v molekule některých bojových chemických látek.

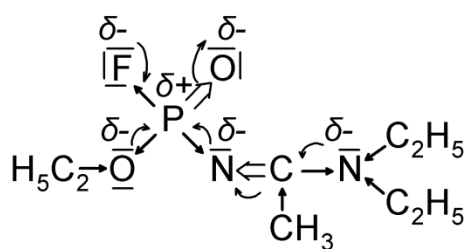
Tabulka 4: Elektronegativita vybraných prvků a skupin [37]

Substituent	Elektronegativita
F	4,0
O	3,5
CN	3,3
N	3,0
RO	3,0
R ₂ N	3,0
C	2,5
CH ₃	2,27
C ₂ H ₅	2,24
C ₃ H ₇	2,26
P	2,1
H	2,1
R	2,0

Reaktivita organofosforových látek závisí na rozložení parciálních nábojů na centrálním fosforovém atomu a na okolních substituentech. Kovalentní vazba mezi dvěma atomy s rozdílnými elektronegativitami je polarizována. Míra polarizace je přímo úměrná absolutní hodnotě rozdílu v elektronegativitě obou atomů. Elektronegativnější atom tím získává malý záporný náboj. Substituenty přitahující elektrony vykazují záporný induktivní efekt (- I), substituenty odpuzující elektrony mají kladný induktivní efekt (+ I). Přitahování elektronů induktivním efektem se vyznačuje šipkou na příslušné vazbě. Posun elektronů π násobné vazby spojený s konjugací (mezomerní efekt) je znázorňován obloukovitou šipkou. Pro obě látky, A-230 a A-234, je možné tyto efekty znázornit následovně:

látko A-230

látko A-234

Důsledkem vzniku polarizované vazby je její snazší heterolytické štěpení a tím vyšší reaktivita dané sloučeniny k elektrofilním nebo nukleofilním činidlům. Nukleofilní činidla při reakci své elektrony předávají nebo poskytují pro sdílení s chemickou látkou, činidla elektrofilní při reakci elektrony získávají nebo sdílejí elektrony chemické látky.

Přítomnost čtyř poměrně silně elektronegativních substituentů u látky A-234 mohou vést k předpokladu vzniku poměrně značné elektronové mezery na centrálním atomu fosforu. Avšak vzhledem k prakticky shodné elektronegativitě substituentů (přitahované elektrony vytváří téměř symetrické uspořádání parciálních nábojů), které znesnadňují další polarizaci molekuly, proto budou nukleofilní substituce na atomu fosforu probíhat pomalu. Vlivem konjugace mezi volným elektronovým párem na amidickém dusíku a násobnou vazbou na fosforylovém kyslíku, může být dílčí kladný náboj na centrálním fosforovém atomu také snižován kladným konjugačním efektem tohoto volného elektronového páru. Navíc je možné jak uvádí Knunjanc [38] při vhodném sterickém uspořádání molekul předpokládat zaplňování elektronové mezery (snižování dílčího kladného náboje) na centrálním atomu fosforu působením volného elektronového páru dusíku.

Dispozice k reakcím s elektrofilními činidly mají v blízkosti centrálního atomu fosforu ty atomy, které mohou být donory elektronů. Jsou to amidický dusík, fosforylový kyslík a fluor. Fluor jako nejvíce elektronegativní prvek poutá volné elektronové páry nejsilněji a elektrofilní atak tak nepřipadá v úvahu. Při elektrofilním ataku fosforylového kyslíku se vnesený kladný náboj lokalizuje na atomu kyslíku nebo fosforu a tím zvýší dispozice pro následnou nukleofilní substituci, jejímž důsledkem se rozštěpí vazba P-F. Adicí elektrofilního činidla na amidický dusík bude vznik amoniové sloučeniny. Zanikne kladný konjugační efekt volného elektronového páru a vytvoří se silný záporný induktivní efekt amoniového dusíku. Tím se prohloubí elektronová mezera na atomu fosforu a vzniká dispozice při následnou nukleofilní substituci.

Rozhodující vliv na reaktivitu látek A-230 a A-234 bude tedy mít vazba P-F vzhledem k silné elektronegativitě fluoru. V důsledku induktivního efektu i mezomerního efektu dochází k význačnému zředění elektronů na fosforu, což umožňuje reakce s nukleofily. Fluor zcela přitáhne elektrony vazby P-F a odštěpí se jako anion. Rychlost tohoto odštěpení se může u obou látek lišit, ale bez provedení potřebných kinetických měření nelze odhadnout, v jaké míře. Je ale možné předpokládat, že mírné rozdíly ve struktuře obou těchto látek nebudou mít za následek významný rozdíl v jejich chemických vlastnostech. Chemické vlastnosti přitom ovlivňují použití látky a její chování v prostředí, což se využívá především pro dekontaminaci (odmořování). Z chemických vlastností jsou to hydrolýza, nejdůležitější chemická reakce bojových chemických látek, oxidace, stálost vůči obalovým materiálům a tepelná stálost.

Samozeřejmě tím není vyloučena odlišnost jiných vlastností, fyzikálních a toxikologických, jak můžeme sledovat v tabulkách 5 a 6 při porovnání těchto vlastností u jiných nervově paralytických látek (NPL) - sarinu, somanu, látek VX a Vx.

Tabulka 5: Fyzikální parametry nervově paralytických látek [39-41]

NPL	Hustota par	Hustota kapaliny (g.cm ⁻³)	Tlak par (mm Hg)	Bod varu/ tuhnutí (°C)	Bod rozkladu (°C)	Bod vzplanutí (°C)	Těkavost (mg.m ⁻³)	Rozpustnost ve vodě (g.l ⁻¹)
GB	4,86	1,102 (20 °C)	2,10 (20 °C)	158/- 56	150 za 2,5 hod.	nehořlavý	22 000 (25 °C)	neomezená
GD	6,33	1,022 (25 °C)	0,4 (25 °C)	198/- 42	130 za 4 hod.	nad 78	3 900 (25 °C)	21 (20 °C)
VX	9,2	1,0083 (20 °C)	0,007 (25 °C)	298/- 39	150 za 72 hod.	159	10,5 (25 °C)	30 (25 °C)
Vx	7,3	1,062 (20 °C)	0,004 (20 °C)	300/- 35	-	-	75 (25 °C)	< 5 % (20 °C)

Poznámka:

GB sarin: *O*-isopropyl-methylfosfonofluoridát
 GD soman: *O*-(3,3-dimethylbutan-2-yl)-methylfosfonofluoridát
 VX látka VX: *O*-ethyl-*S*-[2-*N,N*(diisopropylamino)ethyl]-methylfosfonothioát
 Vx látka Vx: *O*-isobutyl-*S*-[2-*N,N*(diethylamino)ethyl]-methylfosfonothioát

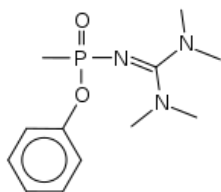
Tabulka 6: Toxicity nervově paralytických látek [31,40]

NPL	LC ₅₀ (mg.min.m ⁻³)	EC ₅₀ (mg.min.m ⁻³)	LD ₅₀ perkutánně (mg/člověka)
GB	100 (inhalačně) 12 000 (perkutánně přes nekrytou pokožku) 15 000 (přes běžný ochranný oděv)	75	1700
GD	30	15	500
VX	100	50	3,5 - 15
Vx	40	-	0,7 - 7,0

Poznámka:

LC₅₀ střední letální koncentrace
 EC₅₀ střední zneschopňující koncentrace
 LD₅₀ střední letální dávka

Jako poslední zveřejněný příspěvek k této problematice lze uvést práci íránských vědců na syntéze látek skupiny novičoků. [42] Syntetizovali pět látek ze skupiny novičoků a proměřili jejich spektrální data - 4 deuterizované analogy *O*-alkyl *N*-[bis(dimethylamino)methyliden]-*P*-methylfosfonoamidátu. Jako *O*-alkyly byly použity methoxy, ethoxy, isopropoxy, fenoxi a 2,6-dimethylfenoxi skupiny. Naměřená spektrální data byla předána Technickému sekretariátu jako příspěvek do Centrální analytické databáze OPCW.

Příklad derivátů novičoku z výzkumu íránských vědců v roce 2016

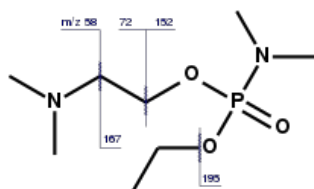
1.6 Další případy použití látek skupiny novičok

1.6.1 Otrava bankéře Kivelidiho

Uvádí se, že látka ze skupiny novičok byla použita k vraždě bankéře Kivelidiho v srpnu 1995 v Moskvě. Zemřeli Ivan Kivelidi, šéf Rosbyznysbank, a jeho sekretářka Zara Ismailová. Zasaženi byli i další lidé - uklízečka, policisté i návštěvy, které ten den Kivelidi přijal. Jed byl ukryt pod gumovou krytkou jednoho ze dvou trubkových šroubků, držících pohromadě kryt sluchátka telefonního přístroje. Krytka měla průměr jen něco málo přes pět milimetrů, muselo tedy stačit jen velmi malé množství toxické látky. Složení této látky zkoumaly nezávisle na sobě tři různé instituce: Kriminalistický ústav ruského ministerstva vnitra, Ústav ekologie a evoluce a Ruská akademie věd. Všechny tři dospěly k témuž chemickému složení. Akademie věd uvedla, že jde o látku, která patří do třídy vysoce toxických organických sloučenin fosforu, používaných při výrobě chemických zbraní. Kriminalistický ústav učinil obdobný závěr s tím, že látka obsahuje ještě fluor.

„Tyto údaje jsme předali odborníkovi v oblasti chemických zbraní Vilovi Mirzajanovovi, který se už dlouho zabývá látkami ze skupiny novičok a ve své knize zveřejnil jejich složení. Podle jeho názoru látka, která otráвила Kivelidiho, patří do této skupiny,“ uvedla *Novaja Gazeta*. Mirzajanov dále zdůraznil, že určit zemi původu dané látky je v zásadě možné. Při její syntetizaci se totiž používá promotor, chemická látka, která potlačuje nežádoucí procesy. A každá země má svůj vlastní, takže použitý promotor slouží jako svého druhu podpis.

Bankéř pak zemřel na selhání jater stejně jako jeho sekretářka a později i soudní expert, který na případu pracoval. Za vraždu pak byl na devět let odsouzen zaměstnanec banky Rosbyznysbank, který prý kolegu bankéře zlikvidoval ze závisti. Proces se ale odehrával neveřejně, jako svědek měl vystupovat i bývalý vědecký pracovník saratovského ústavu GNIOChT v Šichanech Leonid Rink. Rink přiznal, že 9 ampulí novičoku vynesl z ústavu v propisovačkách. „Použili jsme jen jeden gram látky. Rozdělili jsme ji po čtvrt gramu do ampulí, které jsem odnesl k sobě domů a ukryl v garáži.“ Jed prodal několika lidem napojených na kriminální struktury a čečenskou guerillu. Rink si už nepamatuje, kolik peněz utržil za jed, kterým bylo možné zabít stovky lidí. Prý buď 1500 nebo 1800 dolarů. Podle listu u soudu prohlásil, že lidé potřebovali látku pro vyřizování účtů v kriminálních kruzích. Řekl přitom, že on sám se stal terčem vydírání a pronásledování ze strany zločinců. Ti prý nejprve tvrdili, že potřebují jed pro otravu psa, ale později požadovali jed pro člověka. „Nejprve jsem jim dával něco jednoduchého, myslel jsem si, že se jich zbavím, ale potom i něco závažnějšího. Jednu ampuli jsem si nechal jako vzorek.“ Rink údajně také přiznal, že přiměl bývalou kolegyni z ústavu, aby jed vyrobila na základě jeho pokynů, a pak prý výsledek prodal za 1500 dolarů. V 90. letech byl vyšetřován kvůli zneužití pravomoci, ale pro nedostatek důkazů však justice celé řízení v roce 1999 zastavila. Zjištění novinářů *Novaja gazeta* označila dcera vědce Olga Rinková 24. března za mystifikaci. „Obrátíme se na soud,“ sdělila rozhodnutí otce. [43]

Vzorec novičoku pro forenzní analýzu v případě Kivelidiho

1.6.2 Otrava muslimských vůdců

Veřejně známé jsou dva případy odstranění dvou lídrů severokavkazských teroristů. Otravě ruskými tajnými službami podlehl obávaný Černý Arab, polní velitel Chattáb, i vůdce tak zvaného Kavkazského emirátu, Doku Umarov.

Najít obávaného teroristu Chattába nebylo pro tajné služby jednoduché. Chattáb byl doprovázen pouze oddanými bojovníky. Ke komunikaci s dalšími polními veliteli a blízkovýchodními patrony nikdy nepoužíval moderní komunikační prostředky, ale síť kurýrů. Varováním mu sloužila smrt čečenského prezidenta Džochara Dudajeva, kterého zasáhla raketa navedená na signál jeho satelitního telefonu. Ruské tajné službě FSB se podařilo naverbovat Ibragima Magomedova, posla vozícího Černému Arabovi ze Saúdské Arábie finanční hotovost a dopisy. Jak uvádí ruský web *Rosbalt*, v březnu 2002 příslušníci FSB do dopisu určeném Chattábovi vložili nervově paralytickou látku. Jed měl začít účinkovat až po nějaké době, aby smrt polního velitele vypadala jako otrava jídlem. Operace byla úspěšná. Chattáb dopis otevřel a po přečtení list s obálkou spálil. Jeho zdravotní stav se zhoršil po pár dnech. Začala mu téct pění z úst a obávaný terorista náhle zemřel. Jeho tělesní strážci si původně mysleli, že se jejich velitel otrávil houbami. Když začali umírat další lidé, kteří v rukou drželi dopis, bylo jasné, že za smrtí Chattába stojí Moskva. Podezření teroristů padlo na poslíčka, který dopis přinesl. Pod záminkou cesty do Saúdské Arábie byl nic netušící Magomedov vylákán do Ázerbájdžánu. Jeho mrtvé tělo bylo nalezeno na okraji Baku.

Doku Umarov organizoval několik krvavých atentátů. Kromě výbuchů v moskevském metru se přihlásil k atentátům na rychlík směřující z Moskvy do Petrohradu v listopadu 2009 nebo bombovému útoku na moskevském letišti Domodědovo v lednu 2011. Jednu dobu byl v desíctce nejhledanějších osob FBI. Pronásledování Umarova trvalo ruským tajným službám 10 let. Dostat se do blízkosti nejobávanějšího teroristy země se jim podařilo v létě 2013. Verze, jakým způsobem byl Umarov zlikvidován, se rozcházejí. Podle jedné se otrávit severokavkazského emíra podařilo během jmenování nového velitele oddílu ingušských ozbrojenců. Podle druhé požil Umarov prudký jed během inspekce tajné základny teroristů v horách. Smrt svého vůdce islamisté přiznali v březnu 2014. Tři roky nato byl v lesích Ingušska objeven hrob Doku Umarova. Ruská agentura *Interfax* s odkazem na svůj zdroj k tomu lakonicky dodala, že nalezené tělo vůdce severokavkazských teroristů bylo stále silně toxické. [44]

1.7 Novičoky a kontrolní opatření Úmluvy

Úmluva o zákazu chemických zbraní [45] (dále Úmluva) vymezuje pro kontrolní účely jmenovitě tři seznamy chemických látek (tzv. scheduled chemicals) a současně stanovuje pravidla pro kontrolu ostatních organických chemických látek nezapsaných v seznamech (unscheduled chemicals, discrete organic chemicals).

Pro zařazování chemických látek do seznamů stanovuje následující zásady:

Seznam 1:

- a) látka byla vyvíjena, vyráběna, hromaděna nebo použita jako chemická zbraň podle definice v článku II;
- b) látka jiným způsobem ohrožuje účel a cíl této Úmluvy vzhledem k vysokému potenciálu svého použití pro činnosti zakázané touto Úmluvou, protože splňuje jednu nebo více těchto podmínek:
 - (i) má chemickou strukturu velmi podobnou některé z jiných toxických chemických látek ze seznamu 1 a má, nebo je možné očekávat, že má, srovnatelné vlastnosti;

- (ii) má takovou letální nebo zneschopňující toxicitu a jiné vlastnosti, které by umožnily její použití jako chemické zbraně;
 - (iii) může být použita jako prekurzor v konečné jednostupňové technologické fázi výroby toxické chemické látky uvedené na seznamu 1, bez ohledu na to, zda tato fáze probíhá v objektech, v munici či jinde;
- c) látka má malé nebo žádné použití pro účely nezakázané touto Úmluvou.

Seznam 2:

- a) látka významně ohrožuje účel a cíl této Úmluvy, protože má takovou smrtící nebo zneschopňující toxicitu a jiné vlastnosti, které by mohly umožnit její použití jako chemické zbraně;
- b) látka může být použita jako prekurzor v jedné z chemických reakcí v konečné fázi tvorby chemické látky uvedené v seznamu 1 nebo v seznamu 2 části A;
- c) látka významně ohrožuje účel a cíl této Úmluvy vzhledem ke své důležitosti při výrobě některé chemické látky uvedené v seznamu 1 nebo v seznamu 2 části A;
- d) látka se nevyrábí průmyslově ve velkých množstvích pro účely nezakázané touto Úmluvou.

Seznam 3:

- a) látka byla vyráběna, hromaděna nebo použita jako chemická zbraň;
- b) látka jiným způsobem ohrožuje účel a cíl této Úmluvy, protože má takovou smrtící nebo zneschopňující toxicitu a jiné vlastnosti, které by případně mohly umožnit její použití jako chemické zbraně;
- c) látka ohrožuje účel a cíl této Úmluvy vzhledem ke své důležitosti při výrobě jedné nebo více chemických látek uvedených v seznamu 1 nebo v seznamu 2 části B;
- d) látka se může vyrábět průmyslově ve velkých množstvích pro účely nezakázané touto Úmluvou.

Úmluva stanoví jasný kontrolní režim i pro výrobu chemických látek nezapsaných v seznamech. Týká se to určitých organických chemických látek, tj. jakýchkoli chemických látek příslušejících ke třídě chemických látek tvořených všemi sloučeninami uhlíku mimo jeho oxidy, sulfidy a uhličitany kovů identifikovatelných chemickým názvem, strukturním vzorcem, pokud je znám, a registračním číslem Chemical Abstracts Service, pokud je přiděleno. Zvláště jsou zdůrazněny tzv. PSF látky, což jsou určité organické chemické látky nezapsané v seznamech obsahující prvky fosfor, síru nebo fluor. Kontrole nepodléhají výrobní areály, které vyráběly výlučně výbušniny nebo uhlovodíky.

Co z toho vyplývá pro námi sledované látky A-230 a A-234? Ani jedna z těchto látek (poznamenejme, že ani látka GP) nebyla jmenovitě začleněna do seznamu 1 chemických látek Úmluvy (vysoce nebezpečné látky podle zákona č. 19/1997 Sb. [46]) a proto nepodléhají těm nejprísnejším deklaračním a kontrolním opatřením.

Z hlediska své struktury patří látka A-230 do seznamu 2 části B. prekurzory, bod 4) chemických látek podle Úmluvy. To jsou chemické látky s výjimkou látek uvedených v seznamu 1 obsahující atom fosforu, na který je vázána jedna methylová, ethylová, *n*-propylová nebo *i*-propylová skupina, ale žádné další atomy uhlíku. Počáteční a roční deklarace se vyžadují pro všechny výrobní areály, které obsahují jeden či více provozů, ve kterých se během kteréhokoli z předchozích tří kalendářních roků vyrobilo, zpracovalo nebo spotřebovalo, nebo se předpokládá, že se v příštím kalendářním roce vyrobí, zpracuje nebo

spotřebuje více než 1 tuna této chemické látky. Současně jsou v rámci deklarace souhrnných národních údajů předkládány národní údaje i o dovezených a vyvezených množstvích těchto látek. Kontrola se provádí prostřednictvím inspekce na místě v těch deklarovaných výrobních areálech, které obsahují jeden či více provozů, ve kterých se během kteréhokoli z předchozích tří kalendářních roků vyrobilo, zpracovalo nebo spotřebovalo, nebo se předpokládá, že se v příštím kalendářním roce vyrobí, zpracuje nebo spotřebuje více než 10 tun této chemické látky. Národní ohlašovací limit podle zákona č. 19/1997 Sb. byl stanoven na 100 kg ročně.

Látka A-234 by spadala pod režim Úmluvy pro ostatní objekty na výrobu chemických látek („provozy PSF“ a „látky PSF“). Deklarace zahrnuje jeden nebo více provozů, které vyrobily syntézou během předchozího kalendářního roku více než 30 tun určité organické chemické látky nezapsané v seznamech obsahující prvky fosfor, síru nebo fluor. Kontrola se provádí prostřednictvím inspekce na místě ve výrobních areálech zahrnujících jeden nebo více provozů PSF, které během předchozího kalendářního roku vyrobily více než 200 tun látek PSF.

Není tedy pravdou často opakované tvrzení médií, že tyto látky nejsou Úmluvou kontrolovány. Zůstává otázka, proč nejsou zařazeny do seznamu 1 Úmluvy, kde by samozřejmě byly podrobeny nejnáročnějšímu kontrolnímu režimu. Seznamy kontrolovaných chemických látek byly náročně posuzovány v 80. letech minulého století, když se projednával návrh textu Úmluvy. A ten musel být schválen konsensem, což při rozdílnosti názorů všech zúčastněných států nebylo jednoduché. Také je třeba vzít v úvahu, že v té době nebyly veřejně dostupné informace ani o americké látce GP, natož o nově vyvíjených látkách série A v Sovětském svazu. Ačkoliv je v Úmluvě pečlivě rozpracován mechanismus změn jejího textu, do dnešního dne byly přijaty pouze dvě změny a to ještě v Kontrolní příloze. Tam není procedura změn natolik přísná, jako u změn samotného textu a také seznamu kontrolovaných chemických látek.

Přesto se však problematikou zařazení dalších chemických látek do seznamů Úmluvy několikrát zabýval Vědecký poradní sbor (Scientific Advisory Board, dále SAB). Tento sbor zřizuje generální ředitel Technického sekretariátu k tomu, aby poskytoval Konferenci, Výkonné radě nebo smluvním státům odborné rady v oblastech vědy a techniky vztahujících se k Úmluvě. Skládá se z nezávislých odborníků jmenovaných v souladu s mandátem přijatým Konferencí. V této souvislosti je třeba upozornit na to, že pouze smluvní státy mohou iniciovat změny seznamů Úmluvy. SAB v případě potřeby poskytuje pouze rady k takovým navrženým změnám.

Již v roce 2003 byla v rámci SAB k problematice seznamů Úmluvy vedena řada intenzivních jednání. Bylo konstatováno, že seznamy v jejich současné podobě neobsahují žádné nové bojové chemické látky, které se mohly objevit v průběhu minulých dvou desetiletí. SAB zdůraznil známou skutečnost, že při zpracování seznamu 1 byly zahrnuty chemické látky (a jejich homology) pouze v případě, když byly v minulosti laborovány do munice nebo skladovány. SAB je přesvědčen, že počet a druhy chemických látek nezapsaných v seznamech, které by mohly způsobit vážné poškození, jestliže by byly zneužity pro účely chemických zbraní, se výrazně rozšířil. OPCW ale v současné době není schopna detekovat takové zneužití. Článek I Úmluvy zakazuje jakýkoliv druh chemické zbraně a proto ne všechny chemické látky nebo prekursorů musí být subjektem rutinní verifikace podle Úmluvy. [47]

Generální ředitel Technického sekretariátu ve svém dokladu uvedl, že SAB nepovažuje návrh na doplnění seznamů Úmluvy za praktický. I když připouští, že takové doplňky by mohly být v budoucnosti nezbytné z řady důvodů: nárůst vědomostí o toxických sloučeninách, včetně toxinů; vzrůstající počet těchto sloučenin a problémy týkající se nových látek - toxických

chemických látek, které nebyly uvažovány pro začlenění v době projednávání textu Úmluvy. SAB doporučil, aby smluvní státy, které mají informace o těchto chemických látkách, předložily tyto informace OPCW pro zhodnocení. SAB ale rovněž uvedl, že současná definice chemických zbraní v Úmluvě poskytuje ochranu proti jakýmkoli toxickým sloučeninám neuváděným v seznamech, použitým pro účely chemických zbraní, ať starých nebo nových. [48]

V průběhu 16. zasedání SAB od 4. do 6. dubna 2011 se poprvé objevila informace, že byla vyvinuta nová skupina nervově paralytických látek zvaná „Novičok“. Ve zprávě SAB se uvádí, že ačkoli je ve veřejné doméně k dispozici velice málo informací, SAB se odvolává na knihu vydanou bývalým vědcem v oblasti obrany v prosinci 2008, která obsahuje informace o struktuře těchto nových látek. Některé tyto látky splňují kritéria pro zařazení do seznamu 2, B.4, ale ostatní jsou chemické látky nezapsané v seznamech. Autor tvrdil, že toxicita určité látky „novičok“ může být vyšší než toxicita látky VX. V diskusi členové SAB zdůraznili, že v současnosti neexistuje žádné potvrzení autorových tvrzení ani nejsou ve vědecké literatuře k dispozici jakékoliv stejně kvalitní informace o těchto chemických látkách. SAB se dotázal Technického sekretariátu, zda byla taková chemická látka deklarována, což Technický sekretariát vyloučil. SAB také poznamenal, že v 90. letech byla uveřejněna řada zpráv o nervově paralytických látkách série GV, s vysokou toxicitou a nízkou stabilitou. [49]

Při přípravě dokladu na 3. Hodnotící konferenci OPCW při diskusích o příloze chemických látek Úmluvy SAB konstatoval, že stávající definice toxických chemických látek a také Kritérium všeobecného účelu (General Purpose Criterion) zahrnují všechny potenciální kandidáty chemických látek. Pokud se týká existence a vlastností údajně nové skupiny nervově paralytických látek pod názvem „Novičoky“ SAB nemá k dispozici dostatečný přehled vědeckých informací, aby provedl potřebné technické hodnocení. Vrátil se opět ke knize Mirzajanova o nové skupině nervově paralytických látek, které by byly vhodné pro použití jako binární chemické zbraně. Vzorce uvedené v této knize zobrazují začlenění acetamidinu nebo guanidinu do vzorce sarinu místo alkoxykupiny. Bylo ohlášeno, že sloučeniny mají vysokou toxicitu a žádné průmyslové použití. V otevřené literatuře je velice málo dostupných informací o těchto sloučeninách a jejich existence a vlastnosti nebyly v přezkoumávané literatuře verifikovány. SAB není proto v situaci, aby mohl poskytnout další komentář. [50]

Pro posílení režimu Úmluvy doporučila Ruská federace generálnímu řediteli na 59. zasedání Výkonné rady OPCW 18. dubna 2018, aby připravil a předložil Výkonné radě návrh rozhodnutí poskytující možnost zahájení praktických prací k doplnění Přílohy o chemických látkách Úmluvy podle odst. 5 článku XV „Změny“ Úmluvy. [51]

Generální ředitel Technického sekretariátu požádal v květnu 2018 SAB o poradenství týkající se nových druhů nervově paralytických látek. Pokud se týká chemické látky identifikované v incidentu ve Velké Británii, nebyly ze studované vědecké literatury získány žádné informace. Tato látka není zahrnuta v žádném seznamu chemických látek podle Úmluvy. Ve vědeckých publikacích a časopisech se objevily články spekulující o struktuře a vlastnostech použité chemické látky a jiných příbuzných chemických látkách, které by mohly být vyvinuty jako nervově paralytické látky. Pro budoucí diskuse ale musí být k dispozici potřebná faktická báze jako základ pro uvažování smluvních států k přijetí možných opatření při vyjádření potenciální hrozby nepřátelského použití takových chemických látek. Proto generální ředitel žádá SAB, aby zhodnotil literaturu z otevřených zdrojů, zvláště vědeckou a patentovou, a zpracoval seznam chemických struktur, které byly navrženy jako příští generace toxických chemických látek schopných působit jako nervově paralytické látky, které mohou odpovídat chemické látce identifikované v incidentu ve Velké Británii. Je nutné shromáždit veškeré dostupné informace o metodách analýzy a detekce, o ochranných opatřeních (včetně

lékařských protiopatření, léčení po expozici a dekontaminaci), poškození životního prostředí a jakékoli výjimečné aspekty týkající se syntézy a nakládání. [52]

V květnu 2018 zaslala Ruská federace Technickému sekretariátu 400 stránkový dokument obsahující její návrhy na zahrnutí téměř tisíce nových nervově paralytických látek do seznamu kontrolovaných chemických látek. [53]

Ve svém vstupním projevu na 23. Konferenci smluvních států OPCW generální ředitel oficiálně vyhlásil, že 16. října 2018 obdržel návrh Kanady, Nizozemska a Spojených států amerických na technickou změnu seznamu 1 Úmluvy obsahující dvě skupiny chemických látek včetně chemické látky použité při incidentu ve Velké Británii. Technický sekretariát nyní v souladu s článkem XV „Změny“ Úmluvy tento návrh hodnotí. [54]

2 Chronologie otravy Skripalových

2.1 Sled událostí od 4. března 2018 do 14. února 2019

Rok 2018

4. března

Sergej Skripal a jeho dcera Julija Skripalová byli nalezeni poblíž obchodního centra na lavičce s vážnými zdravotními potížemi a vzápětí upadli oba do bezvědomí. Objevili je procházející lékař a sestra. Jedna ze svědkyň vypověděla, že oba vypadali, jako by si vzali něco opravdu silného. „Na lavičce seděl pár, starší muž a mladší žena. Ona byla o něj opřená, vypadalo, že možná upadla do bezvědomí. On podivně mával rukama a vzhlížel k nebi.“ Jiný svědek tvrdí: „Její oči byly do široka otevřené, jen bělmo, měla pěnu u pusy. Muž byl nehybný“.

Stan stále zakrývá lavičku v Salisbury, kde byl nalezen bezvládný Sergej Skripal a jeho dcera Julija

Až 15. prosince 2018 sdělili své vzpomínky a uvedli detaily onoho dne policisté konstábl Alex Collins a seržantka Tracy Hollowayová. Hlídka dorazila na místo za dvě minuty po obdržení zprávy o starším muži a mladé ženě, kteří omdleli na ulici. Stav postižených se policistům hned zdál být divný. Collins podotkl, že žena ležela na zemi na boku. Lékař, který procházel náhodou kolem, jí poskytoval pomoc a uvolňoval ji dýchací cesty. „Muž seděl na lavici nehybně, v katatonickém stuporu, a díval se někam do prázdna. Dýchal, ale na nic nereagoval. Naši první myšlenkou bylo, že jsou to drogy.“ Hollowayová dodala, že Skripal zůstával v této póze i tehdy, kdy se ho lékaři snažili položit na nosítka. Podle jejich slov ustrnul vsedě a nemohl se pohnout ani změnit polohu. Collins řekl, že prohlížel Skripalovy v rukavicích, Hollowayová žádnou ochranu neměla a prohlédla je k identifikaci. Nalezené věci policisty překvapily. „Podívali jsme se do jejich peněženek ve snaze najít pasy. Měli tam telefon s ruskojazyčným uživatelským rozhraním. Neznámá jména. Bylo to divné. Nebylo to dobré. Nebylo to zcela normální,“ vzpomíná si seržantka. Strážci pořádku přivolali záchranáře a hasiče v protichemických oblecích.

Skripalovi byli přivezeni do nemocnice a umístěni na jednotce intenzivní péče. Úřady se domnívaly, že látka, kterou byli otráveni, je vysoce toxická. Místa, kde oba postižení pobývali, včetně bydliště Skripala, policie uzavřela a nechala provést preventivní dekontaminaci pracovníky ve speciálních protichemických kombinézách. Restaurace a část nákupního střediska, kterým prošli, byla uzavřena a stejně tak jeden blízký hostinec. Izolováno bylo i nemocniční oddělení, kam byli umístěni. Před svým zhroucením byli Skripalovi podle všeho na obědě v italské restauraci Zizzi. Cestou odtamtud je údajně zaznamenala bezpečnostní kamera. Ani jeden nevykazoval žádné známky nevolnosti. Špatně se jim udělalo teprve v parku a chvíli nato upadli do bezvědomí. Dva policisté, kteří zasahovali při jejich záchraně, byli po lékařské kontrole opět propuštěni. Naopak zdravotnický záchranář, který Skripalovy patrně doprovázel při převozu do nemocnice, byl stále na lékařském pozorování.

5. března

V Británii byl přiotráven neznámou látkou bývalý ruský agent Sergej Skripal, který získal útočiště v této zemi, uvedly dnes zpravodajské televize *BBC* a *Sky News*. Nyní je v kritickém stavu v nemocnici. Komisař britské policie Mark Rowley prohlásil, že jde o neobvyklý případ. Podstatné podle něho je nyní zjistit, o jakou látku se jedná a jak se k postiženým dostala. Neznámá látka je v současnosti podrobována laboratorním testům ve vojenském výzkumném ústavu. Výsledky by měly být oznámeny v brzké době. Podle listu *The Daily Telegraph* by onou látkou mohl být syntetický opioid fentanyl, který je až stokrát účinnější než morfin.

Policie vyhlásila "major incident", tedy stupeň, který se používá při hromadných neštěstích či teroristickém útoku. „Žádáme veřejnost o spolupráci při vyšetřování. Celou věc bereme velmi vážně, chceme však obyvatele Salisbury uklidnit, že v současnosti jim podle našich informací nehrozí další nebezpečí.“ Policisté dnes kvůli incidentu uzavřeli několik míst v centru Salisbury, včetně restaurace, části nákupního střediska a blízkého hostince. Pro veřejnost byla uzavřena i pohotovost místní nemocnice, kam byli Skripalovi převezeni. Na zmíněných místech zasahovaly dekontaminační týmy v přetlakových oblecích.

Navzdory množícím se teoriím kolem incidentu ministr zahraničí Velké Británie Boris Johnson odmítl obvinit z odpovědnosti za tuto událost Rusko. Pokud se ale ruský podíl prokáže, bude Londýn reagovat. „Vím, že poslanci budou mít své podezření. Pokud se tato podezření ukážou jako opodstatněná, přijme naše vláda veškerá opatření, která považujeme za nezbytná k ochraně života lidí v této zemi a jejich svobod.“ Událost označil za znepokojivý incident. Zároveň ale dodal, že ji nemůže více komentovat, aby nenarušil vyšetřování. Podle něj Rusko už v minulosti zpochybnilo prázáklady mezinárodního řádu a britská vláda bude i nadále reagovat tvrdě a s odhodláním na výzvy, které Moskva předkládá. Británie bude i nadále podporovat prodloužení sankcí proti Rusku a pohrozil dokonce dalšími sankcemi, pokud se potvrdí podezření v nejnovější kauze. Mohla by se zvážit účast na světovém fotbalovém šampionátu, který se bude konat v Rusku. Vládní zdroje ale uvedly, že šéf britské diplomacie neměl na mysli případnou neúčast národního týmu, nýbrž jen fotbalových činitelů.

6. března

Vyšetřování odpoledne převzala protiteroristická sekce policie. Média okamžitě začala naznačovat spojitosti s případem vraždy Alexandra Litviněnka, který zemřel v listopadu 2006 po otravě radioaktivním poloniem.

Alexandr Litviněnko, bývalý důstojník FSB, uprchl do Velké Británie. Jako agent pracoval nejdříve pro Sovětský svaz a pak pro Rusko, později ale začal kritizovat vedení své země i poměry v kontrarozvědce. Nejdříve se podle ruských médií pokoušel neúspěšně získat azyl v USA, nakonec roku 2001 získal politický azyl v Británii, přijal britské občanství a pracoval pro tajnou službu MI6. Zemřel v listopadu 2006 ve věku 44 let krátce po obdržení britského občanství.

Před smrtí Litviněnko ze své vraždy obvinil ruského prezidenta Vladimira Putina. Uveřejnil celou řadu vážných obvinění Putinova režimu z domácích i mezinárodních zločinů. V knize s příznačným názvem „FSB vyhazuje Rusko do povětří“, kterou sepsal s Jurijem Felštinským, tvrdí, že exploze v obytných domech v Moskvě a Volgodoňsku s více než 300 mrtvými, k nimž došlo v roce 1999, mají na svědomí agenti FSB, kteří tak vyrobili záminku pro obnovení čečenské války a znovudobytí Čečenska Ruskem. Podle Litviněnka ruští agenti zorganizovali střelbu v arménském parlamentu roku 1999, při které zahynul ministerský předseda a sedm členů parlamentu a která měla poškodit mírový proces v konfliktu

o Náhorní Karabach. Rovněž útok v moskevském divadle na Dubrovce měla do značné míry vyprovokovat FSB, pro kterou pracovali dva z útočících čečenských teroristů. FSB sehrála podle informací Litviněnka roli i v beslanském školním masakru, který umožnil Putinovi zvýšit dohled nad médií. V knize „Gang z Ljublanky“ Litviněnko popisuje, jak se Putin osobně podílel na krytí pašování drog z Afghánistánu, které organizoval Abdul Rašid Dostum. Zmiňuje se i o tom, že Putin měl osobní kontakty s vedením ruského podsvětí. I poměrně překvapivé protesty proti dánským karikaturám Mohameda prý zorganizovala ruská FSB jako odvetu, když Dánsko odmítlo vydat Rusku čečenské separatisty.

Co se zřejmě stalo

Litviněnko se 1. listopadu 2006, tedy šest let po své emigraci do Velké Británie, setkal v londýnském hotelu Millenium s dalšími dvěma agenty FSB Dmitrijem Kovtunem a Andrejem Lugovým. Později měl sraz v japonské restauraci s italským právníkem a bezpečnostním expertem Mariem Scaramellou. Ten mu údajně předal informace o smrti Anny Politkovské, ruské novinářky a Litviněnkovy přítelkyně zastřelené v říjnu 2006 v Moskvě. O několik hodin později byl převezen do nemocnice kvůli silnému průjmům a zvracení. Lékaři nakonec kalkulovali s otravou thalliem. 17. listopadu se Litviněnkův stav zhoršil a byl převezen do University College Hospital, kde dostal policejní ochranu. O tři dny později už neměl žádné vlasy a rapidně zhubnul. V takovém stavu byl přemístěn na jednotku intenzivní péče. Další tři dny na to Litviněnko umírá.

Teprve pitva odhalila, že zemřel na otravu radioaktivním poloniem-210. Vyšetřování následně odhalilo zvýšenou radioaktivitu jak v hotelu, tak v suši baru. Litviněnko si ho přinesl také domů a pohybem zúčastněných se radioaktivita zjistila i v Hamburku a v Moskvě. Ke smrti během 23 dní stačilo jen 26,5 mikrogramu. Alespoň takové množství stanovil během soudního procesu fyzik Norman Dombey. Policejní vyšetřování agentovy smrti začalo po týdnu, Scotland Yard případ vyšetřoval dva měsíce. Dosavadní vyšetřování oznámilo, že polonium-210 bylo podle všeho v čaji podaném při setkání s ruskými agenty. Podle některých expertů ale Litviněnko asi pozřel radioaktivní látku i dříve, celkem nejméně dvakrát. A to v polovině října 2006 a znovu o dva týdny později při osudném setkání.

Vyšetřování smrti Litviněnka

Od ledna 2015 vedla Británie veřejné vyšetřování Litviněnkovy smrti, což na žádost agentovy vdovy, Mariny Litviněnkové, schválila britská vláda. První neveřejné vyšetřování před 9 lety se nemohlo zabývat utajovanými důkazy spojenými s možnou rolí Ruska při zabití agenta, a právě tyto informace jsou podle Litviněnkové klíčové k odhalení pravdy. Ta věří, že za smrtí jejího muže stojí Moskva, která to ale popírá. O rok později vynesl vyšetřující soudce sir Robert Owen verdikt: „S ohledem na důkazy a analýzu, které mi byly poskytnuty, jsem dospěl k závěru, že zabití Litviněnka FSB bylo pravděpodobně schváleno Patruševem a také prezidentem Putinem“. Nikolaj Patrušev byl tehdejší šéf FSB. Za pachatele vraždy označil soud Andreje Lugového a Dmitrije Kovtuna. Ruská ústava nicméně nedovoluje vydat ruské občany zahraničním úřadům. Podle závěrů soudního vyšetřování měli Putin a členové jeho administrativy k zabití Litviněnka své důvody. Owen ve své zprávě o 326 stranách rovněž připomněl, že Litviněnko opakovaně cílil na prezidenta Putina se svou silně osobní veřejnou kritikou.

K závěrečné zprávě britských vyšetřovatelů se ale již před zveřejněním vyjádřil šéf Federální služby Ruské federace pro kontrolu narkotik Viktor Ivanov: „Jsou to lži od začátku až do konce“. Report označil za absurdní divadlo, které bylo dobře zpracováno na politickou zakázku. Ivanova, který je blízkým spojencem Putina, obvinila již před časem z podílu na smrti svého manžela Marina Litviněnková. Rusko je s Londýnem ohledně úmrtí Litviněnka v dlouhodobém sporu. Zatímco Londýn opakovaně poukazuje na to, že byl nejspíše otráven agenty ruské tajné služby, Moskva pro změnu zmiňuje jeho napojení na islámské teroristy z Čečenska. Alexandr Litviněnko před smrtí přestoupil na islám.

Na závěry Britů zareagoval Andrej Lugovoj, který je nyní poslancem: „Stalo se to, co jsme očekávali, nejedná se tu o žádnou senzaci. Výsledky vyšetřování jen potvrzují protiruský postoj Londýna, předsudky a nedostatek snahy vyšetřit opravdovou příčinu Litviněnkovy smrti“. Ruské ministerstvo zahraničí britskou zprávu odsoudilo jako zaujatou, zpolitizovanou a neprůhlednou. Ruská diplomacie rovněž upozornila, že výsledek šetření zhorší vztahy obou zemí. Marina Litviněnková mezitím vyzvala k novým sankcím vůči Putinovi a Rusku. Před budovou anglického vrchního soudu v Londýně řekla, že je velmi ráda, že slova manžela vyřčená na smrtelné posteli, kdy obvinil Putina, potvrdil anglický soud.

Pochybnosti o skutečném pachateli

Do současnosti byl případ otravy Alexandra Litviněnka v Londýně pro západní média "do kamene vtesanou" verzí obvinění Ruska. Ale tato verze se začíná otřásat. Zástupci ruské generální prokuratury prohlásili, že případy Sergeje Skripala a Alexandra Litviněnka vypadají, že se postupuje podle stejného

scénáře za účelem obvinění a zavedení sankcí proti Rusku. Úřad ruského generálního prokurátora se odvolal na materiál státního zastupitelství v Hamburku. „Podle prohlášení z 6. listopadu 2009, vynesném vedoucím státním zástupcem Redderem, vyhodnocení všech důkazů shromážděných zastupitelství v Hamburku, včetně údajů britských vyšetřovacích orgánů o zkoumání míst zamořených "poloniem-210", ukazuje na to, že polonium bylo v Londýně předtím, než dorazili Lugovoj a Kovtun 1. listopadu 2006. Zejména byly radioaktivní stopy nalezeny v londýnské kanceláři Borise Berezovského a v organismu občana Itálie Maria Scaramella, s nímž se Alexandr Litviněnko setkal v Londýně dne 1. listopadu 2006 před komunikací s Lugovojem a Kovtunem.“ Přičemž, jak prokuratura doplnila, podle oficiální verze, a jak opakovaně tvrdili představitelé nejvyšších orgánů Spojeného království, byl prý Litviněnko otráven v Londýně dne 1. listopadu 2006 občany Ruska Lugovojem a Kovtunem pomocí radioaktivní látky polonium-210 ruského původu. „Žádný důkaz, který byl získán v chodu vyšetřování prováděného britskou policií, nebyl ruské straně poskytnut. Tyto materiály byly utajeny,“ řekl náměstek generálního prokurátora Saak Karapetjan.

Poradce generálního prokurátora Nikolaj Atmonev také uvedl, že na odstranění Alexandra Litviněnka měl největší zájem uprchlý ruský miliardář Boris Berezovskij. Ale stejně tak i britská strana, neboť mohl objasnit vztah k Berezovskému a navíc se otrava stala důvodem pro protiruskou kampaň. Na Berezovského byl údajně spáchán atentát v roce 2003 v Londýně (podle ruské strany byl zinscenován) a na jeho základě získal azyl v Británii. Zemřel v roce 2013. Podle ruské prokuratury poslal náměstek generálního prokurátora v roce 2010 osobní dopis Therese Mayové (tehdejší britské ministryni vnitra) o hrozbě bezpečnosti účastníkům trestního procesu v případě Borise Berezovského. „Na tento dopis, stejně jako na jiné odvolání generálního prokurátora, nebylo Mayovou odpovězeno.“

Existují ale také i jiné verze důvodů otravy Litviněnka kromě té, že ho Moskva měla umlčet kvůli ostré kritice Putina. Například ta, že Litviněnko obchodoval s radioaktivními materiály a při neopatrné manipulaci se sám otrávil. Magnát Boris Berezovskij nejdříve Litviněnka podporoval částkou 4500 liber měsíčně, ale pak údajně podporu snížil na 1500 liber. Třetí verze pak poukazuje na samotného Berezovského. Litviněnko údajně musel být odstraněn kvůli tomu, že se dozvěděl o údajném podvodném získání azylu Berezovského v Británii. Moskva také poukazovala na kriminální kontakty Litviněnka s čečenskými teroristy, kromě Achmeda Zakajeva Litviněnko udržoval těsné styky např. s džihádistou Ačimezem Gočijajevem. Advokát Mariny Litviněnkové soudu sdělil, že Litviněnko pracoval několik let pro špiónážní službu MI6. Ta ho prý krátce před jeho smrtí požádala, aby pomáhal španělským tajným službám při vyšetřování ruské mafie a jejich vazeb na politickou scénu. Byl placeným agentem a britské tajné služby selhaly při jeho ochraně, konstatoval advokát Ben Emmerson.

Otec Walter Litviněnko svého syna navštívil v roce 2006 v londýnské nemocnici. „Putin je muž s velmi zvrácenou myslí, je velmi nebezpečný. Tati, buď opatrný. Putin mě otrávil,“ řekl prý Alexandr svému otci. Jeho otec to později uvedl na policii, kde vypovídal po smrti syna. Později na svého syna ale zanevřel a veškerá obvinění proti Putinovi i Kremlu stáhl. Před třemi lety během rozhovoru s ruskou televizí dokonce prohlásil, že jeho syn byl zrádce. Hluboce prý litoval, že Putina obvinil ze smrti svého syna. „Samozřejmě, že jsem chápal, že lidé z FSB nejsou idioti, aby do Londýna přivezli polonium a všude ho tam roztrousili. Kritizoval jsem, protože jsem byl zaslepen nenávistí.“

Stejně tak bratr Alexandra Litviněnka Maxim, který žije střídavě v italském Rimini a v rodném Rusku, nechce připustit, že by jeho sourozence nechala zabít Moskva a byl za tím dokonce současný prezident Vladimir Putin. Na smrti exagenta FSB měl podle něj zájem spíš Londýn, který nyní na Moskvu ukázal. „Rusové neměli žádný zájem na zabití mého bratra. Mohli to být Angličané, Izraelci, Američané... A jakou motivaci měli Britové pro vraždu mého bratra? Chtěli obrátit veřejné mínění proti ruskému prezidentu Putinovi.“ Podle Maxima ztratil Alexandr pro Brity důležitost a rozhodl se z přeběhlého agenta FSB vytěžit maximum. Nejvíce se ale Londýn údajně bál toho, že Alexandr prý plánoval návrat do Ruska, takový krok by uškodil reputaci Británie. „Neprovozoval špiónáž, přístup k tajným informacím státu neměl. Jeho náplň práce byla spíše policejní, bojoval proti organizované kriminalitě,“ prozradil Maxim pracovní náplň svého bratra v řadách FSB.

I Vladimir Žirinovskij, ruský politik známý svými extravagantními výroky, se domnívá, že Litviněnka zabily britské tajné služby, později prý odstranily i Borise Berezovského. „Ruské tajné služby takto nepracují, pokud by někoho chtěly otrávit. Stopy polonia byly rozeseté po celém Londýně, vždyť to je k smíchu! Takto amatérsky nepracují ani zpravodajské služby z Afriky.“ Tvrdí, že Litviněnka i Berezovského zabil Západ. „Setkal jsem se s Berezovským dva měsíce před jeho smrtí. Řekl mi, že když dostane zpátky ruské občanství a vrátí se do Moskvy, tak je ochoten změnit své dosavadní výpovědi a přemluví Litviněnkovu vdovu, aby nakonec řekla pravdu.“

I Boris Berezovskij se údajně omluvil Putinovi, a to dokonce písemně, dopis měl doručit ruskému prezidentovi osobně miliardář Roman Abramovič. Kreml přijetí dopisu ani nepotvrdil, ani nevyvrátil. Berezovskij zemřel v březnu roku 2013 za podivných okolností ve své vile. Jeho tělo objevil v zamčené místnosti osobní strážce miliardáře. Údajně se měl oběsit, ale britský koroner nakonec nechal výsledek

vyšetřování otevřený. „Neříkám, že se oběsil. Neříkám, že byl zabit. Standardy důkazního břemena jsou postaveny tak vysoko, že se nemohu přiklonit ani k jednomu či druhému závěru,“ prohlásil Peter Bedford.

Nedávno odvysílali v ruské televizi diskusní pořad s otcem Litviněnka. V pořadu „Pust' govorjat“ (Ať hovoří) Walter Litviněnko poukázal na nesrovnalosti s příběhem o otráveném Litviněnkovi, načež se hrdě přihlásil k tomu, že je voličem Vladimíra Putina. Vedle něj seděl muž, který byl Brity obviněn z Litviněnkovy vraždy. Otec zavražděného Litviněnka s ním jednal jako s blízkým rodinným přítelem. A také tam sedí bratr Alexandra. Walter Litviněnko jmenoval člověka, který se podle něj vraždy jeho syna dopustil. Je to spolupracovník americké CIA, který pomáhal Litviněnkovi zběhnout za hranice.

Walter Litviněnko, otec Alexandra Litviněnka, na přátelském setkání 20. března 2018 s A. Lugovým, údajným vrahem jeho syna

Mayová uvalila na kauzu Litviněnko status „přísně tajné“ po dobu příštích sto let.

Podle listu *The Daily Telegraph* se Skripal nedávno obrátil na britskou policii s tím, že mu údajně hrozí smrt. Rusko spekulace o odpovědnosti za otravu bývalého agenta odmítlo. Vyjádřila se mluvčí ruského ministerstva zahraničí Marija Zacharovová. „Skripalův případ západní média začala okamžitě využívat k prohloubení protiruské kampaně. Ještě před objasněním situace se šíří tradiční spekulace, jejichž cílem je zhoršit vztahy mezi zeměmi.“ Obvinění vůči Moskvě z účasti v údajném otrávení bývalého důstojníka GRU Sergeje Skripala na sebe nenechalo dlouho čekat, řekl novinářům mluvčí prezidenta Ruské federace Dmitrij Peskov. „Nemohu to komentovat. Jak se říká - nenechalo to na sebe dlouho čekat. Chápu, že je to těžce přeložitelné do angličtiny, ovšem je to tak,“ odpověděl na otázku, jak se dívají v Kremlu na komentáře západních médií, týkající se účasti ruské strany v tomto případu. Zdůraznil, že Kreml nemá žádnou informaci o tom, čím se zabýval Skripal a čím může být odůvodněna tragédie. „Víte, jak se dostal na západ, na základě jakých jednání a rozhodnutí. Nebudu to opakovat.“ Řekl také, že Moskva je vždy ochotná ke spolupráci ve vyšetřování.

7. března

Kvůli incidentu zasedl v Londýně vládní výbor pro krizové situace COBRA za předsednictví britské ministryně vnitra Amber Ruddové. Komisař britské policie Mark Rowley prohlásil, že policie vyšetřuje nedělní incident jako pokus o vraždu pomocí nervového plynu. Nynější zjištění vyplývá z údajů získaných lékařskými a chemickými analýzami a také z příznaků, které postižení vykazovali. Útok označil za hrozný, neexistují ale žádné důkazy, že by následkem toho existovalo v oblasti rozšířené zdravotní riziko. Na vyšetřování se podíleli vědci z vojenských laboratoří v Porton Downu, protiteroristická brigáda Scotland Yardu a rovněž tajné služby. Vyšetřovatelé stále zkoumají několik míst v Salisbury, pátrají po možném motivu, proč byl Skripal zabit. Aktuálně pracují s teorií, že incident byl státem sponzorovaný pokus o vraždu na objednávku Kremlu. Pravděpodobným motivem je i spolupráce Skripala s bývalým agentem MI6 Christopherem Steelem, který dal dohromady proslulou složku obsahující informace o spojitosti Kremlu a volební kampaně amerického prezidenta Donalda Trumpa. Zdroje z britské kontrarozvědky MI5 naznačují, že na Skripalovy mohli zaútočit Rusové.

Vyšetřovatelé již údajně vědí, jaká látka byla při útoku použita. *The Guardian* proto spekuluje o možnosti, že by se mohlo jednat o nervově paralytickou látku VX či sarin. Podle expertů oslovených britským listem je příprava těchto látek možná pouze ve špičkových laboratořích. „Sice vám stačí pouze malé množství této látky, ale nevyrobíte ji v kuchyni. Pro její výrobu potřebujete zkušenosti a speciální místo, v opačném případě snadno zabijete sami sebe.“ Úřady nyní mimo jiné zjišťovaly, zda je někde v Británii uchovávána další nervově paralytická látka a odkud pochází. Podle britských médií panuje podezření, že za jeho použitím stojí nějaký stát, konkrétně Rusko, které se podobným způsobem i v minulosti vypořádalo se svými bývalými agenty. Od neděle se v oblasti, kde se Skripalovi pohybovali, prováděla dekontaminace z obavy, že by zdravotně rizikovými pro místní obyvatele bylo více míst. Záchranná služba odpoledne opět zasahovala vedle italské restaurace Zizzi, kterou Skripalovi v neděli navštívili. Policie také kvůli vyšetřování uzavřela park v nedalekém městě Amesbury.

Podle vrchní hygieničky Dame Sally Daviesové byla již zabezpečena všechna místa, která Skripalovi navštívili. „Víme toho už více o této látce.“ Pro veřejnost nyní oblast představuje velice malé riziko. Hospitalizován byl 6. března také policista, který jako první zachraňoval kolabující oběti. Policie v hrabství Wiltshire uvedla, že po útoku bylo ošetřeno celkem asi 21 osob včetně Sergeje Skripala. Také vyzvala hosty restaurace Zizzi a dalšího podniky, které Skripalovi v kritický den patrně navštívili, aby se jí přihlásili. Úřady nadále hledaly očité svědky, kteří by mohli poskytnout dodatečné informace o osobách, jež se na místě pohybovaly.

Mluvčí ruského ministerstva zahraničí Marija Zacharovová uvedla, že spekulace o účasti Ruska na otravě Skripalových byly vytvořeny za účelem zhoršit vzájemné vztahy Moskvy a Londýna. „Skripalův případ začala západní média okamžitě využívat k prohloubení protiruské kampaně. Ještě před objasněním situace se šíří tradiční spekulace, jejichž cílem je zhoršit vztahy mezi zeměmi.“ Média ale připomenuly, že během jednoho televizního rozhovoru Putin prohlásil, že na všechny dvojité agenty a zrádce čeká smrt. „Věřte mi, nechali se uplatit za 30 stříbrných a nakonec se penězi i zalknou.“ Jeden z novinářských zdrojů uvedl: „Tohle vypadá jako práce FBS. Co se týče Putina, na pomstu si dokáže počkat. Tenhle muž zradil ruské bezpečnostní složky, to Rusové nemůžou nechat jen tak. Pro takové nemají připraveno nic pěkného“.

8. března

Britská premiérka Theresa Mayová prohlásila, že Británie odpoví přiměřeným způsobem, pokud se prokáže, že za útokem stojí konkrétní stát. „Uděláme to korektně a ve správný čas a na základě nejlepších důkazů.“ Na dotaz, zda Londýn plánuje případně vyhostit velvyslance dotčené země, odpověděla: „Uděláme to, co je vhodné, co je správné, pokud se prokáže, že to podpořil nějaký stát“. Zopakovala také názor ministra zahraničí Borise Johnsona, že by vláda mohla zvážit případný bojkot letošního mistrovství světa ve fotbale v Rusku, pokud by se potvrdilo podezření médií, že za útokem stojí Moskva. Na akci by fotbalový tým jel, nezúčastnili by se jí ale političtí funkcionáři.

Britská ministryně vnitra Amber Ruddová potvrdila, že dvojice byla otrávena nervově paralytickou látkou. Vyloučila však, že by šlo o sarin či VX. „Byl to drzý a neuvážený čin.“ Slíbila, že Británie tvrdě odpoví těm, kdo ho spáchali, ale varovala před předčasnými spekulacemi ohledně pachatelů. Brity vyzvala, aby zachovali chladnou hlavu a počkali na závěry vyšetřování. Britské, ale i ruské opoziční noviny ovšem nepřipouštějí jinou než ruskou stopu. Přispívá k tomu i fakt, že Ruddová potvrdila použití krajně vzácné látky. Nyní se vyšetřovatelé snaží zjistit, odkud látka pochází. Laboratoří, které jí disponují, je údajně na světě jen několik. Přesné složení látky je jim prý už známé, ale nebude zatím zveřejněno.

Podle ruských nezávislých sdělovacích prostředků jde o stejnou látku, kterou použily ruské bezpečnostní síly v roce 2002 v Dubrovce.

Ve středu 23. října 2002 kolem 21.00 hod. zajalo asi 50 ozbrojených čečenských rebelů více než 800 osob v moskevském divadle Dubrovka, vzdáleném 5 km od Kremlu. Všichni Čečenci měli nasazeny černé masky, vyzbrojeni byli ručními střelnými zbraněmi a velkým množstvím výbušnin připevněných dráty a vypínači kolem opasek. Ve spěchu upevňovali asi 30 balíčků výbušnin na sloupy a uprostřed patnácté řady divadla. Rebelové hrozili usmrcením každého uvnitř divadla, pokud Rusové neukončí válku v Čečensku. Hudebnice, která protestovala, byla okamžitě popravena. Ačkoliv čečenští ozbrojenci souhlasili s propuštěním některých z rukojmích (dětí do 13 let, cizinců a těhotných žen) během prvních několika dnů, nepokusili se jednat s ruskými oficiálními představiteli. Ve čtvrtek 24. října Al Džazíra vysílala typické video zpovědi rebelů, na základě kterého je prezident Putin označil za mezinárodní teroristy. Rebelové si přivezli mobilní televizní přijímač a laptop, takže měli přístup k novým zprávám a jiným informacím zvnějšku divadla.

V sobotu 26. října v 5.20 hod., 40 minut před vypršením jejich posledního ultimáta, začali teroristé střílet rukojmí. Právě v této době někteří rukojmí poprvé zaznamenali neznámý zápach uvnitř divadla. Byl použit neidentifikovaný anestetický plyn a rebelové uvnitř hlediště nebyli schopni reagovat nebo odpálit výbušninu. V 6.23 hod. uniformované síly roztrhaly přední skleněnou stěnu divadla, vzaly ztečí divadlo bez toho, že by měly nasazeny ochranné masky a začaly odpalovat světelné výbušné granáty. Během 7 minut speciální síly zastřelily většinu teroristů včetně jejich 27letého velitele Movsara Barajeva. Pouze 3 teroristé byli zajištěni. V patnácté řadě uprostřed hlediště byly nalezeny výbušninu, mezi nimi puma obsahující 50 kg TNT. Později se prohlásilo, že teroristé přinesli více než 2 tuny různých výbušnin, ale neexistuje solidní důkaz, že všechny balíčky byly opravdu naplněny výbušninou.

Při zásahu zemřelo celkem 129 osob. 30. října 2002 prohlásil ruský ministr zdravotnictví Jurij Ševčenko, že „K překonání teroristů byla použita směs derivátů fentanylu“. [2]

Britský policista zasažený nervovým plynem je schopen mluvit. Amber Ruddová prohlásila: „Už není na jednotce intenzivní péče, ale jeho stav zůstává vážný. Útok na Skripalovy byl krutým a veřejným pokusem o vraždu. Až zjistíme, kdo je za něj zodpovědný, budeme reagovat rázně a adekvátně“. Detektivové podle ní zkoumají tři místa - hostinec, který Skripalovi navštívili, restauraci, kde jedli, než byli nalezeni na lavičce, a Skripalův dům.

„Jedná se o směsi, které jsou tak jedovaté, že jediná místa, z nichž skutečně pocházejí, jsou státní laboratoře,“ řekla Andrea Sellová, expertka na chemické zbraně z University College London. „Tyto specifické nervové látky jsou vysoce toxické a člověk musí mít odborné znalosti, aby je vyrobil. Potřebujete správnou vojenskou laboratoř, potřebujete maximální ochranu a kdokoli provedl tento hrozný útok na tyto osoby, se musel sám chránit,“ dodal k tomu expert na boj proti terorismu Andy Oppenheimer. Pokud pachatel použil sprej nebo aplikoval látku obětem přímo na kůži či do dýchacích cest, musel tak učinit velmi rychle, aby se stihl vzdálit.

9. března

Britská policie a ministerstvo obrany mezitím oznámily, že do Salisbury bylo povoláno více než 180 příslušníků armády. Mezi vojáky jsou příslušníci námořní pěchoty i specialisté na chemické, biologické, radiologické a jaderné zbraně. O zapojení těchto jednotek armádu požádala protiteroristická divize Scotland Yardu SO15, která vede probíhající vyšetřování útoku. Mají odstraňovat automobily a další předměty z oblasti, kde byla otrávená dvojice nalezena. Zvláštní pozornost věnují Skripalovu vozu i modré dodávce značky Mercedes, v níž jeho dcera dorazila z letiště. Policie uzavřela několik lokalit - Skripalův dům a automobil, hřbitov, na němž je pohřbena jeho žena, restauraci a jeden hostinec. Skripal byl naposledy u hrobu manželky 1. března.

Bývalý šéf londýnské policie Ian Blair řekl, že policista a otec dvou dětí Nick Bailey (38), jenž je rovněž ve vážném stavu v nemocnici, navštívil Skripalův dům. Po nějaké době se mu udělalo zle a sám odjel do nemocnice. To by prý mohlo naznačovat, že nervově paralytická látka byla použita tam. Policie však na opakovanou urgenci *The Daily Mailu* odmítla sdělit,

kde byl podle ní policista zasažen. Bailey prý již sedí a komunikuje, ale zdaleka nemá vyhráno. Šéf policie v hrabství Wiltshire Kier Pritchard, který jej navštívil, neskrýval zděšení, jak je bledý. „Není to Nick, jak jej znám. Má hrozný strach, jak to dopadne.“ Policie pracuje i s hypotézou, že Skripal mohl být kontaminován i několik hodin předtím, než zkolaboval. Britská ministryně vnitra Amber Ruddová uvedla: „S těmito dvěma lidmi, kteří byli terčem tohoto hrozného útoku, je to stále velmi vážné. Pokud jde o další možnosti, musíme si ještě počkat, dokud nebude naprosto jasné, jaké by mohly být následky a co bylo skutečným zdrojem tohoto nervového plynu“.

Ministr zahraničí Ruské federace Sergej Lavrov během návštěvy v Etiopii prohlásil, že „ať jde o otrávení některých britských občanů nebo zvěsti o zasahování do volební kampaně v USA, pokud je pomoc opravdu potřeba, jsme ochotni zvážit takovou možnost. Ale abychom mohli vést takové případy, je nezbytné okamžitě skoncovat s nepodloženými tvrzeními na televizních obrazovkách“. Ruské velvyslanectví v Británii zveřejnilo několik svých tweetů, v nichž útočilo na britská média a doporučilo jim, že by Skripala měla důsledně označovat za britského špióna. „Vyšetřování případu Sergeje Skripala probíhá podle scénáře případu Litviněnka: velká část informací bude utajena, Rusko nezíská přístup k dokumentům vyšetřování a možnost vyhodnotit jejich přesvědčivost,“ stojí ve zprávě velvyslanectví na Twitteru.

Ačkoli se v souvislosti s útokem spekuluje o zapojení Ruska, britská vláda mu zatím útok nepřipsala. Přímé zapojení Kremlu navíc vyloučili někteří politologové. „Podle mě by do toho mohl být zapojený někdo jiný. Skripal vyrazil Západu mnoho ruských agentů, takže je možné, že jde o odplatu některého z nich. Použití nervového plynu ale ukazuje na to, že se jedná o profesionála,“ uvedl Mark Edele z Melbournské univerzity. Podle listu *The Independent*, který se odvolal na své zdroje v tajných službách, útok museli provést profesionálové, s největší pravděpodobností lidé v současnosti nebo v minulosti financovaní státem. Což je zjevná nárazka na ruské tajné služby.

10. března

Britská policie našla stopy jedu, kterým byli Skripalovi otráveni v restauraci Zizzi a v hostinci The Mill v centru Salisbury. Britská zdravotnická služba vydala prohlášení, v němž vyzvala lidi, kteří tato dvě místa 4. a 5. března navštívili, aby si vyprali veškeré ošacení a omyli všechny předměty, které měli u sebe, včetně mobilních telefonů či zavazadel. „Ačkoli těm, kdo se na těchto místech pohybovali, nehrozí žádná okamžitá zdravotní rizika, je možné, i když nepravděpodobné, že pokud (jedovatá) látka přišla do kontaktu s ošacením či osobními věcmi, může na nich v minimálních množstvích setrvat, a tak se dostat na pokožku. Opakovaný kontakt pokožky s kontaminovanými věcmi by mohl představovat drobné zdravotní riziko.“ Podle odhadu úřadů se výzva týkala asi 500 lidí. Stopy nervově paralytické látky hledala policie například i na hřbitově u hrobu Skripalovy manželky a syna. O jakou látku šlo, zatím policie nesdělila.

Britská ministryně vnitra Amber Ruddová po dnešním zasedání vládního výboru pro krizové situace COBRA oznámila, že vyšetřovatelé shromáždili přes 200 doličných předmětů a identifikovali 240 svědků. Podle ní zatím stále není možné ukázat na viníka. Policie podporovaná vojáky mezitím velmi zevrubně a profesionálně nadále prohledává město Salisbury a na vyšetřování se podílí více než 250 policistů z protiteroristického odboru. „Vynakládáme obrovské zdroje, abychom jim zajistili veškerou podporu, kterou k práci potřebují.“ Je stále příliš brzy na to s určitostí říci, kdo stojí za otravou, po níž obě hlavní oběti zůstávají v kritickém stavu v nemocnici. Jejich stav zůstává kritický, ale stabilizovaný. Ruddová navštívila místo, kde Skripalovi zkolabovali, a později se zastavila i v nemocnici.

Ona i premiérka Theresa Mayová se nechaly slyšet, že pokud se prokáže vina Ruska, Británie podnikne odpovídající protiakci, ve vládě se mluvilo například o dalších sankcích.

Dnešní schůzka příslušných členů kabinetu byla podobná těm, které se uskutečnily po útocích extremistů a dalších ohroženích národní bezpečnosti. Členové vlády byli obeznámeni s aktuálními výsledky vyšetřování. Policie prohledala mimo jiné i místní restauraci a hostinec, které dvojice před upadnutím do bezvědomí navštívila. Policie v protichemických oděvech rovněž sbírá důkazní materiál ve Skripalově domě a na hrobech jeho ženy a syna. A je možné, že dojde k exhumaci jejich těl pro další zkoumání. Toxikologové zmapovali terén, kde všude se asi mohl jed vyskytnout. Upozornili také na to, že trvá několik hodin, než se účinky nervově paralytické látky projeví. Podle jedné teorie byli Skripalovi otráveni ve Skripalově domě, poté šli do restaurace a hostince, a pak se jim udělalo nevolno. Není ani jasné, jak přesně se do kontaktu s látkou dostal Bailey, zda přímo u lavičky, nebo zda se kontaminoval u Skripala doma. Bailey se sám dopravil do nemocnice. Bývalý velitel pluku chemické, biologické, radiologické a jaderné ochrany Hamish de Bretton-Gordon uvedl, že muselo jít o vysoce profesionální operaci. „Látku musela vyrobit perfektně vybavená laboratoř, jako jsou ty státní a vojenské.“

Dramatické záběry získala britská policie z bezpečnostní kamery jedné restaurace v Salisbury. Záběry zachycují dvojici, když opouštěla restauraci, jen několik okamžiků předtím, než ji kolemjdoucí našli zhroutenou a v bezvědomí na lavičce. Překvapivé je, že dvojice nejde bok po boku, Julija kráčí o dva kroky vpředu a vedle Skripala se na okamžik objeví neznámá žena. Žena s případem nemusí mít nic společného, vyšetřovatelé se ale domnívají, že by mohla vnést světlo do toho, co se ten den stalo. Záběry byly pořízeny v 16.08 hod., v 16.15 hod. se na téže kameře objeví policejní zásahové auto, o minutu později se mihne záchranka. To již svědkové volali o pomoc ke dvojici, kterou zprvu považovali za opilou, ale pak jim podle oděvu a dalších známek došlo, že jde o neobvyklý případ. Scotland Yard srovnává nové záběry s již dříve zveřejněným záznamem. Na tom ale jde muž považovaný za Skripala se ženou, která má rudou tašku. Skutečné oběti jsou tudíž jen na jednom ze zjištěných videozáznamů, na druhém figurují potenciální svědci.

Stav obou obětí zůstává nadále velmi vážný, Skripalovi lékaři mnoho šancí nedávají, jeho dcera by se z toho podle nich mohla za určitých okolností dostat. Zdravotní stav policisty Nicka Baileyho, který na místě zasahoval mezi prvními, se záhy zlepšil a muž je při vědomí a schopný komunikovat. Hospitalizováno bylo dalších 18 lidí, kteří přišli do kontaktu se Skripalem nebo Baileyem. Byly u nich provedeny krevní testy, přítomnost toxické látky zaznamenána nebyla. Média spekovala o tom, že se látka do Velké Británie dostala z Moskvy a že útok nařídil Kreml. Rusko obvinění popírá. Teorii nahrává i to, že k otravě došlo v době návštěvy Julije, která za otcem přiletěla právě z Moskvy. Baileyho policejní auto a sanitka, kterou byli Skripalovi převezeni do nemocnice, byly dekontaminovány. Lavička, na které zkolabovali, bude odstraněna.

Útok dnes odsoudil britský ministr pro bezpečnost Ben Wallace. „Někdo se dostal na naši půdu a použil látku, která je zakázána většinou mezinárodních úmluv a která mohla ohrozit spoustu lidí. Něco takového nelze jen tak přejít. Velká Británie využije veškeré své zdroje k tomu, aby z incidentu vyvodila patřičné důsledky.“ Na dotaz novinářů, zda Skripal pracoval pro britské tajné služby, však odmítl odpovědět. „Obdobné informace musíme uchovávat v tajnosti a to v neposlední řadě kvůli bezpečí lidí, kterých se dotýkají.“

11. března

Policie zatím vychází z toho, že podezřelý není nikdo z hostů ani zaměstnanců restaurace Zizzi a hostince The Mill a nikdo z nich ani nebyl vystaven nebezpečí otravy. Chemičtí experti zkoumají i kytici, kterou Skripal položil na hrob své ženy. Pozastavili se nad

skutečností, že Skripal na hrob své ženy přinesl čerstvé květy, protože obvykle nosil umělé. Podle jedné z vyšetřovacích verzí proto mohl kytici někdo poslat do Skripalova domu s poznámkou, že jsou od kamarádky jeho ženy a mají být odneseny na hřbitov. „Naše pozornost se v tuto chvíli soustředí na kytici. Zdá se, že ji Skripal položil na hrob své ženy jen chvíli předtím, než zkolaboval.“

Kolem případu panuje od začátku velký rozruch kvůli podezření, že by za otravou bývalého ruského agenta mohla stát Moskva. Britští oficiální představitelé jsou nicméně velmi zdrženliví, protože žádný konkrétní důkaz na takové propojení zatím neukazuje. „Je tady policejní vyšetřování, které je postaveno na důkazech, a my půjdeme tím směrem, kam nás důkazy povedou. Pokud ale důkazy ukážou na zapojení nějakého cizího státu, pak půjde o velice vážnou věc a vláda patřičně zareaguje,“ řekl dnes stanici *BBC* ministr financí Philip Hammond.

12. března

Po zasedání Národní bezpečnostní rady premiérka Theresa Mayová informovala poslance britského parlamentu o vývoji v případě otrávení Skripalových. Podle premiérky byl při útoku na Skripalovy použit nervový jed vojenského původu, prostředek známý pod ruskou přezdívkou novičok (nováček). Označila za vysoce pravděpodobné, že za otrávení obou osob je zodpovědné Rusko a že Británie je připravena proti němu přijmout potřebná opatření. „Ve vztazích s Ruskem se nemůžeme vrátit k běžné agendě.“ Předvolala si ruského velvyslance ve Velké Británii, který má podat vysvětlení, jak se do Salisbury dostala nervově paralytická látka vyráběná v Rusku, zda šlo o přímou akci Ruské federace, nebo o ztrátu kontroly nad zásobou nervových látek. „Nebudeme tolerovat takový bezostyšný pokus o vraždu nevinných civilistů na naší půdě. Sdílím netrpělivost této sněmovny a celé země, abychom pohnali zodpovědné před spravedlnost. Země, která věří ve spravedlnost a vládu zákonů, musí postupovat správně. Nenecháme se strhnout spekulacemi, ale předložíme důkazy.“ Útok na Skripala je podle ní bezohledným aktem agrese proti Spojenému království. Rusko bude volat k zodpovědnosti, pokud nedostane odpovídající vysvětlení, pak na nezákonné použití síly odpoví. „Shodli jsme se, že zodpovědní lidé - jak ti, kteří zločin provedli, tak ti, jež ho nařídili - musí nést odpovídající důsledky.“ Stejný názor jako Mayová zastává i americký ministr zahraničí Rex Tillerson. Také podle něj je za otrávení Skripala pravděpodobně zodpovědné Rusko a Spojené státy jsou s Británií zajedno. „Shodli jsme se, že zodpovědní lidé - jak ti, kteří zločin provedli, tak ti, již ho nařídili - musí nést odpovídající důsledky,“ uvedl šéf americké diplomacie. „Rusko již prakticky patří mezi "zlé" státy. Nečinnost vůči nim by se nám tvrdě vymstila,“ řekl exšéf toryů Ian Duncan Smith.

Už před projevem Mayové ruský prezident Vladimir Putin Londýn vyzval, aby nejprve zjistil, co se přesně stalo, a pak teprve s Ruskem hovořil. „Nejprve se dostaňte k jádru věci, pak o tom budeme diskutovat.“ Hlavní ruská média naznačují, že za útok je zodpovědná Británie. Mluvčí ruského ministerstva zahraničí Marija Zacharovová v reakci na projev Mayové uvedla, že šlo o pohádku a cirkusové představení. „Tohle byl cirkus v britském parlamentu. Závěr je očividný. Je to další informační a politická kampaň založená na provokacích.“ Zacharovová poté Londýnu vzkázala, že místo vymýšlení nových pohádek by bylo dobré vysvětlit řadu předchozích podivných úmrtí, která se na území Británie stala. Jako případ zmínila otravu někdejšího ruského agenta Alexandra Litviněnka, nevyjasněnou smrt jednoho z nejbohatších ruských podnikatelů Borise Berezovského či předpokládanou otravu ruského podnikatele Alexandra Perepiličného.

Celkem muselo být ošetřeno 21 lidí včetně jednoho policisty. Podle Mayové je policista při vědomí. Britští experti z vojenské laboratoře Porton Down údajně se 100% jistotou vědí, že

látky pochází z Ruska. Pachatelé použili jed A-230. Přesný název látky ale Scotland Yard dál tají.

DSTL - Vědecká a technologická laboratoř pro obranu Porton Down

13. března

Organizace pro zákaz chemických zbraní (dále OPCW) útok na Skripalovy odsoudila. Generální ředitel Organizace Ahmet Üzümcü vyzval k potrestání pachatelů. „Je nanejvýš znepokojivé, že se chemické látky stále používají, aby škodily lidem,” citoval generálního ředitele britský velvyslanec při OPCW Peter Wilson. „Nečekal jsem, že budu muset informovat Radu (OPCW) o prvním útočném použití nervové látky jakéhokoli druhu na evropském území od 2. světové války.”

Britská policie se snaží objasnit, jak se do těla Skripalových jed dostal. Spekuluje, že mohl být na klice dveří Skripalova červeného BMW, dostat se do vozu klimatizací nebo byl přímo rozprášen v jeho interiéru. Podle dnešních údajů jed zasáhl 38 lidí, většinou záchranářů. „Použití auta by vysvětlovalo, proč byli zasaženi Skripal i jeho dcera,” řekl bývalý agent tajné služby Philip Ingram, podle něhož je snadné se dostat do vozu a rozptýlit tam trochu látky. Dodal, že použitý jed ze skupiny novičok může působit i po hodinách. Bývalý inspektor OPCW Jerry Smith zmínil, že novičoky jsou velmi stálé a ve formě prášku přetrvávají hodiny. Proto se nyní vyšetřovatelé z protiteroristického oddělení soustředili na cestu vozidla. Zatím se jim jeho pohyb nepodařilo plně zmapovat, chybí jim 40 minut. Vyzvali proto případné svědky, aby se přihlásili. Kamery zachytily příjezd auta do centra města ve 13.40 hod., ale vyšetřovatelé nemají údaje o jeho pohybu od 13.00 hod. odpoledne. Skripalův dům je přitom jen 10 minut jízdy od parkoviště u italské restaurace Zizzi a hostince The Mill.

Podle tisku je ale pravděpodobnější, že se dvojice otrávil už doma. Důvodem je, že v nemocnici skončil s otravou policista Nick Bailey, který ve Skripalově domě byl. Ten stále zůstává v nemocnici, už je sice při vědomí, ale jeho stav je nadále kritický. Bývalý velitel už neexistujícího pluku chemické, biologické, radiologické a jaderné ochrany Hamish de Bretton-Gordon je přesvědčen, že jed byl v podobě prášku, a proto mohl být v dárku nebo přijít i poštou v dopise: „Otevřete dopis a látka se rozptýlí po celé místnosti“. Policie už posbírala 380 důkazních předmětů a prozkoumala stovky hodin kamerových záznamů. Komisař Neil Basu řekl, že Skripalova dcera Julija přiletěla z Ruska na letiště Heathrow den před tím, než byli oba otráveni. Stále se však nepodařilo zjistit pohyb otrávených v posledních 40 minutách poté, co odešli z restaurace a byli nalezeni zhroutení na lavičce. Úřady jsou kritizovány, že teprve 6 dnů po zjištění otravy vyzvaly lidi, kteří navštívili restauraci a hostinec, kde se našly stopy jedu, aby si vyprali věci, které měli na sobě.

Bývalý ruský vědec Vil Mirzajanov tvrdí, že látku novičok nemohla použít jiná země než Rusko, protože složení substance bylo tajné. „Mohlo to udělat jen Rusko. Můžou to odeslat v diplomatickém zavazadle, kam se jim zlíbí.“ Novičok popsal jako aerosol desetkrát účinnější než jakákoli jiná látka paralyzující nervový systém. „Vyléčit se z následků je prakticky nemožné, ti lidé jsou odepsaní. Dokonce, i kdyby přežili, nikdy se neuzdraví.“ Do Salisbury přivezli pachatelé dvě samostatné neškodné komponenty, které se před útokem

smíchají. „Deset gramů už je příliš. V létě stačí jen dva gramy, aby zabily 500 lidí.“ Expert na farmakologii Gary Stephens z univerzity v Readingu prohlásil o látce A-230: „Je mnohem nebezpečnější a propracovanější látka než VX a hůře se zjišťuje. Jedním z hlavních důvodů, proč se tyto látky vyvíjely, je to, že žádná z jejich komponent není na seznamu zakázaných látek“. Podle profesora existuje několik podobných sloučenin, jako je A-230, některé jsou kapalné, jiné pevné a mohou být použity ve formě prášku. Jemu blízká sloučenina A-232 (Novičok-5) byla dokonce schválena pro použití jako chemická zbraň, protože byla stabilní a účinná při teplotách od - 30 do + 50 ° C. Jed A-230 byl vyvinut tak, aby obvyklé protilátky dostatečně silně nezabíraly. Nelze proti němu použít pralidoxim, který je hlavní protilátkou proti moderním nervově paralytickým jedům. Zbývá tak atropin, který zabraňuje nadměrné stimulaci neuroreceptorů.

Ruská média publikují řadu informací zpochybňujících verzi britských vyšetřovatelů. Bývalý ruský hlavní lékař Gennadij Oniščenko prohlásil, že látka, která Skripala otráвила, mohla být vyrobena i na Západě. Únik nervově paralytických látek z ruských objektů byl prý vyloučen, sklady jsou navíc po likvidaci chemických zbraní prázdné. Podle Sergeje Gončarova, jehož ruská média označují za veterána protiteroristických operací: „Od ukončení stalinské éry naše tajné služby přestaly přeběhlíky zabíjet. A pro nejnovější ruskou historii to platí s jistotou“. Bývalí ruští špióni pokládají použití nervově paralytické látky za špinavou metodu zabíjení, která se používá v situacích, kdy je zájem vyvolat pozornost veřejnosti. Vzniká totiž značné riziko, že otrava postihne i jiné osoby. „Existují mnohem delikátnější způsoby, kterých využívají profesionálové.“ Podle Nikolaje Kovajlova, exšéfa tajné služby FSB, nedává nyní útok ze strany Ruska smysl. „Bylo vyhodnoceno, že Skripal už pro Rusko neznamená žádnou hrozbu. To byl také důvod jeho propuštění a výměny.“ Šéf veteránů protiteroristické skupiny Alfa Sergej Gončarov dnes také vyloučil jakoukoli likvidaci zběhlých agentů. Ruské tajné služby podle něj už dávno přestaly vraždit přeběhlíky a rozhodně nepoužívají nervově paralytické látky pro likvidaci lidí.

Britská obvinění o ruském zapojení do otravy Skripalových tvrdě odmítl ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov. Prohlásil, že Rusko nebude reagovat na ultimativní žádost Londýna o vysvětlení, kterou Moskvě adresovala premiérka Theresa Mayová. Ta varovala, že pokud Moskva neposkytne vysvětlení do půlnoci 13. března, bude Londýn čin považovat za nezákonné užití síly ze strany ruského státu proti Spojenému království. Lavrov uvedl, že Rusko nedostalo od Británie oficiální žádost o informace související s případem. „Dřív než předkládat ultimáta, abychom informovali britskou vládu do 24 hodin, by Británie měla dodržet své vlastní závazky vůči mezinárodnímu právu, v daném případě vůči Úmluvě o zákazu chemických zbraní.“ Pokud Velká Británie požádá Rusko o informace o údajně použité látce, ruská strana v souladu s platnou mezinárodní konvencí do deseti dnů odpoví. „Jakmile se objevily pověsti o tom, že vůči Skripalovi byla použita látka vyrobená v Rusku, okamžitě jsme oficiálně požádali o možnost látku analyzovat. Na naše absolutně zákonné požadavky jsme ale dostali negativní odpověď, odmítli nás. Země (spojená s případem) má plné právo získat přístup k látce, aby mohla provést její analýzu. Rusko má právo na přístup ke všem zjištěním, protože jednou z obětí je Julija Skripalová, ruská občanka.“ Londýn odmítl poskytnout Rusku přístup k jakýmkoli informacím o této kauze.

Útok dnes večer odsoudil ministr zahraničí Martin Stropnický. „Na území členského státu Aliance byl poprvé od jejího vzniku bezprecedentně použit ofenzivní nervový plyn. Tento zcela nepřipustný akt co nejostřeji odsuzujeme a vyjadřujeme Velké Británii naši plnou solidaritu,“ uvedl na Twitteru.

14. března

Britská premiérka Theresa Mayová oznámila k otravě Skripalových: „Představuje to nezákonné použití síly ze strany ruského státu vůči Spojenému království. Na základě Vídeňské konvence vyhostí Spojené království 23 ruských diplomatů“. Diplomaté, kteří mají týden na odchod, byli odhaleni jako neoznačení zpravodajští důstojníci. „Můj vzkaz těm, kteří nám chtějí škodit, je jasný. Nejste tu vítáni.“ Jde o největší množství vypovězených diplomatů za posledních více než 30 let. Je to jedno z několika opatření, která Británie uvalí na Rusko. Moskva nereagovala na britské ultimátum, aby se do půlnoci k případu vyjádřila. Premiérka oznámila i další opatření proti Rusku. Zruší všechna plánovaná dvoustranná setkání s Ruskem na nejvyšší úrovni. Neuskuteční se ani schůzka s ruským ministrem zahraničí Sergejem Lavrovem. Na mistrovství světa ve fotbale, které se letos koná v Rusku, nepřijede žádný britský ministr ani člen královské rodiny. Další oznámená opatření vůči Rusku se týkají možného zmrazení ruských státních aktiv a posílení možností uvalovat sankce za porušování lidských práv. Londýn se v souvislosti s kauzou zabývá také svou energetickou bezpečností a po zemním plynu se podle Mayové poohlédne i jinde než v Rusku. V úvahu připadají i ostřejší kontroly soukromých letů z Ruska do Británie, Mayová nevyloučila ani konfiskace majetku ruských oligarchů v Británii. „Pro tyto lidi - a jejich peníze - není v naší zemi místo.“

Na dnešek premiérka svolala zasedání Rady pro národní bezpečnost, kde chce předložit konkrétní návrhy na přijetí opatření proti Moskvě. Národní bezpečnostní rada jí potom podle vlastních slov dala mandát rozbít ruskou špiónážní síť v Británii. K opatřením se Británie podle Mayové uchýlila proto, že Rusko na žádost o vysvětlení, jak se do země dostala látka novičok, neposkytla žádné důvěryhodné vysvětlení a projevilo údajně naprosté pohrdání. To podle ní znamená, že Rusko má útok na svědomí a dopustilo se tak nezákonného užití síly proti Británii. „Je tragické, že se prezident Putin rozhodl jednat tímto způsobem,“ prohlásila v Dolní sněmovně Mayová. Zároveň zdůraznila, že není v britském národním zájmu zcela přerušit dialog s Ruskem. Ke slovům premiérky se ale v parlamentu odmítl připojit vůdce opozice, labourista Jeremy Corbyn. Položil Mayové sérii otázek, mimo jiné proč vzorky smrtící látky nebyly zaslány do Moskvy k identifikaci a zda požádala Rusko formálně o pomoc s důkazy.

Velká Británie má pro přijetí konkrétních kroků plnou podporu od všech svých hlavních evropských partnerů i Spojených států. Mayová konkrétně uvedla, že hovořila o celé záležitosti s Donaldem Trumpem a ten s jejím postupem beze zbytku souhlasí. Její slova potvrdil i Bílý dům s tím, že se oba vůdci dohodli na přijetí všech potřebných kroků proti těm, kteří používají tento typ zbraní a porušují tím mezinárodní normy. Mayovou podpořil také francouzský ministr zahraničí Jean-Yves Le Drian, který o celé záležitosti hovořil se svým protějškem Borisem Johnsonem. Shodné stanovisko zastává také Německo a Evropská unie. „Evropa by měla přijmout jednotný postoj. Je nesmírně důležité ukázat viníkům, že evropské státy sdílí solidaritu. Jednoznačnou, neochvějnou a setrvalou,“ pronesl místopředseda Evropské komise Frans Timmermans.

I když se většina britských médií zabývá obviňováním Ruska, část médií vznesla pochybnosti. Například *Sky News* položila otázku, jak má vlastně Rusko dokázat svoji neúčast na otravě bývalého agenta a proč by Moskva riskovala konflikt s Londýnem 100 dní před mistrovstvím světa ve fotbale a volbou ruského prezidenta. Zatímco politici z Velké Británie, zemí Evropské unie i Ruska se předhánějí v siláckých výrocích, bývalý britský velvyslanec v Rusku Tony Brenton, který zde mimo jiné působil i v době otrávení agenta Litviněnka, nabádá ke střízlivějšímu hodnocení situace. Na jedné straně sice volá po přísném potrestání pachatelů, ale zároveň varuje před snahou zahnat Rusko do kouta a způsobit tak zhoršení vzájemných diplomatických vztahů. „Z dlouhodobého hlediska Moskvu prostě potřebujeme pro řešení mezinárodních problémů. Je nutné podniknout všechny kroky, aby se něco

podobného neopakovalo a dát Rusku jasně najevo, že jeho konání je nepřijatelné. Něco takového se totiž může stát zítra kdekoli v Evropě. Na druhou stranu je nutné se vyhnout dalšímu vystupňování konfrontace. Už nyní jsou vztahy mezi Západem a Ruskem mimořádně napjaté. Vyhnout se jaderné válce je to hlavní, co dlužíme příštím generacím. Je důležité hledat oblasti možné spolupráce s Ruskem a nikoli vyhledávat další třenice.“

Ruský velvyslanec v Británii Alexandr Jakovenko britský postup odsoudil, britské akce jsou nepřijatelné, neodůvodněné a neprozíravé a jde o velmi vážnou provokaci. Zmínil, že mohou přijít rychlá ruská protipatření. O několik hodin později zareagovalo ruské ministerstvo zahraničí, podle něhož se britská vláda rozhodla vystupňovat napětí mezi oběma zeměmi, odvetná opatření prý na sebe nenechají dlouho čekat. „Velká Británie by neměla Rusku vyhrožovat,“ uvedla jeho mluvčí Marija Zacharovová s odkazem na nedávný projev prezidenta Vladimira Putina, který poprvé promluvil o ruských jaderných zbraních nové generace. „O tom jedu nikdo nic neví, pojďme mluvit čestně a objektivně, ani Theresa Mayová, která nemá skutečná fakta po ruce - někdo ji nepochopitelně informuje, a nepochopitelným způsobem,“ uvedla Zacharová v pořadu 60 minut na ruské televizi *Pěrvyj kanal*. Moskva upozornila, že země se pod mezinárodním dohledem zbavila všech chemických zbraní již loni, ovšem nervově paralytickou látku může dnes vyrobit jakákoli laboratoř a kdekoli. Sergej Lavrov řekl, že Rusko nemělo motiv pro to, aby otráвило bývalého ruského agenta v britských službách a jeho dceru. Motivy podle něho vymýšlejí ti, kteří chtějí vést rusofobní kampaň. Podle šéfky horní komory ruského parlamentu Valentiny Matvijenkové musí být ruská odpověď na britská obvinění rychlá, tvrdá a přiměřená. Matvijenková tvrdí, že jde o cílenou provokaci těsně před ruskými prezidentskými volbami.

Z podnětu Velké Británie se konalo mimořádné jednání Rady bezpečnosti OSN. Velvyslankyně Spojených států Nikki Haleyová obvinila ve svém vystoupení Rusko z odpovědnosti za otravu Skripala. Spojené státy jsou se Spojeným královstvím v otázce chemického útoku v Salisbury naprosto solidární a věří, že se Rusko dopustilo útoku za použití chemických zbraní. „Myslíme si, že Rusko je zodpovědné (za otravu Skripala),“ s tím, že nejde o ojedinělý incident. Představitel Ruské federace v Radě bezpečnosti Vasilij Nebenzja obvinění namířená proti Moskvě označil za nezodpovědná a nepřijatelná. Citoval stanovisko profesionálních chemiků, že Spojené království může mít samo chemický vzorec nervově paralytické látky novičok, která byla údajně použita k otrávení Sergeje Skripala. „Žijeme ve zvláštní době. Jsme svědky úžasné události. Procesu nahrazení presumpce nevinou presumpcí viny. A tento princip trestního práva je přenesen do mezinárodních vztahů. V současné době velvyslankyně Haleyová jako zkušený odborník v oboru chemie mluvila o ruských zločinech. My už dlouho víme, že vy, abyste určili pachatele, nepotřebujete žádné vyšetřování.“ Poukázal na to, že v dopise premiérky Theresy Mayové, v němž informovala generálního tajemníka OSN o incidentu v Salisbury, použila formulaci, že britská vláda „považuje za velmi pravděpodobné“, že odpovědnost za útok nese Ruská federace. „Dokonce i v tom jste překonala svého loajálního spojence,“ prohlásil Nebenzja na adresu Haleyové.

Tento přístup přirovnal k činnosti nechvalně známého sovětského prokurátora Andreje Vyšinského z dob zinscenovaných stalinských procesů. „Jestli pro sovětského prokurátora Vyšinského bylo přiznání královnou důkazů, nyní se, podle slov ministra zahraničí Lavrova, podezření stává královnou důkazů. Už se v Radě nepožaduje prozkoumání ampulí s neznámou bílou látkou - stačí napsat dopis obsahující nehorázné obvinění proti suverénní zemi. To samé vidíme ohledně Sýrie, a nyní se snaží mezi země porušující úmluvy zapsat Rusko.“ Nebenzja řekl, že Británie není ve vyšetřování transparentní, protože se nepodělila s Ruskem o dosavadní výsledky vyšetřování. Dokonce tvrdil, že nejpravděpodobnějším zdrojem použité nervově paralytické látky novičok, která byla použita, je Británie. Rusko je

připraveno vyšetřit incident s otravou Skripala a vyzval Spojené království, aby poskytlo vzorky látky.

Podle představitele Velké Británie Jonathana Allena není Spojené království povinno vzorky ruských látek v případě otravy Skripala poskytnout. Úmluva neobsahuje „žádné požadavky, které by vyžadovaly, aby Spojené království sdílelo vzorky, které se objevují při vyšetřování trestných činů“. Spojené království vyzvalo odborníky z OPCW, aby provedli analýzu vyšetřování. Francouzský velvyslanec v OSN François Delattre, aniž by přímo přisoudil odpovědnost Rusku, také vyslovil Británii plnou podporu a úplnou solidaritu Francie. Několik zemí jako Francie, Kuvajt a Rovnicková Guinea využilo veřejného zasedání Rady bezpečnosti, aby požadovalo další posun vedoucí k zabránění používání chemických zbraní ve světě. Velká Británie v Radě bezpečnostiablokovala ruský návrh prohlášení k incidentu s otravou Skripala. Tiskový mluvčí stálého zastupitelství Ruské federace Fjodor Stržižovský k tomu prohlásil: „Ruský krátký a faktologický návrh prohlášení pro tisk učiněný na zasedání Rady bezpečnosti OSN dne 14. března, který vyzývá k neodkladnému civilizovanému vyšetření chemického incidentu ve Velké Británii, jež má velký ohlas v souladu se stávajícími pravidly příslušné organizace (OPCW), byl zablokován zástupci této země v hrubé formě a pod zpolitizovanými záminkami“. Britská delegace učinila změny, které zkreslují smysl dokumentu, jenž byl navržen za účelem zachování jednoty Rady bezpečnosti OSN v dané otázce.

O situaci už dnes jednala i Severoatlantická rada. Podle generálního tajemníka NATO Jense Stoltenberga je použitá látka jednou z nejtoxičtějších, co kdy byly vyvinuty. Spojenci vyjádřili solidaritu s Británií, nabídli jí podporu při vyšetřování a vyzvali Rusko, aby odpovědělo na všechny otázky, které má Británie v souvislosti s nedávným pokusem o vraždu Skripalových. V prohlášení dali najevo znepokojení z prvního ofenzivního použití nervové látky na území členského státu aliance od jejího vzniku v roce 1949. Stoltenberg také prohlásil, že za incident je velmi pravděpodobně odpovědné Rusko. Připomněl, že útok se stal v situaci bezohledného chování Ruska v posledních letech. Aliance se ale také bude snažit dál prosazovat mezinárodní smlouvy kontrolující zbrojení a hledat smysluplný politický dialog s Ruskem.

Na zjišťování toho, kdo a čím zaútočil na Skripalovy ve Velké Británii se podílejí i čeští pracovníci. Do vyšetřování se totiž zapojilo Centrum ochrany proti zbraním hromadného ničení (Joint Chemical, Biological, Radiological and Nuclear Defence Centre of Excellence) ve Vyškově, které vypracovalo primární analýzu pro ostatní členy NATO a 14. března ji předložilo velení aliance v Bruselu. Toto centrum patří do sítě takzvaných „center výjimečnosti“ v rámci Severoatlantické aliance. Každé má jinou specializaci, to vyškovské se zrovna zaměřuje na ochranu proti zbraním hromadného ničení. Analýza se týká toho, jaká látka mohla být při útoku použita a jak mohla být použita. „Než dostaneme autorizaci, není o tom možné informovat. Jde o tajnou zprávu.“ Podle mluvčího ministerstva obrany Jana Pejška jde o víceméně automatický postup. „Pokud se v členské zemi NATO někde stane událost a je tam podezření na chemický nebo jakýkoli jiný útok, tak toto Centrum má za úkol zpracovat analýzu a poslat ji do ústředí.“ Centrum ochrany proti zbraním hromadného ničení bylo vytvořeno v roce 2007 a jeho zřizovatelem je NATO.

V roce 1999 Ministerstvo obrany Spojených států oznámilo Kongresu, že plánuje vydělit šest miliónů dolarů na program demilitarizace objektu Státního vědeckovýzkumného ústavu organické chemie a technologie ve městě Nukusu. „Uzbekistánský prezident Islam Karimov, znepokojený zdravím občanů a vlivem chemických látek na životní prostředí, se rozhodl zbavit se zbraní hromadného ničení. Od té doby začala jeho vláda úzce spolupracovat s americkým obranným rezortem a zaručila mu přístup k objektům, jejichž analogy jsou

v Rusku dosud nepřístupné,“ uvádí se v článku uveřejněném v listě *The New York Times* v roce 1999.

Nervově paralytická látka novičok, kterou byl podle tvrzení britské vlády otráven bývalý plukovník GRU Sergej Skripal a jeho dcera Julija, mohla být vyrobena v mnoha státech, píše *Le Monde*. Uvádí názory řady expertů, kteří se domnívají, že k výrobě podobných jedovatých látek jsou nutné dobře vybavené laboratoře zajišťující vysokou úroveň bezpečnosti. Nejčastěji takovým požadavkům odpovídají státní zařízení. Profesor katedry anorganické chemie Londýnské univerzity Andrea Sella zdůraznil, že Rusko není jediná země, která může vyrábět novičok. S ním souhlasí i toxikolog z Leedské univerzity Alastair Hay, který zcela pochybuje o účasti Moskvy v atentátu na Skripala. Podle jeho slov není jasné, proč by ruské tajné služby používaly jed, který z nich okamžitě udělá hlavního podezřelého. Jsou mnohem efektivnější metody vraždy, které nejsou okamžitě spojovány s nějakou konkrétní zemí, uvedl Hay.

15. března

Velká Británie, Spojené státy, Francie a Německo se ve společném prohlášení shodly, že za útokem na Skripalovy stálo Rusko. „My, představitelé Francie, Německa, Spojených států a Spojeného království, jsme zděšeni z útoku proti Sergejovi a Juliji Skripalovým v Salisbury ve Spojeném království 4. března 2018. Je to útok na suverenitu Spojeného království a jakékoli takové užití ze strany státu je jasným porušením Úmluvy o zákazu chemických zbraní a mezinárodního práva. Ohrožuje to bezpečnost nás všech. Toto použití armádní nervové látky - typu, který byl vyvinut Ruskem - představuje první útočné použití nervově paralytické látky v Evropě od 2. světové války“. Neexistuje podle nich žádné přesvědčivé alternativní vysvětlení, než že za útokem stojí Rusko. Neochota odpovědět na britskou žádost o vysvětlení dále podtrhuje zodpovědnost Moskvy. Vyzvaly Moskvu, aby poskytla OPCW úplné informace o látce novičok.

Přitom ještě 14. března mluvčí francouzské vlády Benjamin Griveaux uvedl, že je brzy na hodnocení nepřehledné situace, takže Francie s kroky vůči Rusku vyčká. To Brity pobouřilo. „Francie rozdrtila naději Mayové na jednotný postup vůči Rusku,“ komentoval to deník *Daily Mirror*. Značně vlažná byla také první reakce šéfky unijní diplomacie Federiky Mogheriniové, která vyzývala ke zdrženlivosti. *[Reportér Channel Four News Alex Thomson upozornil na to, že Británie, USA, Německo a Francie se vyjádřily, že nervový plyn, použitý proti Skripalovým je „takového druhu, jaký byl vyvinut v Rusku“].* Pročpak jsou asi všichni tak opatrní a vyhýbají se formulaci „byl vyroben v Rusku“? Mnohem jednoznačnější podpory se dočkali Britové ze strany NATO. Generální tajemník Jens Stoltenberg v této souvislosti označil použití vojenské nervové látky na území aliance za nepřijatelný čin, který nemá v civilizovaném světě místo. Zmínil anexi Krymu, kterou země NATO mají za ilegální, ruskou podporu separatistům na východě Ukrajiny, vojenskou přítomnost ruských sil na moldavském a gruzínském území, ruské vměšování do dění v Černé Hoře i jinde na západním Balkáně či ruské pokusy podkopat demokratické volby a instituce. Rusko podle Stoltenberga v minulém desetiletí modernizovalo své ozbrojené síly a výrazně do nich investovalo. Vytvořilo nové zbraně, včetně jaderných. „Rusko ve své vojenské doktríně i cvičeních integrovalo konvenční a jadernou válku.“ Alianční reakce podle něj zůstává pevná, obranná a proporční, NATO nebude Rusku odpovídat tankem na tank, raketou na raketu či dronem na dron. „Nechceme novou studenou válku a nepřejeme si být zataženi do nových závodů ve zbrojení“ upozornil Stoltenberg. Takové závody nemají podle něj vítěze, jsou jen drahé a nebezpečné. „Ale ať tu nejsou pochyby: NATO bude bránit všechny spojence proti libovolnému nebezpečí.“ Aliance má podle něj k dispozici potřebné konvenční síly, ale i bezpečný a efektivní jaderný odrazovací prvek.

„Použitá látka je jednou z nejtoxičtějších, co kdy byly vyvinuty,“ poznamenal k britskému incidentu Stoltenberg. Severoatlantická rada už o situaci dnes jednala. Spojenci vyjádřili solidaritu s Británií, nabídli jí podporu při vyšetřování a vyzvali Rusko, aby odpovědělo na otázky Londýna ohledně celé věci. „NATO vnímá každé použití chemické zbraně jako hrozbu mezinárodnímu míru a bezpečnosti,“ poznamenal Stoltenberg. Británie podle něj nepožádala NATO o aktivaci článku o společné obraně a zatím ani o konkrétní pomoc při vyšetřování útoku na Skripala. NATO a britská strana jsou v těsném kontaktu, dnes bude v alianční centrále přítomen britský poradce pro národní bezpečnost Mark Sedwill. „Jsem si jist, že Británie odpovídá proporčním a přiměřeným způsobem. Souhlasím, že reakce je potřeba, akce jako ta v Salisbury musí mít důsledky,“ řekl Stoltenberg.

Britský ministr zahraničí Boris Johnson uvedl, že zdravotní stav Sergeje Skripala se nemění, zůstává v kritickém, ale stabilizovaném stavu. Johnson také uvedl, že brutalita, s jakou Rusové na Skripala zaútočili, šokovala celý svět a je vděčný, že se jak země EU, tak Spojené státy postavily na stranu Británie. Podle Johnsona je způsob provedení útoku jasným vzkazem. Rusové použitím svého plynu jasně vzkazují všem svým nepřátelům - najdeme vás, chytíme vás a zabijeme vás: „Není pochyb, že za tím stojí Rusové!“ Také podle prezidenta Donalda Trumpa: „Rozhodně to vypadá, že za tím jsou Rusové. Je to něco, co by se nikdy nemělo stát a my to bereme velmi vážně stejně jako mnoho dalších, podle mého soudu“. Britský ministr obrany Gavin Williamson ve svém vystoupení v Bristolu komentoval, co by Rusko mohlo učinit v návaznosti na vyhoštění 23 ruských diplomatů z Velké Británie. „Rusko by nemělo podnikat žádné odvetné kroky, ale stáhnout se a sklapnout. Ale vláda zváží to, co dělá. Nebylo by ale špatné to předem odsoudit.“

Vysoký představitel britské tajné služby sdělil, že nervový jed, označovaný jako novičok, byl ukryt v zavazadle Julije Skripalové, která přiletěla do Anglie za otcem dne 3. března. Vyšetřovatelé pracují s několika hypotézami. Buď byla toxická látka schovaná v nějakém kusu oblečení, nebo byla zamíchaná do kosmetiky, či byla v dárku, který Skripal otevřel ve svém domě. Jed mohl do jejího zavazadla někdo ukrýt v době, kdy dcera byla ještě v Rusku. Protiteroristické oddělení Scotland Yardu i tajná služba MI5 si nemyslí, že by na území Británie přišel zabiják. V Salisbury bylo už vyznačeno 24 policejních kordonů, kam lidé nesmějí, jsou kolem Skripalova domu i restaurace Zizzi a sousedního hostince Mill. Poslední zóna byla vytyčena kolem domu seržanta Baileyho. Tyto kordony mohou být vyznačeny dlouhodobě, protože jed se rozkládá jen velmi pomalu. Zástupce velitele policie ve Wiltshire konstábl Paul Mills uvedl, že do styku s jedem se mohlo dostat 131 lidí, 46 lidí bylo přijato do nemocnice. Jejich stav se každý den monitoruje po telefonu. Kvůli vysokému počtu zasažených se snesla kritika na britské úřady, že včas o nebezpečí neinformovaly.

Většina světových médií pokládala scénář útoku na Sergeje Skripala za jasně daný - cílem bylo zabít bývalého špióna, jeho dcera byla toxickou látkou zasažena zřejmě omylem, protože tu lze těžko zacílit. Britská média teď ale přišla s verzí, že vše mohlo být docela jinak. Neteř Sergeje Skripala, třiatřicetiletá Victoria z ruské Jaroslavl, která je jedním z hlavních zdrojů informací ze života rodiny Skripalových prohlásila, že: „Podle mě nebyl útok namířen proti strýci Sergejovi, ale proti jeho dceři“. Motivem bylo Julijino zasnoubení s vysoce postaveným ruským bezpečnostním činitelem. Ruská oficiální místa byla ze vztahu mezi jejich důležitým zaměstnancem a Julijí znepokojena. A to právě kvůli Skripalově pověsti „zrádce“, již se v Rusku těší. Matka Julijina přítele, která je údajně také vysoce postavenou agentkou, si nepřála, aby její syn chodil se zaměstnankyní americké ambasády. Victoria pro server *Sun on Sunday* uvedla, že právě matka údajného agenta mohla stát za otravou Julije a Sergeje. Julija svého přítele nikdy nepředstavila kamarádkám. Ty ho mohly vidět jen na fotografiích. Tvrdila jim, že pracuje pro ruskou tajnou službu. Podle informací zveřejněných

britskými médii Skripala během jeho pobytu navštěvovala řada přátel. Podle jejich výpovědí žil normálním spořádaným životem, věnoval se chovu koček a morčat.

Ve Velké Británii vznikne nové středisko protichemické obrany, oznámil ministr obrany Gavin Williamson. „Investujeme 48 miliónů liber do nového střediska obrany proti chemickým zbraním, abychom zachovali své vedení na poli chemické analýzy a obrany. Pokud bychom pochybovali o ohrožení našich obyvatel Ruskem, stačí se podívat na šokující příklad bezohledného útoku v Salisbury.“ Středisko vznikne ve vojenském výzkumném zařízení v Porton Downu, které se nachází necelých deset kilometrů severovýchodně od Salisbury. Mluvčí ruského ministerstva zahraničních věcí Marija Zacharovová komentovala slova Williamsona (*„Rusko by nemělo podnikat žádné odvetné kroky, ale stáhnout se a sklapnout.“*) „A co jiného může prohlásit ministr obrany země, která skrývá okolnosti použití chemických prostředků na svém území a nechce poslat dostupné informace, jak je to vyžadováno Úmluvou o zákazu chemických zbraní? Londýn má co skrývat. Partneři jsou nervózní.“ Současně informovala, že Velká Británie odmítá vydat Rusku vzorky látky, kterou byl otráven Sergej Skripal a také další faktické informace o tomto případu. Neposkytla ani další detaily, které jsou spojené s incidentem v Salisbury, ani přes dvoustranné spojení, ani prostřednictvím mezinárodních organizací: „Žádné informace, které by aspoň trochu mohly objasnit situaci. Vidíme pokračování této informačně-politické show.“

O vážnosti situace svědčí i to, že ruský prezident Putin svolal včera mimořádnou bezpečnostní radu státu, na které se řešila výhradně krize v rusko-britských vztazích. Mluvčí Kremlu Peskov po skončení jednání novinářům oznámil, že chování Londýna bylo shlednáno provokativním a destruktivním. Podle něho zvolí Vladimir Putin tu variantu, která nejlépe odpovídá zájmům Ruska. Putin sám se nevyjádřil. Ruští politici včetně těch nejvyšších veškerá obvinění Londýna označují za koordinovaný útok Západu proti Ruské federaci a odmítají jakékoliv dohady o existenci státem financovaného programu na likvidaci „vlastizrádců“. Usnesení zavazující bezpečnostní složky pronásledovat zrádce-emigranty po celém světě přitom bylo v roce 1930 skutečně přijato a sovětské tajné služby se jím po celá desetiletí řídily.

Sovětský svaz ani Rusko nikdy neměly program na vývoj nervové látky zvané novičok prohlásil náměstek ruského ministra zahraničí Sergej Rjabkov. Podobně jako Rjabkov se vyjádřil i ruský zástupce při OSN Vasilij Nebenzja. „Žádný výzkumný a experimentální projekt pod názvem NOVIČOK neexistoval.“ Trvá zároveň na tom, že veškerý vývoj chemických zbraní v Rusku skončil v roce 1992. Stálý zástupce Ruské federace při OBSE Alexandr Lukačevič oznámil, že laboratoře na vývoj chemických zbraní skupiny novičok po rozpadu SSSR zůstaly za hranicemi Ruska, výzkum a vývoj pokračoval v dalších zemích - v Pobaltí, Velké Británii, Spojených státech, České republice a ve Švédsku. Zdůraznil, že v Rusku vědecko-výzkumné práce pod pomyslným názvem NOVIČOK nebyly prováděny.

16. března

Britský ministr zahraničí Boris Johnson vznesl závažné obvinění. „Domníváme se, že je nanejvýš pravděpodobné, že to bylo jeho (*Putinovo*) rozhodnutí použít nervovou látku v ulicích Spojeného království, v ulicích Evropy poprvé od 2. světové války. Nemáme nic proti Rusům samotným. Výsledkem toho, co se nyní děje, nebude rusofobie. Máme hádku s Kremlem Putina a jeho rozhodnutím - a myslíme si, s nejvyšší mírou pravděpodobnosti, že to bylo jeho rozhodnutí - dát příkaz k použití nervového plynu v ulicích Spojeného království.“ Tato slova pronesl krátce poté, co předseda britských labouristů Jeremy Corbyn varoval před obviňováním bez důkazů. Británie by se podle něj mohla řídit do nové studené války, takže musí všechny své kroky důrazně zvážit. „Tato hrozná událost vyžaduje především co možná nejdůkladnější a nejhrošlivější vyšetření,“ napsal Corbyn. Labouristická

strana podle svého předsedy nepodporuje ruského prezidenta Vladimira Putina a Moskva by podle Corbyna měla být pohnána k zodpovědnosti za útok na Skripala, předcházet tomu ale musí shromáždění všech důkazů a jasné prokázání viny. Corbyn naznačil, že za útokem na Skripalovy by nemusel být ruský stát, ale ruská mafie, která se podle něj dokázala v minulých letech v Británii etablovat. S vypovězením 23 ruských diplomatů vyjádřil sice souhlas, podle něj by ale více pomohlo, kdyby vláda zasáhla proti ruským oligarchům v Británii a jejich majetku. V listu *The Guardian* napsal: „Musíme přestat poskytovat servis nepotickému ruskému kapitalismu a zkorumpovaným miliardářům, kteří Londýn využívají k ochraně svého bohatství“. Vůdce britské opozice se stal v uplynulých dnech terčem kritiky z řad vládních konzervativců, ale i vlastních spolustraníků. Podle nich byla jeho reakce na Skripalovu kauzu nedostatečná a jeho podpora odvetným opatřením Británie slabá.

Mluvčí Kremlu Dmitrij Peskov označil slova Johnsona za šokující a neodpustitelné porušení diplomatické slušnosti. „Na různých úrovních jsme opakovaně uvedli, že Rusko nemá s tímto příběhem nic společného. Jakýkoli odkaz nebo odkazy na našeho prezidenta v tomto ohledu není nic než šokující a neomluvitelné porušení diplomatické slušnosti. Jak víte, je to v rozporu nejen s mezinárodním právem, ale obecně i v rozporu se zdravým rozumem, takže jsme opravdu překvapeni.“ Ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov uvedl, že Moskva samozřejmě na oznámené vypovězení 23 ruských diplomatů odpoví obdobným způsobem. Podle kremelských zdrojů o konkrétních krocích Moskvy rozhoduje osobně prezident Vladimir Putin. Lavrov zároveň uvedl, že Rusko si už nebude všímat britských prohlášení k případu otravy Skripalových. Reagoval tak na poznámku britského ministra obrany Gavina Williamsona, že Rusko by mělo odejít a sklápnout. Williamson se chce zřejmě ostrým výrokem zapsat do dějin, případně mu chybí vychování. Už včera Lavrov obvinil britskou vládu z pobuřujících akcí, které překračují rámec elementární slušnosti. „Rusko nepřijme západní diktát a ultimáta, proto se Západ uchyluje k tak ublíženecké reakci.“

Na vyjádření Williamsona reagovali i další ruští představitelé. Ruský velvyslanec ve Spojeném království Alexandr Jakovenko řekl ve vysílání televizního kanálu *Rossija 24*: „Nikdy jsme s nimi nebyli na stejné úrovni prostě proto, že máme odlišnou politickou kulturu a ve výrocích ruských politiků nikdy neuslyšíte podobné kecy jako na tržnici, které slyšíme od jejich oficiálních představitelů“. Podle slov oficiálního představitele ministerstva obrany, generálmajora Igora Konašenkova, podobné výpady „výborně charakterizují krajní míru jeho intelektuální impotence“.

Jakovenko rovněž obvinil Británii, že vražda Skripala, přesněji svalování viny na ruskou vládu, má odvést pozornost od jednání o brexitu. „Ve snaze odvést pozornost od brexitu Spojené království veřejnosti něco prezentuje, aby ji tak přimělo zaměřit se trochu jiným směrem.“ Moskva dnes ohlásila vlastní vyšetřování případů Skripalových a Glušкова (někdejší přítel Borise Berezovského, zemřel v důsledku škrcení krátce po útoku na Skripalovy). Jakovenko si stěžuje, že Britové s ním nekomunikují. „Nikdo neviděl fotografie těch lidí v nemocnici (*Skripala a jeho dcery*) - zda jsou naživu nebo se snad těší dobrému zdraví. S doktory nikdo nemluvil. V případě chybí jakákoli transparentnost.“

V médiích se objevily spekulace, že mezi zvažovanými možnostmi může být i žádost Británie o aktivaci článku 42 Lisabonské smlouvy. Ten předpokládá, že ostatní státy EU poskytnou veškerou pomoc a podporu členské zemi, jež se stala na svém území terčem ozbrojeného napadení. Článek byl přitom zatím aktivován jednou - po teroristických útocích ve Francii na podzim roku 2015. Německá kancléřka Angela Merkelová v Paříži uvedla, že bude s francouzským prezidentem Emmanuelem Macronem řešit vhodnou reakci na útok nervově paralytickou látkou na Sergeje Skripala a jeho dceru v Británii. Londýn z akce viní Rusko a podle kancléřky na tento fakt ukazuje mnoho stop, a že je to velmi těžká situace.

Expertka na biologické a chemické zbraně Amy Smithsonová prohlásila, že viníkem nemusí být Rusko, protože v 90. letech se jedu mohli zmocnit kriminálníci. Smithsonová, která navštívila dvacítku bývalých sovětských objektů na výrobu chemických a biologických zbraní, uvedla: „Jestli by to z nich mohl někdo propašovat ven? To bych nemohla vyloučit, zejména v případě malého množství vzhledem k tomu, jak laxní byla ochranka v ruských chemických továrnách na začátku 90. let“. Zmínila, že pokud by se neukradl samotný nervový jed, který během let degraduje, ale prekursor, při jejichž smísení by vznikla nervově paralytická látka, tak by bylo možné stále získat malé množství jedu pro menší útok. Podmínkou by ale bylo skladování prekursorů ve vhodných podmínkách. Po pádu Berlínské zdi a rozpadu SSSR zůstaly chemické laboratoře a továrny v Rusku i v postsovětských zemích, jako byly Uzbekistán, Kazachstán a Ukrajina, nehlídané, protože je opustili zaměstnanci, kteří nedostávali mzdu. Podle Smithsonové trvalo deset let, než se podařilo nastolit pořádek. Tehdy se zásoby z postsovětských zemí převezly do Ruska, nebo v nich byly zlikvidovány s pomocí západních expertů. Podle generálního ředitele OPCW Ahmeta Üzümcü je otázka, zda byly všechny sovětské chemické zbraně, 39 967 tun, skutečně zničeny.

Všechny zásoby novičoku byly na konci 90. let zničeny na náklady Pentagonu a zařízení pro jeho výrobu bylo exportováno do Spojených států. Novinářům to sdělil bývalý člen komise OSN pro zákaz biologických zbraní, vojenský expert Igor Nikulin. „V souladu s veřejnou publikací, včetně podle mého názoru v *New York Times*, se tím (zničením zásob novičoku) zabývali vojáci chemických vojsk americké armády. Byly na to vynaloženy 4 milióny dolarů. Bylo to někdy na konci 90. let. Takové jsou informace. Kromě toho Američané vyvezli zařízení na výrobu tohoto plynu do Spojených států,“ řekl Nikulin na tiskové konferenci „Rusko-Británie: jaký je výsledek Skripal?“

Boris Karpičkov

Útoku z Ruska se obává další bývalý ruský dvojitý agent Boris Karpičkov, který měl být přiotráven na ulici ve městě Auckland na Novém Zélandu v roce 2006. Informovala o tom agentura *AFP*. Karpičkov, který je podle novozélandského serveru *Stuff* lotyšského původu, působil jako agent sovětské tajné policie KGB. Když po rozpadu Sovětského svazu získalo Lotyšsko v roce 1991 nezávislost, vstoupil do služeb lotyšské rozvědky, ale současně pokračoval v práci pro ruskou FSB (*nástupkyně KGB*). Byl odhalen, ale v roce 1998 se mu podařilo na falešný pas z dob KGB uprchnout do Británie, kde požádal o politický azyl. V letech 2006 a 2007 pobýval na Novém Zélandu, kde se podle svých slov snažil na sebe neupozorňovat. Karpičkov incident popsal tento týden v pořadu *Good Morning Britain* britské televize *ITV*. Když šel v roce 2006 po jedné z hlavních aucklandských tříd Queen Street, údajně si všiml, že ho nějací lidé pronásledují. Pak k němu přistoupil žebrák. „Cítil jsem, že mi hodil do obličeje jakýsi prášek. Potom zmizel.“ Vzápětí se Karpičkovovi začala točit hlava a večer se mu na těle objevila vyrážka. Po incidentu dlouhou dobu trpěl vážnými zdravotními problémy, v jejichž důsledku prý během dvou měsíců shodil 30 kilogramů. Novozélandská policie uvedla, že tvrzení Karpičkova prověřuje. „Víme, že Boris Karpičkov pobýval na Novém Zélandu od června 2006 do října 2007. Nyní zkoumáme naše složky, abychom zjistili, jaké máme o Karpičkovovi informace. Vzhledem k historické povaze této události nějakou

dobu potrvá, než budeme schopni tento úkol dokončit.“ Karpičkov v britské televizi rovněž prohlásil, že letos v únoru byl varován, že jemu a Skripalovi hrozí nebezpečí. Sdělil mu to prý telefonicky velmi spolehlivý zdroj, který je vysokým představitelem jisté ruské tajné služby. Na dotaz, zda se jedná o ruskou kontrarozvědku FSB, odpověděl Karpičkov, že ano. Skripal byl konkrétně jmenován, jakož i několik dalších. Karpičkov tvrdí, že před touto zprávou neměl tušení, kdo je Sergej Skripal.

17. března

„Jak mohli dojít k tomu, že v tom má prsty Rusko, když nám ty vzorky nepředali? Vždyť oni logicky tuto látku nemají, neměli by mít. S jakými vzorky to porovnávali, že dělají takové závěry? Závěr se nabízí sám, možná ani ne tak závěr, jako otázky: znamená to, že mají vzorky, které skrývají, nebo je to úplná lež od začátku do konce. Je nejpravděpodobnější, že zdrojem původu dané látky jsou státy, které od konce 90. let provádí intenzivní výzkum látek z projektu Novičok. Je to Velká Británie, Slovensko, Česko, Švédsko a ohledně USA je otázka otevřená,“ řekla mluvčí ruského ministerstva zahraničí Marija Zacharovová v přenosu televizní stanice *Rossia 24*. Už dopoledne to uvedl ruský velvyslanec v Nizozemsku a stálý představitel Ruské federace u OPCW Alexandr Šulgin. „V 90. letech západní tajné služby odvezly z Ruska skupinu našich chemických expertů spolu s některými dokumenty o výzkumu v časech Sovětského svazu. Západní země, a my víme jaké, s využitím těchto dokumentů pokračovaly ve vývoji, a nakonec dosáhly určitých výsledků. S velkou pravděpodobností je možné předpokládat, že látka použitá v Salisbury pochází z laboratoří západních zemí, kde podobný vývoj probíhal, jak víme z dostupných otevřených zdrojů. Abych dlouho nechodil okolo, přímo vám tyto země jmenuji. Je to v první řadě Velká Británie a taky Spojené státy.“ Šulgin řekl, že výzkum neurotoxinů probíhal od počátku 70. let v obou supervelmocích. V Sovětském svazu stejně jako v USA a v dalších zemích začali s vývojem a výzkumem s cílem vytvořit nové vzorce vysoce toxických chemických látek, přičemž v Sovětském svazu a ve Spojených státech rozpracovávali nervově paralytickou látku VX. Zdůraznil přitom, že analýza jedu použitého k otrávení agenta, probíhala v britském vojenském ústavu Porton Down. „Právě tam probíhaly britské vojenské chemické programy“.

Zacharovová znovu zdůraznila, že Sovětský svaz ani Rusko nikdy žádný jed s tímto názvem nevyvíjelo: „Ještě jednou. Nikdy se ani na území Sovětského svazu v dobách SSSR, ani v Ruské federaci nebo na jejím území, neprováděla studie, která by měla název NOVIČOK. V Rusku ani v Sovětském svazu se slovo novičok nikdy nepoužilo v souvislosti s vývojem chemických látek. Žádné takové jméno nebylo podle ní patentováno a nebylo ani využito "jako symbol, šifra nebo kód". Toto slovo bylo použito jako název jistých chemických látek na Západě“. Tím nicméně zcela nepopřela vývoj takové látky v SSSR, jen uvedla, že nikdy žádná chemická sloučenina nenesla tento název. Zdůraznila, že v 90. letech řada ruských vědců utekla na Západ: „Vzali s sebou technologie, se kterými pracovali, a v západních státech je dále vyvíjeli, zejména ve Spojených státech, ve Velké Británii, na Slovensku a ve Švédsku. Tehdy se objevilo překvapující označení novičok.“ Podle ní slovo novičok použila Velká Británie, aby mohla obvinit Rusko. Ruským názvem podle Zacharovové odvádí Británie pozornost veřejnosti od složení otravné látky a od zemí, které její vzorky mají. „Jak dospěli k závěru o stopě související právě s Ruskem, když nám vzorky nepředali? Vždyť tuto látku z logiky věci nemají, neměli by ji mít. S jakými vzorky ji u sebe srovnávali, aby učinili takový závěr? Vysvětlení se nabízí, možná dokonce nikoli vysvětlení, ale otázky: buď tedy mají vzorky, které ukrývají, nebo je to všechno od začátku do konce lež. Pokud britská premiérka a britští experti oznámí vzorec, bude jasné, jaké země tyto látky vyvíjely, a lidé ve všech zemích pak pochopí, o co jde. Do dnešního dne nebyly poskytnuty žádné údaje o látce, která byla použita.“ Zacharovová dále obvinila Londýn, že stále odmítá poskytnout Rusku

jakoukoli informaci k případu Skripalových. Rusko prý odeslalo s tímto požadavkem do Londýna čtyři diplomatické nóty, ale odpověď prý britská diplomacie odbyla formalitami.

Ministři zahraničí Martin Stropnický i obrany Karla Šlechtová se nicméně dnes odpoledne ohradili proti tvrzení ruského ministerstva zahraničí, že smrtící látka novičok mohla pocházet z České republiky. Stropnický to označil za standardní způsob, jak manipulovat informace ve veřejném prostoru. „Musím to nařčení nebo indikaci k České republice rezolutně odmítnout. Je to klasická ukázka, jak odvést pozornost od těch poznatků, které mají britští vyšetřovatelé. Česká republika dodržuje všechny dohody a já můžu garantovat, že na našem území se žádné takové zbraně nenacházejí. Máme schopné chemiky, ale to jsou analytici.“ Podle něj to není zrovna přátelské gesto. „Byli jsme zemí, která ten útok mezi prvními odsoudila. Nechci naskakovat na zprávu, kterou už dva nebo tři dny předem měl web *Sputnik* a teď to převzalo ministerstvo zahraničí. Je to klasický způsob nadhodit do informačního prostoru nedoložitelnou tezi a čekat na reakci.“ Použití plynu označil za bezprecedentní na půdě Evropy od konce 2. světové války.

Šlechtová zdůraznila, že Česká republika striktně dodržuje mezinárodní Úmluvu o zákazu chemických zbraní. „Rozhodně odmítám takové absurdní obvinění. Česká republika je od 90. let signatářem mezinárodní Úmluvy o zákazu, vývoji, výrobě a šíření chemických zbraní a striktně ji dodržuje. Náš liberecký 31. pluk chemiků se zabývá výhradně ochranou proti těmto látkám.“ Už dříve Šlechtová prohlásila, že „Prvotní analýzu k možnému použití nervových látek v Salisbury zpracovali pro NATO odborníci výzkovského Centra ochrany proti zbraním hromadného ničení. Umístění aliančního expertního pracoviště na chemickou ochranu v ČR potvrzuje, že naše armáda má v této oblasti výborné jméno“.

Za nesmyslné a absurdní označil tvrzení ruské diplomacie také mluvčí prezidenta Miloše Zemana Jiří Ovčáček. „Obvinění České republiky je nesmyslné a absurdní. Je dobře, že z naší země v reakci na spekulace zaznívá jednotné odsuzující stanovisko.“ Rázné odmítnutí přišlo pak i ze Slovenska a ze Švédska. Mluvčí slovenského ministerstva zahraničních věcí Peter Susko prohlásil: „Kategoricky odmítáme, že by Slovenská republika měla s útokem cokoli společného. Rozhodně odmítáme, aby Slovensko bylo jakkoli spojováno s chemickými zbraněmi - ať už 4. generace nebo jinými - a jejich použitím“. Podle mluvčí slovenského ministerstva obrany Danky Capákové slovenská armáda zmiňovanou látkou nedisponuje. Zareagovalo i Švédsko, které „rozhodně odmítá nepřijatelné a nepodložené obvinění mluvčí ruského ministerstva zahraničí, že nervová látka použitá v Salisbury může mít původ ve Švédsku,“ napsala na Twitteru šéfka švédské diplomacie Margot Wallströmová. „Rusko by místo toho mělo odpovědět na dotazy Spojeného království.“

Ředitel Vojenského výzkumného ústavu v Brně Bohuslav Šafář řekl, že otravné látky se v České republice vyrábějí výhradně pro laboratorní účely. Malé množství jich vyrábí i jeho ústav, ale má k tomu souhlas OPCW. Řádově jde o gramy, takže podle něj nejde o výrobu, ale spíše o laboratorní přípravu malého množství, kvůli otestování jejich vlastností. Šafář vidí problém v tom, co se za novičok označuje. „Nikde oficiálně nebylo řečeno, co je to za látku. Není to v žádné odborné literatuře, že zrovna tato látka je novičok. Rusové tvrdí, že nikdy nic takového nedělali, něco, co by se takto jmenovalo, viděl bych to, že je to v oblasti jakéhosi názvu.“ Obecně se předpokládá, že novičok je ruský název, i když zřejmě neoficiální. Obdobné moderní látky je velice složité vystopovat. „Přibližně víme, o jaké látky jde. Pokud si to někdo nevyrábí někde v kuchyni, tak organizace, která by to u nás vyráběla, já myslím, že není. Nemám povědomost, že by se někde u nás jakékoliv otravné látky ve větším množství vyráběly. Pokud se vyrobí malé množství, je to jen pro výzkumné účely.“ Reagoval tak na vyjádření ruského ministerstva zahraničí, že nejpravděpodobnějším zdrojem smrtící látky typu novičok je Česká republika, Slovensko, Británie nebo Švédsko.

Historici se nemohou shodnout na tom, zda a jak se komunistické Československo podílelo na vývoji a obchodu s chemickými zbraněmi. „Lze předpokládat, že Československá lidová armáda (ČSLA) chemické zbraně měla nebo měla zajištěné průmyslové kapacity pro jejich výrobu a dodávky. V operačních plánech pro použití ČSLA ve válce ale plány na nasazení chemických zbraní chybí; ovšem nasazení jaderných zbraní tam přitom je,“ řekl například loni serveru *Hlidací pes* vojenský historik Prokop Tomek. Jeho kolega z Vojenského historického ústavu Zdeněk Polčák pro stejný server upozornil na to, že československá armáda vyráběla chemické zbraně v období první republiky i po 2. světové válce. Yperit se například vyráběl v 30. letech v Žilině. Americký list *The New York Times (NYT)* s odvoláním na americké diplomatické depeše a odtajněné zpravodajské zprávy v roce 2013 napsal, že Sýrie nashromáždila jeden z největších světových arzenálů chemických zbraní díky zemím jako Sovětský svaz, Československo a Írán, ale i s pomocí dodávek ze západní Evropy a Spojených států. Již v roce 1991 americké zpravodajské služby dospěly k závěru, že „Československo a Sovětský svaz poskytovaly Sýrii chemické látky, systémy pro jejich nasazení a výcvik“, uvedly *NYT*.

Chemické vzorce o složení novičoku lze sice najít na internetu, ale podle vědců nelze takovým zdrojům důvěřovat. Celou kauzou se už zabývá také Bezpečnostní informační služba. „Informace z Ruska intenzivně prověřujeme a naše informace okamžitě předáváme zákonným adresátům,“ řekl mluvčí služby Ladislav Šticha.

Moskva dnes oznámila vyhoštění 23 britských diplomatů, kteří mají na odjezd ze země týden. Ruské úřady zároveň odvolaly souhlas s fungováním britského generálního konzulátu v Petrohradu a nařídily zastavit v Rusku činnost britské organizace pro rozvoj kulturních vztahů - Britské rady. Jde o reciproční sankce následující poté, co Londýn mimo jiné vyhostil 23 ruských diplomatů. Britský velvyslanec v Moskvě Laurie Bristow byl dnes předvolán na ruské ministerstvo zahraničí, kde byl o ruských krocích informován. Obdržel nótu, podle níž svými kroky Moskva reaguje na postup Britů a na neopodstatněná obvinění vůči Rusku ze strany Londýna. „Britská strana byla upozorněna, že Rusko si vyhrazuje právo přijmout další reciproční opatření v případě, že britská strana podnikne vůči Rusku další nepřátelské kroky,“ prohlásilo ruské ministerstvo zahraničí.

18. března

Britský ministr zahraničí Boris Johnson obvinil Rusko, že nervový jed novičok Rusko vyrábělo a skladovalo i v posledních deseti letech. „Skutečně máme důkazy, že Rusko bylo v posledních deseti letech nejen vyšetřováno kvůli dodávkám nervově paralytických jedů za účelem vraždění, ale taky kvůli výrobě a uchovávání jedu novičok.“ Reagoval na obvinění ruského velvyslance při EU Vladimira Čižova, že Skripal mohl být otráven jedem z britské vojenské laboratoře Porton Down. Johnson označil tato tvrzení za směšná. „Nebyla to odpověď země, která je skutečně přesvědčena o své nevinně.“ Za neadekvátní označil požadavek ruského velvyslance, aby do vyšetřování otravy bylo zapojeno Rusko. Podle něj to není potřeba, protože by 19. března měli přijet experti z OPCW analyzovat vzorky jedu a v té má Rusko svého zástupce. Opozice chce, aby se vláda zajímala o nelegálně získané peníze bohatých Rusů žijících v Británii. Podle kritiků vlády byla Británie příliš pomalá při vyšetřování původu majetku investovaného v Londýně ve finanční sféře a nemovitostech.

Čižov však trvá na tom, že Rusko chemické zbraně neskládá a Skripala neotrávil. Na otázku, zda si myslí, že odpovědnost padá na Porton Down, Čižov odpověděl: „Nevím, nemám žádný důkaz o ničem, co bylo použito“. Poukázal ale přitom na skutečnost, že mnoho sovětských vědců odjelo žít na Západ a sdíleli s ním technologie, na kterých pracovali. Žádné zásoby chemických zbraní po rozpadu Sovětského svazu zemi neopustily. „Když máte nervový agens nebo něco jiného, tak si zkontrolujte vzorky, které jsou ukládány ve vašich laboratořích. A Porton Down, jak všichni víme, je největší instalace armády ve Velké Británii, která se zabývá výzkumem chemických zbraní. A to je opravdu jen 8 mil (*asi 13 km*) od

Salisbury.“ Britské ministerstvo zahraničí označilo předpoklad Čížova o možném zapojení vojenské laboratoře Porton Down do incidentu v Salisbury za nepravdivý. „Je to jen další marný pokus odvrátit historii ruského státu od skutečnosti, že Rusko hrubě porušilo své mezinárodní závazky.“ Poslanec za Salisbury John Glen označil tvrzení, že zdrojem látky byl Porton Down, za pobuřující pokus obvinít vědce v Porton Downu, z nichž mnozí v Salisbury bydlí.

Britští představitelé mají nyní jasnější představu, jak byl útok proveden. Myslí si, že jed byl v práškové podobě a byl šířen z ventilace Skripalova BMW. Scotland Yard požádal všechny, kdo spatřili Skripalův automobil, aby se přihlásili. Tři zástupci tajné služby sdělili, že pro ně je zřejmé, že neurotoxin je ruského vojenského původu. Je to látka z doby studené války, něco, o čem tvrdili, že to nikdy neměli. Látky bylo v Salisbury vystaveno až 38 osob a očekává se, že se objeví další. Při vyšetřování s Brity údajně spolupracují američtí experti na chemické zbraně. Tady se to považuje spíš za pokus o předem plánovanou vraždu než za snahu bývalého ruského agenta zastrašit.

V Británii žijící ruský exulant Valerij Morozov, kam utekl, když poukázal na korupci v ruském byznysu, uvedl, že dostal anonymní výhružné e-maily, že ho čeká stejný osud jako Skripala: „Přišli si pro Sergeje, přijdou si pro tebe“. Když nereagoval, dostal další e-mail: „Nestaráš se o to, co se ti stane?“ Už 17. března britští policisté a příslušníci bezpečnostních složek kontaktovali Rusy žijící v Británii kvůli zajištění jejich bezpečnosti.

Od roku 1992 Moskva zastavila jakoukoli činnost v oblasti vývoje chemických zbraní. To řekl stálý představitel Ruské federace u OPCW Alexandr Šulgin. Přiznal také, že před prohlášením britské premiérky Theresy Mayové nevěděl o existenci nervově paralytické látky novičok. „Není pochyb. V Ruské federaci nikdy neexistoval žádný program nazvaný NOVIČOK. Od roku 1992 Rusko zastavilo veškerou činnost ve vývoji chemických zbraní. V loňském roce jsme dokončili zničení všech chemických zbraní. Dokončení tohoto programu bylo náležitě ověřeno dozorovým orgánem - OPCW. Obecně neexistují žádné chemické zbraně. Rétorika (britské vlády) byla velmi válečná. Rusko bylo obviněno bez důkazů. Naše odpověď byla následující: Pojd'te, opustíme takovou rétoriku, opustíme tuto praxi dělat ultimáta a budeme se podřizovat normám mezinárodního práva. Vyzvali jsme naše britské kolegy, aby se uklidnili a využili příležitosti, kterou poskytuje Úmluva o zákazu chemických zbraní v Haagu. Ne hned, ale den po uplynutí takzvaného ultimáta, naši britští kolegové pouze přitvrdili svou pozici. Kategoricky zamítli náš návrh.“

Velvyslancova slova potvrdilo i ruské ministerstvo zahraničí, které prohlásilo, že žádná chemická zbraň pod názvem NOVIČOK se v Ruské federaci netestovala. „Předsedkyně vlády Velké Británie neoperuje se vzorcem, ale předsedkyně vlády Velké Británie pracuje s tímto velmi šablonovitým názvem, který okamžitě vyvolává asociaci s Ruskou federací, a to i s něčím ruským,“ řekla mluvčí Marija Zacharová. Ruský velvyslanec v Londýně vyzval k udržení chladných hlav. Podle něj spor nebezpečně a neúměrně graduje.

19. března

Ministři zahraničí EU podepsali prohlášení, v němž Británii vyjadřují bezvýhradnou solidaritu. „Evropská unie bere vážně závěr Británie, že za útokem nervovou látkou v Salisbury stojí Ruská federace. Podporujeme britskou snahu dostat osoby zodpovědné za útok před soud. Evropská unie bude i nadále velmi blízce tento případ sledovat.“ Podle EU byl tento útok bezohledný a nezákonný čin, který také ohrozil životy mnoha civilních občanů. Ministři zahraničí evropského bloku také vyzvali Moskvu, aby OPCW okamžitě a zcela zpřístupnila program nervové látky známé jako novičok. EU v prohlášení také upozorňuje, že použití nervové látky je jasným porušením Úmluvy o zákazu chemických zbraní z roku 1997, porušením mezinárodního práva a podkopáváním mezinárodního pořádku. Prohlášení se ale

nijak nezmiňuje o možných sankcích vůči Rusku v případě, že Moskva spolupracovat odmítne. Záležitostí se budou 22. března na summitu v Bruselu zabývat také šéfové států a vlád zemí EU.

Šéf britské diplomacie Boris Johnson předtím uvedl, že Moskva svými absurdními vyjádřeními schovává jehlu pravdy ve stohu lží a mlčení. Také kritizoval Rusko, že neustále mění svá tvrzení kolem látky novičok. Uvedl, že Moskva nejprve popírala, že by příslušnou nervovou látku, označovanou jako novičok, vůbec vyráběla. „Pak říkají, že ji vyrobili, ale že vše bylo zničeno. Pak zase, že vyrobili a zničili zásoby, ale část se nějak tajemně dostala do Švédska, České republiky, na Slovensko, do USA či dokonce do Británie.“

Ruský prezident Vladimir Putin už 18. března označil obvinění Britů za nesmysly. Dnes prohlásil, že kdyby šlo skutečně o jed vyrobený ve vojenských laboratořích, zemřeli by Skripalovi na místě. Mluvčí Kremlu Dmitrij Peskov opět odmítl ruské zapojení do otravy dvojitého agenta, klasifikoval je jako ohavné, neopodstatněné a těžko vysvětlitelné. Ale dodal, že chápe postoj západního světa: „V tomto případě jde o složité vysvětlitelný případ s nepochopitelným motivem a proudem bezdůvodných pomluv Ruska ze strany vlády Velké Británie“. K podpoře Velké Británie ze strany zemí EU a NATO dodal: „Chápeme solidaritu (s Británií), euroatlantickou i jinou, ale dříve či později se musí na tato obvinění odpovědět. Bude je potřeba něčím podložit, nějakými důkazy, nebo se adekvátně omluvit“. Peskov dodal, že by navzdory výměně tvrdých obvinění nehovořil o zhoršení styků se Západem. Boris Johnson se ale ten samý den nechal slyšet, že 12 let po vraždě Alexandra Litviněnka v Londýně už vyjádření Kremlu nemohou nikoho zmást.

Německá kancléřka Angela Merkelová a polský premiér Mateusz Morawiecki se ve Varšavě shodli, že reakce EU na ruský útok by měla být rázná - nadcházející unijní summit podle nich musí přijmout v této věci jasný závěr. „Shodli jsme se, že Evropská unie by měla přijít s ráznou, a nikoli jen symbolickou reakcí a očekáváme od Evropské unie, aby v závěrech po Evropské radě bylo téma ruského útoku rovněž obsaženo.“ Podle Merkelové budou evropští lídři na summitu, který začíná ve čtvrtek 22. března, s britskou premiérkou Theresou Mayovou aféru Skripal řešit. „Stojíme ruku v ruce s Británií,“ řekla Merkelová, podle níž Německo i Polsko usilují o dobré vztahy s Londýnem i vzhledem k projednáváním podmínkám odchodu Británie z EU. K urychlenému zodpovězení otázek britských úřadů Rusko vyzvala Evropská unie a také francouzský prezident Emmanuel Macron.

Do Velké Británie dorazili odborníci z OPCW, kteří se setkají s vedením laboratoře v Porton Downu a se zástupci Scotland Yardu, aby diskutovali o předání vzorků látky, kterou byli otráveni Skripalovi. Testy mají ověřit výsledky britských analýz, že šlo o ruskou chemickou látku novičok. Jejich závěry ale budou k dispozici údajně nejdříve za dva týdny. Britská policie oznámila, že objasňování případu potrvá patrně několik měsíců. Jde prý o jedno z nejnáročnějších vyšetřování, do jakého se kdy její protiteroristická složka pustila. Londýn zatím důkazy o podílu Moskvy na útoku nepředložil, premiérka Theresa Mayová nicméně uvedla, že jiné vysvětlení otravy neexistuje. „To, co jsme viděli, ukazuje, že není jiného závěru než toho, že za to, co se stalo v ulicích Salisbury, nese odpovědnost ruský stát.“ V úterý 20. března se také sejde britská Národní bezpečnostní rada, aby projednala možnosti dalšího postupu.

Dosavadní reakce Ruské federace v souvislosti s nedávným použitím vojenské nervové látky k útoku v jihoanglickém Salisbury ukazuje naprostý nedostatek úcty k míru a mezinárodní bezpečnosti. Po jednání s Borisem Johnsonem to v Bruselu prohlásil generální tajemník NATO Jens Stoltenberg. Oba se shodli, že útok nebyl izolovanou záležitostí, ale jen dalším výrazem bezohledného chování ruského státu z posledních let. Zmínili narušování ukrajinské územní celistvosti, Západem neuznanou anexi Krymu, trvající ruské pokusy o vměšování se

do demokratických procesů v jiných zemích, podkopávání jejich institucí i nejrůznější kybernetické a hybridní útoky. „Útok byl nepřijatelným porušením mezinárodních norem a pravidel,“ zdůraznil Stoltenberg. Připomněl, že spojenci už první použití chemické zbraně na území členské země za 70 let existence NATO odsoudili a nabídli Británii veškerou pomoc při vyšetřování. Johnson upozornil, že věc je jasným porušením Úmluvy o zákazu chemických zbraní a hrubým narušením mezinárodního práva. Samostatný postup zvolilo Švédsko, které si předvolalo ruského velvyslance. „Ruský velvyslanec bude zítra (v úterý 20. března) předvolán na ministerstvo zahraničí kvůli ruským obviněním, že Švédsko je zdrojem nervového jedu použitého při pokusu o vraždu v Salisbury.“

Velvyslanectví Ruské federace v České republice okomentovalo situaci kolem pokusu o vraždu Skripalových na území Velké Británie, které je dále uvedeno v plném znění.

V souvislosti s naprosto bezdůkazným obviněním britských úřadů, vzneseným na adresu Ruské federace, z použití „s vysokou mírou pravděpodobnosti“ toxické látky na území Velké Británie, bychom chtěli sdělit následující.

Skutečnost úplné likvidace svého chemického arzenálu Ruskou federací v roce 2017 byla oficiálně potvrzena oprávněnou mezinárodní strukturou - Organizací pro zákaz chemických zbraní (OPCW). Po dlouhou dobu na zasedáních Výkonné rady a Konferencích smluvních států Úmluvy o zákazu chemických zbraní (dále jen Úmluva) Rusko pravidelně předkládalo zprávy o průběhu realizace ruského programu chemického odzbrojení. Výsledky této práce vždy dostávaly nejvyšší hodnocení. Slavnostního uzavření posledního objektu v osadě Kizněr v Udmurtsku, zabývajících se likvidací, se zúčastnili oficiální představitelé řady států (včetně Velké Británie a Spojených států) a Technického sekretariátu OPCW. S ohledem na to jsou obvinění z „utajení“ námi části chemického arzenálu a jeho „použití“ prostě absurdní.

V souladu s výnosem prezidenta Ruské federace z roku 1992 byly v naší zemi sovětské práce v oblasti vývoje chemických zbraní zastaveny. V Rusku se vědecko-výzkumné práce pod pomyslným názvem NOVIČOK neprováděly. V polovině 90. let minulého století přesunuly západní tajné služby na Západ řadu odborníků (včetně bývalých zaměstnanců Státního vědeckovýzkumného ústavu organické chemie a technologie V. Mirzajanova, S. Dubova, G. Každana a dalších) a jistou dokumentaci a pokračovaly s výzkumem v tomto směru ve Velké Británii, USA, České republice a Švédsku. Dosažení pozitivních výsledků těmito zeměmi ve vytvoření nových toxických látek, které se na Západě z nějakého důvodu zařazují pod společný název Novičok, potvrzuje více než 200 otevřených zdrojů NATO. Dokonce identifikace toxické látky, údajně použité v incidentu, se prováděla ve vědecko-technickém centru britského ministerstva obrany Porton Down, na jehož základně se vyvíjely a vyráběly chemické zbraně, včetně tohoto typu. K vážnému zamyšlení nutí také skutečnost, že toto centrum se nachází pouhých 13 kilometrů od místa spáchání trestného činu v Salisbury. Nehledě na to Velká Británie demonstrativně odmítá jednat na mezinárodně-právním poli a dává přednost propagandistické hysterii a bezdůkazným obviněním na adresu Ruska.

Naléhavě navrhuje urovnat všechny otázky, které mohly vzniknout u Velké Británie, v rámci odst. 2 článku IX Úmluvy „Konzultace, spolupráce a objasnění faktů“. To předpokládá předložení Rusku na bilaterální bázi oficiální žádosti Spojeného království o získání vysvětlení k otázce, která vyvolává jeho pochybnosti nebo obavy (pokud samozřejmě Londýn má alespoň nějaké důvody podezřívat naši zemi z porušování Úmluvy). V souladu s Úmluvou bychom byli připraveni poskytnout naše vysvětlení nejpozději do 10 dnů po obdržení takové žádosti. K vyjasnění situace lze využít i jiné Úmluvou stanovené možnosti, nebo se opřít o jiné mezinárodní dokumenty, jako je Evropská úmluva o právní pomoci v trestních věcech ze dne 20. dubna 1959.

Ale žádnou oficiální žádost od Londýna v souvislosti s případem otravy Sergeje Skripala a jeho dcery jsme doposud nedostali. Ruské návrhy na konzultace v rámci Úmluvy byly de facto odmítnuty. Jako odpověď na nótu našeho velvyslanectví v Londýně s žádostí, aby nám byl umožněn přístup k materiálům vyšetřování, včetně záznamů z videokamer, výpovědi svědků a k získaným vzorkům použité chemické látky, fakticky následovalo odmítnutí. Obecně vzato, nabýváme dojmu, že britská strana ve skutečnosti nemá žádné důkazy, a právě proto není schopna spolupracovat s ruskou stranou při vyšetřování zločinu v Salisbury.

Pozornost upoutává také skutečnost, že spojenci v NATO (především USA) jednohlasně bez jakéhokoliv zamyšlení začali bezpodmínečně podporovat Londýnem již zveřejněné, ničím nedoložené, závěry a tvrdit o „plné důvěře“ k názoru Velké Británie, že s incidentem v Salisbury je „spojeno“ právě Rusko. Jakékoli pokusy nasměrovat dialog do profesionální roviny převádí britští kolegové a mnohé státy podporující Londýn do oblasti politické rétoriky. To jen potvrzuje, že se jedná o předem naplánovanou akci Západu proti Rusku.

Proti prohlášení Marije Zacharovové se ohradila i skupina 27 členů horní komory Parlamentu České republiky. „Důrazně odmítáme spekulativní nařčení Ministerstva zahraničních věcí Ruské federace o původu chemické látky Novičok (A-234), kterou byli v anglickém městě Salisbury otráveni Sergej Skripal a jeho dcera Julijs. Bezdůvodné a bezdůkazné obvinění České republiky a dalších států představuje manipulaci veřejným míněním a přispívá k negativnímu zatížení vztahu s Ruskou federací. Vyzýváme tímto vládu, aby v této věci zaujala jasné a odmítavé stanovisko,“ přečetl předseda senátu Milan Štěch společné prohlášení senátorů, zastupujících jak levicové, tak pravicové politické strany. Vystoupení předsedy senátu vysílaly síťové televizní kanály.

20. března

Reakce České republiky a Švédska nic nemění na tom, že tyto státy mají možnost vyvíjet látky skupiny novičok. Novinářům to v Moskvě řekl náměstek ruského ministra zahraničí Sergej Rjabkov. Reagoval tak na informace o tom, že si Praha a Stockholm předvolaly ruské velvyslance s žádostí o vysvětlení výroku Moskvy, že armádní jed mohl pocházet z jejich zemí. „Ruské prohlášení, že možnost práce s takovými látkami mají kromě Británie také USA, Švédsko a Česká republika, není náhodné. Ne náhodou Rusko hovořilo o tom, že možnosti pracovat s takovými látkami jsou kromě Velké Británie a USA, jak ve Švédsku, tak i v České republice. Víme, jak silné reakce tyto naše výroky vyvolaly v těchto zemích. Ale bouřlivá reakce v žádném případě nepopírá tu skutečnost, že tyto země, pokud víme, mají příležitost zapojit se do tohoto výzkumu, rozvíjet takové věci a syntetizovat je.“

Žádný program a výroba chemických zbraní s názvem NOVIČOK v SSSR a v Rusku neexistoval, prohlásil dále Rjabkov. Podle něj lidé, kteří se podíleli na vývoji toxických chemických látek v sovětském období, přeplnili informační prostor rozhovory a úvahami na toto téma. „Tito lidé, jak jsem pochopil, jsou do značné míry orientováni na informace, které sdíleli se zahraničními odborníky po jejich odchodu do zahraničí, a proto na základě informací, které obdrželi od západních odborníků. Nemohli vlastnit a nemohli mít plnou znalost toho, co se skutečně dělo v SSSR a v Rusku v této oblasti.“ Podle Rusů při označování vyvíjených látek se používala číselná označení. Název NOVIČOK byl opakován zahraničními médii od sovětského vědce Vila Mirzajanova, který ale neměl nic společného s vývojem chemických zbraní. Diplomát připomněl, že již v roce 1993 Moskva přistoupila k Úmluvě o zákazu chemických zbraní, všechny její zásoby v zemi již byly zničeny a Londýn o tom dobře ví. Rjabkov také vyzval OPCW, aby Rusku poskytl veškeré informace, které obdržel od Londýna ke kauze Skripal. Podle něj britské orgány stále odmítají s Moskvou spolupracovat. „To vše není nic, než obludná mnohvrstevnatá provokační akce, která využívá celou řadu nezákonných metod.“

Skupina 23 ruských diplomatů a jejich rodinných příslušníků vyhoštěných z Velké Británie odletěla z londýnského letiště Stansted zvláštním ruským letadlem do Moskvy. Vypovězené diplomaty Londýn označil za ilegální agenty ruských tajných služeb, které ruské úřady v rozporu s diplomatickými zvyklostmi nedeklarovaly. Na přípravu k návratu měli Rusové týden. Moskva v sobotu 17. března odpověděla obdobným krokem.

Rusko neobvinilo Švédsko, že je možným původcem nervově paralytické látky novičok, kterou byli podle Londýna otráveni v Británii Skripalovi. Ze strany Moskvy to byla pouhá hypotéza, řekl ruský velvyslanec Viktor Tatarincev ve Švédsku, kterého si předvolalo tamní ministerstvo zahraničí. „Byla to jen poznámka, domněnka, nikoliv oficiální vysvětlení.“ Švédskou stranu upozornil, že v armádním výzkumném ústavu ve městě Umea asi 500 kilometrů severně od Stockholmu se skladují vzorky nejrůznějších chemických, bakteriologických a radioaktivních látek. Psal o tom podle něj švédský tisk a přítomnost zmíněných vzorků potvrdili i zaměstnanci ústavu v Umea. Marija Zacharovová oznámila, že ruské ministerstvo zahraničí pozvalo na středu 21. března všechny velvyslance akreditované v Moskvě na schůzku s vedením a experty úřadu kvůli případu otravy Sergeje Skripala. Schůzky se na ruské straně zúčastní vedoucí představitelé ministerstva a experti odboru, který má na starosti nešíření a kontrolu zbraní. „Základním tématem bude situace kolem prohlášení Británie o útoku jedovatými látkami na jejím území.“ Moskva podle Zacharovové chce prezentovat vlastní názor na incident se Skripalem a bude chtít znát odpověď na otázky, které má ruská strana.

Británie bude na svých hranicích zjišťovat a sledovat osoby, které jsou hrozbou pro její národní bezpečnost. „Cílem je posílit monitorování a sledování osob cestujících do Spojeného království, které mohou být zapleteny do akcí ohrožujících bezpečnost Británie nebo jejích spojenců,“ řekl mluvčí premiérky Theresy Mayové po její schůzce se členy britské Národní bezpečnostní rady. Týká se to i přísných hraničních kontrol soukromých letů. Rozhodnutí podle agentury *Reuters* souvisí s prohlášením Mayové z minulého týdne, že Londýn vypracuje nové zákony pro obranu před aktivitou nepřátelských států. „Mezi ministry a vysokými činiteli panuje tiché uspokojení, že se ruská krize podle všeho vyvíjí podle plánu,“ shrnula *BBC* před pár dny nálady v britské vládě kolem kauzy Skripal. Podle jednoho vládního zdroje jde dokonce všechno ještě lépe, než jsme doufali.

Bývalý ruský vědec Leonid Rink prohlásil: „Rusku zcela chybí motivace, to je zřejmé. Za prvé, pan Skripal byl oběma stranami "dočista vytěžen", tedy Rusům prozradil všechny své anglické kontakty, a Angličanům - všechno, co věděl, když pracoval v SSSR. Pro Moskvu žádný zájem nepředstavoval. Za druhé, ten okamžik byl pro Rusko naprosto nevýhodný: několik dní před (*prezidentskými*) volbami a krátce před fotbalovým mistrovstvím světa. A ještě něco: protože všichni účastníci tohoto incidentu zatím žijí, je těžké předpokládat, že se do toho zamíchali Rusové: taková zjevná negramotnost domnělých diverzantů je prostě směšná a nepřipustná. A hlavně ani jeden dokonce i negramotný ruský diverzant nepoužije jediného prostředku ruského původu a s ruským názvem. Je přece spousta jiných látek, které se k tomu více hodí. Střílet na bezvýznamného člověka mohutnou raketou a přitom minout cíl - to je vyložená hloupost“.

Rink ruské tiskové agentuře *RIA Novosti* řekl, že až do počátku 90. let pracoval na státem podporovaném programu vývoje nervově paralytické látky novičok. Působil prý 27 let ve státní laboratoři v nyní uzavřeném městě Šichany. Vývoj látky novičok byl tématem jeho doktorské dizertační práce. Na novičoku pracovala velká skupina specialistů v Šichanech a v Moskvě. Kdyby byla Moskva do útoku na Skripala a jeho dceru zapletena, byli by podle něj oba dávno po smrti. „Jsou pořád naživu. To znamená, že buď se vůbec nejednalo o novičok, nebo byla látka špatně namíchána či nedbale aplikována. Anebo ihned po aplikaci Angličané použili protijed, což by znamenalo, že přesně věděli, o jaký jed šlo.“ Podle jeho

slov je Britům technologie výroby látky A-234 přístupná. „Profesionálům je zcela přístupná. Jakákoli farmaceutická korporace nebo jakákoli chemická korporace je schopna ji vyrobit ve svých laboratořích.“ Všechny formule potřebné pro výrobu této látky zveřejnil již dříve Vil Mirzajanov. Podle Rinka je možné zjistit, čím konkrétně byl Skripal otráven. „Samozřejmě je možné všechno zjistit. A zcela určitě takoví odborníci v Británii jsou. Právě ti mohli podle mého názoru použít tuto látku na osobní věci Skripala, jeho dcery nebo na nějaké věci na hřbitově. Museli přirozeně vědět, že v těchto dnech půjde Skripal na hřbitov. Mohli to snadno udělat sami Britové.“

Další ruský vědec Vladimir Uglev popřel oficiální stanovisko Moskvy, že smrtící jed novičok nebyl nikdy vyvíjen ani vyráběn v ruských nebo sovětských laboratořích. Novičok byl podle něj vyvinut v programu zvaném FOLIANT, jehož cílem bylo vytvořit sovětskou obdobu americké nervově paralytické látky VX. Skupinu látek novičok podle něj vyráběly laboratoře v povolžském městě Volsk. Podle dřívějších informací šlo o město Šichany, které je od Volska vzdáleno 13 kilometrů. Obě města jsou nepřístupná cizincům. Otravné látky se vyvíjely v laboratořích a pokusně se i vyráběly v objemech od 20 gramů do několika kilogramů. Menší dávky se skladovaly v sejfech, větší v hermeticky uzavřeném obalu ve speciálních skladech. Na otravných látkách skupiny novičok se podle něj pracovalo od roku 1972 do roku 1988. Ruský vědec tvrdí, že s nervově paralytickou látkou VX není možné si novičok splést, se sarinem a somanem, dalšími látkami tohoto typu, je záměna možná. Nejistotu ale okamžitě odstraní laboratorní testy. V Rusku podle Ugleva zná vzorec jedů skupiny novičok několik desítek lidí. Vyrobit látku mohou podle něj i na Západě. „Angličané a Němci jsou skvělí chemici, levou rukou udělají to, co je v Moskvě přísně tajné. Protijed neexistuje. S téměř stoprocentní jistotou mohu říct, že jakmile Skripala a jeho dceru odpojí od podpůrných systémů, zemřou. I teď jsou naživu tak napůl.“ Ještě než Mirzajanov emigroval do USA, upozornili údajně v roce 1993 s Uglevem OPCW (*v roce 1993 ale OPCW ještě neexistovala, pouze Přípravný sekretariát - pozn. autora*) na to, že na ruském území jsou zásoby nových bojových otravných látek. Organizace ale prý jejich varování ignorovala.

Již v roce 2016 dr. Robin Black, šéf laboratoře detekce v jediném britském zařízení na chemické zbraně v Porton Downu, uveřejnil v mimořádně prestižním vědeckém časopise, že důkazy o existenci novičoku jsou nedostatečné a jeho složení neznámé. V posledních letech se objevilo mnoho spekulací, že v Rusku byla vyvinuta čtvrtá generace nervových činitelů, skupiny novičok (*nováček*), a to již na počátku 70. let, jako součást programu FOLIANT, s cílem nalézt látky, které by představovaly obranná opatření. Informace o těchto sloučeninách byly ve veřejných doménách zřídka a jejich zdrojem byl většinou jen odpadlický ruský vojenský chemik Vil Mirzajanov. Žádná nezávislá potvrzení ohledně složení či vlastností takových sloučenin uveřejněna nebyla. (*Robin Black. Vývoj, historická použití a vlastnosti chemických bojových látek. Královská chemická společnost. 2016*). Avšak nyní britská vláda tvrdí, že je schopna okamžitě identifikovat látku, kterou její jediné středisko chemických zbraní nikdy předtím nevidělo a nebylo si jisté její existencí. A co hůř, tvrdí, že je schopna ji nejen identifikovat, ale také určit její původ. Vzhledem k publikaci dr. Blacka je evidentní, že takové tvrzení nemůže být pravdivé. Světoví experti na chemické zbraně sdílí názor dr. Blacka. V roce 2013 zpráva Vědeckého poradního sboru OPCW, jehož členy jsou američtí, francouzští, němečtí a ruští zástupci vlád, a v níž byl dr. Black zástupcem Velké Británie, uvedla, že nemá dostatečné informace, aby mohla komentovat existenci či vlastnosti novičoků.

Poslanecká sněmovna se odmítla zabývat tvrzením ruské diplomacie, že látka použitá v Británii proti bývalému ruskému agentovi mohla pocházet z Česka. Požadovaly to ODS a TOP 09. Ministr zahraničí Martin Stropnický sice projednání podpořil, většina zástupců ANO se ale spolu s SPD a KSČM postavila proti. Stropnický se ohradil proti tvrzení

poslankyně ODS Jany Černochové, že na ruské nařčení reagoval nedostatečně a že se pokusil problém vysedět. Připomenul své sobotní (17. března) odmítavé stanovisko k ruskému nařčení o původu jedu. Poznamenal, že jeho důvodem mohlo být ostré odsouzení útoku i solidarita s Británií, která z útoku viní Rusko. Také uvedl, že si na středu (21. března) předvolal ruského velvyslance Alexandra Změjevského. Chce od něj slyšet vysvětlení výroku mluvčí ruské diplomacie o původu jedu. Odmítl výtky, že by si velvyslance předvolal pozdě. Podle Stropnického takovéto závody nemají smysl a jsou to dětinské hry. „Nemáme se za co stydět,“ hájil postoj svého úřadu Stropnický. Uvedl také, že na pondělní radě ministrů zahraničí zemí EU prosazoval ostřejší stanovisko k ruským obviněním. Výsledná kompromisní verze prohlášení ministrů ale není úplně bezpohlavní. Černochová i předseda poslanců ODS Zbyněk Stanjura se pozastavili nad tím, že se k ruskému nařčení prozatím nevyjádřil Hrad. ODS chtěla, aby se alespoň Sněmovna proti ruským tvrzením postavila.

21. března

Načasování útoku na Sergeje Skripala nervovou látkou v Anglii souviselo s ruskými prezidentskými volbami, prohlásil na jednání zahraničního výboru britského parlamentu šéf britské diplomacie Boris Johnson. „Načasování je pravděpodobně těsněji navázáno na nedávné volby v Rusku. Mnoho nedemokratických osobností dělá to, že když čelí volbám nebo kritickému politickému okamžiku, je lákavé vyvolat v představitosti veřejnosti obraz nepřítele. Prezident Putin chtěl ukázat, co se stane těm, kteří podporují jiné hodnoty. Můžete očekávat, že budete zavražděni.“ Putin chce podle něj vyvolávat potíže, kdykoli může. K tomu, že se útok stal ve Velké Británii, Johnson řekl, že se to stalo proto, že země věří svobodě, demokracii a právnímu státu, protože Británie opakovaně Rusko kárala kvůli jeho pošlapávání lidských práv a demokratických hodnot. Johnson Putina ostře kritizoval i v souvislosti s nadcházejícím mistrovstvím světa ve fotbale, které bude Rusko hostit od poloviny června do poloviny července. Putina obvinil, že šampionátu využije k vylepšení obrazu své země podobně, jak to učinil Adolf Hitler při pořádání Letních olympijských her v Berlíně v roce 1936. Na závěr projevu ale prohlásil, že Británie se nehodlá zapojovat do nové studené války. Ministr rozvinul při jednání zahraničního výboru myšlenku labouristického poslance Iana Austina, který prohlásil, že miluje fotbal a bude sledovat anglický národní tým, ale děsí se toho, jak Putin zneužije události: „Nápad, že Putin předá pohár kapitánovi vítězného týmu, že to použije jako propagandistické cvičení k naleštění brutálního zkorumpovaného režimu, který vytvořil, mě naplňuje hrůzou“. Johnson si ještě přisadil: „Obávám se, že máte naprostou pravdu. U vaší charakteristiky toho, co se odehraje v Moskvě na světovém šampionátu, na všech sportovištích, si myslím, že srovnání s rokem 1936 je naprosto správné. Myslím si, že představa, jak se Putin chlubí na této sportovní události, je na zvracení“. Mluvčí premiérky Theresy Mayové prohlásil: „Vypovězením 23 diplomatů jsme rozbili špiónážní síť v Británii a kdykoli sáhneme k dalším krokům, které byly ohlášeny“.

Na Johnsonova slova okamžitě zareagovala mluvčí ruského ministerstva zahraničních věcí Marija Zacharovová, podle které je Johnson otráven jedem nenávisti a zloby. Ke srovnání s berlínskou olympiádou uvedla: „Jakékoli podobné paralely a srovnání naší země, která obětovala milióny lidí v boji proti nacismu, která bojovala na svém území a potom osvobodila Evropu, jsou ze zásady neakceptovatelné a nejsou hodny šéfa diplomatického sboru evropského státu“. Zacharovová zhodnotila i jednání Londýna v případě otrávení Skripala nervovým jedem. „Teď už není pochyb, že všechny akce Londýna směrem k Rusku spojuje jediný záměr - vytvořit obraz nepřítele a použít pro to jakékoli, a to i ty nejabsurdnější, důvody.“ *(Británii v roce 2010 velmi zklamalo rozhodnutí přidělit pořadatelsví letošního fotbalového šampionátu právě Rusku na úkor její kandidatury.)*

V reakci na článek Johnsona v *The Daily Telegraph* v úterý 20. března, ve kterém tvrdil, že Rusko bylo údajně zapojeno do otravy v Salisbury, uvedla Zacharovová, že v Londýně se pokoušejí vymyslet motiv Ruska ohledně otravy Sergeje Skripala. „Signál byl jasný. Budeme vás lovit, najdeme vás, a zabijeme. A i když s opovržením odmítneme naši vinu, bude celý svět vědět, že to Rusko udělalo.“ Zároveň Johnson spojil prezidentské volby v Rusku a incident v Salisbury. „Proč je zapotřebí nová dávka falešných útoků a obvinění s použitím novičoku pro britskou diplomacii?“ položila otázku Zacharovová. Odpověď je podle jejího názoru zřejmá. Za prvé poukázala na to, že se Johnson snaží „zachránit čest Theresy Mayové, která oznámila trest pro zemi jako vyhnání ruských diplomatů ještě před koncem vyšetřování, které ale ve skutečnosti vlastně začíná. Připomínám, že všechny informace o Salisbury jsou klasifikovány jako tajné. Motivy byly u Velké Británie s partnery v NATO. Ale Rusko motiv nemělo. Nebyl, takže to znamená, že se musí vymyslet“. V Londýně chtějí neustálou sirénou umlčet výzvu Moskvy, aby poskytli veškeré dostupné údaje o tomto případu, aby se zahájila společná práce na vyšetření incidentu. Předložené údaje se dosud, do 20. března, rovnají přesně nule. Bez čárek a teček. Nula. „Tento článek a ještě více srdce drásající hrubá atmosféra je potřebná pro vládnoucí elitu, protože Scotland Yard uvedl, že vyšetřování bude trvat řadu měsíců, doslova mnoho měsíců. Takže na základě čeho Theresa Mayová vyvodila závěr o zapojení Ruska do případu, když podle vlastní policie bude šetření trvat několik měsíců?“ Upozornila na stanovisko OPCW, zveřejněné 20. března, že pouze analýza látky bude trvat minimálně tři týdny. „Je to divné, neboť britské vládě, soudě podle její reakce, stačilo pár hodin.“ Řada odborníků, jak poznamenala, se domnívá, že tento příběh je vícevrstevnatý. Na jedné straně nové kolo světové protiruské kampaně; na druhé straně schopnost manipulovat s Theresou Mayovou. „Proč? Kvůli tomu, že je nyní rukojmím vlastních bezpečnostních sil? Od jednoho slova, z jednoho zneužití bude záviset její politická budoucnost. Takže, tyto informační útoky Londýna vysvětlíme - zahráli si a zalhali.“

Motiv připisovaný Borisem Johnsonem Moskvě se nelíbí ani americkému politikovi a publicistovi Patricku Buchananovi na stránkách *American Conservative*. Skripal byl v roce 2006 odsouzen za zradu a vydání ruských špiónů. Strávil čtyři roky ve vězení, poté byl v roce 2010 vyměněn za ruské agenty zatčené ve Spojených státech. Kdyby Putin chtěl smrt Skripala, jako poučení pro všechny potenciální zrádce, proč ho nezlikvidoval, když byl v ruském vězení? A proč čekal osm let po odeslání Skripala do Anglie? A jak tato vražda na britské půdě podporuje zájmy Ruska? „Putin není blázen. Jako zpravodajský veterán ví, že by žádná zpravodajská agentura pravděpodobného protivníka, jako je CIA nebo MI6, nevyměnila špióny s Ruskem, kdyby je Kreml začal zabíjet. Zde je slavná Cicerova otázka: „Cui bono?“ Kdo těží z tohoto zlovolného zločinu? Samozřejmě, že v tomto případě to není pro Rusko, Kreml nebo Putina výhodné.“ Buchanan se domnívá, že tento zločin je prospěšný pro ty, kteří projevují nepřátelství vůči Rusku, a přisuzuje Americe úlohu pokračující studené války, která by měla zatlačit Moskvu do rohu. Také tuto otravu, podle jeho názoru, organizovali ti, kteří chtějí věčně rozdělit Rusko a Západ. „Jen úplný blázen nemohl nevědět, jaké politické komplikace v ruských vztazích se Spojenými státy a Británií by vedly k tomuto zvěrstvu. Než začneme druhou studenou válku s Ruskem, která může vést k horké válce (které jsme se během první studené války vyhnuli), zkusme to všechno vyřešit,“ uzavřel Patrick Buchanan.

Ruské ministerstvo zahraničí sezvalo všechny velvyslance působící v Moskvě na mimořádnou schůzku ke kauze Skripal. Na schůzku nepřišel britský, americký, francouzský, německý ani čínský velvyslanec. Mluvčí Kremlu Dmitrij Peskov to komentoval: „Je to další výmluvný projev absurdní situace, kdy se kladou otázky, a předvádí neochota vyslechnout nějaké odpovědi“. Podle Zacharovové se na schůzku akreditovalo již 140 diplomatů. Moskva měla předat účastníkům memorandum, které je podle ruské strany čistě technické a právní povahy.

V Moskvě pak před pozvanými velvyslanci Vladimir Jermakov, ředitel odboru otázek nešíření a kontroly zbrojení, vyjádřil obavy, že by Britové mohli o útoku zničit klíčové důkazy. Dále prohlásil: „Základní logika naznačuje pouze dvě možné varianty. Britské úřady buď nedokáží zajistit ochranu před takovým druhem řekněme teroristického útoku na svém území, či přímo nebo nepřímo, já nikoho z ničeho neobviňuji, režírovaly útok na ruskou občanku. Rusko naprosto nemá nic společného (s otrávením Skripalových) už jen proto, že pro Rusko je takový hazard naprosto nepřijatelný a nevýhodný ze všech hledisek“. Žádná z britských vyšetřovacích verzí při kritickém rozboru podle něj neobstojí, jde jen o hysterické obviňování Ruska bez důkazů. Také zdůraznil, že Rusko nikoho z útoku neobviňuje a že dřívější odvolávání se na potenciál České republiky a Švédska mělo sloužit pouze jako příklad vyspělosti výzkumu. „Prosíme, nevykládejte to jako výhrady k našim partnerům.“ Pokud by skutečně došlo k nasazení bojových chemických látek, neobešlo by se to bez masového umírání.

Ruské ministerstvo zahraničí v oficiálním dokumentu, který úřad podle vlastního dnešního oznámení předal všem cizím velvyslanectvím v Moskvě, opět zařadilo Českou republiku mezi země, které pracovaly na vývoji armádního jedu novičok. „Je zapotřebí objasnit, proč v případě Skripalových obvinili absolutně neodůvodněně Rusko, když vývoj (látky) pod západním kódovým označením novičok probíhal ve Velké Británii, USA, Švédsku a České republice. Výsledky, jichž tyto země při vytváření nových otravných látek tohoto typu dosáhly, jsou uvedeny ve více než 200 otevřených zdrojích zemí NATO.“ Ruské ministerstvo v prohlášení konstatuje, že chemické zbraně proti Velké Británii nepoužilo. Útok na Skripalovy označuje za teroristický akt a obviňuje Londýn, že bezdůvodně útočí na Rusko a na režim Úmluvy o zákazu chemických zbraní, jejíž ustanovení prý Británie ignoruje. Místo respektování dohod se britská strana pustila do špinavé politizace problému a předložila ho Radě bezpečnosti OSN, která k tomu podle prohlášení nemá mandát. Akce Londýna jsou podle ruského ministerstva zahraničí z čistě humanitárního hlediska prostě barbarské.

Rusko britským úřadům vyčítá, že prý bez objasnění příčin odmítají povolit přístup ruských konzulárních pracovníků k Juliji Skripalové, která má ruské občanství. Přístupu k jejímu otci, který má podle ruských zdrojů kromě ruského i britské občanství, se ruská strana nedožaduje. Prohlášení ruského ministerstva zahraničí se nezmiňuje o svědectví několika ruských chemiků, kteří údajně na vývoji látky novičok pracovali. Podle informací tří z nich se armádní jed vyvíjel a vyráběl v tajných chemických laboratořích v Povolží od 70. let přinejmenším do roku 1988 až v kilogramových množstvích.

Podle Igora Kirillova, velitele armádní radiační, chemické a biologické obrany, se ve Velké Británii provádějí experimenty s chemickými zbraněmi. Vývojem a výzkumem toxických látek se zabývá laboratoř v Porton Downu, umístěná úplně náhodou několik kilometrů od Salisbury. „Je všeobecně známo a bylo dokonce uznáno britskou vládou v roce 2006, že země prováděla experimenty na Ronaldu Madisonovi a dalších 360 občanech s cílem zjistit účinnost toxické látky sarin na lidech.“ Poznamenal ale, že Porton Down je přísně tajný objekt, který oficiálně používá staré vzorky a provádí experimenty pod záminkou vypracování ochranných opatření proti chemickým a biologickým zbraním. [55]

Společný brífink Ministerstva zahraničí, Ministerstva obrany a Ministerstva průmyslu a obchodu RF pro velvyslance cizích států, pro vysvětlení skutečné situace v "Kauze Skripalových" Moskva, 21. března 2018

(Přeložena byla ta nejpodstatnější část brífinku)

*V.I. Jermakov, Ministerstvo zahraničí Ruské federace, ředitel odboru otázek nešíření a kontroly zbrojení.
Vážené dámy a pánové, vážení kolegové, drazí přátelé, dobrý den.
V tento chladný zimní den, ale s jasnými jarními příznaky vás rádi přivítáme na ruském ministerstvu zahraničí.
Jsme vděční za rychlou reakci na naši včerejší pozvánku. Situace je opravdu mimořádná. Je zapotřebí*

naléhavá, vysoce profesionální a nepolitizovaná diskuse. Připravili jsme pro vás memorandum s výkladem skutečné situace kolem "Kauzy Skripalových". Dokument vám byl předán. Informujte, prosím, svá hlavní města. Obsah Memoranda, jak požaduje žánr takového dokumentu, má poněkud sušší technicko-právní charakter. Asi by nebylo správné vás zde shromáždit a omezit se jen na to. Proto navrhuji, abychom s vámi otevřeně diskutovali v naší užší diplomatické komunitě. Vezmeme si holá fakta a pro začátek zvážíme nejprve čistě humanitární stránku toho, co se děje.

4. března tohoto roku byli v bezpečném předměstí Londýna Salisbury napadeni dva lidé včetně ruské občanky Julije Skripalové. Ze Spojeného království dostáváme různé verze toho, jak bylo vše provedeno. Důraz se klade na skutečnost, že byly použity nějaké chemické látky, které samotní Britové, nevíme proč, nazývají „Novičokem“. Ale žádná z těchto verzí nemůže vydržet žádnou kritiku. A v této souvislosti britští úředníci najednou rychle, bez jakéhokoli důkazu, začínají hystericky v něčem obviňovat Rusko a zároveň (nevíme proč) požadovat na Rusku nějaké vysvětlení. Ještě jednou zopakují. Na území Velké Británie bylo zaútočeno na ruského občana. A zde logika navrhuje pouze dvě možnosti. Britské úřady buď nejsou schopny na svém území zajistit ochranu proti takovým teroristickým činům nebo přímo, nebo nepřímo, zrežirovaly útok na ruského občana. Třetí možnost neexistuje. Jsme přinejmenším velice překvapeni, že britské úřady v rozporu se základními civilizačními normami mezistátní komunikace neumožňují ruské straně ani konzulární přístup k ruským občanům v nouzi. Hledají nějaké výmluvy, ale současně distribují některé video materiály, údajně z místa, kde se Skripalovi nacházejí. To všechno vyvolává množství otázek.

Britové nesdílejí ani získané informace v důsledku svých vyšetřovacích akcí a obecně neodpovídají na žádné ruské otázky o Juliji Skripalové. Nemáme žádné spolehlivé údaje o tom, co a proč se ruské občance stalo za poslední dva týdny. Zamyslete se nad tím, to všechno se děje ve 21. století a ve zdánlivě civilizované zemi. Je jasné, že v této situaci je prostě absurdní požadovat vysvětlení od ruské strany. Rusko v této situaci ze zásady nikomu nic nedluží a rozhodně nemůže nést žádnou odpovědnost za konání nebo absenci činů britských orgánů na svém vlastním území. Vidíme, že britské úřady začínají být stále nervóznější, což je v zásadě pochopitelné. Čas běží. Samy se dostaly do slepé uličky. Na rostoucí počet přichozích otázek budou nakonec nuceny odpovědět, ale nemají co odpovídat. Taková logika, že „něco jsme pokazili, ale v každém případě, za všechno můžete vy a v jakémkoli případě se za to zodpovídejte,“ taková logika, by možná byla vhodná pro další britský nebo hollywoodský seriál, ale ve skutečném životě - a rozhodně ve vztazích s Ruskem - to nefunguje.

Začíná být víc zřejmé, že útok na Skripalovy v Salisbury je s největší pravděpodobností další hrubě zinscenovaná zločinná avantýrou. Zůstává pouze odhalit, kdo za tím stojí a jaké cíle byly sledovány. Zřejmé je jen jedno: Rusko nemá s tím nic společného, přinejmenším z jednoho jednoduchého důvodu: pro Rusko je taková avantýra prostě nepřijatelná a ve všech ohledech nevýhodná. Přitom Spojené království má naprosto jiné způsoby. Stačí si připomenout, jak nedávno otevřeně přiznal bývalý premiér Tony Blair, že představitelé vedení země a bezpečnostní služby lhali sami sobě a lhali britskému lidu, který vtáhl do krvavé a nelegální avantýry v Iráku. Něco přiznal, ale několik stovek tisíc nevinných občanů v Iráku bylo zabito a nikdo za to nebyl zodpovědný.

Nyní zůstává pouze hádat, kdo a za jakým účelem se snaží vtáhnout Velkou Británii do další špinavé a předem pro Londýn prohrané avantýry proti Rusku. Je to třeba nějaký druh hypnózy pod vlivem seriálu Basseta „Strike Back“, před několika měsíci odvysílaném ve Velké Británii, ve kterém se objevil „Novičok“? Ted' se podíváme na ještě vážnější formální stránku věci. Od britských kolegů zaznělo, že v tomto případě byly použity bojové otravné látky (BOL). Okamžitě vzniká otázka, jestli tito britští ohlašovatelé si vůbec představují, co znamenají BOL. Koneckonců, jakýkoli sám sebe si vážící expert vám sdělí, že při skutečném použití BOL nevyhnutelně dochází k mnoha obětem přímo na místě. Ale podle replik, které přichází z Londýna, v Salisbury je úplně jiný obrázek. Pokud dosud ještě není spolehlivě definován předmět vyšetřování a všechna fakta jsou záměrně skryta a skutečné důkazy za tu dobu mohly vůbec zmizet, jak se to nejednou ve Velké Británii stalo, pak není jasné, o co se u nich vůbec jedná a co s tím mají nějaké povinnosti podle CWC - Chemical Weapons Convention společně.

Pojďme dál.

Dne 8. března tohoto roku nám bylo řečeno, že Spojené království přesto apelovalo na OPCW - Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons. Ale i zde Londýn opět pochybil. Británie odmítla spolupracovat s Ruskem. Přestože CWC popisuje jasný mechanismus pro vzájemnou interakci mezi státy a odstranění podezření prostřednictvím otevřené výměny informací a konzultací. Zdálo by se, jaký způsob může být konstruktivnější, jednodušší a logičtější? Poslat oficiální žádost ruské straně a obdržet oficiální odpověď do 10 dnů, jak stanoví CWC. Tuto možnost však Britové rychle vypustili. Jinými slovy, bylo jasné předvedeno, že Londýn ve skutečnosti se ani nechystá nic řešit, a pravděpodobně sleduje zcela odlišné cíle. Ještě jednou zopakují - CWC poskytuje jednoduchý a srozumitelný mechanismus dvoustranných konzultací. Pokud strany skutečně chtějí vyřešit vznikající problémy, pak je to nepřijatelnější forma, alespoň proto, aby zahájily dialog. Pokud takový cíl - vypořádání vznesených otázek - jedna ze stran nemá v úmyslu řešit, celá věc nevyhnutelně

končí ve slepé uličce. Je samozřejmě možné místo konstruktivního odborného dialogu a hledání řešení vyběhnout na trh a začít pronikavým hlasem vykřikovat, že tě někdo napadl, že viník je v každém případě jasný, ale je někde za lesy a horami (daleko). Ale to už nemá vztah k politice a více se podobá jakémusi druhořadému thrilleru, kterým nás v přebytku zásobuje kinematograf. K čemu takový surrealismus vnášet do skutečné politiky a reálné mezistátní vztahy je velkou otázkou. Ale v žádném případě Rusko rozhodně nebude podporovat nebo dokonce zodpovídat se za podobné drzé činy zdánlivě civilizovaného státu.

Přesto jsme udělali další vstřícný krok. Navrhli jsme, aby britská strana provedla společné vyšetřování, aby přece jen byl identifikován pachatel incidentu v Salisbury. Za tímto účelem jsme samozřejmě požadovali přístup ke všem materiálům případu vyšetřovaného Scotland Yardem. Bez toho získat víceméně jasný obraz o tom, co se skutečně stalo 4. března tohoto roku v Salisbury, prostě není možné. A co si myslíte, že se stalo? - Znovu odmítnutí. Odmítnutí, stejně jako předtím, bez vysvětlení.

Pojďme dál.

Dozvěděli jsme se, že 19. března tohoto roku, dorazili experti Technického sekretariátu OPCW do Spojeného království na oficiální žádost paní T. May k provedení „nezávislé analýzy výsledků britského vyšetřování“ incidentu v Salisbury. Včera se konalo zasedání Rady bezpečnosti za účasti generálního ředitele Technického sekretariátu OPCW A. Üzümcü. Byla projednána syrská chemie, ale naši britští kolegové se také zmínili o chemickém incidentu v Salisbury. Měli jsme příležitost znovu položit základní otázky jak generálnímu řediteli Technického sekretariátu OPCW, tak našim britským kolegům. Bohužel odpovědi, kterých se nám dostalo, nebyly úplné. V případě nejdůležitějších pro nás bodů řečníci prostě vynechali odpověď. Očekáváme jak od Londýna, tak od OPCW oficiální podrobnou zprávu o všem, co se děje v „Kauze Skripalových“. Potřebujeme úplné závěry s detailním potvrzením CWC stanoveným základním procesem řízení pořadí postupů při zajištění ochrany hmotných důkazů (tzv. „chain of custody“). Navíc máme v úmyslu vyjasnit v OPCW na základě kterého bodu článku VIII CWC spolupracují Technický sekretariát a Spojené království. Upozorňujeme na skutečnost, že článek VIII se zabývá strukturou OPCW a rozdělením pravomocí mezi její orgány. Kromě toho nesmíme zapomínat, že v rámci CWC žádnou „analýzu vnitrostátních vyšetřování“, jak požaduje britská strana, Technický sekretariát nemá právo provádět.

Ještě jeden velmi důležitý bod.

Naši britští kolegové se při svém zaníceném vědomí dopracovali k tomu, že se odvážili zpochybňovat účinnost samotné OPCW, nejvýznamnější a nejúčinnější mezinárodní organizace v oblasti odzbrojení. Za pomoci 17 uznávaných členských států OPCW a Evropské unie jako celku a pod přísnou kontrolou OPCW Ruská federace úspěšně realizovala svůj národní program na zničení chemických zbraní. Byl úplně zlikvidován jeden z největších arzenálů chemických zbraní na světě - okolo 40 000 tun, který jsme zdědili po SSSR. Ruskem nahlášené údaje byly pečlivě zkontrolovány a potvrzeny četnými inspekčními týmy Technického sekretariátu OPCW. 27. září 2017 OPCW oficiálně potvrdila, že Rusko s předstihem dokončilo likvidaci všech zásob chemických zbraní, které mělo. Tato otázka je pro nás jednou a provždy uzavřena. Nepoctivé pokusy britských politiků vnést do této vznešené věci nějaký zmatek, upřímně řečeno, jim nedělají žádnou čest. Londýn nebude schopen podkopat prestiž OPCW a CWC. Jsme přesvědčeni, že všech 192 států - plnohodnotných členů CWC - jim nedovolí toto učinit.

Takové nepoctivé snahy Londýna vedou k dalším myšlenkám. Není to všechno řízeno zpoza oceánu? Není pro nikoho tajemstvím, že právě nejbližší „partner“ Velké Británie zůstává jediným státem, který oficiálně zachovává největší arzenál chemických zbraní na světě. Samozřejmě kritika, která je slyšet ze strany nejzodpovědnějších účastníků CWC někomu vadí. Možná tím vším je špinavý rozruch kolem Salisbury podmíněn? Nechtěl bych tu vytvářet nějaká spiklenecká schémata. Určitě se tím nebudeme zabývat. Současně množství našich otázek pro Velkou Británii roste a rozšiřuje se. Na žádnou z nich jsme dosud neobdrželi srozumitelnou odpověď. Není jasno v pro nás hlavní otázce. Co se stalo se dvěma ruskými občany na území Velké Británie? Zatím jsou britští kolegové ve svých svědectvích velmi zmateni. Příliš mnoho je v nich nesrovnalostí. Rád bych zdůraznil, že pozorně sledujeme vývoj situace kolem „Kauzy Skripalových“. Zaznamenáváme všechny podrobnosti. Jsme si jisti, že „autoři“ a účastníci této provokace budou nakonec potrestáni.

Závěrem ještě jeden důležitý moment pro úplnost vašeho porozumění. Rusko nikoho v ničem neobviňuje. Prosím, nedeformovat v hlavních městech to, co zde opravdu říkáme. Ano, v našich projevech byly uvedeny odkazy na chemický a technologický potenciál České republiky, Švédska a některých dalších států. Jenže jako jeden z příkladů toho, jak vysoce rozvinutý výzkum a vývoj je ve světě. Znovu vás požádám zvlášť poznamenat: Rusko v tomto kontextu nikoho z ničeho neobviňuje. Nemáme vůbec ve zvyku někoho bezdůkazně obviňovat.

Děkuji vám za pozornost.

I.A. Kirillov, Ministerstvo obrany Ruské federace:

Dámy a pánové,

navrhujeme, abychom se na tento problém podívali poněkud obecněji. V současné době se na pozadí událostí, ke kterým dochází ve východní Ghútě Syrské arabské republiky, se začaly množit případy obvinění Damašku z používání chemických zbraní. Zároveň fakta o reálném použití chemických zbraní proti vládním jednotkám a civilistům ze strany teroristů si světové společnosti moc nevšímá. Po osvobození řady osad ve východní Ghútě našly syrské vládní síly tajné výroby chemických zbraní. Je zřejmé, že se v těchto výrobnách vyráběly zbraně pro provedení provokativních akcí s následným obviněním syrských vládních jednotek z použití chemických zbraní.

Na začátku března tohoto roku syrské ministerstvo zahraničních věcí prohlásilo, že teroristi připravují rozsáhlou provokaci proti syrské vládě ve východní části Ghúty. Damašek oficiálně potvrdil svou připravenost pomoci při provádění šetření chemického útoku v Sýrii. Mezinárodní organizace odmítly spolupracovat s vládou Sýrie, což fakticky pomohlo teroristickým organizacím v jejich nezákonné činnosti. Syrské ministerstvo zahraničních věcí poukázalo na to, že na území osvobozeném od teroristů bylo nalezeno více než 40 tun otravných látek. Zároveň zdůraznilo, že syrské úřady již opakovaně požadovaly vyslání odborníků OPCW do oblasti Aleppo, Khan Shaykhun nebo Východní Ghúta. Technický sekretariát Organizace však odpovídal odmítnutím a zdůvodňoval to přílišným nebezpečím návštěvy měst.

Před zahájením 87. zasedání Výkonné rady OPCW ruské ministerstvo obrany upozornilo na fakta připravovaných provokací ze strany teroristických organizací s použitím chemických zbraní, jejichž cílem byla diskreditace vlády Asada a prosazení anti-syrských opatření ze strany USA a jeho spojenců. Je zřejmé, že upozornění na připravující se provokace narušilo plány koalice vedené USA zaútočit na klíčové syrské vojenské objekty s cílem změnit rovnováhu sil ve prospěch takzvané „umírněné opozice“. Přesouvání pozornosti 87. zasedání Výkonné rady OPCW ze syrského „chemického zločinu“ na nepodložené obvinění Ruské federace z chemického útoku v Salisbury a porušování Úmluvy o zákazu chemických zbraní (CWC), pouze potvrzuje závěr, že byly narušeny plánované cíle spojené koalice.

Britská premiérka T. Mayová pronesla celou řadu drsných prohlášení s poukazováním na to, že nervově paralytický plyn „Novičok“, kterým byl údajně otráven S. Skripal a jeho dcera J. Skripalová, lze vyrobit jen v Rusku. Reálné důkazy z britské strany nebyly předloženy. Žádosti o vzájemné konzultace, vysvětlení a poskytnutí vzorků z místa tragédie byly ignorovány. Ukazuje se, že Británie se bojí provést objektivní a odborné vyšetřování za účasti vysoce kvalifikovaných odborníků. Fakticky všechna nepodložená obvinění, namířená proti Rusku, byla vytvořena výhradně na základě rozhovorů a vyjádření V. Mirzajanova. Připomeňme si, že v roce 1996 V. Mirzajanov emigroval do Spojených států. V současné době žije a pracuje pro americkou vládu ve městě Princeton, New Jersey. Opakovaně podporoval ruskou opozici a podepsal její prohlášení „Putin musí odejít“. V roce 2008 byla publikována kniha V. Mirzajanova „Státní tajemství: zasvěcená kronika ruského programu chemických zbraní“, ve které byl publikován vzorec látky, který ve Velké Británii nazývají „Novičok“ a taktéž podrobně popsány procesy jeho syntézy. Podle slov samotného V. Mirzajanova, je otravná látka nervově paralytických vlastností „Novičok“ více než 10 krát účinnější než všechny známé a dříve vyvinuté látky. Stačí mít vzorec z této knihy, mít chemické vysokoškolské vzdělání, potřebné vybavení a potřebné chemické prvky, abyste mohli snadno získat velmi účinnou bojovou chemickou látku. Ruská federace považuje fakt otevřené publikace V. Mirzajanova a uveřejnění ve své knize vzorců toxických látek a procesů jejich syntézy za akt napomáhání terorismu. Z čehož vyplývá, že všechny dotazy týkající se údajné existence „Novičoku“ a jeho vlastností by měly být položeny V. Mirzajanovovi, který pracuje pro americkou vládu. Právě on prohlašuje, že „Novičok“ je silnou bojovou otravnou látkou. Rusko s tím nemá nic společného.

Od 70. let se v západní Evropě provádějí programy vývoje nové generace toxických látek. Velká Británie byla a je jedním ze států, které tento program realizují, a má obrovské zkušenosti a znalosti ve vývoji těchto látek. Stojí za to připomenout, že právě Velká Británie je vývojářem, který dne 21. června 1952 patentoval výrobu organofosforových jedů typu VX pod číslem GB1346409A. Patent byl následně prodán do Spojených států. V poslední době média informovala o tom, že na laboratorní personál v Porton Downu byl činěn silný nátlak s cílem získání závěrů o ruském původu toxické látky použité v Salisbury. V době, kdy všechny země světa se snaží zničit stávající zásoby chemických zbraní, Velká Británie naopak aktivně rozvíjí laboratoř v Porton Downu a pod záminkou zavedení účinných protiopatření proti chemickým a biologickým zbraním nadále provádí pokusy a ohrožuje svůj vlastní lid.

Na druhé straně, Ruská federace je svědomitým státem, který přísně dodržuje ustanovení Úmluvy o zákazu chemických zbraní (CWC). Tato skutečnost je potvrzena prohlášením generálního ředitele Technického sekretariátu OPCW A. Užimců ze dne 27. září 2017, který stanovil fakt naprosté likvidace celého arzenálu chemických zbraní. Navzdory potvrzenému faktu zničení Ruskem celého arzenálu chemických zbraní, Velká Británie a Spojené státy nadále bezdůvodně obviňují naši zemi z porušování Úmluvy. Obzvláště cynicky v této situaci vypadají obvinění vůči nám ze strany USA, které samy dosud nezničily svůj arzenál chemických zbraní s odvoláním na nedostatek finančních prostředků pro realizaci těchto opatření. To vyvolává nepochopení a hluboké rozhořčení. Cožpak země s největším rozpočtem na obranu na světě není schopna vyčlenit finanční prostředky a řádně splnit své závazky vyplývající z Úmluvy? Je nemožné uvěřit tomuto faktu, vzhledem k tomu,

že pokaždé se USA odvolávají na nedostatek finančních prostředků právě pro takové mezinárodní závazky, které neodpovídají zájmům státu, a to navzdory ratifikaci mezinárodních smluv v této oblasti. Při porovnání situace v Salisbury s dříve provedenými provokacemi ve východní Ghútě a Khan Shaykhunu vyplývá jednoznačný závěr o tom, že západní země jsou připraveny použít jakékoliv pochybné a nezákonné metody a prostředky s cílem diskreditace Ruské federace a její legitimní vlády.

Současně Ministerstvo zahraničí Ruské federace předalo velvyslancům dokument: **Памятная записка с разъяснением реальной ситуации в так называемом "деле Скрипалей"** s žádostí o předání dokumentu do hlavních měst jejich států.

Ředitel odboru otázek nešíření a kontroly zbrojení V.I. Jermakov, Ministerstvo zahraničí Ruské federace, poznamenal, že obsah dokumentu má poněkud suchý technicko-právní charakter. Sestává ze sedmi bodů. V něm Rusko zejména „Prohlašuje, že nepoužilo chemickou zbraň proti Velké Británii“. V dokumentu se poznamenává: „Domníváme se, že „útok“ na Skripalovy s použitím toxických chemických látek je třeba považovat za teroristický čin“. V dokumentu jsou uvedeny otázky jak z právní, tak z praktické oblasti, které má Rusko v úmyslu „důrazně vyjasňovat prostřednictvím OPCW“. Podtrhuje se, že Moskva je připravena „k úplné o otevřené spolupráci s Velkou Británií pro odstranění libovolných obav v dvoustranném formátu, v rámci OPCW a dalších mezinárodních dokumentů, působit v mezinárodně-právní oblasti“.

Plný text dokumentu:

1. 12. března premiérka Velké Británie paní T. Mayová vystoupila při jednání v poslanecké sněmovně a oznámila „s vysokou mírou pravděpodobnosti“, že Ruská federace je odpovědná za otrávení bývalého plukovníka GRU, dvojitého agenta S. Skripala a jeho dcery J. Skripalové 4. března tohoto roku ve městě Salisbury nervově paralytickou látkou podle britské klasifikace A-234. Velká Británie veřejně předložila otázku o „ukrytí“ Ruskem části chemického arzenálu a jeho „použití“. Odpovídajícím způsobem mluvila o „porušení“ Ruskem závazků Úmluvy o zákazu vývoje, výroby, hromadění zásob a použití chemických zbraní a o jejich zničení (CWC) - jedné z nejúčinnějších multilaterálních smluv v oblasti odzbrojení a nešíření, u prvopočátku jejího vytvoření stála naše země. Takovým způsobem se Velká Británie vyslovila nejen proti Rusku, ale i proti samotné Organizaci pro zákaz chemických zbraní (OPCW) a veškeré grandiózní práci, vykonané v jejím rámci, za účasti samotné Velké Británie, za poslední dvě desetiletí. V souladu s požadavky článku III CWC Ruská federace oznámila své úplné zásoby chemických zbraní. Tyto údaje byly důkladně prověřeny a potvrzeny inspekčními týmy Technického sekretariátu OPCW. Skutečnost úplného zničení ruského chemického arzenálu byla oficiálně potvrzena zplnomocněnou mezinárodní strukturou - OPCW.
2. Se zřetelem k vážnosti zaznělých obvinění na adresu naší země zaslalo velvyslanectví Ruska v Londýně 12. března letošního roku Ministerstvu zahraničí Velké Británie nótu s prosbou o poskytnutí přístupu k údajům vyšetřování včetně vzorků chemické látky, na kterou se odvolává britské vyšetřování, k prozkoumání specialisty v rámci společného vyšetřování. Takovým způsobem jsme navrhli pracovat v rámci odst. 2 článku IX CWC. V něm se smluvním státům CWC navrhuje vyřešit cestou výměny informací a konzultací na dvoustranné úrovni libovolnou otázku, která může vyvolat pochybnost týkající se dodržování této mezinárodní Úmluvy. Na základě zásad daného článku by bylo Rusko připraveno odpovědět na oslovení Velkou Británií během 10 dnů. Bohužel, britská strana odmítla tuto variantu činnosti a místo toho, aby se opřela o existující mezinárodně-právní normy, přešla na nevybíravou politizaci otázky.
3. Premiérka Velké Británie paní T. Mayová navrhla svolat 14. března tohoto roku zvláštní zasedání Rady bezpečnosti OSN pro posouzení daného problému. Předpokládá špinavou hru ze strany Londýna, Rusko trvalo na tom, aby zasedání Rady bezpečnosti bylo otevřené. Je nepochopitelné, co chtěla dosáhnout britská strana předložením tohoto tématu na posouzení Radou bezpečnosti OSN. Je zřejmé, že do obdržení závěru ze strany OPCW s hodnocením incidentu ve městě Salisbury (je důležité vědět, zda byla skutečně použita nervově paralytická látka; jestliže ano, tak jak stanovili možný původ chemických látek; jaké činnosti a na jakém základě byly podniknuty, pokud se týká postižených osob atd.) je jakákoliv diskuse na tento účet nesmyslná.
4. 14. března tohoto roku se premiérka Velké Británie paní T. Mayová patrně trochu vzpamatovala, přece jenom poslala dopis adresovaný generálnímu řediteli Technického sekretariátu OPCW A. Üzümcü (byl rozšířen mezi všechny státy - členy Výkonné rady OPCW 15. března tohoto roku) s návrhem Technickému

sekretariátu OPCW provést „nezávislou analýzu výsledků britského vyšetřování“ incidentu ve městě Salisbury. Jak vyplývá z press release Ministerstva zahraničí Velké Británie z 18. března tohoto roku v rozvíjení dopisu paní T. Mayové pozval stálý představitel Velké Británie při OPCW experty Technického sekretariátu OPCW k návštěvě Velké Británie, aby provedli nezávislou analýzu závěrů, které udělala britská laboratoř v Porton Downu, týkající se incidentu ve městě Salisbury. 19. března specialisté OPCW přijeli do Velké Británie. Rusko od OPCW očekává oficiální detailní výklad všeho, co se konalo v „Kauze Skripalových“. Vycházíme z toho, že Technický sekretariát OPCW provede úplné nezávislé vyšetřování s dodržением všech odpovídajících zásad CWC.

5. U Ruska se objevuje stále více otázek jak právní, tak praktické oblasti. Máme v úmyslu je důrazně vyjasnit prostřednictvím OPCW. Rusko prohlašuje, že nepoužilo chemickou zbraň proti Velké Británii. Domníváme se, že „útok“ na Skripalovy s použitím toxických chemických látek je třeba považovat za teroristický čin. V souvislosti s tím, že v době incidentu trpěla ruská občanka Julija Skripalová, navrhujeme vzájemně spolupracovat s britskou stranou podle článku IX CWC. Je potřebné vyjasnit následující aspekty. Kde, kdo a jak odebíral vzorky u Sergeje Skripala a Julije Skripalové? Jakým způsobem je toto všechno zaznamenáno? Kdo může certifikovat hodnověrnost získaných informací? Byly dodrženy všechny požadavky OPCW, týkající se posloupnosti činností při sběru důkazů (tak nazývaný „chain of custody“)? Za pomoci jakých metod (spektrální analýza aj.) britská strana za tak krátkou dobu dokázala stanovit druh jako by použité chemické látky (podle západní klasifikace „Novičok“)? Jak to chápeme my, je k tomu nezbytné mít standardní vzorek podobné látky. Jak se taková kvapnost vztahuje k oficiálním zprávám samotného Scotland Yardu, že „pro odpovídající závěry jsou zapotřebí týdny nebo dokonce měsíce práce“? Na základě jakých údajů a příznaků zasažení bylo kvapně přijato rozhodnutí zavést postiženým Skripalovým a britskému policistovi antidota, a nepřivedla-li tato operativnost k vážnému zkomplikování jejich zdravotního stavu a jeho následujícímu zhoršení? Jaká antidota byla vlastně zavedena? Na základě jakých analýz bylo přijato rozhodnutí použít takové preparáty? Jak je možné vysvětlit zpomalený účinek nervově paralytické látky, když ve své podstatě nepůsobí zpomaleně? Tvrdí se, že poškozené otrávil v pizzerii (podle jiných údajů v autě, na letišti, v domě atd.). Co se ve skutečnosti stalo? Jak se stalo, že je našli po nějaké neurčené době na jakési pouliční lavičce? Je nezbytné vyjasnit, proč v „Kauze Skripala“ absolutně neodůvodněně obvinili zrovna Rusko, ve stejné době, když práce pod dohodnutým západním názvem „Novičok“ se prováděly ve Velké Británii, Spojených státech, Švédsku a Česku. Výsledky dosažené těmito státy ve vytvoření nových otravných látek tohoto druhu jsou obsaženy ve více než 200 otevřených zdrojích států NATO.
6. Dokonce z čistě humanitárního pohledu se činnosti Londýna jeví prostě jako barbarské. 4. března tohoto roku byl na území Velké Británie (podle verze samotných britských orgánů) podniknut útok s použitím chemických látek na ruskou občanku Juliji Skripalovou. Ruská federace požaduje poskytnout úplnou informaci o průběhu vyšetřování incidentu ve městě Salisbury týkajícího se ruské občanky (patříčná nota velvyslanectví Ruska v Londýně byla odeslána 12. března tohoto roku). Velká Británie porušuje elementární pravidla mezistátního styku a dosud bez vyjasnění příčin odmítá ruským oficiálním představitelům v konzulárním přístupu k J. Skripalové v souladu s Vídeňskou úmluvou z roku 1963 o konzulárních stycích. Už více než 2 týdny nemůžeme hodnověrně určit, co se stalo s naší občankou a v jakém stavu se fakticky nachází. Hlavní správa vyšetřování zvláště závažných případů Vyšetřovacího výboru Ruské federace zahájila 16. března letošního roku trestní proces o skutečnosti pokusu úmyslného zabití občanky Ruské federace Julije Skripalové, vykonané všeobecně nebezpečným způsobem na území Velké Británie. Vyšetřování bude provedeno v souladu s požadavky ruského zákonodárství a normami mezinárodního práva. V plánu je povolání k vyšetřování vysoce kvalifikované experty. Vyšetřovatelé jsou připraveni ke společné práci s kompetentními orgány Velké Británie. Počítáme se spoluprací britské strany.
7. V Radě bezpečnosti OSN, v OPCW a na všech dalších mezinárodních fórech Ruská federace důsledně a vytrvale vystupuje za to, aby veškeré zločiny s použitím otravných látek byly pečlivě, všestranně a profesionálně vyšetřeny a viníci přivedeni k zodpovědnosti. Jsme připraveni k úplné a otevřené spolupráci s Velkou Británií pro odstranění libovolných obav v dvoustranném formátu, v rámci OPCW i druhých mezinárodních dokumentů, působit v mezinárodně-právní oblasti. Rusko jako odpovědný člen mezinárodního společenství a svědomitý účastník CWC nikdy nebude mluvit jazykem ultimát a odpovídat

na neoficiální ústní otázky. Činnost západních států kolem jimi vytvořené „Kauzy Skripala“ protiřečí nejen normám mezinárodního práva a všeobecně přijaté praxi mezistátních vztahů, ale prostě i zdravému rozumu. My, rozumí se, všechno toto detailně zaznamenáváme a časem budou viníci nevyhnutelně potrestáni.

Tvrzení Moskvy, že jed použitý v Británii k útoku na bývalého agenta mohl pocházet z České republiky, je absolutně lživý. Na tiskové konferenci to po zasedání vlády řekl premiér Andrej Babiš. Také odmítl, že vláda byla v postoji ke kauze liknavá. „Vyjednávat a sdělovat stanoviska uložila ministerstvu zahraničních věcí.“ České ministerstvo zahraničí pozvalo ruského velvyslance Alexandra Změjevského, aby vysvětlil nedávný výrok ruské strany, že jed z nedávné otravy Skripalových mohl pocházet i z České republiky. V Černínském paláci ho přijal náměstek ministra zahraničí Ivo Šrámek, což je podle Stropnického v diplomacii výraz toho, že česká strana přikládá záležitosti velkou váhu. Pokud by situace dál eskalovala, sešel by se s velvyslancem ministr osobně. Stropnický nicméně vyjádřil naději, že se podaří napětí zklidnit. „Dostalo se nám ujištění, že Rusko Českou republiku i další státy neobviňuje, pouze ukazuje, že schopnosti vyrábět tyto chemické látky mají i další jmenované země,“ oznámilo MZV. Ambasadorka se podle Stropnického během předvolání přesvědčit nenechal. „Zopakoval větu, že my jsme ti, kdo se v chemii vyznají, a podle jejich zdrojů s nějakými látkami pracujeme. Bylo to tvrzení proti tvrzení.“

Poradce velvyslance Ruské federace v České republice Feodosij Vladyševskij vydal ke schůzce prohlášení: „Ve středu 21. března proběhla schůzka velvyslance Ruské federace v České republice Alexandra Změjevského a náměstka ministra zahraničí České republiky Iva Šrámka, která podle dohody měla tajný charakter. Můžeme pouze potvrdit, že ruská strana poskytla českým partnerům informace, které průkazně potvrzují odůvodněnost ruských prohlášení ohledně možností České republiky, která se dokáže zabývat výzkumem a výrobou nervově paralytických bojových otravných látek, které jsou analogické těm, které byly podle oznámení britských orgánů využity při incidentu v Salisbury. Chci zvláště zdůraznit, že nešlo o žádná obvinění České republiky ze strany Ruska“.

Absurdní a naprosto mimo realitu řekl Stropnický na tvrzení Ruska, že by nervová látka novičok použitá při útoku na exšpióna ve Velké Británii mohla pocházet z České republiky. Podle něj byla Česká republika Rusy zmíněna zřejmě kvůli své tradici chemických vojsk. „S určitými látkami se laboratorně pracuje, abychom byli obranyschopní, s tím novičokem to nemá nic společného.“ Stropnický nechtěl spekulovat, jestli by měla Česká republika jednat podobně jako Británie a vypovědět ruského velvyslance, vyzval však evropské státy k jednotnému postupu. „Křiklounství je špatná cesta, náš postoj musí být důrazný a klidný. Nemluvme hned o vypovídání, ale o společné reakci, která by se týkala všech členských států.“ V oficiálním tiskovém prohlášení českého ministerstva zahraničí se píše o tom, že česká strana zdůraznila, že výroky o novičoku jsou „urážlivá, naprosto nepodložená tvrzení, zcela v rozporu s oboustranným zájmem na vzájemné spolupráci“. A že ministerstvo zahraničních věcí „vyzvalo Rusko, aby pozitivně reagovalo na legitimní zájem britské strany případ vyšetřit a spolupracovalo s vyšetřovateli. Litujeme, že při tom Ruská federace nebere v úvahu vysokou cenu a značné škody, které taková prohlášení způsobují ve vzájemných vztazích“. „Náš hovor nebyl nijak emotivní. Byl věcný. Tak, jak to také v diplomacii má být. Ruský velvyslanec vysvětlil svou pozici, my jsme zase řekli svou. Může se to zdát málo, ovšem obě strany spolu potřebují mluvit. Nicméně je třeba uznat, že naše vztahy by mohly být lepší,“ řekl novinářům ministr Stropnický.

Státní úřad pro jadernou bezpečnost (SÚJB), který je v České republice odpovědný za kontrolu zákazu chemických zbraní, uvedl, že Česká republika nevlastní, nevyrábí ani nevyvíjí chemické zbraně. Látka typu novičok, která byla použita v Británii při otravě agenta,

ale není legislativně zahrnuta mezi vysoce nebezpečné látky, pro nakládání s nimiž SÚJB vydává licence. Nicméně „Podle úřadu a dostupných informací nebylo a není na území České republiky s látkou typu novičok nakládáno“. V pozdějším večerním zpravodajství České televize vystupoval tatáž armádní chemický odborník. Veřejně sdělil, že česká vojenská chemická jednotka, která je světovou špičkou, pracuje v laboratorních podmínkách i s novičokem, protože musí reagovat na případné teroristické chemické útoky. Od nich ale jed nepochází.

22. března

Český premiér Andrej Babiš v centrále NATO v Bruselu opakovaně označil za lež opakovaná tvrzení Ruska, která Českou republiku spojují s vývojem a výrobou nervové látky novičok použité při útoku v Británii počátkem měsíce. „Spekulace o produkci látky novičok v České republice jednoznačně a zcela odmítáme, je to skutečně lež.“ Připomněl, že pokus o otravu Skripalových 4. března v Salisbury bude také dnes odpoledne a večer jedním z témat nynějšího summitu Evropské unie. V sídle NATO prohlásil, že Česká republika stojí za svým britským spojencem. Stejnou věc zopakuje večer také summit EU. Generální tajemník NATO Jens Stoltenberg na společné tiskové konferenci s Babišem prohlásil, že Aliance nemá důvod pochybovat o britském hodnocení, podle kterého je za útok v jihobritském Salisbury s velkou pravděpodobností odpovědné právě Rusko.

Ke společným postihům Moskvy kvůli jedové aféře se pokoušela unii dotlačit britská premiérka Theresa Mayová. Při příchodu na summit EU v Bruselu jednoznačně spojila „nestoudný a bezohledný“ útok nervovou látkou v jihobritském Salisbury s agresivním chováním Ruska vůči Evropě a dalším zemím v sousedství. „Tuto záležitost dnes nastolím, protože je zřejmé, že ruská hrozba nerespektuje hranice. Incident v Salisbury byl součástí vzorce ruské agrese proti Evropě a jejím blízkým sousedům od západního Balkánu po Blízký východ. Je zřejmé, že ruská hrozba nerespektuje hranice.“ Rusko je podle ní hrozbou všem. Premiéři a prezidenti osmadvacítky, kteří o této záležitosti budou hovořit večer, by měli dát najevo solidaritu s Británií i to, že britské hodnocení ruské odpovědnosti berou mimořádně vážně. Premiérčina snaha však vyvolala rozporuplné reakce. Podle listu *The Guardian* měla Mayová vyzvat partnery, aby po vzoru Britů vyhostili ruské agenty ze svých zemí. Litva vyhoštění zvažuje a totéž oznámil i lotyšský prezident. Německá kancléřka Angela Merkelová už dříve britské premiérce Mayové vyjádřila svou solidaritu a podporu tváří v tvář hrozným událostem v Salisbury. Podle ní je dobře, že nalezenou chemickou látku analyzuje OPCW. Řekla, že snad nezůstane jen u pouhého odsouzení Ruska. Unijní státy jsou podle ní připraveny případně společně reagovat i dalšími opatřeními. Francouzský prezident Emmanuel Macron uvedl, že útok v Salisbury nemůže zůstat bez odpovědi. „Myslím, že potřebujeme využít všechny diplomatické nástroje, které máme k dispozici.“ Podle řeckého premiéra Alexise Tsiprase: „Myslím, že potřebujeme využít všechny diplomatické nástroje, které máme k dispozici. Musíme vyjádřit solidaritu britskému lidu, ale také musíme věc vyšetřit a musíme být velmi odpovědní“. K jednotnému postoji v této kauze vyzvala mimo jiné i šéfka unijní diplomacie Federica Mogheriniová.

Lídr EU se v závěrečné zprávě ze summitu shodli na tom, že je „velice pravděpodobné“, že za útokem v Salisbury stojí Rusko. A že pro jiný závěr neexistuje „věrohodné vysvětlení“. Ve společném prohlášení to uvedli ministři zahraničí členských zemí. Zdůraznili také svou bezvýhradnou solidaritu s Británií. Uvedl to dnes na Twitteru předseda unijních schůzek Donald Tusk s tím, že podle summitu EU není jiné věrohodné vysvětlení. „S Velkou Británií budeme spolupracovat na zajištění důkazů a na zajištění vyšetření celé věci.“ Summit tedy večer zřejmě poněkud posílil vyznění diplomaty předem připravených závěrů schůzky, které uváděly, že lídři berou britská obvinění mimořádně vážně. Podle starších Tuskových vyjádření i připravené verze závěrů by EU v reakci na Salisbury měla posílit svou odolnost

vůči biologickým, chemickým a jaderným rizikům. Lépe by měla spolupracovat s NATO a zlepšit své schopnosti v boji s hybridními hrozbami, včetně kybernetických. Evropská unie vyzvala Rusko, aby bezodkladně odpovědělo na otázky Londýna a mezinárodního společenství ohledně nedávného útoku nervovou látkou v Salisbury. Rusko sice postoj EU chápe, ale žádá, aby Británie buď předložila jasné důkazy, nebo se omluvila. Podle evropského tajemníka Aleše Chmelaře by se unie neměla omezit jen na ostrá slova. Se sankcemi se zatím nepočítá, protože případ ještě není došetřen. „S Velkou Británií budeme spolupracovat na zajištění důkazů a na zajištění vyšetření celé té věci. Následně bychom mohli učinit určitá rozhodnutí (na úrovni EU).“ Podle něj se už nyní unie shodne na tom, že připraví plán, jak zabránit průniku otravných látek na své území.

Před společným celounijním zasedáním se nejdříve sešla trojka Britové s Němci a Francouzi, poté tyto tři země přitvrdily tón vůči Rusku a už Moskvu přímo obvinily z odpovědnosti za použití nervově paralytické látky v Salisbury. A některá prohlášení premiéra Babiše: „Česko silně odsuzuje tento útok. Spekulace o produkci látky novičok v ČR jednoznačně a zcela odmítáme, je to skutečně lež. Jsme připraveni podpořit naše spojence. Samozřejmě jsme se ptali premiérky Mayové, zda je tu skutečně důkaz útoku, takže diskuse byla velmi přímá a nyní myslím, že příští týden přijdou státy s nějakou reakcí“. Babiš po schůzce s Mayovou: „Z našeho pohledu nemáme důvod Británii nevěřit. Já to vidím jako pozici podpory našeho spojence v rámci NATO a v rámci EU, který nás požádal o to, abychom s ním byli solidární a abychom ho podpořili. Paní Mayová vlastně požádala. De facto ji včera někteří vyzvali, aby to oficiálně udělala. Ona to udělala a teď se každá země nějak zařídí a projeví solidaritu. Stalo se to na základě tvrzení Velké Británie, že je velice vysoká pravděpodobnost, že za tím útokem stojí Rusko. Takže členské státy se s tím ztotožnily, že není žádná jiná informace. Ta informace byla i v historickém kontextu, že v minulosti tam byl atak, který skončil smrtí agenta. Takže z našeho pohledu nemáme důvod Británii nevěřit“. Babiš vyzval k jednotě EU v postoji ke kauze Skripal. „Já jsem v očekávání, co řeknou ostatní členské země. Jsme připraveni podpořit naše spojence.“ Různorodost chystaných aktivit proti Rusku vysvětlil Babiš tím, že ne všichni byli schopni reagovat hned na místě, protože každý členský stát má jinou situaci, jinou vládu, koalici a kompetence. „Proto jsme se domluvili, že si každý vezme čas do příštího týdne a projedná to. Ale v zásadě jde o solidaritu a podporu našeho spojence.“ Zároveň připustil, že i když ta jednotu tam je, bude těžké získat stoprocentní jednotu z hlediska těch opatření. Zdroj z diplomatických kruhů uvedl, že Česko „... nechce žádnou odvetu organizovat jako první. Česká taktika prozatím velí stavět se spíše do role pozorovatele. Kdyby došlo k živelnému zapojení většího počtu zemí a stály by za tím i důležité členské státy, potom se přidáme“.

Nizozemský premiér Mark Rutte už po dnešním jednání potvrdil, že lídři evropské osmadvacítky se dohodli, že povolají z Moskvy na konzultace unijního velvyslance, což je v diplomatické praxi vnímáno jako forma protestu. Rutte zároveň zdůraznil, že se jedná o opatření, nikoli o sankci. Podle agentury *Reuters* by měl být velvyslanec Markus Ederer do Bruselu povolán na dobu jednoho měsíce.

Ruský velvyslanec v Británii Alexandr Jakovenko prohlásil, že Londýn nepředložil jediný důkaz, který by Rusko spojoval s otravou Skripalových. Naznačil, že již před útokem na Skripala měla Británie zásobu nervové látky novičok. Britové trvají na tom, že tato látka vznikla v sovětských a později v ruských laboratořích. „Na britské slovo se není možné spolehnout,“ řekl Jakovenko s tím, že Británie v minulosti opakovaně porušovala mezinárodní právo. Jako případ uvedl, že Londýn podpořil převrat na Ukrajině. Uvedl také, že Rusko doposud nedostalo žádné informace o vyšetřování chemického útoku. Kritizoval také fakt, že britské úřady ambasádě brání v konzulárním přístupu k ruské občance Juliji Skripalové. Skripalovým popřál co nejrychlejší uzdravení. Lékaři přitom zasaženým vzhledem

k charakteru otravy nedávají žádnou naději. Pozadí útoku je podle Jakovenka natolik komplikované, že vyřešení incidentu si žádá moudrost detektiva Hercula Poirota, slavné postavy románů britské spisovatelky Agathy Christie. Výroky o látce novičok jsou jako vytržené z britských televizních seriálů. Velvyslanec také kritizoval Británii za to, že se pokouší skrývat podrobnosti o smrti prominentních Rusů včetně nedávného úmrtí Nikolaje Glušкова, bývalého přítele již před léty zemřelého miliardáře a kritika Kremlu Borise Berezovského. Policie Gluškovovu smrt vyšetřuje jako vraždu. Dále se ohradil proti komentáři britského ministra zahraničí Borise Johnsona, který v parlamentu řekl, že načasování útoku na Skripala souvisí s volbami a že ruský prezident Vladimir Putin využije letošního světového šampionátu ve fotbale k vylepšení obrazu své země podobně jako nacistický vůdce Adolf Hitler berlínské olympiády v roce 1936. Moskva takové přirovnání označila ve středu 21. března za nepřijatelné, velvyslanec dnes pak za krajně nezodpovědné. „Nikdo nemá právo urážet přirovnáváním k hitlerovskému Německu ruský lid, který porazil nacismus a ztratil přitom 25 milionů lidí. Takové výroky jsou za hranicí zdravému rozumu a nemyslím, že se s ním ztotožní i britští váleční veteráni včetně těch, kteří se zúčastnili arktických konvojů s pomocí Rusku.“ Dřívější Putinovo prohlášení připomenuté Londýnem, že zrádci jsou legitimním terčem, označil velvyslanec za vytržené z kontextu.

Tiskový mluvčí ruského prezidenta Dmitrij Peskov uvedl rozpory v kauze Skripala. Generální ředitel OPCW Ahmet Üzümcü v pondělí 19. března sdělil, že experti jeho organizace budou potřebovat minimálně tři týdny na rozbor složení použité látky. „První obvinění na adresu Ruska zazněla z úst politických činitelů pouhých pár hodin po incidentu. Hned začali mluvit o tom, že za atentátem stojí "velmi pravděpodobně" Rusko. Nyní ale slyšíme slova expertů z OPCW, že dokonce předběžný rozbor otravné látky potrvá asi tři týdny. Rozpor je jasný,“ řekl Peskov v interview pro televizi RT. Dodal, že dosud není jasné, proč vůbec začali obviňovat právě Rusko. „Dovolte mi velmi hrubou analogii...v centru Moskvy dochází k automobilové nehodě, v jejímž důsledku zahyne člověk. Podíváme se, co to bylo za auto, a zjistíme, že je britské výroby, třeba Range Rover. A nyní si představte, že já, nebo zástupce ministerstva zahraničí, přijdeme s oficiálním prohlášením, že v centru Moskvy najelo auto britské výroby na člověka a že za tím velmi pravděpodobně stojí britská premiérka.“ Peskov rovněž připomněl, že Skripal byl britský špión a že se do Velké Británie dostal výměnou. Kdyby byl pro Rusko nebezpečný, nepustili by ho.

První informace o novičoku byly zveřejněny po ukončení projektu v roce 1992 a to od přeběhlých vědců. Britské laboratoře v jihoanglickém Porton Downu 22. března večer potvrdily, že v krvi Skripalových byl skutečně nalezen novičok nebo podobná látka. Nové vzorky jejich krve dostanou k analýze také odborníci OPCW. Jejich vyhodnocování má trvat tři týdny. Předání vzorků odsouhlasila britská justice, která se zabývá procedurálně-právními okolnostmi případu. Ve své zprávě konstatovala, že Skripalovi jsou stále v bezvědomí a nejsou s to tak sami formálně dávat souhlas s tím, aby jim byly odebírány krevní vzorky. Dodala přitom, že se nedá očekávat, že toho budou oba pacienti schopni v nejbližší době, kdy je zapotřebí jim krev nadále odebírat. V dokumentu se uvádí, že Skripalovi jsou stále v kritickém, ale stabilním stavu. Není nicméně vyloučeno, že se jejich stav může prudce zhoršit. Příslušný soudce David Williams s odvoláním na dosavadní výsledky zdravotních testů uvedl, že útok nervově paralytickou látkou zřejmě narušil duševní kapacitu Skripalových, přičemž není jasné, zda a kdy se zotaví. Nejmenovaný odborník uvedl, že oba jsou pod těžkými sedativy a že nejsou schopni komunikovat.

Lékaři upozornili na to, že Skripalovi se možná nikdy neprobudí z katatonického stavu. Dodali také, že Julija se na okamžik během převozu do nemocnice probudila, rychle ale upadla do bezvědomí. Policista si ponese doživotní následky. Ředitelka saliburské pobočky Národní zdravotnické služby Cara Charlesová-Barksová prohlásila, že nemocnice nebude sdělovat

žádné další informace o Baileym. Stav Skripalových se podle jejích slov nezměnil a zůstává kritický. „Jejich stav je vážný, ale stabilní. Dlouhodobé následky po otravě tímto toxinem nejsou známy. Poslední výsledky ukazují, že jejich mentální kapacita může být poškozená, nelze ale určit do jaké míry.“ Odborníci se obávají, že i kdyby se otrávení probudili, byli by mentálně postiženi. Kopie veškerých výsledků předává nemocnice OPCW.

Policista Nick Bailey byl po necelých třech týdnech propuštěn z nemocnice. Po zásahu se po nějaké době začal cítit špatně a sám se přepravil do nemocnice, kde bylo potvrzeno, že byl zasažen stejnou látkou jako Skripalovi. Dlouho byl v kritickém stavu a podle lékařů bude dlouho trvat, než se mu vrátí původní kondice. „Říkají, že jsem hrdina, moje žena, tisk i kolegové, ale já jenom dělал svou práci. Musím se soustředit na rodinu, na svou ženu Sarah a naše čtyři děti. Lidé se ptají, jak se cítím. Svůj stav ale nedokážu slovy popsat. Případ se snažím sledovat skrze tisk, sám už do vyšetřování nezasáhnu. Chci se soustředit na svoje zdraví a rodinu. Jsem ohromen, jaký o mě novináři jeví zájem, jsem obyčejný policista a rekonvalescenci chci strávit v soukromí se svou rodinou. Můj život nikdy nebude stejný.“ Bailey nebyl jediným policistou, který během vyšetřování případu musel vyhledat lékařskou pomoc. Mnoho strážníků skončilo na pohotovosti, s podezřením na otravu toxickou látkou ošetřili lékaři celkem 48 lidí včetně Skripalových a Baileyho. Chemičtí experti prověřili na přítomnost novičoku také dům policisty Baileyho a dekontaminovali jeho auto.

Odborníci z USA se domnívají, že k otravě došlo ve Skripalově autě klimatizací. Britští vyšetřovatelé si však myslí, že látku do Británie zřejmě nevědomky přivezla Julija Skripalová a otce nakazila. Novičok nelze identifikovat pomocí moderních metod, které police využívá ke zjištění přítomnosti chemické látky. Experti musí postupovat „po staru“ a z každého předmětu nebo místa zajistit stěr, který pak pošlou na rozbor. „Novičok je mnohem nebezpečnější, než na co jsou policisté zvyklí. Toxin byl vyvinut tak, aby jeho přítomnost nebyla patrná během prvního toxikologického testu.“ Salisbury je incidentem naprosto otřesené a lidé se bojí chodit do centra města, kde Skripalovi zkolabovali. Místní trhovci uvedli, že normálně si za víkend vydělají až 350 tisíc korun, nyní se jejich tržba pohybuje kolem 58 tisíc korun. Místní obyvatelé ze strachu na tržiště vůbec nechodí.

Sergej Skripal mohl porušit závazek z protokolu podepsaného mezi Británií a Ruskem při výměně odhalených agentů na vídeňském letišti Schwechat v roce 2010 a začít znovu pracovat pro tajné či bezpečnostní služby. Týdeníku *Der Spiegel* to řekl Misha Glenny (59) tvůrce seriálu britské televize *BBC* *Mc-Mafia*. Glenny vyrostl v Británii a je znalec reality mezi ruskou komunitou ve Spojeném království. Dodal, že Skripalův řidič potvrdil, že exagenta často vozil na služební cesty na letiště, aniž upřesnil, s kým se Skripal takto stýkal. To by mnohému napovídalo. Považuje za možné i další eventuelní scénáře, například že Rusko se vědomě nedrželo zmíněného protokolu z Vídně. „To se mi jeví jako nepravděpodobné.“ Kromě toho mohl podle něho jednat na vlastní pěst někdo z ruské tajné služby či to mohla být jiná zpravodajská agentura. Televize *Sky News* připomněla, že Skripal před lety sloužil v Afghánistánu jako výsadkář ve speciální jednotce nasazované na nejobtížnější operace proti mudžahedínům. „Ti, kteří přežili, pak vytvořili klan, který si říkal Bratři na padácích, s tím, že za sebe budou ručit životy,“ citovala stanice někdejšího parašutistu, který se představil jako Jurij Šakaplov. *Sky News* připomněla, že mezi ruskými oligarchy usazenými v Londýně, ať již proputinovskými, nebo protiputinovskými, roste v posledních letech poptávka právě po ostřílených veteránech z Afghánistánu. Bezpečnostní služby, které je zlanají, je považují za něco extra.

Na podivné souvislosti mezi skandálem kolem Skripala otráveného v Británii a příběhem z populárního britského seriálu *Strike Back* (*Odvetný úder*) upozornili ruští uživatelé sociálních sítí. Všimli si, že děj posledních dílů seriálu, který vysílala televize *Sky*, nápadně připomíná dramatický vývoj, který krizově zmítá poslední dobou rusko-britské vztahy.

O použití novičku britští poslanci zcela vážně mluví v parlamentu. „Novičok je pro mne celoživotní práce,“ říká v seriálu protagonista ruského vědce, který má na vývoji jedu pracovat. „Děkuji, že jste pro nás našli doktora Markova. Novičok si tedy bereme,“ říká další aktér. Název donedávna prakticky neznámého jedu, který teď zaplavil média, se přitom v seriálu opakuje několikrát. „Britskou veřejnost podle těchto epizod zjevně připravovali na ruskou agresi,“ vyvodil z toho moderátor ruské televize *Rossija 1*. Podle scénáře seriálu je tvůrcem jedu ruský vědec jménem Kamil Markov, jenž má být čečenského původu. Ve skutečnosti situaci kolem jedu novičok médiím objasňuje Vil Mirzajanov původem z Tatarstánu. Podle ruských médií populární britský seriál o tajných službách vznikl podle předlohy *Crise Riona* a vysílá se již asi 10 let. Název jedu se ale prý objevil až v dílech, které se vysílaly koncem loňska. „Loni v listopadu diváci s napětím sledovali, jak se britské tajné služby pokoušejí odvrátit teroristický útok s použitím jedovatého prvku s názvem novičok. Celá kauza kolem skandálu s bývalým příslušníkem ruské vojenské rozvědky a vyhoštěním diplomatů působí jako předem zneužívané představení,“ zdůraznila státní televize *Rossija 1* s tím, že již před projevem britské premiérky tamní veřejnost měla zaregistrovat ruský jed.

23. března

Ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov obvinil britskou vládu, že své spojence v Evropské unii tlačí ke konfrontaci s Kreml. Reagoval tak na rozhodnutí summitu EU povolat ke konzultacím velvyslance EU z Moskvy, jakož i na vyjádření některých zemí, včetně České republiky, že by po britském vzoru mohly vyhostit ruské diplomaty. Každá země by podle jeho slov měla o působení diplomatů rozhodovat sama. Ruský velvyslanec v Londýně Alexandr Jakovenko Velkou Británii osočil, že před útokem na Skripala měla zásoby novičku ve skladech.

Náměstek ruského ministra zahraničí Sergej Rjabkov prohlásil, že toxická látka A-234 pod kódovým názvem novičok, se nikdy nenacházela ve výzbroji Ruské federace. My jsme takový ničivý prostředek neměli, nebyl přijat do výzbroje a přirozeně se proto ani nenachází v seznamu látek, které jsou uvedeny v rámci Úmluvy o zákazu chemických zbraní. Uvedl, že takové projekty neexistovaly a neexistují. K tomu, aby byl ničivý prostředek zařazen do výzbroje (ještě před připojením Ruska k Úmluvě o zákazu chemických zbraní), bylo třeba absolvovat řadu velmi složitých procedur. Dodal, že „taková rozhodnutí se nepřijímala na úrovni projektantů těch nebo jiných látek. Lidé, kteří se dnes vyjadřují k této otázce, otevřeně hovoří o tom, v jakých odvětvích určitých struktur pracovali. Právě proto teď zdůrazňujeme, že nemohli být zcela v obraze. Jestliže z nějakých důvodů Angličané nazvali svou chemickou látku A-234 novičok, zeptejte se jich“.

Podle informací deníku *The Independent* se pracovníci britských tajných služeb obávají, že odhalení pracovníků Secret Intelligence Service (MI6) může začít mezi 23 britskými diplomaty pracujícími v Rusku, kteří byli vyhoštěni z Moskvy v reakci na jednání Londýna. Publikace uvedla, že odhalení by porušilo standardní protokol za účelem ochrany špiónů zemí-oponentů vzhledem k tomu, že zveřejnění osobních údajů je může vystavit ohrožení, například teroristickému útoku. Deník tvrdí, že za odhalením zvědě stojí někteří představitelé ruské vlády, rozhořčení agresivním a provokativním prohlášením britských ministrů v souvislosti s obviněními z ruského zapojení do otravy bývalého plukovníka GRU. Podle novin zástupci britských úřadů označili hrozby, že by se odhalila identita britských zpravodajských důstojníků, za nezákonné a nezodpovědné. „Oni (*ruská vláda*) vědí, že jsme nezveřejnili jména těch, kteří pracují pod diplomatickým statutem, které jsme vyhostili ze země. Tento seznam byl pečlivě prověřen, a chceme, aby se zachovaly komunikační kanály,“ citovaly noviny zdroj.

Slova premiéra Andreje Babiše o záměru vyhostit některé ruské diplomaty kvitují pravicoví politici s povděkem. Česká diplomacie měla podle šéfa ODS Petra Fialy přistoupit k Rusku razantněji hned poté, co zemi spojilo s nervovou látkou užitou v jihoanglickém Salisbury. „Vláda místo toho vyčkávala a začala reagovat až po tlaku opozice. Chystané kroky premiér Babiš zatím oznámil jen jako záměr, uvidíme, zda k tomu nakonec opravdu dojde.” Za současné situace je podle něj nutno jednat rozhodně a hájit české národní zájmy a důstojnost. Předseda KDU-ČSL Pavel Bělobrádek při dotazu na vyhoštění napsal, že už se to dávno mělo stát. Opačný názor má šéf komunistů Vojtěch Filip. „Myslím, že do řádného vyšetření případu by šlo o předčasný krok.” Šéf TOP 09 Jiří Pospíšil řekl, že jeho strana byla od počátku pro radikálnější postup a solidaritu s Británií. „My jsme od počátku navrhovali, aby ČR zvážila vyhoštění ruských diplomatů. Pokud se takto vláda rozhodne, tak to bude mít naši podporu.” Obává se však, že kabinet se pro vyhoštění nerozhodne kvůli spojení Babiše s prezidentem Milošem Zemanem, který má k Rusku blízké vztahy. Poslanci Starostů a nezávislých ve středu (21. března) zaslali dopis ministru zahraničí Martinu Stropnickému, ve kterém uvedli, že vyhoštění části ruských diplomatů z ČR je jedinou adekvátní reakcí. „Česká republika je suverénní země, která by se neměla pohybovat jen ve stínech ostatních a čekat na jejich rozhodnutí,” napsali s odkazem na to, že ČR čeká s rozhodnutím na kroky Německa, Francie či Polska. Mluvčí prezidenta Jiří Ovčáček řekl, že má k otázce vyhoštění jen jeden komentář. A to, že příští týden ve čtvrtek (29. března) prezident Miloš Zeman přijme ministra zahraničí Stropnického. Ministři by se situací měli zabývat podle Babiše v pondělí (26. března). Babiš v pátek na Twitteru uvedl, že o české pozici na jednání Evropské rady prezidenta předem informoval.

24. března

Velvyslanectví Ruské federace ve Velké Británii se vyjádřilo k oznámení ředitele britské vojenské laboratoře v Porton Downu Gary Aitkenheada o nejtvrdších opatřeních kontroly, která neumožňují, aby se cokoliv dostalo za stěny objektu. „Naši pozornost také upoutala slova ředitele laboratoře. Takovým způsobem britská strana fakticky potvrdila, že v tomto tajném objektu probíhá vývoj a průzkum nových složek bojových otravných látek. Je pozoruhodné, že Aitkenhead nepopřel ani zásoby chemických zbraní, včetně i látky A-234, která byla podle oficiálních prohlášení britské strany použita při otravě rodiny Skripalových a seržanta Bayleiho. Tato prohlášení nám nedávají jinou možnost. S novou silou musíme vyžadovat poskytnutí úplných informací o průběhu vyšetřování a také zveřejnění programu na výrobu bojových otravných látek v Porton Downu.“

Vedoucí představitelé EU na summitu v Bruselu nerozebírali podstatu londýnských argumentů či důkazů o rozsahu ruské odpovědnosti za incident s otravou Sergeje Skripala. Ruské agentuře TASS to řekl zdroj v misi jedné ze zemí EU v Bruselu. „Britská premiérka Theresa Mayová představila britské hodnocení útoku v Salisbury. Diskuse se týkala odvetných opatření a zformulování konečného prohlášení a také možných politických důsledků. Analýza předložených argumentů se neprováděla,” uvedl diplomat. Německá kancléřka Angela Merkelová to však následně potvrdila, když řekla, že EU souhlasí s londýnským hodnocením, že Rusko zřejmě stojí za útokem na Sergeje Skripala. „Německo a Francie společně s dalšími zeměmi EU projednají další opatření a poté se rozhodnou,” uvedla Merkelová na společné tiskové konferenci s francouzským prezidentem Emmanuelem Macronem. „My, Německo a Francie, jsme jednohlasně zastávali názor, že kromě odvolání velvyslance je zapotřebí další reakce.“ Dodala, že v současnosti země společného státu diskutují o tom, jak další opatření mohou vypadat. „Ohlásíme se, až skončí koordinace.“

25. března

Rusko má dokumenty, které potvrzují, že v USA probíhal vývoj látky A-234, oznámil ředitel laboratoře chemicko-analytické kontroly vědeckého centra Ministerstva obrany Ruska Igor Rybalčenko. Podle něj už v roce 1998 ruští specialisté ve spektrální knihovně Národního institutu standardů a technologie USA objevili důkazy o existenci organofosforové látky, která měla silný smrtící účinek. „Nyní se vysvětluje, že podle názvu této látky to byl zrovna ten novičok, A-234.“ Rovněž poznamenal, že sloučeninu do databáze zařadili pracovníci Chemického a biologického centra armády USA (U.S. Army Edgewood Chemical Biological Center, ECBC). Tyto dokumenty Rybalčenko předložil ve studiu. „Nejzajímavějším detailem této historie je to, že následující verze databáze se obvykle pouze rozšiřují, celou dobu se doplňuje více a více látek, my jsme tento záznam neobjevili,“ řekl specialista a zdůraznil, že nemůže vysvětlit, kam se to podělo.

Mluvčí ruského ministerstva zahraničí Marija Zacharovová uvedla: „Dnes ruský velvyslanec v Londýně dostává pouze odpovědi. Navíc jsou tyto odpovědi zcela negramotné. Překvapuje nás úroveň práce britské strany. Myslím si, že zaprvé v tom obrovskou roli hraje spěch, za druhé je to vnitřní nekoordinovanost“. Poznamenala, že žádosti Ruska britskému ministerstvu zahraničí už tvoří obrovské tlustospisy. „Jsou to absolutně konkrétní otázky. V jakém stavu jsou ruští občané? Jaká látka?“

26. března

Britští telefonní operátoři poskytli protiteroristickým složkám údaje o tisících mobilů, které byly v Salisbury v provozu kritický den a několik dnů předtím. S pomocí těchto dat je možné vystopovat pohyb případného útočníka. Specialisté, kteří se účastní vyšetřování incidentu, nevylučují, že mobily Skripalových byly na čtyři hodiny vypnuty, právě proto nemohly přijímat GPS signál. „Nejpřesvědčivějším vysvětlením je to, že během rána toho dne, kdy se oba stali objektem útoku, byly jejich mobily vypnuty. Nejpravděpodobnějším důvodem se jeví to, že se chtěli s někým sejít a chtěli přitom zůstat mimo zorné pole. To odpovídá metodám, které používal Skripal, když byl vyzvědačem.“ Zatím tato informace nebyla oficiálně potvrzena. Skripal dal v den útoku na břehu řeky Avon v centru Salisbury chléb třem chlapcům, kteří tam krmili kachny. Chlapci pak byli mezi několika desítkami osob, u nichž později lékaři prověřovali možnou přítomnost nervově paralytické látky. Skripalovi nejprve 4. března navštívili hrob Skripalovy manželky a jejich syna na místním hřbitově v Salisbury a potom zamířili do restaurace.

Šéfka unijní diplomacie Federica Mogheriniová včera večer jednala s odvolaným velvyslancem EU v Moskvě. Úřad Mogheriniové dnes oznámil, že konzultace s velvyslancem EU v Rusku Markusem Edererem budou pokračovat v nejbližších dnech. Ruští velvyslanci v pobaltských státech a v Polsku byli dnes pozváni na tamní ministerstva zahraničí. Velvyslanci v Tallinnu a Rize se na ministerstvo mají dostavit dvě hodiny po poledni, velvyslanec ve Varšavě v poledne.

Prezident Miloš Zeman nevěří, že je v České republice vyráběn nebo skladován novičok. Některé novinové články i zprávy ze zdrojů, které nechťel kvůli jejich utajení jmenovat, podle něj naznačují, že by to možné bylo. Uložil šéfovi BIS Michalu Koudelkovi, aby BIS pátrala po tom, zda byl na území Česka jed skladován. Informaci má dostat do měsíce.

Šéf zahraničního odboru Hradu Rudolf Jindrák na Twitteru doplnil, že „je zapotřebí pokračovat v důkladném vyšetřování případu Skripal a vyčkat na jeho výsledky“. To, proč Zeman žádá po BIS pátrání po novičoku v Česku, vysvětlil tím, že je potřeba mít nezvratitelné argumenty proti tvrzení Ruska o údajném původu látky. „Vyhošťování diplomatů obecně je extrémním diplomatickým aktem. Vyhoštění pracovníků ruské ambasády je jen však (*a pouze*) symbolický krok a výraz solidarity se západními spojenci. A takový krok má ale svoji váhu a význam. Efekt tohoto kroku bude velmi specifický a omezený: bude především

využit v tradiční rétorice některých ruských představitelů jako další "důkaz" příkoří, které se Rusku děje. Zároveň bude následovat reciproční reakce, přičemž ČR je z početních důvodů v nevýhodnějším postavení," uvedl šéf zahraničního odboru. Zeman se dnes také sešel s ministryní obrany Karlou Šlechtovou.

Podle premiéra Andreje Babiše má Velká Británie podporu České republiky. „I když odchází z Evropské unie, musíme dělat všechno pro to, aby Evropa zůstala silná a jednotná. Plus samozřejmě Británie je významný člen NATO a z hlediska evropské i alianční bezpečnosti je zásadním partnerem pro ČR." Pokud Česká republika vypoví několik ruských zpravodajců, svět se nezhroutí. Zdůraznil i solidaritu s unijními zeměmi. „Bez ostatních evropských zemí za zády bychom nevyjednali zrušení (*amerických*) cel na ocel, což náš průmysl fakt potřebuje. Takže znovu opakují, Británii musíme podpořit. Tečka. Nemůžeme v Evropě pořád jenom něco odmítat, a když je čas udělat jasné solidární gesto, tak zůstat stranou. Je potřeba, jak říká náš (*vládní zmocněnec pro sport a bývalý hokejový reprezentant*) Milan Hnilička, "držet kabínu"."

Jako výraz solidarity s Británií po útoku prohlásil Andrej Babiš: „Česká republika přistoupí k vyhoštění tří diplomatických zástupců v reakci na otravu bývalého ruského agenta Skripala v Británii. Rusové překročili veškeré hranice, když řekli, že látka novičok pochází od nás. Je to naprostá lež.“ O takový krok ho požádala přímo britská premiérka Theresa Mayová. „Už to označení "diplomat" je špatně. Jsou to ve skutečnosti lidé, kterým se říká "nedeklarovaní zpravodajci". V Česku jich máme údajně nejvíc z celé Evropy," napsal Babiš na Facebooku s odkazem na článek Novinek *Ruská ambasáda v Praze je prošpikována špióny*. „A pokud si někdo myslí, že jim jde o dobro naší země, tak se šeredně plete. Rusové překročili veškeré hranice, když řekli, že jedovatá látka novičok mohla pocházet od nás. Je to naprostá lež, my to tvrzení zásadně odmítáme od samého začátku.“ V minulých dnech byl kvůli dnes oznámenému kroku v kontaktu s prezidentem Milošem Zemanem. Ruská ambasáda v České republice zaměstnává 122 lidí a diplomatickou akreditaci má 45 z nich. Česká republika má na celém území Ruska 56 zaměstnanců, z nichž 16 jsou akreditovaní diplomaté.

Ministr zahraničí Martin Stropnický uvedl, že se setkal s ruským velvyslancem Alexandrem Změjevským a o vypovězení ho informoval. Tři členové ruského diplomatického personálu musí opustit Česko do 1. dubna. „Nemůžeme vzhledem k diplomatickým zvyklostem specifikovat zařazení oněch tří diplomatů.“ Podle Stropnického Česko krok podniklo v koordinaci s dalšími zeměmi Evropské unie. „Vyhoštění tří pracovníků ruské ambasády je správným krokem a má naši podporu. Je to nezbytná reakce, která vyjadřuje naše zapojení do euroatlantického společenství, a je to i odpověď na nepodložená obvinění ze strany Ruska," uvedl na Twitteru předseda ODS Petr Fiala. „S postupem vlády souhlasím, ruské výroky o ČR, jako o zemi původu chemické látky, kterou byl spáchán útok na agenta Skripala, pokládám za naprosto nepřijatelné. Vyhoštění tří ruských diplomatů je i výrazem solidarity vůči Velké Británii," řekl předseda ČSSD Jan Hamáček. Místopředsedovi KSČM Josefovi Skálovi chybějí k obdobným krokům věrohodné důkazy. „Takové kroky, jimž chybí věrohodné zdůvodnění, by mi vadily proti kterékoli zemi. V daném případě navíc stupňují napětí ve vztahu s jadernou velmocí. A to v českém ani evropském zájmu rozhodně není.“ Připomněl, že z Londýna před lety přišlo i tvrzení, že tehdejší irácký vůdce Saddám Husajn disponuje zbraněmi hromadného ničení. „Komise lorda (Johna) Chilcota pak shledala, že to byla lež a zatáhla do agrese v rozporu s mezinárodním právem i spojení. Tím obezřetnější to chce být dnes.“

Přesně v 15 hodin středoevropského času začal svět ve vlně reagovat vypovídáním ruských diplomatů a dalších činitelů na kauzu Sergeje Skripala v Británii. 25 zemí světa od USA po Ukrajinu oznámily konkrétní čísla, kolik Rusů bude z jednotlivých zemí vypovězeno.

Ministerstvo zahraničí Spojených států: „Dnes prezident Donald Trump nařídil vyhoštění 60 ruských důstojníků rozvědky z USA a uzavření ruského konzulátu v Seattlu kvůli jeho blízké poloze k jedné z našich základů ponorek. USA přijímají tyto akce společně se spojenci v NATO a partnery po celém světě jako odpověď na použití Ruskem bojové chemické zbraně ve Velké Británii, což byl další případ v řadě destabilizujících akcí ve světě“. Šedesát vyhoštěných Rusů podle amerických činitelů působí v USA jako špióni s diplomatickým krytím. Mezi vyhoštěnými je podle agentury *Reuters* i 12 diplomatů z ruské mise při OSN v New Yorku. Území USA mají opustit do sedmi dnů. Podle mluvčí Bílého domu Sarah Huckabeeové Sandersové budou Spojené státy po vyhoštění Rusů bezpečnější zemí, protože bude omezena ruská schopnost slídit po Američanech a provádět tajné operace. Vyhoštěním Spojené státy a jejich spojenci dávají Rusku jasně na vědomí, že jejich akce budou mít následky. Vypovězení diplomatů má být podle činitelů americké vlády signálem do Kremlu, že počet ruských špionážních operativců ve Spojených státech je nepřijatelně vysoký. Pokud Moskva odpoví recipročně, jsou údajně Spojené státy připraveny učinit další kroky.

Dnes vydalo oficiální prohlášení i ministerstvo zahraničí Ruska, které vyjádřilo rozhodný protest. Podle Moskvy to nepřispívá k nalezení viníků incidentu ze 4. března tohoto roku. Solidární gesto řady zemí je podle Ruska provokativní a vyvolá jen pokračování konfrontační linie ústící v eskalaci situace. Moskva opět zdůraznila, že Britové nepředložili zatím žádné pádné důkazy, které by kohokoli opravňovaly k trestání Ruska. V reakci na rozhodnutí Bílého domu vyhostit ze Spojených států šedesátku diplomatů Moskva vzkázala, že odpoví stejným krokem. Reakci lze čekat během několika dnů. Ruský velvyslanec v USA Anatolij Antonov údajně na americkém ministerstvu zahraničí proti vyhoštění ostře protestoval. „Spojené státy ničí to málo, co ještě zůstalo v rusko-amerických vztazích. Stále jsme doufali ve vítězství zdravého rozumu i v to, že Washington naopak pomůže Londýnu zastavit tu hysterii. Odpovědnost za to, co bude následovat v rusko-amerických vztazích, leží plně na USA.“ Ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov obvinil Washington z nátlaku na jiné země, aby masově vyhostily ruské diplomaty. A pohrozil odvetou. „Když ta či ona země vyhostí jednoho či dva diplomaty a mezitím nám do ucha šeptá omluvy, víme s jistotou, že jde o výsledek kolosálního nátlaku a kolosálního vydírání, což je bohužel nyní hlavní nástroj Washingtonu na mezinárodní scéně. Je těžké z toho nevyvodit závěr, že jsme měli pravdu, když jsme opakovaně zdůrazňovali, že v moderním světě, v moderní Evropě zůstává jen málo nezávislých zemí. Je jisté, že takovou troufalost nebudeme tolerovat.“ Lavrovův náměstek Sergej Rjabkov už dříve upozornil, že odvetná ruská reakce bude tvrdá, ale zdůraznil, že Moskva nemá v úmyslu opouštět strategické rozhovory s USA.

Mluvčí ruského prezidenta Dmitrij Peskov: „Je pro nás velmi nepříjemné mít nepředvídatelné a agresivně naladěné partnery, ale je to realita, se kterou musíme žít. Je to bezprecedentní hrubost. Hlavní věc je, že nikdo se předtím nesetkal se situací, kdy se obviňuje země za něco, co ani nemůže být formulováno a ani se nesnaží to zformulovat. Bereme na vědomí, že je to naprosto bezprecedentní a hraničí to pravděpodobně s banditismem v mezinárodních záležitostech. A co za tím stojí? Vnitřní problémy Británie nebo problém vztahu Británie a jejích spojenců, nebo co to je? S největší pravděpodobností není to naše věc. Naší věcí je, jak se vypořádat s touto provokací. Vladimir Putin si udržuje absolutní klid, absolutní trpělivost. A na rozdíl od protějšků na ostrově si zachovává absolutní korektnost. Putin bezprostředně formuloval pozici: řekl, že se v první řadě zabýváme vnitřními záležitostmi, a tento incident se stal u vás, a vy musíte nejprve na to přijít, a pak o něčem mluvit. To je Putinův postoj“. Představitel Ruska při OBSE Alexandr Lukačevič nazval vyhoštění ruských diplomatů z řady zemí porušením Helsinského závěrečného aktu OBSE. „Je to nebezpečný precedent kolektivní viny a potrestání celé země, jejíž vina není dokázána.“

Podle britské premiérky Theresy Mayové Británie disponuje informacemi, že Rusko v posledních deseti letech zkoumalo způsoby, jak přepravovat nervové látky, pravděpodobně za účelem vraždění. Po upozornění na tyto snahy Ruska dodala, že Rusko krylo používání chemických zbraní v Sýrii tamějším režimem prezidenta Bašára Asada. V prohlášení předaném parlamentu Mayová uvedla: „Soudíme, že v Salisbury mohlo být potenciálně vystaveno této nervové látce přes 130 osob“. Svět se sjednotil za Velkou Británií v kauze Sergeje Skripala, trpělivost s ruským vůdcem Vladimírem Putinem dochází. Při návštěvě Estonska to v Tallinnu řekl britský ministr obrany Gavin Williamson. Podpora britského stanoviska je podle něj porážkou prezidenta Putina. „Světů dochází trpělivost s prezidentem Putinem a jeho činy. Skutečnost, že napříč aliancí NATO a Evropskou unií se státy postavily na stranu Spojeného království je tou nejlepší odpovědí, kterou jsme mohli čekat.“ Kreml se podle něj snaží Západ rozdělit, ale svět sjednocený za Británií vyslal do Kremlu a Putinovi mimořádně mocné poselství. Postoj spojenců Londýna označil za velké vítězství. Předseda Evropské rady Donald Tusk zdůraznil, že EU je a zůstane kritická ke krokům ruské vlády.

Německo opustí celkem 4 ruští diplomati pracující ve zpravodajských službách. Tento krok má vyjádřit solidaritu s Velkou Británií a upozornit na nedostatečnou spolupráci ze strany Ruska při objasňování původu chemických zbraní. „Útok v Salisbury námi všemi v Evropské unii otřásl. Poprvé od konce 2. světové války byla uprostřed Evropy použita bojová chemická látka. Je jasné, že tento útok nemůže zůstat bez následků,“ konstatoval německý ministr zahraničí Heiko Maas, podle něhož fakta a indicie jasně ukazují, že za otravou Skripala stálo Rusko. Na opuštění země mají podle něj 4 ruští diplomaté sedm dní. Podle ministra zahraničí Jacka Czaputowicze Polsko vypoví 4 ruské diplomaty. Ruskému velvyslanci Sergeji Andrejevovi dnes rozhodnutí oznámil náměstek ministra. Polsko musí opustit do půlnoci 3. dubna. „Dlouhodobě obracíme pozornost k agresivní ruské politice.“ Varšava podle ministra stojí za Londýnem v názoru, že za otravou Skripalových v Británii je Moskva. „V této situaci je podle nás nutná jednotná reakce mezinárodního společenství,“ dodal s tím, že odpovědí na agresivní ruskou politiku je i nutné posilování přítomnosti vojsk NATO u východních hranic aliance.

Francie a Kanada vyhostí 4 ruské diplomaty, Litva a Česká republika 3 diplomaty, Albánie, Nizozemsko, Dánsko, Španělsko a Itálie po 2 diplomatech, Lotyšsko, Švédsko, Estonsko, Chorvatsko, Finsko, Norsko, Rumunsko a Maďarsko vždy jednoho diplomata. Ukrajina vypoví ze země 13 ruských diplomatů. Rozhodnutí Kyjeva oznámil prezident Petro Porošenko, který otravu Skripalových označil za cynický útok. Krok Kyjeva je projevem solidarity s atlantickými spojenci a byl podniknut v koordinaci se zeměmi Evropské unie. Litva kromě vyhoštění tří ruských diplomatů hodlá zakázat vstup do země dalším 44 Rusům. „Vypovězením osob zapletených do jednání neslučitelného s diplomatickým posláním vyjadřujeme solidaritu se Spojeným královstvím a zároveň přispíváme k zásahu proti síti ruských špiónů v Evropě.“ Lotyšsko podle ruského velvyslance v Rize Jevgenije Lukjanova vypoví jednoho ruského diplomata a zároveň vyhostí jednoho pracovníka kanceláře ruské letecké společnosti Aeroflot. Diplomata má Lotyšsko opustit do sedmi dnů.

„Dnes jsme oznámili ruským úřadům naše rozhodnutí vykázat během týdne čtyři ruské pracovníky s diplomatickým statutem z francouzského území,“ uvedl francouzský ministr zahraničí Jean-Yves Le Drian. Paříž se tak rozhodla na základě závěrů z evropského summitu z 22. a 23. března, podle nichž útok v jihoanglickém Salisbury představuje vážnou hrozbu pro kolektivní bezpečnost a mezinárodní právo. K zemím, které ze solidarity s Británií vyhostí ruské diplomaty, se včera přidaly Austrálie, Irsko a Moldavsko. „Společně se Spojeným královstvím a dalšími spojenci a partnery přistoupila Austrálie k odpovědi na nedávný útok nervovou látkou v Salisbury v Británii.“ Bude vypovězena dvojice ruských diplomatů, u nichž bylo zjištěno, že pracují pro tajné služby. „Ministerstvo zahraničních věcí hovořilo

s velvyslancem Ruské federace a informovalo ho, že pověření člena jeho sboru s diplomatickým statutem bude ukončeno v souladu s ustanoveními Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích,“ přidal se irský ministr zahraničí Simon Coveney s tím, že země vyhostí jednoho ruského diplomata.

Moldavsko vypovědělo 3 ruské diplomaty, kteří by měli Kišiněv opustit do sedmi dnů. Prozápádní moldavské vedení má s Moskvou napjaté vztahy kvůli enklávě Podněstří na východě země, kterou od proruského povstání na počátku 90. let minulého století kontrolují separatisté s podporou asi tisícovky ruských vojáků. Z Itálie budou vyhoštěni 2 ruští diplomati. Po jistém tlaku spojenců tak rozhodla vláda Paola Gentiloniho, jež ale 24. března rezignovala. Její rozhodnutí vítězové nedávných voleb kritizují.

Rakouská ministryně zahraničí Karin Kneisslová podepsala společné prohlášení ministrů zahraničních věcí EU, ale Vídeň nyní ruské diplomaty nevyhostí. Rakousko je samozřejmě solidární vůči Velké Británii - ale je to záležitost každé jednotlivé země, jak reagovat v rámci dvoustranných vztahů. Vyhnání 4 diplomatů z Německa a Francie považuje spíše za mírné opatření, než za vážnou ránu. Večer rakouský kancléř Sebastian Kurz a ministryně Kneisslová ve společném prohlášení uvedli: „Podporujeme rozhodnutí EU stáhnout svého velvyslance z Moskvy, ale nebudeme tak jednat na národní úrovni. Rozhodli jsme se, že to neuděláme, protože věříme, že je důležité zachovat kanály pro dialog. Tradičně jsme udržovali dobré kontakty s Ruskem. To znamená, že jsme si vědomi našich schopností na diplomatické a samozřejmě politické úrovni, a budeme se snažit ovlivnit Rusko v této otázce, konkrétně budeme vyvíjet tlak na Rusko, aby přispělo k vyšetřování“. Kneisslová poukázala na nutnost úplného objasnění kauzy Skripal a vyslovila se pro zachování všech komunikačních kanálů s Ruskem. I kdyby se ukázalo, že za útok nervovou látkou v Salisbury stojí Rusko, na postoji Rakouska nevyhostit žádného ruského diplomata se pravděpodobně nic nezmění, prohlásila. Případ je třeba objasnit, protože konečný důkaz, že za útokem je Rusko, stále nebyl podán. Vídeň prý ještě čeká na výsledky expertiz.

Jednou z menšiny zemí, která se rozhodla nevyhostit ruské diplomaty, bylo Slovinsko. Podle šéfa slovinského ministerstva zahraničí je stále ještě příliš brzy na to, aby bylo možné podniknout kroky, protože nebylo provedeno žádné šetření. Slovinsko podporuje postoj Rady EU, pokud jde o potřebu stanovit, co se opravdu v Salisbury stalo. Slovinská vláda tuto otázku projedná 29. března. Mossad ruskou stopu v případě útoku na dvojitého agenta Skripala neobjevil, takže se Izrael nezapojil do procesu hromadného vypovídání ruských diplomatů.

Slovensko na rozdíl od jiných států Evropské unie včetně Česka neoznámilo vyhoštění ruských diplomatů ze země kvůli útoku na Skripalovy. „Slovensko se bude chovat v kauze Skripal zodpovědně. Jasně jsme deklarovali, že nebudeme podléhat žádnému tlaku a dělat zbytečná divadelní gesta. SR jen na základě přesvědčení, že za útokem na Skripala je Rusko, ruské diplomaty nevyhostí. Obvinění proti Rusku nejsou doložena důkazy. Slovensko již připravilo další možné kroky. Budeme čekat. Protože pouhé přesvědčení o vysoké pravděpodobnosti ruské odpovědnosti (otravy Skripala) slovenské straně nestačí. Začneme předvoláním na MZV ruského velvyslance. Bude-li nutné pokročit dál, uděláme i další kroky,“ řekl premiér Peter Pellegrini. Prezident Andrej Kiska nepovažuje dosavadní kroky resortu zahraničí za dostatečné a vyjádřil s nimi nespokojenost. „Prezident telefonoval s premiérem Pellegrinim a oznámil, že očekává zásadový a jasný postoj Slovenska,“ řekl prezidentův mluvčí Roman Krpelan. Slovenské ministerstvo zahraničí si předvolalo ruského velvyslance, potvrdil mluvčí slovenské diplomacie Peter Susko. „Vývoj situace, jakož i odpovědi Ruska na výzvy, které mu adresovaly státy EU, včetně Slovenska, ovlivní další kroky, které jsme v této věci připraveni zvážit,“ uvedl Susko.

Bývalý předseda slovenské vlády a předseda strany Směr-sociální demokracie Robert Fico vyzval, aby si ve vztahu k Ruské federaci zachovalo Slovensko zdravý rozum. Rusko označil za strategického partnera, s nímž chce mít Slovensko normální a přátelské vztahy. „Pokud nám předloží jasné důkazy, tak se k tomu nějak postavíme. Odmitám rozbíjet standardní, přátelské a velmi důležité vztahy s Ruskou federací jen proto, že si to přeje někdo jiný.“ Požadavek, aby i Slovensko vyhostilo ruské diplomaty, označil Fico za drzý a protiruské sankce považuje za nesmyslné. „Proto jsem vyzval všechny, včetně pana prezidenta, aby se uklidnili,“ řekl předseda Směru. Šéf parlamentu a Slovenské národní strany Andrej Danko k vyhoštění ruských diplomatů řekl, že v Evropské unii je svoboda rozhodování. „Nejsme žádná gubernie, jsme samostatný stát. Hurá systém, který zvolily některé státy bez toho, aby bylo zdokladováno, co se vlastně ve Velké Británii stalo, není šťastný. A není šťastné ani to, aby nás některé státy posuzovaly podle toho, kolik diplomatů vyhostíme, či nikoliv. Oceňuji, že jsme jedním z dvanácti států, které situaci rozvážně analyzují.“

27. března

Vlnu vyhošťování ruských diplomatů z řady zemí kvůli kauze Skripal ocenil v projevu k Dolní sněmovně britský ministr zahraničí Boris Johnson. Podle něj jde o velmi dobré znamení pro vztahy Londýna se zbytkem kontinentu pro období po odchodu Británie z Evropské unie. Ve své snaze stylizovat se po vzoru válečného premiéra zahájil Johnson komentář podobnými slovy jako kdysi Winston Churchill: „Ještě nikdy v minulosti tolik zemí společně nevyhnalo tolik ruských diplomatů“. Ministr prohlásil, že moskevská záplava lží tentokrát nezafungovala, ač ji Kreml šířil prakticky od chvíle, kdy byli Sergej a Julija Skripalovi přijati na jednotku intenzivní péče. Britské ministerstvo zahraničí identifikovalo jednadvacet konspiračních teorií rozšiřovaných prokremelskými médii. Mimo jiné jde o bizarní tvrzení, že Skripal byl na nervovém plynu novičok závislý a předávkoval se, případně že šlo o akci Spojených států ve snaze destabilizovat svět, anebo o pokus Británie poškodit mistrovství světa ve fotbale v Rusku. „Nepodceňujme dopad našich opatření na ruskou špionážní síť. Jsem přesvědčen, že pondělí se stane bodem obratu. Naše spojence tentokrát neodradila snaha vyhnout se potížím a konfrontacím,“ řekl dále Johnson. Ještě v pondělí 26. března pozdě večer se vyjádřila na adresu Kremlu také Theresa Mayová se vzkazem, že Putinův gambit fatálně selhal a vyústil v historicky největší rozbití ruské špionážní sítě v Evropě. „Už nikdy Kremlu nedovolíme tyto sítě obnovit.“ Britská vláda přiznala, že ji reakce USA překvapila, protože s vypovězením 60 diplomatů dříve v Londýně nikdo nepočítal. K Británii se v diplomatickém bojkotu letního šampionátu ve fotbale přidá podle odhadů nejméně 6 dalších zemí.

Naopak na stranu Ruska se přidala Čína. Mluvčí ministerstva zahraničí Chua Čchun-jing vyzvala Británii, aby respektovala mezinárodní právo a základní normy mezinárodních vztahů, a také aby se snažila vyhnout růstu konfrontace. „Čína pozorně sleduje nejnovější vývoj. Jsme ostře proti nasazení chemických zbraní, ale trváme také na tom, že problém měl být řešen mezi Ruskem a Británií výlučně na základě faktů.“

Ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov dnes během cesty do Uzbekistánu obvinil Washington z kolosálního vydírání a nátlaku na jiné země, aby masově vyhostily ruské diplomaty. „Když ta či ona země vyhostí jednoho či dva diplomaty a mezitím nám do ucha šeptá omluvy, víme s jistotou, že jde o výsledek kolosálního nátlaku a kolosálního vydírání, což je bohužel nyní hlavní nástroj Washingtonu na mezinárodní scéně. Je těžké z toho nevyvodit závěr, že jsme měli pravdu, když jsme opakovaně zdůrazňovali, že v moderním světě, v moderní Evropě zůstává jen málo nezávislých zemí.“ Upozornil, že přijdou protipatření: „Je jisté, že takovou troufalost nebudeme tolerovat“. Lavrovův náměstek Sergej Rjabkov už dříve upozornil, že odvetná ruská reakce bude tvrdá, ale zdůraznil, že Moskva nemá v úmyslu opouštět strategické rozhovory s USA.

Britské velvyslanectví v Moskvě uspořádalo prezentaci pro zástupce zhruba 80 ambasad, na níž prezentovalo poznatky Londýna ke kauze Skripal. Zatímco dosud Londýn označoval vinu Ruska za velmi pravděpodobnou, nyní tvrdí, že Moskva je vinna bez sebemenších pochyb. Britský dokument obsahuje chronologii útoku na Skripalovy, popisuje látku novičok a uvádí seznam nepřátelských aktů Ruské federace za posledních 12 let. Americký velvyslanec v Moskvě Jon Huntsman označil šestistránkovou prezentaci za velmi přesvědčivou. Mluvčí ruského ministerstva zahraničí Marija Zacharovová na Facebooku naopak označila britskou prezentaci za fiasko. „Na základě těchto 6 stránek se rozhodli o odpovědnosti cizího státu za chemický útok.“

Zacharová prohlásila, že Británie využívá u případu Skripal techniky černého PR a akce Londýně jsou kolosální provokací a dobrodružstvím. „Nemohou hájit své teze, nemohou to prodat, používat své vlastní argumenty. Podle toho přešli ke konceptu antireklamy a globální černé PR. To je obrovská provokace. Rekla bych více: Je to kolosální hazard.“ Poznamenala, že informační kampaň proti Rusku je špatně vypracována, britské sdělovací prostředky již začaly věnovat pozornost nepřesvědčivým argumentům. Zdůraznila, že summit EU diskutoval o incidentu v Salisbury bez jediného faktu, bez jediného argumentu, takže to podle jejího názoru nevypadá ani jako soud. „Dejte alespoň pár argumentů, ne, potřebujete srovnání s Třetí říší a nacistickým Německem pro takové publicistické účely.“ Také slíbila překvapení všem, kteří se snaží představit Rusko jako nepřítele. „Máme překvapení pro všechny, kteří mají dostatek svědomí, kteří přinejmenším nějakým způsobem vytyčují paralely mezi Ruskem a Třetí říší.“

Severoatlantická aliance v reakci na incident s otravou Skripala odebrala akreditaci 7 členům ruské mise při centrále NATO v Bruselu a odmítne udělit akreditaci dalším 3 Rusům, kteří o ni požádali. Informoval o tom generální tajemník aliance Jens Stoltenberg. „Vzhledem k tomu, že nedošlo ke konstruktivnímu vysvětlení, rozhodli jsme se snížit počet členů (ruské mise) z třiceti na dvacet. Rusku to vysílá jasné poselství, že jeho nepřijatelný a nebezpečný model chování má svou cenu a následky.“ Podle něj to Rusku zkomplikuje provádět špionáž v členských zemích NATO. Útok v Salisbury byl podle něj prvním užitím nervové látky na území NATO a označil jej rovněž za bezohledné porušení mezinárodních norem. Zároveň však zdůraznil, že NATO je nadále otevřené dialogu s Moskvou a pokračuje v přípravách na další setkání Rady NATO - Rusko.

Tento týden si londýnský soud vyžádal zprávu specialistů z nemocnice Salisbury District Hospital o stavu obou nemocných, kteří jsou už více než 20 dní udržováni v umělém kómatu. V oficiálním prohlášení nemocnice stojí, že oba zasažení jedem ještě žijí, ale jejich stav je stabilně těžký až kritický, a pokud přežijí, existuje vysoké riziko trvalé invalidity. Podobné prognózy již zazněly z úst ruských chemiků a lékařů, kteří se podíleli na vývoji novičoku. Při zasažení způsobuje těžké křeče, které mohou zapříčinit až zlomení kostí, následuje rychlá smrt.

Oba Skripalovi si po návštěvě místního hřbitova zřejmě kvůli tajné schůzce na 4 hodiny dne 4. března vypnuli navigaci GPS na svých telefonech. V době mezi 9.30 hod. až 13.30 hod. se mohli s někým setkat. Bývalý agent ruské rozvědky GRU Boris Volodarský ve Vídni reportérovi *Times* předložil vlastní vysvětlení kauzy Skripal. Podle něj šlo o odvetu ruských tajných služeb za izraelský nálet na laboratoř CERS v Sýrii, k němuž došlo podle protichůdných informací loni v září či v prosinci. „Celá desetiletí Rusové vyráběli chemické zbraně právě tam a pak jim to Izraelci zničili s pomocí britské a americké tajné služby. Několik měsíců zabrala příprava odvety, a i když jde o poselství zakódované, lze jej číst jako vzkaz Západu.“ Skripala podle něj komplikovaně zabili právě jedem, který se vyvíjel v syrské továrně. „Jako by říkali: Víme, kdo a proč ji zničil, ale jsme pořád tady a vyrábíme dál. Volba nervového plynu byla velmi neobvyklá, ale symbolická. Myslím, že to pojali kreativně.“ Na

Skipala podle něj padla volba - prý byl pro Brity stále cenný, pracoval pro ně a byl jediný z GRU, kdo znal dokonale ruský systém zevnitř. Některá tvrzení bývalého agenta ovšem vyzněla natolik přitažená za vlasy, že si nakonec *Timesy* připustily otázku, zda i tyto výroky nejsou jen další důmyslnou dezinformací.

28. března

Čína ostře zkritizovala rozhodnutí některých západních zemí vyhostit ruské diplomaty kvůli incidentu s otravou Skipala. V úvodníku *Global Times*, který je považován za mluvčího čínské vlády, označili koordinované akce Západu vůči Rusku za hrubou a nekulturní formu chování. *Global Times* navíc zdůrazňují, že Británie nemá dostatečné důkazy, aby obvinila Rusko. „Taková akce (vyhoštění diplomatů) ničemu neslouží, s výjimkou zvýšení nenávisti a nepřátelství mezi západními zeměmi a Ruskem. Skutečnost, že hlavní západní mocnosti se mohou spojit a "vynášet soudy" vůči jinému státu, ignoruje mezinárodní pravidla a postupy, což vyvolává značné obavy. Během studené války by se žádná západní země neodvážila k takové provokaci, ale dnes se to dělá. Takové činy nejsou ničím jiným než formou šikany Západu, který ohrožuje celosvětový mír a spravedlnost.“ Čínské vydání vyzývá nezápádní země, aby posílily jednotu a společné úsilí, aby se ochránily před západní taktikou zastrašování. „Západ je jen malá část světa,“ dodaly *Global Times* ve zjevné narážce na tvrzení Londýna, že se za něj postavilo mezinárodní společenství.

„V této fázi našeho vyšetřování se domníváme, že Skipalovi přišli do styku s nervovou látkou nejdřív na jejich domovních dveřích. Specialisté tam dosud identifikovali největší koncentraci této látky“ řekl šéf protiteroristického oddělení londýnské policie Dean Haydon a dodal, že vyšetřování se z velké části soustředí na bydliště Skipalových a okolí. Mezitím se objevovala ještě podivnější fakta. Třeba bývalý britský velvyslanec v Uzbekistánu Craig Murray sdělil, že si mu chemici z vojenské laboratoře v Porton Downu stěžovali, že nejsou schopni dokázat, že příslušný plyn byl vyroben v Rusku. Je ale na ně vyvíjen tlak, aby vydali stanovisko, že tam vyroben byl. Tato slova pak potvrdil expert OPCW Jerry Smith, podle kterého je zjevné, že existuje napětí mezi experty a politiky. A rovněž dodal, že podle dostupných informací o jedu novičok vůbec není možné, aby se stalo to, co prohlašují politici.

Policie před Skipalovým domem v Salisbury

Ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov oznámil, že v reakci na postup Británie a jejich spojenců Rusko vypoví stejný počet diplomatů, kolik jich dané státy vyhostily zpět do Ruska. Rusko také uzavře americký konzulát v Petrohradě a předvolává si amerického velvyslance v Moskvě. „V tuto chvíli je velvyslanec USA v Rusku Jon Huntsman pozván na naše ministerstvo, kde ho můj náměstek Sergej Rjabkov seznamuje s odvetnými opatřeními vůči USA. Zahrnují vyhoštění analogického počtu diplomatů a naše rozhodnutí odvolat náš souhlas s činností generálního konzulátu Spojených států v Petrohradě.“

Ruské ministerstvo zahraničí požádalo Velkou Británii, aby prošetřila, zda Skipala neotrávili její agenti: „Analýza všech okolností nás vede k tomu, abychom přemýšleli o možném zapojení britských tajných služeb. Jestliže ruské straně nebudou předloženy přesvědčivé

důkazy o opaku, budeme zvažovat, že se potýkáme s pokusem připravit o život naše občany v rámci rozsáhlé politické provokace“. Rusové prohlašují, že Britové obvinili Moskvu z podílu pokusu o vraždu Sergeje Skripala bez jasných důkazů. A ostatní západní země se k nim nesmyslně přidaly. „Jde o pokus o vraždu ruských občanů na území Velké Británie. Ruská strana, nehledě na naše opakované výzvy k Londýnu, nemá žádnou informaci v této záležitosti. Nemají objektivní a vyčerpávající údaje ani spojenci Velké Británie, kteří se slepě řídí zásadou euroatlantické jednoty na úkor zdravého rozumu, norem civilizovaného mezistátního dialogu a zásad mezinárodního práva. Je samozřejmé, že uvedený nepřátelský krok této skupiny zemí nezmizí beze stopy a my na něj budeme reagovat.“ Tisková mluvčí ruského ministerstva zahraničí Zacharovová prohlásila: „Požadujeme, aby Spojené království poskytlo veškeré dostupné informace o tomto případu. K dnešnímu dni máme z Londýna nulovou informaci o Rusku a o obsahu toho, co se stalo. Žádné obvinění podané proti Moskvě se neopírá o důkazy. Klademe otázky a děláme to veřejně - na základě čeho Evropská unie přijala rozhodnutí o vyhoštění diplomatů? Samozřejmě, že je to jejich svrchovaným právem. Vyhoštění diplomatů se stává. Ale v tomto případě mluvíme o tom, že vyhoštění diplomatů se konalo a motivovalo potvrzením obvinění vůči Rusku. K dnešnímu dni ani jeden stát, tím více Washington a Londýn, neposkytl žádný důkaz. Je to jen manipulace veřejného povědomí kvůli jakési vhozené informaci a slovní ekvilibristice“.

Ředitel Služby vnější rozvědky Ruské federace Sergej Naryškin se vyjádřil k hromadnému vyhoštění ruských diplomatů ze západních zemí: „To je špinavá a cynická provokace ze strany známé skupiny zemí, které vytvářejí ovzduší rusofobie. Odpověď bude následovat a bude dost tvrdá.“

Velvyslanectví Ruské federace v Praze se ostře ohradilo proti vyhoštění 3 ruských diplomatů z České republiky. „Vyjadřujeme razantní protest v souvislosti s přijatým rozhodnutím řady členských zemí EU a NATO o vyhoštění ruských diplomatů. Považujeme tento krok za nepřátelský a neodpovídající úkolům a zájmům o zjištění příčin a hledání viníků incidentu, k němuž došlo 4. března 2018 v Salisbury. Provokativní gesto pověstné solidarity s Londýnem těch zemí, které se podvolily úřadům Velké Británie v tak zvané "Kauze Skripal", aniž by se namáhaly vyznat se v okolnostech tohoto skutku, je pokračováním konfrontační linie zaměřené na eskalaci situace. Jde o pokus o vraždu ruských občanů na území Velké Británie. Ruská strana, nehledě na naše opakované výzvy k Londýnu, nemá žádnou informaci v této záležitosti. Nemají objektivní a vyčerpávající údaje ani spojenci Velké Británie, kteří se slepě řídí zásadou euroatlantické jednoty na úkor zdravého rozumu, norem civilizovaného mezistátního dialogu a zásad mezinárodního práva. Je samozřejmé, že uvedený nepřátelský krok této skupiny zemí nezmizí beze stopy a my na něj budeme reagovat.“ Mluvčí ruského velvyslanectví v Londýně řekl novinářům: „Všimli jsme si prohlášení ministerské předsedkyně. Nuance se mohou měnit, podstata zůstává ale stejná. I kdyby paní Mayová řekla, že je naprosto přesvědčena, že Rusko nese odpovědnost za incident v Salisbury, měla by předložit všechny důkazy Rusku, mezinárodnímu společenství a britské veřejnosti. To je názor téměř 160 zemí, které nejsou členy západního bloku. Snad nikdo v širším světě nebere britská tvrzení jako samozřejmost“.

V nemocnici s podezřením na otravu skončilo 130 lidí, kteří byli účinkům toxinu vystaveni, mezi nimi i zasahující policisté, místní obyvatelé a děti. Nejmladším dítětem, které se dostalo do kontaktu se smrtelným jedem, byl dvanáctiletý Aiden Cooper. Aiden potkal Skripalovy v parku, kde mu bývalý agent dal kousek chleba, aby měl chlapec čím krmit kachny. Aiden vypověděl, že na Skripalovy narazil u jezírka, kam si on a jeho kamarádi chodí hrát. Dvojice dětem rozdala chléb a pokračovala ve své procházce. „Teď se bojím chodit ven.“ Aiden stejně jako ostatní musel absolvovat krevní testy, které naštěstí u chlapce neprokázaly, že by se látka dostala do těla. Aidenův otec Luke uvedl, že případ sledují v tisku, ale nemysleli si, že s tím

mají něco společného. „Byl to šok, když u nás zaklepala policie. Měli s sebou fotky Aideny a dalších dětí z parku, jak se baví s panem Skripalem a jeho dcerou. Znáte děti - chtěly si hrát a krmit kachny a viděly, že dvojice má chleba.“ Chlapcova matka Victoria dodala: „Byla to odstrašující zkušenost, náš dům zaplnili chemici a policisté. Řekli nám, že musíme spálit všechno, co měl Aiden v ten den na sobě. Celou situaci nejhůř nese Aiden, bojí se vycházet, myslí si, že si pro něj přijdou zlí lidé, jak jim říká“.

29. března

Na dnešní tiskové konferenci v Moskvě se mluvčí ruského ministerstva zahraničí Marija Zacharovová vyjádřila ke spojení potenciálu České republiky v oblasti chemického výzkumu a vývoje s vypovězením ruských diplomatů z České republiky. Vzhledem k tomu, že toto prohlášení se velice úzce dotýká České republiky, je účelné jej uveřejnit v plném znění.

Jako příčinu vyhoštění ruských diplomatů z České republiky se uvádí oznámení Ministerstva zahraničí Ruska, že mezi státy, které by mohly vyrábět chemickou otravnou látku „Novičok“, byla jmenována Česká republika. Na toto téma se objevilo mnoho nářků a oficiálních prohlášení. Chtěla bych ještě jednou připomenout, že v dokumentu vyjasňující reálnou situaci v tzv. „Kauze Skripalových“, který byl účastníkům poskytnut 21. března na oficiálním brífingu na Ministerstvu zahraničí Ruska se říká: „Je nezbytné vyjasnit, proč v „Kauze Skripalových“ absolutně neodůvodněně obvinili právě Rusko, když vývoj pod kódovým západním názvem „Novičok“ se prováděl ve Velké Británii, USA, Švédsku a Česku. Výsledky dosažené těmito státy při vývoji nových otravných látek tohoto druhu jsou obsaženy ve více než 200 otevřených zdrojích států NATO“. To je náš oficiální postoj.

Není to tajemství nebo nějaké odhalení, je to základní informace pro ty, kteří znají historii Varšavské smlouvy. Dlouhou dobu Československo, a nyní Česko, disponovalo a disponuje vysoce rozvinutým chemickým průmyslem. Vědecký potenciál v této oblasti byl vyžadován ještě do doby, když Československo bylo členem Varšavské smlouvy. Tehdy v rámci této organizace byla Praze uložena odpovědnost v oblasti chemické ochrany v rámci východního bloku. Ve všech médiích (můžete tyto materiály najít) jsou publikace na toto téma, ve kterých je řečeno, že po rozpadu Varšavské smlouvy byl český vědecký potenciál v dané oblasti v plné míře vyžádán jejími novými západními partnery a v konečném výsledku, v určitém smyslu, zděděn strukturami NATO. Jednotka chemické ochrany české armády několikrát plnila speciální úkoly na Blízkém východě. Jmenovitě čeští vojáci pobývali v Iráku a odstraňovali následky použití zbraní hromadného ničení v Kuvajtu. To je absolutně otevřená informace.

Věřejné publikace o činnosti vědeckých center České republiky realizující výzkumné programy v oblasti bojových otravných látek umožňují expertům udělat závěr o tom, že důležité místo v tomto bádání zaujímají látky neověřené paralytického účinku, podle západní klasifikace nazývané „Novičok“. V čele těchto prací se nachází Katedra toxikologie a vojenské farmacie Fakulty vojenského zdravotnictví Univerzity obrany, Ústav ochrany proti zbraním hromadného ničení stejné univerzity a také Sekce ochrany proti zbraním hromadného ničení Vojenského výzkumného ústavu. S těmito strukturami úzce spolupracuje 31. pluk radiální, chemické a biologické ochrany ozbrojených sil Česka, kterému jsou uloženy také úkoly poskytnout nezbytné údaje o použití bojových otravných látek, rozšířených v průběhu pobytu českých vojáků na Blízkém východě. Opakuji ještě jednou, že to jsou materiály, které jsou volně přístupné v síti internetu.

Nejrozsáhlejší vědecké projekty v oblasti bojových otravných látek jsou realizovány na výše zmíněné katedře, pracovníci mají k dispozici unikátní vědecké vybavení vyvinuté vlastními silami, určené výhradně pro sledování následků použití bojových otravných látek nervově paralytického účinku. Laboratorní komplex obsahuje aparaturu na vysoké technologické úrovni pro studium narušení činnosti nervové soustavy a organických tkání následkem

toxického zasažení živých bytostí otravnými látkami. Samostatným směrem výzkumu českých toxikologů je vývoj antidot a také tzv. „spojujících látek“ a fermentů pro pohlcení komponent otravných látek nervově paralytického účinku předtím, než zasáhnou životně důležité orgány člověka.

Výzkumné práce provádí česká strana v úzké spolupráci s profilovými strukturami států NATO. Podle výsledků daných výzkumů byli čeští vědci za poslední roky už třikrát odměněni granty vědeckého výboru NATO. Bylo zaznamenáno, že práce českých vědeckých center se účastní američtí vojenští specialisté. Za povšimnutí stojí také skutečnost, že na území České republiky ve městě Vyškov (jižní Morava) působí natovské Centrum ochrany před zbraněmi hromadného ničení, vystupující jakožto hlavní výzkumná struktura aliance v dané oblasti. Činnost Centra byla zahájena 22. listopadu 2007 na základě českého Ústavu ochrany proti zbraním hromadného ničení Univerzity obrany, na jehož teritoriu se daná struktura nachází. „Jádrem“ centra v počátečním období jeho činnosti podle údajů médií bylo 63 specialistů z 8 států NATO - Velké Británie, Německo, Řecko, Itálie, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko a Česko. V tomto roce se k projektům Centra připojí vojenští specialisté z Kanady, kteří už realizují s Českem řadu společných profilových programů. Je třeba přiznat, že absolutně nejasná zůstává otázka o vykazování činnosti Centra české straně, jak pokud jde o vlastní práce, tak i v kontextu jeho disponování s materiály včetně neregistrovaných bojových otravných látek.

23. března české Vojenské zdravotnické listy s odkazem na početné západní zdroje včetně vědeckých publikací uveřejnily materiál, obsahující podrobnou informaci o bojových otravných látkách nervově paralytického účinku, klasifikovaných v západních státech pod názvem „Novičok“. (zde se jedná o článek prof. Patočky, viz odkaz literatury č. 34 - pozn. autora) Podle uváděných informací čítá rodina analogů „Novičoků“ více než sto struktur. Je zřejmé, že čeští chemici mají k dispozici konkrétní informace o charakteristikách bojových otravných látek třídy „Novičok“, možných technologiích jejich výroby, symptomech zasažení a následky jejich použití, což svědčí o široké dostupnosti těchto informací a předkládá otázku tvrzení britské strany o exkluzivním vlastnictví Ruskem odpovídajících technologických znalostí a výroby.

Stejný den ve druhém českém vydání „Lidových novin“ byl publikován materiál, ve kterém s odkazem na české vědce (samozřejmě v podmínkách anonymity) byla připuštěna domněnka, že ve výzkumných centrech v Česku v režimu nejprísnějšího utajení se mohl provádět vývoj bojových otravných látek typu „Novičok“. Přitom ale zdroj dodatečně vysvětluje, že takové práce musely být zaměřeny na vypracování účinných metod ochrany před ničivými látkami. A cožpak mohou být nějaké jiné cíle kromě ochrany? (jedná se o článek „Výroba novičoku je velmi nebezpečná. Není ale zakázaný, složení jedu není známo - pozn. autora)

Prahu nikdo neobvinil a neobviňuje. Žádná obvinění, na rozdíl od britských kolegů, nikdy nevznášíme, tím více takovým způsobem. Mluvíme pouze o tom, že ne propaganda, ne ruská média a ne sociální sítě, ale česká periodika, která pracují již dávno. V mediálním prostoru existuje velké množství materiálů, potvrzujících vysoký vědecký potenciál Česka v oblasti chemického výzkumu a vývoje a to je nezbytné brát v úvahu. [56]

Po schůzce s prezidentem Milošem Zemanem reagoval na tyto výroky ministr zahraničních věcí Martin Stropnický: „Nejsem typ člověka, který by se ureagoval na všechny výroky. Není to banální výrok, ale to podstatné je, že jsme to na úrovni premiéra i mojí striktně odmítli. Nemáme důvod měnit naše dosavadní striktní stanovisko. To, že máme schopné chemiky, nemá s událostmi ve Velké Británii absolutně nic společného. Jsem přesvědčen, že to potvrdí i šetření BIS.“ Před necelými dvěma týdny Stropnický vzkázal: „S určitými látkami se laboratorně pracuje, abychom byli obranyschopní. Ale s tím pověstným novičokem to nemá

absolutně nic společného“. Dodal, že ruská tvrzení jsou zcela mimo realitu. Babiš později prohlásil, že Rusové překročili veškeré hranice, když prohlásili, že novičok mohl pocházet z Česka. Zároveň to označil za jeden z důvodů vyhoštění trojice ruských diplomatů. Zeman v pondělí pověřil BIS pátráním po možné výrobě či skladování novičoku v České republice. Podle Stropnického to dopisem oznámil premiérovi. „Je to v pořádku. Ne protože já nebo premiér bychom pochybovali, ale abychom měli dvousetprocentní jistotu, že to nařčení neodpovídá skutečnosti.“ Každý podle něj ví, že česká armáda se na chemický výzkum specializuje.

Zdravotní stav Julije Skripalové se výrazně zlepšil, v přímém ohrožení života již není. Je při vědomí a může mluvit, už sama jí a pije. Oznámila to nemocnice v Salisbury. Dosud byl stav Skripalových hodnocen jako kritický. „Jsem ráda, že mohu oznámit zlepšení stavu Julije Skripalové. Na léčbu reaguje dobře, nadále je jí ale poskytována 24 hodin denně expertní klinická péče,“ uvedla ředitelka oblastní nemocnice v Salisbury Christine Blanshardová. Zdravotní stav jejího otce Sergeje Skripala je stále kritický, ale stabilní. Informace o zlepšení stavu Julije je považována za překvapivou. Ve včerejším zveřejněném rozhovoru se zpravodajkou *BBC* v Rusku totiž Skripalova neteř Viktorija prohlásila, že dvojice má jen minimální šanci na přežití. I kdyby Skripalovi přežili, budou do konce života invalidní, uvedla Viktorija. Tento vývoj dává vyšetřovatelům naději, že budou moci Juliji vyslechnout a že vnese světlo do stále záhadných okolností útoku.

Ruská ambasáda v Londýně označila zotavení Julije za dobré zprávy. V ruských médiích se pak objevily hlasy, že vývoj nabourává tvrzení britských vyšetřovatelů. „Ve skutečnosti to značí, že látka A-234, známá jako novičok, nebyla použita. Pokud by to tak bylo, Skripalovi by už nebyli naživu. Neměli by šanci přežít, pokud by do dvou či tří minut nedostali protilátku,“ citovala agentura *RIA Novosti* Igora Nikulina, bývalého člena komise OSN pro kontrolu chemických a biologických zbraní. Nikulin je zároveň přesvědčen, že o zmíněné látce dnes Američané či Britové vědí víc než Rusové, protože ji prý měli k dispozici více než 25 let. Rusko se mezitím stále domáhá přístupu k Juliji. „Věřím, že britská strana splní své závazky vyplývající z Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích,“ apeloval na Londýn ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov. Zmíněný dokument, který byl přijat ve Vídni v roce 1961, určuje normy mezinárodního práva v oblasti diplomatických styků a vztahů. Rusko se odvolává i na konzulární dohodu, kterou někdejší Sovětský svaz a Spojené království podepsaly v roce 1968. Na základě této smlouvy mají Moskva i Londýn konzulární přístup ke svým občanům na území druhého státu, aby jim mohly poskytovat poradenství a další pomoc. Británie nicméně může svůj odmítavý postoj opírat o to, že Rusko považuje za hlavního viníka. To připustila i Marija Zacharovová.

Ruští vyšetřovatelé oficiálně požádali Velkou Británii o právní pomoc při vyšetřování pokusu o vraždu Julije Skripalové. Moskva žádá o podrobnosti o okolnostech zločinu a o kopii vyšetřovacích spisů a zdravotní dokumentace. Žádost vysvětluje tím, že Julija má ruské občanství. „Dne 28. března 2018 vyšetřovací výbor Ruské federace předal generální prokuratuře Ruské federace za účelem dalšího zaslání příslušným orgánům Spojeného království žádost o právní pomoc v trestním řízení zahájeném v souvislosti s pokusem o vraždu nebezpečným způsobem ruské státní příslušnice Julije Skripalové na území města Salisbury ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska,“ píše se v oficiální žádosti. V žádosti současně uvádí, že vyšetřovací výbor potvrzuje svou připravenost na další spolupráci s příslušnými orgány Velké Británie v rámci vyšetřování pokusu o vraždu Julije Skripalové. Její otec v žádosti není zmíněn, ačkoliv je také držitelem ruského pasu. Má ale také britské občanství.

Británie svým spojencům poskytla detailní vědeckou analýzu nervově paralytické látky použité při otravě Skripalových, ale i řadu zpravodajských informací, které podpořily její

tvrzení, že za útokem stojí Moskva. „Poskytli jsme našim spojencům nebývalé množství zpravodajských informací, abychom je přesvědčili, že neexistuje žádná jiná věrohodná alternativa, než že to byl ruský stát,“ uvedl vysoce postavený britský představitel. Londýn informace údajně předal především spojencům z EU a NATO. Jejich množství bylo ale stát od státu různé. Nejvíce informací dostali členové výzvědné aliance Five Eyes, tedy USA, Kanada, Austrálie a Nový Zéland. O něco méně sdílí Britové v případě některých členských zemí EU.

Solidaritu s Londýnem chtěl vyjádřit i Nový Zéland, ale žádný špión se podle premiérky Jacindy Ardernové na ruské ambasádě ve Wellingtonu nenašel. Vláda se pak dostala pod palbu kritiky za to, že prý nezaujala vůči agresivnímu jednání Ruska dostatečně tvrdý postoj. Předsedkyně vlády si proto chce vyžádat soupis všech ruských diplomatů, kteří byli v minulých dnech v jiných zemích označeni za nežádoucí. Podle novozélandského ministra zahraničí Winstona Peterse Rusko ve svých špiónážních aktivitách ostrovní stát neopomíjí, přestože žádní špióni na tamní ruské ambasádě nejsou. Výzvědné služby Moskvy údajně proti Novému Zélandu působí ze zahraničí.

30. března

Prohlášení Ministerstva zahraničí Ruska:

„Britské úřady systematicky prokazují neschopnost zajistit na svém území bezpečnost ruských občanů. Do očí bijícími příklady toho jsou zejména: otrava bývalého příslušníka ruské FSB A. Litviněnka, smrt za nejasných okolností ruských podnikatelů B. Patarkacišviliho a A. Perepiličného, záhadná "sebevražda" B. Berezovského a udušení jeho obchodního partnera N. Glušкова a konečně - pokus o vraždu a ohrožení zdraví S. Skripala a J. Skripalové. V posledně jmenovaném případě Londýn opovrhl všemi normami mezinárodního práva, etiky a také zdravého rozumu. Aniž by předložil jakékoli důkazy, a dokonce aniž by nastínil jakýsi konkrétní obrázek toho, co se stalo, Londýn obvinil Rusko z otravy vlastních občanů, přišel s nikdy u nás nepoužívaným názvem chemické látky, rozvinul širokou politickou a mediální kampaň. Bylo iniciováno bezdůvodné vyhoštění ruských diplomatů z řady zemí a zastoupení při mezinárodních organizacích, vyhlášen soubor dalších sankčních opatření. Naše legitimní požadavky poskytnout vzorky použité látky byly ignorovány. Vyšetřovací výbor Ruské federace zahájil dne 16. března tohoto roku trestní řízení ve věci pokusu o úkladnou vraždu občanky Ruské federace J. Skripalové a připravil příslušnou žádost britské straně. Očekáváme od Londýna konkrétní součinnost v rámci vyšetřování vedeného našimi orgány činnými v trestním řízení.

Chování britských úřadů vyvolává spoustu otázek. Obyvatelstvo samotné Velké Británie je drženo v nevědomosti ohledně klíčových momentů tohoto, jak bylo vyhlášeno, incidentu představujícího vážnou hrozbu, není znám celkový počet obětí. Zamlčují se informace o činnosti tajné laboratoře v Porton Downu dislokované poblíž Salisbury, kde se, jak je všeobecně známo, pracovalo na vývoji chemických zbraní. Skrývají se informace o každoročním cvičení "Toxická dýka" ("Toxic Dagger"), pořádaném tímto centrem společně s britskými vojáky v předvečer otravy Skripalových, v jehož průběhu se nacvičovaly způsoby boje proti chemické a biologické kontaminaci.

Po celém světě se přičiněním Londýna rozvíjí kampaň s cílem vytvoření absolutní presumpce viny Ruska. Jde o vědomé, úmyslné stupňování konfrontace, demonstrace síly u ruských hranic. Je evidentní záměr zabránit politicko-diplomatické součinnosti s cílem objektivního a komplexního posouzení incidentu v Salisbury.

Analýza souhrnu všech okolností svědčí o nezájmu britských úřadů zjistit skutečné motivy a nalézt pachatele trestného činu v Salisbury, což nás vede k myšlence o možné účasti na něm

tajných služeb Velké Británie. Pokud ruské straně nebudou poskytnuty přesvědčivé důkazy o opaku, budeme předpokládat, že máme co dělat s pokusem o vraždu našich spoluobčanů v důsledku rozsáhlé politické provokace. Zdůrazňujeme, že důkazní břemeno v tomto příběhu leží právě na britské straně.“

Podle očekávání Rusko vrátilo cizině vyhošťovací úder. Vypovědělo diplomaty ambasád 23 zemí včetně Česka. Počty vypovězených jsou zrcadlové. „Myslím, že se blížíme ke stavu, který je z větší části podobný tomu, co jsme prožívali za studené války,“ varoval před další eskalací nevraživosti generální tajemník OSN António Guterres. „Rusko žádné diplomatické války nerozpoutalo. Prezident Putin byl a zůstává zastáncem navázání a udržování dobrých vztahů se všemi zeměmi, včetně USA,“ komentoval odvetu mluvčí Kremlu Dmitrij Peskov. Řekl, že jeho země byla k recipročnímu kroku donucena nepřátelskými akcemi.

Spojené státy, které postupovaly nejrazantněji, stejně silně pocítí i ruskou odvetu: domů odletí 60 amerických diplomatů a země musí do 31. března zavřít svůj konzulát v Petrohradu v reakci na uzavřený ruský konzulát v Seatlu. Z velvyslanectví v Moskvě je vyhoštěno 58 amerických diplomatů, zbývající dva z generálního konzulátu v Jekatěrinburgu. Mluvčí amerického ministerstva zahraničí Heather Nauertová: „Rusko by si nemělo hrát na oběť,“ vzkázala s tím, že USA sice nynější krok čekaly, ale nehodnotí ho jako reciproční. Podle ní postup dokazuje, že Kreml nemá zájem o dialog. Moskva na oplátku obvinila Spojené státy, že se jejich tajné služby pokoušejí naverbovat ruské diplomaty, jež Washington vyhostil. „Takovými nabídkami na naše kolegy doslova útočí,“ a americké tajné služby nabízejí ruským diplomatům pomoc založenou na vzájemné výhodnosti. Moskva vzkázala, že z toho vyvodí důsledky.

Bývalý evropský komisař Günter Verheugen přirovnal obvinění proti Rusku v případě otravy v Salisbury ke lžím amerických a britských vlád o přítomnosti jaderných zbraní v Iráku. „Připomínám příklad, protože jsme nyní závislí především na zpravodajských informacích, že to nebylo tak dávno, co britské a americké vlády lhaly celému světu: záměrně lhaly, aby ospravedlnily invazi do Iráku. Názor, podle kterého jsou Putin a Rusové zodpovědní za všechno bez pochybností, je otravou myšlenek, která se musí zastavit.“ Verheugena pochválil bývalý německý ministr zahraničí Sigmar Gabriel, který na Twitteru napsal, že Günter Verheugen prokázal odvahu a chladnou hlavu. Sociálně demokratická strana Německa (SPD) stále více kritizuje Berlín za nové protiruské sankce přijaté po otrávení Sergeje Skripala. Místopředseda SPD Ralph Stegner odsoudil vyhoštění ruských diplomatů, podle něj to není zdaleka nejvhodnější rozhodnutí. Obává se, že po něm začne kaskáda eskalací, což nám může ublížit. Přestože Stegner chápe úsilí o solidaritu s Británií v EU a NATO, tak by chtěl vidět na stole konečně konkrétní důkazy o ruské odpovědnosti. Západní hodnoty vyznávají zásadu, že samotné vystoupení a věrohodnost nestačí k usvědčení. V popředí musí vynaložit úsilí na objasnění případu a zachování schopnosti mluvit s Ruskem.

O dalším osudu Skripala bude rozhodovat britský soud na ochranu lidských práv. Jedině ten může rozhodnout, zda ho odpojit od přístrojů a nechat zemřít, nebo ho dál uměle udržovat při životě. Právník Zak Golombeck řekl, že se jedná o jednu z posledních možností, ke které se mohou uchýlit. Prohlásil, že než bude zahájen jakýkoliv další postup, soud společně s odborníky projde znovu všechny důkazy a vyžádá si nové krevní testy, teprve na základě těchto poznatků rozhodne, co bude dál. V případě Skripalových už soud jednou zasahoval, a to když povolil, aby jim lékaři odebrali krev i bez jejich souhlasu. Kdyby se řešilo odpojení od přístrojů, ke konzultaci bude přizván i zbytek Skripalovy rodiny z Ruska. „Jestli Skripal a jeho dcera zemřou, bude to mít obrovský mezinárodní dopad. Zhorší to už tak dost napjatou situaci mezi Velkou Británií a Ruskem,“ míní odborníci. Přátelé a rodina Skripala se domnívají, že by mu mělo být umožněno zemřít. Neteř otráveného agenta Viktorija i jeho blízký přítel z Británie Ross Cassidy jsou toho názoru, že má být odpojen od přístrojů. „Jaký

budou mít život? Pokud se probudí, budou invalidní,“ uvedla Victorija v době, kdy byla v kritickém stavu i Julija. Podle Cassidyho Skripalova matka, stále žijící v Rusku, ani neví, co se jejímu synovi stalo. „Rodina ji nechce stresovat. Lékaři nám řekli, že pokud se probudí, jejich mentální kapacita bude silně poškozená, co budou mít za život? Navíc šance na jejich probuzení je prý minimální. Měli by je odpojit a nechat zemřít, bylo by to milosrdnější,“ řekl tisku ještě před zprávou o rapidním zlepšení stavu Julije.

Moskva oficiálně požádala o pomoc ve vyšetřování útoku na ruskou občanku Juliji Skripalovou, o případ jejího otce ale zájem neprojevila. Odborník na národní bezpečnost a vysokoškolský profesor Anthony Glees řekl, že „Putin ví, co dělá. Vyčkává, co udělá Británie. V zájmu naší vlády je udržet Skripalovy při životě“. Vyšetřovatelé žádné detaily o momentálním stavu Skripalových s veřejností nesdílí, nevyjádřili se ani k jejich případnému odpojení od přístrojů.

31. března

Rusko vyzvalo Británii, aby z jeho území stáhla dalších více než 50 diplomatů. Moskva tím vyrovnává poměr s počtem svých diplomatů působících v Británii. Ruské ministerstvo zahraničí tento krok oznámilo již 30. března, když si předvolalo britského velvyslance v Moskvě Laurieho Bristowa. Nyní ale upřesnilo, o kolik lidí jde. Na rozdíl od předchozího recipročního vypovězení už ale Rusko podle všeho jmenovitě neurčilo, kdo má odejít, a ponechalo výběr osob na britské straně. Na snížení stavů mají Britové měsíc. Vyhoštění diplomaté měli na sbalení osobních věcí a odcestování týden. „Žádali jsme o rovnováhu. Britové mají o 50 diplomatů více než Rusové,“ řekla mluvčí ruského ministerstva Marija Zacharovová. Na dotaz, zda to znamená, že Londýn bude muset odvolat přesně 50 diplomatů, odpověděla: „Něco přes 50“.

Julija v posledních dnech vykazuje známky zlepšení zdravotního stavu, který už není kritický, jako je to nadále podle všeho u jejího otce. Dokonce prý může i mluvit. Ruské velvyslanectví reagovalo na tuto informaci žádostí, aby mohlo ke Skripalové, jakožto ruské občance, vyslat svého konzulárního zástupce. „Zvažujeme žádosti o konzulární přístup v souladu s našimi povinnostmi podle mezinárodního a vnitrostátního práva, včetně práv a přání Julije Skripalové,“ řekla nejmenovaná mluvčí britské diplomacie.

1. dubna

Podle prohlášení ruského ministerstva zahraničí Rusko poslalo Spojenému království 14 otázek a Francii 10 otázek k případu Skripal, na které žádá odpověď. Jedná se zejména o nedostatek důkazů a nesrovnalosti ve verzi Londýna. Velvyslanectví Ruska v Londýně obvinilo britskou vládu z porušování diplomatických pravidel tím, že odmítla poskytnout podrobné informace o zdraví Skripalových a důkaz, že byli otráveni nervovou látkou. Ptá se například na stav Skripalových i na to, jak se podařilo britským odborníkům tak rychle identifikovat nervově paralytickou látku použitou při útoku v Salisbury. Proč Londýn neumožnil ruským konzulárním zástupcům kontakt se dvěma ruskými občany, kteří přišli v Británii k újmě, jakou jim lékaři poskytli protilátku a jak se k ní dostali, či zda mají britští odborníci kontrolní vzorky, díky nimž byli schopni tak rychle zjistit, jakou nervově paralytickou látkou byli Skripalovi otráveni. Pokud se týká Francie, žádá Moskva například odpověď na to, co má Francie společného s vyšetřováním případu ze Salisbury a jak je do něj přesně zapojená. Alexandr Jakovenko prohlásil: „Provokace v Salisbury, vražda Glušková, jak jsme nyní pochopili, a to co se stalo na letišti Heathrow - všechno je spojeno do jednoho řetězce. Samozřejmě, že budeme pečlivě studovat všechno, ale jeden závěr je již jasný: Britská strana se v tomto případě chová neuvěřitelně nezodpovědně“. Po incidentu s prohlídkou ruského letadla na letišti Heathrow Rusko hrozí pečlivými kontrolami všech

britských letadel na ruském území, zvýšení počtu vyhoštěných diplomatů a požaduje rovněž vyšetření úmrtí Nikolaje Gluškova.

Až dosud se Rusko pouze bránilo nařčení z účasti na otravě Sergeje Skripala. Nyní již předkládá i verzi, že do celého případu byla zapojena britská tajná služba. Marija Zacharovová prohlásila: „Jediná úřední věc, kterou jsme obdrželi od Velké Británie, přišla v pátek (30. března) - ohledně zlepšení zdravotního stavu Julije Skripalové. Proto je přímo obtížné mluvit o zapojení Británie a úředníků do tohoto příběhu, ale v tomto směru existuje podezření. Zatajení informací, nezveřejnění podrobností o tom, co se stalo, naznačuje, že se na tom mohou podílet zejména britské zvláštní služby“. Rusko vyzvalo rovněž OPCW, aby jí poskytla informace o vyšetřování případu otravy ruských občanů v Salisbury. Technickému sekretariátu OPCW zaslalo seznam celkem 13 otázek. Ptá se například, o jakou pomoc Británie Organizaci požádala, jaké informace Londýn OPCW poskytl či jaká metoda byla použita při odběru vzorků látky použité při útoku na Skripalovy. Rusko také požaduje jména pracovníků OPCW vyslaných do Británie, informace o tom, jak byla verifikována ochrana vzorku, jaké je právní zdůvodnění, že při analýze vzorku Británii pomáhala Francie a jak si OPCW může být jista, že Británie Organizaci neposkytla falešný vzorek.

Ruský velvyslanec při OPCW Alexandr Šulgin prohlásil, že Rusko 4. dubna na mimořádném zasedání Výkonné rady OPCW navrhne, jak dál postupovat při vyšetřování otravy Skripalových. „Bude to jednoduchý, jasný návrh, jehož smyslem je přispět k vyšetřování případu ze Salisbury.“ Podrobnosti sice nesdělil, půjde podle něj ale o dobrý návrh, který nezavdává příčiny ke stížnostem. Současně Rusko varovalo, že nepřijme mezinárodní vědecký verdikt ohledně jedu, jímž byli otráveni Skripalovi, pokud nebude umožněno jeho vlastním expertům, aby se podíleli na testování vzorku chemické látky. Jak bude Rusko postupovat v případě, že na svoje otázky nedostane odpověď, ministerstvo zahraničí neuvedlo.

Ruská vláda odpověděla za několik dní, ale nakonec podle očekávání: čtyři němečtí diplomaté musí v následujících dnech opustit zemi. V pondělí spolková vláda vyhostila čtyři ruské zaměstnance z ruského velvyslanectví. „Odpověď Moskvy není překvapivá,“ řekl ministr zahraničí Heiko Maas. Současně obhajoval rozhodnutí vykázat ruské diplomaty. „Naše reakce v případě Skripal byla nutná jako politický signál a je to správné.“ Maas ale zároveň zdůraznil, že Německo je připravené na dialog s Ruskem a chce konstruktivně pracovat na budoucnosti vztahů mezi našimi zeměmi. Německý velvyslanec v Moskvě, Rüdiger von Fritsch, byl povolán v pátek (30. března) na ruské ministerstvo zahraničí, podobně i zástupci Velké Británie, Nizozemska, Francie, Polska a dalších států byli požádáni o rozhovor. „Zájmem Německa je mít dobré vztahy s Ruskem,“ řekl německý velvyslanec Rüdiger von Fritsch po audienci. „Vzhledem k událostem v Salisbury ve Velké Británii však musí ruská vláda udělat vše pro to, aby poskytla na otázky srozumitelnou a transparentní odpověď.“

Formální důkazy účasti Ruska na otravě Skripalových nebyly předloženy, míní expert na mezinárodní vztahy profesor belgické Katolické University of Leuven Tanguy de Wilde. „V případě Skripala vzbuzuje údiv, že nebyl urovnán mezi tajnými službami. Tento případ byl povýšen na vládní úroveň za účelem vyvolání velkého ohlasu veřejnosti a anticipování výsledků vyšetřování. Vedlo to k tomu, že Rusové odůvodněně reagovali odsouzením tohoto způsobu záměrného obvinění, poněvadž formální důkazy ruské účasti neexistovaly.“ Podle jeho mínění nehledě na to, že Rusko také vyhostilo evropské diplomaty, nemá za cíl zrušení vztahů. Jde o to, aby symbolicky poukázalo na vážnost krize, a pravděpodobně dočasně omezilo komunikaci.

Britské tajné služby odhalily, že se ruští špióni léta cvičili k různým formám likvidace lidí - zejména trávením. Vodítkem pro agenty jsou právě ruské manuály s všemožnými metodami nové aplikace jedů, včetně umístění na kliku dveří. „Otrávené kliky dveří jsou v současné

době velký problém. Právě se tím začala zabývat většina spojeneckých států. Je to jednoznačné vodítko, že stopy vedou do Ruska. Otrávená klika dveří je jedním z důkazů, kdo to spáchal,“ okomentoval situaci mluvčí britské rozvědky.

2. dubna

Ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov na tiskové konferenci v Moskvě prohlásil, že podle něho existují také další vysvětlení, kdo by mohl chtít bývalého agenta otrávit. Skripalova otrava mohla být v zájmu britské vlády, která se ocitla v nepříjemné situaci, kdy není schopna splnit své sliby dané voličům o podmínkách brexitu. Experti nám říkají, že z akce mohly mít prospěch britské tajné služby, známé svou schopností provádět smrtící útoky. Moskva podle něj naproti tomu neměla žádný důvod, aby Skripala otráвила v předvečer prezidentských voleb a krátce před mistrovstvím světa ve fotbale, které se bude konat v Rusku v létě. „Máme ale eminentní zájem - možná větší než kdokoli jiný - zjistit, co se našim občanům doopravdy stalo.“ V dobách studené války se podle něj dodržovala určitá pravidla, nyní se ale Spojené státy, Británie a státy, které je slepě následují, rozhodly zahodit veškerou slušnost a používají lži a dezinformace. Jak bude kauza Skripal dál eskalovat, nezáleží na Moskvě, ale jen na západních zemích. Vzájemné vypovídání diplomatů je pouze překážkou toho, aby se našlo diplomatické řešení celého sporu. „My o tyhle dětské hry nestojíme.“ Rusko si přeje, aby se stav Skripalových zlepšil. Zároveň kritizoval fakt, že ruští konzulární zástupci nemají přístup k Juliji, která je ruskou občankou. „Je pobuřující, že všechny naše žádosti zůstaly bez odpovědi a že k ní stále nemáme žádný přístup.“

Velvyslanec Ruska v Londýně Alexandr Jakovenko uvedl, že případ otravy Sergeje Skripala je provokací, kterou by mohly provést britské tajné služby. „Máme velmi vážné podezření, že tato provokace byla provedena britskými tajnými službami. Odmítají s námi spolupracovat, nedostáváme žádné dokumenty. To nás ve skutečnosti vede k závěru, že je to provokace tajných služeb.“ Podle něj je Spojené království v současné době v obtížné pozici kvůli odchodu země z EU. „Pokud jste v Bruselu věnovali pozornost, tak když se přijímalo rozhodnutí v kauze Skripal, nebyl vůbec předmětem brexit. V té době byly uzavřeny velmi důležité dohody o dalších jednáních mezi Spojeným královstvím a zeměmi EU. To znamená, že se téma dostalo do stínu a Britové v tomto případě akceptovali téměř všechny podmínky EU.“ Upozornil také, že po schválení koncepce národní bezpečnosti nabrala britská strana kurz k zadržování Ruska. „K zadržování Ruska potřebujete silnou provokaci. K podpoře tohoto postoje jak v parlamentu, tak lidu. A právě takovou divokou provokaci s největší pravděpodobností uspořádali Britové, aby získali podporu parlamentu a lidu.“

V případě Skripala se objevila verze o otrávené pohance. Policie podezřívá, že Skripalovy otrávil pohankou, která obsahovala látku A-234. Vyslechli známou rodinu Skripala, která se prý mohla na převozu otrávené pohanky podílet. Uvádí se, že Skripal požádal dceru Juliji, aby přivezla z Ruska pohanku, bobkový list a koření. Zapomněla to však koupit, a proto požádala svoji kamarádku, která letěla do Velké Británie dalším letem. Je známo, že kamarádka Julije pracuje ve velké zdravotnické společnosti. Zároveň se experti domnívají, že otravnou látku nelze v letadle nenápadně provést. Bývalý člen komise OSN pro chemické a biologické zbraně, vojenský expert Igor Nikulin zdůraznil, že verze médií o převozu jedu v kufru jsou nepravděpodobné, neboť jed má ostrou vůni a působí okamžitě. Podle něj nervově paralytické látky zabíjí během 2-3 minut.

Ačkoli Julija je od počátku března v kómatu, ruští bloggeři upozornili, že na její ruskou sociální síť *Vkontakte* se někdo i po jejím převozu do nemocnice opakovaně logoval. Stránka udává poslední návštěvu majitelky hesla 7. března, tedy třetí den po otravě. Není jasné, zda na stránku vstoupil někdo blízký, nebo třeba britský vyšetřovatel.

3. dubna

Ruský velvyslanec při OPCW Alexandr Šulgin dnes mezinárodní Organizaci navrhne, jak dál postupovat při vyšetřování otravy. Naděje na spolupráci ale nejsou nijak velké. Moskva před několika měsíci OPCW ostře kritizovala kvůli tvrzení, že syrský režim Bašára Asada použil proti rebelům sarin. Dokument Organizace tehdy ruská diplomacie označila za amatérský, břídlíský a popletený. Současně ale ruské ministerstvo zahraničí opakovaně vyzývá OPCW, aby mu poskytla informace o vyšetřování otravy Skripala. Ruský prezident Vladimir Putin dal dnes najevo očekávání, že OPCW se bude záležitostí zabývat co nejpodrobněji. Chce přitom, aby se vyšetřování mohlo zúčastnit Rusko, což umožní udělat za případem definitivní tečku. Podle Putina mohlo novičok vyrobit zhruba 20 zemí, nejen Rusko. Britský ministr zahraničí Boris Johnson prohlásil, že dnešní mimořádná schůze Výkonné rady OPCW v Haagu je jen taktickým tahem Moskvy. „Tato ruská iniciativa představuje novou taktiku odvádění pozornosti, jejímž účelem je podrýt práci OPCW (*při vyšetřování*).“ Ministerstvo zahraničí Velké Británie ale přiznalo, že závěry o odpovědnosti Ruska za otravu Skripalových byly učiněny i na základě dohadů.

Spojené království požádalo Srbsko, aby projevilo solidaritu vůči svým evropským sousedům a kvůli kauze Skripal vyhostilo ze země ruského diplomata. Srbský ministr zahraničí Ivica Dačić řekl, že „Srbsko nevyhostí ruského diplomata. Chceme s Ruskem dobré vztahy. Je pravda, že Spojené království nás požádalo, abychom se postavili proti Rusku a vyhnali ruského diplomata kvůli událostem v Kosovu, které se uskutečnily minulý týden. Zajímá je pouze tohle. Nezajímají je jiné věci. My bychom se ale měli starat o naše zájmy a je zcela jisté, že Srbsko ruské diplomaty nevyhostí“.

Reakce Moskvy na vyhoštění ruských diplomatů ze západních států kvůli případu Skripala byla adekvátní, vyjádřil svůj názor zástupce Ministerstva zahraničních věcí Čínské lidové republiky Geng Šuang. „Vyhoštění diplomatů řady států jako odpověď na extradici zástupců ruských diplomatických misí je reakcí, která má vyvážený charakter.“ Podle něj vzájemného porozumění nebylo dosaženo a je potřeba zjistit skutečné okolnosti a vytvářet dialog. Současně s tím, nelze používat metody studené války, prohlásil Geng Šuang.

Juliji Skripalovou otrávil několik dní poté, co dostala přístup k tajnému bankovnímu účtu. Peníze dostala za prodej domu jejího bratra Alexandra, který zemřel v roce 2017 za záhadných okolností v Petrohradu. Dům Alexandr vlastnil se svou exmanželkou Natalijí. Skripalova neteř Viktorija k tomu prohlásila: „Peníze získal Alexandr po rozvodu, vyplatila mu je Natalija. Jsou uloženy v jedné z ruských bank, myslím, že částka přesahuje 150 tisíc liber. Jeho předčasná smrt ji velmi zasáhla, rozešli se v dobrém. Když prodala jejich dům, polovinu peněz mu vrátila a on si je šetřil. Po jeho smrti připadly jeho otci a ten je teď předal Juliji. O těch penězích nikdo nevěděl. Na přelomu února a března dostala Julija od svého otce Sergeje plnou moc k bratrovu účtu. Nyní se (*pozn. peníze*) nachází v ruské bance. Jediné, co mi naši diplomati řekli, bylo, že Julija otevřela oči, je schopná jíst a pít a že řekla pár slov“. Více informací o stavu svých příbuzných nemá. Nikdo z rodiny s Julijí ještě nekomunikoval. Novináři spekulují o tom, zda Skripal věděl, že je v ohrožení, a proto dal dceři plnou moc k Alexandrovým financím, aby ji zajistil. Žádné další údaje o jeho tajném účtu nejsou známy. Viktorija promluvila také o Julijině příteli, kterého si její sestřenice chtěla vzít. „Podle mě byl dost divný. Jednou jsme je navštívili, žili spolu v Moskvě v bytě jejího otce. Ani nás nepřišel pozdravit, nechtěl se s námi seznámit, byl jako duch. Nijak nereagoval ani na Julijinu otravu.“ Existují různé spekulace, proč ruská média tají jeho totožnost. Jednou z nich je, že muž a jeho matka pracují pro ruskou zpravodajskou službu. Viktoria dokonce uvedla, že jeho matka nesouhlasila s tím, aby si její syn vzal dceru zrádce.

Ředitel laboratoře v Porton Downu Gary Aitkenhead oznámil, že britští vědci z této laboratoře nebyli schopni prokázat, kde byl vyroben nervový jed novičok. K látce použité při otravě Skripalových Aitkenhead řekl: „Byli jsme schopni to (*jed*) identifikovat jako novičok, zjistili

jsme, že jde o armádní nervově paralytickou látku. Neurčili jsme přesný zdroj, nicméně jsme poskytli vědecké informace vládě, která pak využila řady zdrojů k sestavení závěrů“. K tomu proč vláda označila za původce jedu Rusko, řekl, že zjištění země původu vyžaduje další informace, některé od zpravodajských služeb, k nimž má vláda přístup. „Naší prací je poskytnout vědecké důkazy o tom, o jaký druh nervové látky jde. Zjistili jsme, že patří do určité skupiny a že má vojenskou kvalitu, ale není naším úkolem říci, kde byla vyrobena.“ Aitkenhead potvrdil, že látka vyžaduje extrémně složité metody výroby, přičemž některé má k dispozici jedině stát. Současně odmítl obvinění Ruska, že by jed mohl pocházet právě z britské laboratoře Porton Down. „Není žádný způsob, jak by se mohl dostat od nás nebo opustit zdi našeho ústavu.“ Přitom odmítl sdělit, zda laboratoř vyvinula novičok nebo ho skladovala. „Pokračujeme v práci, abychom pomohli získat další informace, které by nám umožnily dostat se blíž (*ke zdroji*), ale zatím se nám to nepodařilo.“

Gary Aitkenhead

Zástupce ministerstva obrany situaci komentoval tak, že vědci nebyli schopni přesně identifikovat, odkud přesně jed pocházel, ovšem vláda využila řadu dalších zdrojů, které ji dovedly k závěru, že za otravu Skripala bylo zodpovědné Rusko. „Jak premiérka vyjádřila v řadě prohlášení od 12. března, zahrnuje to naše poznatky, že v posledním desetiletí Rusko zkoumalo možnosti, jak provádět atentáty pomocí nervových plynů - a jako součást tohoto programu vytvořilo a skladovalo malé množství novičoku,“ sdělil mluvčí britské vlády. Dodal, že dalším střípkem v mozaice je názor britské vlády, že Rusko považuje bývalé důstojníky své zpravodajské služby za cíle svých útoků. „Podle našeho názoru je Rusko zodpovědné za tento bezohledný čin a neexistuje žádné jiné možné vysvětlení, s čímž souhlasí i mezinárodní společenství.“

Ruský opoziční list *Novaja gazeta* napsal, že se jed tohoto typu, jaký podle Britů otrávil přeběhlého agenta, v 90. letech minulého století podloudně prodával a dostal se i do rukou podsvětí. Podle listu úřady za Jelcinovy éry ztratily nad jedem kontrolu. Ten byl přitom svého času velkým státním tajemstvím. „Jed se prodával a předával různým lidem včetně těch, napojených na kriminální činnost.“ S odvoláním na dokumenty z vyšetřování vraždy bankéře Ivana Kivelidiho list upozornil, že jedovatá látka v množství osmi až devíti ampulí se ocitla mimo tajnou laboratoř v obci Šichany v Saratovské oblasti. Dva experti oslovení listem, kteří s jedem novičok pracovali, přitom mají za to, že látka použitá k vraždě bankéře je ze stejné skupiny. List dodává, že se s jistotou nepodařilo zjistit, zda se všechny uniklé ampule podařilo zajistit nebo zda některé z nich „bloudí světem“. Dávka v každé ampuli by přitom podle citovaných expertů stačila na zavraždění sta lidí.

V rozhovoru pro *Consortiumnews.com* uvedl bývalý britský velvyslanec v Uzbekistánu Craig Murray, že verze Západu o atentátu Ruska na Sergeje Skripala je krajně nepravděpodobná kvůli nedostatku důkazů a spěchu, s nímž Londýn označil viníka.

„Neříkám, že Rusové s tím nemají nic společného. Jen říkám, že existují další možnosti vývoje událostí. Neměli bychom označovat pachatele trestného činu tímto způsobem a říkat, že špatný chlapík žije někde okolo, a proto je pravděpodobné, že to udělal. Zatím žádný podstatný důkaz, že je do toho zapojeno Rusko, není.“ Murray poukazuje na ohromující fakt, že ve stejný den, kdy byl učiněn atentát, britská vláda uvedla, že tato záležitost byla za účasti

Moskvy. „Neměli čas analyzovat důkazy. Jakoby tento incident využili coby záminku k přijetí předem plánované protiruské akce a k návratu k rétorice studené války. Vznikl pocit, že byli spokojeni s tímto incidentem a čekali na to.“ Vyhlášení Západu, že Rusko velmi pravděpodobně stálo za pokusem o atentát, ukazuje, že ani v EU, ani ve Spojeném království neexistuje žádný důkaz, aby prokázal jejich verzi událostí. Spojené království uvedlo, že Skripal byl otráven nervovým plynem skupiny novičok, který byl vyvinut Sověty v 80. letech. Až do nedávné doby britská vláda a OPCW pochybovaly, že se Sovětskému svazu reálně podařilo vytvořit něco podobného. Proto, že vědecká komunita pochybovala o existenci takové látky, nebyl plyn ani zakázán. „To, že britská vláda byla schopna identifikovat látku první den, je opravdu úžasné. Kromě toho novičok - to není konkrétní druh zbraně, ale jeho třída. A Rusko není jediná země, která ji může vyrobit. V roce 2016 se Íránu podařila syntéza sloučeniny této skupiny a sám to ohlásil OPCW, protože se obával, že se může ocitnout cílem chemického útoku. Kromě Izraele, který by podle názoru Íránců mohl provést takový útok, jsou ve světě s největší pravděpodobností ještě nejméně dvě desítky zemí s potřebnou technickou kapacitou pro výrobu novičoku. Kromě toho vědci, kteří vypovídali u Vrchního soudu, řekli, že Skripal byl otráven novičokem nebo jemu velmi podobným agens. Mnoho odborníků se domnívá, že jde jen o směs různých insekticidů.

„Existují další otázky. Britská vláda tvrdí, že tato látka je desetkrát silnější než konvenční nervový plyn. Ale proč se tato vražedná látka neodlišuje větší účinností? Proč lékař, který poskytoval Juliji Skripalové první pomoc, zůstal zcela nedotčen a to navzdory skutečnosti, že s ní byl po dlouhou dobu ve fyzickém kontaktu?“ Britský ministr zahraničí Boris Johnson řekl, že Rusové tajně hromadí chemické zbraně a vyvinuli tajnou techniku fyzické likvidace. „Ale pokud byste byli Vladimírem Putinem, a měli tento tajný nervový plyn, proč se odhalovat použitím na vysloužilého špióna, který byl propuštěn z vězení před mnoha lety? Celý tento scénář je velmi nepravděpodobný.“ Kromě toho je těžké si představit, proč by Rusko zničilo svou mezinárodní pověst zcela bezdůvodným útokem na starého špióna. Ve své době se Skripal zúčastnil výměny špiónů. „Pokud se lidé budou měnit jako vyzvědači a zabíjet, pak v budoucnosti k těmto výměnám nedojde. Takový agent KGB, jako je Putin - je poslední, kdo by takový systém zničil.“ Útok na Skripala přilévá pouze olej do ohně nové studené války. V případě Skripal je ještě další pozoruhodný detail a to, že byl zapleten do vytvoření dokumentace na Donalda Trumpa, jejímž původcem je Christopher Steele ze společnosti Orbis Intelligence.

Sergej Skripal mohl být dvojítm agentem, který pracoval za peníze; dal jména Britů a ruských důstojníků zámořským agentům, což naznačuje, že to není nejzásadovější osoba na světě. Podle Murraye, pokud Skripal věděl, že tato dokumentace je plná lži, teoreticky by mohl veřejně přiznat zhotovení všech těchto informací v naději, že vydělá peníze. Murray také poukazuje na to, že Rusové byli dost chytrí, aby se nadechli, neboť pouze naplňují zrcadlová opatření. Nicméně velvyslanec nevyloučil případnou eskalaci vývoje situace, včetně jaderného střetu. „Jsem však přesvědčen, že toto vše se děje proto, že mnoha lidem v armádě a v obranném průmyslu chybí studená válka. Vidí hrozbu pro své rozpočty. Vstupujeme do období, ve kterém bude málo mezinárodní spolupráce, ale mnoho militaristické frazeologie. A samozřejmě, vždy existuje pravděpodobnost, že se něco může pokazit,“ dodal Craig Murray.

4. dubna

Ruský velvyslanec Alexandr Změjevskij dnes na tiskové konferenci na ruském velvyslanectví v Praze prohlásil:

„Přesně před měsícem 4. března tohoto roku v londýnském předměstí Salisbury našli v bezvědomí dva ruské občany Sergeje Skripala a jeho dceru Juliju Skripalovou. Britské

kompetentní úřady zaznamenaly jejich otravu neznámou bojovou chemickou látkou s nervově paralytickým účinkem. Dne 12. března od samého počátku během svého projevu v Dolní sněmovně britská premiérka Theresa Mayová naprosto nepodloženě a neodůvodněně bez ohledu na základní princip presumpce neviny s odkazem pouze na vysokou pravděpodobnost obvinila Rusko z použití této látky. Přitom kategoricky požádala, abychom se do 24 hodin přiznali, že ruské vedení buď nařídilo otravu Skripala, anebo ztratilo kontrolu nad svým chemickým arzenálem. Podle toho tak bylo Rusko od samého počátku otázkami britské strany donucováno k sebeobviňování. Taková formulace otázky, dokonce v podobě ultimáta, neodpovídá žádnému právnímu rámci a je nepřijatelná ani podstatou, ani formou. Velvyslanectví Ruska v Londýně opakovaně zasílalo Ministerstvu zahraničí Velké Británie diplomatické nóty, kde žádalo informace o zdravotním stavu Sergeje Skripala a jeho dcery a rovněž o přístup k postiženým ruským občanům a materiálům z vyšetřování včetně vzorků použité chemické látky. V reakci na to obdrželo od britské strany formální odpovědi, které v podstatě znamenaly praktické odmítnutí poskytovat informace a v této kauze spolupracovat. Londýn tedy striktně ignoruje stávající mezinárodní právní mechanismy, včetně Evropské Úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních z roku 1959, Vídeňské Úmluvy o konzulárních stycích z roku 1963 a Rusko-britské konzulární úmluvy z roku 1965.

Zároveň bych rád připomenul, že právě britská strana je zodpovědná za životy a zdraví cizích státních příslušníků, kteří pobývají na jejím území, a také za zločiny, kterých se proti nim někdo dopustil. Nicméně za všechny záhadné a dosud nevyšetřené případy úmrtí našich spoluobčanů ve Velké Británii postačí uvést propracovanou vraždu bývalého agenta FSB Ruska Alexandra Litviněnka, z níž stejně nepodloženě byla obviněna naše země, podezřelé úmrtí podnikatele Perepeličného, Borise Berezovského a jeho obchodního partnera Nikolaje Goluškova. To všechno svědčí o tom, že mlhavý Albion se stává pro naše spoluobčany čím dál nebezpečnějším místem. Tedy vyvstává otázka, zda britské úřady dělají všechno pro ochranu Rusů na svém území.

Mimochodem vyšetřování událostí v Salisbury je daleko od svého ukončení. V britských médiích se objevují stále absurdnější verze, pokud jde o vraždu ruských občanů. Z těch posledních, jed mohl být údajně v pohankové kaši přivezené z Ruska. Jaká verze bude další? Podle zpráv britských médií Skripal a jeho dcera v předvečer incidentu pili pivo. Doufám, že to bylo pivo anglické.

Britové a jejich spojenci veřejně kladou otázku o údajně utajené součásti ruského chemického arzenálu a jeho použití. Přitom se snaží mluvit o porušování závazku Ruskem vyplývajícího z Úmluvy o zákazu chemických zbraní z roku 1993, jedné z nejúčinnějších globálních smluv v oblasti odzbrojení a nešíření zbraní, na niž naše země pracovala od samého počátku. Je pozoruhodné, že se zaměřování na propagaci takových neopodstatněných útoků projevilo už dávno, ale zvýraznilo se v roce 2017, kdy Ruská federace úspěšně dokončila likvidaci svého arzenálu bojových chemických látek, přičemž o 3 roky dříve, než bylo stanoveno termínem. Skutečnost úplné likvidace je oficiálně potvrzena autorizovanou mezinárodní strukturou OPCW.

Základním principem Úmluvy o zákazu chemických zbraní je spolupráce smluvních států mezi sebou nebo prostřednictvím OPCW podle odst. 1 čl. IX Úmluvy. Na základě této nosné konstrukce Úmluvy v souladu s odst. 2 čl. IX jsme navrhli uskutečnit konzultace, abychom odpověděli na otázky, které měla Velká Británie na Ruskou federaci. Byli jsme připraveni k tomu, abychom si v přiměřené době do 10 dnů, jak to vyplývá z Úmluvy, vyměnili potřebné informace. Britská strana takovou práci odmítá. Místo plnohodnotné spolupráce v rámci tohoto mechanismu se Britové po dlouhém přemýšlení obrátili na Technický sekretariát podle odstavce 38e (čl. VIII) Úmluvy a požádali Technický sekretariát OPCW o technickou pomoc.

Na základě toho odstavce odborníci Organizace navštívili Velkou Británii, aby vypracovali analýzu látky, kterou údajně otrávil Sergeje Skripala a Juliju Skripalovou.

A máme pro ně hodně otázek, protože všechno bylo velmi neprůhledné. Kromě toho Technický sekretariát může pouze stanovit technické složení látky, která mu bude předložena. Žádné možnosti potvrdit závěry, k nimž údajně dospěli Britové, Technický sekretariát nemá. Nemá dokonce taková práva. Aby se dopátrala pravdy, udělala ruská strana další pokus převést posouzení situace do čistě právní sféry a oficiálně navrhla svolat na dnes mimořádné zasedání Výkonné rady OPCW. Tam se Rusko chystá podat další návrh, jeho podrobnosti zatím nebudeme odhalovat, který je zaměřen na civilizované vyřešení tohoto problému a nemělo by vyvolat žádné výčitky. Kromě toho počítáme s tím, že obdržíme odpověď na naše otázky, bylo jich cca 20, které byly adresovány Británii, Francii a samotné OPCW. Jejich seznam můžete vidět na našich oficiálních stránkách a v sociálních sítích a také je máte k dispozici. Rusko má zájem o plnohodnotné, všestranné, objektivní a transparentní vyšetřování událostí v Salisbury. Bez vyčerpávajících odpovědí na naše otázky pokračování v jednání v "Kauze Skripal" nemá cenu. Opakuji, pro nás je hlavním cílem dopátrat se pravdy a dozvědět se pravdu o osudech našich občanů. Otázky se týkají tří směrů, v podstatě se kladou Velké Británii, Francii a OPCW. O Česku se tam nemluví.

Co se týká projektu NOVIČOK mohu zodpovědně prohlásit, že v Ruské federaci nikdy neexistovaly žádné výzkumné nebo zkušební práce na programu s názvem NOVIČOK. Jiná věc je v tom, že za SSSR byli sovětští vědci nuceni od 70. let reagovat na vytvoření nervově paralytické látky VX v USA a Velké Británii. V 90. letech po rozpadu SSSR západní tajné služby vyvezly z Ruska skupinu chemiků s dokumentací, kterou začaly podrobně studovat. Na základě sovětských materiálů začali západní odborníci pracovat v tomto směru a dosáhli určitých úspěchů. Jejich práce byly uvedeny ve známost. Chtěl bych zdůraznit to, co jsem říkal vašim oficiálním představitelům a to, co říkali naši oficiální představitelé v Moskvě. Žádná obvinění České republiky v této souvislosti z naší strany nikdy nebyla a nejsou vznesena. Pouze jsme konstatovali fakta. V otevřených českých zdrojích jsou informace, že Česká republika má možnosti výzkumu bojových chemických látek nervově paralytického účinku z projektu NOVIČOK a syntetizovat je. (Uvádí např. publikaci: Domov: Vývoj jedu přísně utajen, Lidové noviny.) V otevřených publikacích je uvedeno, že ve specializovaných institucích v České republice je unikátní vědecké vybavení, jehož část byla vyvinuta vlastními silami a je určena výhradně pro výzkum související s důsledky použití nervově paralytických látek. Místní odborníci se aktivně zapojili do výzkumu takzvaného "syndromu veteránů z Perského zálivu" pro studium časově odloženého účinku sarinu a somanu na lidský nervový systém. Ze stejných otevřených zdrojů vyplývá, že se zde provádí komplexní studie pro výzkum následků použití bojových chemických látek nervově paralytického účinku, jako jsou sarin, soman, tabun na fungování živých tkání a mozkové aktivity živých bytostí. Na základě výzkumu vlastností bojových chemických látek nervově paralytického účinku byl a stále pokračuje vývoj protilátek pro armádu České republiky a jednotky NATO. Specialisté dobře vědí, že v roce 2011 uzavřely Česká republika a OPCW dohodu podle níž je zde povoleno syntetizovat až 10 kg bojových chemických látek ročně. Chtěl bych ještě jednou zdůraznit, že žádná obvinění České republiky ze strany Ruské federace nebyla a nejsou. Pouze konstatujeme fakta.

Pokud Velká Británie nechce s námi spolupracovat přímo jako zodpovědný stát, může to udělat prostřednictvím ostatních přes Výkonnou radu OPCW, nebo v rámci speciální odborné skupiny generálního ředitele Technického sekretariátu pod jeho vedením. Můžou tam být nejen Britové nebo Rusové, ale i jiní odborníci z jiných států. Kromě expertní skupiny jsou možné i další právní mechanismy v rámci Úmluvy. V každém případě se chceme obrátit na generálního ředitele, aby předal výzvu spolupracovat a posilovat v napomáhání úsilí Ruské

federace a Spojeného království v této události vyšetřování faktů a také aby vyšetřování bylo úplně a transparentní a aby spolupráce byla faktická, transparentní a věcná. Také myslíme, že jasně byla prohlášena otázka nepřípustnosti obvinění bez odůvodnění a přijetí politicky motivovaných, netransparentních a nevěcných rozhodnutí. V opačném případě nezodpovědné chování britské strany může mít různé důsledky, jak pro výkon OPCW, tak pro mezinárodní vztahy celkem.

Co se týká možného rozhodnutí mimořádného zasedání Výkonné rady. Náš dokument byl zveřejněn na oficiálních stránkách OPCW. Smluvní státy Úmluvy se s ním mohou seznámit. Je důležité, že na žádost Ruské federace bude mimořádné zasedání Výkonné rady otevřené.“

Česká republika byla do případu zatažena, když mluvčí ruského ministerstva zahraničí Zacharovová v reakci na osočení své země prohlásila, že Česká republika, Slovensko, Británie, Švédsko a možná i USA od konce 90. let provádějí výzkum podobných látek jako novičok. Češi, Slováci i Švédové se proti nařčení ohradili. Podobná tvrzení již dříve odmítl český ministr zahraničí Martin Stropnický jako absurdní. „To nemá nic společného s tím plynem, o který tady jde.“ Podle ministerstva zahraničí jsou podobné výroky pro Česko urážlivé a poškozují dobré vztahy s Ruskem. „Litujeme, že při tom Ruská federace nebere v úvahu vysokou cenu a značné škody, které taková prohlášení způsobují ve vzájemných vztazích. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky vyjadřuje politování nad tím, že ruská diplomacie opakovaně a manipulativně spojuje Českou republiku s případem použití nervové látky v Salisbury.“ Takováto vyjádření jsou neakceptovatelná. Podle české strany navíc slouží k odvedení pozornosti možné ruské účasti na tomto činu a hrozí dalším zhoršováním našich vztahů.

Otrava Sergeje Skripala v Británii byla provokací amerických a britských tajných služeb prohlásil ředitel ruské Služby vnější rozvědky (SVR) Sergej Naryškin. Vyzval Londýn k omluvě. Výzva přišla poté, co britští experti po analýze látky připustili, že nemohou prokázat, že jed byl vyroben v Rusku. „Washington se upnul na boj proti neexistující takzvané ruské hrozbě. To dosáhlo takových rozměrů a nabylo takových absurdních rysů, že je možné hovořit o návratu temných dob studené války. Ve strachu ze změny kolem sebe Západ staví novou železnou oponu. Americko-centristický systém mezinárodních vztahů je postaven na donucování a vydírání. Samozřejmě, že politika nebyla nikdy čestná, ale v dnešní éře množství a velikost lží potvrzuje bezprecedentní hegemonii Západu.“ Podle něj velvyslanci a další představitelé Spojených států a Velké Británie tlačili v případě Skripal na spojence v NATO, země EU a také na asijské a další země. Současně však dodal, že vazalský systém začíná selhávat. „Dokonce i v "Kauze Skripal", což je bizarní provokace neuměle vymyšlená americkými a britskými bezpečnostními službami, některé evropské vlády nenásledují slepě Londýn a Washington, ale místo toho chtějí důkladné objasnění toho, co se stalo.“ Varoval, že by vývoj mohl směřovat k další karibské krizi ze začátku 60. let, kdy Sovětský svaz rozmístil svoje rakety na Kubě. „Je důležité zastavit neodpovědné hry se zvyšujícími se sázkami a vzdát se využití síly v mezinárodních vztazích a nedovolit další karibskou krizi, když před našimi zeměmi stojí naléhavější úkoly zajistit prosperitu a svobodný rozvoj lidí. Mezinárodní společenství by se mělo vrátit k normálnímu dialogu, který není založen na egoistických vizích jednotlivých stran, ale na skutečných hodnotách, které sdílí všichni ti, kteří respektují mezinárodní normy.“

Šéf ruské tajné služby FSB Alexandr Bortnikov přesto očekává, že zahraniční rozvědky budou s Ruskem spolupracovat, aby byla během nadcházejícího fotbalového mistrovství zajištěna bezpečnost. „Toto léto Rusko hostí fotbalové mistrovství světa. Očekáváme, že naše spolupráce se zahraničními tajnými službami a bezpečnostními agenturami pomůže stejně dobře jako v předchozích letech ochránit tuto událost před teroristickými útoky.“

Stínová mluvčí labouristické strany Diane Abbott prohlásila v britském rozhlasu: „To, co mě překvapilo, bylo to, kolik lidí přispěchalo do médií a tvrdilo, že to byl určitě Putin. Netuším, kde to Boris Johnson sebral“. Připomněla rozhovor ministra zahraničí Borise Johnsona ze dne 20. března s německou stanicí *Deutsche Welle*. Pod silným tlakem se ocitl Johnson kvůli zjevně nepravdivým výrokům o původu látky, která otráвила Skripalovy. Tehdy řekl, že britští vládní vědci z laboratoří v anglickém Porton Downu mu osobně vyjádřili kategorické přesvědčení, že za útok proti Skripalovým nese vinu Rusko. Tamní experti mají vzorky této látky a jsou si naprosto jistí. „Když se podívám na důkazy, míním tím lidi z Porton Downu, laboratoř...“ začal ministr odpovídat, načež byl přerušen otázkou: „Takže oni (*britští chemici z armádního výzkumného střediska v Porton Downu*) mají vzorky? Ano. A byli absolutně kategoričtí a já sám jsem se ptal toho člověka, řekl jsem: Jste si jistí? A on řekl, že není pochyb“. V úterním prohlášení ale britští experti přiznali, že původ látky neznají. Johnson nyní čelí obtížně zodpověditelným otázkám, proč jeho ministerstvo vymazalo svůj tweet z 22. března, v němž tvrdilo, že „Analýza světově čelnými odborníky ve Vědecké a technologické laboratoři pro obranu v Porton Downu objasnila, že toto byla nervová látka vojenského kalibru zvaná novičok, která byla vyrobena v Rusku. Porton Down je laboratoř určená a akreditovaná mezinárodní organizací pro ochranu před chemickými zbraněmi (*OPCW*)“. Ruské velvyslanectví v Londýně položilo otázku, proč ministerstvo tento svůj tweet vymazalo. Mluvčí resortu později vysvětlil, že nešlo o slova ministra, a proto prý byl krátký vzkaz vymazán. Podle šéfa opozice Jeremy Corbyna má Johnson velké máslo na hlavě, protože nedovoleně zkreslil informaci, kterou měl. „Pokud si vzpomínám, tvrdil, že na 101 procent ví, že tento novičok pocházel z Ruska a za jeho nasazením byl osobně Vladimir Putin. Asi nám bude muset odpovědět na několik otázek.“

Johnsonovy situace okamžitě využila Moskva a obrátila se na premiérku Theresu Mayovou s žádostí o omluvu. Na pomoc ministrovi naopak přispěchala Evropská komise. Její mluvčí Alexandr Winterstein prohlásil, že laboratoře v Porton Downu vůbec neměly za úkol zjišťovat zdroj smrtící látky. „Měli tam jen ověřit, o jakou látku šlo. A zjistily, že je to novičok. To je všechno.“ Čelný britský expert na chemické zbraně Hamish de Bretton-Gordon apeloval na britskou vládu, aby zveřejnila další podrobnosti, proč si je jistá, že Rusko spáchalo chemický útok na Skripalovy v Salisbury poté, co šéf laboratoře v Porton Downu uvedl, že tamější vědci neurčili původ novičoku jako ruský. Konstatoval, že když britská vláda nezveřejnila konkrétní důkazy, umožňuje to Moskvě vyhrát dezinformační válku. „Viděl jsem hodně nejružnějších výzvědných zdrojů a jsem stoprocentně přesvědčen, že paní premiérka má pravdu, když říká, že vinu nese Rusko. Rusko vítězí v dezinformační kampani.“ Akceptoval, že je obtížné zveřejňovat citlivé informace kvůli nebezpečí prozrazení zdrojů. Avšak dodal, že britská vláda musí najít způsob vysvětlit přesvědčivěji, jak došla k závěru, že vinu za útok v Salisbury nese Rusko.

Americké ministerstvo zahraničí nabídlo Rusku, aby vyslalo nové diplomaty, kteří nahradí 60 diplomatů předtím deportovaných z této země. Svůj naprosto nečekaný a šokující krok doprovodilo slovy, že Moskva nemůže snížit celkový přípustný počet zaměstnanců diplomatické mise. „Ruská vláda má stále právo žádat o akreditaci, aby obsadila volná místa v diplomatické misi,“ uvedl mluvčí ministerstva a poznamenal, že každá žádost bude posuzována samostatně. Podle něj Spojené státy vycházejí z předpokladu, že Moskva přijme také nové americké diplomaty výměnou za ty, kteří byli deportováni v reakci na rozhodnutí Washingtonu. „Rusko nás neinformovalo o svém záměru snížit celkový přípustný počet zaměstnanců v naší diplomatické misi.“

Podle německého chemika a toxikologa Ralfa Trappa, který působil také jako nezávislý poradce pro OPCW, mohl jed novičok, který otrávil Skripalovy, pocházet pouze ze státní laboratoře. „Jsem si jistý, že jed pocházel z laboratoře, která je součástí státního programu

a má s takovými látkami zkušenosti.” Zacházet s tak extrémně toxickým materiálem, jako jsou jedy novičok, prý vyžaduje prvotřídní zázemí a zkušenosti. V látce, se kterou přišli Skripalovi do kontaktu, pak bylo podle Trappa minimum nečistot a byla vyčištěna do ryzího stavu. I to ho vede k závěru, že jed nemohl vzniknout v žádné „garážové“ laboratoři, v laboratořích teroristů či jiných zločineckých gangů. „Vyžaduje to určitý stupeň zkušenosti v zacházení s těmito látkami a znalost chemie, která je s tím spojená.“ V úvahu tedy přicházejí na jedné straně laboratoře, které se podobně jako státní instituce v Sovětském svazu a později v Rusku podílely na vývoji těchto látek. Patří k nim ale také laboratoř v britském Porton Downu. Vyrobit novičok jsou ale schopné i další laboratoře, které s takovými látkami pracovaly v zájmu ochrany, dodal expert a poukázal i na odborné texty z bývalého Československa a Íránu. I vědci v Československu tedy zkoumali látky ze skupiny novičok. Jejich práci ale Trapp považuje za naprosto legitimní a velmi přínosné. „Jsem zcela přesvědčen o tom, že zde nebyla kapacita pro výrobu takových chemických látek a chemických plynů. Jsem si také jistý, že zde neprobíhaly žádné práce s cílem na někoho útočit nebo se pokusit vyrobit taktickou směs a pak ji testovat v terénu.” Trapp s látkami skupiny novičok ve své kariéře nikdy nepracoval, ani je nezkoumal. Při výzkumu v rámci Úmluvy ale získal o novičoku potřebné znalosti. K samotnému případu Skripalových uvedl, že jejich faktický návrat z nemocnice nemusí nic znamenat. Jed na ně nemusel tolik působit hlavně proto, že ho nejspíš absorbovali přes kůži na klíce u dveří - nevdechli ho. Zároveň se ale podle Trappa u obou může projevit opožděný efekt otravy a mohou mít trvalé následky.

Dieter Würger, odborník na armádní nervově paralytické látky, který působil i jako poradce několika ministrů obrany SRN, se 4. dubna v televizi *MDR* pozastavil nad tvrzením expertů z britské laboratoře v Port Downu, že nedokážou zjistit, odkud jed v Salisbury pochází. „To je divné. Hned několik ruských vědců, kteří měli co do činění s přípravou plynu nebo řady plynů označovaných jako novičok, se nezávisle na sobě shodlo, že se to dá - a překvapivě přesně a rychle.“ Pochopitelně záleží i na tom, s jakými vzorky či počítačovými modely vzorků Britové nález z otravy Skripalových srovnávali. Dodal, že to svádí ke spekulacím. „Vím, že dohady na televizní obrazovku ve zpravodajském pořadu nepatří. Dovolte mi přesto ten nejdivočejší: co když Britové nejenže neumějí doložit ruský původ, ale dospěli k závěru, že komponenty nepocházejí ani ze Sovětského svazu, ani z Ruska? Moc rád si počkám na jejich další zprávu, kterou už ohlásili.“

Britská premiérka Theresa Mayová a ministr zahraničí Boris Johnson se budou muset omluvit Rusku za obvinění ohledně otravy Skripalových prohlásil mluvčí ruského prezidenta Dmitrij Peskov v komentáři k výsledkům britské laboratoře Porton Down. Peskov uvedl, že „jejich teorie není v žádném případě potvrzena, protože to nelze potvrdit. Ruská strana od počátku říkala, že s tím nemá nic společného. Ale britský ministr zahraničí, který obvinil prezidenta Vladimira Putina, a předsedkyně vlády Spojeného království se musí podívat do očí svým kolegům v EU, kterým cosi napovídali“. Poznamenal, že se budou muset nějak omluvit i ruské straně a dodal, že je to stále dlouhý příběh a marasmus zašel příliš daleko. Ruský prezident Vladimir Putin při návštěvě Turecka rovněž reagoval na zprávu šéfa laboratoře v Porton Downu. „Nemohou určit zemi původu, včetně toho, že nemohou říci, že tato látka byla vyrobena v Ruské federaci. V tomto ohledu je zaprvé překvapující rychlost, s jakou byla propagována protiruská kampaň. Samozřejmě nás zajímá úplné vyšetřování. Chceme, aby bylo toto vyšetřování umožněno, a my se spoléháme na získání příslušných materiálů, protože mluvíme o občanech Ruské federace. Jak víte, vyšetřovací výbor Ruské federace zahájil trestní řízení, a bude samozřejmě vyšetřovat.“

Mluvčí ruského ministerstva zahraničí Marija Zacharovová prohlásila: „Nebudu se divit, pokud dnes nebo zítra Theresa Mayová a celý skvělý tým řekne, že všechny jejich projevy v parlamentu a vytváření celosvětové koalice mají na svědomí ruští hackeři, kteří se vloupali

do Disneyova animovaného studia, neboť ve skutečnosti všechny nesmysly neřikali. Co budou říkat nyní? Budou i nadále lhát, vymlouvat se, překládat vinu jeden na druhého. Proč? Protože to nedělají poprvé. Unikátní příběh“. Ruský velvyslanec při OSN Vasilij Nebenja v reakci na vyjádření ředitele laboratoře v Porton Downu požaduje, aby se ve čtvrtek 5. dubna sešla Rada bezpečnosti OSN k projednání případu otravy Sergeje Skripala. „Na žádost naší vlády vyzýváme ke svolání veřejného zasedání Rady bezpečnosti ohledně dopisu britské premiérky Theresy Mayové, a to na čtvrtek 15.00 hod. místního času (21.00 hod. SELČ).“ Mayová v dopise obvinila Rusko z odpovědnosti za otravu Skripalových 4. března v Salisbury. Britská vláda tvrdí, že k obvinění Ruska dospěla na základě poznatků tajných služeb a také zkušeností z posledních desítek let, že Moskva s oblibou svoje zběhlé agenty či oponenty likviduje jedy vyráběnými ve špičkových laboratořích. Po oznámení britských vědců, kteří nejsou schopni prokázat původ novičoku z Ruska, se množí komentáře, že dosavadní kategorický přístup britské vlády i jejích spojenců z NATO a EU o nepochybné vině Ruska se už nedá udržet.

Craig Murray, který byl britským velvyslancem v Uzbekistánu a dobře zná postsovětský prostor, zejména zpochybnil, že by Rusko mělo program na výrobu nové generace tohoto nervového plynu, jak Západ zcela suverénně tvrdil. Murray tvrdil, že program na výrobu této látky existuje, ale v Uzbekistánu, kde o něm prý věděl už v době, kdy byl velvyslancem, a dokonce měl vidět laboratoř, kde to probíhalo. „Tato instituce byla zlikvidována a zásoby chemických zbraní byly zničeny a zařízení odstranila americká vláda v době, kdy jsem byl v Uzbekistánu velvyslancem.“ Jak také dodal, informace o ruském původu látky obvykle dodává disidentský chemik jménem Vil Mirzajanov. Diplomát upozornil, že Mirzajanov je uzbecké jméno, což dokresluje mozaiku, že program vývoje novičoku probíhal v této postsovětské republice a nikoli v Rusku. Nyní Craig Murray reagoval lapidárně: „Dnes absolutní potvrzení, že mé zdroje na britském ministerstvu zahraničí měly pravdu, a vědci z Porton Downu neřikají, že látka byla vyrobena v Rusku. Očekávám omluvy od všech mainstreamových novinářů, kteří na mě útočili“.

Redaktor britské veřejnoprávní televize BBC Mark Urban se obává, že prohlášení vědců přináší do celé kauzy důležitý zvrat. „I když většina britské vlády udržovala tu linii, že ruský původ novičoku "je vysoce pravděpodobný", a netvrdila, že byl novičok ze Salisbury vystopován do Ruska, někteří lidé to přehnali, a tak teď zřejmě zaplatíme politickou cenu.“ Zmiňovány jsou zejména amatérské výroky premiérky Mayové a některých jejích ministrů. Zejména Gavin Williamson, mladý ministr obrany prohlásil, že Rusko by mělo „držet hubu“ a „konečně zmizet“, což ohromilo i kritiky Ruska. Britská vláda však zopakovala své stanovisko, že za útokem na Skripalovy stojí právě Rusko. „Můžeme říci, že cesty jasně vedou k Rusku. Nemáme žádné pochybnosti o tom, že za útokem stojí ruský stát,“ uvedl britský ministr bezpečnosti Ben Wallace. Její mluvčí dokonce na dotaz, proč nebylo ruským diplomatům umožněno navštívit rovněž otrávenou Juliju Skripalovou, odpověděl, že připuštění je podmíněno řadou podmínek, přičemž jednou z nich je její souhlas.

Výkonná rada OPCW odmítla společný návrh Moskvy, Teheránu a Pekingu týkající se dalšího vyšetřování otravy Skripalových. Návrh podpořilo jen pět zemí - Alžírsko, Ázerbájdžán, Čína, Írán a Súdán. Proti bylo 15 a zbylých 17 se hlasování zdrželo. Mimořádné jednání rady iniciovalo Rusko, které důrazně popírá obvinění od britské vlády, že je za útok odpovědné, a domáhá se účasti na vyšetřování. Jednání diplomatů ze 41 zemí se konalo za zavřenými dveřmi, ale britská delegace okomentovala ruský návrh slovy: „Ruský návrh na společné britsko-ruské vyšetřování v Salisbury je perverzní. Jde o taktiku odvádění pozornosti a jen další dezinformací k vyhýbání se otázkám, na něž ruské úřady musí odpovědět“. *[Russia's proposal for a joint, UK/Russian investigation into the Salisbury incident is perverse. It is a diversionary tactic, and yet more disinformation designed to evade*

the questions the Russian authorities must answer.] Rusko před zasedáním Výkonné rady varovalo, že nepřijme žádná zjištění o případu otravy Skripala a jeho dcery Julije, pokud ruským expertům nebude umožněno zapojit se do zkoumání vzorků.

Stálý zástupce Ruské federace při OPCW Alexandr Šulgin prohlásil: „Proti vystoupili Britové a Američané a potom podle jejich vzoru to poslušně odhlasovaly členské státy Evropské unie a NATO svázané natovskou a unijní disciplínou a také někteří američtí spojenci v Asii“. K přijetí iniciativy je nezbytné, aby pro ni hlasovaly dvě třetiny smluvních států Výkonné rady. Předtím Šulgin uvedl, že ve společném projektu se hovořilo o nutnosti spolupráce mezi Moskvou a Londýnem a také o vyjasnění všech otázek spojených s obviněním na adresu Ruské federace. „A další důležitý moment - vyzvali jsme Výkonnou radu, aby dala pokyn generálnímu řediteli Technického sekretariátu ke spolupráci a podniknutí všech nutných kroků k realizaci takové společné práce.“ OPCW nemá možnost určit odpovědnost, ale pokud by potvrdila, že byl použit novičok, upevnilo by to postoj Británie. Rusko před zasedáním Výkonné rady varovalo, že nepřijme žádná zjištění o případu otravy Skripalových, pokud nebude ruským expertům umožněno zapojit se do zkoumání vzorků. Uvedlo, že zaslalo OPCW předem třináct otázek týkajících se kauzy, odpověď OPCW dostalo na jednu. „Zodpovězena byla jedna otázka. Odpověď prostudujeme.“ Ruští vyšetřovatelé mezitím pracují na vlastní pěst a zaměřují se mimo jiné na spojitost mezi Julijí a americkou diplomacií. Julija totiž pracovala roky na vízovém oddělení ambasády USA v Moskvě. V metropoli si také nedávno koupila dům od bývalého manažera americké počítačové firmy CISCO, jejíž produkty podle přeběhlíka Edwarda Snowdena používala americká tajná služba NSA k monitorování uživatelů.

John Foggo, dočasně úřadující stálý zástupce Velké Británie u OPCW prohlásil: „<...> Velká Británie, a v tom ji podpořilo mnoho dalších zemí, došla k závěru, že je vysoce pravděpodobné, že ruský stát nese odpovědnost za tento útok a že neexistuje žádné jiné pravděpodobné vysvětlení. V Úmluvě o zákazu chemických zbraní není požadavek, aby oběť spolupracovala s pravděpodobným pachatelem při vyšetřování. Takové jednání by bylo zvrácené“. Obvinil také Moskvu z nerespektování Úmluvy, OPCW a Technického sekretariátu OPCW. Foggo připomněl, že Velká Británie položila Rusku dvě otázky: jak vyrobilo nervově paralytickou látku použitou v Salisbury a jestli ztratilo kontrolu nad svými zásobami chemických zbraní. Podle jeho slov Moskva neodpověděla ani na jednu z těchto otázek a místo toho vyslovila více než 24 různých verzí události.

Dávka látky, již byli otráveni Skripalovi, činila 50 až 100 gramů. Píše o tom *The New York Times* s odvoláním na šéfa OPCW Ahmeta Uzümcü. Podle jeho slov mohla být látka použita v podobě aerosolu nebo tekutiny, avšak za dodatečných opatření. Uzümcü podotkl, že hodlá zařadit tento jed na seznam chemických zbraní, které budou monitorovat odborníci OPCW. Poté budou muset země, které podepsaly Úmluvu, deklarovat výrobu nebo uchovávání této látky, přesahuje-li její hmotnost 5 nebo 10 gramů potřebných pro laboratorní výzkumy. Kromě toho budou muset vyrobit protijed.

5. dubna

Podle Gernota Erlera, pověřence německé vlády pro otázky Ruska, nyní roste tlak na britskou vládu poté, co britská vojenská laboratoř v Porton Downu 2. dubna připustila, že ruský původ použitého jedu nemůže prokázat. „To protirečí tomu, co jsme předtím slyšeli od britských politiků, a určitě to zvýší tlak na Británii, aby předložila další důkaz o tom, že stopy přesvědčivě vedou do Moskvy.“ Dodal, že informace tajných služeb patrně vedly Británii k tomu, že v souvislosti s pokusem o vraždu bývalého agenta obvinila přímo ruského prezidenta Vladimira Putina. „Zjevně z britské strany existovaly takové zprávy, založené na informacích tajných služeb, takže nejen Porton Down sehrál svou roli, ale také dodatečné

informace. Ale ty nejsou veřejně známy a nyní je tu tlak na to, aby bylo těchto informací odhaleno více, jinak celá věc není transparentní.“ Německý ministr zahraničí Heiko Mass dal zároveň na srozuměnou, že Berlín postoj nezmění. „Nemáme žádný zájem na další eskalaci, ale máme jasná stanoviska, která budeme zastávat, a ta ani v budoucnu nedoznají změn.“ Dnes se k této problematice vyjádřil i český prezident Miloš Zeman během své návštěvy na Slovensku. „Zaregistroval jsem, že šéf anglické laboratoře pro odhalování jedovatých látek prohlásil, že Británie nemá žádné důkazy o ruské účasti v této akci. Ředitel mého zahraničního odboru mě informoval, že Angličané prý začali stahovat ze svých webů toto obvinění Ruska. Jak na tuto detektivku reagovat, to záleží na naturelu jednotlivých zemí. Já sám mám určité pochybnosti o vypovídání zahraničních diplomatů, nicméně respektuji dělbu kompetencí. Vypovídání je u nás v kompetenci premiéra a zadávání zpráv Bezpečnostní a informační službě v kompetenci prezidenta. Takže jsme se podělili a uvidíme, jaké budou výsledky.“

Britské bezpečnostní služby „s vysokou pravděpodobností“ určily, že novičok byl vyroben ve vojenském vědeckovýzkumném ústavu v ruském uzavřeném městě Šichany. Tuto informaci Britové předali svým spojencům na briefingu, aby dokázali spojencům podíl Moskvy na otravě Skripala a přesvědčili je, aby se připojili k sankcím proti Rusku. Zpráva britských tajných služeb uvádí, že zásoby zjištěné ve městě Šichany jsou mnohem menší, než je třeba pro bojové nasazení, což vede k domněnce, že látka je určena pro cílené operace. Podle jedné z verzí měli být Skripalovi vystaveni jedu, když se dotkli kliky u vchodových dveří domu, podle jiné verze šlo o kontakt s novičokem nastraženým v exagentově osobním voze. Kombinací poznatků vědců a zpravodajských informací byly britské úřady schopny už ve dnech bezprostředně po útoku zdroj otravné látky identifikovat. „Ještě před prvním zasedáním výboru Cobra jsme věděli, že jde o látku ruského původu.“ Domnívají se rovněž, že Rusové prováděli testy s cílem zjistit, zda novičok je možné použít k vražedným útokům. Ben Wallace, konzervativní ministr bezpečnosti, obhajoval v britském rozhlase skutečnost, že šéf Labouristické strany nedostal důvěrné výzvědné informace, které vedou britskou vládu k přesvědčení, že chemický útok na Skripalovy provedlo Rusko. Okruh lidí s přístupem k těmto informacím byl záměrně z bezpečnostních důvodů omezen. Šéf Labouristické strany Jeremy Corbyn nedostává od Theresy Mayové tak podrobné výzvědné informace, jaké poskytoval David Cameron ohledně Sýrie v roce 2013 tehdejšímu šéfovi Labouristické strany Edu Milibandovi. Spojenci Británie souhlasí, že původcem útoku byl ruský stát, na základě informací, které jim Británie poskytla. Wallace trval na tom, že je mimo rozumnou pochybnost, že chemický útok proti Skripalovým spáchalo Rusko, přestože britští vojenští chemici nedokáží určit původ chemické látky použité v Salisbury.

Julija Skripalová dnes prostřednictvím policie v oficiálním písemném prohlášení poskytla vyjádření o svém zdravotním stavu a uvedla, že se jí každým dnem vracejí síly. „Před týdnem jsem se probrala a s potěšením mohu sdělit, že mi každý den přibývá síl. Jistě si uvědomujete, že celá záležitost je poněkud dezorientující a doufám, že budete respektovat soukromí mé i mojí rodiny v době rekonvalescence.“ Stav otce nijak nekomentovala, ani to, že se ocitla v centru skandálu. Současně poděkovala lékařům a personálu v nemocnici v Salisbury za poskytnutou péči a ocenila jejich vysokou profesionalitu: „Musím za své zotavení poděkovat mnoha lidem a zvláště bych zmínila obyvatele ze Salisbury, kteří nám přišli na pomoc, když jsme byli paralyzováni“. Nemocnice, kde se Skripalovi léčí, potvrdila, že se stav pacientky zlepšil, zatímco exagent zůstává stále v kritickém stavu. Julija 4. dubna rovněž zavolala své sestřenici Viktoriji a řekla jí, že se cítí dobře a bude brzy propuštěna z nemocnice. Agentuře *Interfax* Viktorija potvrdila, že se svou sestřenicí mluvila. Záznam telefonátu odvysílala 5. dubna ruská televize *Rossija 1*. Vyvolal obrovské zděšení především mezi novináři v Německu, protože z uniklého rozhovoru je patrné, že ani Skripalova netať, ani jeho dcera

Julija, nevykazují známky obav nebo strachu o život Sergeje Skripala. Právě naopak, komunikují po telefonu způsobem, jako kdyby věděly, že nesmí na telefonní lince o některých věcech mluvit. Julija odpověděla na otázku Viktorije, jestli je vše v pohodě: „Všechno je v pořádku, vše jde dobře. Vše je v pořádku, všichni se zotavujeme a jsme naživu“. Pak se Viktorija zeptala přímo na svého strýce. Julija odpověděla: „Všechno je v pořádku. Teď (otec) odpočívá, spí. Všichni jsme zdravotně v pořádku. Nikdo nebyl fatálně postižen. To je všechno, brzy budu propuštěna. Vše je OK“.

Moderátoři živé televizní debaty *60 minut* ovšem upozornili, že neručí za pravost nahrávky - tu stanici údajně poskytla Viktorija. Julija zatelefonovala Viktoriji sama krátce poté, co si sestřenice v TV debatě stěžovala, že ji britské úřady kontakt s Julijí znemožňují. Viktorija prohlásila, že by se chtěla do Británie vydat a sestřenici s sebou odvézt zpátky do Ruska. Na výzvu moderátorů, aby Juliji trochu víc přiblížila, Viktorija odpověděla, že je to taková normální sovětská holka, a přeroknutím vyvolala ve studiu pobavení. Jenže v rozhovoru zaznívají i neuvěřitelné souvislosti, které odhalují současné politické napětí mezi Londýnem a Moskvou. Viktorija mluví o tom, že si zažádá o vízum do Velké Británie, aby mohla oba navštívit. Julija jí ale na to pohotově odpoví, že to je marné, že Britové jí žádné vízum nedají. „Nikdo Ti, Viki, vízum nedá. Však víš, jaká je situace. Uvidíme se později.“ Viktorija se potom ptá, kdyby ho přece jen dostala, tak jestli může za nimi přijet a navštívit je. Julija na to ale odpovídá, že ne, protože teď zrovna je taková situace, že to není přijatelné. Pokud by Julija a její otec absolvovali pokus o vraždu, tak by se určitě chtěli co nejrychleji všichni setkat se svými příbuznými, ale Julija mluví doslova způsobem, jako kdyby jí u hlavy někdo držel pistoli. Zároveň mluví v telefonu i o nějaké tajemné věci, jakémsi rozhodnutí, které je třeba učinit, ale to nejde rozhodnout po telefonu, to prý se uvidí až později.

Rozhovor probíhá způsobem, který postrádá veškeré emoce, obě strany hovoří způsobem, který je plný snah a úsilí neříkat do telefonu některé informace a podrobnosti. Doslova alarmující je pohled Julije na to, že Viktorija nedostane britské vízum. Jak to může vědět? A dotaz na návštěvu je ze strany Julije odpálkován výrokiem, že je nevhodná a nedobrá situace pro návštěvu. Ihned po odvysílání záznamu se vyrojily spekulace o autentičnosti nahrávky, zejména západní mainstreamová média začala nahrávku zpochybňovat. Ovšem Viktorija potvrdila, že se opravdu jednalo o Juliji, se kterou hovořila po telefonu, pouze kvalita telefonického spojení nebyla tak dobrá. Viktoriji také překvapilo, že se jednalo o jiné britské telefonní číslo, než které původně měla na Juliju. Veškeré osobní věci Julije byly údajně kontaminované, a proto nemá u sebe svůj telefon.

Rychlé zotavení Julije vyvolává nutně mnoho otázek. Britští lékaři byli velmi překvapeni, když se probudila a začala komunikovat. Předpokládalo se, že nervově paralytický jed novičok je tak silný, že oba mají jen minimální šanci přežít. Ponesou si vážné následky a zřejmě jim otrava výrazně zkrátí život. Den před tím, než se Julija probudila, její sestřenice říkala, že je jen jednoprocentní šance, že přežijí. Obávala se trvalých následků. Podle ruského velvyslance v Londýně Alexandra Jakovenka se patrně zlepšuje také Skripalův stav. „Jsem rád, že se Sergej Skripal, zdá se, uzdravuje.“ Dodal, že bude záležet na něm, zda zůstane v Británii, nebo ne. On sám věří, že Julija se bude moci jednou vrátit do Ruska. Do kauzy se hodlá vložit i Marina Litviněnková, která žije v Británii. Oslovila Viktoriji a nabídla jí veškerou pomoc, protože se v minulosti ocitla v obdobné situaci.

Podle britského odborníka na chemické zbraně Hamishe de Bretton-Gordona by vstřícné gesto mělo udělat také Rusko. Mezinárodně uznávaní experti (OPCW) by měli dostat možnost vstoupit do uzavřeného ruského města Šichany, kde se pravděpodobně nachází armádní chemická výzkumná základna. Pokud Rusové trvají na tom, že novičok nevyrobili, neměla by jim prý přítomnost expertů v tomto městě vadit. Stálý představitel Velké Británie v OPCW John Foggo dal jasně najevo, že nepochybuje o ruském angažmá v útoku v Salisbury. To, že

Rusko předkládá různé jiné možnosti, podle něj dokládá jen to, že se snaží zastříť pravdu. Rusko je jedním z mála míst, kde jsou schopní novičok vyrobit. Britská policie zatím v souvislosti s otravou Skripalových nehovořila o konkrétních podezřelých. To nasvědčovalo tomu, že nervová látka byla do Spojeného království dopravena spíš poštou nebo ji z Moskvy dovezla Julija Skripalová ve svém zavazadle.

Moskva nepřijímá nepodložená obvinění místo předložení reálných faktů v otravě Skripalových prohlásil ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov na Moskevské konferenci pro mezinárodní bezpečnost. „Nepodaří se ignorovat legitimní otázky, které jsme položili na základě této konvence, což potvrdilo zvláštní zasedání Organizace pro zákaz chemických zbraní, zasedání její Výkonné rady, které svolalo Rusko 4. dubna. Pokud jde o incident v Salisbury a celou řadu dalších situací, počínaje americkými volbami a konče chemickými útoky v Sýrii a katalánským referendem, nemůžeme akceptovat nepodložená obvinění místo předložení konkrétních faktů.“ Dále prohlásil, že kvůli další demonizaci Ruska se organizují hrubé provokace. Vyhoštění ruských diplomatů, ke kterému přistoupila Británie a její spojenci, označil za výsměch mezinárodnímu právu, diplomatické etice i obyčejné slušnosti.

„Skripalovi byli otráveni v agentově domě. Stopy ruské chemické zbraně novičok byly nalezeny na vchodových dveřích Skripalova domu“, stojí v oficiálním prohlášení. Jenže Skripalova neteř Viktorija o tom pochybuje. Zpochybnila i podezření ze strany britských úřadů, že byl skutečně nasazen nervově paralytický plyn. Skripalovi si podle ní těsně před otravou objednávali pizzu. „Proč je ta informace tajná? Copak jedli něco, co je v Anglii zakázané? Když je našli, první příznaky naznačovaly, že se mohli otrávit rybou.“ Na námitku, že se otrávil i jeden policista, který zasahoval v domě Skripalových a který musel být také hospitalizován, odvětila: „Existuje verze, že se policista taky otrávil plynem. Dobře, ale proč se dívka, která je našla jako první, taky neotrávila?“ A pokud byl novičok použit v domě Skripala, je podle ní podivné, že se otrávil jen Skripal s dcerou a ne domácí zvířata. „Nesmysl. Za prvé se k jeho domu nedá nepozorovaně přiblížit. Za druhé, pokud to bylo na dveřích, co se stalo s jeho zvířaty? Hlavně s kočkami? Má dvě, jednu dovezenou z Ruska jménem Masjaňa a kocoura z útulku. Ano, kočky sice mohly utéct, jednu kočku viděli sousedi vybíhat z domu, ale pokud se toxin dostal do domu, policie by přece musela najít mrtvá morčata v jejich klecích. Vyšetřovatelé ale nic podobného neuvedli. Doufám, že mi řeknou, co se stalo, až tam dorazím.“ Jeden z mnoha zápisů z místa činu uvádí, že Skripalova perská kočka byla převezena na vyšetření. To je však jediná zmínka o jeho domácích zvířatech. Policie se k jejich stavu nijak nevyjádřila. Viktorija dodala, že tohle jsou přesně ty detaily, na které poukazuje Kreml. Díky těmto nejasnostem se ruská vláda snaží zbavit obvinění, že za útokem na Skripala stojí oni. „Máme více zpráv o Julijinu toulavém psu než o strýcových mazlíčcích.“ V jiném rozhovoru ale Viktorija naznačila, že ví, že mazlíčci přežili. To však popřela ve čtvrtek 5. dubna večer mluvčí ministerstva pro životní prostředí a zemědělství. Morčata byla v domě ve Wiltshiru nalezena mrtvá. „Kočka byla nalezena ve špatném stavu a veterinář rozhodl o jejím utracení, aby dál netrpěla.“ Osud druhé kočky úřad nezmínil.

O osud domácích mazlíčků se překvapivě začalo zajímat ruské ministerstvo zahraničí. Skripalova zvířata označilo za klíčové stopy. Podle Moskvy by právě díky nim mohli britští vyšetřovatelé odhalit, kdo se agenta pokusil otrávit. Již ve středu 4. dubna při pravidelném briefingu se mluvčí ruského ministerstva zahraničí Marija Zacharovová dotazovala: „Kde jsou nyní tato domácí zvířata? V jakém jsou stavu? Víme, jaká a kolik jich tam bylo? Jestli byla použita otravná látka, měly by tyto živé organismy uhynout. Proč britská strana, která aktivně sděluje médiím zprávy o vyšetřování, zatajila tuto skutečnost? Jak jim vůbec fungují tiskové služby státních orgánů? Proč jim všechno uniká v podobě "nejmenovaných zdrojů"?“ S odvoláním na údaje jednoho britského listu diplomatka poznamenává, že „morčata zahynula dehydratací, protože je nevzali z domu. S kocourem se zachovali, jak to vyplývá z tisku, jinak

(nemůžu najít vhodnější slovo). Dopravili ho prý (ale nikdo neví, kdy) do té laboratoře v Porton Downu a pak...utrátili. Proč ho utrátili? Odpověď je taková: protože byl "ve stresovém stavu", jelikož si ho také "nevšimli" při prohlídce. Je to obvyklý postup s mazlíčky ve Velké Británii? Je to normální praxe?" Poznamenala, že „podle informací listu jak morčata, tak i kocoura zpopelněli. Jinými slovy byla zničena, i když se zvířata mohla stát důležitým důkazem v kauze o otrávení chemickou látkou“. Přitom nevyloučila, že to byla čirá náhoda. „Ale pokusy s nervově paralytickým plynem probíhaly v Porton Downu právě s morčaty (před 40 lety se tyto výzkumy konaly v laboratoři na 3400 těchto zvířatech a v roce 2015 se sledoval účinek látek VX a VM).“

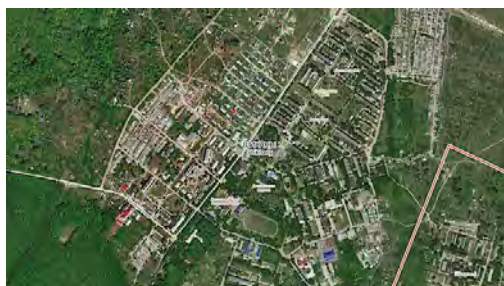
Britská policie mezitím rozšířila vyšetřovací spis o nové poznatky. Britské vládní zdroje uvedly, že specialisté na chemické zbraně, kteří se do Skripalova domu ve Wiltshiru dostali krátce po útoku ze 4. března, našli jeho domácího mazlíčka ve velmi špatném stavu. Nemocná kočka byla posléze převezena do laboratoře v Porton Downu, kde ji experti podrobili testům. Podle vedoucího veterinární laboratoře bylo zvíře v natolik špatném a podvyživeném stavu, že ho vyšetřovatelé raději utrátili. Tělo kočky pak spálili, aby se zabránilo kontaminaci smrtícím jedem novičok. Stejný osud potkal také dvě Skripalova morčata.

„Máme důkazy o tom, že Rusové toxin vyrábí mimo svou zemi, tam ho i skladují. Víme, že pomocí něho už vraždili. Umístili ho na kliku nebo na jiné běžné objekty, které oběť denně používala,“ řekl jeden ze zdrojů blízkých vyšetřování. Tento fakt je jedním z důkazů, na jejichž základě britská vláda určila, že je více než pravděpodobné, že za útokem na Skripala stojí vláda Vladimira Putina. Britové rovněž uvedli, že mají informace i od zahraničních bezpečnostních služeb a že zatím vše ukazuje na Kreml. Nebylo však uvedeno, které země poskytly Británii další důkazy o vině Rusů. Domnělou vinu Kremlu potvrdilo i prohlášení britského ministra zahraničí Borise Johnsona, který řekl, že mají zprávy o tom, že se ruští agenti specializují na smrtelné otravy. Johnson to označil za jejich typický styl nájemné vraždy. Britská tajná policie mezitím prověřuje totožnost Rusa, který den před otravou Skripalových cestoval ve stejném letadle, v němž cestovala Julija z Moskvy do Londýna. Prověřovaná ruská osoba strávila ve Spojeném království jen několik hodin, než se vydala na zpáteční cestu do Moskvy. Britští vyšetřovatelé zkoumají, za jakým účelem podezřelý člověk do Británie přijel. Podle několika zpravodajských agentur patří Rus na seznam podezřelých osob. Novináři spekulují o tom, že mohl novičok převézt z Ruska do Británie, nebo že šlo přímo o traviče. Policisté údajně prověřují ještě několik dalších lidí cestujících v letadle s Julijí Skripalovou. „Jsme přesvědčeni, že je možné, že osoby zodpovědné za útok opustily zemi během několika hodin.“ Policie také odtajnila to, že důkladně prohledali letadlo linek Aeroflot, kterým Julija a zatím neidentifikovaný Rus přiletěli do Londýna. Závěry šetření nebyly zveřejněny.

6. dubna

Ředitelka oblastní nemocnice v Salisbury Christine Blanshardová prohlásila: „Minulý čtvrtek (29. března) jsem vás informovala, že stav Julije Skripalové se zlepšil na stabilní. Jak Julija sama řekla, každý den jí přibývá sil a může se těšit na den, kdy jich bude mít dost, aby opustila nemocnici. Jakékoli spekulace o datu jsou pouhými spekulacemi. Do té doby požádala Julija o soukromí, zatímco bude pokračovat její zotavování, chtěla bych vyzvat média, aby žádost respektovala. Chtěla bych aktualizovat informaci o stavu Sergeje Skripala. „Dobře reaguje na léčbu, rapidně se zlepšuje a už není v kritickém stavu. Je při vědomí a komunikuje s personálem nemocnice“. Ruské velvyslanectví na to reagovalo na Twitteru: „Dobrá zpráva“. Informace byla zveřejněna den poté, co Julija telefonovala se svojí sestřenicí Viktorijí.

Boris Johnson a britská vláda objasnily, že analýza v laboratoři byla jen jednou částí vyšetřování. Moskva údajně vyvíjí jedy, aby likvidovala své oponenty a je podezřelá z několika atentátů financovaných státem. V reakci na vyjádření šéfa laboratoře v Porton Downu Gary Aitkenheada britské ministerstvo zahraničí též den uznalo, že závěr o podílu Ruska na otravě Skripalových byl učiněn mj. na základě vlastního hodnocení informace. Místo tajné ruské laboratoře se přece jen podařilo zjistit. Experti nevylučují, že publikace může být spojena s přáním Londýna zachránit si pověst. Zpráva britských tajných služeb uvádí, že zásoby zjištěné ve městě Šichany jsou mnohem menší, než je třeba pro bojové nasazení, což vede k domněnce, že látka je určena pro cílené operace. Hamish de Bretton Gordon zprávu tajných služeb viděl a označil ji za velmi přesvědčivou. „Britské tajné služby jasně ukázaly na Rusko a na Šichany.“ Britské a americké úřady dostaly několik chemických analýz látky, o níž se předpokládá, že to byl novičok, vyrobený na uzavřené vojenské základně Šichany v Rusku, sdělil jeden ruský právník listu *Guardian*.

Ruské město Šichany na leteckém snímku

Ruský poslanec Nikolaj Pankov se proti zprávě ohradil a prohlásil, že Šichany jsou součástí Balakovského okresu, což je jeho volební obvod. Proto prý ví, že vláda chemické zbraně v jeho obvodě nikdy nepřechovávala. „Naposledy jsme o vojsku v obci Šichany slyšeli, když Rusko začalo s procesem ničení chemických zbraní, což bylo před 20 lety.“ Dodal, že informační válka proti Rusku kvůli případu Skripal stojí na vymyšlených základech. Britské a americké úřady dostaly několik chemických analýz látky, o níž se předpokládá, že to byl novičok, vyrobený na uzavřené vojenské základně Šichany v Rusku. Mohlo by to pomoci se zjištěním, zda jed použitý v Salisbury byl vyroben v Rusku. Tento týden ruský armádní chemik Igor Rybalčenko prohlásil, že není možné určit původ látky, neboť komponenty pro její výrobu jsou volně dostupné. Proto podle něj není problém jed připravit v dobře vybavené laboratoři kdekoli na světě. Bývalý ruský vědec Vladimir Uglev sdělil, že by bylo pro vyšetřovatele obtížné určit zdroj nervového jedu bez vzorku pocházejícího ze zdroje. „Mají vzorek látky ze Salisbury, ale nemají žádná data o této látce v databázi, tak jak mohou určit, odkud ta látka pochází?“

Boris Kuzněcov, který uprchl z Ruska v roce 2007, prohlásil, že předal britským diplomatům policejní dokumentaci o vraždě ruského bankéře Kivelidiho a jeho sekretářky v roce 1995. Některé z těchto dokumentů, které před časem zveřejnil ruský list *Novaja gazeta*, byly předány britským diplomatům v Lotyšsku letos v březnu. Kuzněcov uvedl, že je také předal americkým úřadům. Mezi těmito dokumenty jsou výsledky hmotnostní a infračervené spektroskopie zmíněné toxické látky, která byla získána ze sluchátka telefonu Kivelidiho. Kuzněcov uvedl: „Kdyby látka, kterou syntetizoval Rink, a látka, která otrávila Skripala, byly totožné, znamenalo by to, že Skripal byl otráven s vědomím ruského státu.“ Avšak laboratoře po celém Rusku vyráběly nejméně pět variant novičoku a časový rozdíl 20 let může znamenat, že jsou tyto informace pro případ Skripalů nepoužitelné. Alastair Hay, environmentální toxikolog z University v Leedsu, který vyšetřoval použití chemických zbraní proti iráckým Kurdům v městě Halabja v roce 1988, konstatoval, že by tyto informace měly být velmi nápomocné.

Ministr zahraničí Ruské federace Sergej Lavrov reagoval na zprávy o výrobě A-234 v Rusku. „Dozvěděli-li se tento měsíc nebo včera o jistém saratovském podniku, svědčí to znovu o tom, že se každý den horečně snaží najít nějaká nová potvrzení pro svůj naprosto nepodložený postoj.“ Rusko také tvrdí, že chemický vzorec novičoku je mezinárodně dobře známý a že chemickou látku ze Salisbury mohla syntetizovat jakákoliv země. Avšak data o nervové látce vyráběné v Šichanech se mohou odlišovat od vzorků novičoku vyrobenými v laboratořích mimo Rusko.

Ruský velvyslanec v Británii Alexandr Jakovenko v reakci na zprávu ze zotavení Julije prohlásil: „Jsem opravdu šťastný a doufám, že se brzy uzdraví také Sergej Skripal. Jsem si jistý, že se Julija jednoho dne opět vrátí do Moskvy, kde má práci a několik bytů. Je to bohatá žena a dobře se jí daří“. V reakci na požadavky Borise Johnsona však Jakovenko popřel, že by Rusko disponovalo zásobou novičoku. „Není to pravda a tato prohlášení nejsou podložena žádnými důkazy.“ Popřel také to, že by Rusko mělo jakýkoliv motiv ke Skripalově vraždě. „Není to pravda, slyšeli jsme už mnoho příběhů a teorií o naší motivaci a nesouhlasíme s nimi.“ Velvyslanec si už několikrát stěžoval, že Skripalovi jsou ruskými občany, ale konzul k nim nemá žádný přístup. Jejich otravu nazval tragickou nehodou. Zdůraznil také, že Viktorija má právo vidět svou rodinu a Británie by jí měla udělit vízum, a že on sám jí zajistí cestovní výdaje, ubytování a veškerý transport po Británii. Rusko zřejmě Viktoriji monitoruje, příkladem je to, že její hovor s Julijí byl nahráván. Britská vláda stále oficiálně nepotvrdila, že k hovoru skutečně došlo. Obě strany zřejmě vyčkávají, jakým směrem se bude situace vyvíjet.

Britské úřady odmítly udělit Viktoriji vízum ke vstupu do Británie. Britské ministerstvo vnitra uvedlo, že její žádost neodpovídala imigračním předpisům. Viktorija chce požádat o vízum britskou premiérku Theresu Mayovou. „Hlavně se s nimi chci osobně sejít, abych mohla sdělit naši babičce, v jakém zdravotním stavu je její syn a vnučka. Ale byla mi odepřena víza.“ Byla prý nucena o případu říci devadesátileté Skripalově matce, před níž zatím rodina informaci tajila. Viktorija a Julija k sobě prý vždy měly blízko. Navíc Julija po telefonu předpověděla, že její příbuzná vízum nedostane. „Znělo to jako by říkala něco, co jí přikázali. Na konci našeho rozhovoru polykala slzy, protože věděla, že už se patrně neuvidíme. Ale pokud opravdu chtěla plakat, když mi říkala, že nedostanu víza, pak to znamená, že mě vidět chce. Jsme velice zmateni z toho, co říkala - vůbec nezněla jako obvykle. Samozřejmě chápeme, že nebude znít jako obvykle vzhledem k té otravě a šoku z toho, co se jí stalo. Ale tak nějak máme pocit, že to, co řekla, nebylo z její iniciativy. Zajímalo by mě, jestli ji tam ve skutečnosti nedrží proti její vůli. Bojím se, že Juliju budou tlačit k tomu, aby nás zavrhl a přijala politický azyl, a kvůli tomu už ji a Sergeje nikdy neuvidíme.“

Vyšetřovatelé se rozhodli zveřejnit, co se s kočkou a morčaty stalo. Skripalova perská kočka Nash Van Drake byla předána do péče veterinářů, podle nich byla rozrušená a přestala jíst. Lékaři se proto rozhodli ji utratit. Obě Skripalova morčata bohužel také zahynula. Když vyšetřovací tým do domu exagenta pustil veterináře, našli zvířata mrtvá v kleci. Ani jeden ze Skripalových mazlíčků nezemřel na otravu novičokem. Morčata zahynula kvůli nedostatku vody.

Francouzský generál Dominique Delawerde uvedl, že otrávit bývalého plukovníka GRU Sergeje Skripala v Salisbury mohly tajné služby Spojených států, Izraele nebo Británie. Delawerde předložil své verze na případu Skripal v článku na stránkách *ASAF*. Podle odborníka se Rusko nejenže neúčastnilo otravy v Salisbury, ale také nemá nic společného s produkcí jedovaté látky novičok. „Existence této látky se stala známou široké veřejnosti díky tvrzením, které v 90. letech učinil jeden ruský disident Vil Mirzajanov, bývalý vojenský chemik. V roce 2007 publikoval v USA knihu "State Secrets", ve které uvedl několik chemických vzorců na podporu svých tvrzení. Pokud je tato skutečnost potvrzena, ukazuje se, že novičok přestal být od roku 2007 výhradně ruským vynálezem a mohl by být vyroben

kýmkoliv. Mirzajanovo prohlášení nikdy nebylo potvrzeno jiným nezávislým zdrojem, ani jiným disidentem.“ Generál se zabýval otázkou, proč by ruský prezident Vladimir Putin dokonce teoreticky schválil odstranění Skripala. „Dovedete si představit, že by nařídil likvidaci bývalého špióna, kterého osobně propustil v roce 2010 a po dlouhou dobu nebyl hrozbou, 16 dní před volbami a pod silným tlakem v důsledku bojů ve Východní Ghutě? V předstihu musel vědět o hysterii, kterou západní média vyvolávají okolo jeho země. A proč právě teď?“ Podle jeho názoru verze ruské viny si nezaslouží žádnou důvěru a zbavuje důvěryhodnosti ty, kteří ji aktivně propagují. „Ruská stopa se ztrácí: neexistuje žádný motiv, špatné načasování poprav, velmi špatné provedení "práce", se zřejmým podceněním Putinových intelektuálních schopností.“ Zdůraznil, že situace kolem otravy v Salisbury jde primárně na ruku Izraele, a tato země musí být v podezřelá v první řadě.

„V Sýrii silné spojenectví mezi Ruskem a Bašarem Asadem, Íránem a Hizballáhem vyvolává v Izraeli silnou negaci. Stačí si přečíst izraelské sdělovací prostředky, abyste se o tom ujistili. Díky tomuto spojenectví je Rusko vazbou, kvůli níž se americko-izraelský plán na rozložení Sýrie po sedmi letech války nikdy neuskutečnil. Četné návštěvy Netanjahua u Putina, aby ho přesvědčil, aby ponechal Sýrii a Írán, ho nepřesvědčily. V důsledku toho bylo nutné jednat a zvýšit na něj tlak.“ Podle něj izraelská zpravodajská služba Mossad neustupuje před potížemi, přičemž má podporu v zemích, kde pracuje - jak na politické, tak na mediální úrovni. Delawarde rovněž označil dva další státy, které mají zájem na diskreditaci Ruska. „Zvýšení tlaku na silné, a podle neokonzervativců, hrozící Rusko, je v současném zájmu Spojených států. Rovněž tak na vyprovokování velké krize mezi EU a Ruskem. Pokud se rozhodnou podvádět, mohou přidat k vyšetřování trestných činů několik záznamů o ruských telefonních rozhovorech mezi údajnými vrahy. Tím budou jejich protiruská obvinění pouze posílena. USA mohou být určitě zařazeny do seznamu podezřelých.“ Třetí podezřelou zemí Delaware považuje samotné Spojené království, kde došlo k otravě. Tajné služby Theresy Mayové mohou působit jako piloti pro Spojené státy nebo nepřímo pro Izrael. Izraelské velvyslanectví v Londýně má silné vazby a vliv v britských médiích a mezi politickými kruhy. Je třeba také připomenout, že v Británii je po Spojených státech a ve Francii třetí největší židovská diaspora. A být věrným spojencem Spojených států znamená, že Anglie nemohla odmítnout laskavost, zdůraznil.

7. dubna

Britský ministr zahraničí Boris Johnson to přehnal s jistotou, když kategoricky obvinil Rusko z otravy Sergeje Skripala, napsal *The Guardian*. Podle autorky článku Gaby Hinsliffové tím dal Kremlu vítězství v oblasti propagandy a udělil mu nyní právo pochybovat o jakémkoliv tvrzení britské vlády. „Boris Johnson není katastrofou, která se může stát. Je katastrofou, k níž dochází pravidelně po dobu několika let, a jedinou změnou je, že katastrofa je stále čím dál větší,“ napsala. Podle ní měl již dávno rezignovat, zejména proto, že není schopen se poučit ze svých chyb a neuvědomuje si, že i sebemenší odchylka od přijatého scénáře může vést k vážným následkům, pokud jsou do případu zapojeny rozvědky. Například v jednom svém nedbalém rozhovoru řekl, že ho někdo z laboratoře Porton Down osobně ujistil, že Rusko stojí za otravou Skripalových. A teď musí platit za tato slova. Autorka připomíná, že podobné poučení by stálo za to prostudovat po situaci, která vedla k válce v Iráku. Jak je těžké vysvětlit veřejnosti rozhodnutí na základě zpravodajských informací, aniž jsou dotčeny jakékoli zdroje nebo jejich přesnost. Autorka článku se přitom domnívá, že tvrzení, že za otravou stojí Rusko je stále nejpravděpodobnější verze, pokud nebude prokázán opak.

Skripalovi přežili díky mimořádně kvalitnímu zákroku zdravotníků. Řekl profesor toxikologie z univerzity v Leedsu Alastair Hay. Podle britských vyšetřovatelů byli Skripalovi vystaveni vojenské bojové látce novičok, proti níž není znám protijed. „Skripalovi přežili, protože se jim dostalo mimořádné zdravotní péče. Jsem si jist, že kdyby na místo zdravotníci nedorazili

tak brzy a nezajistili dýchání, nemohli by (*Skripalovi*) přežít.” Podle *Sky News* měli oba postižení u úst pěnu, když byli 4. března nalezeni v Salisbury na lavičce. Dvojici se proto nedávala skoro žádná šance na přežití, neboť je proti novičoku méně protilátek než proti běžnějším nervově paralytickým látkám. Spekulovalo se, že si v případě přežití oba ponesou těžké doživotní následky. Julija ale uvedla, že je jen dezorientovaná. Profesor poznamenal, že neexistuje žádná kouzelná protilátka proti otravě novičokem. Proto lékaři, kteří léčili Skripala, podle něj jednali instinktivně. Pravděpodobně oběti dodali nějakou univerzální protilátku a zdá se, že funguje. Vědci zcela nepochopili, jak se novičok vylučuje z těla. Neví se ani, jak je novičok v těle metabolizován. „Nervové látky jsou nakonec metabolizovány a z těla vyloučeny,” řekl Hay. Podle něj byli Skripalovi uvedeni do kómatu a lékaři použili sedativa, aby zmírnili vliv novičoku na mozek a tělo dostalo čas jed vyloučit. A jakmile bylo jasné, že v těle nebyl žádný jed, začali se probouzet z kómatu, připustil takovou možnost profesor Hay. Následně tělo začne vyrábět enzymy, které byly předtím zablokovány novičokem, což mohlo vyvolat oživení Julije Skripalové. „Jakmile došli k závěru, že se látka z těla vyloučila, mohli začít zmírňovat vliv sedativ. Dokážete-li někoho udržet při životě, může se osoba zotavit, protože tělo vykompenzuje vliv nervové látky.” Podle něj už zřejmě v organismech Skripalových nyní jed není. „V určitém smyslu je to opravdu zázrak. A také svědectví o našem zdravotnictví - výborně připravení lékaři, kteří se umí o lidi správně postarat.” Pokud však oběť po dlouhou dobu udrží známky života, pak se jeho tělo může začít zbavit jedu samo. Takže podle odborníka je nepravděpodobné, že po pár týdnech bude jed v otráveném těle. Podle poradce pro bezpečnost a chemickou obranu Dana Kaszety nervové jedy působí rychle při vdechnutí, což nebyl případ Skripalových.

Ruští specialisté ale tvrzení svých západních kolegů zpochybňují - např. podle prezidenta Asociace veteránů speciální jednotky Alfa Sergeje Gončara by Skripal otravu novičokem provedenou profesionály, jak tvrdí britská strana, nemohl přežít. Podle nejmenovaného chemika, který se rovněž podílel na vývoji novičoku a jeho cituje list *Moskovskij komsomolec*, rychlé podání protijedu usvědčuje Brity z toho, že museli otravné látky znát.

Bývalý náčelník správy pro mezinárodní smlouvy ruského ministerstva obrany generálporučík v záloze Jevgenij Bužinskij poskytl interview americkému časopisu *The National Interest*. V něm sdělil svůj názor na kauzu Skripalových a také na možný konflikt mezi Ruskem a USA. Podle slov Bužinského je tato kauza naplánovanou provokací s cílem demonizování a izolování Ruska a také získání záminky pro vyhoštění ruských diplomatů. „Věřte mi, prezident Putin je ten poslední člověk na Zemi, kdo by se pokusil spáchat tak hrozný čin v předvečer prezidentských voleb v Rusku a fotbalového mistrovství světa v Moskvě.“ Neví, jaká byla motivace britské vlády k tomu, aby na podobnou provokaci přistoupila, vyslovil ale předpoklad, že počínání Theresy Mayové bylo zkoordinováno s Washingtonem. Bužinskij si myslí, že nynější situace ve vztazích mezi Ruskem a Západem je nebezpečnější než v době studené války. „Vždycky říkám, že teď je to ještě horší! Za studené války bylo všechno jasné: ideologická konfrontace, byly však určité meze, byla hranice, kterou nelze přestoupit, žádné hrozby, žádné sankce.“ Podle jeho slov se může stát jedním z ohnisek možné konfrontace Sýrie. Uvedl slova náčelníka Generálního štábu Ozbrojených sil Ruské federace Valerije Gerasimova, který řekl, že zaútočí-li Spojené státy na centrum Damašku, kde se nacházejí ruští vojáci, zaútočí Rusko odvetou na americké rakety a jejich nosiče. „Nemyslím si, že by žertoval nebo učinil toto prohlášení schválně, aby překvapil některé Američany. Ne, jsem naprosto přesvědčen, že to myslel vážně.“ Podotkl rovněž, že když vstoupí Rusko do konfrontace se Spojenými státy, skončí to určitě použitím jaderných zbraní.

8. dubna

Stálý představitel Ruské federace při OSN Vasilij Nebenzja prohlásil: „Objevují se stále nová a nová zajímavá fakta a výpovědi, jež mohou jednoho krásného dne vůbec převrátit tento případ. V poslední době si pořád kladu otázku: Stalo se to ve skutečnosti?“

Británie zvažuje, že nabídne Skripalovým novou identitu a život ve Spojených státech. Chce je tak ochránit před dalšími útoky. Bude se snažit zajistit jejich bezpečnost tím, že je přesídlí do některé z úzce spolupracujících zemí aliance Five Eyes, která kromě Británie zahrnuje Spojené státy, Kanadu, Austrálii a Nový Zéland. Britská tajná služba MI6 jednala se svými protějšky z americké Ústřední zpravodajské služby (CIA) o jejich přesídlení. „Zřejmě volbou k přesídlení je Amerika, protože tam je méně pravděpodobné, že budou zabiti, a je snazší je tam s novou identitou ochránit. Budou jim nabídnuty nové identity.“

Očekává se, že Julija Skripalová bude během následujícího týdne propuštěna z nemocnice, britská vláda jí v zemi poskytne azyl. Podle zdrojů blízkých vyšetřování má její přítel Štěpán Vikejev (30), který po její otravě záhadně zmizel a ani jednou ji nekontaktoval, vazby na ruské tajné služby a po případném návratu do Ruska by se mohla stát obětí dalšího útoku. Novináři spekulují o tom, že se nechce do Ruska vrátit. „S ohledem na to, jak se k ní její země zachovala, bych jí s radostí poskytl azyl,“ prohlásil poslanec za Salisbury a ministr financí John Glenn.

Viktorija Skripalová chce požádat o vízum britskou premiérku Theresu Mayovou. Údajně Mayové napsala dopis poté, co britské úřady tento týden nevyhověly její žádosti o vízum. „Hlavně se s nimi chci osobně sejít, abych mohla sdělit naši babičce, v jakém zdravotním stavu je její syn a vnučka. Ale byla mi odepřena víza.“ Byla prý nucena o případu říci devadesátileté Skripalově matce, před níž zatím rodina informaci tajila. Viktorija prý hodlá Mayové zdůraznit, že zatímco svět se zaměřuje na politický skandál, který Londýn kolem případu rozvířil, skutečným jádrem problému jsou obyčejní lidé, rodina. Příbuzní si prý přejí jediné - být v blízkosti svých milovaných a pomoci jim při uzdravování. Britské ministerstvo vnitra zamítnutí víza zdůvodnilo tím, že žádost nesplňovala požadavky. Viktorija v dopise uvedla, že shromáždí všechny potřebné dokumenty. „Doufám, že se mne nebudete snažit oddělit od mých milovaných vašimi byrokratickými lstmi. Vyzývám Británii a vás osobně, abyste rozhodnutí zamítnout mi vízum přehodnotily,“ citovala Viktorija z dopisu určeného britské premiérce. Viktorija *RT* také sdělila, že podle ní Julija při telefonátu s ní nebyla sama a musela hovořit podle náповědy. „Je jasné, že nemluvila vlastními slovy. Slyšela jsem tam někoho říkat "můžeš mluvit". Někdo jí zjevně napovídal a někdo také vytočil číslo mého telefonu, protože ona si zjevně nepamatovala celé devítimístné číslo.“

9. dubna

Julija Skripalová opustila nemocnici a byla odvezena na neznámé místo. Údajně odmítla ruskou konzulární pomoc.

Další náznaky, jež mají potvrdit, že v pokusu o otravu Skripala dominuje „ruská stopa“ zveřejnil list *The Times*. Podle něj analytici britského královského letectva (RAF) na jihu Kypru zachytili 4. března tajnou depeši odeslanou ze Sýrie do Moskvy. Depeše byla součástí balíku špiónážních zpráv, které Londýn poskytl britským spojencům před hromadným vyhošťováním ruských diplomatů. Zpráva, určená nejmenovanému ruskému představiteli, obsahovala slova „balík byl doručen“. Odeslána byla ze Sýrie jistě „úřední osobě“ do Moskvy krátce poté, co byli Skripalovi přiotráveni. V depeši bylo rovněž uvedeno, že dvě osoby „úspěšně odjely“. Když se s tajemnou informací seznámil důstojník na kyperské základně RAF, vzpomněl si na další zprávu, která byla zachycena předešlý den a které britští analytici původně nevěnovali náležitou pozornost. Britské ministerstvo obrany tuto informaci nepotvrdilo s tím, že je spojena s nynějším vyšetřováním.

Podle médií se ukazuje, že jed použitý k útoku měl formu gelu s pozvolným uvolňováním, což prý mělo umožnit pachatelům uniknout. Právě gelem měla být natřena klika u vchodových dveří domu Skripala, na níž exagent sáhl, a tak prý jed roznesl do dalších míst. Zdroje z tajných služeb tvrdí, že ruští agenti sledovali Skripala po dva týdny a zaútočili v neděli, aby poštovní doručovatel nebo někdo další nepřišel do kontaktu s klikou. List *Mail on Sunday* také tvrdil, že v nemocnici, kde dvojici hospitalizovali, sloužili zrovna lékaři vyškolení pro pomoc postiženým chemickými zbraněmi. Zdroj zároveň prohlašuje, že uzdravení Skripalových je pro Moskvu velkým zklamáním. Podle informace britských médií by měl být dům Sergeje v hodnotě kolem 400 tisíc liber zbořen do základů, stejně jako restaurace Zizzi a hostinec The Mill. Předpokládá se prý, že dekontaminace objektů by byla příliš nákladná.

Příbuzní Sergeje Skripala a jeho dcery Julije mají podezření, že je hodlají držet v této zemi násilně. Píše o tom *The Daily Mail*. Pětašedesátiletá sestřenice Skripala Natalja Pestovová sdělila listu, že se jí zdálo, jakoby Julie nemluvila po telefonu to, co chtěla. Poznamenala, že si rodina uvědomuje, že žena po otravě a šoku nemůže zůstat takovou jako dříve. „A přece jen, když jsme slyšeli její hlas, měli jsme pocit, že nemluví z vlastního podnětu. Není ve skutečnosti někde vězněna? Je to těžké, když nemáme možnost si s ní promluvit nebo ji vidět, abychom si udělali vlastní závěr. Je tu příliš moc různých fám a neexistují hodnověrné informace.“ Dodala, že v této situaci je obtížné pochopit, kdo mluví pravdu a kdo hraje dvojí hru.

10. dubna

Ruské velvyslanectví v Londýně propuštění Julije Skripalové z nemocnice přivítalo. [*We congratulate Yulia Skripal on her recovery. Yet we need urgent proof that what is being done to her is done on her own free will. - Russian Embassy, UK (@RussianEmbassy) 10. dubna 2018.*] Dlouhodobě usilovalo o kontakt s Julijí, obvinilo Británii z jejího únosu. „Potřebujeme okamžité důkazy, že to, jak se s ní zachází, se děje z její vlastní vůle.“ Pokud budou Skripalovi tajně přesídleni, aniž by bylo možné vyslechnout jejich verzi událostí, bude to Rusko podle zastupitelského úřadu považovat za únos nebo přinejmenším za nucenou izolaci. Ani v jejím případě však podle hlavní lékařky nemocnice v Salisbury léčba zdaleka nekončí. Sergej Skripal podle zástupkyně nemocnice v péči zdravotníků zůstává a také jeho zdravotní stav se postupně lepší. „I když se uzdravuje pomaleji než Julija, doufáme, že i on bude moci nemocnici v pravý okamžik opustit,“ uvedla Blanshardová. Oba pacienti podle zástupkyně nemocnice výjimečně dobře zareagovali na léčbu, kterou jim lékaři v Salisbury poskytli.

Stálý představitel Ruské federace v OSN Vasilij Nebenzja prohlásil, že stále více expertů zpochybňuje britskou verzi o otravě nervově paralytickou látkou. Za mimořádně znepokojující označil fakt, že Skripalovi mohou podle posledních zpráv zmizet kdesi ve Spojených státech, kde jim bude změněna identita: „Nikdo je zatím neviděl a my máme obavu o osud těchto důležitých svědků. Chtějí je ukrýt na území USA. Možná už tyto lidi, tyto důležité svědky, nikdy neuvidíte“.

11. dubna

Julija Skripalová v prohlášení potvrdila, že byla převezena na bezpečné místo. „Mám k dispozici speciálně vycvičené policisty, kteří mi pomáhají s péčí o sebe a vysvětlují mi vyšetřovací procesy, které jsou prováděny.“ Julija podle své sestřenice Viktorije plánuje přijmout nabízený politický azyl. „Vím, že prohlášení Julije Skripalové o politickém azylu přijde brzy.“ Julija odmítla nabídku konzulární pomoci ze strany ruského velvyslanectví v Londýně. Potvrdila to v prohlášení, které z jejího pověření zveřejnila britská policie. „V tuto chvíli si nepřeji využít jejich služeb, ale pokud si to rozmyslím, vím, jak je kontaktovat.“ V prohlášení také informovala, že její otec je nadále vážně nemocný a ona sama stále trpí

účinky nervové látky, která proti nim byla použita. Rovněž sdělila, že ještě není dost silná na to, aby dala médiím úplný rozhovor, ale ujistila, že za ni, ani jejího otce nikdo nemluví. Rovněž zdůraznila, že se nyní ocitla v naprosto odlišném životě, než v tom obyčejném, který opustila před měsícem.

12. dubna

Velká Británie žádá kvůli případu otravy Skripalových mimořádné zasedání Rady bezpečnosti OSN. Londýn chce projednat výsledky zprávy expertů OPCW. Experti z OPCW ukončili průzkum okolností otravy Skripalových, předali svůj posudek Velké Británii a dnes ho hodlají zaslat všem smluvním státům organizace. „V souladu s ustálenou praxí nám předali definitivní verzi zprávy jako státu, který o tuto zprávu požádal. Požádali jsme je, aby zítra zaslali tento text smluvním státům Úmluvy o zákazu chemických zbraní, včetně Ruska, a zveřejnili hlavní závěry, aby si je všichni mohli přečíst ve 12.00 hod. (14.00 hod. moskevského času),“ prohlásil zástupce Ministerstva zahraničí Velké Británie.

Britské zjištění potvrdily testy čtyř laboratoří OPCW. „Vyšetřovatelé OPCW potvrzují závěry Spojeného království, které se týkají identity jedovaté chemikálie, která byla použita v Salisbury. Tým konstatoval, že toxická chemikálie dosahovala vysoké čistoty,“ píše mimo jiné OPCW s tím, že odebrané vzorky neobsahovaly téměř žádné další příměsi. Přesný název látky a její složení přitom veřejná část zprávy výslovně nezmiňuje. Informace o složení látky je ovšem podle Organizace v kompletní zprávě, která je tajná a přístup k ní mají jen smluvní státy - tedy i Británie a Rusko. Tým OPCW měl podle zprávy možnost odebírat vzorky na místech, kde se Skripalovi pohybovali, a měl také k dispozici lékařské zprávy a krevní vzorky zmíněné dvojice i policisty Nicholase Baileyho. [58] Podle agentury *Reuters* nicméně pasáž o vysoké čistotě podporuje tvrzení Británie, že za útokem nestála například zločinecká organizace, ale stát. Mimořádné zasedání Výkonné rady OPCW bude příští středu 18. dubna.

Ministr zahraničí Velké Británie Johnson prohlásil: „Není pochyb o tom, co bylo (při útoku) použito, a nezbyvá jiné alternativní vysvětlení toho, kdo je zodpovědný. Pouze Rusko mělo prostředky a motiv, aby spáchalo útok na Skripalovy. Kreml musí předložit odpovědi“. Ruský velvyslanec v Londýně Alexandr Jakovenko už dříve informoval, že Britové mu sdělili, že novičokem je míněna látka s technickým názvem A-234. Ruské úřady poukázaly hlavně na to, že dokument nejmenuje stát, z něhož látka pochází. „Žádné jednoznačné markery schopné přímo dokázat výrobce látky neexistují,“ řekl náměstek ministra průmyslu a obchodu Georgij Kalamánov. Moskva v OPCW neuspěla s návrhem, aby se na testování vzorků podílely i ruské laboratoře. Ruská ambasáda v Londýně poté dala na srozuměnou, že v takovém případě nebude závěry mezinárodní organizace akceptovat.

Po propuštění z nemocnice se Julija Skripalová nachází na nejmenované britské vojenské základně, kde ji hlídá v zájmu její bezpečnosti vojenský personál a dohlíží na její zdravotní stav. Účinky nervového plynu novičok na lidský organismus jsou neznámé a mohou se kdykoliv vrátit. Julija nyní bude moci vyšetřovatelům poskytnout indicie, které by mohly vést k odhalení útočníka. Christine Blanchardová, hlavní lékařka nemocnice, kde se Skripalovi léčili, ve svém prohlášení uvedla, že oba pacienti reagovali na léčbu mimořádně dobře. Nezveřejnila podrobnosti o léčbě Skripalových, uvedla pouze, že lékaři použili speciální metody k detoxikaci organismu obou postižených.

Prohlášení Julije Skripalovové z noci na dnešek vyvolává více otázek než odpovědí. Tvrdí to ruské velvyslanectví v Londýně v reakci na její odmítnutí konzulární pomoci, které zprostředkoval Scotland Yard. Zástupci ambasády vyjádřily obavy nad jednáním britských úřadů, které drží dceru bývalého agenta na neznámém místě bez možnosti kontaktovat své nejbližší. Mezi ruskými diplomaty prý panují velké pochybnosti, zda původcem prohlášení je skutečně Julija. „Text je zjevně sestaven tak, aby podpořil oficiální prohlášení britských

úřadů.“ Ambasáda zpochybňuje její slova o tom, že má přístup k přátelům a rodině. Nikdo s ní přitom podle ruských diplomatů žádné kontakty neudrží. Za blízké příbuzné velvyslanectví označuje sestřenicí Viktoriji a babičku Jelenu Skripalovou, která je matkou Sergeje Skripala. Obě žijí v Rusku a s Julijí nemají kontakt. „Publikované prohlášení jen posiluje obavy, že jde o násilnou izolaci ruské občanky. Chtějí-li britské úřady veřejnost ujistit o opaku, necht' urychleně předloží jasné důkazy o tom, že Julija je v pořádku a na svobodě.“

13. dubna

Ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov popřel, že by neveřejná část zprávy OPCW, již mají k dispozici jen Britové a Rusové, obsahovala informace o původu nervově paralytické látky, kterou byli otráveni Skripalovi. Londýn podle Lavrova výsledky zprávy OPCW překroutil. Britský ministr zahraničí Boris Johnson krátce po zveřejnění shrnující zprávy uvedl, že nezbyvá jiné alternativní vysvětlení toho, kdo je zodpovědný. Rusko podle něj mělo prostředky a motiv, aby spáchalo útok na Skripalovy. Uvedl rovněž, že zpráva OPCW potvrdila, že látkou použitou při útoku byl novičok. Ve veřejné části tato informace není. „Politici jako Boris Johnson se znovu pokoušejí překroutit realitu, když tvrdí, že závěry OPCW potvrzují všechna tvrzení Británie bez výjimky,“ řekl Lavrov.

„Chybí jakákoliv informace o tom, jak, u koho, a za jakých podmínek byly tyto testy provedeny. Toto prohlášení vyvolává u ruských expertů otázky a samozřejmě vyžaduje podrobnější práci, včetně spolupráce s britskou stranou,“ reagovala na zprávu OPCW mluvčí ruského ministerstva zahraničí Marija Zacharovová. Podle ní mohou být konečné závěry provedeny pouze tehdy, když budou mít materiály obsahující chemické a spektrální analýzy uvedeného vzorku. „Rusko je připraveno a otevřeno ke spolupráci. Udržíme náš oficiální postoj: Rusko nebude brát jako samozřejmost jakékoli závěry týkající se případu Skripal tak dlouho, dokud nebude ruským expertům umožněn přístup k výše uvedeným materiálům OPCW a celému objemu reálných informací, které má k tomuto incidentu Londýn. Prostě se topíme v proudu dezinformací, které jsou jakýmsi způsobem udržovány oficiálním Londýnem. Není důvod se domnívat, že to vše není pokračováním brutální provokace proti Ruské federaci britskými tajnými službami.“

Britský poradce pro národní bezpečnost Mark Sedwill informoval generálního tajemníka NATO Jense Stoltenberga, že nejméně pět let ruské tajné služby sledovaly Sergeje Skripala a jeho dceru. Už v roce 2013 se kybernetičtí odborníci ruské vojenské rozvědky GRU zaměřili na jejich e-mailové schránky. Podle dokumentu zaslaného Stoltenbergovi byla nervově paralytická látka novičok použitá k otravě Skripalových vyvinuta v armádních laboratořích v uzavřeném městě Šichany nedaleko ruského Saratova. Podle dopisu Rusko po roce 2000 testovalo způsoby, jakými je možné otrávit někoho nervově paralytickou látkou. Jedním z nich bylo údajně i nanesení látky na dveřní kliku. Právě u domovních dveří byli podle Britů Skripalovi otráveni. V rámci stejného projektu údajně Rusko v minulé dekádě vyrobilo i malé množství novičoku. Ruský program chemických zbraní pokračoval po pádu Sovětského svazu. Je podle něj vysoce nepravděpodobné, že v programu SSSR na výrobu chemických zbraní pokračovala jiná bývalá sovětská republika. Podle Sedwilla, který dohlíží na britské tajné služby, Rusko považovalo přinejmenším některé přeběhlíky za legitimní terče vražd. „Jen Rusko mělo technické prostředky, operativní zkušenosti a motiv k útoku na Skripalovy a je vysoce pravděpodobné, že zodpovědnost za něj má ruský stát,“ stojí v závěru Sedwillova dopisu generálnímu tajemníkovi NATO.

Informaci, že Skripalovi byli sledováni nejméně od roku 2013, dnes ruský velvyslanec v Londýně Alexandr Jakovenko označil za velké překvapení. „Pokud někdo (Skripalovy) špehoval, proč si na to britské tajné služby nestěžovaly? Stěžují si vždy, když se něco pokazí.

Neviděli jsme žádné znaky nebo námitky britské strany, že by nebyli spokojeni s tím, jak Skripalovi žili v Salisbury.“ Ruská strana vyzývá Británii, aby poskytla informace o tom, že se Skripalovi neúčastní nějaké zinscenované akce, uvedla Marija Zacharová. „Poslední vývoj dále posiluje naše obavy, kdy hovoříme o izolaci ruské občanky. Máme všechny důvody se domnívat, že by to mohlo být buď úmyslné zadržování ruských občanů, vynucené, nebo o možnosti jejich účasti vynucené po nátlaku v nějaké inscenaci. Děláme vše pro to získat tyto informace prostřednictvím britského ministerstva zahraničí, odesláním diplomatických nót, veřejnými výzvami Británii poskytnout informace, aby tak učinila, a ujistila nás, že nic neohrožuje ruské občany. A udělala to tak, aby se celý svět ujistil, že tito lidé nejsou drženi jako rukojmí, nejsou zapojeni do nějaké strašlivé manipulace či hry, že tito lidé jsou naživu, aby nám mohli něco říci sami, aby nakonec se v tomto příběhu alespoň něco mohlo využít jako pravdivá informace.“

14. dubna

Uzdravování Sergeje Skripala a jeho dcery Julije svědčí o tom, že nebyli vystaveni nervové látce A-234. Řekl to ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov, který použil odborné kódové označení nervově paralytické látky novičok. Na zasedání Rady pro zahraniční a obrannou politiku rovněž prohlásil, že Moskva získala důvěrnou zprávu švýcarského Centra chemie a radiologie ve Spiezu. Podle Lavrova specialisté Centra 27. března dokončili studie vzorků, které jim byly zaslány z OPCW a vzorků odebraných na místě incidentu v Salisbury, a v nich našli chemickou látku BZ. Látka BZ byla ve výzbroji Spojených států a Británie.

Glykoláty jako syntetické psychotropní látky byly v USA intenzivně studovány. Jsou to pevné látky, mohou být rozšiřovány ve formě aerosolu. Jeden reprezentant této skupiny sloučenin, látka BZ, chinuklidin-3-yl-difenyl(hydroxy)acetát, byl plněn i do munice. Většina této látky byla spotřebována v 70. letech ve válce v Indočíně, zbytek látky i s výrobou USA zlikvidovaly do roku 1991. Látka BZ ale plně nevyhovuje požadavkům na neusmrcující bojovou chemickou látku. Příčinou je mimo jiné i narušení tepelné regulace organismu, jehož důsledkem mohou být nenávratné zdravotnické ztráty. Navíc se prokázalo, že účinky psychomimetických látek jsou v bojových podmínkách jen těžko předvídatelné.

Látka BZ může vstupovat do organismu jako jedovatý dým či aerosol inhalací nebo kontaminovanou potravou a nápoji. Účinky látky BZ u člověka se projevují asi za 0,5 hod., vrchol působení se dostavuje mezi 4 a 8 hod. po expozici aerosolu BZ. Může být absorbována pokožkou, ale v tomto případě vykazuje účinek po ještě delší době. Po intoxikaci se jako první příznaky objevují sucho v nosohltanu a ústech, obličej je zarudlý. Zasažení mohou zvracet, dostavuje se bolest hlavy a tělesná teplota roste. Intoxikovaní mají rozšířené zornice (mydriáza), vidění se stává nejasným, objevují se závratě, dezorientace a ztráta pojmu o čase, dostavují se obtíže v koordinaci různých svalových pohybů. Postižení prožívají vizuální a sluchové halucinace a často trpí úzkostí, objevují se amnézie. Nebezpečné jsou poruchy tepelné regulace organismu a retence moče. Účinky mohou trvat 4 dny a zasažení se vrací k normální činnosti pouze postupně. Je popsáno suicidium po požití více jak 2 g látky. Jako antidotum se používá fysostigmin a 7-methoxytacrin.

Moskva se obrátila na OPCW se žádostí o vysvětlení, proč nebyla zohledněna tato informace švýcarské laboratoře. „Obrácíme se k OPCW s otázkou, proč informace, která odráží závěry odborníků z laboratoře ve městě Spiez, byla zcela ignorována v závěrečné zprávě. Pokud samozřejmě OPCW bude popírat samotný fakt využití laboratoře ve městě Spiez, tak toto vysvětlení s velkým zájmem vyslechneme. Na základě znaleckého posudku byly ve vzorku objeveny stopy toxické chemické látky BZ a její prekurzory, které podle Úmluvy spadají do druhé kategorie chemických zbraní. BZ je psychoaktivní látka, která dočasně paralyzuje člověka. Psychotoxický účinek nastává během 30-40 minut po její aplikaci a trvá nejvýše 4 dny. Tato látka je ve výzbroji ozbrojených sil USA, Velké Británie a dalších zemí NATO. V Sovětském svazu nebo Rusku se práce na této chemické sloučenině neprováděly.“ Lavrovovo prohlášení diplomaticky už ve stejný den vyvracela i samotná laboratoř Spiez,

kteřá na Twitter napsala, že její vědci nemají žádné pochybnosti o tom, že britská laboratoř Porton Down také identifikovala látku, která otráвила Skripalovy, jako novičok.

Chemik Vil Mirzajanov ve svém komentáři ke zprávě OPCW vysvětlil, proč Skripalovi přežili útok nervově paralytickou látkou. Podle něj látka této skupiny není stabilní sloučeninou v situaci zvýšené vlhkosti. Připomněl, že v den, kdy došlo k útoku na Skripalovy, byla ve městě mlha. „Řeknu, proč Skripalovi nezahynuli a lidé v jejich okolí také nebyli nijak zvlášť postiženi. Jeli do restaurace a v době jejich nepřítomnosti někdo, jak se tvrdí, natřel kliku směsí A-234 ve formě gelu. Jakmile ale kliku natřeli, začala okamžitě reakce látky s vodou. Koncentrace jedu tak několikanásobně klesla. Proto dostali dávku, která však nebyla smrtelnou. To je moje odpověď těm, kdo říkají, že pokud to byl novičok, tak oběti mohlo být víc a Skripalovi by zemřeli. Tuto látku za daných podmínek mohl použít jen idiot, který nic neví o chemických vlastnostech novičoku.“ Dodal, že pokud se novičok hodí do vody, pak za několik hodin po něm nezbude ani stopa. Díky vlhku podle něj přežil i policista, který vstoupil do Skripalova domu kontaminovaného jedem. Na dotaz, zda se novičok musel vyrobit v Británii, aby si zachoval vlastnosti, nebo zda mohl být dovezen z jiné země, vědec odpověděl, že v zapečetěném stavu jej nic neohrožuje. „Můžete ho dopravit třeba na Měsíc nebo na Mars. Pokud tam není vlhkost, nic se mu nestane. Hlavní slabinou novičoku je vlhko, kvůli kterému se rozkládá. Neděje se to ale hned, brání mu v tom gel nebo olej.“

15. dubna

Podle Leonida Rinka „Údaje OPCW, že se použil toxický chemicky vysoce čistý materiál, dokazují, že to nebyla A-234. Pokud by byla gelovitou látkou, kterou Britové našli na klice dveří domu Skripala čistá látka A-234, nedokázali by Skripalovi odejít ode dveří ani 50 metrů a okamžitě by zemřeli na místě. Zejména proto, že A-234 je složitý nervově paralytický prostředek skládající se ze směsi velkého počtu různých složek a přísad, které se různě rozkládají. Jestliže byla nalezena nějaká čistá látka, tak to není A-234“. Tato část prohlášení OPCW podle Rinka odporuje výroku Vily Mirzajanova o tom, že vysoká vlhkost ve Velké Británii mohla snížit smrtící účinek látky. „Je to pravdivá poznámka, protože A-234 je velice nestabilní látka, na kterou působí voda, louh, vůbec všechno. Pak ale měli odborníci najít produkty hydrolyzy a už vůbec ne čistou látku.“

Podle Rinka mohli být Skripalovi otráveni úplně jinou látkou - fentanylem. Každý rok umírá ve Velké Británii 2,5 tisíce lidí na otravu fentanylem, protože tam jsou takové drogy módní. Připomněl, že původně byla hlášena otrava Skripalových jako předávkování léky. Kromě narkotik byl například v Rusku fentanyl dříve používán pro výrobu analgetik pro armádu. Stejně jako speciální látka pro donucovacích orgány - právě takové prostředky byly použity při útoku na divadlo Dubrovka obsazené teroristy. „Obraz se Skripalovými byl stejný, zejména obraz jejich zotavení z otravy. Toto je typická fentanylová otrava, kdy po těžkém stavu dochází náhle k zlepšení. Od počátku jsem médiím říkal, že příznaky se v tomto případě velmi podobají fentanylové otravě.“ Podle jeho názoru mohli být Skripalovi otráveni na stejné lavičce, na které byla nalezena jejich těla. Buď lavička nebo samotní Skripalovi v té době mohli být postříkáni sprejem s fentanylem. Fentanyl okamžitě vyřadí člověka z akce, okamžitě padá. Následky jsou okamžité.

Fentanyl je syntetický opiát, používaný jako analgetikum, jeho účinnost je 80x větší než účinnost morfinu. Intravenózním podáním adekvátních dávek fentanylu (od 50 do 100 µg/kg tělesné hmotnosti) jsou vyvolány hluboká analgezie a bezvědomí. Respirační deprese je kratší než v případě morfinu. Účinky nastupují následně po intravenózním podání fentanylu v průběhu jednoho cirkulačního okruhu. Doba působení je přibližně 30 minut. Fentanyl je vždy aplikován intravenózně.

Vysoké dávky fentanylu přivodí respirační depresi a lapání po vzduchu, což je důvod, proč musí být pro použití při práci s fentanylem připraveno řízené umělé dýchání. Narkotizační účinky derivátů morfinu mohou být odstraněny podáním naloxonu (Nyrcan a Naltrexon), ale opětovná narkotizace je

celkem běžná. Vzhledem k vysoké lipofilitě derivátů fentanylu může redistribuce z tkáňových zásob do centrální části vysvětlit vracející se opiátový účinek. Tyto účinky mohou být umocněny acidózou, podchlazením a opětovným zahříváním, takže pacienti musí být podrobně monitorováni po určitý čas následně po anestézii fentanylem.

Z derivátů fentanylu jsou nejznámější sufentanil a carfentanil. Sufentanil je 10x účinnější než fentanyl, působí po kratší dobu dokonce ve vysokých dávkách a je dostupný jako nosní sprej. Jeho rozpustnost v tucích je mnohem vyšší než rozpustnost fentanylu nebo morfinu. V dostačujících dávkách vyvolává hlubokou analgezii a narkózu. Stabilita srdeční činnosti při působení sufentanilu je vynikající. Carfentanil je zase 30 až 100x účinnější než fentanyl a má terapeutický index 30x vyšší. Je velice dobře tolerovaný, dokud jsou dýchací cesty udržovány otevřené a ve vdechovaném plynu se nachází přiměřené množství kyslíku.

Podle názoru Rinka je legenda o ruské stopě v případě Skripalových zpochybněna také tím, že dosud nikdo nespátl oběti na vlastní oči. „Britové říkají, že se Skripalovi rychle zlepšují, ale nikomu neumožňují, aby se na ně podíval, nikdo s nimi nedělá rozhovor, nikdo neposkytuje pro posouzení odborníků krevní vzorky. To naznačuje, že je celá situace se Skripalovými podvodem, a velkým klamem.“ Podvod naznačuje i jeden další symptom, že A-234 zasahuje oči oběti. Britská strana ale o podobném symptomu nemluvila v žádném prohlášení. Pokud by Britové zmínili tento příznak, pak by to alespoň nějak odpovídalo legendě. Hodlá počkat na zveřejnění plné verze zprávy OPCW, poněvadž dosud nebyl uveden název otravné látky. „Jejich povinností je předložit zástupcům Ruské federace úplnou zprávu. Až to udělají, podíváme se na ni a prostudujeme ji.“

Zástupce ředitele strategického a prognostického ústavu Ruské univerzity družby národů Nikita Danjuk okomentoval v rozhovoru pro televizi *RT* reakci švýcarské chemické laboratoře na prohlášení ruského ministra zahraničí Sergeje Lavrova o látce BZ, kterou měla ve výzbroji Velká Británie a USA. „Je jasné, že instituce, jež mají na starosti regionální a globální bezpečnost, včetně OPCW, jsou vystaveny velmi vážnému nátlaku zvenčí. Viděli jsme, jak představitelé Velké Británie, USA a dalších států obvinili náš stát, aniž by počkali nejen na výsledky, ale ani na zahájení vyšetřování. V tomto kontextu je každá informace, jež může zpochybnit jejich nepodložené závěry, velmi nevýhodná pro kolektivní Západ. Proto se octnou pod nátlakem také laboratoře, včetně švýcarské, která informovala o BZ.“ Danjuk rovněž předpokládá, že se to světová veřejnost brzy úředně dozví. „Není vyloučeno, že dříve nebo později zazní veřejné prohlášení o tom, že Rusko nemělo žádný podíl na otravě Skripalových. Ale hlavního strategického cíle bylo dosaženo. V informačním prostoru existuje teď určitá smyslová souvislost: Moskva, Kreml, otrava Skripala.“

16. dubna

Sergej Skripal není v kritickém stavu, stojí ve zprávě lékařů. „Po incidentu v Salisbury ze 4. března jeden pacient (šedesátiletý muž) zůstává na nemocničním lůžku. Léčí se a nenachází se v kritickém stavu.“ Nemocnice nehovoří o podrobnostech zdraví Skripala, ani o způsobu jeho léčení.

17. dubna

Nákupní středisko Maltings

Restaurace Zizzi v Salisbury

Experti v protichemických oblecích u stanu na místě otravy agenta Skripala

Skripalovi byli otráveni novičokem v kapalně formě, ve městě proběhne dekontaminace. Dekontaminaci postižených míst bylo pověřeno ministerstvo pro životní prostředí, potravinu a záležitosti venkova (DEFRA). DEFRA uvedlo, že při útoku bylo použito velmi malé množství jedu novičok v kapalně formě. Dekontaminace se podle něj v následujících dnech provede pomocí louhu celkem na devíti místech. Jsou mezi nimi italská restaurace Zizzi, kde Skripalovi jedli, a hostinec Mill's, kde si pak dali pivo. Dekontaminován bude i Skripalův dům a z místa před nákupním střediskem Maltings, kde byli oba nalezeni, budou odstraněny kameny a tráva. Vybavení z místa pak nechají úřady spálit. Ze seznamu naopak vypadl náhrobek Skripalovy ženy, protože se oproti původním předpokladům ukázalo, že kontaminován není. Vrchní vědecký poradce ministerstva Ian Boyd řekl, že postup dekontaminace je založen na nejlepších vědeckých důkazech. Podílet se na něm bude 200 vojáků, potrvá několik měsíců a bude stát milióny liber. „Naší hlavní prioritou je zajistit, že tato místa budou pro veřejnost bezpečná, a že tedy mohou být navrácena obyvatelům Salisbury, aby je mohli používat.“

Ministři zahraničí G7 přijali na návrh Kanady společné prohlášení, v němž vyzvali Rusko, aby odpovědělo na otázky o incidentu v Salisbury. „Odsuzujeme opakované odmítnutí Ruska odpovědět na zákonné dotazy britské vlády, což ještě jednou zdůrazňuje odpovědnost ruské strany. Vyzýváme Rusko, aby neodkladně odpovědělo na všechny otázky spojené s incidentem v Salisbury.“ Rovněž vyzvali Moskvu, aby neodkladně zpřístupnila dříve nevyhlášený program NOVIČOK odborníkům z OPCW.

18. dubna

Ve vzorcích pořízených v Salisbury nebyla detekována látka BZ prohlásil na zasedání Výkonné rady OPCW vedoucí laboratoře OPCW a vedoucí týmu odborníků ve Velké Británii Marc-Michael Blum. „Látka BZ, která je uvedena ve veřejných prohlášeních, široce známá jako 3Q, je obsažena v kontrolním vzorku připraveném laboratoří OPCW v souladu se stávajícími postupy, nemá nic společného se vzorky odebranými odborníky OPCW v Salisbury.“ Švýcarská zástupkyně v OPCW Nadine Lozanová označila Lavrovovo prohlášení za absolutně nepřijatelné. Lavrov tvrdil, že jde o citát z údajné zprávy laboratoře ve Spiezu, která pracuje pro OPCW, podle níž bylo ze vzorků odebraných na místě otravy v Salisbury zjištěno, že použita byla látka BZ. Lozanová však prohlásila, že zpráva nemohla obsahovat výrazy, které podle anglického překladu použil Lavrov. Podle ní látku BZ měla švýcarská laboratoř k dispozici jen ve vlastních kontrolních vzorcích, které neměly nic společného se vzorky ze Salisbury. Zdůraznila, že informace byla navíc určena jen haagské centrále OPCW a podléhala utajení. Moskva tvrdí, že se ke zprávě dostala jako člen OPCW a že obsahovala jen vzorec, nikoli název toxické látky. Ruský zástupce přitom tvrdil, že zpráva neobsahovala název novičok, zatímco britské zastoupení na sociálních sítích oznámilo, že OPCW potvrdila použití této látky v Salisbury. Mluvčí ministerstva zahraničí Zacharovová prohlásila, že stanovisko OPCW hodnotí Moskva skepticky. Rozchází se prý s údaji, které Rusko získalo při analýze zprávy OPCW. Okolnosti kolem BZ, jak jsou ve zprávě OPCW

popsány, jsou podle ní sporné. „Je čas skoncovat s hrou na kočku a myš a zveřejnit všechny dostupné údaje.“

Představitel Ruské federace u OPCW Alexandr Šulgin během jednání Výkonné rady OPCW prohlásil, že látka, kterou podle tvrzení britské strany byli otráveni v Salisbury Skripalovi, byla vyrobena a patentována v USA jako chemická zbraň. Ukázal účastníkům jednání dokument Amerického úřadu pro patenty a obchodní značky (United States Patent and Trademark Office, číslo patentu 9,200,877, Biological active bullets, systems and methods) z 1. prosince roku 2015, registrovaný 2. května 2012. Podle Šulginových slov se úřad v minulosti obracel na příslušný ruský patentový úřad s prosbou o prověření patentovatelnosti vynálezu, jehož autorem je americký vědecký pracovník T. Rubin. V dokumentu se jedná o vynález zvláštní kulky s nádržkou pro jedovatou látku. „Princip fungování kulky je založen na vybavení dvěma komponentami, které spolupůsobí při střelbě. Toto se dá vyčíst v oficiálním americkém dokumentu na stránce 11. Minimálně jednou z aktivních substancí, které mohou být zavedeny do této kulky, mohou být podle výběru následující nervové látky (nerve agents) včetně tabunu, sarinu, somanu, cyklosarinu, VG, VM, VR, VX a - pozor! - látky patřící k typu Novičok. Jinými slovy tento dokument potvrzuje, že ve Spojených státech nervově paralytické látky skupiny Novičok (A-234) se nejen vyráběly, ale dokonce byly patentovány jako chemická zbraň. Přičemž to nebylo až tak dávno, ale pouze před několika lety - patent je datován 1. prosincem roku 2015“, dodal Šulgin. Podle jeho slov ve vyhledávací elektronického zdroje google.patents.com podle klíčového slova "Novichok" lze najít přes 140 patentů vydaných v USA, spojených s použitím a ochranou před toxickou látkou A-234.

19. dubna

Nyní je Západ donucen bránit se tvrzením Ruska. Řadu týdnů západní, zejména britští politici a média spekovali bez důkazů o ruské účasti na otravě Skripalových. Nyní vyrukovalo Rusko se svými podezřeními, což uvedli zástupci ruské delegace v OPCW. „Aby se zabránilo přístupu ruských specialistů k Sergeji a Juliji Skripalovým britští zdravotníci, jak tomu rozumíme, je uvedli do umělého kómatu, který umožnil shromáždit biochemické látky a manipulovat s jejich zdravotním stavem, a to i bez konzultace s nimi.“ Lze připustit, že tomu tvrzení nahrává zázračné vyléčení Skripalových, ačkoliv se odborníci shodují, že proti nervově paralytické látce A-234 není protilék. Rovněž skrývání Julije před veřejností a příbuznými posiluje tyto spekulace.

Ruský list *Kommersant* dnes napsal, že expertům z OPCW se nepodařilo sblížit pozice. Strany se znovu navzájem obviňovaly ze lži, která je stále větší. Upozornil zároveň, že Organizace nepotvrdila, že by ve vzorcích ze Salisbury byla otravná látka BZ, o které mluvil Lavrov a která byla ve výzbroji Spojených států a Velké Británie. Deník zároveň citoval experta Igora Nikulina. Podle něho příznaky zveřejněné po otravě Rusů naznačují, že mohlo jít o otravu látkou BZ. „Zarudnutí kůže, rozšířené zorničky, halucinace, nejisté pohyby. Pacient se chová jako ve stavu drogového opojení. Právě na to poukazovali očití svědci, kteří našli Skripalovy na lavičce. Sergej Lavrov není chemik a takovou verzi (s BZ) si nemohl vymyslet. Vycházel z výsledků testů, které předložila švýcarská laboratoř.“ Dodal, že USA ročně vyrábí asi 20 tun látky známé jako BZ.

22. dubna

Britští policisté mají v případě otravy Skripalových dvě horké stopy, obě se však ztrácejí v Rusku. Podle informací médií je hlavním podezřelým snoubenec Julije třicetiletý Štěpán Vikijev, nezvěstný od okamžiku otravy Skripalových. Britské bezpečnostní zdroje v Moskvě nyní informovaly, že Vikijev, který žil s Julijí v Moskvě, pracuje pro společnost nazvanou Institut moderních bezpečnostních problémů. Tuto záhadnou organizaci, o níž prakticky

neexistují veřejné informace, provozuje jeho matka jednašedesátiletá Tat'ána a experti ji považují za nedílnou součást FSB, která po konci Sovětského svazu nahradila organizaci s proslulejším názvem KGB. Jak Vikijev, tak i jeho matka, se od útoku na Skripalovy skrývají a jsou podle obvykle dobře informovaných pramenů chráněni Putinovými agenty. Tyto informace posilují podezření, že oba hráli při otravě Skripalových klíčovou roli. Z informací bezpečnostních zdrojů rovněž vyplývá, že Sergej Skripal neměl Vikijeva rád. Podle příbuzných Julije měl k němu silné výhrady, ale Julija řekla otci, že se ho nevzdá. Nejlepší kamarádka Julije Irina Petrovna vyšetřovatelům mimo jiné sdělila, že Julija si stěžovala, že v noci bývá často sama, protože její snoubenec pracuje pro zvláštní vládní organizaci. Julija byla velmi rozrušená, když se pokoušela s Vikijevem spojit, ale on jí ani neodpověděl na telefonát poté, co se takřka zázračně uzdravila v nemocnici. Krátce před otravou přitom Vikijev s Julijí společně oslavil své 30. narozeniny a byl posledním člověkem, který s ní telefonoval, když se chystala už v letadle na odlet z Moskvy. Po útoku pak Vikijev vymazal své internetové profily a odřízl se od sociálních sítí. „Nikdo ho neviděl, přestal úplně komunikovat. Neodpovídá na telefonáty ani SMS,“ řekl jeden jeho blízký přítel. Rusko dosud důrazně odmítá jakoukoli účast v útoku na Skripalovy a zahájilo vlastní vyšetřování zvláštní komisí, která je obdobou americké FBI. Podle několika zdrojů výbor ví, kde je Vikijev umístěn (*má to být kdesi na předměstí Moskvy*), ale tuto skutečnost přísně tají. Vazby Vikijeva na FSB potvrzují teorii, že v případě Skripalových plnil úlohu „honeytrap“ (*milostné léčky*), aby mohl pozorně sledovat Juliji a jejího zrádného otce poté, co byl v roce 2010 poslán do Británie v rámci výměny odsouzených špiónů.

Podle informací médií je však nyní hlavním podezřelým někdo jiný. Čtyřiapadesátiletý bývalý agent ruské tajné služby, vycvičený v bojových uměních, aby mohl v případě potřeby plnit funkci zabijáka. Používá prý jako přezdívku anglicky znějící přezdívku Gordon a představuje sám sebe jako bezpečnostního experta. Existence Gordona byla přitom podle listu *Sunday People* odhalena až tento týden při pětihodinovém výslechu devětapadesátiletého Borise Karpičkova, jiného dvojitého agenta. Jako důkaz list *Mirror* zveřejnil podobiznu muže, na níž je zřetelně vidět pouze krk, zatímco obličej má zcela rozostřen. S odvoláním na policejní zdroje napsal, že používal litevský cestovní pas na jméno Michails Savickis a měl i dvě další identity. V Londýně prý jednal se šesticí dalších ruských agentů, avšak všichni se již prý vrátili do Ruska. Karpičkov uvedl, že se s Gordonem zná právě od svého působení ve FSB. „Je to velmi inteligentní, vzdělaný, ambiciózní - a nemilosrdný člověk. Uměl velice rychle získat důvěru cizích lidí.“ Kromě přezdívky Gordon používal další tři falešná jména, mezi nimi Michailis Savickis. Oba muži se potkali v Lotyšsku, kde Karpičkov řídil tamní pobočku ruské FSB. Gordon byl jeho podřízeným. Na tamní univerzitě vystudoval práva. Za komunismu už pracoval v KGB, kde dosáhl hodnosti kapitána, a po skončení studené války přešel do nově vytvořené FSB. Příslušnost k tajným službám ukrýval maskou úspěšného obchodníka. Přezdívka Gordon mu byla přidělena nadřízenými. V bojových uměních se prý Gordon specializoval na styl jiu-jitsu. Podle Karpičkova byl zároveň na seznamu rezervních důstojníků FSB určených k zabíjení v přípravě potřeby a údajně zastřelil v 90. letech jednoho z šéfů organizovaného zločinu v Lotyšsku. Karpičkov zároveň uvedl, že právě jemu nařídili, aby Gordona zabil, kvůli tomu, že vyrazil jednu ze sítí FSB v zemi lotyšským tajným službám. Odmítl to udělat. V roce 1998 pak zmizel z Ruska se dvěma kufříky plnými tajných dokumentů a s celou rodinou. Dorazil do Británie a v roce 2010 mu Theresa Mayová, tehdejší ministryně vnitra, udělila azyl. Podle nejnovějších informací Gordon zmizel neznámo kam a předpokládá se, že odletěl do Ruska.

23. dubna

Britská policie a tajné služby identifikovaly klíčové podezřelé v případě otravy Skripalových. Soukromě ale přiznaly, že vyšetřování budou provázet velké obtíže, protože tyto osoby jsou

zřejmě zpět v Rusku. Na jména narazily při kontrole seznamů osob, které přiletěly a odletěly z Velké Británie, a zkoumáním kamerových záznamů ze Salisbury. Vyšetřovatelé jsou nyní přesvědčeni, že Skripalovi byli otráveni jedem novičok v tekuté formě, nanesené na kliku dveří Skripalova domu. Údajně byla napadena i e-mailová schránka Julije Skripalové, takže pachatelé věděli, kdy přiletí do Londýna a kdy bude dvojice doma. Kriminalisté sdělili, že vyšetřování bude trvat ještě několik dalších měsíců, ovšem zjištění jmen podezřelých představuje velký průlom. Britská protiteroristická policie však zatím nemá možnost podezřelého ani vyslechnout. Rusko to nechce umožnit a stěžuje si, že jeho zástupci nemohli hovořit s Julijí.

24. dubna

Rusko si stěžovalo, že jeho zástupci v OPCW nedostali od Londýna odpovědi na otázky, které položili: „Materiály od britské strany nás neuspokojují. Rozhodně budeme potřebovat delší čas na jejich studium, ale Britové nám neposkytnou odpovědi na nejdůležitější otázky“. Rusko popírá, že by bylo do případu jakkoli zapleteno. Ale i bývalý vědec Vladimir Uglev si myslí, že za činem stála Moskva: „Sled událostí a reakce vůdců nasvědčují tomu, že to bylo Rusko“. Podle něj to ale bude těžké prokázat, vyšetřování komplikuje právě použitá látka. I když se našly její stopy, není jasné, odkud pocházela. Je to jako sejmout otisky a nemít je v databázi. Jistý si není ani použitým jedem. I když britští experti uváděli, že byl použit novičok typu A-234 určený pro armádu, není si tím jist, protože ten je tekutý jako voda a na klíce by se neudržel. Nevyloučil však gelovou formu. Použitým jedem si není jist ještě z jednoho důvodu - pro otravu novičokem je typická neschopnost udržet moč a stolici. „Možná byla dávka tak malá, jako v mém případě,“ řekl Uglev televizi *Nastojaščije vremja*, kterou podporují *Hlas Ameriky* a *Svobodná Evropa*.

Uglev se přiotrávil novičokem v laboratoři ve městě Šichany, kde se mu dostalo na pokožku malé množství látky A-242: „Na horní straně ruky jsem měl lézi po dobu pěti nebo šesti let. Samozřejmě jsem se bál. Ale zachránilo mě, že to byl A-242, který hned krystalizuje, takže jsem neměl jiné symptomy“. Sám si hned po zasažení umyl ruce v roztoku kyseliny chlorovodíkové a pak si je opláchl peroxidem vodíku. Uglev byl právě tím chemikem, který vyrobil novičok, jenž byl v roce 1995 použit k otravě bankéře Ivana Kivelidiho. Vyšetřovatelé to tehdy odhalili, plukovník ruské kontrarozvědky chemikovi řekl: „Identifikovali jsme látku a vy, Vladimire Ivanoviči, jste ji vyrobil“. Uglev ale zpochybňuje tvrzení Vily Mirzajanova, že by se vyrobilo 10 tun novičoku v různých laboratořích včetně uzbecké. Podmínky pro výrobu novičoku nebyly v žádné další postsovětské republice ani v jiných laboratořích v Rusku: „Nikdo jiný jej neprodukoval, ani ve Volgogradu ne, natož v Uzbekistánu. Mohl bych odhadnout, že jsme nevyrobili více než 100 až 200 kg všech typů: A-230, A-232, A-234 a A-242. Určitě ne více než 200 kg dohromady“.

Britská armáda začala s dekontaminací míst, kde se pohybovali Skripalovi. Za svítání k obchodnímu centru The Maltings dorazila tři armádní vozidla. Vojáci v ochranných oblecích postavili před centrem velké kontejnery. Odstranili pak lavičku, na níž chodci našli 4. března dvojici v bezvědomí. Dekontaminace má trvat několik měsíců. Celkem má být dekontaminováno 9 míst včetně restaurace Zizzi a hostince The Mill, kde Skripalovi v den otravy pobývali. Totéž se týká ambulance, kterou byli Skripalovi převezeni, policejní stanice, kde pracuje policista Nick Bailey, garáže, kde parkovalo agentovo auto a domu policisty, který incident vyšetřoval. Po skončení vyšetřování bude také očištěn exagentův dům. Procedura by měla zahrnovat odběr vzorků půdy a dlažby, testování, čištění a opakované testování s cílem odstranit stopy otravné látky. Ruské velvyslanectví v Londýně označilo dekontaminaci za cílevědomou likvidaci důkazů.

List *Moskovskij komsomolec* tvrdí, že Julija Skripalová volala do zařízení v Podolsku u Moskvy, kam před odletem do Londýna dala psa. Žádala personál, aby jej zatím nikomu nedával. Deník také tvrdí, že Julija měla hysterický záchvat, když se probrala v nemocnici v Salisbury a nemohla se dovolat svému příteli Stěpanu Vikijevovi do Moskvy.

29. dubna

Podle mluvčí ruského ministerstva zahraničí Marije Zacharovové byla otrava Skripala potřebná k tomu, aby byly zdůvodněny útoky na Sýrii ze strany Spojených států a Velké Británie. „Říkali jsme, hned jak tato kauza začala vznikat, že vše souvisí se Sýrií. Útok na Sýrii byl proveden. Výborně. Už v této etapě se toto téma zřejmě odůvodnilo, na což spoléhali.“ Od té doby zájem britského tisku o kauzu otravy Skripalových prakticky zanikl. Žádné důkazy o použití chemických zbraní v Sýrii Velká Británie neměla, zato „měla v rukou informace o tom, že dokonce i Velkou Británii napadlo Rusko s použitím chemické zbraně,“ uvedla Zacharovová.

1. května

Britské orgány zatím neidentifikovaly osoby podezřelé z otravy Skripalových řekl v parlamentu ve výboru pro obranu poradce premiérky Theresy Mayové pro národní bezpečnost Mark Sedwill. Také sdělil, že byla zvýšena ochrana dalších přeběhlíků, kteří by rovněž mohli být ohroženi, jsou považováni za legitimní cíle vraždy. „Policie, která je odpovědná za zajištění bezpečnosti a různé agentury prověřují bezpečnost všech lidí, kteří by mohli být tímto způsobem zranitelní.“

3. května

Ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov v interview pro italský časopis Panorama prohlásil: „Chování britských úřadů vyvolává mnoho otázek. Zejména je zamlčována informace o činnosti tajné laboratoře v Porton Downu nedaleko Salisbury. Samotní postižení byli schováni britskými tajnými službami. Ruskou stranu znepokojuje především zdraví a stav Skripalových, které Angličané zatáhli do této provokace. Odmítnutí britských úřadů o poskytnutí schůzky s konzulárními zaměstnanci poskytuje důvod, aby to celé bylo považováno za únos nebo záměrnou izolaci. Je to naprosto nepřijatelné“. Londýn podle jeho výroku nahrazuje profesionální práci expertů v rámci příslušných mezinárodních mechanismů planými prohlášeními a megafonovou diplomacií.

Prezident Zeman při pravidelných rozhorech v televizi Barandov oznámil, že v listopadu minulého roku byl ve Vojenském výzkumném ústavu ministerstva obrany v Brně testován nervově paralytický jed označovaný jako A-230. Množství vyrobeného jedu bylo údajně poměrně malé a po testování byl tento jed zničen.

4. května

Generální ředitel OPCW Ahmet Üzümcü listu *The New York Times* sdělil, že v Salisbury mohlo být použito větší množství jedu novičok. „Pro výzkumné aktivity na ochranu byste potřebovali například 5 až 10 gramů, nebo tak nějak, ale dokonce v Salisbury to vypadá, že mohlo být použito více než to; aniž bych znal přesné množství, bylo mi řečeno, že mohlo jít o 50 až 100 gramů, buď ve formě aerosolu, nebo v kapalném stavu, což dalece přesahuje výzkumné aktivity na ochranu.“ Rovněž prohlásil, že látka A-234 se zdá být velmi vytrvalá - neovlivňují ji povětrnostní podmínky. Ruský expert Leonid Rink ovšem okamžitě vyjádřil k těmto číslům nedůvěru. „To je nějaký zlý sen. Salisbury by z takového množství celé vymřelo. To je bojové množství. Ani nevím, kolik lidí by se takovou dávkou dalo zabít.“ OPCW večer svého šéfa opravila, množství jedu použitého proti Skripalovým podle ní není možné odhadnout. Mluvčí jen sdělil, že množství by pravděpodobně mělo být

charakterizováno v miligramech. Německý odborník na chemické zbraně Ralf Trapp, který pracuje jako nezávislý poradce OPCW a kterého oslovila agentura *DPA*, dnes uvedl, že s novičokem se experimentovalo hned v několika zemích. „Zcela určitě v USA, jistě i v některých evropských zemích a možná ve státech v Asii.“

Ruská místa reagovala i na výrok prezidenta Zemana, okamžitě jej označila za výmluvný důkaz, že otrava Skripalových byla provokace. Mluvčí ruského ministerstva zahraničí Marija Zacharovová sice připustila, že podle oznámení Česká republika testované vzorky jedu novičok zničila, současně však dala najevo, že tomu tak nemuselo být. Požaduje kvůli tomu vysvětlení od Severoatlantické aliance. „Kdo to ověřil? Odpovědní experti. A jak to bylo zdokumentováno? Tyto otázky, které se týkají NATO, byly dnes položeny a zůstávají tu. A je potřeba na ně odpovědět. A co NATO? Severoatlantická aliance nevěděla, že přesně před rokem se na území České republiky syntetizoval novičok? Vy tomu věříte? Ale v Severoatlantické alianci to nebylo známo. Otázkou je, kdo, jak a na jaké úrovni se ze strany NATO účastnil dohledu nad těmito programy. Chtěla bych slyšet oficiální stanovisko Aliance, které členské země NATO se zabývají podobnými výzkumy. Očekáváme odpověď od těch zemí, o nichž hovoříme a které měly a stále mají schopnost vyrábět novičok. Nakonec se ukáže, jaké další členské státy NATO mají kapacitu novičok vyrábět. Následujte Zemana a udělejte to, co je třeba udělat. Žvást vlády Theresy Mayové o tom, že novičok se jako by vyráběl pouze v Rusku, vyvrátil prezident Česka, který potvrdil, že jeho země vyrobila tuto jedovatou látku.“

Zacharovová upozornila, že vláda Velké Británie nařídila blokovat některé informace o novičoku, a opět oživila spekulaci, že za otravou mohl stát Londýn. „Zaměřili jsme pozornost na to, že britská vláda používá státní zákaz ohledně zveřejnění některých okolností incidentu v médiích. Při takovém chování přichází na mysl, že tvrdá vládní cenzura ve Velké Británii je pokusem Londýna zabránit unikům informací. Tyto úniky by mohly potvrdit zapojení britských úřadů do této protiruské provokace, což je důvod, proč je blokují.“ Na svém Facebooku dále zdůraznila, že „Mlha se zvedá a četné mnohé lži vlády Theresy Mayové vyvstávají stále jasněji“. Podle Zacharovové je tak britská vláda již potřetí nachytána, že lže. „První lež vlády Theresy Mayové, že britští odborníci určili zemi výroby chemické látky, kterou byli údajně otráveni Skripalovi, oficiálně popřeli sami britští odborníci v čele s vedoucím laboratoře Porton Down.“ Za druhou lež označila tvrzení, že Rusko mělo k otrávení Skripalových motiv vzhledem ke svému předchozímu špatnému chování. Toto ruská strana popřela tím, že doložila případy „včetně uvedení faktů ohledně pravidelného porušování mezinárodního práva, etiky a morálky Spojeným královstvím pro dosažení vlastních zájmů.“ Upozornila na několik zjevných motivů v kauze výhodných pro Londýn. Třetí lží je, že toxická látka, která byla údajně použita proti Skripalovým v britském Salisbury, se vyráběla výlučně v Rusku. Popřel to prezident České republiky, který potvrdil vývoj této látky jeho zemí. „Český vojenský ústav vyráběl a testoval otravnou látku, kterou vojenská rozvědka v této zemi klasifikovala jako novičok.“ Pokud britští experti zjistí přesné složení sloučeniny, jíž byli Skripalovi otráveni, bude jasné, ve které zemi byla vyrobena. Zeman přitom neprozradil nic, co by už Rusko dříve nevědělo, dodala s tím, že Moskva již dříve upozorňovala na schopnost aliančních států novičok vyrobit. „Nejhorší je, že ruské diplomaty vyhostili z Česka právě kvůli prohlášení, že ČR má kapacity na výrobu novičoku.“ Dodala, že věří, že pravda o novičoku časem vyjde najevo tak, jako v případě lživého obvinění Iráku z výroby zbraní hromadného ničení.

Za těžkou ránu britské verzi o událostech v Salisbury označil Zemanovy výroky vlivný ruský senátor Alexej Puškov. „Tak takhle je to! Novičok se vyráběl a skladoval v Česku v "zanedbatelném množství". Tento fakt je silnou ránou verzi Londýna, která se beztak rozpadá, protože se po této otravné látce lidé neuzdravují, jak je tomu u Julije Skripalové.“

Londýn je v rozpacích, celá konstrukce se rozpadá.“ Stanovisko Velké Británie, která obviňuje Rusko z otravy Skripalových, je neudržitelné, oznámil mluvčí Kremlu Dmitrij Peskov v reakci na slova prezidenta Zemana. Důkaz, že celý příběh kolem Skripalových je absolutně provokativní a hazardní. „A je to asi další krok k okamžiku, kdy si stále více a více zemí začne uvědomovat, že jsou vtaženy do tohoto hazardu. S velkou mírou jistoty jsme vyjadřovali předpoklad, že se tato látka mohla vyrábět v různých zemích, konkrétně ve státech, které podle jejich vlastních tvrzení mají protijed a pravděpodobně také vyráběly tuhle látku nebo měly nějaké množství této látky. Je to další výmluvná ilustrace neopodstatněné pozice, kterou ukázala britská vláda.“ Ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov přitom tento týden v rozhovoru pro italský časopis *Panorama* řekl, že britské úřady zatáhly ruské občany do provokace. Tamní tajné služby podle něj Skripalovy unesly a schovaly.

5. května

Chemický ústav GNIIChT v ruském městě Šichany, kde byl na přelomu 70. a 80. let vyráběn novičok, postupně chátrá. Posledních 200 zaměstnanců likviduje transformátorové oleje, ale 47 z nich bude propuštěno. Obyvatelé spekulují o uzavření podniku, město však chce dosáhnout toho, že bude fungovat do roku 2025 a bude vyrábět chemické látky pro zemědělství. Budovy, kde se vyráběly jedy, se postupně bourají. Jde o složitou a nákladnou práci, protože trosky se musí dekontaminovat spalováním v peci při teplotě až 1200 °C. Ani poté není odpad inertní a míří na skládku. Postupnou likvidaci podniku odsoudil britský odborník na chemické zbraně Hamish de Bretton-Gordon. „Načasování je zvláště cynické. Ničení laboratoří vypadá jako přiznání viny.“ K likvidaci podle něj dochází před případným příjezdem expertů z OPCW, kteří by mohli v troskách hledat důkazy, zda se tam náhodou nevyrobil jed použitý k otrávení Skripalových. Postupná likvidace provozů ale začala už před lety poté, co Rusko souhlasilo se zničením zásob chemických zbraní.

7. května

Mluvčí ruského ministerstva zahraničí Marija Zacharovová nazvala situaci kolem Salisbury britským popraskem a charakterizovala ji jako nevídanou ostudu. „Minulý týden v anglojazyčných médiích minimálně dvakrát (*Financial Times* a *New York Times*) citovali hlavu OPCW Ahmeta Üzümcü, který řekl, že proti Skripalovým použili 50 až 100 gramů látky A-234. Podle odborníků je takové množství chemické látky schopné otrávit obyvatele všech okolních čtvrtí a ne jen dvě osoby.“ Dříve se uvádělo, že analýza vzorků, které byly provedeny odborníky z OPCW, ukázala, že nalezená chemická látka je velmi odolná vůči povětrnostním podmínkám. Diplomátka tak zdůraznila, že nemohla zmizet tak snadno a rychle. „Ale v pátek, v té samé OPCW byla sekretariátem zveřejněna tisková zpráva, ve které se uvádí, že tato organizace nemůže stanovit množství látky, která byla použita k otrávení bývalého plukovníka GRU Sergeje Skripala a jeho dcery Julije. Přesně tímto se sekretariát distancoval od prohlášení svého generálního ředitele. Mám otázku: Tak, kdo říká pravdu? Generální ředitel OPCW nebo sekretariát OPCW? To je opravdu nevídaná ostuda, celý tento britský poprask kolem Salisbury ve Velké Británii.“

13. května

Sergej Skripal byl v roce 2012 tajně v Praze. V Británii se navíc minimálně jednou setkal se zástupci českých bezpečnostních složek. Časopis *Respekt* tvrdí, že Skripal měl v ruských tajných službách mnohem významnější pozici, než se uvádí. V první polovině 90. let vedl personální oddělení vojenské rozvědky GRU, takže měl prý vynikající přehled o rozmístění jejich agentů v Evropě a u části z nich znal jejich totožnost. Poté, co se Skripal usadil v Británii, začal podle *Respektu* s MI6 spolupracovat na rozkrývání ruské agenturní sítě. „Za tím účelem pak také Britové umožnili setkání se Skripalem i bezpečnostním představitelům z partnerských zemí, s nimiž mají užší kooperaci - od 90. let mezi ně patří i Česko. Minimálně

jednou - v roce 2012 - Skripal navštívil Prahu, a byť se tu zdržel jen krátce, byla údajně jeho cesta pro zdejší tajné služby přínosem.”

14. května

Podle *The New York Times* s odkazem na informovaného vysoce postaveného evropského úředníka zavítal Sergej Skripal v roce 2016 do Estonska a tajně se sešel s příslušníky místních tajných služeb. Není známo, co projednávali. Podílely se na tom britské tajné služby. List rovněž potvrdil zprávu týdeníku *Respekt* o Skripalově schůzce s příslušníky českých tajných služeb v roce 2012 v Praze. Minimálně jednou měl s nimi schůzku v Británii, píšou média.

Šéf kontrarozvědky Velké Británie MI5 Andrew Parker hodlá ve svém berlínském projevu před evropskými kolegy pohrozit Rusku izolací, informuje *Bloomberg* s odkazem na návrh projevu. Parker v něm označuje otravu bývalého příslušníka GRU Sergeje Skripala za záměrnou a cílevědomou akci Kremlu. Tyto akce, praví se v projevu, hrozí Rusku tím, že se stane ještě víc izolovaným vyhoštěncem ve světovém společenství a hodlá navíc obvinít ruské úřady z hrubého porušení mezinárodního práva.

16. května

Německá tajná služba BND získala podle tamních médií v 90. letech z Ruska vzorky novičoku a informace o jeho složení, které poskytla spojencům včetně Velké Británie, Spojených států, Francie, Nizozemska a Kanady. Podle listů *Süddeutsche Zeitung* a *Die Zeit* i stanic *NDR*, *WDR* získala BND vzorek jedu od ruského přeběhlíka. Operace byla pro BND, která byla považována na Západě za spíše méně kvalitní, velkým úspěchem. Celá operace ale byla velmi citlivá a vědělo o ní jen několik lidí z BND a z okolí tehdejšího kancléře Helmuta Kohla. BND měla kontakt na jednoho z ruských vědců, který pracoval na vývoji novičoku. Tak to alespoň na začátku 90. let podle *Süddeutsche Zeitung* tvrdil německým tajným službám. Později Němcům nabídl, že jim obstará vzorek nervového plynu, výměnou za to žádal azyl a bezpečí pro sebe a svou rodinu. Vláda se nakonec rozhodla akci provést, vzorek získat a propašovat do Spolkové republiky. Že se tak stalo, potvrdilo německým médiím několik účastníků této špionážní akce. Rusko tak muselo vědět, že Západ o existenci novičoku ví. Kancléř Helmut Kohl to na konci 90. let při setkání s ruským prezidentem Borisem Jelcinem naznačil. Vědomi si toho byly i ruské tajné služby, němečtí zpravodajci to totiž svým kolegům naznačili během návštěvy Kohla v Moskvě. Rusko do té doby tvrdilo, že v souladu s mezinárodními dohodami útočné látky a plyny nevyvíjí. Kohl tehdy Jelcina upozornil, že o pokračujícím vývoji Západ ví. Německu ale záleželo na dobrých vztazích s Ruskem, a proto z toho nedělali žádný velký diplomatický skandál.

Německo už v 50. letech podepsalo konvenci zakazující výrobu bojových chemických látek. Právníci kancléřství upozorňovali, že i dovoz vzorku z Ruska by mohl být porušením tohoto závazku. BND proto zvolila jinou cestu. Z Pullachu se vzorek převezl do Švédska, kde byl za uplatnění nejvyšších bezpečnostních opatření analyzován. Testy této látky ukázaly, že je desetkrát silnější než VX. V důsledku tohoto testování ve Švédsku se německé rozvědce podařilo získat pouze vzorec novičoku. Po prvních testech látky ve švédské laboratoři se kancléř Kohl rozhodl sdílet znalosti o nebezpečném jedu se svými nejbližšími spojenci. Složení a vzorky látky byly podle odborných článků z konce 90. let známy nejen v Německu, ale také v USA, ve Velké Británii, ve Francii, v Nizozemsku a Kanadě. Podle listu *Süddeutsche Zeitung* je možné, že armádní laboratoře v těchto zemích dokonce látku v malém množství připravovaly, aby vyvinuly protilátky pro případ nasazení novičoku Ruskem. Proto také mohla specializovaná laboratoř ve Velké Británii velmi rychle určit, že pokus o vraždu Skripalových provedli dosud neznámí pachatelé právě pomocí této látky. Podle zjištění německých médií šlo o tak výbušnou záležitost, že si poznámky popisující operaci dělal jen

Kohl, ale po přečtení je zničil. Kancléřství ani BND neopovědělo na dotaz, zda existují i jiné záznamy. Zveřejnění zprávy ale vyvolalo v kauze nové otázky. Do té doby se uvádělo, že Skripala muselo otrávit Rusko, které tento jed vyvinulo a mělo k dispozici, nyní se počet podezřelých zdrojů rozšířil.

K informacím, které *Die Zeit* získal, se německá vláda jakož i Švédsko odmítly vyjádřit. Ruský vědec, který novičok Západu předal, byl několik let v ochranném programu německých úřadů spolu se svou rodinou. Podle rešerší několika německých médií mu prý nikdy nešlo o peníze a dodnes prý žije ve strachu o svůj život. Skutečně profesionálně reagovalo na dřívější ruské prohlášení o vlastnictví látek novičok Švédsko. Jeho ministerstvo zahraničí uvedlo, že „Švédské království dodržuje veškeré závazky vyplývající z Úmluvy o zákazu vývoje, výroby, hromadění zásob a použití chemických zbraní a o jejich zničení. Tuto skutečnost opakovaně potvrdili inspektoři Organizace pro zákaz chemických zbraní (OPWC). Pokud o tom některý stát pochybuje má možnost podat Technickému sekretariátu OPWC podnět ke kontrole. Jsme kdykoli připraveni inspektory přijmout a doložit řádné plnění Úmluvy“. A tím to pro ně celé skončilo.

Bezpečnostní expert Andor Šándor se v rozhovoru s Pavlem Štruncem pro server *Info.cz* vyjádřil například ke kauze otráveného britského agenta Sergeje Skripala a jeho dcery Julije. „Člověk, který zradí zpravodajskou službu dané země, zaslouží trest v rámci právního řádu. Určitě bych ale neusiloval o jeho život.“ A je přesvědčen, že Skripalovi o život neusilovaly ruské zpravodajské služby. „Skripal byl dlouhou dobu v držení Rusů. V roce 2010 ho tehdejší prezident omilostnil, pustili ho do Velké Británie. A o osm let později by ho chtěli zavraždit? Ve zpravodajské práci se vám vždy stane, že někdo zběhne. Je zavřen a vždycky budete mít tendenci jej vyměnit, nikoliv zabít.“ Podle něj čin na Skripala mohl provést někdo z GRU, což je ruská zpravodajská služba. „Jakoby se pomstít. Ale nevidím tam žádné oficiální pozhřebání.“ sdělil. „Jak to, že nezemřeli? To já nevím,“ podotkl také Šándor k tomu, že pochybuje o látce, jež měla Skripalovy otrávit. „Takto postavenému tomu nevěřím. Takto to být prostě nemohlo,“ a dodal, že Velká Británie svá tvrzení úspěšala. Vyloučení ruských diplomatů Šándor okomentoval tak, že se domnívá, že jsme se nemuseli k tomuto kroku uchýlovat. „Chápu, že je nějaká solidarita, ale měli bychom přemýšlet, o jakou solidaritu a s čím jde. Proč bychom měli být solidární s něčím, co nevíme, jak bylo?“ Česká diplomacie tak měla být zdrženlivější. „Měli jsme vyloučit jednoho pracovníka.“ Závěrem Šándor podotkl, že si nemyslí, že by tady někdo pracoval soukromě na výrobě těchto látek.

18. května

Sergej Skripal byl po více než dvouměsíční hospitalizaci propuštěn z nemocnice v Salisbury. Jeho propuštění potvrdila ředitelka saliburské nemocnice Cara Charlesová-Barksová. „Je to fantastická zpráva, že Sergej Skripal se už dostatečně zotavil, aby mohl opustit okresní nemocnici v Salisbury.“ Julija Skripalová opustila zdravotnické zařízení už 9. dubna a následně byla převezena na bezpečné místo. Nemocnice dnes uvedla, že ačkoli se Skripalovi uzdravili, jejich právo na důvěrnost informací o pacientech přetrvává a zabraňuje nám v detailním informování o léčbě těchto osob. Prohlášení nicméně prozrazuje, že léčba osob otrávených nervovými jedy vyžaduje udržovat je při životě, dokud jejich těla nejsou schopna vyprodukovat více enzymů namísto těch otrávených. Ředitelka ošetrovatelské péče Lorna Wilkinsonová označila léčbu za obrovskou a bezprecedentní výzvu. Detektivové i tento týden stále pokračovali ve vyslýchání Skripala ve snaze vytvořit si obraz o životě bývalého dvojího agenta v Británii. „Chtějí vědět více o jeho pravidelných cestách vlakem do Londýna, jeho zahraničních cestách a jeho každoměsíčních setkáních v restauraci v Salisbury se svým údajným bývalým dohlížitelem z (*britské tajné služby*) MI6.“

Ruský prezident Vladimir Putin v reakci na propuštění Sergeje Skripala z britské nemocnice uvedl, že ho to potěšilo, a popřál mu dobré zdraví. „Dejž mu bůh zdraví, jsme opravdu rádi. Doufám, že bude zdravý a v bezpečí.“ Ruský prezident zpochybnil, že by dvojitý agent byl otráven nervovým jedem novičok: „Myslím si, že kdyby - jak tvrdí britští kolegové - byla použita bojová otravná látka, tak by ten člověk zemřel na místě nebo během několika sekund či minut,“ dodal ruský prezident v Soči na tiskové konferenci po setkání s německou kancléřkou Angelou Merkelovou. Ruský velvyslanec v Londýně Alexandr Jakovenko dnes opět Británii obvinil, že porušuje mezinárodní právo, když odmítá zástupcům Ruska přístup ke Skripalovým. Julija Skripalová je ruskou občankou. „Můžete to nazývat zadržením, můžete to nazývat izolací, můžete to nazývat únosem. Stále k těmto lidem požadujeme přístup. Chceme vědět, jak se cítí. Chceme, aby nám osobně řekli, co chtějí. Pokud nechtějí naši pomoc, je to v pořádku, ale chceme je vidět přímo.“ Jakovenko se odvolal na právo setkání na základě Vídeňské konvence z roku 1963 a vysvětlil, proč trvá i na případném osobním odmítnutí setkání. „Dneska nikdo neslyšel jeho hlas, nikdo neviděl jeho fotografii, nikdo neví, v jakém je stavu, a proto v souladu s konvencemi jsme povinni se ubezpečit, že je tento člověk naživu, že je u něj vše v pořádku. Jedině když nám řekne, že nepotřebuje naše služby, my to uzavřeme. Potřebujeme od něj slyšet osobně, pro co se rozhodl.“

Několik členských zemí NATO vědělo o novičoku už v 80. letech. Napsal to 18. května server *Spiegel Online*. Podle zprávy německých médií ze dne 16. května se Němcům podařilo v 90. letech navázat spolupráci s ruským vědcem, který propašoval z Ruska do SRN vzorek novičoku. Když to Berlín oznámil spojencům, ti mu sdělili, že o látce již dávno vědí. Odměnou za zpravodajskou akci bylo Němcům aspoň to, že se mohli stát součástí pracovní skupiny států NATO, které novičok zkoumaly. V této skupině byly USA, Kanada, Británie, Nizozemsko a několik dalších zemí.

22. května

Žena tvrdící, že je matkou otráveného Sergeje Skripala, vystoupila v ruské státní televizi. Jmenuje se Jelena Skripalová (89) a podle svých slov se rozhodla promluvit proto, že její syn byl propuštěn z nemocnice a chtěla by ho vidět. Britové jí v tom prý ale brání. „Neviděla jsem svého syna 14 let. Chtěla bych se s ním potkat. Je mi 90 let, vážně nepředstavuji pro nikoho žádné nebezpečí. Prosím, umožněte mi telefonát. Proč to nikdo nedovolí? Z jakého důvodu? Když byl doma, telefonovali jsme si každý týden. Teď to má z nějakého důvodu zakázané. Všechno je v životě nějaké komplikované. Žádám vás, abyste nám dovolili zavolat si.“ Viktorija Skripalová vyjádřila potěšení, že členové její rodiny byli propuštěni z nemocnice. Bojí se ovšem, že Sergej dostane novou identitu a rodina už ho nikdy neuvidí ani neuslyší. „Právě jsme slyšeli tu skvělou zprávu, že Sergeje propustili z nemocnice v Salisbury. Celá rodina je velice šťastná a nemůže se dočkat, až ho uvidí. Bohužel mi bylo podruhé zamítnuto vízum do Británie, takže tam vyjet nemůžu. Alespoň ne teď. Sergej se zatím neozval. Zajímalo by mne, jestli mu dají novou anonymní identitu.“ Mluvila také o Sergejově matce Jeleně. „Když jsme jí říkali o tom propuštění z nemocnice, říkala, že už dva měsíce čeká, až se on nebo Julija ozve. Prosí nemocnici, nebo kohokoli kdo rozhoduje o Sergejově svobodě, aby mu umožnili ji zavolat.“

Sergej Skripal neviděl svou matku od roku 2004, kdy byl zatčen kvůli špionáži pro Brity. Jejich poslední společná fotka byla pořízena pár měsíců před touto událostí. Aktuálně Jelena žije společně s Viktorijí ve městě Jaroslavl, 250 km od Moskvy. Viktorija se o ní stará, jelikož je kvůli svému pokročilému věku nemohoucí. Dvojice si myslí, že Britové by měli poskytnout důkaz, že Sergej a Julija jsou skutečně naživu. „Kde se nacházejí? Proč se nikdy neobjevili víc než dva měsíce? Jsou pořád naživu?“ Do Británie se Viktorija chce vydat proto, aby navštívila svou rodinu. Opětovné odmítnutí víza ji rozmrzelo. „Nejsem součástí žádné

politické hry. Britská vláda očividně má co skrývat. Já ale nemám. Budu o to vízum žádat dál a dál.“

23. května

Julie Skripalová se poprvé od březnového incidentu ukázala na veřejnosti a z tajného místa v Londýně promluvila přímo se zástupci médií o svých zkušenostech z posledních měsíců. S novináři hovořila Skripalová rusky, prohlášení však bylo napsáno v angličtině i ruštině. Oba dokumenty po přečtení na kameru také podepsala. Na otázky novinářů ale odpovídat odmítla. „Přišla jsem do Británie 3. března, abych navštívila svého otce, což jsem v minulosti činila pravidelně. Po dvaceti dnech v kómatu jsem se probudila a viděla zprávy o tom, že jsme byli oba otráveni. Je šokující, že k tomu použili nervový plyn. Jsme tak šťastní, že jsme přežili tenhle pokus o vraždu.“ Detaily léčby popisovat nechtěla, charakterizovala ji však jako invazivní, extrémně bolestivou a deprimující. „Naše uzdravování bylo pomalé a extrémně bolestivé. Nyní žiju ze dne na den a chci pomáhat pečovat o svého otce, dokud se plně neuzdraví. V dlouhodobém výhledu doufám, že se budu moci vrátit do své vlasti. Potřebujeme čas na zotavení a také na to, abychom se vyrovnali se vším, co se stalo. Jsem vděčná za nabídky asistence od ruského velvyslanectví, v tuto chvíli si ale nepřeji jejich služby využít. Dále bych chtěla zopakovat něco, co jsem uvedla v dřívějším prohlášení, tedy že nikdo nemluví za mě a mého otce kromě nás samotných.“ Požádala všechny, aby respektovali soukromí její i jejího otce.

Vyjádření Julije se příliš nelišilo od toho, které bylo publikováno britskou policií 11. dubna. Stejně jako tehdy poděkovala ruskému velvyslanectví za milou nabídku pomoci, ale prohlásila, že jeho služby v současné době nebude potřebovat. Stejně jako tehdy poděkovala personálu nemocnice v Salisbury za jeho profesionalitu a laskavost a také lidem, kteří jim pomohli, když je našli zhroutené na lavičce v parku. Stejně jako tehdy neobvinila Rusko. Nejzajímavější ale bylo to, co neřekla. Ve svém prvním veřejném vystoupení se vůbec nedotkla otázky, kdo se jí a jejího otce mohl pokusit zabít. Detektivové tvrdí, že nervový plyn někdo nanesl na kliku jejich domku v Salisbury. Ruský velvyslanec v Londýně Alexandr Jakovenko tvrdí, že provokaci mohli nachystat agenti britské tajné služby. Brity obvinil z násilné izolace Skripalových. Mluvčí Kremlu Dmitrij Peskov řekl, že podle jeho názoru Juliju k vystoupení někdo donutil. „Až dosud britská strana nedodržovala Vídeňské úmluvy. Doposud Rusko nedostalo konzulární přístup k Juliji Skripalové. Nemůžeme si být zcela jisti, v jakém stavu se Julija nachází, ať už je to pod jakýmkoli tlakem, kde je, zda učinila prohlášení sama o sobě. Je velká otázka, nakolik důvěryhodné mohou být kýmisi zprostředkované informace, tím spíše, že se šíří na pozadí gigantické, dosud nevídané britské provokace.“

Ruští diplomaté se vyjádřili k videozáznamu Julije a podle nich vyvolává otázky týkající se podmínek jejího zadržování. Neviděli jsme ji ani jsme s ní nehovořili. Jak vysvětlil zástupce ruského velvyslanectví v Londýně, je zřejmé, že Skripalová četla předem napsaný text. Zástupce diplomatické mise dodal, že se vši úctou k soukromí Julije a zájmům její bezpečnosti, konzulární konvence nutí Británii umožnit Rusku příležitost hovořit s Julijí Skripalovou přímo. Podle něj je nezbytné ujistit se, že není zadržována proti své vůli a nevydává prohlášení pod tlakem. Do té doby mají diplomaté důvod pro opačné podezření. Zástupce velvyslanectví dodal, že diplomaté s potěšením viděli Juliju Skripalovou a v prohlášení, které četla, je mnoho nových informací. Podle Jakovenka jsou Julija stejně jako její otec zcela izolováni. „Samozřejmě, kdyby se setkala se sestřenicí, pak by se celá pečlivě vykonstruovaná linie rozpadla. To stojí za smyšlenými důvody odmítnutí víza.“

Rusové rovněž nechali přezkoumat její projev experty, kteří uvedli, že nebyl zcela autentický, napsal ruský deník *Gazeta*. „Těší nás, že Julija i její otec jsou v pořádku a jejich

rekonvalescence probíhá podle plánu. Mrzí nás, čím vším si museli projít. Nicméně zveřejněné video jen utvrdilo naše obavy, že Julija může být zadržována proti své vůli. Britské úřady pořád podléhají konzulárním úmluvám a je jejich povinností umožnit nám osobní setkání s Julijí. Její projev se nám zdál nucený, je možné, že mluvila pod nátlakem. Julija sice mluvila rusky, ale dalo se jasně poznat, že text byl původně v angličtině a podle našich expertů ho musel sestavit rodilý mluvčí. O opaku nás nepřesvědčila ani písemná forma projevu, kterou Julija před kamerou podepsala. Všechno bylo příliš strojené,“ stojí v prohlášení velvyslanectví.

„Celá rodina byla neuvěřitelně šťastná, když viděla video, které alespoň potvrzuje, že je živá. Odříkávala naučené. Mluví bez emocí a velmi rychle, jako by dostala text, který se měla naučit a který musela velmi rychle sdělit,“ prohlásila sestřenice Viktorija. Podle jejího manžela Arsenije Elifantjeva je Viktorija přesvědčena, že videozáznam může být zaznamenán pod tlakem. „Já to neviděl, ale Viktorija video viděla a řekla, že je jasné, že člověk je pod tlakem. Tvrdí, že text je zapamatován.“ Server *gazeta.ru*: „Vypadala velmi dobře na někoho, kdo prochází rehabilitací po otravě tak toxickým jedem,“ napsal v článku nazvaném *Skripalová po pokusu o atentát rozkvetla*.

Na Twitteru probíhá živá debata o tom, proč by se chtěla vrátit do Ruska, pokud se ji její země pokusila zabít. O autenticitě jejích slov zapochyboval i bývalý člen britské protiteroristické jednotky Charles Shoebridges. „Nedává to smysl. Proč se vracet do země, která se ji a jejího otce pokusila zabít? Navíc neodpovídala na žádné otázky a agentura *Reuters* po zveřejnění projevu začala interview redigovat a odstranila poznámky o její jizvě a další pasáže. Možná to byla její slova, možná jen naučený projev. Kdyby to bylo naopak, britský občan umístěn na neznámém místě v Rusku, také bychom si mysleli, že mluví pod nátlakem.“

Rozborem projevu Julije se zabývala také psycholožka Světlana Filatová, zaměřila se hlavně na neverbální komunikaci. Podle expertky se očividně držela předepsaného scénáře a bála se mluvit. „Nepochybuji o tom, že pronesla naučený text. Hlídala se, aby neřekla nic navíc, nechtěla dát najevo své skutečné pocity. Už jen z toho, jak sedí a z kadence její řeči je jasné, že jen odříkává naučená slova. Držení těla má strnulé a téměř postrádá gestikulaci. Mimika obličeje je minimální, řeč doprovází jen mírný pohyb hlavy a očí. Z její tváře se dá vyčíst smutek, ano, ale chybí emocionální prožitek. Mluví o strašné zkušenosti, kterou si otcem prožili a přežili ji, o náročné léčbě, ale její slova postrádají hloubku, byť se vyjadřovala v rodném jazyce. Nebyl to projev přeživšího. Je otázkou, zda to byl její záměr - prostě informovat, že i s otcem žijí a uzdravují se, nebo zda jí britská vláda přísně nadiktovala, co má říct.“ Filatová prohlásila, že z videa nelze poznat, kdo je autorem. „Mohla ho napsat sama a někdo jí ho pomohl přeložit do angličtiny. Nebo naopak někdo ho napsal, nadiktoval jí ho a Julija ho přeložila do ruštiny.“

Britská média si po zveřejnění aktuálních fotografií všimají červené jizvy na hrdle Julije. Podle deníku *The Daily Telegraph* odpovídá jizvě pacienta, který musel podstoupit tracheotomii, tedy zákrok, při němž je vytvořen otvor do průdušnice kvůli zajištění dýchání.

25. května

Ruský prezident Vladimir Putin opět zpochybnil britskou verzi. „Nejsem expert na bojové otravné látky, ale (vím, že) při jejich nasazení lidé umírají. Jeho (*Skripalova*) dcera však vypadá velmi dobře.“ Zástupce ruského velvyslanectví v Londýně prohlásil, že Británie se má omluvit za neopodstatněná obvinění spojená s případem v Salisbury. Připomněl, že uplynuly téměř tři měsíce od té doby, kdy britská vláda vznesla proti Rusku vážná obvinění a přitom žádné důkazy předloženy nebyly. Dne 1. května poradce britského premiéra pro národní bezpečnost Mark Sedwill oznámil, že vyšetřovací orgány nemají podezřelé osoby.

„Všichni také nyní vědí z oficiálních oznámení a z tisku, že jedovatá látka A-234 podle britské klasifikace se vyráběla desítkou západních zemí. Sám život ukazuje, že britská obvinění nemají žádné opodstatnění, kromě nějakých výzvědných údajů, které není možné prověřit.“ Vyzval rovněž Londýn, aby odpověděl na všechny otázky Moskvy, zahájil spolupráci s ruskými bezpečnostními orgány a také přestal izolovat postižené v Salisbury.

29. května

Jaký bude dlouhodobý dopad otravy novičokem na zdravotní stav Skripalových experti zatím netuší. Zatímco Julija otravu překonala rychleji a byla propuštěna již v dubnu, Skripal opustil nemocnici v polovině května. Skutečnost, že oba přežili, považují lékaři za překvapující. „Upřímná odpověď je, že to nevíme,“ řekla *BBC* Christine Blanshardová. Je to překvapující nejen pro lékaře, ale také pro vojenské experty. Novičok je totiž považován za mimořádně toxickou látku. Mnozí vědci tvrdí, že kontakt s novičokem nelze přežít bez trvalých následků. Lékařům v Salisbury pomáhali s péčí o Skripalovy odborníci z vojenské laboratoře Porton Down. Lékaři se nejprve domnívali, že jsou předávkováni opiáty. „Bylo nám pouze řečeno, že na pohotovosti jsou dva kriticky indisponovaní pacienti, kteří by mohli být přemístěni na jednotku (intenzivní péče),“ řekla staniční sestra Sarah Clarcková, která měla tu noc službu. Vysvětlení, jak došlo k přehodnocení stavu Skripalových, se ale liší. Podle jedné verze policie zjistila, kdo je Skripal, a oznámila to nemocnici, přičemž upozornila na možnost, že exagent se stal terčem cíleného útoku. V nemocnici byl pak vyhlášen poplach a k jejich ochraně nastoupila policie. Podle vrchní sestry Lorny Wilkinsonové zlom nastal ve chvíli, když byl k ošetření přijat se stejnými symptomy policista Nick Bailey. Skripalovým pomáhal a měl údajně podobné příznaky, jako oni. „Existovala vážná obava, jak velké by to mohlo být,“ řekla Wilkinsonová. Šlo prý o to, zda s přijetím Baileyho „přešli od dvou indexovaných pacientů, kteří mají něco, co by se mohlo skutečně stát mimořádně náročným a zahrnovat mnoho obětí. Protože v té chvíli jsme to opravdu nevěděli“. Podle Clarckové vznikly obavy, že postižen by mohl být i zdravotní personál. V tom okamžiku ale nebyla přijata žádná dodatečná preventivní opatření, která by ochránila (jejich) vlastní zdraví.

Když tedy zdravotní personál - neznámo kdy - vyloučil, že Skripalovi jsou pod vlivem opiátů, podle výsledků speciálních testů lékaři zjistili, že otec i dcera mají příznaky typické pro otravu organofosfáty. „Když jsme zjistili, že jde o toxickou látku, neočekávali jsme, že to přežijí,“ uvedl doktor Stephen Jukes, který v Salisbury působí jako konzultant intenzivní péče. Klíčové pro uzdravení bylo podávání silných sedativ, které omezilo možnost poškození mozku. Silná sedativa mimo jiné umožnila Skripalovým tolerovat veškeré lékařské přístroje, ke kterým byli připojeni. Sedativa byla později omezena a oba pacienti podstoupili tracheotomii, tedy zákrok, při němž je vytvořen otvor do průdušnice kvůli zajištění dýchání. Jakmile Skripalovi nabyli trochu vědomí, personál musel zvážit, co jim může říct, aniž by ohrozil policejní vyšetřování. Rozhodnout museli také, kdy je vhodná chvíle pro policejní výslech. „Tohle byli zranitelní pacienti, potřebovali nějakého obhájce a bez soudního příkazu jsme nemohli dovolit, aby se děly věci bez jejich souhlasu,“ uvedl Jukes. Když byli Skripalovi stabilní a schopní mluvit, hlavním problémem zdravotníků bylo, jak povzbudit výrobu důležitého enzymu acetylcholinesterasy, který je potřebný pro obnovení normálních tělesných funkcí. Tělo si enzym po zásahu toxickou látkou vyrábí samo, proces ale může trvat i několik měsíců. Při snaze najít správné léky opět pomáhali zdravotníkům externisté z laboratoře v Porton Downu. Laboratoř, která je mezinárodně známa pro svůj výzkum chemických zbraní, provedla několik testů a přišla s návrhem nejlepší možné léčby. Zkusil se tak nový přístup k dobře známým postupům a rychlost, se kterou se oba pacienti uzdravili, byla příjemným překvapením, které prý doktor Jukes nedokáže vysvětlit.

„Valnou většinu zlepšení a úspěchů způsobila velmi dobrá základní intenzivní péče,“ prohlásil vedoucí salisburské JIP doktor Duncan Murray, který zároveň ocenil výbornou

týmovou práci zdravotnického personálu a skvělou péčí a obětavost sester. Murray uvedl, že Skripalovi se zotavili tak rychle díky kvalitní péči v tamní nemocnici. Konzultovali prý i mezinárodní experty. „Někteří z nich se naštěstí nacházeli hned u nás v Porton Downu.“ Lékaři prý netuší, jaké budou mít Skripalovi následky. Na světě totiž byli kvůli otravě touto látkou ošetřováni všeho všudy tři pacienti. Podle BBC výpověď personálu odhaluje „životní význam rozhodnutí přijatých v klíčových časech: rychlý převoz na intenzivní péči, rozsáhlé podávání sedativ k omezení případného poškození mozku a význam rad, testů a ošetření, které doporučili experti z Porton Downu“.

Brána vjezdu do chemické laboratoře Porton Down

Ministr zahraničí Sergej Lavrov na tiskové konferenci v Minsku prohlásil, že řada západních zemí, nebo spíše relativní menšina, spekuluje a zneužívá principu solidarity a snaží se vést konstruktivně smýšlející země ke konfrontační politice vůči Rusku. „Dobrým příkladem je kauza Skripal, která se rozpadá kvůli nedostatku důkazů, jakýchkoli důkazů. Bohužel (některé země) se pokouší reprodukovat stejný systém z jiných důvodů.“

5. června

Britští policisté vytvořili přibližnou časovou posloupnost událostí v den otravy Skripalových v Salisbury. Zpráva o průběhu vyšetřování byla zveřejněna na webu Scotland Yardu.

Městská policie

Probíhající vyšetřování incidentu v Salisbury 4. března

Zpráva, 5. června 2018, 12.39 hod.

Události v Salisbury 4. března byly bezprecedentní, spustily jedno z největších a nejkomplikovanějších vyšetřování britské protiteroristické police.

Jak bylo ohlášeno Sergej Skripal, 66letý britský státní příslušník, a jeho 33letá dcera Julija, ruská občanka, byli nalezeni v bezvědomí v 16.15 hod. na lavičce poblíž centra nákupního střediska The Maltings v Salisbury, vystaveni nervové látce vojenské kvality. Oba strávili několik týdnů v kritickém stavu v nemocnici. Naštěstí se nyní oba zotavují poté, co byli propuštěni z nemocnice - Sergej byl z nemocnice propuštěn 18. května a Julija již dříve 9. dubna. Detektiv seržant Nick Bailey, policejní důstojník z Wiltshire, který byl mezi prvními zasahujícími, také vážně onemocněl poté, co byl vystaven nervové látce. Byl přijat do nemocnice 6. března. Od propuštění z nemocnice 22. března se Nickův stav zlepšuje, ale nadále zůstává v domácím léčení.

Minulé tři měsíce bylo 250 detektivů vybraných z Counter Terrorism (CT) Policing Network zapojeno do pečlivého vyšetřování pokusu o vraždu Skripalových. Dnes asi 100 protiteroristických důstojníků zůstává v Salisbury. Pokračují v prozkoumávání a posuzování všech dostupných důkazů a sledují všechny možné kroky vedoucí k identifikaci odpovědných osob. Dosud bylo v Salisbury provedeno 176 vyhledání, přičemž bylo přijato více než 900 svědeckých prohlášení. Mezitím zaměstnanci národní CT sítě spolu s kolegy vyslanými z pěti jednotek včetně specialistů na vizuální identifikaci prohlíželi více než 4000 hodin CCTV záběrů. Důstojníci se snažili identifikovat všechny chodce, cyklisty a vozidla, kteří se nacházeli v příslušné oblasti v dané době. Bylo posuzováno a klasifikováno podle jejich významu celkem 14 000 vozidel a 2500 chodců. Jako součást vyšetřování bylo odebráno více než 2300 vzorků, ze kterých je 851 kontaminovaných skladováno v Defence Science and Technology Laboratory. Detektivové dosud provedli 190 testů v laboratoři Porton Down. Bylo dokončeno dotazování v domech na 379 adresách a důstojníci vhodili letáky požadující informace ve stovkách dalších domů. Detektivové i nadále zaměřují své dotazy kolem Skripalova bydliště, kde

se předpokládá, že poprvé přišli do kontaktu s nervovou látkou. Specialisté identifikovali největší koncentraci nervové látky na předních dveřích domu. Stopy nervové látky byly nalezeny na některých dalších místech, kde detektivové pracovali během několika posledních týdnů, ale v nižších koncentracích, než které byly nalezeny na domácí adrese.

Zástupce komisaře Dean Haydon, Senior National Coordinator for Counter Terrorism Policing, řekl:

“Je zřejmé, že je to velmi neobvyklý případ - jak ve svém měřítku, tak ve složitosti. Od začátku jsme říkali, že toto vyšetřování bude trvat určitý čas, když důsledně sledujeme důkazy. Pokračujeme v řešení několika unikátních a složitých otázek, v čem je vyšetřování mimořádně náročné. Některé z našich vodítek pocházejí od příslušníků veřejnosti a chtěl bych poděkovat lidem ze Salisbury za jejich pomoc, podporu a trpělivost. Město se po incidentu zotavuje. Jsem si jistý při tak citlivém a komplexním vyšetřování, že veřejnost ocení, že stále existuje řada probíhajících šetření, které v této fázi nemůžeme diskutovat. Mohu říci, že tým pracující na vyšetřování je zcela odhodlán zjistit, co se stalo, a nadále sleduje všechny možné tipy. Naše dotazy jsou zaměřeny na osoby a vozidla, které byly v blízkosti bydliště Skripala a směřovaly až do místa, kde Skripalovi onemocněli v The Maltings. Žádáme každého, kdo by mohl mít informace, nebo kteří něco viděli nebo slyšeli - jakkoli nedůležitého - vyrozumět policii na 101.”

Po celou dobu pracovala CT Policie úzce s policií ve Wiltshire, kolegy vyslanými z jiných sborů a celou řadou partnerských agentur včetně Veřejného zdraví Anglie, DEFRA a DSTL. Celkem 1230 důstojníků z dalších 40 sborů v celé zemi se účastnilo reakce policie s velkým počtem potřebných kordonů ve městě. V zájmu bezpečnosti Sergeje a Julije nebudeme diskutovat o žádných ochranných nebo bezpečnostních opatřeních, která jsou v platnosti.

Časová osa událostí (všechny časy orientační):

14.40 hod., sobota, 3. března: Julija Skripalová přilétá do Londýna z Ruska na letiště Heathrow.

09.15 hod., neděle, 4. března: lidé viděli auto Sergeje v oblasti London Road, Churchill Way North a Whilton Road.

13.30 hod., neděle, 4. března: auto Sergeje bylo spatřeno, jak jede dolů po Devizes Road směrem do centra města.

13.40 hod., neděle, 4. března: Sergej a Julija přijíždějí do salisburského horního parkoviště u Maltings. Po nějaké době se vydávají do hostince Bishops Mill v centru města.

14.20 hod., neděle, 4. března: obědvají v restauraci Zizzi.

15.35 hod., neděle, 4. března: opouštějí restauraci Zizzi.

16.15 hod., neděle, 4. března: záchranné služby přijímají telefonát od místního obyvatele a policisté přijíždějí během několika minut na místo události, kde nacházejí Sergeje a Juliju vážně nemocné na lavičce v blízkosti restaurace.

8. června

Podle německé televize *Das Erste* a také televize *ARD* Berlín stále marně čeká na britský důkaz ruské viny v útoku na Skripalovy. „Spolková vláda se zatím dozvěděla jen to, že použitým jedem byl novičok, chemická látka vyráběná v někdejším Sovětském svazu,“ sdělila *ARD* s odvoláním na tajné včerejší zasedání parlamentního kontrolního výboru Spolkového sněmu. Kromě toho britská vláda zatím nic víc nepředstavila, zdůraznil německý televizní kanál. Britské orgány dosud nepotvrdily, že použitá látka je ruského původu nebo že je Kreml za útok zodpovědný. „Ani německé zpravodajské služby nezískaly z vlastních pramenů nic, co by opravňovalo vyvozovat takové závěry,“ dodala *ARD*. Jak připomněl *Das Erste*, řada médií, včetně německých, předtím uvedla, že použitá toxická látka byla k dispozici nejen v Rusku. Například v 90. letech 20. století ruští vědci předali zkušební vzorky novičoku německé tajné službě. „Ví se, že novičok byl z Ruska vyvezen. Do jakých rukou se dostal, je nejasné.“ Chování britské vlády však Berlín uvedlo do situace, kdy je nucen požadovat vysvětlení. Televize *ARD* připomněla, že kauza vyústila do dramatického zhoršení vztahů mezi Ruskem a většinou západních států a že poté, kdy vláda premiérky Theresy Mayové prohlásila, že je přesvědčena o tom, že za akcí stojí Rusko, celkem 26 evropských zemí, USA a Kanada vypověděly 140 ruských diplomatů. Britská vláda zahнала podle *ARD*

do kouta i kabinet Angely Merkelové. „Ve světle faktu, že kromě toho, že látka byla identifikována jako novičok a že žádná stopa nevede do Ruska, se rozhodnutí Berlína vypovědět ruské diplomaty jeví jako více než sporné,“ uzavřela *ARD*.

Podle ruského prezidenta Vladimira Putina by Rusko mělo být připuštěno k vyšetřování, do té doby je těžké cokoli komentovat. Také si postěžoval na politiku zadržování Ruska, kterou podle něj prosazuje Západ. Opakující se obviňování Moskvy je vyvoláno tím, že Rusko se stává konkurentem Západu. „Zadržování je chybná politika, je třeba zahájit konstruktivní spolupráci, která prospěje všem. Každý už to začíná chápat.“ Jednostranné sankce problém jen zhoršují. „Až naši partneři uvidí, že jejich kroky škodí všem, že budou muset ruské zájmy respektovat, sankce skončí.“ Po 2. světové válce žijeme v období relativního míru, protože hlavní mocnosti dosáhly strategické rovnováhy, připomněl Putin a obvinil Spojené státy, že tuto paritu chtějí porušit. „Je čas zasednout ke stolu a vypracovat moderní schémata mezinárodní a evropské bezpečnosti.“ Rusko musí hájit své hospodářské i bezpečnostní zájmy, vždy ale přitom hledá kompromisy.

10. června

„Vyzýváme Rusko, aby přestalo se svým destabilizačním chováním, s podkopáváním demokratických systémů a podporou syrského režimu,“ praví se v dokumentu lídrů G7. Lídři prohlásili, že jsou připraveni podniknout dodatečná omezovací opatření proti Rusku. G7 podpořila rovněž Velkou Británii v tom, že za otravou v Salisbury stojí podle jejího názoru Moskva. Lídři se nicméně dohodli na pokračování spolupráce s Ruskem v překonání regionálních krizí a globálních výzev, které jsou v jejich zájmu. Jsou to bláboly, tvrdí Putin o kritice Ruska ze strany skupiny zemí G7. V této souvislosti připomněl kauzu otravy Skripalových, z níž Západ obviňuje Moskvu. „Pokud jde o destabilizující činnosti, tak stejně jako u některých dalších událostí všichni projevíli solidaritu s Londýnem ohledně známého případu v Salisbury, ale opět nebylo řečeno nic konkrétního. Vše se uvádí "s velkou mírou pravděpodobnosti" a solidarita tak vzniká na vratkém základě. Myslím, že je třeba skončit s veškerým tímto vynalézavým žvatláním a přejít ke konkrétním otázkám reálné spolupráce.“

11. června

Představitel Ruské federace při OSN Vasilij Nebenzja po výsledcích schůzky Rady bezpečnosti OSN vystoupil proti poskytnutí OPCW práva určovat viníky chemických útoků, což může mít záporný vliv na politické urovnání v Sýrii. „Doufám, že *(tito lidé)* konečně pochopí, že podkopávat *(autoritu)* OPCW a Rady bezpečnosti, je mimořádně nebezpečný vývoj událostí. Když ve svých plánech uspějí, může to vážně ovlivnit syrský politický proces.“ V průběhu neveřejných konzultací vyzdvihlo Rusko otázku nadcházející Konference OPCW. „Jedinou strukturou, která může určovat, kdo nese odpovědnost *(za použití chemických zbraní)* je Rada bezpečnosti OSN. OPCW ani Úmluva o zákazu chemických zbraní to dělat nemohou.“ Návrh Londýna na uspořádání zvláštního zasedání Konference smluvních států OPCW podpořilo přes 64 států. Konference se bude konat 26. a 27. června v Haagu.

15. června

Ruské velvyslanectví ve Spojených státech vyzvalo na Twitteru vládu USA: „Zveřejněte informace o novičoku! Zničte zásoby chemických zbraní!“

18. června

Podle *New York Times* někteří obyvatelé Salisbury začali pochybovat o verzi britské vlády, že se na otravě Skripalových podílelo Rusko. Nashromáždili hodně otázek, ale Londýn na ně nedává odpovědi a mlčí. Během prvních dnů po zprávě o otrávení Skripalových se zdálo, že

britská vláda vítězila v PR válce. Údaje průzkumu veřejného mínění ukázaly, že tři ze čtyř Britů byli relativně přesvědčeni, že Rusko se na incidentu podílelo. Pak Velká Británie ztratila kontrolu nad informacemi. Když britská vláda nic nesdělovala o průběhu vyšetřování, ruská vydání nabízela alternativní verze. Například, že Londýn sám objednal otrávení Skripalových, aby odpoutal pozornost od brexitu. Obyvatelé Salisbury se rovněž diví, že Rusko vydává určité verze a britská vláda na nic neodpovídá. Většinou věří vysvětlením Londýna, ale existují i takoví, kteří poukazují na velký počet otázek bez odpovědi. Mnozí jsou znepokojeni tím, kde a v jakém stavu je teď policista, který byl zasažen nervově paralytickou látkou, když se snažil Skripalovým pomoci. Od té doby, co byl propuštěn z nemocnice, se neobjevil na veřejnosti. Jiní se ptají, co se stalo s kachnami, které se scházely u toho místa, kde Skripalovi spadli. Existují podezření, že byly potichu zabity, ačkoliv vláda tvrdí, že prostě migrovaly. Někdo se také zajímá, proč některá místa, která Skripalovi navštívili ten den, byla uzavřena pro lidi a jiná ne. Někteří místní obyvatelé zdůrazňují, že mají pocit, že jim vnucují myšlenku o tom, že se Rusko podílelo na incidentu. Ale něco jim v tomto scénáři jakoby chybí. Ostatně takových je menšina. Obyvatelé Salisbury nekladou otázky, zvykli si věřit tomu, co jim sdělují. Důvěra Britů ke svým institucím se snižuje po válce v Iráku. Rusko v této situaci udělalo všechno možné, aby podkopalo důvěru Britů ke své vládě. Kreml si vybral za cíl utlačované vrstvy obyvatelstva, kapitalizoval mlčení západních vyšetřovatelů a naplnil vakuum alternativními teoriemi. Zrovna tímto Londýn vysvětluje pochyby Britů. Ale jak tvrdí paní Carryová, nikdy nečetla ruská média. Jiní zdůrazňují, že přepadení Skripalových nemohlo být operací ruské vlády, protože by to bylo nesouvislé a nedbalé píše *New York Times*.

19. června

V exkluzivním rozhovoru s Anne-Lene Laurénovou z *Hufvudstadsbladet* vypověděla mluvčí ruského ministra zahraničí Marija Zacharovová o ruském pohledu na kauzu Skripal. Zacharová si je dobře vědoma všech bývalých špiónů a oligarchů s vazbami na Rusko, kteří záhadně zemřeli ve Velké Británii. Nicméně, podle jejího názoru, jejich úmrtí vrhá stín, především na britské tajné služby. „Z velké části nevíme, co se stalo Litviněnkovi, Berezovskému, Patarkatsišviliovimu a velkému množství dalších lidí, kteří byli spojeni s Ruskem i britskou zpravodajskou službou. Po celou dobu mají problémy se srdcem a za nejasných okolností zemřeli. Berezovského znal celý svět a je ještě neznámo, co se s ním stalo. Jak je to možné?“ Podle jejího názoru by nebylo nic divného na tom, že Londýn nejdříve tyto lidi přijal na své území a pak je likvidoval. „Za prvé, proč je Britové vůbec přijali? V Rusku se Litviněnko i Berezovský podíleli na trestné činnosti. Londýn odmítá vydat víza obyčejným ruským občanům, kteří dodržují zákony, ale přijímá zločince, které pak používají pro politické účely. Jejich úkolem je být politickým uprchlíkem a říct každému, jak je Rusko hrozné. V Británii neustále hovoří o všech špatných věcech, které Rusko dělá. Ne o všech přírodních zdrojích, které Rusko poskytuje Evropě, ne o penězích, které Rusko investuje v Evropě - jen věčné hrozby Ruska. To je důvod, proč existují skandály týkající Berezovského, Litviněnka a všech těchto oligarchů.“ Nicméně Zacharová zdůraznila, že nemá nejmenší představu o tom, kdo skutečně otrávil Skripala. „Nevím, kdo to udělal. Z mé strany nebo ze strany nějakého jiného zástupce Ruska by bylo absolutně nezodpovědné a nesprávné mluvit o tom, kdo ho otrávil, neznaje důkazy. Jsme unaveni ze všech těchto lží a chceme se vyhnout chybným obviněním. Kromě toho ani nevíme, jestli byl opravdu otráven. Britové neposkytují žádné skutečnosti, takže nic nevíme. Naše agentury začaly vyšetřování a požadujeme setkání se Sergejem a Julijí Skripalovými. Ale nebyla nám taková možnost dána. Nevíme, kde jsou, ani nevíme, jestli jsou ve Velké Británii.“ Zacharová také pochybuje, že se Skripalovi nechtějí setkat se zástupci ruské strany ze strachu o svůj život, a připomněla,

že je celou dobu chrání britská tajná služba. Podle ní, pokud nemohou zaručit jejich ochranu, měli by být všichni propuštěni.

Ať už je to jakkoliv poukázala na to, že Londýn neposkytl přesvědčivé důkazy ke svým obviněním. „Všechna obvinění Spojeného království na naši adresu vycházejí ze tří předpokladů. Číslo jedna: "Rusko mělo důvod spáchat tento zločin." Ale tady něco nesouhlasí. Skripal špehoval pro Británii, byl chycen a byl odsouzen. Jinými slovy, kdyby se ho Rusko chtělo zbavit, mohlo by to snadno udělat, když byl v ruském vězení. Poté, co Skripal odešel do Velké Británie, jeho dcera zůstala v Moskvě. Mohl by profesionální špión dovolit své dceři zůstat v Rusku byt' na jednu vteřinu, kdyby tu byla v nebezpečí?“ Rovněž poukázala na to, že předtím, než došlo ke skandálu s incidentem v Salisbury, se Rusko zajímalo o zlepšení vztahů se Západem. „Snažíme se zlepšit vztahy se všemi západními zeměmi po krizi, do něhož nás Západ vtáhnul. Zhoršení situace nepatří do našich zájmů. Za druhé, Velká Británie trvá na tom, že Rusko je jediná země, kde se vyráběl novičok. To je absolutní lež. Tuto látku může vyrábět a vyrábí téměř 20 zemí. Řekli jsme, že by to mohla být Česká republika a Švédsko, které měly k tomu všechny možnosti. Odpovědi byly vzrušené protesty. A pak se ukázalo, že Praha oficiálně prohlásila, že má tuto výrobu. Za třetí, ve své době Theresa Mayová a Boris Johnson uvedli, že britská laboratoř Porton Down dokázala zjistit, která země vyráběla tento plyn. Ale pak Porton Down oznámil, že neví, odkud tato látka pochází. Britští vůdci okamžitě začali vymazávat své vlastní připomínky.“ Podle Zacharovové v tomto případě klade Západ špatné otázky. „Nikdo na Západě neklade otázku: proč potřebujeme tuto krizi? Aby bylo ruské ministerstvo zahraničí nuceno to neustále komentovat? Aby nám méně věřili v Sýrii? Abychom byli v očích celého světa ponižováni?“

Zacharovová si však plně uvědomuje, proč Švédsko reagovalo tak ostře, když se Moskva náhle zmínila o této zemi v souvislosti s otravou Skripala. „Pokud zjistíte, že nervové paralytický plyn je produkován v sousedním domě, pak vyjdete na ulici, uskutečníte shromáždění proti NATO nebo vstupu země do této aliance.“ Rovněž nesouhlasí s názorem, že Rusko obviňuje všechny ostatní země, aby se vyhnulo pozornosti. „Tvrdíme, že všechna obvinění proti nám jsou bezpředmětné. Mluvíme o tom, že jiné země mohou produkovat novičok, protože Británie tvrdí, že to dokážeme jen my.“ Zacharovová popsala Británii jako starou říši s imperialistickými zájmy. Tato charakteristika, podle Laurénové, se přitom často uplatňuje na samotné Rusko.

28. června

V předvečer mimořádného zasedání Konference smluvních států Úmluvy o zákazu chemických zbraní v Haagu bylo schváleno rozšíření mandátu OPCW, který byl navržen Spojeným královstvím. Umožňuje OPCW určovat pachatele chemických útoků. Spojené království a její partneři podplatili některé členy OPCW při hlasování o rozšíření mandátu, uvedla mluvčí ministerstva zahraničí Marija Zacharovová. „Toto rozhodnutí považujeme za nelegální. Musíme konstatovat, že při jeho přijetí konference zúčastněných států překročila rozsah svého mandátu.“ Podle Zacharovové se v důsledku politické manipulace, stejně jako přímého úplatkářství a otevřeného vyděračství ze strany Londýna a dalších zemí, podařilo přijmout odíózní návrh řešení.

30. června

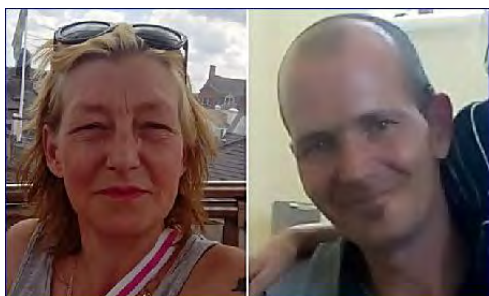
V rozhovoru pro *Channel 4 News* ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov připustil, že britská vláda úmyslně skryla důkazy o otravě Skripalových. Podle něj tento incident dovolil Londýnu řídit politiku Evropské unie proti Moskvě. Lavrov připomenul, že během posledních deseti let ve Velké Británii zemřelo asi 10 ruských občanů a ve všech případech bylo vyšetřování drženo v tajnosti. „Upřímně řečeno, pokud máte zájem o zjištění důvodů smrti, jak říká moudrost: najděte toho, pro koho je to výhodné. A Velká Británie rozhodně získala politický

prospěch z toho, co se děje.“ Podle Lavrova se rozvíjí zajímavá situace. Země, která se chystá vystoupit z Evropské unie, určuje její politiku vůči Rusku. „Můžeme si připomenout, jak Britové běhali po všech hlavních městech a vyzývali je, aby vyhnaly ruské diplomaty. A právě tak to udělaly. Většina, někteří ne. Později jsme se soukromě ptali těch, kdo se připojili k této britské akci, zda jim tedy kromě veřejného prohlášení Londýna byly ukázány nějaké důkazy. Odpověděli nám, že ne. Ale řekli, že jim bylo slíbeno, že později v průběhu vyšetřování dostanou další fakta.“

3. července

Atentátníci, kteří otrávilí Skripalovy, byli dva a po útoku s největší pravděpodobností uprchli do Ruska. S odvoláním na zdroje ze Scotland Yardu to napsal přední britský bulvární deník *The Sun*. Muži, kteří Skripalovým usilovali o život, jsou podle listu pod ochranou ruského prezidenta Vladimira Putina. Dvojice atentátníků podle deníku Británii opustila 5. března ráno, čtyřicet hodin po spáchání útoku. Jejich jména britský list neuvádí a Scotland Yard věc nechce komentovat.

4. července

Dawn Sturgessová a Charlie Rowley

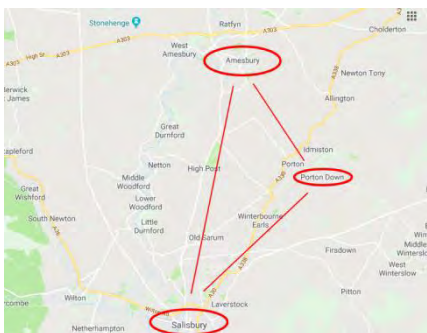
Muž a žena, 44letá Dawn Sturgessová, a její 45letý partner Charlie Rowley, byli nalezeni v bezvědomí v ulici Muggleton Road nedaleko nových domů v Amesbury v sobotu večer 30. června. (*Amesbury se nachází zhruba 13 kilometrů severně od Salisbury*). V sobotu odpoledne se zúčastnili s mnoha dalšími lidmi zábavného rodinného dne v amesburské baptistické církvi. Její tajemník Roy Collins řekl *BBC*, že „nikdo jiný netrpěl projevy nemoci. Nebyly žádné další zprávy o jiných incidentech. Všichni jsme zcela zmateni a šokováni - samozřejmě vzhledem k událostem v Salisbury“. Policie oznámila, že: „Záchránná služba byla zavolána do Muggleton Road v Amesbury v sobotu večer poté, co tam byli nalezeni v bezvědomí muž a žena, oba čtyřicátníci. Aktuálně jsou léčeni pro vystavení neznámou látkou v oblastní nemocnici v Salisbury. Oba jsou v kritickém stavu“. Nemocnice je i přes mimořádnou událost nadále otevřená pro veřejnost, úřady však obyvatele upozornily, že v regionu bude zvýšená policejní přítomnost. Původně se předpokládalo, že jejich stav je zřejmě následek užití heroinu či kokainu z kontaminované dávky. Jenže nové informace ukázaly, že testy na drogy byly negativní. Lékaři kontaktovali policii, ta zalarmovala ministerstvo zdravotnictví, tajnou službu MI5 a protichemickou jednotku z Porton Downu. Policie uzavřela v Amesbury celé bloky a ulice, na místě jsou rozmístěny protichemické jednotky a britská armáda. Vzorky látky byly odeslány do vojenské laboratoře v Porton Downu. Komisař Angus Macpherson řekl: „Není důvod si myslet, že je to spojené se záležitostmi z posledních měsíců“. Vyšetřování případu převzala dnes protiteroristická jednotka. Ráno se kvůli kauze sešel vládní výbor pro krizové situace a průběžně jsou o vývoji vyšetřování informováni ministři vlády v čele s premiérkou Theresou Mayovou.

„Wiltshirská policie a její partneři večer vyhlásili stav vážného incidentu poté, co se ukázalo, že dva lidé v Amesbury mohli být vystaveni neznámé látce. Řada míst v Amesbury

a Salisbury byla z bezpečnostních důvodů uzavřena policií, i když ještě není jasné, zda se dvojice stala terčem zločinu.“ O dvojici z Amesbury, u které se uvádí, že příležitostně užívá drogy, přitom není nic známo o tom, že by měla nějakou spojitost s Ruskem či tajnými službami. Kvůli vyšetřování uzavřela policie několik lokalit, kde se přiotrávený pár pohyboval: jednak dům v ulici Muggleton, drogerii v centru Amesbury, stejně jako baptistické centrum s kostelem ve stejné obci, kde se oběti zúčastnily místní slavnosti. Na té byly zhruba dvě stovky lidí, z nichž nikdo následně nehlásil podobné zdravotní potíže. Uzavřen byl také park královny Alžběty v nedalekém Salisbury. Anglická zdravotnická služba předtím uvedla, že případ nepředstavuje zatím významné zdravotní riziko pro veřejnost. Toto stanovisko bude průběžně přehodnocováno v závislosti na dostupných informacích, dodal nicméně mluvčí služby. *The Sun* napsal, že vedoucí bezpečnostní činitelé se obávají, že přiotrávená dvojice z města Amesbury mohla být zasažena stejnou látkou jako Skripalovi. Lékaři zjistili, že oba vykazují podobné příznaky otravy. Scotland Yard v prohlášení podle listu *Daily Telegraph* uvedl: „Jak byste předpokládali vzhledem k nedávným událostem v Salisbury, policisté z protiteroristické jednotky pracují na vyšetřování incidentu v Amesbury společně s kolegy s wiltshirské policie“. Zajímavé jsou informace svědků, co se dělo v celé oblasti. Bylo sděleno, že si lidé mají zavřít okna kvůli úniku plynu a nemají vycházet. Lidem ale bylo podezřelé, že nikde nejsou vidět dodávky britských plynáren, ale místo nich se v ulici objevili vojáci a lidé v zelených bio-hazard oblecích protichemické a biologické ochrany. Na britských fórech začínají prosakovat informace, že britské tajné službě dezertoval agent MI5, který rozmisťuje v okolí nervové látky, čímž vydírá britskou vládu, aby mu převedla určitou sumu.

Dnes večer šéf protiteroristické policie Neil Basu potvrdil, že látkou, kterou byli Rowley a Sturgessová otráveni, byl stejně jako v případě Skripalových novičok. Zdůraznil, že zpravodajské informace nenavštěvují tomu, že by byla dvojice vystavena působení jedu úmyslně. Neví se ani to, jak se k nim látka dostala. „V této fázi zatím není jasné, zda byl spáchán zločin,“ uvedl na tiskové konferenci Paul Mills, zástupce policejního velitele v hrabství Wiltshire. Podle policie se nikdo další vykazující stejné symptomy zatím neobjevil. Ve čtvrtek 5. července se bude wiltshireským případem zabývat vládní krizová komise v čele s ministrem vnitra Sajidem Javidem.

Ruský senátor Alexej Puškov označil nový incident s otravou lidí v anglickém Salisbury silnou ranou do kauzy Skripal. „Salisbury vypadá jako prokleté místo. Další dva byli otráveni neznámou látkou. A opět hovořit o "ruce Moskvy" je prostě směšné. Něco není v britském království v pořádku.“ Další případ otravy v Salisbury svědčí o tom, že britské tajné služby pokračují ve zkoušení toxických látek na lidech - první byla provokace v kauze Skripal, řekl dnes senátor Igor Morozov, veterán Služby zahraniční rozvědky. Vyjádřil přesvědčení, že všechny případy otrav v Salisbury jsou spojeny s únikem z chemické laboratoře v Porton Downu. „Jak laboratoř vyráběla a zkoušela pokusné série toxických látek, tak v tom bude i pokračovat. Džin už je vypuštěn z láhve.“ Podle jeho názoru bude k otrávám lidí docházet s určitou frekvencí a dostane se to na úroveň už ne politických, ale kriminálních vyřizování účtů. Podle Morozovových slov premiérka Theresa Mayová bude velmi litovat, že se nechala v této kauze vést tajnými službami. Tajným službám se to zalíbilo, uviděly, jak to funguje v praxi. „Už je to byznys, je to zboží, které je možné prodávat na černém trhu. Do tohoto procesu jsou zataženy tajné služby, vědci, vojáci, všichni, kteří se účastní vyvíjení toxických látek.“ Zdůraznil, že vše tajné bude odhaleno a svět bude otřesen, až se dozví pravdu. Je přesvědčen, že tato činnost je nebezpečná nejen pro Velkou Británii, ale i pro Evropu, pro celý svět.

Chemický trojúhelník Salisbury, Amesbury, Porton Down

5. července

„Obdržel jsem výsledky testů z (vojenské laboratoře) v Porton Downu, které ukazují, že dva lidé byli vystaveni působení nervového plynu novičok,“ řekl novinářům Neil Basu. Policisté se nyní snaží zjistit, jak se britský pár do kontaktu s jedem mohl dostat. Případ již od rána detailně sleduje i vláda v čele s premiérkou Theresou Mayovou. Basu dodal, že zatím není možné potvrdit, že novičok byl stejné šarže jako ten, který byl použit k otrávení Skripalových. Nicméně právě možnost, že spolu oba případy souvisejí, se nyní policisté rovněž snaží prošetřit. Do vyšetřování případu byla zapojena stovka jeho mužů a pomáhají jim i další policisté z hrabství Wiltshire.

Podle *Reuters* náměstek britského ministra vnitra pro bezpečnost Ben Wallace uvedl, že podle předběžných údajů Moskva nemá nic společného s otravou dvou britských občanů ve městě Amesbury. „Na základě důkazů, které jsme měli v momentě útoku na Skripala, znalosti, že oni vyvinuli novičok a prozkoumávali programy vražd v minulosti, měli motiv, formu a státní politiku, tak bychom stále s velmi velkou jistotou předpokládali, že ruský stát byl za původním útokem. Vyšetřovací verze je taková, že se jedná o oběti následků předchozího útoku či něco jiného, ale ne to, že by byli přímo terči. To by se mohlo změnit.“ Vyzval Rusko, aby poskytlo detailní informace k březnovému útoku nervově paralytickou látkou novičok na Skripalovy. „Ruský stát by tuto špatnost mohl napravit, mohli by nám říci, co se stalo, co udělali a zaplnit některé významné mezery, které se nyní snažíme vyjasnit. Oni jsou ti, kdo mohou doplnit klíčová vodítka k tomu, aby lidé byli v bezpečí.“

Večer britský Scotland Yard oznámil „Po nových testech nyní víme, že byli vystaveni nervové látce po manipulaci s kontaminovaným předmětem“. Proti prvnímu případu z letošního března, kdy byli zasaženi Skripalovi, to tak nyní podle britských médií vypadá spíše na nešťastnou náhodu než na cílený útok. Podle britského ministra vnitra Sajida Javida přišel pár do styku s nervovou látkou jinde než v místech, která byla dekontaminována v rámci vyšetřování otravy Skripalových. Expert na chemické zbraně Hamish de Bretton-Gordon agentuře *AFP* řekl, že šlo nejspíš o velmi malý obal, například injekční stříkačku či lékárnickou nádobku. Podle agentury *AFP* ale přítel nyní otrávené dvojice Sam Hobson řekl, že pár strávil den před upadnutím do kómatu v Salisbury. Podle zpřesněných informací byla z domu v Amesbury nejdříve do nemocnice převezena Dawn Sturgessová, o několik hodin později také Charlie Rowley. Sam Hobson vypověděl, že po převozu Sturgessové šel s Rowleym do lékárny vyzvednout léky na předpis a po návratu začali plánovat návštěvu nemocnice. Rowley se ale najednou začal chovat zvláště, začalo mu být velké horko, potil se, zrudly mu oči a z úst mu odkapávaly sliny, tak mu zavolaal záchranku. Sturgessová podle médií žila na ubytovně v Salisbury, ubytovnu již policie evakuovala. Šéf anglické zdravotnické služby vyzval obyvatele, aby se nedotýkali cizích předmětů. Britská premiérka Theresa Mayová slíbila, že policie prohledá každý kout, aby tento nový velmi znepokojivý případ otravy objasnila.

Britský ministr vnitra Sajid Javid uvedl, že dva britští občané, kteří byli o víkendu nalezeni v bezvědomí v Amesbury, byli otráveni stejným typem látky jako v březnu Skripalovi. Ministr ráno předsedal jednání vládní krizové komise o nejnovější otravě nervovou látkou v Británii. „Nechceme dělat ukvapené závěry, ale pokud se prokáže, že ruský stát je zodpovědný i za tento incident, pak samozřejmě zvážíme další postup,“ sdělil v dolní komoře parlamentu. Také řekl, že Rusko musí vysvětlit, co se přesně stalo. Z jeho projevu ale nevyplývá, zda tím míní nejnovější incident. „Stejně jako jsme to udělali minule, i nyní se poradíme se svými zahraničními partnery ohledně posledního vývoje. Oči celého světa směřují nyní k Rusku, a to nejen kvůli mistrovství světa ve fotbale. Je načase, aby ruský stát vysvětlil, co se přesně stalo.“ Podle poslance Richarda Benyona Rusko v souvislosti s tímto incidentem spustí dezinformační kampaň. Benyon se zeptal Javida, zda britská vláda zajistí, že se lidé dozvědí pravdu. Britský ministr vnitra s poslancem souhlasil a řekl, že to zajistí. Javid také uvedl, že na vyšetření nynější otravy dvou britských občanů pracuje 100 detektivů protiteroristické jednotky.

Předseda branného výboru ruského parlamentu Vladimir Šamalov podle agentury *RIA Novosti* řekl, že Britové by měli při vyšetřování nového případu otravy nervově paralytickou látkou požádat o pomoc ruské odborníky. Rusko ale žádnou žádost Londýna neeviduje. „Není mi nic známo o nějakých výzvách,“ uvedl mluvčí ruského prezidenta Vladimira Putina Dmitrij Peskov. Připomněl, že pokud jde o Salisbury, Rusko Británii navrhovalo provést společné vyšetřování této události, ale nedostalo se mu žádné odpovědi. „Ty výzvy se bohužel vstřícnosti nedočkaly.“ „Místo spolupráce dal Londýn přednost kalení vod, mlžení a zastrašování svých vlastních obyvatel,“ přidala se ruská ambasáda v Londýně. Mluvčí ruského ministerstva zahraničí Marija Zacharovová vyzvala britskou vládu, aby přestala intrikovat a pouštět se do špinavých her.

„Tehdy použitý novičok byl velmi čistý, což zvyšuje jeho trvanlivost,“ řekl agentuře *DPA* expert na chemické zbraně Ralf Trapp. Podle něj proti Skripalovým byla použita vysoce čistá látka pocházející z laboratoře, která proto může být účinná i několik let. Rowley a Sturgessová mohli nevědomky přijít do kontaktu s věcí, v níž byl novičok přepravován. „Zatím je to jen možný scénář. Stále chybějí fakta.“

6. července

Rusko nemusí dávat jakékoliv vysvětlení incidentu v Salisbury, Rusko dosud neobdrželo žádné informace, kromě obvinění, uvedl pro *RIA Novosti* místopředseda výboru pro obranu Dumy Jurij Švytkin. Včera náměstek ministra vnitra Ben Wallace řekl, že požádal Rusko, aby poskytlo informace o incidentu v Salisbury a čeká na telefon z ruské strany. „Rusko není stranou, která se musí omlouvat. Nemáme žádnou vinu, žádné důkazy nebyly předloženy, s výjimkou tvrzení, která mají charakter píárka. Proto bychom, podle mého názoru, neměli poskytovat žádné vysvětlení, a naopak požadujeme, aby nás připustili k vyšetřování.“ Rovněž náměstkovi doporučil, aby se postaral o bezpečnost občanů země a cizinců, kteří do ní přijeli. Mluvčí ruského ministerstva zahraničí Ruska Marija Zacharovová v této souvislosti během týdenního briefingu vyzvala vládu Velké Británie, aby zastavila intriky s chemickými otravnými látkami. „Vyzýváme vládu Theresy Mayové, aby zastavila intriky a hry s chemickými jedy a přestala bránit vyšetřování toho, co se stalo s ruskými občany ve Velké Británii.“

Britský pár zasažený novičokem se nemohl otrávit v otevřeném prostoru, uvedla *BBC* s odvoláním na informace nejmenovaného vládního vědce. Jed by se na předmětu, který by byl vystaven dešti a slunečnímu záření postupně rozpadal. Tuto hypotézu podpořil další vývoj ve vyšetřování: vyšetřovatelé v izolačních kombinézách dnes provedli prohlídku ubytovny pro bezdomovce v Salisbury, která byla předtím evakuována a v níž bydlela otrávená

Sturgessová. Odborníci tvrdí, že tekutina novičoku o objemu sněhové vločky stačí k zabíjení člověka během několika minut. Vystopovat takové malé množství jedovaté látky je tak velmi obtížné. Vyšetřovatelé se nejprve domnívali, že by se žena mohla otrávit kvůli svému partnerovi Charlie Rowleyemu. Jeho známí ho popisují jako sběratele odpadků, který prohledával koše s nadějí, že najde něco užitečného pro sebe ke zpeněžení. Tak se mohla do jeho rukou dostat vyhozená ampule, která mohla obsahovat novičok, použitý při březnovém útoku v Salisbury proti Skripalovým. Zdá se ale, že tato hypotéza je mylná. Nenadálá průtrž mračen pravděpodobně zachránila Skripalovy před smrtí. Informovaly o tom noviny *The Sun* s odvoláním na vysoce postavený zdroj z řad britských bezpečnostních služeb. Podle novin byla smrtelná dávka nervově paralytické látky nanesena na kliku dveří domu Skripalových. Několik minut předtím, než Skripalovi dveře otevřeli, se však ve městě spustil liják, který značnou část látky A-234 smyl a zeslabil tak její dopad. „Popravdě řečeno, měli jsme štěstí. Nebýt deště, Skripal by určitě zemřel a Julija nejspíš také,“ uvedl zdroj novin.

7. července

Nejviditelnějším motivem atentátů v Salisbury a Amesbury je snaha očernit Putina, napsal pro *The Guardian* pozorovatel Simon Jenkins. Podle novináře úplná absence důkazů, která by ukazovala na zapojení Moskvy do případu, ale nevádí britským ministrům vznést obvinění, a vyzvat Rusko k odpovědnosti. „Vypadá to, že jsem poslední žijící člověk, který neví, kdo otrávil čtyři lidi ve Wiltshire. Říkají mi, že pouze Rusové měli přístup k jedu známý jako novičok - i když britská výzkumná laboratoř Porton Down, která se nachází v blízkosti zlověstné scény, zjevně o něm mnohé ví. V každém případě to řeknu znovu: nic nevím. Přemýšlím, zda můžeme pochopit, proč by si Kreml přál úmrtí takového člověka, jako bývalý špión Sergej Skripal a jeho dcery. Ale proč takové zpoždění a proč v rámci přípravy na takovou zpolitizovanou akci, jako je mistrovství světa v Rusku?“ Je to už čtyři měsíce od zločinu, ale Skripalovi jsou stále odříznuti od světa a jsou v tajném úkrytu. Ve stejné době Theresa Mayová neustále obviňuje Rusko: nazvala incident v Salisbury odporným a nechutným a MI5 zaznamenala hrubé porušení mezinárodního práva. „Níc méně když člověk nic neví, nevidím diplomatickou nebo jinou výhodu v neopodstatných soudech v této věci.“ Co se týče incidentu v Amesbury, situace je ještě zamotanější - ta se spíš mění na jakousi „komickou bezpečnost“. „Tato dvojice, schmátla chemickou látku z prvního místa činu osm mil od Amesbury? Byla nová otrava pokusem odklonit pozornost od předchozí? Nebo je to mazaný plán, jehož účelem je ukázat, že novičok můžete dostat ve všech koutech u vašeho místního přítele-dealera? Nebo má jedna z obětí, Charlie Rowley, přítele v Porton Downu? Kdo to ví? Vzhledem k tomu, že nemám žádné odpovědi na tyto otázky, nevidím důvod, proč dát průchod zastrašovací politice. Můžu otevřít přední dveře a po tom si neumývat ruce. Mohu s jistotou navštívit Wiltshire a nadšeně prohlížet věž katedrály Salisbury. A mohu obdivovat v Amesbury pozůstatky lučištníka z doby bronzové. Tam, kde není poznání, je záchrana v nevědomosti.“ Podle novináře se toto prohlášení, zdá se, nevztahuje na britské ministry, pro něž neznalost není dostatečným důvodem k mlčení. Zejména ministři Sajid Javid a Ben Wallace řekli, že ruská vláda má na čase, aby vysvětlila, co se přesně stalo. Avšak vzhledem k tomu, že Moskva tvrdošíjně popírá, že má k tomu jakýkoliv vztah, je obtížné si představit, jak by Rusko mohlo něco vysvětlovat. Zdá se, že by tři měsíce po atentátu na Skripalovy mohli ministři předložit důkazy na podporu obvinění. „Já nevím, jaké může mít Kreml důvody pro vraždu v cizí zemi v době přípravy - nemluvě o provedení - sportovní akce, která má velký význam pro ruský nacionalismus. Nejviditelnější důvod pro tyto útoky, bezpochyby, může být pokus očernit ruského prezidenta Vladimira Putina provedený jeho nepřáteli než přáteli a spolupracovníky. Ale opakují: nic nevíme.

V tomto momentě, pokračuje autor, vidíme jen to, že všechny tyto události se používají jako nástroj nové mezinárodní politiky. Vidíme urychlené úsudky nastavené zpravodajskou

agendou. Vidíme, jak jsou vraždy a teroristické útoky využívány k získání politických bodů. Sociální sítě a falešné zprávy se používají jako zbraně. Totéž platí pro sportovní události. Poslední bod je nejvíce výmluvný. Říkat, že politika nemá místo ve sportu je to samé jako boj proti korupci a podvodům. Samotná fráze mezinárodní sport se prostě považuje za politiku. Jak říká vojenský teoretik Carl von Clausewitz, takové události jsou pokračováním války jinými prostředky. Existuje však východisko z této situace. Dokud se prodíráme bažinou novičoku bez jediného důkazu v ruce, musí být případy považovány za trestné činy místního významu. Měly by být odděleny od velké politiky a sportu. Touto záležitostí by se měla zabývat wiltshirská policie a její poradci, zdůraznil Jenkins. „Jestli nakonec nic nenasvědčí tomu, že se Moskva podílí na těchto otravách, tím většími hlupáky zůstanou politici. Pokud by tato otrava skutečně byla součástí ruského spiknutí, pak po předložení důkazů nastane čas na vyjádření oprávněného hněvu. Dokud se to nestane, tak bych vám rád doporučil tenis,“ dodal Simon Jenkins.

The Daily Mail napsal, že Sturgessová a Rowley onemocněli poté, co našli v saliburském parku Královny Alžběty ampuli, nádobku nebo injekční stříkačku, kterou použili útočníci proti Skripalovým. Oba nálezce 24 hodin poté v Rowleyho bytu v nedalekém Amesbury postihly halucinace a z úst jim vyrazila pěna. Nejprve hospitalizovali Sturgessovou a o několik hodin později partnera. Podle názoru jednoho vládního vědce by se jed v otevřeném prostoru vlivem deště a slunečního záření postupně rozpadl, jiní experti ale tvrdí, že se jed nerozloží. Pár měl největší koncentraci látky na rukou, což by znamenalo, že mohli být kontaminováni předmětem, kterého se dotkli. Podle britského ministra vnitra Sajida Javida je silnou pracovní tezí, že dvojice narazila na jed na místě, které po útoku na Skripalovy nebylo dekontaminováno. Britský policista, který se v sobotu 7. července podrobil preventivnímu vyšetření, novičoku vystaven nebyl. Policista byl převezen ke speciálnímu vyšetření v Salisbury poté, co předtím navštívil nemocnici ve zhruba 65 kilometrech vzdáleném Swindonu s žádostí o konzultaci v souvislosti s případem z nedalekého Amesbury.

8. července

Dawn Sturgessová večer zemřela. Oznámila to britská policie s tím, že případ vyšetřuje jako vraždu. Její partner zůstává podle médií v kritickém stavu v nemocnici. „Je to šokující a tragická zpráva. Dawn po sobě zanechala rodinu, včetně tří dětí, a naše myšlenky a modlitby jsou v této mimořádně těžké době s nimi,“ řekl Neil Basu. Ředitelka nemocnice v Salisbury Christine Blanchardová dala najevo hlubokou lítost z úmrtí pacientky. „Personál v saliburské okresní nemocnici pracoval neúnavně, aby zachránil Dawn. Dělali, co mohli.“ Vyzdvihla, že personál je vysoce kvalifikovaný. Podle matky Dawn Sturgessové dceru postihlo srdeční selhání a tělo nebylo po letech alkoholismu a užívání drog dostatečně silné na to, aby to uneslo. „Ani Charlie na tom není dobře. Možná (*mu zbývá*) několik málo dnů. Nedostane se z toho, při životě jej udržují jen přístroje.“

Scotland Yard dále oznámil, že do vojenské laboratoře v Porton Downu poslal k analýzám dodávku, v níž spolu s dalšími třemi muži jel Rowley. Jeho spolucestující byli podrobeni testům, které ovšem ukázaly, že do kontaktu s novičokem nepřišli. Britští vyšetřovatelé zatím nemohou potvrdit, že otrávení v Amesbury přišli do kontaktu s toutéž směsí, která byla v březnu použita na Skripalovy. Tato teze ovšem zůstává hlavní vyšetřovací linií. Úmrtí Sturgessové dokládá, že žena byla vystavena velké dávce jedu. Vyšetřovatelé se nyní snaží zjistit, jak se zasažený pár dostal do styku s látkou, která byla použita při útoku na Skripalovy před čtyřmi měsíci, píše agentura *Reuters*. Vyšetřování se účastní na sto policistů. Britská premiérka Theresa Mayová řekla, že je zděšena a šokována úmrtím, které následuje po otravě Sergeje Skripala a jeho dcery Julije.

Večer tiskový mluvčí Scotland Yardu uvedl pro britský tisk, že „Oba dva měli ruce doslova upatlané od novičoku, našli jsme chemickou látku na jejich prstech, dlaních, mezi prsty, kontaminace byla vysoká. Předpokládáme, že našli injekční stříkačku se zbytky novičoku, anebo drželi v rukách nějakou ampulku. Nevíme, kde k tomu přišli. Víme, že byli nedávno na návštěvě v Salisbury, takže je pravděpodobné, že tam někde mohli najít odhozenou stříkačku s novičokem, kterou pachatelé odhodili po útoku na Sergeje Skripala a jeho dceru. Dawn Sturgesová zemřela na srdeční zástavu, stav jejího přítele Charlese Rowleyho zůstává kritický“. Britská policie tak znovu změnila verzi toho, jak se oba dva vlastně nakazili. Minulý týden vyšetřovatelé s jistotou informovali, že se nakazili z nalezené injekční stříkačky, ve které byly zbytky novičoku. Britská veřejnost tuto verzi vzápětí začala zpochybňovat, protože ve Velké Británii mají drogově závislí s registrací přístup ke zdrojům injekčních stříkaček zdarma od britského ministerstva zdravotnictví. Všichni tito závislí vědí, že použité stříkačky jsou spolehlivým zdrojem AIDS, žloutenky a transportují stopová množství cizí infikované krve do uživatele, který stříkačku i s jehlou použije po prvním narkomanovi.

9. července

Mluvčí Scotland Yardu dodal, že vyšetřovatelé zatím nejsou v pozici prohlásit, zda nervový jed pochází ze stejné výrobní dávky jako ten, jemuž byli vystaveni Skripalovi. Podle mluvčího se spojení obou případů komplikuje. „Zatím není důkaz, že (*Sturgessová a Rowley*) navštívili jakékoli z míst, která se dekontaminovala po pokusu o vraždu Sergeje a Julije Skripalových v březnu.“ Vazbu obou případů naznačil i policejní komisař z Wiltshire Angus Macpherson: „Paní Sturgessová byla nevinnou občankou. Měla mít možnost vést svůj život. Místo toho se stala nevědomou obětí bezprecedentního mezinárodního incidentu“. Britské ministerstvo zdravotnictví uvedlo, že nebezpečí pro veřejnost zůstává nízké. Ministr vnitra Sajid Javid sdělil poslancům, že smrt Sturgesové jen posiluje naše odhodlání zjistit, co se přesně stalo a kdo za tím stojí. Přestože Neil Basu nedokázal potvrdit, že toxická látka, kterou byla otrávena Sturgessová, je stejná, jaká byla údajně použita při útoku proti Skripalovým, ministr obrany Velké Británie Gavin Williamson z události obvinil Rusko. Podle agentury *Reuters* na otázku, zda Británii hrozí nebezpečí po smrti Sturgessové, uvedl, že Rusko provedlo útok na britské půdě, který měl za následek smrt britské občanky.

Podle *The Daily Mail* lékaři Rowleyho příbuzným řekli, že mu zůstává jen několik dnů života. Ředitel britského úřadu pro veřejné zdraví profesor Paul Cosford řekl *BBC*: „Jako prevenci stále veřejnosti doporučujeme, aby nezvedali žádné podivné předměty, jako jsou jehly nebo nezvyklé nádoby“. Dodal, aby si lidé, kteří se mezi 29. červnem večer a 18.30 hodin následujícího dne pohybovali na pěti místech včetně baptistického kostela, ulice Muggleton Road v Amesbury, kde byl pár nalezen v bezvědomí, a v salisburském útulku pro bezdomovce, vyprali šaty v pračce, a pokud byly vyčištěny chemicky, aby je uchovávali ve dvojitě dobře zajištěném obalu. Craig Pattenden, přítel obětí v britském Amesbury, sdělil podrobnosti incidentu. „Naposledy jsem viděl oběti otravy v pátek 29. června večer v autobuse, který jel ze Salisbury do Amesbury. Jsem jeden z posledních, kdo je před incidentem potkal. Vypadali dobře. Charley se zdál trochu podnapilý, ale byl pořád omámený, často bral heroin a kokain. Všechny symptomy otravy se projeví až v sobotu.“ Podle něj se jako první otráвила Sturgessová. „Měla konvulze, z úst jí tekla pěna. Charley se jí snažil pomoci, udělal jí srdečně plicní resuscitaci, ale nakonec se nakazil sám. Oběma tekla z úst pěna, zornice se zúžily tak, že je téměř nebylo vidět. Mluvili nesouvisle. Sdělil mi to můj přítel Sam, který je tento den viděl.“ Podle jeho názoru neměla tato otrava nic společného s drogami. Domnívá se, že zdrojem nákazy mohl být nedopalek cigarety, který žena zvedla ze země. „Určitě je otrávil nervově paralytickou látkou. Myslím, že zdrojem nákazy bylo to, co Don zvedla na ulici, buď nedopalek cigarety, nebo nějaká nádoba.“

Moskva vyjádřila nad smrtí Dawn Sturgessové lítost. Ale vinit z ní Rusko by bylo absurdní, uvedl mluvčí Kremlu Dmitrij Peskov. Situace podle něj představuje nebezpečí pro celou Evropu. „Je nám líto smrti britské občanky a nadále jsme hluboce znepokojeni výskytem toxických látek na území Británie. Představují tím nebezpečí nejen pro Brity, ale i pro ostatní Evropany.“ Moskva bude vyžadovat od Londýna důkaz o zapojení do této otravy. Uvedl to pro list *Izvestija* stálý zástupce Ruska v OPCW Alexandr Šulgin. Diplomát popřel, že by Spojené království oznámilo incident OPCW. Současně poznamenal, že Rusko nabídlo pomoc při vyšetřování případu, ale britská strana všechny návrhy arogantně odmítla. Šulgin rovněž nevyloučil, že tento incident souvisí se Světovým pohárem ve fotbale 2018 a připomněl i summit prezidentů Ruska a Spojených států Vladimira Putina a Donalda Trumpa v Helsinkách. „Je těžké zbavit se myšlenky, že to všechno bylo naplánováno a úmyslně se hodilo, aby se zhoršila mezinárodní situace a poškodila důvěryhodnost Ruska a jeho vztahů s ostatními zeměmi.“ Největší podezření vyvolává jen 5 km vzdálená chemická laboratoř v Porton Downu, která je národní referenční laboratoří pro výzkum chemických a biologických látek. Salisbury a Amesbury jsou od Porton Downu vzdáleny jen pár kilometrů a britská policie nově uvádí, že obě oběti mají ruce doslova upatlané od novičoku. Pokud by byli oba vystaveni takovému množství novičoku, že by ho měli na rukách, potom by smrt nastala do několika desítek vteřin, nejpozději do 3 minut. Jenže v případě obou Britů tomu tak nebylo, chodili po městě už v době, kdy jim bylo nevolno, a v nemocnici leželi 3 dny s podezřením na předávkování drogami, než se diagnóza změnila.

10. července

Charlie Rowley nabyl večer vědomí. Oznámila to nemocnice v Salisbury. „Konstatovali jsme mírné, ale významné zlepšení stavu Charlieho Rowleyho. Je v kritickém, ale stabilizovaném stavu a je nyní při vědomí. Uzdravení Rowleyho bude nějakou dobu trvat, ale pokrok, který vidíme, nás opravňuje k optimismu,“ řekla Lorna Wilkinsonová. Dodala, že Rowleymu je poskytována veškerá nutná péče. *BBC News* uvádí, že vyšetřovatelé už mohli provést jeho krátký výslech. „Pracovníci vyšetřovací skupiny krátce pohovořili s Charliem a doufají, že s ním opět pohovoří v nejbližších dnech,“ uvádí se ve zprávě Scotland Yardu. Veškeré kontakty budou prováděny až po konzultaci s lékaři. Policisté se nyní snaží zjistit, jak se Rowley a jeho partnerka Sturgessová mohli otrávit. Rowley byl v nemocnici zpraven o smrti Sturgessové poté, co přišel k vědomí.

Vyšetřování otravy dvou Britů v Amesbury se rozšířilo již na třetí anglické město - Swindon, oznámil portál *The Mirror*. Britská policie izolovala ve Swindonu auto na území, které se nachází ve vzdálenosti 54 kilometrů od Salisbury. Policisté v ochranných oblecích auto před jeho izolací zalepili fólií. „Dnes večer jsme zorganizovali přepravu auta ze Swindonu v souvislosti s incidentem v Amesbury.“ Podle slov policistů se operace účastní jenom osoby, které mají patřičnou přípravu a zkušenosti nezbytné pro bezpečné odstranění dopravního prostředku. Obyvatelé v oblastech Amesbury a Salisbury byli varováni, aby nesbírali žádné cizí objekty, které mohou obsahovat tekutinu nebo gel, zatímco policie pátrá po kontejneru s novičokem, s nímž manipulovaly oběti poslední otravy.

Policie a zdravotníci vyvraceli večer na veřejném shromáždění v Amesbury obavy veřejnosti. Sally Daviesová, hlavní představitelka organizace Public Health England, prohlásila: „Nesbírejte kontejnery, stříkačky, jehly nebo podobné objekty vyrobené z materiálů jako kov, plast nebo sklo. To je obzvláště důležité, když se rodiny začínají připravovat na letní dětské prázdniny - a tak žádám, aby byli lidé mimořádně ostražití. Aby bylo jasno: Nesbírejte nic, co vám samotným neupadlo“. Zdůraznila, že celková hrozba pro veřejnost zůstává nízká, a řekla, že oblasti dekontaminované po útoku na rodinu Skripalových v březnu jsou bezpečné. „Nepotřebujete rady profesionálních zdravotníků, pokud nezakoušíte symptomy.“ Neil Basu panikařící veřejnosti v Amesbury sdělil, že ačkoliv zatím neexistuje důkaz pro takovou verzi,

britský pár omylem sebral ze země kontejner novičoku již v době, kdy došlo k útoku na rodinu Skripalových, tj. v březnu - ale teprve nyní jej otevřel. Zatím se však nepodařilo identifikovat osoby, které stojí za otravou. „Moc rád bych před vás předstoupil a prohlásil, že jsme identifikovali a dopadli osoby, které jsou zodpovědné, a že jsme si naprosto jisti, že v zemi nezůstaly již žádné stopy po nervové látce. Krutou realitou ale je, že v tuto chvíli nemůžeme žádná taková ujištění a záruky poskytnout.“ Podle něj bude trvat měsíce, než se vyšetřování uzavře. Rozsáhlé pátrání proto pokračuje. Podle Basua může jed novičok hrozit i za půl století, pokud je v uzavřené a zapečetěné nádobě, takže do ní nemá přístup vzduch, na kterém se postupně rozkládá. „Jestliže byl v zapečetěné nádobě, tak by vydržel, jak mi řekli vědci, padesát let.“ Novičok je nebezpečný nejen tím, jak je silný, ale také proto, že se nevypařuje jako známější nervově paralytické látky sarin, soman a tabun.

Podle ředitele britského úřadu pro veřejné zdraví Paula Cosforda byl použit novičok v tekuté formě, který může být na vzduchu účinný i po třech, ale možná dokonce po dvanácti hodinách. Proto v případě otravy Sturgessové a Rowleyho není možné, aby se v červnu otrávil přímo dávkou použitou v březnu k otravě Skripalových. Zřejmě tedy šlo o další balení jedu. Basu kvůli tomu nemohl potvrdit hypotézu, že otravy Skripalových a Rowleyho se Sturgessovou souvisejí, jak se spekuluje, i když řekl, že je nepravděpodobné, že by tomu tak nebylo. Dodal, že si nemyslí, že Rowley a Sturgessová byli terči útoku, ale že jde o největší nešťastníky, kteří se dostali k jedu, jenž jim nebyl určen. Rowley vybíral popelnice a chodil na smetiště. Policie dodala, že doufá, že Rowley, který se už probíral, byť zůstává v těžkém stavu, bude schopen uvést, kde našel nádobu s novičokem. Basu navíc zúžil oblast, která se prohledává. Jde jen o jednu část Zahrad královny Alžběty v Salisbury, a ne o celý park. Nepředpokládá, že by jed ohrožoval mnoho lidí, protože by podle něj museli být útočníci blázní, kdyby ho přepravovali velké množství.

Angličtina má pěkný výraz: „Good riddance!“. Je to ulehčené konstatování, že nějaký debil už zmizel. Tento výraz používá dnes ráno světový tisk v souvislosti s rezignací Borise Johnsona, kterého - ohromujícím způsobem - učinila Theresa Mayová po referendu o brexitu britským ministrem zahraničí. Tedejší Obamova americká vláda byla šokována, nemohla uvěřit, že to Mayová myslí vážně. Od té doby se Johnson ve své funkci znemožnil mnohokrát.

11. července

V závěrečné deklaraci přijaté dnes na summitu NATO v Bruselu uvedli šéfové států a vlád 29 členských zemí bloku, že NATO se bude společně bránit agresivním krokům Moskvy. Severoatlantická aliance je jednotnější a silnější než kdykoliv dříve a je připravena ke všem krokům potřebným pro kolektivní obranu. Ze závěrů summitu také plyne, že všechny státy NATO solidárně podporují verzi britské administrativy, že za útok novičokem v Salisbury může Rusko. Britský ministr obrany Gavin Williamson při setkání s britskými poslanci prohlásil: „Jednoduchá skutečnost spočívá v tom, že se Rusko na britské půdě dopustilo útoku, který způsobil smrt britského občana“. Toto prohlášení Williamsona je dalším kolem zhoršené války slov mezi Londýnem a Moskvou v souvislosti s otravou Skripalových nervově paralytickou látkou novičok. Britští vládní činitelé uvedli, že Williamson zašel příliš daleko, když obvinil Rusko ze smrti Sturgessové. V případě, že Londýn bude stále připisovat zabití Kremlu, bude se Velká Británie muset vypořádat s diplomatickými důsledky tohoto kroku.

Vedoucí ruské delegace v OPCW Georgij Kalamanov na zasedání Výkonné rady OPCW vyzval britské úřady, aby vysvětlily, jaké práce se provádí v laboratoři Porton Down. „Zdá se, že nastal čas, aby orgány Spojeného království konečně jasně vysvětlily, jaké práce se provádějí v laboratoři Porton Down - centra pro ochranu proti chemickým zbraním, kde ve skutečnosti produkují stejnou toxickou chemickou látku, která se vztahuje k rozsáhlému studiu v západních zemích nových nervově paralytických látek označovaných za novičok. Je

nutné, aby Spojené království oznámilo OPCW, proč se v jejich zemi "toulají" jedovaté látky.“

Britská policie našla lahvičku s nervově paralytickou látkou novičok, která otrávila před dvěma týdny pár v Amesbury. „Ve středu (11. července) během prohlédávání domu Charlieho Rowleye v Amesbury byla nalezena malá lahvička. Byla převezena k testům do laboratoře v Porton Downu. Na základě testů odborníci potvrdili, že substance v lahvičce je novičok. Je to významný pokrok. Každopádně nemůžeme garantovat, že někde nezbývá ještě část látky,“ uvedl Neil Basu. Policisté stále prověřují, odkud se lahvička v domě vzala. Další testy prováděné odborníky v armádním zařízení Porton Down by měly odhalit, jestli látka pocházela ze stejné dávky jako ta, která v březnu otrávila Skripalovy. Británie pozvala nezávislé experty z OPCW, aby nezávisle posoudili původ látky.

Stav Charlie Rowleyho se podstatně zlepšil, bylo uvedeno na stránce Twitteru nemocnice města Salisbury. „Už není v kritickém stavu. Jeho stav je vážný, ale stabilizovaný. Uzdravení Rowleyho bude nějakou dobu trvat, ale pokrok, který vidíme, nás opravňuje k optimismu,“ řekla vedoucí středního personálu zdravotnického zařízení Lorna Wilkinsonová. Dodala, že Rowleymu je poskytována veškerá nutná péče. *BBC News* uvádí, že vyšetřovatelé už mohli provést jeho krátký výslech. „Pracovníci vyšetřovací skupiny krátce pohovořili s Charliem a doufají, že s ním opět pohovoří v nejbližších dnech,“ uvádí se ve zprávě Scotland Yardu. Uvádí se, že veškeré kontakty budou prováděny až po konzultaci s lékaři.

Ruská redakce *BBC* informovala, že Skripalově neteři Viktoriji už několik měsíců platí za vystupování v pořadu ruské státní televize *Pervyj kanal*. Viktoria jako jediná příbuzná Skripala po březnovém útoku vystupovala pravidelně v ruském televizním vysílání. Z dokumentů vyplývá, že je na výplatní listině producentské společnosti *OOO Direkt*, která pro stanici natáčí populární talk show *Nechte je mluvit*. Podle zdroje *BBC* jí televize zpočátku jednorázově vyplatila jeden milion rublů (zhruba 355 tisíc korun).

13. července

Novičok, který posléze objevil britský pár otrávený v Amesbury, mohl být do Británie propašován v diskrétním kontejneru přes letiště. Vědci z laboratoře Porton Down dokáží pouze vysledovat nečistoty a příměsy, které fungují jako „otisky prstů“. Vyšetřovatelé dosud nezjistili, kde Sturgessová s Rowleyem našli kontejner. Policie se pokusí zjistit více od Rowleye, jakmile se zotaví.

14. července

Scotland Yard oznámil, že některá další místa a předměty mohly být kontaminovány nervově paralytickou látkou novičok, kterou se otrávil Rowley a Sturgessová. Potvrdil, že v domě Rowleye zkonfiskoval dalších 400 předmětů. „Významná část by mohla být kontaminovaná,“ uvedli vyšetřovatelé s tím, že předměty míří do laboratoře, kde budou podrobeny chemické analýze. „Pracujeme na tom, abychom zjistili, zda nervová látka pochází ze stejné série jako ta použitá v březnu při útoku na Sergeje a Juliji Skripalovy, to bude předmětem zájmu vyšetřovacího týmu,“ uvedla policie v prohlášení.

15. července

Nadále je nejasné, jak se do rukou britského páru malá lahvička dostala. Vyloučeno údajně není ani to, že existují další ještě neobjevené nádržky s novičokem nebo kontaminovaná místa. Pátrání po nich by mohla trvat ještě měsíce, uvedl policejní mluvčí. Britští vyšetřovatelé podezřívají z otravy Skripalových pracovníky Hlavní správy Generálního štábu Ozbrojených sil Ruska. Informuje o tom *The New York Times* s odkazem na vlastní zdroje. „Britští vyšetřovatelé se domnívají, že otrava Sergeje Skripala a jeho dcery Julije

4. března byla pravděpodobně provedena aktivními nebo bývalými agenty GRU, kteří byli vysláni k jeho domu v Anglii.“ Právě z této agentury pochází i 12 agentů, které viní Američané z ovlivňování voleb. List uvádí, že tyto informace získal za podmínky anonymity od současných britských a amerických činovníků, kteří jsou se situací obeznámeni. Podle dalšího bývalého činovníka z USA pokračují oficiální osoby Velké Británie v určení totožnosti těch, kteří vykonali tuto operaci. „Vyšetřovatelé zároveň nevylučují, že za celý incident může být odpovědná jiná ruská výzvědná služba nebo její soukromá jednotka.“ Také se uvádí, že Londýn poskytl oficiální údaje řadě zemí ještě předtím, než byli vyhoštěni ruští diplomaté z několika států v březnu 2018. Podle informací listu Britové poskytli důkazy o prolomení elektronických poštovních schránek Julije Skripalové v roce 2013. Dříve na Ministerstvu zahraničí Ruska označili za nesmysly prohlášení britských orgánů, podle kterých údajně Moskva odmítla spolupráci při vyšetřování incidentu v Salisbury.

16. července

Novičok, který zabil Dawn Sturgessovou, byl v lahvičce od parfému. *BBC* to řekl bratr jejího přítele Charlieho Rowleyho Matthew. Charlie mu při telefonickém rozhovoru řekl, že se dotkl lahvičky s parfémem. Policie tuto informaci odmítla potvrdit vzhledem k pokračujícímu vyšetřování, ale dříve uvedla, že jed, kterým se oba otrávil 30. června v Amesbury, byl v malé lahvičce. Matthew, který také navštívil Charlieho v nemocnici, řekl, že to není bratr, jak ho zná. Je kost a kůže, i když už jí pevnou stravu. „Je napůl probuzený a říkal: zabili mojí přítelkyni.“ Podle redaktora *BBC* Danny Shawa by mohla být informace o lahvičce důležitou stopou, která by mohla napomoci zjištění, odkud jed pocházel, zvláště v případě, kdy by nešlo o běžný parfém prodávaný v Británii.

Jedno z dětí Sturgessové, devatenáctiletý Ewan Hope, si přeje, aby americký prezident Donald Trump jednal o otravě v Británii na dnešním setkání s ruským prezidentem Vladimírem Putinem. „Neschvaluji politiku Donalda Trumpa a nikdy ho nebudu podporovat, ale byl bych rád, kdyby o případu mé matky promluvil s ruským prezidentem. Matce je třeba zjednat spravedlnost.“ Vladimir Putin dnes na summitu nabídl Donaldu Trumpovi výslech 12 agentů vojenské rozvědky. „Naše prokuratura může takový výslech provést a informovat pak USA o jeho výsledku. Můžeme dokonce pozvat oficiální představitele USA včetně členů Muellerovy komise, aby výslechům byli přítomni.“ Ruské ministerstvo zahraničí se k obviněním oficiálně vyjádřilo v prohlášení na svých stránkách. Uvedlo, že cílem oznámení je poškodit atmosféru před blížícím se summitem USA a Ruska. Vyjádřilo politování nad tím, že rozšiřování nepravdivých informací se ve Washingtonu stalo normou a poukázalo na politický motiv případu a nepodložené obvinění. Samotné vyšetřování bylo na ministerstvu zahraničí označeno jako ostudná komedie, která hanobí Spojené státy.

17. července

Noviny *Daily Mail* s odkazem na zdroj v rozvědce uvedly: „Verze o flakonu od parfému potvrzuje předpoklad, že žena byla členkou skupiny šesti lidí, kteří zaútočili na Sergeje a Julii Skripalovy 4. března v Salisbury. Je logické, že důstojnice mohla být součástí skupiny a hrát v ní klíčovou roli“. Matthew Rowley sdělil *Daily Mail*: „Můj bratr mi řekl, že si pamatuje, jak si Dawn postříkala obě zápěstí. Něco si pamatuje z toho, co se stalo později, ale ten konkrétní detail se mu usadil v hlavě“. Matthew rovněž zdůraznil, že se jeho bratr zmínil o podivné vůni čpavku. Navíc, jak tvrdí Matthew, kvůli ztrátě paměti nedokázal Charlie říct, kde lahvičku našel.

18. července

Město Šichany, kde se měly vyrábět armádní jedy včetně novičoku, bude od 1. ledna 2019 otevřené pro veřejnost. Rozhodl o tom prezident Vladimir Putin dekretem, který dnes

zveřejnil Kreml. K vyřešení úkolu Saratovské oblasti bude dodatečně vyčleněno 33,2 milionů rublů v roce 2019 a 30,6 milionů v roce 2020. Město leží v Povolží asi 730 kilometrů jihovýchodně od Moskvy a má asi 5500 obyvatel. Je sídlem odbočky ruského Státního vědeckovýzkumného ústavu organické chemie a technologie (GNIIOChT), který vývoj armádních bojových chemických látek zastřešoval. V minulosti mělo město krycí názvy Volsk-17 a Volsk-18, bylo nepřístupné pro cizince a pro Rusy jen na zvláštní povolení. Dělí se do několika sektorů, armádní výzkum byl soustředěn do zóny Šichany-5. Když Rusko loni v souladu s mezinárodní smlouvou dokončilo ničení svých chemických zbraní, bylo rozhodnuto o stržení objektů výzkumného ústavu. Další osud ústavu je nejistý. V Šichanech kolují fámy, že jej úplně zruší, zatímco městští zastupitelé tvrdí, že bude fungovat do roku 2025. „Naše továrna, která je odbočkou moskevského ústavu GNIIOChT, stále funguje. Nevíme, co se s ní stane po otevření města,“ řekla mluvčí místní radnice Julija Erchovová. V Rusku dodnes existují asi čtyři desítky uzavřených měst. Za sovětských dob se utajovala i poloha těchto míst. Z města Šichany byl vytvořen uzavřený administrativně-územní objekt v roce 1997 na základě rozhodnutí tehdejšího prezidenta Ruské federace Borise Jelcina. Nachází se tam 33. Centrální vědecko-výzkumný ústav Ministerstva obrany Ruské federace - hlavní vědeckovýzkumný ústav v ozbrojených silách pro oblast radiační, chemické a biologické obrany.

19. července

Britská policie identifikovala osoby odpovědné za útok na Skripalovy. Podle britské agentury *Press Association (PA)* jsou si jisti, že pachateli je několik Rusů. Žádná jména média neuvádějí. Vyšetřovatelé podle *PA* identifikovali pachatele útoku prostřednictvím zrnitých záznamů z videokamer a kontrolou seznamu lidí, kteří v kritickém období přijeli do Spojeného království. Dnešní informace *PA*, která se opírá o vyjádření zdrojů bezprostředně spojených s pátráním, větší podrobnosti neobsahuje. Informace o odpovědnosti ruských agentů za pokus o otravu Skripalových se objevovaly už dříve, žádná jména ale dosud nepadla. Spekulovalo se o tom, že Rusové přiletěli do Británie krátce před útokem a Británii údajně opustili bezprostředně po něm, a to pod falešnou identitou. Šlo údajně o dvě osoby. Podle americké televize *CNN*, která se rovněž odvolává na svůj zdroj z vyšetřování, jsou podezřelými dva Rusové, kteří do té doby nebyli britským úřadům známí jako agenti. Za divokou spekulaci označil včera náměstek britského ministra vnitra pro otázky bezpečnosti Ben Wallace zprávu agentury *PA*, podle které se podařilo identifikovat pachatele útoku na Skripalovy. „Myslím, že tento článek patří do složky "špatně informované a divoké spekulace".“

Prezident Vladimir Putin po pondělním (16. července) summitu s prezidentem USA Donaldem Trumpem v Helsinkách novinářům řekl, že britská obvinění jsou nepodložená. „Nikdo nepředložil žádné důkazy. Je to stejné jako obvinění, že se Rusko vměšovalo do amerických voleb.“ Ruský velvyslanec v Londýně Alexandr Jakovenko odmítl na zprávu *PA* reagovat. „Koneckonců pracujeme s oficiálními daty, ne se zprávami z tisku.“ Pokusí se sejít s britským ministrem zahraničí, aby se dozvěděl více. Rusko chce od oficiálních britských osob slyšet jména podezřelých z otravy Skripalových. „Jsou to zprávy z médií, ale úřední prohlášení britské strany bohužel nejsou. Chci to vyslechnout od Scotland Yardu, od Foreign Office. Mnohé novinové verze nejsou potvrzeny na oficiální úrovni.“ Jakovenko sdělil, že ambasáda pokaždé žádá britské ministerstvo zahraničí, aby potvrdilo různé verze, avšak odpověď na diplomatické nóty nepřichází. Připomněl, že britský poradce pro národní bezpečnost předtím řekl, že vyšetřovatelé nemají podezřelé. Jeho slova byla nahrána. „Svědčí to o tom, že žádná fakta nemají. Ale Rusko bylo hned, doslova příští den, obviněno z toho, že se moje země zúčastnila otravy, což vůbec neodpovídá skutečnosti.“

Podle agentury *PA* byla Sturgessová vystavena přinejmenším desetkrát vyšší dávce novičoku než Skripalovi. Vyšetřovatelé se podle agentury domnívají, že si nervově paralytickou látku, která byla v lahvičce od parfému, nastříkala přímo na kůži. Flakón zřejmě Sturgessová s Rowleym našli odhozený v okolí Zahrady královny Alžběty v centru Salisbury. Policie tam včera sbírala potenciální otisky prstů podezřelých. V rámci zajištění veřejných prostor budou v celém centru Salisbury vyměněny odpadkové koše a kontejnery. Vzorky novičoku z lahvičky mezitím odebrali odborníci z OPCW. Nyní provedou jejich analýzu ve dvou nezávislých laboratořích. Zjistit chtějí hlavně to, zda Skripalovy i dvojici Britů otrávil stejná látka.

20. července

Vrchní sestra nemocnice v Salisbury Lorna Wilkinsonová oznámila, že Charlie Rowley byl dnes propuštěn z nemocnice. Dnešek je významným milníkem v procesu (*Rowleyho*) uzdravování. Rowley podle ní prošel strašnou zkušeností, kterou by nikdo nechtěl zažít. Vědomí nabyt 10. července večer, jeho partnerka Dawn Sturgessová zemřela 9. července v nemocnici. Reportérka deníku *The Independent* na Twitteru napsala, že podle úřadů byl Rowley dekontaminován a již nepředstavuje žádné nebezpečí pro své okolí.

21. července

Sky News informuje, že specialisté v protichemických ochranných oblecích zahájili včera večer hledání stop novičoku na veřejných toaletách poblíž místního parkoviště v Queen Elizabeth Gardens v Salisbury. Toalety jsou ohrazeny bezpečnostní ohradou. Předtím, než je policisté uzavřeli kvůli vyšetřování, je používaly stovky lidí denně. Navíc jsou vzorky odebírány ze všech laviček v parku. Policisté zkoumají například řeku, která protéká zahradami v parku. Operace na nalezení stop toxické látky pokračovala i dnes. Rowley měl dotyčnou lahvičku několik dní doma, než ji daroval partnerce. Ta během čtvrt hodinky po aplikaci onemocněla a o 8 dnů později zemřela. Rowley prohlásil: „Pamatuji si, že si to stříkla na zápěstí a pak si je přetřela. Nastříkala si to na zápěstí a asi po patnácti minutách se jí udělalo špatně. Říkala, že ji bolí hlava, a ptala se mě, jestli nemám nějaké prášky proti bolesti hlavy. Říkala, že je jí velmi divně a že si musí lehnout do vany. Našel jsem ji v ní úplně oblečenou a v zuboženém stavu“. Sám se prý zřejmě otrávil, když s lahvičkou manipuloval. „Myslím, že tak jsem se otrávil. Trocha se mi dostala na ruce. Byla to olejovitá látka, čichal jsem k tomu a nebylo to cítit jako parfém. Pak jsem si umyl ruce.“ Právě to, že si umyl ruce, mu zřejmě zachránilo život. Jeho partnerce už ale lékaři pomoci nedokázali. Rowley tvrdil, že látka byla v uzavřené lahvičce, kterou našel v krabičce zabalené v celofánu. Značku podle něj znala Sturgessová a protože lahvička byla netknutá, zabalená a vypadala draze, předpokládali, že je obsah bezpečný. Nicméně si nedokázal vzpomenout, kde ji vlastně našel.

22. července

Bratr Charlieho Matthew Rowley řekl britskému listu *The Sunday Telegraph*: „Charlie mi řekl, že našli něco, co vypadalo jako lahvička s parfémem. Dawn si to nastříkala na zápěstí a třela je o sebe. Pak mu lahvičku dala a ta se nějak roztříštila v jeho rukách. Tak se kontaminoval on“. Matthew dodal, že přiotrávený muž si na celou událost zatím vzpomíná jen velmi matně. Byl překvapen přežitím svého bratra: „Zjevně je silnější, než jsem si myslel“. Přiznal, že když viděl bratra po otrávení poprvé, domníval se, že zůstane v nemocnici celé měsíce, zatímco byl propuštěn už po třech týdnech.

Docent katedry politologie na Finanční univerzitě Ruské federace, politolog Gevorg Mirzajan prohlásil, že případ Skripala získává stále více a více faktu špatné kvality. „Je všem jasné, v Británii také, že případ Skripala je fakový příběh, který je zaměřený na dosažení krátkodobých taktických výsledků pro Theresu Mayovou. Přičemž kvalita faktu je velmi

špatná.“ Nicméně podle jeho názoru existují lidé v Londýně, kteří chápou, že tento případ se brzy úplně zhroutí. „Nakonec se tato bublina roztříští a britská policie nechce být součástí této provokace, uvědomují si, že bublina praskne a jejich kariéra praskne s ní. A teď vidíme, že se případ Skripala vyčerpává.“

24. července

Julija Skripalová zatelefonovala své rodině do Ruska a příbuzné informovala o zdravotním stavu svého otce, který zatím není schopen telefonického hovoru. Sergej Skripal během léčení podstoupil tracheostomii a má vývod z průdušnice, který mu usnadňuje dýchání. Julija řekla, že se hodlá vrátit do Ruska, až se její otec uzdraví. Ruským médiím to sdělila její sestřenice Viktorija. Julija zavolala, když její babička, matka Sergeje Skripala Jelena Jakovlevna, oslavovala své devadesátiny. „Říkala, že je v pořádku, má teď internet, podívala se na všechno a zvážila. Jakmile se otec uzdraví, vrátí se domů. Velmi chce zavolat matce. Neumíte si představit, jak ji (*babičku*) to potěšilo, když se dozvěděla, že se Sergej má dobře, tím spíš ne ode mne, ale od Julije, byl to prostě svátek pro její duši.“ Viktorija novinářům řekla, že si koncem července znovu zažádá o britské vízum.

29. července

„Protiteroristická policie v současné době pracuje na verzi, podle níž měla první skupina do Velké Británie přijet několik týdnů před otravou, aby vše připravila. Druhá skupina pak měla na starosti samotný útok, při kterém byla použita nervově paralytická látka.“ O události informoval list *The Mirror* s odkazem na vyšetřovatele. Poslankyně Německého spolkového sněmu Heike Hänselová v rozhovoru pro *Junge Welt* prohlásila, že ani britské, ani německé tajné služby nemají důkazy o účasti Moskvy na otravě Skripalových. Uvedla, že německá vláda již podruhé během krátké doby odmítla poskytnout parlamentu a občanům důkazy z Londýna, na jejichž základě bylo Rusko obviněno z otravy Skripalových. „Rusko stojí za otravou bývalého špióna Sergeje Skripala a jeho dcery v Salisbury,“ - tyto výroky britské strany stačily německé vládě, aby hned vyhostila z Německa několik ruských diplomatů, napsal *Junge Welt*. Zatím však ani obyvatelům Německa, ani poslancům německá vláda také neodpověděla na dotaz, zda německé tajné služby a Bundeswehr disponují látkou A-234, kterou byli údajně Skripalovi otráveni. Vláda se odkázala jen na tvrzení, že „v zájmu státu jsou tyto údaje tajné“.

4. srpna

Ruský velvyslanec v Británii Alexandr Jakovenko zdůraznil, že ruští vyšetřovatelé jsou připraveni odjet do Británie, aby provedli vlastní vyšetřování údajné otravy ve městě Salisbury. Podle něj téměř všechny důkazy z případu Salisbury byly zničeny. Od března britské úřady neustále obviňují Moskvu z údajného útoku na Sergeje Skripala a jeho dceru, avšak nedokázaly poskytnout žádné smysluplné důkazy. Spolu s tím velvyslanec doufá, že se brzy setká s novým britským ministrem zahraničí. „Dostal jsem dopis z Foreign Office, že by se chtěl setkat. Myslím si, že v nejbližší době bude taková schůzka organizována. Myslím si, že bude včasná, protože za prvé je potřeba projednat úroveň dvoustranných vztahů mezi našimi zeměmi. Také bych chtěl položit všechny otázky, na které jsme nedostali odpovědi v této konverzaci, v těch kontaktech, které probíhají s Foreign Office.“ Podle diplomata termín schůzky zatím není známý, jeho určení je v rukách britské strany.

8. srpna

Spojené státy dospěly k závěru, že novičok proti Skripalovým použilo Rusko a kvůli tomu proti Rusku vyhlásí sankce. Nové americké sankce vstoupí v platnost 22. srpna nebo kolem tohoto data, oznámilo americké ministerstvo. Jaké konkrétní důkazy vedly USA k tomuto závěru, mluvčí ministerstva Heather Nauertová neřekla. Sdělila pouze to, že k tomuto závěru

USA dospěly s využitím amerického zákona o kontrole a ničení chemických a biologických zbraní. „Po použití nervové látky novičok v pokusu o vraždu britského občana Sergeje Skripala a jeho dcery Julije Skripalové Spojené státy 6. srpna dospěly k závěru, že vláda Ruské federace použila chemické nebo biologické zbraně v rozporu s mezinárodním právem,“ uvádí se v prohlášení amerického ministerstva zahraničí. V souladu se zákonem citovaným Nauertovou mají mít sankce dvě fáze. První fáze sankcí má vstoupit v platnost v srpnu a bude se týkat obchodní výměny a finančních transakcí, úplný zákaz exportu do Ruska elektronických zařízení a zboží dvojího použití. Bude ale mít jen omezený dopad, protože se bude překrývat s jinými sankcemi, vyhlášenými proti Rusku už dříve. Podstatně větší dopad by měla druhá fáze, která bude následovat, pokud Rusko do 90 dní neposkytne záruku, že přestalo používat chemické či biologické zbraně, nezaváže se k tomu, že už je nebude vyrábět, a neumožní inspekce, které zajistí zničení těchto látek. Druhá vlna by snížila úroveň diplomatických styků, zakázala by ruské letecké společnosti Aeroflot provozovat lety do USA a prakticky by zastavila veškerou obchodní výměnu. Navíc americkému Kongresu byl předložen návrh zákona s celým souborem protiruských opatření, včetně sankcí proti novému národnímu dluhu Ruské federace a státním bankám. Británie rozhodnutí amerického spojence uvítala.

Ruský prezident Vladimir Putin prohlásil, že obvinění jsou nepodložená. „Nikdo nepředložil žádné důkazy. Je to stejné jako obvinění, že se Rusko vměšovalo do amerických voleb.“ Podle ruského velvyslanectví ve Washingtonu USA zavádějí drakonické sankce pod vymyšlenou záminkou a bez jakéhokoli objasnění, faktů či důkazů. Americká vláda odmítla odpovědět na upřesňující otázky. „Řekli nám, že Spojené státy mají dost informací, aby učinily závěr o tom, že je Rusko vinné.“

9. srpna

Tiskový mluvčí ruského prezidenta Dmitrij Peskov v komentáři k novým sankcím USA kvůli Salisbury oznámil: „Spojení s těmito událostmi je pro nás nepřijatelné. A podobná opatření, včetně těch přijatých dříve, jsou v našem chápání a přesvědčení absolutně nezákonná a neodpovídají mezinárodnímu právu“. Peskov také zdůraznil, že ekonomický systém dokázal svoji stabilitu. „Nejsou tady přípustné nějaké eventuální úvahy. Finanční systém je dostatečně stabilní. To všichni dobře vědí. Dokázal svoji stabilitu v nelehké době, to je za druhé. A za třetí je jasné, že na pozadí pokračující nepředvídatelnosti našich zaoceánských partnerů samozřejmě musíme a držíme náš finanční systém v patřičném stavu.“ Vyhlášení dalších sankcí proti Rusku se podle něj rozchází s konstruktivním ovzduším schůzky prezidentů Vladimira Putina a Donalda Trumpa v Helsinkách minulý měsíc. Na protiopatření je ale podle Peskova ještě brzy. Nové protiruské sankce ostře kritizoval i ruský premiér Dmitrij Medveděv. Jakékoli sankce USA, které se dotknou ruských bankovních operací nebo devizového obchodu, bude podle něj Rusko považovat za vyhlášení obchodní války. Moskva na americké sankce odpoví politicky i ekonomicky nebo dalšími prostředky, bude-li to nutné. „Naši američtí přátelé by o tom neměli pochybovat.“ Vyjádřila se i mluvčí ruského ministerstva zahraničí Marija Zacharovová. „Je zřejmé, že probíhá společná hra, jejíž role jsou rozděleny mezi Londýnem a Washingtonem. Je to jasné. Nejdříve jsme viděli, jak vyhošťovali ruské diplomaty. Hlavní útok na diplomaty proběhl právě v Londýně a Washingtonu.“ Podle ní je sankční politika koníček celého odvětví politických lobbistů ve Washingtonu. „A případ novičoku, takzvaný případ Skripalových přidali do této sankční lokomotivy. Logicky můžeme mluvit o klasické úmluvě mezi USA a Velkou Británií, mezi politickými elitami, které dokáží ovlivnit tuto situaci. Právě v této úmluvě vše probíhá.“ Také potvrdila, že Rusko adekvátně odpoví na nové sankce. „Můžeme to označit za zrcadlové, symetrické, jak chcete.“

USA zavedením nových protiruských sankcí prozradily, že objednaly otravu v Salisbury, míni náměstkyně předsedy Státní dумы Irina Jarovaja. „USA odtajnily fakt, že objednaly sprostou a nezastřenou inscenaci otravy Skripalových. Operaci novičok nevykonali žádní nováčci v zavedení sankcí po celém světě, kteří se nikdy neobávali, že budou usvědčeni ze lživých obvinění proti jiným zemím, pokračovali a pokračují ve svých plánech na zbídačení těchto zemí a národů. Sankce jsou novou formou mezinárodních zločinů povýšených na zákon. Mechanismus sankcí proti Rusku, který byl spuštěn v USA, funguje právě tímto způsobem. Americká sankční politická robototechnika je vynález ohrožující mír a bezpečnost v globálním měřítku.“

10. srpna

Nově vyhlášené sankce USA za údajnou účast Ruska na otravě Skripalových mohou stát ruskou ekonomiku stovky milionů dolarů. Nejmenovaný člen americké administrativy seznam zakázaných položek označil za velmi podrobný. List *The New York Times* k obsahu sankcí napsal, že ty, s nimiž počítá první fáze, vylučují vydávání exportních povolení americkým podnikům k prodeji čehokoli, co lze využít současně k mírovým, ale i k vojenským projektům - například motory plynových turbín, moderní elektroniku či přesné měřicí přístroje. Exportéři, kteří budou o vývoz přesto usilovat, budou muset prokázat, že jejich výrobky budou využity k legitimním účelům. Podle listu ale pro ně bude těžké povolení získat. Už předchozí vláda Baracka Obamy ovšem zakázala do Ruska vyvážet cokoli, co by mohlo být využito k vojenským účelům. Peter Harrell, který působil v Obamově administrativě, nové sankce označil za důležitý, ale mírný krok. Těžší dopad na Rusko podle něj může mít až druhá vlna. Tam by mohlo dojít na zákaz přijímat letadla ruských leteckých společností na amerických letištích i na snížení úrovně diplomatických vztahů. Ruský list *Kommersant* napsal, že v druhé vlně se sankce zaměří na velké ruské banky, jako jsou Sberbank, VTB a Gazprombank. Bývalý představitel amerického ministerstva obrany Mark Simakovsky řekl, že druhá vlna sankcí, pokud na ni dojde, se zaměří na vývoz z Ruska do USA, provoz státní společnosti Aeroflot a na diplomatické vztahy. Simakovsky je ale skeptický k tomu, že na další fázi dojde.

11. srpna

Ve vojenské továrně nedaleko města Salisbury došlo k výbuchu. „Požár byl uhašen a na místě zasahuje záchranná služba. Jeden člověk zemřel a druhý byl v kritickém stavu převezen do nemocnice,“ cituje deník *Sun* slova policejního mluvčí. Úřady zahájily vyšetřování, aby zjistily, co bylo příčinou výbuchu. Továrna vyrábí zařízení pro letadla a lodě britských ozbrojených sil, včetně radarových systémů. Nutno poznamenat, že budova továrny se nachází jen tři míle od chemické laboratoře Porton Down.

13. srpna

Na ruském ministerstvu zahraničí odpověděli na zavedení amerických sankcí kvůli chemickým zbraním. „Rusko opakovaně potvrzovalo, že se důkladně chová k dodržování svých mezinárodních závazků. Jakékoliv pokusy o zpochybnění jsou nepřijatelné. I nadále pokračujeme v systematické práci na posílení jak Úmluvy o zákazu chemických zbraní a Organizace pro zákaz chemických zbraní, tak i celého mezinárodního právního systému kontroly zbraní a jejich nešíření, jehož vytvoření vyžadovalo od světového společenství značné úsilí a pokračovalo více než jedno desetiletí.“ Moskva považuje obvinění kvůli události v Salisbury za další pokusy o představení Ruska jako státu, který se nezodpovědně staví k plnění svých mezinárodních závazků.

21. srpna

Britský ministr zahraničí Jeremy Hunt vystoupil s apelem ve Washingtonu, aby Spojené státy vyhlásily vůči Rusku kvůli otravám novičokem nové postihy. Evropskou unii přímo vyzval, aby na Rusko uvalila další sankce. Brusel by podle něj měl stát věrně po boku USA. V projevu v americkém Institutu míru pak Hunt také prohlásil, že ruská zahraniční politika pod vedením prezidenta Vladimira Putina učinila svět nebezpečnějším místem.

Charlie Rowley byl znovu přijat do nemocnice v Salisbury. Tentokrát proto, že krátkodobě přišel o zrak. Lékaři jeho nynější zdravotní potíže nespojují s účinky novičoku. „Mluvil jsem s ním, dočasně oslepl. Vůbec nic neviděl. Myslím, že ho propustili příliš brzy. Byl špatný a nebyl jsem si jist, zda to zvládne. Zdálo se, že selhávají všechny jeho systémy“, řekl Rowleyho bratr Matthew.

23. srpna

Podle Viktorije Skripalové mají příbuzní Sergeje Skripala podezření, že Sergej je mrtvý, nebo je jeho stav velmi vážný. Sergejova dcera Julija naposledy volala na konci července v den narozenin babičky Jeleny Jakovlevny. Tehdy Julija řekla, že se stav otce lepší, ale že mu dělali tracheostomii a nemůže mluvit. Uvedla, že trubku mu z krku brzy vyndají a otec jim zavolá. Od té doby Skripalovi nevolali. „Proč si to myslíme? Protože Julija řekla, že za tři dny může otec zavolat, že si to velmi přeje. Čekáme, zvláště babička, moc čeká na telefonát od syna. Je to dobrý člověk. Miluje svoji matku, kdyby měl příležitost, určitě by jí zavolal.“ Podle ní je divné i to, že v tisku nejsou žádné fotografie, jak tomu bylo v situaci s otravou Alexandra Litviněnka v roce 2006. „K Litviněnkovi otce pustili. V tisku byly fotografie z lékařského pokoje. A my žádné fotografie nevidíme. Mluvila jsem s mnoha novináři, nikomu se nepodařilo do té nemocnice proniknout. Personál je tam tak vystrašený, že za žádnou částku je nenechali fotografovat. Nás tam také nechtějí pustit. Nechápu, proč bychom ho nemohli vidět?“

27. srpna

Protiruské sankce USA zavedené kvůli incidentu v Salisbury nabyly platnosti v 00.00 hod. washingtonského času (6.00 hod. SEČ). Příslušné nařízení Ministerstva zahraničí USA bylo v pátek 24. srpna zaregistrováno ve Federálním rejstříku a oficiálně bylo zveřejněno o víkendu. V souladu se sankcemi má být zrušena jakákoli americká pomoc Rusku v rámci zákona o zahraniční pomoci z roku 1961 a to kromě neodkladné humanitární pomoci, potravin a dalších zemědělských produktů. Americké ministerstvo zahraničí od dnešního dne nevydává ruským státním společnostem licence na vývoz amerických zbraní a výrobků dvojího užití s výjimkou vývozu, který je nezbytný pro spolupráci ve vesmíru a pro komerční orbitální starty, a rovněž pro produkci potřebnou k zajištění bezpečnosti letů civilního letectva. Připouští se i další možné výjimky, nicméně byla stanovena presumpce odmítnutí v poskytnutí příslušných exportních licencí. Všem americkým úřadům bylo také zakázáno poskytovat jakékoli úvěry, úvěrové záruky a další finanční podporu.

28. srpna

Ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov slíbil pragmatickou odpověď na nové americké sankce v souvislosti s případem Skripalových. „Ze své strany budeme nadále jednat klidně a pragmaticky, na všechny výpady budeme reagovat v souladu s principem vzájemnosti.“ Také poznamenal, že pokusy o dialog s Ruskem pomocí ultimát jsou neperspektivní. „Zároveň zůstáváme otevřeni k budování normálních vztahů s Washingtonem na základě skutečného zohlednění vzájemných vztahů.“

Scotland Yard získal dva důstojníky se speciálními schopnostmi rozpoznávání obličejů, aby mohli pracovat na vyšetřování incidentu v Salisbury. „Nepochybuji, že v případě Skripala sehráli klíčovou roli. Mají speciální schopnost, kterou si nemůžete nikde koupit, ani se ji

naučit. Jsou schopni zapamatovat si tvář člověka, jeho rysy. Stačí jim obrázek nebo nahrávka, jejich rozpoznávací schopnosti neošálí ani žádné převleky,“ promluvil o vyhledávacích bývalý policejní šéf a zakladatel jejich prvního zvláštního týmu Mick Neville. Dodal, že rozpoznávači se super dovednostmi se nesoustředí na zřejmé známky, ale dívají se na oči, ústa a uši, které se nemění. Díky nim se policii podařilo identifikovat také vraha čtrnáctileté Alice Grossové, která byla zavražděna v roce 2014. Do pátrání po jejím vrahovi bylo zapojeno přes 600 policistů. Jednalo se o jeden z největších případů v Británii. Při vyšetřování případu Skripal policisté prošli přes 5 tisíc hodin dlouhé záznamy z bezpečnostních kamer a podle všeho se jim podařilo identifikovat na záznamech ze Salisbury a letiště Heathrow dva podezřelé Rusy, kteří za útokem stojí. Muži se pohybovali po parku v Salisbury, kde později byli Skripalovi nalezeni. V parku po nich zbyla lahvička s novičokem, kterým se následně otrávil dva Briti. Další stopy Rusů vedly na letiště, odkud odletěli zpátky do Ruska. Britské úřady oznámily, že vyzvou ruskou vládu, aby jim muže vydala. Nicméně z předchozích zkušeností s kauzou zavražděného agenta Alexandra Litviněnka předpokládají, že Rusko jejich žádost odmítne. Vyšetřovatelé pracují s teorií, že útoku na Skripala se účastnilo šest lidí, včetně jedné ženy. Jejich verzi potvrzuje i to, že toxin byl nalezen v parfémovém flakonku.

29. srpna

Ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov připomněl, že Spojené státy již dříve ohlásily nové protiruské akce pod záminkou údajného zapojení Ruské federace do kauzy Skripal. Podle něj bylo Moskvě okamžitě vyhrožováno další eskalací tlaku, pokud Rusko nepřesvědčí Spojené státy, že již nepoužívá chemické a biologické zbraně. „Tyto požadavky je obtížné brát vážně. Vypadají zvláště podivně, když si uvědomíte, že my, na rozdíl od Spojených států, jsme svůj chemický arzenál zlikvidovali, je to potvrzeno OPCW.“ Poslední kilogram bojových chemických látek z ruského armádního arzenálu byl zničen 27. září 2017. Takto byl federální cílový program, realizovaný od roku 1996, splněn před plánovaným termínem. Rusko na 100 % splnilo své povinnosti vyplývající z Úmluvy, když zničilo asi 40 tisíc tun toxických látek.

4. září

OPCW uveřejnila zprávu o toxickém chemickém incidentu v Amesbury. „Toxická chemická sloučenina má stejné složení jako nervově paralytická látka. Jedná se o stejnou toxickou chemickou látku, která byla nalezena v biomedicínských vzorcích a vzorcích životního prostředí, které byly odebrány v případě otravy pana Sergeje Skripala, slečny Julije Skripalové a pana Nicholase Baileyho 4. března 2018 v Salisbury. Výsledky analýzy laboratoří OPCW vzorků životního prostředí a biomedicínských vzorků, které odebral tým OPCW, potvrdily nález Spojeného království v případě vlastností vzorků toxické chemické látky, kterou se otrávil dvě osoby v Amesbury, ze kterých jedna zemřela.“ Analyzovaná látka byla velice čistá, její koncentrace byla 97-98 %. [59] Britská delegace při OPCW požádala Technický sekretariát, aby předal tuto zprávu všem státům Úmluvy a zveřejnil její shrnutí.

5. září

Alexander Petrov (vlevo) a Ruslan Boširov

City Stay Hotel

Britská policie zveřejnila jména a fotografie dvou Rusů podezřelých z pokusu o vraždu Skripalových. Na Alexandra Petrova a Ruslana Boširova vydala evropský zatykač, protože má údajně dost důkazů k jejich obvinění. Podle šéfa britské protiteroristické policie podezřelá dvojice dorazila do Londýna z Moskvy 2. března a do ruské metropole se vrátila 4. března. Kontaminaci novičokem zaznamenali vyšetřovatelé v hotelovém pokoji City Stay na východě Londýna, kde se Rusové ubytovali. Policie věří, že Alexandr Petrov a Ruslan Boširov jsou jen falešná jména. Oběma mužům je asi čtyřicet let. Do Británie zřejmě bojovou látku dopravili v lahvičce na parfém, z níž také postříkali dveře Skripalova domu v Salisbury. Podezřelí byli identifikováni pomocí bezpečnostních kamer a jejich identita byla ověřena pomocí dat pohraniční kontroly. Policie poskytla detailní informace o pohybu podezřelých od jejich příletu na letiště Gatwick 2. března a jejich cesty do Salisbury v následujících dvou dnech. Británii upustili 4. března v 22.30 hod. letem SU2585 z Heathrow do Moskvy společností Aeroflot.

Metropolitní policie zveřejnila podle agentury AP časový harmonogram pohybu obou podezřelých a obrátila se na veřejnost s prosbou o poskytnutí dalších případných informací.

2. března 2018:

15.00 hod. místního času (16:00 SEČ): Dva muži s pasy na jména Alexandr Petrov a Ruslan Boširov přiletěli z Moskvy na letiště Gatwick na lince SU2588 ruské společnosti Aeroflot.

17.40 hod.: Dvojice dorazila z letiště vlakem na železniční stanici Victoria v Londýně.

18.00 hod.: Muži přestoupili na městskou hromadnou dopravu směrem do stanice Waterloo v Londýně a poté se ubytovali v hotelu City Stay ve východním Londýně, kde strávili dvě noci.

3. března:

11.45 hod.: Dvojice dorazila na stanici Waterloo a nastoupila do vlaku jedoucího do města Salisbury, ležícím asi 145 kilometrů jihozápadně od Londýna.

14.25 hod.: Příjezd obou mužů do Salisbury.

16.10 hod.: Petrov a Boširov odjeli ze Salisbury do Londýna vlakem poté, co podle dedukcí vyšetřovatelů obhlédli terén.

20.05 hod.: Dvojice se vrátila zpět do svého londýnského hotelu.

4. března:

8.05 hod.: Muži odjeli londýnským metrem ze svého hotelu na stanici Waterloo a nastoupili do vlaku směřujícího do Salisbury.

11.48 hod.: Bezpečnostní kamery zaznamenaly oba Rusy, jak opouštějí železniční stanici v Salisbury.

11.58 hod.: Muži byli podle policie zaznamenáni v Salisbury na Wilton Road nedaleko místa útoku poblíž Skripalova domu chvíli před útokem.

13.05 hod.: Kamery zaznamenaly oba podezřelé, jak se vracejí směrem k nádraží.

13.50 hod.: Petrov a Boširov byli natočeni na video na saliburském nádraží.

16.45 hod.: Dvojice se vrátila zpět do Londýna na nádraží Waterloo.

18.30 hod.: Muži nastoupili do londýnského metra a zamířili na letiště Heathrow.

19.28 hod.: Bezpečnostní kamery zachytila dvojici, jak prochází pasovou kontrolou na letišti Heathrow.

22.30 hod. Muži odletěli z Londýna zpět do Moskvy na palubě letu SU2585 společnosti Aeroflot.

„Prokurátoři oddělení pro boj proti terorismu posoudili důkazy a dospěli k závěru, že jsou dostatečné, aby byli Alexandr Petrov a Ruslan Boširov, kteří jsou ruskými státními příslušníky, obviněni,” uvedla Sue Hemmingová z prokuratury. Dodala, že je ve veřejném zájmu obvinít Alexandra Petrova a Ruslana Boširova ze čtyř trestných činů. Kromě pokusů o vraždu Sergeje Skripala a jeho dcery Julije Skripalové čelí obviněním ze spiknutí, držení

a užívání novičoku, což je v rozporu se zákonem o chemických zbraních. Policie zveřejnila fotografie z bezpečnostních kamer, na kterých jsou oba podezřelí zachyceni na letišti Gatwick a o dva dny později v Salisbury. S ohledem na ruskou praxi nepředávat ruské občany k trestnímu stíhání do zahraničí ale prokuratura nebude Moskvu žádat o vydání podezřelých mužů, ačkoli se v srpnu objevily zprávy, že příslušná žádost je připravená. „Avšak podařilo se nám získat evropský zatykač, což znamená, že pokud kterýkoli ze dvou mužů vycestuje do země, ve které zatykač platí, bude zatčen a může být vydán na základě těchto obvinění, u nichž není promlčecí lhůta. Evropský zatykač znamená, že pokud tito lidé pojedou do země, kde má nařízení platnost, budou zatčeni a bude jim hrozit vydání kvůli zmíněným obviněním.“

Dvojice Rusů se do jihoanglického Salisbury vydala celkem dvakrát. Nejdříve 3. března na průzkum, den na to s cílem dopravit nervově paralytickou látku novičok do Skripalova bydliště. Popisuje to dnešní prohlášení Neila Basua. „V neděli 4. března vykonali stejnou cestu z hotelu, přičemž opět jeli metrem z Bow na stanici Waterloo přibližně v 8.05 ráno, načež v cestě pokračovali vlakem do Salisbury. Bezpečnostní kamery je zachytily v blízkosti domu pana Skripala a domníváme se, že vchodové dveře kontaminovali novičokem.“ V Británii oba muži pobývali v hotelu City Stay v Londýně. Vyšetřovatelé prohledali jejich pokoj 4. května a našli nepatrné stopy po novičoku. Výskyt látky nebyl dostatečný na to, aby měl krátkodobé nebo dlouhodobé dopady na organismus člověka. Policie rovněž zveřejnila podrobnosti o lahvičce s parfémem, ve kterém se přepravoval jed. Jedná se o Nina Ricci Premier Jour. Testy ukázaly, že se jedná o padělek a kontejner byl vytvořen pro přepravu jedu.

V oficiálním prohlášení Basu uvedl, že se jedná o významný okamžik v jednom z nejsložitějších a nejrozsáhlejších vyšetřování protiteroristické policejní skupiny. Vyšetřování se zúčastnilo kolem 250 detektivů a další vládní agentury včetně laboratoře v Porton Downu. „Během posledních šesti měsíců jsme pečlivě sledovali důkazy, pracovali jsme spolu s forenzními experty a vědci. Vyšetřovali jsme útok na Sergeje a Julii Skripalovy a otravu Dawn Sturgessové a Charlieho Rowleyho. Chci, aby bylo jasno. Nemáme pochyby o tom, že oba případy jsou spojené a teď tvoří součást jednoho vyšetřování. Nicméně naše vyšetřování na tom nekončí. Seržant Nick Bailey, důstojník policie Wiltshiru, rovněž vážně onemocněl, když přišel do styku s nervově paralytickou látkou. Uzdravuje se, ale je stále mimo službu.“ Basu dále poděkoval péči lékařů a zdravotníků. Nevěří, že Sturgessová a Rowley byli cílem útoku. Stali se však oběťmi v důsledku bezohlednosti. „Vyzýváme veřejnost, pokud máte jakékoliv informace o podezřelých, kontaktujte policii. Rádi bychom získali informace od těch, kdo je viděl v Británii mezi pátkem 2. března a nedělí 4. března. Chtěli bychom získat co nejvíce informací o jejich pohybu v tomto období.“

Policie také vysvětlila, jak došlo k otravě Rowleyho a jeho partnerky Sturgessové, která se nakonec stala jedinou obětí novičoku. Rowley jí v červnu daroval krabičku s lahvičkou nalezenou v kontejneru, o níž si myslel, že obsahuje parfém. Balení však pouze napodobovalo parfém značky Nina Ricci, lahvička se speciální tryskou ve skutečnosti obsahovala bojovou látku. „Ve skutečnosti šlo o padělanou krabici, lahvičku a trysku, které byly speciálně upravené. Chtěl bych ujistit všechny, kdo si koupili parfém Nina Ricci, mám to z důvěryhodného zdroje, že se nemají čeho bát,“ řekl Basu. Upozorňuje, že představa policie o průběhu útoku chemickou látkou a jeho následcích není kompletní. „Ještě nevíme, kde se podezřelí zbavili novičoku, který použili na dveře, ani kde Dawn a Charlie našli lahvičku, z které se otrávil. Způsob, kterým byla lahvička a obal upraveny, z nich udělaly perfektní úkryt pro propašování této zbraně do země a perfektní nástroj pro útok na Skripalovy dveře.“

Britská vláda měla pravdu, když v březnu připsala odpovědnost za útok nervovým jedem novičok Rusku. V parlamentu to uvedla britská premiérka Theresa Mayová. „Vláda Velké

Británie došla k závěru, že dva obvinění ze zapojení do útoku na Sergeje a Juliju Skripalovy jsou členy zpravodajské komunity - pracovníky vojenské rozvědky GRU.“ Podle Mayové plán březnového útoku v jihoanglickém Salisbury nebyl činem neřízené střely, musel být schválen nejen uvnitř GRU, ale téměř jistě byl v Rusku schválen vysoce postavenými představiteli státu. Mayová řekla, že působení GRU je hrozbou pro všechny naše spojence a naše občany. „Na základě toho, co jsme zjistili během vyšetřování v Salisbury a toho, co víme o této organizaci v širším slova smyslu, musíme nyní zvýšit naše kolektivní úsilí zejména v (*obraně*) proti GRU. Přijmeme veškerá možná opatření pro jejich zadržení, vydání a pro to, aby čelili spravedlnosti.“ Běžná žádost o vydání by ale podle ní byla bezvýsledná. „Budeme usilovat o rozšíření sankcí za použití chemické zbraně. Chceme se obrátit na naše partnery v EU a pracovat společně s Organizací pro zákaz chemických zbraní.“ Mayová také uvedla, že Velká Británie odmítá zapojení do výroby novičoku a tvrdí, že pouze Rusko disponovalo takovou možností. Podporu stanovisku Spojeného království vzápětí vyjádřil velvyslanec Spojených států v Británii Woody Johnson. „Spojené státy a Spojené království drží pevně pospolu, když žádají od Ruska přijetí odpovědnosti za jeho akt agrese na britském území.“

Ruský prezidentský poradce Jurij Ušakov při komenáři podezření Scotland Yardu z otravy v Salisbury dvěma Rusy, uvedl, že Londýn vydává rozporuplné informace a je obtížné pochopit, jaké signály Británie vysílá. „Nevím, o jakých údajích se mluví,“ uvedl v reakci na žádost o připomínku k fotografiím zveřejněných britskou stranou a jménech osob, které se údajně podílely na incidentu v Salisbury. „Právě jsme slyšeli nebo viděli dvě jména, ale tato jména mně osobně nic neříkají, stejně jako vám, myslím. Navíc tam byla dokonce poznámka Scotland Yardu, že jména jsou údajně pseudonymy. Nechápu, proč to bylo provedeno a jaký druh signálu posílá britská strana. Je těžké to pochopit.“ Podle něj tato data nejsou data, ale není jasné, co to je. Ruské ministerstvo zahraničí také uvedlo, že jména a fotografie podezřelých v případě Skripal, které zveřejnila Británie, o ničem nevypovídají. Navíc Londýn odmítl poskytnout Rusku údaje o údajně podezřelých občanech Ruska včetně otisků prstů. Ministerstvo vyzvalo Londýn, aby přešel od obvinění a manipulací s informacemi ke spolupráci orgánů činných v trestním řízení. „Tyto akce jsou postaveny na stejné šabloně - předloží se nepodložené obvinění ruské strany zároveň s kategorickým odmítnutím kontaktů s cílem zjistit pravdu,“ řekla v komentáři na webu mluvčí ministerstva Marija Zacharovová. Poznamenala, že Rusko opakovaně odmítlo zapojení do otravy v Salisbury. „Nemůžeme neobrátit pozornost na to, že britští a američtí kolegové používají stejné schéma: neobtěžovat se předložením jakýchkoli důkazů založených na podstatě, oznámit seznamy nějakých "ruských agentů", aby nějak ospravedlnili Londýnem a Washingtonem rozpoutaný "hon na čarodějnice".“

Ministerstvo v pozdějším prohlášení podle agentury TASS dalo najevo rozhořčení nad naprosto nepřijatelným tónem dnešního vystoupení britské premiérky v parlamentu. Obsahovalo řadu kategorických obvinění proti Ruské federaci a dvěma údajným našim občanům. Tato nařčení rozhodně odmítáme. Podle zprávy se v Moskvě nelíbilo, že Mayová vystoupila s prohlášením den po zveřejnění zprávy OPCW o zkoumané chemické látce, kterou měli být otráveni Skripalovi. Ministerstvo upozornilo, že zpráva OPCW neurčila původ zkoumané nervově paralytické látky a ani ve své zprávě neuváděla název novičok. Dodala, že hodlá brzy v Haagu a New Yorku znovu seznámit mezinárodní společenství s historií této záležitosti. „Práce s těmito chemickými sloučeninami se vedou v celé řadě zemí včetně USA, Velké Británie, SRN, Švédska, Česka a Nizozemska. Připomínáme, že žonglování s články Úmluvy o zákazu chemických zbraní a přicházet s nepodloženými obviněními nemá perspektivu.“ Moskva podle ruských médií v reakci popřela, že by jí jména dvojice podezřelých něco říkala. „Jména ani fotografie, které byly zveřejněny v médiích, nám

nic neříkají,“ uvedla Marija Zacharovová. Zároveň Londýn vyzvala ke spolupráci při vyšetřování incidentu v Salisbury. Úřad ruského generálního prokurátora oznámil, že je připraven spolupracovat s britskými úřady ve věci pokusu o vraždu ruského občana a chtěl by dostat důkazy o možném zapojení ruských občanů do příprav vraždy.

6. září

Plnou důvěru v britské závěry o roli ruské vojenské rozvědky při útoku nervovým jedem novičok vyjádřili dnes ve společném prohlášení nejvyšší představitelé Británie, Spojených států, Francie, Německa a Kanady - Theresa Mayová, Donald Trump, Emmanuel Macron, Angela Merkelová a Justin Trudeau. „My, lídři Francie, Německa, Spojených států, Kanady a Spojeného království opakujeme své rozhořčení nad použitím chemické nervově paralytické látky známé jako novičok v Salisbury 4. března. Plně důvěřujeme britským závěrům, že dva podezřelí jsou důstojníci ruské Vojenské zpravodajské služby, rovněž známé jako GRU, a že tato operace téměř jistě byla schválena na nejvyšší vládní úrovni. Přijali jsme společná opatření, abychom ve značné míře zabránili činnosti GRU, a to cestou rozsáhlého kolektivního vyhoštění tajných agentů rozvědky. Včerejší prohlášení posílilo naše odhodlání pokračovat ve společném úsilí a zamezit tak nepřátelským aktivitám zahraničních tajných služeb na území našich států, zajistit zákaz chemických zbraní a ochránit naše občany. Stejně jako se bránit všem formám škodlivých činností, které budou namířeny na to ublížit nám a naší společnosti.“ Lídři přivítali pokrok vyšetřování, ale vyzvali také ty, kdo mají více informací, aby se obrátili na britské úřady. Zároveň vyzvali Rusko, aby poskytlo kompletní informace o svém programu nervově paralytické látky novičok, kterou původně vyvinul Sovětský svaz. Po zveřejnění nových důkazů v kauze Skripal britská velvyslankyně při OSN uvedla, že Londýn zváží rozšíření sankcí proti Rusku.

Mluvčí Kremlu Dmitrij Peskov dnes obvinění Londýna ohledně incidentu v jihoanglickém Salisbury označil za nepřijatelná. „Opakujeme, že ani vysoké vedení země, ani nikdo z nižšího vedení nebo nějaký oficiální činitel neměli nebo nemají cokoli do činění s událostmi v Salisbury.“ Mluvčí ruského ministerstva zahraničí Marija Zacharovová znovu poukázala v pořadu *60 minut* v televizi *Rossija 1* na nesrovnalosti v informaci, kterou zveřejnila britská média o osobách podezřelých z účasti na otravě Skripalových. Podle Zacharovové byli muži označení za podezřelé natočení na různých screenshotech z videokamer na identickém pozadí. Čas natočení je rovněž stejný. Jde tedy buď o to, že datum a přesný čas tam byly dány později, anebo jde o příslušníky GRU, kteří se naučili chodit současně, ale přitom jsou na dvou různých fotografiích. „Je to, víte, takový trolling na úrovni Boha.“ Předpokládá, že snímky mohly být udělány po příletu, proto podezřelí museli mít britské vízum. Avšak před přijetím rozhodnutí o jeho poskytnutí se vždy prověřují biometrická a další data. Připomněla, že ve středu 5. září byl na ministerstvo pozván britský velvyslanec Laurie Bristow, kterého se na to zeptali, avšak naprosto odmítl odpovědět. Zacharovová rovněž dodala, že Londýn uvedl údaje o letu, kterým měli přiletět podezřelí: datum, čas a číslo. Vyslovila překvapení, proč neposkytli tuto informaci Rusku během uplynulého půlroku, aby mohlo také zahájit pátrání. Mluvčí ministerstva zdůraznila, že Moskva je připravena i nadále spolupracovat s Londýnem v případě Skripalových nehledě na totální sprostáctví britských úřadů.

Britská policie podle listu *Daily Mail* uvedla, že snímky byly pořízeny ve stejnou dobu, ale ve dvou různých, avšak stejně vypadajících chodbách, neboť cestující mají na Gatwicku při odchodu od kontrol k dispozici vícero koridorů. S pasy na jména Petrov a Boširov bylo podle petrohradského serveru *Fontanka* mezi zářím 2016 a březnem 2018 vykonáno několik cest do Evropy; jejich majitelé navštívili Amsterdam, Ženevu, Milán a Paříž. Alexandr Petrov také před otravou Skripalových byl nejméně jednou v Londýně, a to od 28. února do 5. března 2017, uvedl *Fontanka*, aniž by specifikoval zdroj informací. Pasy, které oba muži použili pro koupi letenek do Londýna, byly podle něj vydány před dvěma lety. Doklady měly shodnou

sérii 65 a jejich čísla se lišila jen posledními číslicemi 1297 a 1294. Také vyšlo najevo, že oba podezřelí letěli do Londýna dva dny předtím, než obdržela britská celní správa zvýšené pravomoci stavět na hranicích cizí agenty a jedince účastníci se nepřátelské protistátní činnosti. List *The Guardian* mimoto napsal, že k údajné akci došlo dva dny poté, co Putin zvláštním dekretem zaručil ochranu nejen agentům tajných služeb, ale i těm, kteří pro ně pouze plní různé dílčí úkoly.

Za březnový útok nervovým jedem na Skripalovy je přímo či nepřímo zodpovědný ruský prezident Vladimir Putin, řekl dnes náměstek britského ministra vnitra Ben Wallace v rozhovoru s *BBC*. Dodal, že vláda má pro své tvrzení o podílu GRU k dispozici množství informací a důkazů od tajných služeb, které ale nemůže zveřejnit. Na otázku, zda šéf Kremlu nese za útok odpovědnost, odpověděl, že „v konečném důsledku ano, protože je prezidentem Ruské federace a je to jeho vláda, která kontroluje finance a řídí vojenskou tajnou službu“. Cílem vlády v Londýně je podle Wallace nyní sdělit Rusku, že svým chováním porušilo mezinárodní právo a normy. Šéf zahraničního výboru britské Dolní sněmovny Tom Tugendhat dokonce obvinil Putina z válečného aktu.

Rozebrat se v důkazech policie pokouší i britští novináři a blogeri. Novinář *BBC* položil dnes ráno velmi rozumnou otázku na tiskové konferenci. Jaký typ víz měli podezřelí při vstupu do Spojeného království? Policista odpověděl, že neví. Ale jak se tyto osoby identifikovaly? Přitom získání víza do Spojeného království není tak jednoduché - jsou to vícedenní kontroly a povinné postupy - včetně otisků prstů. Moskva se opět obrátila na Londýn s návrhem na pomoc při vyšetřování - poskytnout otisky prstů, ale Britové uvedli, že žádné údaje nebudou sdílet. Dostalo se i na novou zprávu OPWC, která prý oznámila, že občané otrávení v Amesbury byli otráveni stejnou látkou jako Skripalovi ve městě Salisbury. „Ve zprávě se však nezmiňuje země původu, nezní tam slovo novičok, neexistuje kvalifikace chemikálie jako bojové látky a Technický sekretariát přiznává, že nemůže prokázat, že v případě látky použité v Amesbury se jedná o stejnou šarži chemikálie jako v Salisbury,“ řekl Alexandr Šulgin, stálý zástupce Ruska v OPCW. A tak v první den nového kola skandálu kauzy Skripal z úst Theresy Mayové zazněl hlavní cíl další provokace proti Rusku - naléhavá potřeba zavést novou porci ekonomických sankcí, dovozují média.

O případu dnes Britové informovali na mimořádném zasedání Rady bezpečnosti OSN ostatní členy Rady. Americká velvyslankyně při OSN Nikki Haleyová prohlásila, že „Ruská vláda místo toho, aby přijala zodpovědnost za své činy, nabídla pouze popírání a protiobvinění. Cokoli, aby odvedla pozornost od své viny.“ Podle ní vyjádření Moskvy kopírují známý scénář od Krymu, (*pádu letu*) MH17, přes Donbas až po zabítí bývalého agenta Alexandra Litviněnka. Na to ale nikdo neskočí. Ruskému popírání nikdo nevěří. Ruský velvyslanec Vasilij Nebenja reagoval na vystoupení své britské kolegyně Karen Pierceové a obvinil výroky Londýna za lži. „Londýn tento příběh potřebuje z jednoho důvodu: aby vyvolal nechutnou protiruskou hysterii. Očekávali jsme něco nového. Uslyšeli jsme však jen lživý koktejl o údajných dvojích agentech jako vražedném terči ruských tajných služeb“. Ruská média si přitom všimla zejména výroku Karen Pierceové, že ruští agenti prošli výcvikem různých způsobů vraždy včetně natírání dveří kliky. Web ruské státní televize *vesti.ru* označil jednání Rady bezpečnosti OSN za absurdní divadlo. Ruské velvyslanectví v Británii pak přirovnalo lahvičku od parfému, kterou britské úřady zveřejnily jako jeden z důkazů použití jedu novičok, k nádobce, kterou roku 2003 ukazoval v OSN americký exministr zahraničí Colin Powell. Snažil se tak tehdy dokázat, že Irák vlastní chemické zbraně, a odůvodnit americký útok.

Vyjádril se i šéf zahraničního výboru horní komory ruského parlamentu Konstantin Kosačov. „Není možné, aby tito lidé žili v takovém vakuu, že by je už dávno na základě fotografií nepoznaly desítky, stovky, tisíce spolužáků, spoluzaměstnanců, sousedů či obyčejných

kolemjdoucích. Třeba jsou to britští herci.“ Poukázal přitom i na britskou zálibu v příbězích detektiva Sherlocka Holmese. Britové kontrovali seznamem čtyřiceti různých a zjevně dezinformačních interpretací kauzy Skripal. Podle jedné exagent obchodoval s novičkem a otrávil sám sebe, podle jiné chtěl spáchat sebevraždu, podle další útok nachystala matka přítele Julije Skripalové a nechybělo ani tvrzení, že látka byla vyrobena v blízkých laboratořích Porton Down.

Falešný sprej s parfémem Nina Ricci vznikl podle britských kriminalistů v supertajné laboratoři ruských zvláštních služeb a jeho vývoj mohl v přepočtu stát milióny korun. Nádobka s tryskou a logem, která se ničím neliší od běžných parfémů tohoto typu, je podle listu *Daily Mail* ve skutečnosti opatřena speciálním uzávěrem, který uživateli zajišťuje, že se nevydal na sebevražednou misi. „Museli mít jistotu, že jejich agenti nezemřou na území cizího státu,“ řekl přední britský expert na chemické zbraně Hamish de Bretton-Gordon o pětapůlmililitrovém flakonu Nina Ricci Premier Jour. Jeho výroba prý mohla trvat až 3 měsíce, pak následovaly zkoušky. Na rozdíl od běžných lahviček je zřejmě z tvrzeného skla, keramiky a plastu, takže se nemůže za žádných okolností rozbít. Typ parfému byl vybrán podle dlouhého aplikátoru, který zajistil, že při stříkání prudkého jedu nebyl agent ohrožen.

7. září

Podle *The New York Times* (NYT) spolupracoval Sergej Skripal patrně v uplynulých letech také se španělskou tajnou službou CNI. Obsah schůzek ale podléhá utajení, řekl deníku vysoký španělský činitel Fernando Rueda, který tvrdí, že o schůzkách se Skripalem s ním mluvili zpravodajští důstojníci. Španělsko se podle NYT na svém území potýká s ruským organizovaným zločinem a některé skupiny mají vazby na ruskou vládu. Po vyhoštění z Ruska do Británie Skripal opakovaně navštívil Španělsko a poskytoval tam informace o ruském organizovaném zločinu. Už dříve se objevily informace, že Skripal spolupracoval také s českými a estonskými tajnými službami. V roce 2012 byl tajně v Praze a v Británii se navíc minimálně jednou setkal se zástupci českých bezpečnostních složek. Radil také estonským tajným službám, přičemž cesty do Tallinnu v roce 2016 a do Prahy v roce 2012 byly schváleny britskou tajnou službou MI6. Na těchto schůzkách mluvil o ruských tajných službách a potenciálně mohl poskytnout informace o ruských agentech. NYT připomíná, že španělským úřadům pomáhal v boji s ruským organizovaným zločinem i Alexandr Litviněnko. To je pozoruhodná paralela.

Množství nervově paralytické látky skupiny novičok, která byla použita k březnovému útoku na Skripala a byla ukryta v lahvičce od parfému, by mohlo v krajním případě zabít až 4000 lidí. Píše to britský deník *The Times* s odvoláním na nejmenovaného bezpečnostního činitele. Látka podle něj nebyla zředěná, ale v koncentrované podobě. Podle britské velvyslankyně v OSN Karen Pierceové si ruský stát zahrával s životy lidí v Salisbury. Britská policie sdělila, že pátrá i po druhé lahvičce novičoku v parfému Nina Ricci, protože je pravděpodobné, že vyzbrojení museli být oba útočníci. Vyšetřovatelé se podle bezpečnostních zdrojů snaží zjistit, zda se novičok dostal do Británie v zavazadle nějakého diplomata a poté na ruskou ambasádu v Londýně. Šéf britské zpravodajské služby GCHQ Jeremy Fleming v nezvykle ostrém prohlášení podle serveru *Sky News* uvedl, že britští agenti jsou připraveni čelit aktivní a reálné hrozbě, kterou představuje bezostyšné odhodlání Kremlu narušit světový řád a jeho pravidla. Nasadíme proti Kremlu široké spektrum opatření.

Willy Wimmer, bývalý státní tajemník německého spolkového ministra obrany, prohlásil pro německou *RT*: „Washingtonský establishment a jeho londýnský spojenec chtějí v syrském konfliktu a v případě Skripalových získat půdu pod nohama, aby mohli připravovat další velkou válku. To bychom si my v Evropě měli v klidu přiznat.“ Dodává, že mezi další velkou válkou a námi stojí pouze prezident Donald Trump. Ten, podle názoru autora, stojí proti

washingtonským válečným štváčům. Wimmer ve svém textu cituje bývalého amerického prezidenta Roosevelta, který hovořil o nevinných národech, jež jsou krutě obětovány na oltář touhy po moci a závislosti na vládnutí, která nezná žádnou spravedlnost a lidskost. V souvislosti s tím připomíná i nezákonnou válku proti Jugoslávii v roce 1999. „Systém, který tyto války vytvořil, musí být nekompromisně zachován, jelikož jinak by mohlo dojít ke globální vlně procesů s válečnými zločinci. Sýrie je přitom pro nás smrtelně nebezpečná, protože situace, jaká v Sýrii je, je chápána spojenci válečné aliance Washingtonu jako "velký signál stop" pro politiku intervencí (*prováděnou*) od roku 1999,“ říká bývalý politik o tom, proč některé vlivné politické skupiny Západu rozdmýchávají syrský konflikt. „Díky tomu by mohly následovat změny ve světové politice.“

Britský Úřad pro životní prostředí, potraviny a záležitosti venkova (DEFRA) potvrdil, že zahájil dekontaminaci Skripalova domu. Není ovšem jasné, proč právě až po odhalení údajných pachatelů a nikoli dříve.

8. září

Marija Zacharovová pro televizi *RT* komentovala chování britské vlády v případě Skripalových. Události zařadila do širšího kontextu. „Víte, v Londýně chtějí jen jedno - donutit nás k tomu, abychom se ospravedlňovali. A to protirečí všemu, hlavně realitě. Rusko se hned po událostech v Salisbury vyjádřilo, že s těmito událostmi nemá nic společného. To za prvé. Za druhé, z pohledu mezinárodního práva, ale i z pohledu národního práva, a to vám řekne každý právník, to funguje tak, že musíte dokázat vinu, a ne prokázat svoji nevinu. Z toho důvodu to, co Londýn dělá, odporuje zdravému lidskému rozumu, logice, diplomatické praxi, etice a předně základům práva dnešního světa.“

Rusové Alexandr Petrov a Ruslan Boširov, které britské vyšetřovací služby podezírají z atentátu na Skripalovy asi 30krát letěli do Evropy a nejčastěji do Ženevy. To píše *The Daily Telegraph* s odkazem na zdroje. Článek uvádí, že publikace měla informace o letenkách, které si muži zakoupili. Podle novin cestovali společně i odděleně. Zarezovali si mezi listopadem 2017 a únorem letošního roku celkem 9 jednotlivých letů do Ženevy nebo ze Ženevy. Byli ve městě také od listopadu do prosince 2017, když zde probíhalo jednání o politickém urovnání v Sýrii. Zdroje v britské vládě uvádějí, že je nutné zjistit, s kým se podezřelí v Ženevě setkali, protože: „Je to pro probíhající vyšetřování naprosto klíčové“. Kromě Ženevy oba několikrát létali z Moskvy do Paříže a také navštívili Itálii. Podle novin poté, co opustili Londýn 4. března 2018, nebyly ruské pasy vydané v září 2016 již použity. Podezřelí se údajně vydávali za podnikatele z Petrohradu, aby získali víza pro vstup do Velké Británie.

11. září

Julija Skripalová přicestovala do Británie, aby svého otce požádala o svolení ke sňatku se svým dlouhodobým přítelem. Na manželství se už připravovala, prodala otcův moskevský byt a koupila jiný mimo ruskou metropoli. Se svým o tři roky mladším snoubencem Stěpanem Vijkevem a dvěma psy se chtěla usadit za Moskvou. Podle informací deníku *The Daily Mail* Vijkev pracuje v Institutu pro moderní bezpečnostní problémy, což je údajně krytí pro jedno z oddělení FSB, tedy organizaci, která plní úlohu zaniklé sovětské rozvědky KGB. Julija se za otcem vydala, protože věděla, že by mu v rodné zemi hrozilo nebezpečí, vzhledem k tomu, že ji jakožto člen tajné služby zradil.

12. září

Vladimir Putin prohlásil při rozpravě na Východním ekonomickém fóru ve Vladivostoku: „Samozřejmě jsme se na to podívali, co je to za lidi, a víme, kdo to je. Našli jsme je. Ujišťuji vás, že nic zvláštního nebo kriminálního v tom není. Doufám, že se sami objeví a budou

o sobě vyprávět. To bude nejlepší pro všechny“. Na dotaz zda jde o civilisty, odpověděl: „No jistě, samozřejmě, že jsou to civilisté. Chci je vyzvat, aby nás dnes vyslyšeli. Ať někam přijedou, třeba zrovna k vám, do médií“. Později Dmitrij Peskov uvedl, že Putin s těmito lidmi nemluvil a dodal, že proti nim nebyla přijata žádná opatření. V minulých dnech potvrdil, že Kreml nemá zprávy o totožnosti Petrova a Boširova s tím, že je to v kompetenci příslušných úřadů.

Mluvčí britské premiérky prohlásil, že Moskva na snahy Londýna o vyšetření případu „vždy reagovala mlčením a lhaním. Jsou to důstojníci ruské vojenské zpravodajské služby GRU. Vláda odhalila roli GRU, její agenty a metody“. Britští vyšetřovatelé nově oznámili, že vědí o šestičlenném týmu ruských agentů, který v březnu přijel do Británie otrávit svého bývalého kolegu a přeběhlíka. Minulý týden Britové zveřejnili fotografie dvou podezřelých i jména Alexandr Petrov a Ruslan Boširov. Ve skutečností ale v Salisbury operovali další 4 agenti, přičemž týmu se v ruském žargonu tajných služeb přezdívá „čističi“. Podle nich použili při vstupu do země totožnost skutečných lidí vězněných v zemích EU, takže nepotřebovali víza. Záložní tým prý přiletěl do Británie zhruba ve stejné době jako zbylí dva agenti, ale na jiné letiště. „Boširov a Petrov museli mít na místě krytí, někoho, kdo hlídal, aby se Skripalovi nevrátili ve chvíli, kdy se snažili kontaminovat kliku,“ řekl nejmenovaný zdroj deníku *The Daily Mirror*. Početnější tým měl také zajistit provedení atentátu pro případ, že by se jedné dvojici něco přihodilo, například autonehoda. *Mirror* připomíná, že Boširov a Petrov rok před útokem pravidelně cestovali do Británie, aby další cesta nevzbudila žádné podezření. Podle listu *Express* se Scotland Yard dostal na stopu vražednému komandu zásluhou přeběhlíka s označením Apollo. Ten měl v dubnu přejít k Britům a vytipovat jim Boširova a Petrova na záběrech bezpečnostních kamer. Britské tajné služby jej prý naverbovaly v Římě, kde působil na ruské ambasádě, jen několik týdnů po útoku novičokem. Jeho zásluhou prý Britové věděli o dvojici hned z kraje vyšetřování, informaci ale zveřejnili až nyní.

13. září

Alexandr Petrov a Ruslan Boširov řekli v rozhovoru pro ruskou televizi *RT*, že s útokem nemají nic společného. Uvedli, že ve městě sice byli, ale jen jako turisté. „Naši přátelé nám dlouho doporučovali, abychom tohle krásné město navštívili.“ Oba muži popsali situaci jako fantastickou a osudovou náhodu. „Dorazili jsme do Salisbury 3. března. Samozřejmě jsme tam jeli, abychom viděli Stonehenge a Starý Sarum, ale nemohli jsme se tam dostat kvůli bahně. Zmokli jsme a prvním vlakem jsme se vydali zpátky (do Londýna). V Salisbury jsme strávili maximálně hodinu, hlavně kvůli čekání na vlak.“ Do ruské televize dvojice údajně přišla sama, aby mohla říci svou verzi příběhu. Pokud jde o lahvičku s parfémem, jež podle britských vyšetřovatelů obsahovala novičok, Boširov ironicky odmítl, že by něco takového u sebe měli. „Není hloupé, aby normální chlápci u sebe měli ženský parfém? Celníci prověřují všechno, asi by se ptali, proč mají muži ve svých zavazadlech ženský parfém. Ne, neměli jsme to. Nepracujeme (pro GRU). Jsme středně velcí podnikatelé. Pokud vám řekneme podrobnosti o našem obchodování, tak tím utrpí lidé, se kterými pracujeme, což nechceme.“ Upřesnili, že podnikají ve sféře fitnessu a sportovní výživy. Dodali, že v Evropě byli opakovaně, kam jezdili na pracovní a turistické cesty. „Samozřejmě. Většinou obchodně, ale ne vždy. Do Švýcarska jsme jeli na dovolenou. Na pracovní cestě jsme tam byli před velmi dlouhou dobou.“

14. září

Reakce Londýna na rozhovor s Rusy, které britská strana podezírá z otravy Skripalových, je absurdní, oznámil mluvčí ruského prezidenta Dmitrij Peskov. „Britská strana označila dva ruské občany a obvinila je ze zapojení do této události. Dva ruští občané se objevili, prezident na fóru řekl, že je našli a podívali se na ně. Žádné zákony na území Ruské federace neporušili.

A také oficiálně nevíme o tom, že by nějaké zákony porušili někde ve světě.“ Peskov také uvedl, že prezidenta Vladimira Putina informoval o obsahu rozhovoru Rusů. Prezident to nijak nekomentoval. Sam tiskový mluvčí se na rozhovor zatím nedíval s tím, že zatím neměl čas.

15. září

Expert na rozpoznávání tváří Oleg Vojvodin tvrdí, že podobizny zveřejněné britskými úřady a muži z ruské televize nejsou stejné. Švýcarský list *Tages-Anzeiger* napsal s odvoláním na tamní tajnou službu, že dva ruští agenti byli zadrženi počátkem roku v Nizozemsku, když mířili do švýcarské chemické laboratoře ve Spiezu, jež se podílela na analýzách týkajících se otravy Skripalových i chemických útoků v Sýrii. Švýcaři potvrdili, že si jsou vědomi odhalení ruských špiónů. Oba prý byli zatčeni a vyhoštěni do Ruska.

16. září

Alexandr Petrov a Ruslan Boširov jsou podle zjištění investigativních novinářů spojeni s ruským ministerstvem obrany. Napsal to britský list *The Guardian*. Dokumenty zveřejnila nezávislá investigativní skupina *Bellingcat*, která zahájila svou činnost zkoumáním útoků v Sýrii, a ruský investigativní server *The Insider*. Složka s informacemi o cestovním pasu Alexandra Petrova je ale opatřena nápisem přísně tajné a nařízením neposkytovat žádné informace, u něhož je napsáno telefonní číslo. Když reportér listu *The Observer* (*nedělní vydání Guardianu*) na toto číslo dnes zavola, ozvala se mu recepce ruského ministerstva obrany. Přítomný úředník prohlásil, že nebude s novináři mluvit a žádné informace neposkytne. Z dokumentů, které skupina *Bellingcat* a server *The Insider* publikovaly, dále vyplývá, že Petrov a Boširov si koupili letenky na cestu do Anglie na poslední chvíli. To je v rozporu s jejich tvrzením, že svůj výlet do Salisbury dlouho dopředu plánovali. Stránka s údaji o Petrovovi, kterou investigativní novináři získali, neposkytuje téměř žádné životopisné údaje o této osobě a žádné informace o její minulosti před rokem 2009. To je podle listu *The Guardian* u 39letého muže naprosto výjimečné. Oddělení, které vydává pasy, obvykle takto postupuje v případě osob, které pracují pro vládu. Mluvčí ruského ministerstva zahraničí zprávu odmítla a uvedla, že investigativní skupina *Bellingcat* je podle jejího názoru napojena na západní tajné služby. Poukázala přitom na přístup skupiny k ruské databázi, která není veřejně dostupná.

Noviny *The Sunday Mirror* s odkazem na zdroj v britské vládě informují, že britské tajné služby začaly hledat dva nové podezřelé z účasti na otrávení Skripalových. Podle informací zdroje novin, se předpokládání pachatelé Alexandr Petrov a Ruslan Boširov mohli setkat s dalšími dvěma podezřelými poté, co se ubytovali v hotelu v Londýně. „Předpokládá se, že se mohli setkat s kurátorem, který pracoval na velvyslanectví, a čtvrtý, lékař, ko možná celé kontroloval, aby se přesvědčil, že operace není v ohrožení tím, že se sami otráví.“

18. září

Mluvčí ruského prezidenta Dmitrij Peskov okomentoval nová obvinění na adresu Ruska z další otravy v Salisbury a podotkl, že absurdita větší části informace, která odtamtud přichází, je zcela zřejmá. „Nic. Víte, upřímně řečeno, už si nemyslím, že má smysl komentovat podobné zprávy i nadále. Absurdita drtivé většiny zpráv, které ze Salisbury přicházejí, je zcela zřejmá.“

22. září

Ruští novináři objevili skupinu podezřelých Rusů, kterým úřady vystavily pasy s pořadovými čísly blízkými údajům v pasech Ruslana Boširova a Alexandra Petrova. Petrohradský server *Fontanka* dnes napsal, že zjištěné osoby udávaly jako své bydliště adresu Hlavní správy

generálního štábu Ruské armády, což je jiné označení pro vojenskou rozvědku GRU. Další pasy s podobnými čísly jako v případě Boširova a Petrova, tedy vydané zhruba ve stejnou dobu, patří podle *Fontanky* osobám se jmény Krymskij, Andrejev, Potěmkin, Poljakov nebo Tarasov. Server zjistil, že tito lidé často cestovali do ciziny a to vždy ve dvojicích.

26. září

Ruslan Boširov je plukovník ruské vojenské rozvědky GRU Anatolij Vladimirovič Čepiga, kterého vyznamenal ruský prezident Vladimir Putin. Ten přitom tvrdil, že jde o běžného civilistu. Uvedl to britský list *Daily Telegraph* s odvoláním na investigativní skupinu *Bellingcat*. Podle *Bellingcatu* sloužil v Čečensku a také působil na Ukrajině. Vyznamenání Hrdiny Ruské federace dostal od Putina v roce 2014, ale bylo mu předáno tajně. *Bellingcat* tento týden upozornil, že čísla pasů Ruslana Boširova a Alexandra Petrova jsou si velmi blízká, což působí podezřele. Navíc se skupině podařilo zjistit, že ve služebních dokumentech obou mužů je razítko ministerstva obrany Přísně tajné. Když *Bellingcat* ve spolupráci s ruským serverem *The Insider* informace zveřejnil, tajná služba FSB začala hledat, kdo poskytl tajné údaje novinářům. Zcela totiž vyvracejí tvrzení ruského prezidenta, že Boširov a Petrov jsou obyčejní civilisté, kteří jen jeli na návštěvu Británie. Pokud jsou Boširov a Čepiga jedna osoba, musel Putin vědomě lhát, neboť Čepigu osobně vyznamenoval. Bývalý ruský důstojník *Telegraphu* řekl, že plukovník Čepiga patří k špičkám tajné služby, což naznačuje, že akce byla nařízena z nejvyšších míst. Podle něj by na méně významnou akci byla vyslána nižší šarže. *Daily Telegraph* dále spekuluje, že i Petrov bude jen krycí jméno, kdo to ale je ve skutečnosti se zatím zjistit nepodařilo.

27. září

Londýn arogantně prohlašoval údajnou existenci důkazů o účasti Ruské federace k případu Skripal a nikomu je nepředložil, řekl ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov. Britská premiérka Theresa Mayová při středečním projevu (26. září) na zasedání Rady bezpečnosti OSN opět obvinila Rusko z destabilizujících aktivit ve světě a použití chemických zbraní ve městě Salisbury. Podle ministra Moskva na zasedání Rady neslyšela nic nového. „Theresa Mayová, ne poprvé, vznáší taková obvinění, a pokaždé zcela arogantně tvrdí, že mají 100% důkaz. Ale nikomu je nepředkládají a porušují nejméně tři ustanovení, ne-li čtyři konvence a bilaterální rusko-britské a multilaterální, v rámci Rady Evropy, kdy je nutné se v těchto případech přímo zapojit do dialogu a diskutovat o aktuální situaci.“ Podle něj, „když nám říkají, že vše víte sami, proto se přiznejte k tomu, co jste udělali, a slibte, že to už více neuděláte - to je mateřská školka, a tak to nefunguje“. Lavrov řekl, že se kauza Skripal rozpadá před očima vzhledem k neexistenci důkazů o vině Ruska. Ministerstvo zahraničí poslalo britskému ministerstvu zahraničí 60 diplomatických nót s požadavkem umožnit Rusku přístup k vyšetřování dotčených občanů Ruské federace, stejně jako žádost o právní pomoc a spolupráci. Včetně společného vyšetřování, ale britské úřady na ně nereagovaly. Ruské ministerstvo zahraničí uvedlo, že zveřejněná jména a fotografie ruských podezřelých o ničem nevypovídají a vyšetřování tak závažné trestné činnosti vyžaduje důkladnou analýzu a úzkou spolupráci mezi trestněprávními orgány obou zemí. Generální prokurátor Ruska má v úmyslu spolupracovat s britskými policisty na případu a očekává, že obdrží důkazy o možném zapojení ruských občanů.

28. září

Britská tajná služba a protiteroristická policie identifikovaly třetího člena ruské vojenské rozvědky, který navštívil Salisbury před březnovým pokusem o vraždu Skripala. Cílem cesty prý byla příprava útoku. Podle jejich tvrzení je třetí podezřelý muž také příslušníkem GRU, jeho jméno se neuvádí. Navštívil Salisbury, aby sebral výzvědné údaje pro Petrova a Boširova. Nakreslil mj. plán uličky, v níž Skripal bydlel, a zjistil, které dveře používá.

Německý časopis *Focus* s odvoláním na vysoce postaveného pracovníka ve Sjednoceném velitelství NATO pro kontrarozvědku (ACCI) v Bruselu tvrdí: „Bývalý sovětský dvojí agent Sergej Skripal, který v důsledku březnové otravy málem zemřel, pracoval až do roku 2017 pro čtyři zpravodajské služby NATO. Odhalil přitom několik aktivních špiónů ruské vojenské rozvědky GRU“. Uvádí se, že v roce 2012 se Skripal údajně za doprovodu pracovníků britské rozvědky MI6 vydal do Prahy a tamní orgány státní bezpečnosti informoval o aktivní ruské zpravodajské síti. Některé z moskevských agentů znal Skripal osobně ještě z dob své aktivní služby. Dále podle časopisu měl Skripal v létě roku 2016 údajně sdělit estonským speciálním službám tak přesné údaje, že se jim podařilo chytit tři ruské špióny. Mezi nimi tehdy byl jeden důstojník estonské armády ruského původu a jeho otec. Časopis tvrdí, že Skripal poskytl informace také španělskému Národnímu středisku pro rozvědku (CNI). Podle *Focusu* se jednalo o kriminální kontakty ruské mafie v oblasti Costa del Sol s vlivnými politiky a vládními úředníky v Moskvě.

Kreml nebude diskutovat s médii o případu Skripalových, protože se jejich informace nedají ověřit. S takovým prohlášením přišel tiskový mluvčí ruského prezidenta Dmitrij Peskov. „Kreml nechce pokračovat v rozpitvávání této otázky, tím spíše společně s médii. Všechny tyto úvahy, kdo koho připomíná a tak dále. Víte, nám tu na Rudém náměstí stále pobíhá deset Stalinů a patnáct Leninů. A všichni se dost podobají originálům.“ Podle jeho slov se v médiích v posledních měsících objevilo obrovské množství zpráv o případu Skripalových. Vyšetřování tak provádí novináři, společenské organizace či některé další struktury. „Pokud jde o výsledky těchto vyšetřování, nevím, do jaké míry jsou důvěryhodné, na čem jsou založeny a tak dále.“ Také dodal, že nelze vyvozovat oficiální závěry jen na základě toho, že se někdo někomu podobá či nepodobá, nebo že někdo někde žil. „Problém spočívá v tom, že všechno vyžaduje oficiální údaje. Pro nás je téměř nemožné a velmi obtížné diskutovat o této záležitosti s médii. A ani bychom to nechtěli dělat. Je to zkrátka nemožné. V tak citlivé otázce, jako je případ Skripalových, nemůžeme mít média v pozici svého protějšku.“ Domnívá se, že k tomu, aby se příslušné ruské úřady mohly zúčastnit vyšetřování tohoto incidentu, by musely mít k dispozici oficiální materiály. „Tyto materiály mohou pocházet pouze z kompetentních zdrojů.“

3. října

Vladimir Putin na zasedání fóra Ruský energetický týden v Moskvě prohlásil: „Zdá se, že některé informační zdroje prosazují teorii, že Skripal byl skoro něco jako lidskoprávní aktivista. Byl to jen zrádce. Zrádce své vlasti. To je takový koncept: zrádce vlasti. A on byl jedním z nich. Je to jenom šmejda, to je celé“. Putin prohlásil, že mediální skandál kolem Skripala propukl uměle a soupeření tajných služeb je věčné. „Cožpak se rozmlísky mezi tajnými službami zrodily včera? Špionáž je, jak známo, stejně jako prostituce jedna z nejdůležitějších profesí na světě. Nikdo ji nezrušil a zrušit ani nemůže.“ Putin doufá, že historie s případem Skripalových brzy skončí. „Myslím si, že k tomu někdy dojde, doufám, že to skončí. Čím rychleji to skončí, tím to bude lepší.“ Poznamenal, že Rusko opakovaně od britských kolegů žádalo dokumenty k případu, aby mohlo zahájit vyšetřování. „Určitě s Velkou Británií máme dohodu o pomoci v trestných činech, která stanovuje odpovídající způsob. Dejte nám dokumenty, pošlete nám je do Generální prokuratury. My se podíváme, k čemu tam skutečně došlo. Chcete tvrdit, že jsme otrávil ještě navíc nějakého člověka bez přístřeší? Když se občas na tu věc dívám, prostě se divím: přijeli nějakí chlapi a začali v Británii trávit bezdomovce. Co je to za hovadinu? Copak pracují v čištění města? Tenhle Skripal je zrádce, jak už jsem řekl. Dopadli ho, byl (v Rusku) potrestán, odseděl si celkem pět let ve vězení, pak jsme ho pustili. To je vše. Odjel, pokračoval ještě ve spolupráci, konzultoval jakési tajné služby. No a co?“

V minulých letech Putin už dal několikrát najevo opovržení k ruským agentům, kteří začali dodávat informace západním zpravodajským službám. „Zrádci vždycky skončí špatně,“ řekl například před 8 lety na adresu Alexandra Potějeva, který Američanům vyzradil identitu 10 ruských agentů žijících zdánlivě obyčejným životem v USA. Američané je později na vídeňském letišti vyměnili s Moskvou za 4 jiné Rusy, již dříve odsouzené za údajnou špionáž pro Západ. Šlo o největší výměnu od konce studené války. Mezi čtveřicí vyměněných Rusů byl i Skripal.

4. října

Nizozemská vojenská rozvědka zabránila hackerskému útoku ze strany Ruska na OPCW. Ruští agenti se pokoušeli proniknout do bezdrátové sítě této organizace. S tímto tvrzením vystoupila dnes na tiskové konferenci nizozemská ministryně obrany Ank Bijleveldová. Podle jejího tvrzení byl pokus o útok proveden 13. dubna. Čtyři pracovníci ruských tajných služeb, kteří jsou podezřelí z účasti na útoku, byli vyhoštěni ze země ještě ten den. Do Nizozemska se dostali prostřednictvím diplomatických pasů 10. dubna. Ministryně dodala, že po zmařeném hackerském útoku byl předvolán ruský velvyslanec. Vyzvala Rusko, aby zastavilo své kybernetické útoky, jejichž cílem je podle ní podbývání západních demokracií. Na otázku novinářů, proč nebyli Rusové zatčeni, šéf nizozemské vojenské rozvědky MIVD Onno Eichelsheim řekl: „Nešlo o policejní vyšetřování. Byla nutná rychlost, proto jsme zasáhli a muži byli vyhoštěni“. Eichelsheim uvedl, že v Nizozemsku, kde má své centrály řada mezinárodních organizací, je ruská vojenská rozvědka aktivní. Agenti se měli podle serveru *BBC* snažit proniknout do bezdrátové sítě OPCW z automobilu zaparkovaného u sídla Organizace. Vybavení nalezené ve voze bylo používáno k zachycení přihlašovacích údajů. Rusové měli diplomatické pasy a byl mezi nimi také odborník na informační technologie. Nizozemské úřady se domnívají, že jejich operaci řídila vojenská rozvědka GRU. Ruský hackerský útok, jak řekl Eichelsheim, přišel v době, kdy OPCW vyšetřovala březnový incident otravy Skripalových v Salisbury. Nizozemsko už v polovině září uvedlo, že na jáře zadrželo a vypovědělo dva ruské agenty kvůli špionáži namířené proti švýcarské laboratoři, která také armádní jed novičok testovala. Do Spiezu, kde se tato laboratoř nachází, měli podle Eichelsheima namířeno i čtyři další ruští agenti. Ruský stálý zástupce při OPCW obvinění ze strany nizozemského ministerstva obrany nekomentoval. Moskva obvinění z páčání kybernetických útoků odmítla, je to podle ní součást kampaně proti Rusku. Britská premiérka Theresa Mayová a předseda vlády Nizozemska Mark Rutte ve společném prohlášení odsoudili ruské pohrdání globálními hodnotami.

Podle britského ministra zahraničí Jeremy Hunta by oznámení Nizozemska o zmařené operaci proti OPCW mělo nadobro rozptýlit jakékoli pochybnosti o roli Ruska v pokusu o vraždu Skripala. „Tento pokus získat přístup k zabezpečeným systémům mezinárodní organizace pracující na vymýcení chemických zbraní ve světě dokládá, jak GRU pohrdá globálními hodnotami a pravidly, které nás udržují v bezpečí,“ uvedli předsedové vlád Nizozemska a Británie. Britské úřady podle médií při vyšetřování těm nizozemským pomáhaly. „Dnes představenými operacemi jsme ještě jasněji ukázali nepřijatelné kybernetické aktivity GRU“, píše se v prohlášení. Nizozemská ministryně obrany dnes také uvedla, že na počítači jednoho z vyhoštěných rozvědců byly i soubory týkající se vyšetřování pádu malajsijského letadla na lince MH17. I toto obvinění Moskva podle agentury *TASS* odmítla jako součást dezinformační kampaně namířené proti Rusku. Mluvčí ruské diplomacie Marija Zacharovová uvedla, že bohatá fantazie britských činitelů nemá hranic.

Nizozemsko informovalo ministry obrany Severoatlantické aliance o ruském pokusu o kybernetický útok na OPCW. Uvedl to dnes generální tajemník NATO Jens Stoltenberg, podle kterého mají Nizozemsko a Velká Británie alianční podporu při odpovědích na podle nich očividnou ruskou snahu podkopávat mezinárodní právo a instituce. Rusko podle aliance

musí přestat se svým nezodpovědným chováním, včetně používání síly vůči svým sousedům, pokusů ovlivňovat volby v jiných zemích a širokými dezinformačními kampaněmi. Stoltenberg dnes v prohlášení pro média uvedl, že operaci v Nizozemsku provedla ruská vojenská rozvědka GRU. Podle Londýna je to právě rozvědka GRU, která stojí i za dalšími kybernetickými útoky ve světě. „Dotkly se občanů mnoha zemí, včetně Ruska, a způsobily enormní hospodářské náklady.“ To, že dvě členské země aliance takový útok v dubnu úspěšně zmařily, dokládá podle Stoltenberga rostoucí schopnost NATO a jeho členů úspěšně se v kybernetické oblasti bránit.

Vrcholní představitelé Evropské unie ve společném prohlášení odsoudili agresivní pokus o kybernetický útok na OPCW. Útok podle představitelů EU ukázal pohrdání smyslem práce mezinárodní Organizace, která pod mandátem OSN pracuje na likvidaci chemických zbraní po celém světě. „Odsuzujeme takové akce, které podřývají mezinárodní právo a mezinárodní instituce,“ uvedli ve společném prohlášení předsedové Evropské rady a Evropské komise Donald Tusk a Jean-Claude Juncker společně s šéfkou unijní diplomacie Federicou Mogheriniovou. Prohlášení lídrů EU upozorňuje, že Británie dnes spojila ruskou vojenskou rozvědku GRU s řadou kybernetických útoků po celém světě. Podle amerického ministra obrany Jamese Mattise důkazy na sto procent podporují tvrzení obou zemí, že za dubnovým útokem stojí ruská vojenská rozvědka GRU. Při útoku na OPCW bylo Rusko v zásadě chyceno při činu, poznamenal Mattis. „Lidé, kteří to dělali, byli dopadeni přímo s používaným vybavením a budou muset nést odpovědnost.“ Reakce bude podle něj politickým rozhodnutím poškozených zemí, které budou mít americkou podporu.

5. října

Zpackaná. Tímto slovem popisují média údajnou operaci ruské vojenské rozvědky GRU namířenou proti OPCW. Upozorňují přitom na to, jak detailní informace nizozemské úřady zveřejnily. Deník *The New York Times* napsal, že společné úsilí západních vlád vychází z teorie, že pocit trapnosti může ruského prezidenta Vladimira Putina dohnat k omezení aktivit tajných služeb. „První překvapivou věcí je skutečnost, že se o tom vůbec mluví. Kontrašpionážní operace, odhalování agentů je normálně něčím, co se děje v tajnosti,“ řekl bezpečnostní analytik BBC Gordon Corera. Nizozemská ministryně obrany Ank Bijleveldová a šéf nizozemské tajné služby MIVD ale do detailů popsali zásah proti čtveřici údajných ruských agentů včetně jejich jmen, fotografií a harmonogramu operace, ze které podezírají GRU. „Odhalení o tom, jak britské a nizozemské bezpečnostní složky překazily operace GRU, jsou ohromující ve své detailnosti a otevřenosti. Tohle není to, co tajnostkářské zpravodajské složky běžně dělají,“ píše BBC. Za nebývalou otevřeností je podle médií silící společná snaha západních zemí odpovědět na vývoj vnímaný jako koordinovaný vzorec ruské agrese. Podle deníku *The Guardian* zároveň zveřejnění informací o operacích v anglickém Salisbury a nizozemském Haagu umožnila také ruská nekompetentnost. „Myslím, že pan Putin teď na pár lidí pěkně křičí,“ řekl prý BBC s radostným výrazem na tváři nejmenovaný britský představitel. Deník *The Daily Telegraph* na titulní stránce označil zmařený kybernetický útok na OPCW za potupu pro prezidenta Putina, méně seriózní listy byly v titulcích přímo posměvačné. „Agenti GRU mají tvořit elitní špionážní organizaci. Ve skutečnosti se ukázalo, že čtveřice (zadržena v Haagu) jsou amatérští břídilové,“ napsal *The Guardian*. Podle britského velvyslance v Nizozemsku Petera Wilsona musí Západ obrátit reflektory proti aktivitám ruských tajných služeb, protože ty mohou operovat pouze v přítomí. „Svět byl v šoku po incidentu s novičokem v Salisbury. Řekli jsme si, že to vyhlásíme veřejně; ve snaze bránit se i odradit,“ citoval *The Guardian* nejmenovaného pracovníka britské vlády.

Vývoj po březnovém útoku na Sergeje Skripala a čerstvá obvinění Nizozemska spolu s obviněním sedmi údajných ruských agentů v USA ukazují větší ochotu západních zemí

upozorňovat na ruskou agresi, napsala *BBC*. Podle *The Guardian* jde o velmi riskantní strategii, která v krátkodobém horizontu zhorší vztahy s Moskvou. „Také ale upevní evropskou a americkou alianci proti Rusku a posílením vazeb západních zpravodajských složek by snad mohla dát Putinovi důvod k zamyšlení,“ uzavírá deník. Za další zinscenovanou propagandistickou akci, která vážně komplikuje dvoustranné vztahy a zavání špiónomanií označila Moskva nizozemská obvinění údajných ruských agentů z pokusu o hackerský útok proti OPCW. „Nizozemskou stranu jsme nejednou upozorňovali, že protiruská kampaň špiónománie, doprovázená cílenými úniky informací o údajných hackerských útocích do médií, vážně poškozuje vzájemné vztahy,“ konstatovalo ruské ministerstvo zahraničí.

9. října

Server *Bellingcat* tvrdí, že Alexandr Petrov je ve skutečnosti doktor Alexandr Miškin a rovněž pracuje pro GRU. K tomu závěru došel na základě svědectví od několika zainteresovaných lidí a také díky získání důležitých dokumentů. Stejně jako jeho druh Anatolij Čepiga byl vyznamenán v listopadu 2014 titulem Hrdina Ruska za činnost vztahující se k okupaci Krymu nebo ke svrženému ukrajinskému prezidentovi Viktoru Janukovičovi. *Bellingcat* uvádí, že podle expertů přítomnost lékaře při útoku proti Skripalovi může být projevem standardního postupu při operacích toho druhu. „Buď měl zajistit, aby jed byl použit účinně, nebo měl zabránit náhodné intoxikaci útočníků.“

Série skandálů kolem ruských tajných agentů působících v zahraničí může v brzké době skončit čistkou ve vojenské rozvědce GRU. Píší o tom dnes některá ruská média v souvislosti s odhalením totožnosti druhého údajného ruského agenta, který se v březnu podílel na pokusu otrávit Sergeje Skripala, a zveřejněním jmen 305 možných agentů GRU. Spekulace o ohrožených postech vysokých důstojníků GRU se většinou opírají o nepotvrzené informace serveru *MBCh-Media*, který financuje nepřítel Kremlu a bývalý ruský oligarcha Michail Chodorkovskij. Jeho web napsal, že v sobotu 6. října se v centrále ruského ministerstva obrany konala porada věnovaná skandálům pracovníků GRU v Nizozemsku, USA, Británii nebo Černé Hoře. Agenti vojenské rozvědky si tam podle jejích účastníků počínali krajně neodpovědně a nedodržovali elementární zásady konspirace. Už v září si podle *MBCh-Media* prezident Vladimir Putin povolal náčelníka GRU Igora Korobova. Ten si prý po návratu domů stěžoval na nevolnost. Viník odpovědný za skandální vyhoštění čtyř údajných ruských agentů z Nizozemska se podle *MBCh-Media* už našel. Je jím prý druhý tajemník ruského velvyslanectví v Haagu Konstantin Bachtin, který hackerský útok na OPCW koordinoval. Nizozemská kontrarozvědka odposlouchávala jeho telefon a přípravy k tajné operaci sledovala od samého počátku. Bachtin je údajně přítelem Anatolije Čepigy.

10. října

V případě otravy Skripalových figuruje ještě další Rus, Sergej Fedotov, tvrdí ruský server *Fontanka.ru*. Navštívil v lednu a únoru 2014 Českou republiku společně s dalším podezřelým Rusem Alexandrem Petrovem. Navíc používal cestovní pas s číslem blízkým pasům Petrova a Ruslana Boširova. „Pětačtyřicetiletý Sergej Fedotov se ideálně hodí do koncepce travičů z GRU,“ napsal portál. Fedotov kromě Prahy navštívil nejméně třikrát Londýn, naposledy 2. března tohoto roku, a odletěl 4. března v den útoku společně s Petrovem a Boširovem. Podle zdroje ze zpravodajských služeb byli Alexandr Miškin a Anatolij Čepiga v říjnu 2014 pod falešnou identitou v Česku. Podle něj měl v téže době přijet do Česka i sám Skripal, aby se tady setkal s českými důstojníky, jimž pomáhal i s odhalováním údajných ruských špiónů. „Vypadá to, že Rusové měli komando a Skripala sledovali dlouho před pokusem o vraždu.“ Skripal přijel do České republiky ve druhé polovině října 2014, podle zdroje tedy nedlouho po tom, co do země vstoupili tito muži.

Oficiálně nechce nikdo věc komentovat. „BIS informace tohoto typu zásadně nekomentuje,“ řekl mluvčí BIS Ladislav Šticha. „Náš útvar nebude poskytovat žádné informace,“ reagoval na dotaz *Radiožurnálu* mluvčí Národní centrály proti organizovanému zločinu Jaroslav Ibehej. Ruská ambasáda se k návštěvě agentů vojenské tajné služby GRU v Česku odmítla vyjádřit.

11. října

Média upozornila, že britské tajné služby nijak nekomentují informace, které zveřejňují investigativní novináři z *Bellingcatu*. Je otázkou, zda britská výzvědná služba nevyužívá jeho nezávislý status. Ačkoliv ruskou vojenskou rozvědku GRU v zahraničí označují za břídilskou, vliv armády na zahraniční politiku Kremlu roste. Podle západních expertů a ruských zdrojů blízkých Kremlu by se však měl mít Západ na pozoru. „Je lehké smát se mizerným schopnostem GRU, neměli bychom ji ale podceňovat, stejně jako nebezpečné a lehkomyšlné užití nervově paralytické látky na našich ulicích,“ uvedl na bezpečnostní konferenci náměstek britského ministra vnitra Ben Wallace. Podle expertů zvýšila GRU své aktivity, včetně tajných misí, v souvislosti s protiruskými sankcemi, které byly na Moskvu uvaleny kvůli anexi Krymu. „Rusko nyní funguje na základě válečných pravidel, což znamená, že GRU byla puštěna ze řetězu. Jak se konfrontace mezi Východem a Západem zhoršuje, posilují tyto vojenské agentury a GRU je nyní mnohem aktivnější,“ uvedl analytik Mark Galeotti. I přes skandály pracovníků GRU v Nizozemsku, USA a Británii je Kreml podle Galeottiho v rozpacích jen na okamžik. „Myslím, že pokud se podle ruských výpočtů jedná jen o několik rozpacitých chvil a tvrdých prohlášení, může to (*Moskva*) přečkat.“

Na dotaz, zda ruské ministerstvo obrany nečeká reorganizace, uvedl mluvčí Kremlu Dmitrij Peskov, že přednesená obvinění vůči GRU nejsou příliš kvalitní na to, aby k tomu došlo. „Rusko věří, že snížení aktivity GRU nemá smysl, protože by se jednalo o jednostranný ústupek, který by nic nepřinesl a byl by vnímán jako známka slabosti. Myslím si, že škodlivé operace by se mohly provádět dokonce častěji než v minulosti,“ uvedla Tat'jana Stanovaja, která má vazby na ruskou politickou elitu a vede analytickou firmu *R.Politik*. Kreml je podle ní zděšen rozpadem neformálních komunikačních kanálů mezi západními a ruskými zpravodajskými službami a vidí svět špionáže jako oblast bez pravidel. Přesto, že je podle západních médií GRU neschopná, v některých kruzích Moskvy jsou na její působení hrdí. „Pokud měl někdo pochybnosti o tom, že naši zaměstnanci pracují všude, tak teď si tím mohou být jisti,“ uvedl ve státní televizi poslanec vládní strany Jednotné Rusko Konstantin Zatulin. Podle bývalého ruského diplomata Vladimira Frolova chyby, kterých se GRU dopustila, nebyly žádnou katastrofou. „Co jsme viděli, bylo jen několik zádrhelů v mimořádně riskantních, ale účinných operacích, které dosáhly svého cíle.“ GRU se stala aktivnější po anexi Krymu i kvůli širší zahraniční politice Ruska.

12. října

Velvyslanec Ruska ve Velké Británii Alexandr Jakovenko promluvil na tiskové konferenci. „Nikdo Skripalovy neviděl od 4. března. Nevíme, jestli Sergej Skripal žije, kde nyní je a kde je jeho dcera Julija Skripalová. Nemáme žádné informace.“ Poznamenal také, že Alexandr Petrov a Ruslan Boširov, kteří jsou obviněni z otravy Skripalových, skutečně existují, což potvrzuje jejich rozhovor na televizním kanálu *RT*. Podle diplomata jejich prohlášení, že se jedná o jejich skutečná jména a že nepracují v GRU, lze považovat za oficiální. „Oni nebyli formálně obviněni, protože neporušili ruský zákon, to za prvé. Za druhé od britské vlády neexistovala žádná oficiální žádost o vyšetření tohoto problému. Zjistili jsme totožnost těchto lidí a nemáme důvod jim nevěřit.“

13. října

Paul Craig Roberts na svém blogu napsal, jak se na kauzu Skripal dívá izraelský expert. Izraelský agent na terorismus a skryté vraždy vysvětluje, že domnělý útok na Skripalovy s údajným nervovým plynem je pro každého, kdo má o věci pojem, naprosto zřejmým podfukem: „Je to jedna stupidita přikládána na stupiditu přecházející,“ říká izraelský expert.

14. října

Mluvčí ruského ministerstva zahraničí Marija Zacharovová v televizním kanálu *Rusko-1* uvedla, že skupina „*Bellingcat* neprošetřila Salisbury. *Bellingcat* mlčela po dobu šesti měsíců a neposkytla jediný materiál, který by spojil to, co se tam stalo s určitými osobami. Prostě dala dohromady informace, které jí byly poskytnuty v rámci projevu britské delegace na Valném shromáždění OSN“.

20. října

Marija Zacharovová komentovala slova britského velvyslance v Rusku Laurie Bristowa. Ten prohlásil, že Británie odmítá poskytnout údaje o vyšetřování incidentu v Salisbury, dokud Rusko nezareaguje na starší otázky týkající se tohoto případu. „Milý Laurie, není třeba klamat naši, vaši a světovou komunitu. Ruská strana okamžitě odpověděla na otázky britského premiéra a dobře o tom víte. Sergej Lavrov odpověděl na všechny otázky týkající se případu v Salisbury. Odpověď byla zaznamenána desítkami novinářů přítomných na oné tiskové konferenci. Pak odpověděli všichni: zástupci ministerstva zahraničí, vaši kolegové velvyslanci Jakovenko a Šulgin, odborníci ministerstva obrany a prezident Ruska také odpověděl. Britská strana však neodpověděla na jedinou otázku, jakou se diplomaté i veřejnost ptali. Zopakuju otázku: Tak co se stalo v Salisbury?“ Dříve Bristow vysvětlil odmítnutí sdílet s Ruskem údaje o případu otravy Skripalových v Salisbury.

31. října

Príslušníka ruské pohraniční služby podezřelého z prodeje informací o údajných agentech vojenské rozvědky, kteří se měli podílet na útoku v Salisbury letos v březnu, zadržela ruská služba FSB. Zadržený, jenž údajně působil v pohraniční službě Severozápadního regionu, měl prý prodat informace o překročení hranice Alexandrem Petrovem a Ruslanem Boširovem. Nejmenovaný zdroj upřesnil, že zatčení oficiálně nesouvisí s turisty ze Salisbury, jak jsou muži označováni v médiích. Jde o únik informací k dalším osobám. Sdělil také, že FSB se při rozsáhlém vyšetřování zaměřila na soukromé detektivy a osoby, které se zabývají prodejem údajů získaných z databází ruských státních struktur.

2. listopadu

Ruský prezident Putin vysoce ocenil profesionalitu ruské vojenské rozvědky (*Hlavní správa generálního štábu armády - GU, dříve GRU*) na shromáždění v Moskvě u příležitosti 100. výročí, jež nynější ruská vojenská rozvědka slaví. „Jako vrchní velitel rozhodně znám vaše jedinečné možnosti, včetně provádění speciálních operací. Jsem přesvědčen o vaší profesionalitě, osobní odvaze a rozhodnosti, o tom, že každý z vás udělá všechno pro Rusko a náš lid.“

6. listopadu

V březnu 2018 při útoku novičokem v anglickém Salisbury byly poprvé v historii nasazeny chemické zbraně na území Velké Británie, prohlásil Hamish de Bretton-Gordon, ředitel humanitární iniciativy Lékaři pod palbou. Bývalý voják a expert na chemické zbraně v komentáři pro server *CNN* dodává, že v Sýrii v posledních 12 měsících došlo nejméně k 8 zdokumentovaným chemickým úderům, které spáchal režim prezidenta Bašára Asada, což

platí i o posledním ničivém útoku v Dúmě. V uplynulých 7 letech bylo zdokumentováno přes 100 případů nasazení chemických zbraní v Sýrii, a to jak ze strany vládních sil, tak ze strany Islámského státu. Inspektoři OSN a OPCW vyzvali k jejich prošetření, čemuž ale brání Rusko. „Navzdory maximální ruské snaze hrát o čas a uklidit místo (*útoku*) v Dúmě, dokázala OPCW potvrdit, že šlo o chemický útok.“ Sám se podílel na vyšetřování mnoha útoků v Sýrii, včetně zkoumání obětí a shromažďování důkazů v zasažených oblastech a v roce 2014 zveřejnil výsledky vyšetřování incidentů ve městech Kafr Zita a Telemenes, které jednoznačně prokázaly nasazení chlóru syrským režimem. Nejenže Sýrie tyto závěry stále odmítá, ale navíc se objevují děsivé zprávy o syrských vojácích používajících ruční granáty se sarinem k zabíjení lidí ukrývajících se v bunkrech a tunelech, uvádí odborník. Konstatuje, že nasazení chemických zbraní na takto nízké úrovni NATO ani USA nikdy neočekávaly a nyní je nutné nalézt způsob, jak s ním bojovat.

Víme, že při útoku v Salisbury byla použita nervově paralytická látka novičok a víme, že podezřelými jsou dva příslušníci ruské vojenské tajné služby, kteří novičok získali od Ruska dva dny před útokem, konstatuje Bretton-Gordon. Rusko jakýkoliv podíl na útoku odmítá. Novičok byl vyvinut v 70. a 80. letech ruskou vojenskou laboratoří v Šichanech, přičemž má být velmi trvanlivý a desetkrát jedovatější než VX. Část kontaminovaných budov v Salisbury tak bude muset být rozebrána cihlu po cihle, které budou pohřbeny hluboko v zemi, aby se eliminovalo nebezpečí. „Zřejmě méně než polovina stojánku na vejce této látky zaměstnala svět na měsíce a výrazně zvýšila napětí mezi Západem a Ruskem. A to neprošlo bez povšimnutí u teroristů a vlků-samotářů.“ Pokud by nedávno odeslané výbušniny adresované odpůrcům amerického prezidenta Trumpa obsahovaly nějakou chemickou zbraň, velká část Manhattanu by zřejmě byla stále v izolaci. Většina zemí NATO věnovala hrozbě chemických zbraní od konce studené války malou pozornost, jelikož si myslely, že problém zmizel. Po Salisbury se to nepochybně změnilo, protože útok potvrdil podezření, že Rusko sice před rokem 2017 zničilo své přiznané chemické arzenály, ale má nepřiznané zásoby novičoku. Není pravděpodobné, že Rusko vlastní tisíce tun této látky, ale i tak tato nebezpečná zbraň hromadného ničení vyvolává velké obavy v USA a NATO, protože novičok zřejmě částečně převyšuje schopnosti protichemické obrany Severoatlantické aliance. V nové studené válce s Ruskem musí být Spojené státy připraveny na nasazení chemických zbraní, jejichž účinky viděl každý v Sýrii a Iráku. „V případě konfliktu mezi Východem a Západem nyní musíme předpokládat, že chemické zbraně budou použity.“ K tomu se přidává vážná hrozba nasazení těchto prostředků teroristy, a proto by USA měly začít opět investovat do své protichemické obrany a připravit se na boj v zamořeném prostředí. Útok v Salisbury označuje odborník za masivní reklamní poutač pro teroristické skupiny ukazující účinnost velmi malého množství chemické zbraně ve městské oblasti, a tak je třeba postavit se výzvě a zajistit ochranu měst, jakými jsou New York, Los Angeles či Orlando. „Jako u ostatních hrozeb: Pokud se připravíme na to, jak jim čelit, zvítězíme. Pokud strčíme hlavu do písku, bude nás to bolet.“

7. listopadu

Ed Royce, předseda mezinárodní komise Sněmovny reprezentantů Spojených států amerických prohlásil, že Rusko porušuje americký zákon o použití chemických zbraní. Dříve zástupce ministerstva zahraničí Robert Palladino uvedl, že do 6. listopadu má americké ministerstvo zahraničí předložit Kongresu závěr, zda Rusko dodržuje americký zákon o chemických zbraních. Od Moskvy bylo požadováno, aby do 6. listopadu světovému společenství poskytla oficiální ujištění o neexistenci plánů k používání chemických zbraní. Moskva má také mezinárodním specialistům povolit přístup ke svým chemickým objektům. V opačném případě Spojené státy vyhrožovaly zavedením druhého kola sankcí. „Administrativa prohlásila, že Rusko nedodrželo požadavky zákona. Nikoho by nemělo překvapit, že se Vladimir Putin zcela neztřešně vyžítí nervově paralytických zbraní pro

vojenské účely. Je nepřipustné, že administrativa nemá plán na jednání o druhém kole povinných sankcí vyžadovaných americkým právem. V posledních letech se Rusko účastnilo troufalých otrav. Administrativa musí rychle jednat, aby ukázala svou rozhodnost. Prodleva povede ke stoupání ruské agrese,“ řekl Royce. Mluvčí ministerstva zahraničí Heather Nauertová uvedla, že státní úřad bude dodržovat zákon, který vyžaduje zavedení nových sankcí proti Rusku.

V Kremlu považují sankce USA vůči Rusku, spojené s případem Skripalových, za nezákonné řekl tiskový mluvčí prezidenta Ruské federace Dmitrij Peskov. „Považujeme tyto restriktce zavedené ze strany USA vůči Rusku za nezákonné a budeme se tak samozřejmě dívat i na další podobné kroky, pokud budou následovat.“

16. listopadu

Anatolij Čepiga a Alexandr Miškin si zřejmě opatřili britské vízum s pomocí ruské tajné služby FSB. Zjistila to mezinárodní investigativní skupina *Bellingcat* společně s ruským serverem *The Insider*. Šéf serveru *The Insider* Roman Dobrochotov dnes rozhlasové stanici *Echo Moskvy* řekl, že informaci investigativcům předal bývalý technický ředitel společnosti *TLSContakt*, která v Moskvě zpracovává vízové formality pro řadu zahraničních konzulátů včetně britského. Muž, jehož jméno *Bellingcat* údajně zná, ale nehodlá zveřejnit, loni z Ruska uprchl a požádal o azyl ve Spojených státech. Tento člověk podle Dobrochotova vypověděl, že byl zřejmě vydíráním donucen podepsat závazek spolupráce s ruskou kontrarozvědkou FSB. Její agenti mu pak řekli, že se tajné službě podařilo proniknout do vnitřního kamerového systému britského vízového střediska v Moskvě. Měli údajně i schéma jeho počítačové sítě. Na jaře roku 2016 zverbovanému řediteli ruské firmy sdělili, že hodlají do Británie vyslat dvě osoby a požádali ho o spolupráci. Vízum jim prý chtěli opatřit bez zbytečného rozruchu. Muž prý pomoc odmítl, nicméně po několika měsících Petrov a Boširov poprvé přijeli do Británie.

23. listopadu

Britský policista seržant Nick Bailey, který se přiotrávil novičokem při vyšetřování otravy Skripalových, přišel o dům, auto, ale i o veškeré vybavení domácnosti včetně dětských hraček. Na jeho rukou totiž ulpělo malé množství jedu, kterým svůj majetek kontaminoval. *BBC* to řekl ve vůbec prvním rozhovoru, který poskytl. Poté, co byli Sergej a Julija Skripalovi 4. března odpoledne nalezeni na lavičce v Salisbury, byl Bailey poslán se dvěma kolegy do Skripalova domu. I když na sobě měli všichni ochranné oděvy, seržant se po návratu domů přestal cítit dobře. „Moje zorničky byly jako špendlíkové hlavičky, byl jsem docela zpocený a horký.“ Připisoval to stresu, ale když se necítil dobře ani v úterý, odvezli ho do nemocnice. „Bylo to hrozné, byl jsem zmatený, nevěděl jsem, co se děje. Byl jsem opravdu vystrašený.“ Lékaři mu okamžitě nasadili léky, aby dostaly jed z těla. Jenomže ještě nevěděli, s jakou látkou přišel do styku. To se mezitím snažili co nejrychleji odhalit experti z vojenské laboratoře v Porton Downu. Když zjistili, že jde o novičok, byli v šoku. Vedoucí týmu vědců profesor „Tim“, jehož pravé jméno nebylo zveřejněno, uvedl: „Novičok je jednou z nejnebezpečnějších látek. Je docela výjimečný ve své schopnosti otrávit lidi i v malých koncentracích“.

„Celou dobu jsem byl při vědomí. Dostal jsem mnoho injekcí. Naráz jsem měl v paži pět nebo šest infuzí. Fyzicky jsem byl ochromený.“ Seržant dosud neví, jak se jed nastříkaný na kliku dostal přes ochranné rukavice: „Možná jsem si v domě upravoval masku a ochranné brýle.“ I když se seržanta lékařům podařilo zachránit, přetrvávají psychické následky, přiznal Bailey. „Po fyzické stránce jsem se otřepal dobře.“ Poděkoval za to nemocnici, ale psychické rány jsou něco jiného. „Vypořádat se s tím zabere větší čas, kvůli všemu, co se nám stalo. Nejenže jsme ztratili dům, přišli jsme o veškerý majetek. Všechno, co patřilo dětem, jsme ztratili.“

Přišli jsme o auta, o všechno.“ Za to, že vše zvládl, vděčí příbuzným: „Děkuji své rodině. A své ženě, jež byla jako skála, která držela všechno pohromadě“.

9. prosince

„Pravdu o incidentu Skripalových lze odhalit pouze na základě společného profesionálního vyšetřování Velké Británie a Ruska, ale britská strana nejde vstříc ruské straně ve věci vyšetřování a ničí důkazy,“ řekl ředitel Služby vnější rozvědky Ruské federace Sergej Naryškin pro televizní stanici *Rossija 1*. K dotazu, zda se někdy odhalí pravda o incidentu Skripalových dodal, že ruská strana od začátku nabízela svou pomoc a avizovala připravenost účastnit se vyšetřování tohoto incidentu, této provokace. Bohužel britská strana schůzky odmítá. Navíc, jak se nám zdá, neustále ničí důkazy - domácí zvířata, jiné předměty. Skripalovi se stále neobjevili na veřejnosti. Laboratoř v Porton Downu se nachází blízko.“ Podle jeho slov ruské vedení vnímá britské vyšetřování jako frašku. Na konci k tomu dodal: „Proto v odpovědi na vaši otázku řeknu, že pokud nastane společné profesionální vyšetřování, jen a pouze tehdy možná budeme schopni říci, co se skutečně stalo“.

10. prosince

Viktorija Skripalová v rozhovoru pro noviny *Izvestija* uvedla, že se od 24. července nemůže zkontaktovat se svou sestřenicí Julijí. Podle jejího názoru ji britská tajná služba fakticky unesla a brání jí v návratu do Ruska. „Kdo řekl, že Londýn nedrží Juliju násilím? Proč k ní nepouští ruské diplomaty a příbuzné nebo jí nedovolí vystoupit v televizi? Domnívám se, že ji nejspíše drží na vojenské základně, mimo média a v izolaci od venkovního světa.“ Dodala, že s největší pravděpodobností je držena v chemické laboratoři v Porton Downu. Kromě toho Viktorija uvedla, že Velká Británie mohla v Salisbury otravu s pomocí nervově paralytické látky zinscenovat, aby tak našla důvod pro zhoršení vztahů s Ruskem. Podle jejího názoru Juliju potřebují k tomu, aby manipulovali veřejné mínění a neustále mohli hovořit o tom, jak je Rusko nebezpečné. „Nevinná mladá dívka, která se nepodílela na žádných avantýrách. Dobrý příběh pro umělé zhoršování vztahů s Ruskem a zavedení nových sankcí. Já, stejně jako i další příbuzní, jsme se jí opakovaně pokoušeli dovolat a psát jí zprávy. Ale bez odpovědi. A to i přesto, že když jsme spolu naposledy hovořili, řekla, že může používat telefon a chce se vrátit do Ruska. Koneckonců Julija zde má nemovitosti, svůj majetek. Je tady celý její život.“

19. prosince

Spojené státy zavedly nové protiruské sankce. Na americkém sankčním seznamu se ocitli i Anatolij Čepiga a Alexandr Miškin, kteří jsou podezřelí, že otrávil Sergeje Skripala novičokem.

Rok 2019

5. ledna

Aktivisté hackerské skupiny *Anonymous* v loňském listopadu zveřejnili dokumenty, podle nichž zaměstnanci projektu *Integrity Initiative* několik let před incidentem v Salisbury žádali o vyhoštění ruských diplomatů z Velké Británie. Domnívali se, že by tyto dokumenty mohly být použity v Británii k vměšování do evropských záležitostí a k informační válce proti Rusku. Britské úřady s výhradami pravost zveřejněných dokladů potvrdily. Mezi dokumenty, je i materiál připravený Victorem Madeirem, vědeckým pracovníkem britského *Institutu veřejné správy* financovaného z *Integrity Initiative*, v roce 2015. Dokument obsahuje soubor návrhů na sankce proti Rusku, včetně „současně vyhnat všechny ruské zpravodajské důstojníky a letecké síly/obranu/námořní příslušníky z co nejvíce zemí“. Madeira to viděl jako opakování operace FOOT v roce 1971, kdy Londýn vyhnal 105 sovětských diplomatů. V roce

2018 byl ředitel Ústavu veřejné správy, Christopher Donnelly, povýšen na velitele pluku ve vojenské zpravodajské skupině. Tato jednotka je součástí Britské první brigády pozorování a průzkumu, založené v roce 2014 a odpovědné za veškeré vojenské zpravodajství. Další dokument ukazuje, že v říjnu 2016 Donnelly společně s generálem Richardem Barronem, který opustil funkci předsedy společného velení britských ozbrojených sil v daném roce, neuspokojivě hodnotí připravenost britských sil odolat Rusku. „Pokud nedojde k žádné katastrofě, která by probudila lidi a požadovala odpověď, musíme najít způsob, jak si má vláda uvědomit tento problém a přenést ho do politického prostoru. Můj závěr je, že buď musíme zahájit debatu, nebo čekat na něco strašného, což nás rozhoří a donutí konat,“ napsal Donnelly. Poté přijal do skupiny rozvědky Marca Laveryho, odborníka na chemické a biologické zbraně z vojenské laboratoře v Portonu Downu, napsali *Anonymous*.

Když došlo v březnu 2018 k otravě v Salisbury, projekt *Integrity Initiative* okolo ní aktivně zahájil informační kampaň. Přivlekl společnost *Harod Associates* ke studiu předních médií a sociálních sítí a nazval projekt *Operation Iris*. Dodnes hackeři zveřejnili 25 dokumentů, které byly podle jejich údajů připraveny jako součást tohoto programu. Jsou to zprávy o pokrytí incidentu a množství publikací v britských, amerických, evropských a ruských médiích, analýza publikací na dané téma sociálních sítí v různých zemích, informace o „údajných trollech“ a jejich umístění. *Anonymous* také zveřejnil dopis Andyho Price, který je v britském ministerstvu zahraničních věcí odpovědný za informační boj. Byl napsán v dubnu 2018 a byl určen pouze pro důvěryhodné kolegy a partnery. Dopis obsahoval analýzu pokrytí incidentu v Salisbury v ruských médiích se závěrem, že Moskva se pokouší dezinformovat společnost. Brzy poté ruští diplomaté opustili Londýn. „Plán Madeiry z 13. ledna 2015 byl důsledně proveden v polovině roku 2018,“ shrnuli hackeři.

Podle *Anonymous* se v červenci 2018 náborář a soused Sergeje Skripala Pablo Miller podle jejich prohlášení zúčastnil schůzky s představiteli Bílých přileb, kteří byli Moskvou a Damaškem obviněni z organizování provokací s chemickými zbraněmi v Sýrii. Setkání se konalo ve zdech Ústavu veřejné správy, uvedla publikace. „Říjen 2018. Spolupracovník Millera ze čtvrtého královského tankového pluku Mark Urban publikuje knihu s rozhovorem se Skripalem, který se náhodou podařilo uskutečnit šest měsíců před otravou. Závěr je zřejmý,“ dodali *Anonymous*.

10. ledna

Dům Sergeje Skripala začaly bourat speciální jednotky britské armády. Představitelé hrabství Wiltshire informovali písemně sousedy Skripalových, že demolice domu č. p. 47 v ulici Christie Millera, potrvá přibližně čtyři měsíce. Odborníci prý budou několik měsíců budovat kolem domu speciální lešení, které dům i garáž uzavře do neprodyšného sarkofágu. Pak vojenské jednotky během 14 dnů snesou střechu objektu a nahradí ji novou. Šéfka místní hygienické stanice Tracy Daszkiewiczová ujistila obyvatele čtvrti, že vše bude odvezeno v zapečetěných obalech.

21. ledna

Evropská unie dnes uvalila sankce na velitele ruské vojenské rozvědky GRU a jeho zástupce i na dva její důstojníky, Alexandra Miškina používajícího krycí jméno Alexandr Petrov, a Anatolije Čepigu alias Ruslana Boširova. Jsou údajně odpovědní za držení, přepravu a použití toxické nervové látky loni v březnu v britském Salisbury. Unie ke zmrazení jejich evropského majetku a k zákazu vstupu do EU poprvé využila nový sankční režim namířený proti používání a šíření chemických zbraní domluvený loni v říjnu. Na oba už dříve uvalily sankce Spojené státy.

9. února

Ruský server *The Insider* a mezinárodní investigativní skupina *Bellingcat* tvrdí, že jeden z agentů ruské tajné služby zapojený do případu loňské otravy Sergeje Skripala figuruje i v jiném neúspěšném pokusu o zabití nervovou látkou novičok. V roce 2015 byl tímto jedem otráven bulharský obchodník se zbraněmi Emilijan Gebrev. Ruský agent vojenské rozvědky GRU, známý pod falešným jménem Sergej Vjačeslavovič Fedotov, začal používat pas na toto jméno v roce 2010. Od té doby často cestoval po Evropě a Střední Asii. Server *Fontanka.ru* dříve zveřejnil, že Fedotov současně s dalšími agenty zapojenými do loňské rovněž neúspěšné otravy bývalého důstojníka ruské rozvědky Skripala v anglickém Salisbury, přijel v roce 2014 do Prahy. Bylo to ve stejné době, kdy se zde nacházel i Skripal. Ve chvíli důstojníkovy otravy v březnu 2018 Fedotov rovněž pobýval v Británii.

The Insider a *Bellingcat* napsaly, že Fedotov navštívil v dubnu 2015 také Bulharsko. Stalo se tak ve stejnou dobu, kdy byl otráven místní obchodník se zbraněmi Gebrev. Podle expertů proti němu byla použita stejná nervově paralytická látka novičok jako proti agentu Skripalovi o tři roky později. Fedotov přiletěl z Moskvy do bulharského města Burgas 24. dubna 2015. Zpáteční let měl zarezervovaný až na 30. dubna, ale už o dva dny dříve se objevil v Istanbulu, kde si narychlo koupil letenku do Moskvy. Dříve ve stejný den, tedy 28. dubna, byl v bezvědomí převezen do nemocnice v Sofii podnikatel Gebrev. Špatně se cítili také jeho syn a jeden z vrcholných manažerů jeho firmy. Všichni byli hospitalizováni s podezřením na otravu. Následná analýza laboratoře Helsinské univerzity, jež se specializuje na chemické zbraně, odhalila v tělech obětí sloučeniny svědčící o tom, že zbrojař byl otráven látkou skupiny novičok. Měsíc po útoku se Grebev probрал z kómatu a jeho zdravotní stav se zlepšil. V květnu téhož roku se mu však znovu přitížilo a skončil znovu v nemocnici. Tato událost se časově shoduje s další Fedotovovou návštěvou Bulharska.

Grebev na otázku, proč se mohl stát cílem zájmu GRU, odpověděl, že vidí pouze dva možné motivy. Zprvce jeho firma dodávala zbraně na Ukrajinu, která válčila s Moskvou podporovanými separatisty, a zadruhé mohlo Rusko chtít převzít jeden z jeho závodů na výrobu zbraní Dunarit.

14. února

Mezinárodní investigativní skupina *Bellingcat*, která na cause spolupracovala s ruským webem *The Insider* a českým časopisem *Respekt* na svém webu oznámila, že skutečné jméno třetího agenta ruské vojenské rozvědky GRU, který byl zapojený do případu loňské otravy Sergeje Skripala a používal pseudonymu Sergej Fedotov, je Denis Vjačeslavič Sergejev.

2.2 Souhrn informací o látce A-234

Jak už bylo několikrát zdůrazněno, o látkách skupiny novičok nemáme v podstatě žádné dostupné a autorizované informace. Tyto má jistě Ruská federace, ale také, a to je třeba připomenout, i řada západních států. I když to popírají nebo se nevyjadřují. Upřímně se v tomto případě zachovalo Německo, které se jasně vyjádřilo, že to, zda vlastní novičok, je předmětem státního tajemství. Žádné informace tedy od těchto států nemůžeme získat. I výsledky analýz látky A-234 prováděných laboratořemi OPCW ze vzorků odebíraných jak v Salisbury, tak Amesbury podléhají určitému stupni utajení OPCW. Snahou autora v této části je tedy shrnout jakékoliv údaje, které se oficiálně objevily v tisku v průběhu chronologie otravy Skripalových, a které by mohly přispět k hlubšímu poznání látky A-234. Jejich chemicko-fyzikálních vlastností, toxicity, příznakům po zasažení a způsobem léčby.

Rok 2018

4. března

Sergej Skripal a jeho dcera Julija byli nalezeni v bezvědomí na lavičce v centru města Salisbury a v kritickém stavu s podezřením na otravu vysoce toxickou látkou byli hospitalizováni. Výpovědi svědků přítomných na místě o příznacích otravy se značně lišily. Jedna ze svědkyň vypověděla, že oba vypadali, jako by si vzali něco opravdu silného. Na lavičce seděl pár, starší muž a mladší žena. Ona byla o něj opřená, vypadalo, že možná upadla do bezvědomí. On podivně mával rukama a vzhlížel k nebi. Jiný svědek prohlásil, že její oči byly do široka otevřené, jen bělmo, měla pěnu u pusy. Muž byl nehybný. Příznaky intoxikace popisuje i policie, která se dostavila na místo činu. Žena ležela na zemi na boku, lékař, který procházel náhodou kolem, jí poskytoval pomoc a uvolňoval jí dýchací cesty. Muž seděl na lavici nehybně, v katatonickém stuporu, a díval se někam do prázdna. Dýchal, ale na nic nereagoval. Skripal zůstal v této póze i tehdy, kdy se ho lékaři snažili položit na nosítka. Ustrnul vsedě a nemohl se pohnout ani změnit polohu. Julija se na okamžik během převozu do nemocnice probírala, rychle ale upadla do bezvědomí. Místa, kde oba postižení pobývali, včetně bydliště Skripala, ve stejný den policie uzavřela a nechala provést preventivní dekontaminaci pracovníky ve speciálních protichemických kombinézách. Restaurace a část nákupního střediska, kterým prošli, byla uzavřena a stejně tak jeden blízký hostinec.

5. března

Ve Vědecké a technologické laboratoři pro obranu v Porton Downu probíhaly laboratorní testy chemické látky použité k otravě Skripalových. Zpráva z médií uvádí, že by onou látkou mohl být syntetický opioid fentanyl, který je až stokrát účinnější než morfin.

6. března

Hospitalizován byl policista seržant Nick Bailey, který byl v neděli 4. března večer poslán se dvěma kolegy do Skripalova domu. I když všichni měli na sobě ochranné oděvy, seržant se po návratu domů přestal cítit dobře. Zorničky měl jako špendlíkové hlavičky, byl docela zpocený a horký. Připisoval to stresu, ale když se necítil dobře ani v úterý (6. března) dopravil se do nemocnice. Lékaři mu okamžitě nasadili léky, i když ještě nevěděli, s jakou látkou přišel do styku. Když zjistili, že se jedná o novičok, nasadili intenzivní léčbu. Celou dobu byl při vědomí, dostal mnoho injekcí. Naráz měl v paži pět nebo šest infuzí, fyzicky byl ochromený. Seržant dosud neví, jak se jed nastříkaný na kliku dostal přes ochranné rukavice. Možná si v domě upravoval masku a ochranné brýle. Přišel o dům, auto, o veškeré vybavení domácnosti včetně dětských hraček. Na jeho rukou totiž ulpělo malé množství jedu, kterým svůj majetek kontaminoval.

7. března

Britská policie oznámila, že na otravu Skripalových byla použita nervově paralytická látka. Údaje byly získány lékařskými a chemickými analýzami a podle příznaků otravy.

8. března

Britská ministryně vnitra Amber Ruddová prohlásila, že byla použita nervově paralytická látka. Nejedná se ale o sarin či VX, byla použita krajně vzácná látka. Policista Bailey je při vědomí a schopný komunikovat. Už není na jednotce intenzivní **péče**, jeho stav ale zůstává vážný.

9. března

Policista Bailey již sedí a komunikuje, je hrozně bledý.

10. března

Vyšetřování odhalilo stopy nervově paralytické látky v restauraci Zizzi a v hostinci The Mill. Policie v protichemických oděvech rovněž sbírala důkazní materiál ve Skripalově domě a na hrobech jeho ženy a syna. Toxikologové zmapovali terén, kde všude se asi mohla toxická látka vyskytnout. Upozornili také na to, že trvá několik hodin, než se její účinky projeví.

12. března

Podle britské premiérky Theresy Mayové otravu způsobila látka *novičok* vyvinutá v bývalém Sovětském svazu. Experti z laboratoře v Porton Downu údajně se 100% jistotou vědí, že látka pochází z Ruska, a že byla použita látka A-230. Její přesný název ale Scotland Yard dál tají.

13. března

Uvádí se možnosti, jak se látka mohla dostat do těla zasažených - z kliky dveří Skripalova automobilu, z klimatizace automobilu nebo byla přímo rozprášena v jeho interiéru. Podle odborníků jsou novičoky velmi stálé a ve formě prášku přetrvávají hodiny.

Vil Mirzajanov popsal novičok jako aerosol desetkrát účinnější než jakákoli jiná nervově paralytická látka. Vyléčit se z následků je prakticky nemožné. Dokonce i kdyby zasažení přežili, nikdy se neuzdraví. Do Salisbury přivezli pachatelé dvě samostatné neškodné komponenty, které se před útokem smíchají. Deset gramů je příliš, v létě stačí jen dva gramy, aby usmrtily 500 lidí. Podle odborníků je A-230 mnohem nebezpečnější a propracovanější látka než VX a obtížněji se zjišťuje. Existuje několik podobných sloučenin jako je A-230, některé jsou kapalné, jiné pevné a mohou být použity ve formě prášku. Blízká sloučenina A-232 (Novičok-5) je stabilní a účinná při teplotách od - 30 do + 50 ° C.

15. března

Novičok mohl být ukrytý v zavazadle Julije, schován v nějakém kusu oblečení, zamíchán do kosmetiky, nebo obsažen v dárku, který Skripal otevřel ve svém domě.

18. března

Podle britských vyšetřovatelů byla použita látka v práškové formě a rozšířena z klimatizace Skripalova automobilu. Jedná se o neurotoxin ruského vojenského původu.

20. března

Podle Leonida Rinka se při otravě vůbec nejednalo o novičok nebo byla látka špatně namíchána či nedbale aplikována. Jinak by Skripalovi nepřežili. Angličané použili protijed, protože přesně věděli, o jakou látku se jedná.

22. března

Laboratoře v Porton Downu večer potvrdily, že v krvi Skripalových byl skutečně nalezen novičok nebo jemu podobná látka. Lékaři tvrdí, že se Skripalovi možná nikdy neprobudí z katatonického stavu. Podle amerických odborníků k otravě došlo v autě Skripala klimatizací, Britové předpokládají, že látku dovezla nevědomky Julija. Novičok nelze identifikovat pomocí expresních moderních metod, pro zjištění přítomnosti toxické látky se musí odebrat stěry z předmětů a tyto analyzovat v laboratoři. Policista Bailey byl propuštěn z nemocnice, byl prověřen také jeho dům a dekontaminováno jeho auto.

24. března

Podle oficiálních prohlášení britské strany byla při otravě Skripalových a seržanta Baileyho použita látka A-234. (*datum oficiálního prohlášení nemusí být přesné*)

26. března

Británie disponuje informacemi, že Rusko v posledních deseti letech zkoumalo způsoby, jak přepravovat nervové látky, pravděpodobně za účelem vraždění. Podle premiérky Mayové mohlo být v Salisbury potenciálně vystaveno této nervové látce přes 130 osob.

27. března

Skripalovi se již více než 20 dní nacházejí v umělém kómatu. V oficiálním prohlášení nemocnice stojí, že oba ještě žijí, ale jejich stav je stabilně těžký až kritický. Pokud přežijí, existuje vysoké riziko trvalé invalidity. Podle ruských chemiků a lékařů, kteří se podíleli na vývoji novičoku, při zasažení způsobuje těžké křeče, které mohou zapříčinit až zlomení kostí, následuje rychlá smrt.

28. března

Britská policie se domnívá, že Skripalovi byli poprvé vystaveni nervově paralytické látce u vchodových dveří domu Sergeje Skripala.

29. března

Zdravotní stav Julije se výrazně zlepšil, v přímém ohrožení života již není. Je při vědomí a může mluvit, už sama jí a pije. Stav Sergeje Skripala je stále kritický, ale stabilní.

1. dubna

Britské tajné služby odhalily, že se ruští špióni v posledních deseti letech cvičili k různým formám likvidace lidí. Vyvíjeli všemožné metody nové aplikace jedů včetně jejich umístění na kliku dveří.

2. dubna

Skripalovi mohli být otráveni pohankou obsahující látku A-234, kterou přivezla kamarádka Julije. Zároveň se ale experti domnívají, že otravnou látku nelze v letadle nenápadně pronést. Verze o převozu jedu v kufru jsou nepravděpodobné, neboť jed má ostrou vůni a působí okamžitě.

3. dubna

Ředitel laboratoře v Porton Downu Gary Aitkenhead oznámil, že byli schopni látku identifikovat jako novičok, armádní nervově paralytickou látku. Neurčili ale přesný zdroj. Látka má vojenskou kvalitu, vyžaduje extrémně složité metody výroby, přičemž některé má k dispozici jedině stát.

4. dubna

Podle německého chemika a toxikologa Ralfa Trappa látka pocházela z laboratoře, která je součástí státního programu. Obsahovala minimum nečistot a byla vyčištěna do ryzího stavu. Faktický návrat Skripalových z nemocnice nemusí nic znamenat. Látka na ně nemusela tolik působit hlavně proto, že ji nejspíš absorbovali přes kůži na klíce u dveří, ale nevdechli ji. U obou se může projevit opožděný efekt otravy s trvalými následky.

5. dubna

Julija se prostřednictvím policie v oficiálním písemném prohlášení vyjádřila o svém zdravotním stavu a uvedla, že se jí každým dnem vrací síly. Vyšetřovatelé se shodli na tom, že se dvojice pravděpodobně intoxikovala doma, protože zde byla zjištěna nejvyšší kontaminace novičoku. Stopy látky se našly na vchodových dveřích, stejně tak i na klíce u dveří Skripalova auta.

6. dubna

Podle prohlášení představitelů nemocnice v Salisbury Sergej Skripal reaguje dobře na léčbu, rapidně se zlepšuje a už není v kritickém stavu. Je při vědomí a komunikuje s personálem nemocnice.

7. dubna

Profesor toxikologie z univerzity v Leedsu Alastair Hay se vyjádřil, že Skripalovi přežili, protože se jim dostalo mimořádné zdravotní péče. Kdyby na místo zdravotníci nedorazili tak brzy a nezajistili dýchání, nemohli by přežít. Podle něj neexistuje při otravě novičokem žádná protilátka. Proto lékaři, kteří léčili Skripalovy, jednali instinktivně. Skripalovi byli uvedeni do kómatu a lékaři použili sedativa, aby zmírnili vliv novičoku na mozek a tělo dostalo čas jed vyloučit. Jakmile bylo jasné, že v těle nebyl žádný jed, začali se probouzet z kómatu. Následně tělo začalo vyrábět enzymy, které byly předtím zablokovány novičokem. Jakmile lékaři došli k závěru, že se látka z těla vyloučila, mohli začít zmírňovat vliv sedativ.

11. dubna

Julija opustila nemocnici a byla odvezena na neznámé místo. Podle médií se ukazuje, že látka použitá k útoku měla formu gelu s pozvolným uvolňováním. Právě gelem měla být natřena klika u vchodových dveří domu Skripala, a tak prý jed Sergej roznesl do dalších míst.

12. dubna

Vyšetřovatelé OPCW potvrdili závěry Spojeného království, které se týkají identity jedu použitého v Salisbury. Inspekční tým konstatoval, že toxická chemická látka dosahovala vysoké čistoty, odebrané vzorky neobsahovaly téměř žádné další příměsi. Přesný název látky a její složení je předmětem utajení. Tým OPCW měl možnost odebírat vzorky na místech, kde se Skripalovi pohybovali, a měl také k dispozici lékařské zprávy a krevní vzorky Skripalových i policisty Baileyho. Hlavní lékařka nemocnice v Salisbury ve svém prohlášení uvedla, že oba pacienti reagovali na léčbu mimořádně dobře. Nezveřejnila podrobnosti o jejich léčbě, uvedla pouze, že lékaři použili speciální metody k detoxikaci organismu obou postižených.

14. dubna

Vil Mirzajanov ve svém komentáři ke zprávě OPCW vysvětlil, proč Skripalovi nezahynuli a lidé v jejich okolí také nebyli nijak zvlášť postiženi. Někdo natřel kliku dveří směsí A-234 ve formě gelu. V ten den byla ve městě mlha, a proto okamžitě začala reakce látky s vodou. Její koncentrace tak několikanásobně klesla. Skripalovi tak obdrželi dávku, která nebyla smrtelná. Při reakci s vodou se novičok za několik hodin úplně rozloží. Díky vlhku přežil i policista, který vstoupil do Skripalova domu kontaminovaného jedem. V uzavřeném stavu je novičok velice stálý. Jeho hlavní slabinou je vlhko, potom se rozkládá. Rozkladu brání gel nebo olej.

15. dubna

Leonid Rink zpochybnil údaje OPCW, že byla použita vysoce čistá A-234. Pokud by byla použita tato látka, nedokázali by Skripalovi odejít ode dveří ani 50 metrů a okamžitě by zemřeli na místě. A-234 je složitý nervově paralytický prostředek skládající se ze směsi velkého počtu různých složek a přísad, které se různě rozkládají. Je velice nestabilní, působí na ni voda, louh atd. Odborníci by měli najít produkty hydrolýzy a ne čistou látku. Podle Rinka mohli být Skripalovi otráveni fentanylem a podvod naznačuje i jeden další symptom. A-234 zasahuje oči oběti, ale britská strana o podobném symptomu nemluvila v žádném prohlášení. Skripalovi se zdravotně rychle zlepšují, ale nikdo je nevidí.

16. dubna

Sergej Skripal už není v kritickém stavu. Nemocnice nehovoří o podrobnostech jeho zdraví, ani o způsobu léčby.

17. dubna

Britské ministerstvo pro životní prostředí, potraviny a záležitosti venkova (DEFRA) uvedlo, že při útoku bylo použito velmi malé množství jedu novičok v kapalně formě. V následujících dnech bude provedena dekontaminace pomocí louhu celkem na devíti místech - restaurace Zizzi, hostinec The Mill, ambulance převážející Skripalovy, policejní stanice, kde sloužil Bailey, garáž, kde parkovalo auto Skripala, dům Baileyho a dům Skripala. Procedura by měla zahrnovat odběr vzorků půdy a dlažby, testování na přítomnost látky, čištění a opakované testování.

18. dubna

Podle ruské strany zjistila švýcarská laboratoř ve Spiezu při analýze vzorku ze Salisbury přítomnost psychoaktivní látky BZ.

23. dubna

Britští vyšetřovatelé jsou přesvědčeni, že Skripalovi byli otráveni látkou novičok v tekuté formě nanesené na kliku dveří Skripalova domu.

24. dubna

Vladimir Uglev zpochybňuje použití látky A-234. Ta je tekutá jako voda a na klíce by se neudržela. Nevyloučil však formu gelu. Použitým jedem si není jist ještě z jednoho důvodu - pro otravu novičokem je typická neschopnost udržet moč a stolici. Uglev se přiotrávil novičokem, když se mu dostalo na pokožku malé množství látky A-242. Na horní straně ruky měl lézi po dobu pěti nebo šesti let. Zachránilo ho, že to byl A-242, který hned krystalizuje, takže neměl jiné symptomy. Sám si hned po zasažení umyl ruce v roztoku kyseliny chlorovodíkové a pak si je opláchl peroxidem vodíku. Britská armáda začala s dekontaminací míst, kde se pohybovali Skripalovi. Odstranili lavičku, na níž byli nalezeni.

4. května

Podle generálního ředitele Technického sekretariátu OPCW Ahmeta Üzümcü mohlo být v Salisbury použito 50 až 100 gramů novičoku, buď ve formě aerosolu, nebo v kapalném stavu. Látka A-234 je velmi stálá, neovlivňují ji povětrnostní podmínky. Mluvčí OPCW toto tvrzení večer opravil, množství jedu použitého proti Skripalovým není možné odhadnout, pravděpodobně by se jednalo o miligramy. Leonid Rink prohlásil, že 50 až 100 gramů je bojové množství a ani neví, kolik lidí by se takovou dávkou dalo usmrtit. Policisté našli nepatrné stopy po novičoku v hotelu City Stay v Londýně, kde byli počátkem března ubytováni údajní ruští pachatelé útoku na Skripalovy.

18. května

Sergej Skripal byl propuštěn z nemocnice.

23. května

Julija poprvé od březnového incidentu vystoupila na veřejnosti. Prohlásila, že uzdravování bylo pomalé, extrémně bolestivé a deprimující. Červená jizva na hrdle Julije odpovídá jizvě pacienta, který musel podstoupit tracheotomii, tedy zákrok, při němž je vytvořen otvor do průdušnice kvůli zajištění dýchání.

26. května

V dubnu Mirzajanov prohlásil, že Achillovou patou jedu je citlivost na vodu a v mlze tudíž mohl ztratit účinnost. To připouští Rink, vodní základ by otravnou látku okamžitě rozložil. S tím rozhodně nesouhlasí Uglev, že typy tzv. novičoku jsou velmi rezistentní vůči hydrolyze. Jde o odolnou látku, která při bojovém nasazení svými toxickými účinky desetinásobně předčí látku VX. Uglev dříve tvrdil, že pokud byli smrtící látky Skripalovi vystaveni, nemohou přežít. Zemřou po odpojení od přístrojů zajišťujících životně důležité funkce. Později ale tvrdil, že je mohlo zachránit banální mytí rukou. A-234 je v podstatě stejná jako špína. To, co zbylo, je už nedokázalo zabít. Hlavní symptom, který poznal i na sobě, je zpocené místo na těle, které přišlo do styku s chemikálií. Další příznaky jsou samovolné pomočení a defekace.

29. května

Lékaři se nejprve domnívali, že Skripalovi jsou předávkováni opiáty. Zlom nastal ve chvíli, když byl k ošetření přijat se stejnými symptomy policista Bailey. Měl údajně podobné příznaky jako oni. Když zdravotní personál - neznámo kdy - vyloučil, že Skripalovi jsou pod vlivem opiátů, podle výsledků speciálních testů lékaři zjistili, že oba mají příznaky typické pro otravu nervově paralytickou látkou. Klíčovými pro uzdravení byly urychlený převoz na jednotku intenzivní péče, podávání silných sedativ, které omezilo možnost poškození mozku a rady a léčba navržená experty z laboratoře v Porton Downu. Ti provedli několik testů a přišli s návrhem nejlepší možné léčby. Silná sedativa mimo jiné umožnila Skripalovým tolerovat veškeré lékařské přístroje, ke kterým byli připojeni. Sedativa byla později omezena a oba pacienti podstoupili tracheotomii. Když byli stabilní a schopní mluvit, hlavním problémem zdravotníků bylo, jak povzbudit výrobu důležitého enzymu acetylcholinesterasy, který je potřebný pro obnovení normálních tělesných funkcí. Tělo si enzym po zásahu toxickou látkou vyrábí samo, proces ale může trvat i několik měsíců.

30. června

Z domu v Amesbury byli do nemocnice v Salisbury s příznaky otravy převezeni nejdříve Dawn Sturgessová a o několik hodin později Charlie Rowley. Rowleyho přítel Sam Hobson vypověděl, že po převozu Sturgessové do nemocnice šel s Rowleym do lékárny vyzvednout léky na předpis a po návratu začali plánovat návštěvu nemocnice. Rowley se ale najednou začal chovat zvláštně, začalo mu být velké horko, potil se, zrudly mu oči a z úst mu odkapávaly sliny. Tak mu zavolal záchranku.

4. července

Policie potvrdila, že Rowley a Sturgessová byli při manipulaci s kontaminovaným předmětem otráveni novičokem.

6. července

Podle informací nejmenovaného vládního vědce se britský pár zasažený novičokem nemohl otrávit v otevřeném prostoru. Látka by se na předmětu, který by byl vystaven dešti a slunečnímu záření, postupně rozpadala. Nenadálá průtrž mračen pravděpodobně zachránila před smrtí Skripalovy. Smrtelná dávka nervově paralytické látky byla nanesena na kliku domovních dveří. Několik minut předtím, než dveře otevřeli, se však ve městě spustil liják, který značnou část látky A-234 smyl a zeslabil tak její dopad.

8. července

Dawn Sturgessová zemřela. Podle matky Dawn dceru postihlo srdeční selhání a tělo nebylo po letech alkoholismu a užívání drog dostatečně silné na to, aby to uneslo. Tiskový mluvčí Scotland Yardu večer uvedl, že oba dva měli ruce doslova upatlané od novičoku, našli

chemickou látku na jejich prstech, dlaních, mezi prsty, kontaminace byla vysoká. Stav Charlese Rowleyho zůstává kritický.

9. července

Podle přítele Rowleyho se jako první otráвила Sturgessová. Měla konvulze, z úst jí tekla pěna. Charley se jí snažil pomoci, udělal jí srdečně plicní resuscitaci, ale nakonec se nakazil sám. Oběma tekla z úst pěna, zornice se zúžily tak, že je téměř nebylo vidět. Mluvili nesouvisle.

12. července

Charlie Rowley nabyl večer vědomí. Podle ředitele britského úřadu pro veřejné zdraví Paula Cosforda byl použit novičok v tekuté formě, který může být na vzduchu účinný i po třech, ale možná dokonce po dvanácti hodinách.

11. července

Britská policie objevila zdroj novičoku, kterým se otrávil pár v Amesbury. Byl jím parfém Nina Ricci, který se našel v domě Charlie Rowleyho.

13. července

Na základě testů odborníci v Porton Downu potvrdili, že substance v lahvičce je novičok.

16. července

Bratr Charlie Rowleye Matthew po návštěvě v nemocnici řekl, že bratr je napůl probuzený, ale je kost a kůže, i když už jí pevnou stravu.

20. července

Charlie Rowley byl propuštěn z nemocnice.

21. července

Rowley mohl vypovídat. Dotyčnou lahvičku měl několik dní doma, než ji daroval partnerce. Pamatuje si, že si látku stříkla na zápěstí a pak si je přetřela. Asi po patnácti minutách se jí udělalo špatně, bolela ji hlava a chtěla nějaké prášky proti bolesti hlavy. Říkala, že je jí velmi divně a že si musí lehnout do vany. Úplně oblečenou a v zuboženém stavu ji Rowley našel ve vaně. Sám se prý zřejmě otrávil, když s lahvičkou manipuloval. Trochu látky se mu dostalo na ruce. Byla to olejovitá látka, čichal k ní a nebyla cítit jako parfém (údajně páchla po čpavku). Pak si umyl ruce.

21. srpna

Charlie Rowley byl znovu přijat do nemocnice v Salisbury, protože krátkodobě přišel o zrak. Doktoři jeho nynější zdravotní potíže nespojují s účinky novičoku.

4. září

Podle OPCW toxická chemická sloučenina má stejné složení jako nervově paralytická látka. Jedná se o stejnou toxickou chemickou látku, která byla nalezena v biomedicínských vzorcích a vzorcích životního prostředí, které byly odebrány v případě otravy Skripalových a Baileye 4. března 2018 v Salisbury. Analyzovaná látka je velice čistá, její koncentrace je 97-98 %.

6. září

Falešný sprej s parfémem Nina Ricci vznikl podle britských kriminalistů v supertajné laboratoři ruských zvláštních služeb a jeho vývoj mohl v přepočtu stát milióny korun. Flakon o obsahu pět a půl mililitru s tryskou a logem Nina Ricci Premier Jour se ničím neliší od běžných voňavek tohoto typu, je opatřen speciálním uzávěrem. Jeho výroba prý mohla trvat až 3 měsíce, pak následovaly zkoušky. Na rozdíl od běžných lahviček je zřejmě z tvrzeného

skla, keramiky a plastu, takže se nemůže za žádných okolností rozbít. Typ parfému byl vybrán podle dlouhého aplikátoru, který zajistil, že při stříkání prudkého jedu nebyl agent ohrožen.

7. září

Podle bezpečnostního činitele by množství nervově paralytické látky novičok, která byla v lahvičce od parfému, mohlo zabít v krajním případě až 4000 lidí. Látka nebyla zředěná, ale v koncentrované podobě. DEFRA potvrdilo, že zahájilo dekontaminaci Skripalova domu.

Rok 2019

10. ledna

Na domě Sergeje Skripala začaly speciální jednotky britské armády za mimořádných bezpečnostních opatření vyměňovat střechu.

3 Pochybnosti o oficiální verzi otravy Skripalových

Oficiální verze britských představitelů týkající se otravy Skripalových je jasná - pachateli útoku toxickou látkou novičok na Sergeje Skripala a jeho dceru Juliju jsou dva muži, agenti ruské vojenské zpravodajské služby GRU (*ta už pod tímto názvem neexistuje*) Alexandr Petrov a Ruslan Boširov za podpory nejvyšších ruských představitelů. Toto tvrzení je plně podporováno západními státy v čele s USA. Jaké jsou tedy pochybnosti o britském výkladu tohoto případu?

3.1 Novičok - nejmocnější chemická zbraň světa

„Novičok je nejvražděnější chemická zbraň, kterou kdy lidstvo vynalezlo...“, se stále opakovalo až do 5. dubna. Když se ale následně zjistilo, díky uniklému telefonátu Julije Skripalové, že se jim daří dobře, oficiální verze se zase změnila. „Novičok není tak vražděný, novičok není tak vražděný...“ Podle provedených analýz a vyjádření generálního ředitele Technického sekretariátu OPCW se tato látka vyznačuje vysokým stupněm čistoty (97-98 %). O to větší zajímavostí je zázračné uzdravení Skripalových, zvláště pokud si uvědomíme, že proti nim byla použita látka, o níž se tvrdilo, že proti ní neexistuje protilátka.

Britská policie uvedla, že tato nervově paralytická látka se nachází úplně všude. Na lavičkách v parku, v domě Skripalových, italské restauraci, vozu taxi služby, v hotelovém pokoji, ve kterém se oba údajní pachatelé ubytovali atd. Ale taková kontaminace po celém městě by musela zasáhnout nejen tyto dva údajné pachatele, ale i personál hotelu, restaurace, záchranáře, lidi v okolí. Odborníky překvapily i fotografie specialistů ve speciálních ochranných oděvech, kteří pracovali v blízkosti lavičky, kde byli nalezeni Skripalovi. Na fotografii vedle specialistů v ochranných oděvech spokojeně stojí britský policista bez ochranného oděvu a ochranné masky. To stejné vidíme na fotografii policistky u Skripalova domu, v bezprostřední blízkosti dveří, kde měla být nalezena největší koncentrace novičoku. A do třetice - pokojně zobající holubi u lavičky, na níž byla nalezena otrávená dvojice. (Na dalších fotografiích už byli vyretušováni.)

Policistka střežící dům Sergeje Skripala

„Společné“ vyšetřování chemických specialistů a policie

Holubům u lavičky parku v Salisbury zapomněli říct, že se nacházejí v místě ruského chemického útoku

Pro zhodnocení nejmocnější chemické zbraně světa se snažme pochopit oficiální scénář. Agenti GRU nanesou novičok ve formě gelu na kliku Skripalova domu. Bez jakýchkoli ochranných prostředků, ale připusťme, že těkavost látky A-234 je díky gelovité formě značně snížena. Tedy že při nanášení nevzniká aerosol, který by se šířil vzduchem a ohrozil útočníky. Mohli sice preventivně použít antidota, které jak opakovaně zdůrazňovali odborníci proti novičoku nechrání, ale přesto by museli mít nasazeny prostředky ochrany dýchacích orgánů i ochrany povrchu těla. Jisté pochybnosti může vyvolat i flakon s parfémem, který byl ke kontaminaci kliky použit. Jaká tryska byla použita, že umožnila mechanické nanášení gelu, nedocházelo k zanášení a ucpávání trysky? Jaká mohla být viskozita látky A-234 ve formě gelu? I když britští představitelé prohlásili, že se jedná o speciálně upravenou lahvičku a trysku. A vlastní analýzy potvrdily 98% čistotu látky a zbytek různé přísady, které nebyly zveřejněny. A jaké množství by se na kliku nanoslo z flakonu o objemu pět a půl mililitru?

V této lahvičce od parfému prý byl novičok, tvrdí MI5

Když se potom Skripalovi otrávil kontaktem s kontaminovanou klikou dveří, největší koncentrace novičoku by se potom měla nacházet na volantu auta. O tom se nikdy vyšetřující orgány nezmínily. Připusťme, že průnik bojové chemické látky přes kůži dlaně skutečně může

mít zpožděný účinek. Pro porovnání, někteří autoři ve svých publikacích uvádí, že skrytá (latentní) doba působení látky VX se může pohybovat od několika desítek minut při působení letální dávky a při menších dávkách do 10 hodin a více. [7,60] První příznaky u Skripalových se objevily po několika hodinách při údajné kontaminaci látkou přes kůži dlaní, přežili po několika týdenní léčbě. Dawn Sturgesová se otráвила v průběhu 15 minut, protože si látku nastříkala na kůži zápěstí, tedy tenčí kožní bariéru. Uvádí se, že obdržela 10x větší dávku než Skripalovi (kolik tedy obdrželi Skripalovi?) a symptomy se u ní objevily velice brzy. Přesto zemřela až za 4 dny a to při použití vysoce koncentrované látky. Ovšem i její matka tvrdí, že k tomu výrazně přispěl její alkoholismus a drogová závislost. Její partner nezemřel. Přitom tiskový mluvčí Scotland Yardu uvedl, že „Oba dva měli ruce doslova upatlané od novičoku, našli jsme chemickou látku na jejich prstech, dlaních, mezi prsty, kontaminace byla vysoká.“ Seržant Bailey se údajně otrávil dotykem kontaminované rukavice na obličej nebo krk, do nemocnice se dostavil až za dva dny, kdy začala jeho léčba. A uzdravil se. I když byl na rozdíl od všech zasažených léčen při vědomí, ačkoli britští odborníci prohlašovali, že je nutná léčba v umělém kómatu. V kómatu potom lékaři aplikují sedativa ke zmírnění vlivu látky na mozek a tělo dostane čas jed vyloučit. Ale přesto - jak mohl potom kontaminovat celý dům, auto, hračky pro děti, když v domě Skripala zasahoval v rukavicích? A lze předpokládat, že se po svlečení ochranných prostředků umyl.

Příznaky po zasažení organismu nervově paralytickými látkami jsou prakticky shodné pro všechny brány vstupu do organismu a závisejí na obdržené dávce. Klinicky se rozsah otravy dělí podle jejich příznaků na tři stupně. [61]

Lehké otravy

Čas latence: 10 až 15 minut, velmi lehké otravy maximálně až 120 minut.

Koncentrace: asi 1/10 smrtelné bojové koncentrace

Maximum účinku: až 24 hodin

Příznaky: zúžení zornic, sekrece z nosu, zesílená tvorba slin, bolesti hlavy, mírné dýchací potíže s pocitem tlaku v hrudi. Nechutenství, pocity úzkosti a strachu, pocení, nespavost, nesoustředěnost. Zúžení zornic může nastat už při daleko menších koncentracích a přetrvává více dní a podle okolností i týdnů. To vede u postižených k neschopnosti jednat. Zornice má často velikost špendlíkové hlavičky, čímž se silně snižuje množství světla vstupujícího do oka a zraková schopnost klesá s ubývajícím světlem. Postižený si stěžuje na ubývající zrakovou ostrost, schopnost akomodace je silně snížena. Světloplachost, bolesti za očima a bolesti hlavy jsou typické průvodní příznaky.

Střední otravy

Čas latence: 5 minut, maximálně až 2 hodiny

Koncentrace: asi 1/5 smrtelné bojové koncentrace

Maximum účinku: 1-2 týdny, plná obnova aktivity acetylcholinesterasy až po 4-6 týdnech

Příznaky: jako při lehkých otravách, jen intenzivnější. Krátkodobé křeče, zúžení zornic (velikost špendlíkové hlavičky), zvracení, velmi silné slinění, astmatické záchvaty, periodické křeče v hrtanu. Zrychlené, nepravidelné dýchání, zesílený kašel, vyměšování vazkých pěnivých hlenů, svalové křeče (obzvláště u dolních končetin) aj. Středně těžká otrava je při pozdějším ošetření smrtelná. K době až do úplné reaktivace acetylcholinesterasy 3-6 měsíců je postižený výrazně precitlivělý proti stejným nebo podobným jedům.

Těžké otravy

Čas latence: žádný nebo jen velmi krátký čas

Koncentrace: asi 1/3 až 1/2 smrtelné bojové koncentrace

Maximum účinku: po 6 až 12 hodinách

Příznaky: jako při lehkých a středních otravách ovšem v rychlejším sledu. Zornice bez reakcí, bolestivý tlak v očích, silné bolesti hlavy, reflexivní dávení a zvracení. Těžké dýchací potíže, silné křečovitě záchvaty až generalizované tonicko-klonické křeče přecházející v opistotonus. Porucha vědomí s přibývajícím vyčerpaností organismu, přechod křečí po pozvolné ochrnutí, smrt.

Porovnejme tyto příznaky s příznaky, které se měly objevit u otrávených látkou A-234. Příznaky otravy osob z incidentu v Salisbury a Amesbury a doba jejich léčení jsou uvedeny v tabulce 7. Problematické je, že takto je popisují svědci nebo sami postižení, není k dispozici odborné lékařské vyšetření, ani lékařem, který poskytoval Skripalovým první pomoc.

Tabulka 7: Příznaky intoxikace a doba léčby jednotlivých osob zasažených látkou A-234

Postižení	Příznaky	Doba léčby
Julija Skripalová	bezvědomí, oči do široka otevřené, viditelné jen bělmo, pěna u pusy	po 25 dnech v kómatu je při vědomí, sama jí a pije, propuštěna po 36 dnech
Sergej Skripal	podivně mával rukama, vzhlížel k nebi; později seděl nehybně na lavici, v katatonickém stuporu, díval se někam do prázdna; dýchal, na nic nereagoval; zůstával v této póze i tehdy, kdy se ho lékaři snažili položit na nosítka; ustrnul vsedě a nemohl se pohnout ani změnit polohu	při vědomí po 33 dnech, v kritickém stavu není po 43 dnech, po 75 dnech propuštěn
Nick Bailey	nevolnost , zorničky jako špendlíkové hlavičky, pocení a horkost, pocit úzkosti a strachu	do nemocnice se dostavil až za 2 dny, za další 2 dny léčby komunikuje, propuštěn za 17 dnů po zahájení léčby
Charlie Rowley	příznaky se projevily po několika hodinách po kontaktu s toxickou látkou zvláštním chováním, pocitem velké horkosti, pocením, zrudnutím očí, vytékáním slin z úst, zúžením zornic, nesouvislým mluvením	při vědomí po 10 dnech, po 20 dnech propuštěn
Dawn Sturgessová	nevolnost po 15 minutách od kontaktu s toxickou látkou, bolest hlavy, zúžení zornic, nesouvislé mluvení, svalová slabost	po 8 dnech umírá
Andrej Železnakov	poruchy vidění, červené a oranžové kruhy, zvonění v uších, pocit strachu, zvracení, svalová slabost. Deset dní strávil v bezvědomí. Tři měsíce se potom léčil v tajné klinice v Leningradu. Zasažení toxickou látkou způsobilo permanentní poškození organismu, účinky zahrnovaly chronickou slabost rukou, toxickou hepatitidu, která přešla do cirhózy jater, epilepsii, období těžké deprese a neschopnosti číst nebo se koncentrovat, což vedlo k jeho vyřazení z pracovní činnosti. Nikdy se nezotavil a zemřel v roce 1992. První uváděné příznaky intoxikace Železnakova ale spíše odpovídají panickému záchvatu při pracovní chybě s nervově paralytickou látkou. Intoxikován byl asi látkou A-232.	zemřel po 5 letech

Na základě veškerých dostupných informací není možné přesně určit, jaký stupeň otravy zasažení utrpěli, a vysvětlit, jak je tedy možné, že nakonec přežili (s výjimkou Dawn Sturgessově a Andreje Železnakova).

A nyní k problematice dekontaminace této údajně nejtoxičtější chemické látky. Pojem dekontaminace je dnes používán jako obecný výraz pro likvidaci následků použití zbraní

hromadného ničení. Dříve byl proces odstraňování bojových chemických látek nazýván odmořování, odstraňování radioaktivních látek dezaktivací a odstraňování biologických agens dezinfekcí. Což podle autora této knihy lépe vystihovalo danou problematiku.

Jak probíhala dekontaminace v tomto případě?

Policie okamžitě navečer 4. března, tj. po nalezení Skripalových, uzavřela a nechala provést preventivní dekontaminaci pracovníky ve speciálních protichemických kombinézách (dekontaminaci čeho, jakými dekontaminačními prostředky a z jakých důvodů?).

Dne 22. března chemičtí experti prověřili na přítomnost novičoku také dům Nicka Baileye a dekontaminovali jeho auto.

Britské ministerstvo pro životní prostředí, potraviny a záležitosti venkova (DEFRA) 17. dubna uvedlo, že při útoku bylo použito velmi malé množství jedu novičoku v kapalné formě. Oznámilo, že v následujících dnech bude provedena dekontaminace pomocí louhu celkem na devíti místech - restaurace Zizzi, hostinec The Mill, ambulance převážející Skripalovy, policejní stanice, kde sloužil Bailey, garáž, kde parkovalo auto Skripala, dům Baileyho a dům Skripala. Procedura měla zahrnovat odběr vzorků půdy a dlažby, testování na přítomnost látky, čištění a opakované testování.

24. dubna začala plánovaná dekontaminace. Byla odstraněna lavička, na které byli Skripalovi nalezeni (!).

DEFRA 7. září potvrdilo, že zahájilo dekontaminaci Skripalova domu (proč až nyní?).

Na domě Sergeje Skripala začaly speciální jednotky britské armády 10. ledna 2019 za mimořádných bezpečnostních opatření vyměňovat střechu.

Opakovaně je třeba připomenout, že o vlastnostech novičoků nemáme žádné autorizované údaje. Bude jistě prospěšné pro porovnání uvést, jaké předpokládané hodnoty hustoty zamoření bojovými chemickými látkami a charakter zamoření uvažovali vojenští specialisté (tabulka 8).

Tabulka 8: Předpokládané hustoty zamoření a velikosti kapek

Bojová chemická látka	Průměrná hustota zamoření (g.m ⁻²)		Průměrná velikost kapek (mg)
	dle [62]	dle [63]	
sarin	6 - 8	1	0,5 - 5,0
soman	7	0,5	0,5 - 5,0
VX	0,5 - 1,0	0,3	0,02 - 0,1
sirný yperit	8 - 10	15	0,5 - 5,0

Poznámka: vyšší hodnoty velikosti kapek platí pro zimní podmínky

Profesor A.N. Kalitajev ve své knize „Chemické zbraně pravděpodobného protivníka“ uvádí následující hustoty zamoření: látka VX minimálně 0,2 - 0,3 g.m⁻²; yperit 20 g.m⁻² při zamoření terénu kapkami a sarin asi 1 g.m⁻². [64]

Cílem odmořování je tedy odstranění toxického působení bojových chemických látek ze zamořených objektů na fyziologicky neúčinnou míru. K tomu byly pro vojskové účely stanoveny normy přípustného zamoření výstroje a výzbroje, které jsou uvedeny v tabulce 9.

Tabulka 9: Příпустné zbytkové zamoření povrchů zbraní a bojové techniky [65]

Charakter kontaktu bojové chemické látky s kontaminovaným povrchem	Plošná hustota kontaminace (mg.m ⁻²)		
	yperit	soman	VX
Obnažená kůže	4	-	2
Přes letní oděv	40	19	7
Přes zimní oděv	60	30	10

A ještě pro porovnání jsou v tabulce 10 uvedeny hodnoty toxických dávek bojových chemických látek při perkutánním působení.

Tabulka 10: Hodnoty toxických dávek kožně-resorpčního účinku v mg na člověka [64]

Bojová chemická látka	Při působení bojové chemické látky přes nekrytou kůži (mg/člověka)			Při působení bojové chemické látky přes letní armádní uniformu (mg/člověka)
	LD ₅₀	ID ₅₀	PD ₅₀	ID ₅₀
VX	6 - 10	3-5	0,1	100
soman	49 - 98	28	1,4	50
yperit	4,9.10 ³ - 7.10 ³	350	2,1	1400

Poznámka:

LD₅₀ střední letální dávka
ID₅₀ střední z boje vyřazující dávka
PD₅₀ střední prahová dávka

S využitím těchto údajů byly stanoveny normy pro použití bojové techniky, která byla zamořena bojovými chemickými látkami (samovolné odmoření). [64] Výzbroj a bojová technika zamořena sarinem při teplotách 20 °C je za 10-15 minut po jeho použití bezpečná bez prostředků ochrany kůže, ale s nasazenou ochrannou maskou. Při kontaminaci látkou VX se výzbroj a bojová technika mohou používat bez prostředků ochrany v létě za 3 dny, na jaře a na podzim 5-15 dnů, v zimě 30-50 dnů. U yperitu dochází k samovolnému odmoření v létě za 2-3 dny, na jaře a na podzim 4-6 dnů, v zimě 1-2 měsíce.

A pro doplnění podle Českého obranného standardu 681001 je uvažována zbytková kontaminace pro bojové chemické látky dotykem nechráněnou kůží 1 mg.m⁻² pro látku VX a 10 mg.m⁻² pro yperit. [Dekontaminační látky a směsi. [66]

Pokud bychom se měli vyjádřit k prováděné dekontaminaci v našem případě likvidace následků použití miligramových množství látky A-234 můžeme prohlásit, že veškerá tato bombastická opatření neměla vůbec žádnou věcnou hodnotu. Informace, které máme k dispozici, uvádějí vždy pouze stopy látky. Jaká je číselná hodnota těchto stop, není nikde uvedeno. Jaká bude vlastně toxicita látky A-234? Jestli se opakovaně ve vyjádřeních politiků a médií objevuje toxicita 5-7 krát vyšší než VX, tak to Mirzajanov uvádí pouze pro látku A-230. Látka A-232 by měla být stejně toxická jako látka VX a o látce A-234 vůbec nemluví. Podle některých dalších pramenů bude její toxicita stejná jako u látky VX. Porovnejme toxicity a hodnoty zbytkového zamoření uváděné ve výše uvedených tabulkách. Jistě, tyto hodnoty platí pro vojenské účely a pro civilní obyvatelstvo by jejich hodnota byla patrně mnohem nižší. Ale na druhé straně, to se skutečně v Salisbury novičok rozléval po dlažbě, v parku, po komunikacích, v budovách? Připomeňme si zajímavou fotografii, kdy vojáci v ochranných oděvech patrně u předmětné lavičky odstraňují „zamořanou zeminu“ rytím do hloubky několika desítek centimetrů a nakládají ji do kontejnerů, vytrhávají dlažbu a rovněž ji nakládají do kontejnerů. Do takové hloubky by se ale rozhodně ani kapalná látka nemohla

dostat. A překvapující je sdělení, že tam, kde se měla nacházet nejvyšší kontaminace, tj. dům Sergeje Skripala, DEFRA zahájila dekontaminaci až 7. září. Odstraňování střechy armádou za zvláštních bezpečnostních opatření nepotřebuje komentář.

Vojáci odebírají vzorky kontaminované půdy nedaleko lavičky, kde našli otrávené Skripalovy

3.2 Jenom Rusko umí vyrobit noviček

Jak je podrobně popsáno v kapitole 2 „Chronologie otravy Skripalových“ postupně se objevovaly zprávy, že už v 90. letech měly informace o látkách ze skupiny noviček i další západní státy. Připomeňme aktivity amerického armádního Edgewoodského arsenálu při proměřování spekter těchto látek (NIST 98). Od poloviny 90. let se podle různých prohlášení asi 20 západních států, např. Spojené státy, Velká Británie, Německo, Švédsko, Česká republika a Nizozemsko, angažovalo ve výzkumu organofosfátů skupiny noviček včetně metod jejich výroby a jejich účinků. K tomu je třeba poznamenat, že v České republice nebyly v té době prováděny žádné experimentální práce s látkami série A. Problematika byla sledována pouze studiem odborné literatury a zpracováním potřebných rešerší. Struktura nejméně 100 chemických látek poněkud se vztahujících k novičkům byla citována v zahraničních vědeckých publikacích. Většina z těchto látek byla registrována v American Society Chemical Abstract System což znamená, že byly syntetizovány a potom registrovány v databázi CAS. Spojené státy samotné vydaly více než 140 patentů vztahujících se k použití látek ze skupiny noviček a ochrany před jejich expozicí. [53]

Dlouholetý pracovník Technického sekretariátu OPCW německý toxikolog Ralf Trapp 4. května 2018 prohlásil, že s novičkem se experimentovalo zcela určitě v USA, jistě i v některých evropských zemích a možná ve státech v Asii. Je tu i významná zpráva ze 16. května, podle níž německá tajná služba BND získala v 90. letech vzorky novičku z Ruska a poskytla je spojencům včetně Británie. Složení a vzorky látky byly podle odborných článků z konce 90. let známy v Německu, v USA, v Británii, ve Francii, v Nizozemsku, ve Švédsku a v Kanadě. Řada států má vojenské laboratoře, ale jsou tu i laboratoře certifikované pro potřebu OPCW, tzv. „Designated Laboratories“, které jsou schopné noviček vyrobit. Zajímavě na dotaz novinářů, zda se na území Německa nachází látka A234, odpověděli, že je to předmětem státního tajemství. A tím veškerá diskuse k tomuto tématu skončila.

Podle vyjádření řady expertů jakákoliv moderní laboratoř, která disponuje strukturním vzorcem a schématem syntézy látky, s nezbytným speciálním vybavením, stupněm ochrany a odpovídajícím kvalifikovaným personálem může syntetizovat a provádět výzkum látek skupiny noviček. I když vyrobit látku s téměř 100% čistotou je záležitost pouze pro velice specializované laboratoře. Údajně ale neexistují žádné jednoznačné markery, které by s jistotou ukázaly na zemi, která vyrobila látku použitou proti Skripalovým. [53]

3.3 Jakou úlohu sehrál seržant Nick Bailey

Policista Nick Bailey při vyznamenávání

Reportér ČT Marek Wolner navštívil Velkou Británii, aby zjistil některé události týkající se otravy Skripalových. V pořadu Reportéři ČT dne 22. října 2018 uvádí rozhovor s Edwardem Lucasem, britským novinářem a bezpečnostním expertem, se kterým se v době svého pobytu ve Velké Británii setkal.

Wolner: „Tady v parku na lavičce našel policista Bailey otráveného Sergeje Skripala, který sem dorazil z nedaleké restaurace.“

Lucas: „Je velká záhada, jak se v příběhu objevil detektiv seržant Bailey jako náhodný policista mimo službu, který nachází Skripalovy ve velmi špatném stavu na lavičce. Jde s nimi domů, otvírá jejich dveře a přitom se otráví. A myslím si, že je tu několik otázek. Co tam dělal? Proč by si policista mimo službu tak komplikoval život? Pravděpodobnější je, že to ve skutečnosti byl policista, který měl za úkol Skripalovy chránit.“

Už 7. března přišla britská policie se zjištěním, že Skripalovy otrávil ruský nervový plyn novičok.

Wolner: „Dokážete vysvětlit, jak se stalo, že policisté tak rychle zjistili, že to byl novičok? Rozumíte tomu?“

Lucas: „Z otravy policisty se k tomu dalo snadno dospět. Stačilo zrekapitulovat jeho pohyb. Takže jdete ke dveřím a z otisků prstů zjistíte, že vzal za kliku u dveří. Takže hned víte, kde ten jed musí být. Tam odeberete vzorky a tak zjistíte, že to byl novičok.“

A v době návštěvy Wolnera byly ale dveře a klika domu Skripala stále nedotčeny.

Otázka, jaká je úloha seržanta Baileyho, zůstává. Jak to, že ihned 4. března (asi večer) šli do domu Skripala v ochranných prostředcích, když ani lékaři nevěděli, jaká je příčina nevolnosti Skripalových? Vždyť se zpočátku předpokládala otrava opiáty. A osud zvířat v domě Skripala se řešil až za řadu dnů. Jak potom mohl Bailey kontaminovat svůj dům, auto i hračky dětí, že vše muselo být zničeno? A to se po použití ochranných prostředků v asi kontaminovaném prostředí ve Velké Británii neprovádí dekontaminace?

3.4 Kde se nacházejí Skripalovi

Během stejně podivné a tajemné historie otravy agenta Litviněnka poloniem v Londýně byla okamžitě vystavena v médiích jeho fotografie na nemocničním lůžku. Aby všichni viděli: zde trpí umírající nešťastník. A proč teď v příběhu Skripalových nefiguruje žádná taková fotka otrávených? Ani na lavičce v parku, ani na nemocničním lůžku. Neuvádí se příznaky otravy, kterými měli trpět. Jistě, potom by lékaři mohli předpokládat otravu těmito látkami už při přijetí Skripalových na jednotku intenzivní péče a ne až za dva dny.

Zveřejněná fotografie uzdravené Julije Skripalové a průvodní text zdůrazňují především viditelnou čerstvou jizvu na krku, což odpovídá zhojenému řezu po tracheotomii. Tou je přímo do průdušnice chirurgicky vytvořen otvor pro dýchání, protože horní dýchací cesty jsou neprůchodné. To se může při otravě nervově paralytickými látkami stát, přestože to není

typický projev otravy těmito látkami. Žádné jiné patrné známky intoxikace a strádání po několika týdnech v kómatu a umělé výživě nejsou patrné.

Podezření prohlubuje skutečnost, že ruští diplomaté nemohli Juliju navštívit, přestože je občankou Ruské federace. Jak uvedl ruský velvyslanec ve Velké Británii Alexandr Jakovenko, nikde není fotka nebo informace o stavu postižených. „Jsou naživu? Možná, že jsou zdraví. Nikdo nesměl promluvit ani s lékaři.“

Sergej Skripal byl z nemocnice propuštěn 18. května. Na veřejnosti se neobjevil. Poslední veřejné vystoupení Julije Skripalové bylo 23. května. A 24. července Julija údajně telefonovala do Ruska. Od té doby o nich není nikde ani zmínka. Nikdo z oficiálních představitelů a vyšetřovatelů nevystoupil na veřejnosti s tím, že po výsledcích Skripalových může upřesnit jejich chování dne 4. března. Kde byli? Proč si vypnuli navigaci GPS na svých mobilech?

Skripalovi jsou teď v Británii v ochranném režimu získávání nové identity a budou přesunuti patrně do Spojených států, pod jinými jmény a budou ukryti z očí médií a veřejnosti. I z tohoto důvodu měla Julija v uniklém telefonickém rozhovoru se sestřenicí Viktorijí zjevné obavy o svoji budoucnost a nechtěla sestřenici nic sdělit.

3.5 Tajemná žena Sergeje Skripala

Je tu ještě jedna záhada související s nahrávkami bezpečnostních kamer v Salisbury ze dne 4. března. Média rozšířila dvě videa. Na jednom z nich, v čase 15.47 hod., je zaznamenán Sergej Skripal s Julijí v centru města. Žena, která jde ruku v ruce se Skripalem, je blondýnka v tmavém kabátě s jasně červenou kabelkou přes rameno. Stejná kabelka byla později nalezena vedle Julije na lavičce (svědčí o tom zveřejněná fotografie). Nicméně Julija je brunetka.

Později se objevil druhý záznam, který se uskutečnil v 16.08 hod. Na něm je podle britského tisku také Sergej Skripal, který projde kolem restaurace v Salisbury spolu se dvěma ženami. V popředí jde tlustá dívka podobná Juliji se světlou kabelkou a vedle Skripala - opět ona blondýnka v tmavém kabátě, ale nemá už červenou, ale bílou či béžovou kabelku (nebo balíček), a v ruce drží nějaký podivný dlouhý předmět podobný deštníku. I britští reportéři se stále ptají, jak vysvětlit tyto podivné nesrovnalosti. Buď na záznamech není Skripal, nebo se Julija narychlo přebarvila na blondýnku a navíc mezi oběma záznamy si vyměnila kabelku za jinou - nebo ona blondýna jednoduše není Julija.

Sergej Skripal měl blízkou přítelkyni. Je ale příliš vystrašená, než aby sdělila policii to, co ví o posledních dnech před otravou. Žena rovněž přišla do Velké Británie z Ruska. „O Skripala se začala zajímat, protože jí řekl, že je multimilionář. Policie ani neví o její existenci. Jenom nemnozí věděli o tomto vztahu,“ sdělil přítel páru. Další známý Skripala a jeho přítelkyně řekl, že žena je příliš vylekaná, a proto se neobrátila na policii. „Když se objevily zprávy o otravě, řekla, že tohle je můj bývalý. Skutečně se hrozně bojí.“

3.6 Podivná činnost agentů GRU

Premiérka Theresa Mayová dne 5. září oficiálně informovala britský parlament, že tento atentát mají na svědomí dva agenti GRU Alexandr Petrov a Ruslan Boširov přímo podporovaní Kreml. „Dnes mohu říci, že tito dva muži jsou důstojníky ruské zvláštní služby GRU. Toto je vojenská rozvědka s jasnou hierarchií. Takže to nebylo náhodné dobrodružství. Rozhodnutí o této zvláštní akci bylo rozhodně přijato na nejvyšší úrovni vedení GRU nebo dokonce vedení Ruska.“ Za pozornost stojí i skutečnost, že policejní zpráva s podrobnostmi o dvou ruských osobách podezřelých z otravy Skripalových byla zveřejněna v 11.15 hod., tedy přesně před začátkem jednání v parlamentu. Tehdy ale policie uveřejnila, že identita obou osob nemusí souhlasit s údaji v pasech. Až 16. září se vyjádřil *Bellingcat*, že tyto dvě osoby jsou spojeny s ruským ministerstvem obrany. Až 26. září prohlásil *Bellingcat*, že Boširov je plukovník GRU Anatolij Čepiga a až 9. října, že Petrov je Alexandr Miškin.

Není nezbytné nyní podrobně vysvětlovat, jak se změnili v plukovníky ruské tajné služby, vyznamenané přímo prezidentem Putinem, a jak se k nim později údajně přidal další agent nebo skupina agentů včetně jedné ženy. Připomeňme pouze některé nejasnosti, které průběh jejich mise zpochybňují.

Britská kontrarozvědka publikovala dvě fotografie z letiště Gatwick, kde byli oba muži vyfotografováni. Časová razítka videozáznamů na obou fotografiích jsou stejná, na sekundu přesně, 16.22.43 dne 2. března 2018, a to přesto, že na obou fotografiích jsou oba muži zachyceni samostatně v průchodu, nikoliv společně. MI5 nesrovnalost zdůvodňuje tím, že šlo o dva různé průchody a jde pouze o časovou shodu ze dvou kamer. Při bližším prohlédnutí fotografií je zřetelné, že snímky byly pořízeny z bezpečnostního nahrávacího zařízení, na fotografiích je patrné i grafické rozhraní a obslužný interface. Obsluha letiště použila dokonce digitální zoom, přiblížení na obličej, takže fotky zachycují oba muže s různým přiblížením, kamery jsou jinak nastavené na dálku. Z nějakého důvodu obsluha zastavila kamerový záznam na sekundu přesně v jednom místě a okamžiku, což je opravdu divné, pokud budeme uvažovat, že jde o dvě různé kamery a dvě různá místa. MI5 odstranila ze snímků z bezpečnostních kamer horní okraj, kde se nachází popis čísla kamery a jejího umístění v objektu. Úhel kamery zachycující Ruslana Boširova je od horizontální osy menší, což je vidět vpravo na stěně, kde je vidět roh cedule s červeným okrajem. Kamera je pootočená více nahoru a zachycuje tak levý horní okraj cedule. Na druhé fotografii je kamera natočená dolů více k podlaze, takže vpravo vidíme už jenom svislý červený pruh okraje cedule, horní roh cedule nevidíme. Obě kamery jsou typu “rybí oko”, takže zkreslují prostor, především okraje obrazu a jejich vzdálenost.

Boširov a Petrov na letišti Gatwick

BBC při tiskovce položila otázku: Jaký typ víz měli podezřelí při vstupu do Spojeného království? Odpověď policisty zněla, že to mu bohužel není známo. Jenže - jak tedy oba muže

vůbec identifikovali? Vždyť dostat vízum není nic snadného. Kromě jiného to předpokládá, že jim byly sejmuty otisky prstů. Když vzápětí Moskva reagovala opětovnou nabídkou spolupráce při vyšetřování a požádala právě o otisky prstů, dozvěděla se, že vyšetřovatelé žádné údaje sdílet nebudou. Navíc na britském Twitteru se živě diskutuje, proč ty fotografie neodpovídají kvalitou snímkům, které si britské úřady při vyplňování žádosti o vízum samy pořizují. Čili odkud Britové vzali méně kvalitní pasové či snad rovnou policejní snímky obou? Tak jako je nápadná absence jiné vyšetřovací hypotézy britských úřadů, podobně je nápadná absence kamerových záznamů okolí Skripalova bydliště. Kamery by musely in flagranti zachytit Rusy nanášející cosi na domovní kliku. Kamery tam ale pravděpodobně jsou, avšak nezachytily nic z toho, z čeho Britové Rusy viní, protože to by bezpochyby zveřejnili už dávno. Připomeňme tvrzení Viktorije Skripalové, že k domu strýce Sergeje není jednoduché se dostat. A že podle tvrzení novináře Urbana je tento dům ve vlastnictví MI5 a proto byl jistě velice dobře zajištěn.

Bývalý agent GRU k tomu prohlásil, že nikdo z agentů nepojede do Británie z Ruska na ruský pas a přímo z Moskvy. Existují minimálně 2 legální způsoby, jak se tam dostat nepozorovaně (resp. bez kontroly dokladů), přes Irsko a přes tunel. Fotografie pachatelů nejsou použitelné, protože jsou v malém rozlišení. Když jde někdo na akci, nemůže se informovat, kdy mu jede vlak nebo jiný dopravní prostředek.

Dům Sergeje Skripala z leteckého pohledu

Policisté u domu Sergeje Skripala (je tam kamera?)

Stopy novičoku byly nalezeny v hotelu City Stay, kde se oba ubytovali, až za 2 měsíce 4. května. Jaká by tam tedy musela být koncentrace látky před 2 měsíci, proč nikdo z personálu hotelu nebyl intoxikován. V této souvislosti s odběrem vzorků je třeba zdůraznit, že již v květnu věděla britská policie o těchto dvou ruských agentech. A to na základě informátora, ruského přeběhlíka. Proč se potom oficiální zprávy o jejich přítomnosti objevily s tak velkým zpožděním? Proč potom ty pozornost vzbuzující zprávy o najímání specialistů se schopnostmi rozpoznávání obličejů? Pochybnosti vzbuzuje rychlost práce MI5. Do Británie přece přiletěli na ruské pasy, jak MI5 tvrdí a jak fotografie potvrzují, už 2. března, takže pouhé 2 dny před útokem na Sergeje Skripala. MI5 hned v březnu zkontrolovala záznamy všech Rusů, kteří v předchozích dnech přiletěli do Velké Británie. Seznamy cestujících jsou evidovány online v centrálních databázích, takže stačí si vyhledat všechny cestující, kteří “od - do” přiletěli do země. A díky databázím obličejů, které shromažďují britské pouliční kamery v celé zemi, by museli zpravodajci tyto dva muže odhalit během několika hodin.

Městská policie uveřejnila 5. června 2018 zprávu o pohybu Skripalových 4. března. Časová osa událostí (všechny časy orientační):

09.15 hod.: lidé viděli auto Sergeje v oblasti London Road, Churchill Way North a Whilton Road
13.30 hod.: auto Sergeje bylo spatřeno, jak jede dolů po Devizes Road směrem do centra města
13.40 hod.: Sergej a Julija přijíždějí do saliburského horního parkoviště u Maltings, po nějaké době se

vydávají do hostince Bishops Mill v centru města

14.20 hod.: obědvají v restauraci Zizzi

15.35 hod.: opouštějí restauraci Zizzi

16.15 hod.: záchranné služby přijímají telefonát od místního obyvatele a policisté přijíždějí během několika minut na místo události, kde nacházejí Sergeje a Juliju vážně nemocné na lavičce v blízkosti restaurace

Stejně tak metropolitní policie zveřejnila časový harmonogram pohybu obou podezřelých agentů 4. března a obrátila se na veřejnost s prosbou o poskytnutí dalších případných informací:

8.05 hod.: muži odjeli londýnským metrem ze svého hotelu na stanici Waterloo a nastoupili do vlaku směřujícího do Salisbury

11.48 hod.: bezpečnostní kamery zaznamenaly oba Rusy, jak opouštějí železniční stanici v Salisbury

11.58 hod.: muži byli podle policie zaznamenáni v Salisbury na Wilton Road nedaleko místa útoku poblíž Skripalova domu chvíli před útokem

13.05 hod.: kamery zaznamenaly oba podezřelé, jak se vracejí směrem k nádraží

13.50 hod.: Petrov a Boširov byli natočeni na video na salisburském nádraží

16.45 hod.: dvojice se vrátila zpět do Londýna na nádraží Waterloo

Boširov a Petrov na záběrech pořízených bezpečnostní kamerou v Salisbury

4. března, v 11.48 hod. přijeli vlakem z Londýna na nádraží Salisbury. Podle kamerových záznamů se opravdu asi za 10 minut poté pohybovali směrem k domu Skripala, který bydlel asi 25 minut chůze severozápadně od stanice. Tou dobou už Skripalovi nemohli být doma, protože ráno neznámo kam záhadně odjeli. Tento fakt nebyl z nějakého důvodu dosud uveden, nebylo uvedeno, kam odjeli, a také proč to bylo tak tajné. Z policejní zprávy není jasné, co dělali Petrov a Boširov v čase od 11.58 do 13.05 hod. Policie se ale domnívá, že právě v tuto dobu nanесли smrtící látku na kliku domu Skripala. Na dalším záběru se spokojeně usmívají a jdou směrem k vlakovému nádraží. Policie však veřejnosti již nesdělila, zda šli z jihu od stanice, z centra města nebo z té oblasti, z níž za hodinu a půl přijedou Skripalovi. Na záběrech je vidět, jak se dva muži pohybují po mostě vedoucím přes řeku Avon. Pizzerie Zizzi, v které se zanedlouho již objeví Skripalovi, se nachází doslova za jejich zády. Jak se mohli dostat po nanesení smrtícího jedu na kliku u dveří domu Skripalových do centra města, policie neuvédla. Přičemž logicky by to mělo být jasné z kamerových záznamů.

Vraťme se ještě k rozhovoru Wolnera s Lucasem:

Wolner: „Víte, jak byla novičokem otrávena ta druhá dvojice?“

Lucas: „Tak to je velmi zajímavé, protože se otrávil z flakonu, v němž byl novičok. Co ten flakon dělal v parku v Salisbury je otázka, protože nebyl otevřený. Právě tato věc (tj., že novičok byl v uzavřené láhvi od parfému) je velmi zajímavá, protože napovídá, že tu bylo několik, nejméně dva flakony novičoku. Jeden otevřený, který ti lidé použili k otravě Skripalových, ten se ale nenašel. Z nálezu neotevřeného flakonu se dá usuzovat, že tam byl zřejmě další tým agentů, kteří zřejmě jeden nebo více flakonů zanechali v mrtvé schránce pro kolegy, kteří si je přijdou vyzvednout a provedou úkol. Tak se dělají tajné operace.“

Wolner: „Existují jednoznačné důkazy, že tito lidé spáchali ten útok?“

Lucas: „Existují velmi silné nepřímé důkazy a neexistuje žádné další přijatelné vysvětlení, proč by jinak přijeli na toto místo tímto způsobem a v tomto čase. Novičok se našel v hotelovém pokoji ve východním Londýně, kde bydleli.“

Wolner: „Pokud to udělal Kreml, proč si myslíte, že to udělal?“

Lucas: „Myslím, že to byl vzkaz speciálně pro britskou tajnou službu MI6. A byl to trest, protože pan Skripal udělal něco, co se jim nelíbilo.“

A nakonec ještě to, co si myslí o této kauze obyvatelé Salisbury:

Wolner: „Co si myslíte o tom příběhu, že byl otráven dvěma muži z Ruska?“

Stará žena: „Je opravdu velmi těžké tomu uvěřit. Je mi jasné, že ho někdo otrávil, ale kdo to byl, nevím. Kdyby to byli skutečně Rusové, opravdu špičkoví agenti, tak by nedělali takové chyby, nebo ano?“

Wolner: „Já nevím, vy tomu nevěříte?“

Stará žena: „Ne, spíš ne.“

3.7 A ještě další vyjádření

Craig Murray, bývalý britský velvyslanec

Doba, kdy Boširov a Petrov údajně prováděli v Salisbury útok, zcela odpovídá době, kdy bylo obecně oznámeno, že Skripalovi opustili svůj domov. Tato zpráva BBC poskytuje velmi užitečný časový přehled událostí: v neděli 4. března v 9.15 hod. bylo vozidlo Skripalových viděno na kamerovém systému CCTV, jak projíždí třemi různými místy v Salisbury. Oba si vypnuli mobilní telefony a zůstali tak po dobu, trvající přes čtyři hodiny, což znemožnilo určit jejich polohu. Neexistuje žádný záznam z kamerového systému CCTV, který by naznačoval, že se Skripalovi vrací domů. Z toho důvodu se vždy předpokládalo, že naposledy, kdy se dotkli kliky vchodových dveří, to bylo kolem 9.00 hod. Avšak Metropolitní policie tvrdí, že Boširov a Petrov nedorazili v den otravy do Salisbury před 11.48 hod. To znamená, že nemohli aplikovat nervovou látku na kliku domu Skripalových před polednem. Neexistuje však žádný náznak toho, že by se Skripalovi vrátili domů v neděli 4. března po poledni. Pokud ano, tak se oni sami nebo jejich auto nějak vyhnuli všem kamerám CCTV. Při odjezdu je zachytili tři kamery CCTV a Boširov a Petrov byli během svého příjezdu často zaznamenáni kamerovým systémem CCTV. Následně byli Skripalovi viděni na kamerovém systému CCTV ve 13.30 hod., jak jedou dolů po ulici Devizes. Poté jejich pohyb doložili svědci nebo byl jejich pohyb zaznamenán, a to až do doby, než byli přijati do nemocnice. Takže i kdyby Skripalovi uskutečnili neviditelnou cestu domů ještě předtím, než byli spatřeni na ulici Devizes, znamenalo by to, že se mohli dotknout kliky dveří nejpozději ve 13.15 hod. Nejdelší možná mezera mezi dobou, kdy byl novičok umístěn na kliku dveří, a dobou, kdy se Skripalovi kliky dotkli, je 1 hodina a 15 minut. Čas mezi aplikací a kontaktem byl mezi jednou minutou a (maximálně) něco málo přes hodinu podle této časové linie. Celkově také stojí za povšimnutí, že Skripalovým a Dawn Sturgessové a Charliemu Rowleymu se podařilo

dosáhnout téměř úplné neviditelnosti na kamerovém systému CCTV v klíčových okamžicích, přestože se hodně pohybovali po Salisbury, oproti tomu Petrov a Boširov zvládli po celou dobu své krátké návštěvy, že je kamery často zaznamenaly ve vysoké kvalitě. To je zvláště pozoruhodné v případě domu Skripalových v době kolem poledne 4. března. Vláda může pouze tvrdit, že se v této době vrátili domů, neboť trvají na tom, že nervová látka se k nim dostala z kliky dveří. Ale proč bylo jejich auto tak často zachyceno na CCTV, když odjížděli, ale vůbec ne při návratu? Jeví se jako mnohem pravděpodobnější, že se dostali do kontaktu s nervovou látkou někde jinde, zatímco byli venku. Důkazy ukazují spíše na to, než na kliky dveří.

Pokud jsou Boširov a Petrov tajní agenti, jejich neschopnost je zarážející. Použili veřejnou dopravu místo motorového vozidla, a zanechali nejjasnější možnou stopu na CCTV. Neuspěli v pokusu o vraždu. Všude zanechali stopy po novičoku, přičemž se mohli sami otrávit, a nechali vražednou zbraň všude kolem, aby bylo snadné ji objevit. Jejich načasování příjezdu do Salisbury bylo extrémně těsné - a záviselo na britských železničních službách. Snímky z kamerového systému CCTV, které zveřejnil Scotland Yard, údajně ukazují, jak se Alexandr Petrov a Ruslan Boširov nacházejí v naprosto stejném prostoru na letišti Gatwick, a to na vteřinu přesně. 16:22:43 hod. dne 2. března 2018. Žádná z fotografií neukazuje ani vteřinový rozdíl oproti té druhé. Pro toto neexistuje žádné fyzicky možné vysvětlení. Můžete vidět na deset yardů za každým z nich, a žádný z nich nemá za sebou nikoho na vzdálenost minimálně deseti yardů. Přesto byli oba vyfotografováni na stejném místě ve stejnou chvíli.

Řada lidí poukázala na logickou možnost, že fotografie nepocházejí ze stejného místa, a že muži procházejí různými, ačkoliv naprosto identickými vstupními chodbami. Problémem je však extrémní synchronicita. Na fotografiích je možno vidět, že chodba/y jsou izolované a poměrně dlouhé, takže by muži museli do těchto chodeb vstoupit různými vchody. Je tedy pozoruhodné, že byli v přesně stejném bodě ve stejný čas. Zvláště když se zdá, že jeden z nich drží zavazadlo (na kolečkách?), a ten druhý má pouze tašku přes rameno. Může někdo přesně zjistit, kde se toto místo na letišti nachází? Před nebo za pasovou kontrolou? Před nebo za vyzvednutím zavazadel? Před nebo za celní prohlídkou? Jediná část letiště, je krátce po vystoupení z letadla, za můstkem, a před příchodem k hlavní uličce, vedoucí k pasové kontrole - ale v tom případě nejsou cestující rozděleni do oddělených chodeb tak, jak je na fotografiích. Nemůžu si vzpomenout na žádné úzké chodby, které by byly tak dlouhé, po pasové kontrole. [67]

Mary Dejevská, komentátorka *The Independent*, 13. října 2018

Důkazy britské strany se zatím zdají být nepřesvědčivé a nepravděpodobné. Uplynulo sedm měsíců od okamžiku, kdy se ruští vojenští zpravodajští zabijáci pokusili odstranit bývalého dvojitého agenta a jeho dceru s pomocí nervové látky v Salisbury. Jediným nevyvratitelným faktem v tomto prohlášení je scéna, město Salisbury. Všechno ostatní je spekulace. Její plnou důvěru ale otřásl nepodložený prohlášení a nedostatek informací. A také spěch, s nímž britské úřady obvinily Rusko za incident. Když britská policie ukázala pasy dvou podezřelých Rusů, jasně naznačila, že jména v dokumentech jsou falešná. Pozvala tak k zjištění skutečných osob organizaci *Bellingcat*. Je udivující, že pravost dokladů poskytnutých společností *Bellingcat* není předmětem stejného přísného ověření jako ostatní důkazy. Takže oficiální Londýn prohlašuje, že nepochybně závěry organizace o Čepigovi a Miškinovi. Například to znamená, že úřady již dávno došly k podobným závěrům, ale mlčely? Nebo proč britské sdělovací prostředky považují *Bellingcat* za spolehlivější zdroj, než tajné služby? Nebo se používá jméno skupiny k zveřejňování údajů, za něž nechtějí nést činitelé odpovědnost? A pokud ano, jaký je její účel: informovat nebo zavadět? Spojené státy a Velká Británie jsou naprosto zafixovány na GRU. Nemůžu si vzpomenout, že by Západ obvinil

nějakou konkrétní sovětskou nebo ruskou agenturu. Dříve se vše obvykle týkalo obecných obvinění proti KGB nebo jejímu nástupci FSB. Jaký je důvod těchto změn?

Možná, že britské úřady přesně vědí, že GRU učinilo Skripala svým cílem. Ale na té samé úrovni pravděpodobnosti platí, že úředníci vycházeli z toho, že Sergej Skripal pracoval pro tuto službu. Nebo je důvodem, že USA tuto tajnou službu obvinily ze zasahování do voleb. Nebo proto, že GRU může znít hůře než jen rozvědka. Ale existuje ještě jeden rozpor. Na jedné straně se GRU líčí jako amatéři. Na druhou stranu se říká, že je nejlepší z ruských tajných služeb, které se musí velmi bát. Které z těchto definicí lze věřit? Na videu ze Salisbury existují obrovské mezery. Zejména neexistují žádné záběry, ve kterých by byl pár podezřelých ve vzdálenosti méně než 500 metrů od Skripalova domu. Stále nevíme, co dělali a s kým se setkali, a také v jakém okamžiku došlo k údajnému útoku. Důkazy a vysvětlení, předkládané naší stranou v tomto případě, který se mění na rozsáhlou informační válku, jsou nepřesvědčivé a nepravděpodobné. A navrhuji, abyste o tom také přemýšleli.

Seymour Hersh, držitel Pulitzerovy ceny

V rozhovoru pro britský deník *The Independent* v červnu legendární americký novinář na téma otravy Sergeje Skripala prohlásil: „Když chce zpravodajská komunita něco říct, říká to. Vysoká míra pravděpodobnosti ve skutečnosti znamená, že to nevědí jistě“. Kromě toho Hersh poznamenal, že oficiální verze otravy Skripala nemůže obstát před žádnou kritikou. Na rozdíl od téměř všech světových politiků i hlavních médií tvrdí, že příkaz k otravě bývalého agenta Skripala a jeho dcery vůbec nemusel přijít ze strany ruských úřadů. Podezření má spíš na struktury organizovaného zločinu. „Ten příběh o otravě novičokem nevyznívá příliš pravděpodobně. Skripal nejspíš s britskými zpravodajskými službami hovořil o ruském organizovaném zločinu a pomsta tak přišla od jeho příslušníků. Informace o kontaminaci dalších osob skutečně naznačuje, že za tím vším nestojí Rusko jako takové, ale pouze nějaké zločinecké organizace.“ Zároveň přítomnost dalších obětí poukazuje na nedbalost, která spíše odpovídá skutkům zločineckých organizací než strukturám podporovaných státem.

Generál Andor Šándor, bývalý ředitel Vojenské zpravodajské služby

Kauza Skripal je pořád zahalena záhadami. Je tady řada otázek, na které nedostáváme uspokojivé odpovědi. Sám by prý chtěl vidět aspoň jeden nezpochybnitelný důkaz. Nejdůležitější je položit si otázku „cui bono“, tj. v čí prospěch nebo komu celá kauza slouží? „Jsem přesvědčen, že zabití Skripala osm let poté, co byl vyměněn za desítku ruských agentů z USA, nemělo pro Kreml žádný smysl. Kdyby byl opravdu tak vážnou hrozbou, tak ho Kreml nikdy nepustil. Taky by už asi ani nebyl mezi námi.“ Podobnost nevidí ani ve vraždě agenta KGB a Federální služby bezpečnosti Alexandra Litviněnka v roce 2006. „Podobné je to jen v brutálním použití jedu, tady radioaktivního polonia. Ale Litviněnko byl zpravodajská nula a svými kontakty se pouze vychloubal. Ale ani jeho vražda nebyla dodnes uspokojivě vyřešena. Salisbury je centrum pozemních sil Velké Británie a je tam také výzkumné středisko. Když budeme uvažovat o tom, že GRU má zcela nepochybně přístup k satelitním snímkům kosmického průzkumu Ruské federace, a když ne, tak má přístup ke Google mapám, tak mi řekněte jediný důvod, proč by tito dva zkušení zpravodajci museli jet dvakrát podívat do Salisbury na dveře a na kliku Sergeje Skripala.“

„Krátko poté, co byl Skripal otráven, Britové vydali záznam z kamerových systémů s časovou sekvencí, kdy opustil dům, šel do restaurace apod. A poté byl vydán záznam, kdy se tito dva procházeli, a je evidentní, že Skripal odešel se svou dcerou ze svého domu dřív, než tito dva mohli přijít a natřít jeho kliku novičokem. Když budeme předpokládat, že ti lidé byli skutečně dobří špióni, tak museli vědět, že ten kamerový systém je jeden z nejrozšířenějších. A oni jako na potvoru se nechají dvakrát zachytit? Ale ten systém taky zachytil nějakou ženu, která při výstupu z restaurace doprovází Sergeje Skripala a za nimi teprve jde jeho dcera Julija.

A nikdo se neptá, co to bylo za ženu. Pak taky víme, že po dobu čtyř hodin během návštěvy Boširova a Petrova měli oba vypnutý mobil. Proč? Ta náhoda, že se všechno odehrává v tak úzkém časovém období, včetně toho odporného pokusu o zabití Skripala, je zvláštní. Ale na druhou stranu jsme skutečně nedostali žádný věrohodný důkaz, že to skutečně byli tito dva lidé. V celém případě je důkazní nouze. Proč nám Velká Británie neukázala Sergeje Skripala? Jestli je živý a zdravý, proč nevystoupí na obdobné tiskové konferenci jako Julija Skripalová, když hovořila s agenturou *Reuters* a bylo evidentní, že čte, co jí napsali, a nic vlastně neřekla. Ale ona logicky taky nemusí vůbec nic vědět. Přišlo mi to zinscenované jak výpověď Milady Horákové.“

Proč měl Sergej Skripal zemřít? „Myslím, že klíč je v tom, co dělal poté, co dělal v roce 2010, nikoli v tom, co dělal předtím, kdy zradil Rusy, kdy dostal několik let vězení a byl propuštěn. Zcela nepochybně mu při propuštění řekli: Sergeji, ale zlobit nebudeš, nezapomeň, že tu zůstává tvůj syn a tvoje dcera. Jeho syn potom zemřel, manželka také, oba jsou pohřbeni v Salisbury. Jeho dcera za ním ale stále dojížděla a on si musel uvědomovat, že kdyby se Rusové dozvěděli, že zlobí, takže by mu na dceru šáhli.“ A zlobil? „To je otázka. A jestli ano, je otázka, v čí prospěch. Ono vyjádření prezidenta Putina, že to byl zrádce, může být zrovna tak vyjádřením, které má chránit Skripala. Protože on mohl po těch letech dělat kdovíco. Přece nemůžeme ani vyloučit, že se vrátil zpátky jako krtek do britských tajných služeb. Já netvrdím, že to tak bylo. Ale já se nechci držet jenom jedné linie, kterou si stanovíme jenom proto, že nám vychází závěr.“ [68]

Jan Schneider, bezpečnostní analytik a komentátor

V konzervativním americkém časopise *The National Interest* se o kauze Skripalových rozepsal George Beebe, bývalý analytik CIA se zaměřením na Rusko, který působil též jako odborný poradce amerického viceprezidenta Dicka Cheneyho. Nejprve zhruba sesumíroval standardní britskou verzi případu podle úřadů „Her Majesty’s Government“. Pak však projevil analytickou erudici a dal slovo i skeptikům a jejich argumentům, aniž by se je snažil bez diskuse zdiskreditovat ocejchováním za „fejky“, jak to je v českých médiích zlovykem. Zkušený expert Beebe nepochybuje, že v případě dvou Rusů jde o zpravodajce, z čehož mu ale vyplývá nevysvětlitelný nesoulad. Proč by taková (podle tvrzení britských úřadů velmi citlivá) operace měla tak nicotnou úroveň bezpečnostních opatření? Další záhadou pro Beeba je, že by si dvojice mužů, údajně dopravující smrtící binární jed, najala hotelový pokoj nejen bez koupelny, ale i umyvadla. Ztížený přístup k vodě by mohl být v případě potřeby kritický.

Všechny testy na přítomnost novičoku v hotelovém pokoji byly negativní - až na jeden, který však nemohl být zopakován v laboratorních podmínkách, píše Beebe. (Soud by tedy takový důkaz musel odmítnout.) Navíc Beebe sráží do kolen britskou úřední verzi případu časovým srovnáním pohybu Skripalových a dvou Rusů. Ti se totiž mohli dostat k domu Skripalových (a namazat kliku novičokem) až dlouho poté, co Skripalovi z domu odešli a již se k němu prokazatelně nevrátili.

Beebe tak doslova knockoutoval již tak značně děravou variantu kauzy Skripal podle britských úřadů, z níž čpí pejorativní odér přisuzovaný konspiračním teoriím, protože místo chybějících důkazů vyžaduje skálopevnou víru, jinak se rozpadá v prach. Nicméně i analytik-rutinér může odkrýt meze svých interpretací. Alternativní verze, kterou Beebe nabízí, je sice možná, ale není jediná. Připouští variantu, že ti dva Rusové prali špinavé peníze, což vyvozuje z jejich časté přítomnosti ve Švýcarsku, svatostánku všech propíračů, a ve Velké Británii, která hostí mnoho ruských oligarchů uchýlivších se sem z Ruska s obrovskými částkami podivného původu (což těm moralizujícím Britům kupodivu až doteď nevadilo).

Beebe předpokládá, že zcela objasnit takovou činnost těchto dvou Rusů nemuselo být v zájmu jejich sponzorů, ale ani Putina. A připouští, že hodnocení kauzy Skripal je předem ovlivněno názorem na schopnosti, zaměření a angažovanost ruské vlády. Sam však na závěr svého jinak odvážného článku též tvrdí, že Putin svým mlčením potvrdil odpovědnost za útok na Skripalovy, ať již jej nařídil, nebo ne. [69]

Václav Klaus, bývalý prezident České republiky

Nepotřebuji obecný návod, co je informace a co dezinformace, protože když například čtu zprávu o případu otravy pana Skripala a jeho dcery ve Velké Británii, tak je na první pohled jasné, že je to celé nesmysl, že to tak nemůže být. Kromě ministra zahraničí Velké Británie Borise Johnsona a premiérky Theresy Mayové a několika našich politiků to snad chápe každý rozumný člověk. Nebo že by syrský prezident Asad nařídil chemický útok, když ví, že každou vteřinu své existence je pod kontrolou, jeho každý krůček sledují pozorovatelé z celého světa? To nepotřebuji vědět, zda je to fake news, nebo ne. Dopředu víte, že je to nesmysl. Když někdo řekne, že Putin nařídil likvidaci Skripala, tak si můžete zatukat na čelo. Takové informace vás nesvádějí z cesty. Potvrzuje to jen vaši schopnost rozlišit, co je smysluplné a pravdivé. [70]

4 Český novičok

4.1 Vývoj kauzy v České republice

Kauzu novičok v České republice bychom mohli začít datovat již od 17. března, kdy mluvčí ministerstva zahraničí Ruské federace Marija Zacharovová prohlásila: „Nejpravděpodobněji jsou zdrojem původu této chemikálie země, které od konce 90. let prováděly intenzivní výzkum látek z projektu NOVIČOK. To jsou Velká Británie, Slovensko, Česká republika a Švédsko, u Spojených států je to otázka“. Reakce našich představitelů a politiků na toto vyjádření je podrobně popsáno v kapitole 2 „Chronologie otravy Skripalových“. Částečně mimo pozornost zůstalo ale vyjádření stálého zástupce Ruské federace při OBSE Alexandra Lukačeviče ze dne 15. března, že laboratoře na výrobu chemických zbraní skupiny novičok po rozpadu SSSR zůstaly za hranicemi Ruska, výzkum a vývoj pokračoval v dalších zemích - v Pobaltí, Velké Británii, Spojených státech, České republice a ve Švédsku.

V této kapitole bude podrobně zmapován vývoj kauzy novičok v České republice, počínaje dnem, kdy prezident Miloš Zeman uložil řediteli BIS prověřit aktivity České republiky týkající se možné výroby novičoku.

26. března

Proběhla schůzka prezidenta Zemana s ředitelem Bezpečnostní informační služby Michalem Koudelkou a ministryní obrany Karlou Šlechtovou. „Prezident republiky uložil BIS, aby zjistila, zda se na území České republiky nevyvíjel nebo neskladoval nervový plyn novičok, ať už v průmyslových, nebo vědeckotechnických zařízeních,“ sdělil prezidentův mluvčí Jiří Ovčáček v tiskové zprávě. Předtím uvedl, že setkání je koordinováno na nejvyšší státní úrovni, prezident je v kontaktu s premiérem, některými členy vlády i s bezpečnostními složkami. Zpráva má být k dispozici do měsíce.

Zeman řekl, že ho znepokojil nedávný článek v Lidových novinách (LN), který podle něj s odvoláním na vědce připouští, že byl v Česku v minulosti v režimu přísně tajné novičok skladován. „Prověrmě to, ať máme klidné spaní,“ řekl Zeman. Zároveň řekl, že může konstatovat, že nejen tento článek, ale také některé další zdroje, které nemůže uvádět, protože nejsou otevřené, vedou k určitým pochybnostem. Lidové noviny v pátek 23. března uveřejnily článek „Výroba novičoku je velmi nebezpečná. Není ale zakázaný, složení jedu není známé,“ kde čeští vědci připouštějí, že by novičok teoreticky mohl být na území České republiky vyvíjen. Dělo by se tak v utajovaném režimu. Kvůli legislativní mezeře je teoreticky vyrobení novičoku v Česku legální. „Když vyrobím látku, která není v tomto seznamu, a neprokážou mi, že to chci masově použít pro bojové účely, vyrobím ji smím,“ anonymně konstatoval český toxikolog. Výhradně za obranným účelem ji mohou vyrábět některá vědecká pracoviště. Vědci, se kterými LN hovořily, předpokládají, že alespoň stopové množství látky by mohlo mít chemické vojsko ozbrojených sil, ale výhradně k účelům, aby ji mohlo detekovat či se připravovat na její zničení. Podle jiných zdrojů LN jsou na našem území i cvičiště, kde se použití chemických zbraní přímo simuluje.

Rozhodnutí prezidenta Miloše Zemana záúkolovat BIS pátráním po tom, zda byl na území Česka vyvíjen nebo skladován jed novičok, není zbytečný či nadbytečný. Dnes to při příchodu na jednání vlády řekla ministryně obrany Karla Šlechtová. Novinářům řekla, že prezidenta včera odpoledne v Lánech informovala o záležitostech v režimu důvěrné a vyhrazené. „Takže nebudu nic komentovat.“ O tom, že se chystá Zeman pověřit BIS pátráním, věděla. „Nemám s tím žádný problém, je to v pravomoci prezidenta a doufám, že výsledky budou odpovídat mým informacím v režimu vyhrazené a důvěrné.“ BIS je určena k tomu, aby podobné informace zjišťovala. „Vůbec to není nic navrch, navíc, zbytečného.“ uvedla. Zpravodajská služba má podle ní zjistit nejen to, zda v ČR někdy novičok byl, ale také se zabývat všemi

vyjádřeními ruské strany a informacemi, které šířila. „Já jako ministryně obrany trvám na svém prvním tweetu, že na území ČR novičok a žádné jeho části není.“

Na tuto schůzku reagovali podrážděně někteří představitelé opozice. Šéf poslanců TOP 09 Miroslav Kalousek: „Míra zrádcovské servility prezidenta ČR vůči cizí mocnosti překročila všechny meze. Vláda ČR by měla uložit BIS zpracovat analýzu, jak velkým bezpečnostním rizikem je ruská rezidentura na Pražském hradě. A na základě té zprávy konat“. A předseda ODS Petr Fiala: „Miloš Zeman dlouhodobě nehájí zájmy ČR. Tímto krokem podlamuje i autoritu předsedy vlády, který ho podporoval v prezidentské volbě. Očekávám, že Andrej Babiš se důrazně ohradí proti tomuto podivnému kroku prezidenta, který znedůvěryhodňuje ČR v mezinárodním kontextu“.

Premiér Andrej Babiš ale reagoval smířlivě. „Mluvil jsem s panem prezidentem v sobotu (24. března). On se o to zajímal a chce mít jistotu, že je to tak. Podle našich informací se tu nevyskytuje, nevyskytoval, ani se u nás nikdy nevyráběl.“ Zdroj ze zpravodajské komunity prohlásil: „Je to sice úkol, ale ne úplně pro nás. Jestli s tím měl někdo co do činění, pak by o tom věděli spíš vojáci. Je proto nepochopitelné, proč se neobrátil na Vojenské zpravodajství“.

27. března

Prezident Miloš Zeman se v souvislosti s úkolem prověření, zda se na území České republiky nevyvíjel nebo neskladoval nervový plyn novičok, rovněž vyjádřil, že sama BIS se podle jeho informací v případě dosud neangažovala, stejně jako Státní úřad pro jadernou bezpečnost. To je však podle Miloše Zemana chyba. „Když už o tom mluvíme, tak víte, kdo by se o to měl zajímat? Státní úřad pro jadernou bezpečnost, a to z toho důvodu, že v jeho gesci je informovat vedoucí představitele o všech těchto pokusech s různými jedovatými látkami. Žádnou takovou informaci jsme nedostali.“

Předsedkyně Státního úřadu pro jadernou bezpečnost (dále SÚJB) Dana Drábová však pro deník Echo24 uvedla, že úřad má skutečně povinnost kontrolovat chemické a vysoce nebezpečné látky, novičok mezi nimi však není. Kontrolu úřad provádí pod dohledem Organizace pro nešíření chemických zbraní v nizozemském Haagu. „Organizace vydala na základě té mezinárodní úmluvy seznamy nebezpečných látek, které mohou být také použity jako chemická zbraň. A pro tyto vysoce nebezpečné látky náš úřad vydává licence. Potud má pan prezident pravdu.“ Novičok však na seznamu nebezpečných látek chybí. „Takže byť by se i na našem území vyskytoval, tak z hlediska toho, co my máme v gesci, to není nelegální. Není to úplně hezká situace, ale takhle ty mezinárodní úmluvy fungují. Tudíž my máme přehled o aktivitách z otevřených zdrojů stejně, jako je má pan prezident.“ [71]

28. března

K vyjádření pravicových politiků a jejich hrozbě z obvinění z velezrady prezident Zeman prohlásil: „Vždycky je lepší, když budeme mít od BIS informaci, že tato řekněme pomluva je nepravdivá, než abychom žili v přesvědčení, že něco na ní je. Prezident má svaté právo úkolovat BIS. Nemusí k tomu mít ani souhlas vlády. Rozhodnutí prezidenta se dává vládě pouze na vědomí“. Premiéra Babiše informoval o svém záměru předem a měl k němu prý jeho souhlas. Ruské tvrzení o podílu České republiky na vývoji novičoku prezident označil za drzou lež. Od Británie by však chtěl důkazy nebo alespoň indicie, že Rusové Skripala skutečně nechali zabít.

3. dubna

Senátní bezpečnostní výbor odsoudil prezidenta Zemana za to, že nechal BIS prověřit, zda v Česku nebyl vyvíjen nebo skladován jed novičok. Výbor tento krok označil za bezpečnostní

a zahraničněpolitické riziko. Vyzval hlavu státu, aby se podobných zásahů do budoucna zdržela a respektovala ústavou vymezené pravomoci. „Těmito případy vyvrcholil dlouhodobý trend, kdy prezident České republiky a jeho nejbližší spolupracovníci obhajují ekonomické a mocenské zájmy cizích států,“ stojí v usnesení, které zveřejnil jeho iniciátor Václav Láska. Zemanovo veřejné prohlášení ohledně BIS a novičoku označil výbor jako „gesto zpochybňující zahraničněpolitickou orientaci státu, důvěryhodnost jeho spojenců a napomáhající v šíření lživého obvinění České republiky ze strany Ruské federace“. Hnutí STAN se kvůli této Zemanově aktivitě obrátilo na ústavní právníky kvůli možnosti zažalovat prezidenta. Zástupci dalších stran ale sdělili, že prezidentův krok za velezradu nepovažují. „Zbytečné prohlášení senátorů. Prezident republiky dlouhodobě podporuje naše jednoznačné zakotvení v EU a NATO,“ uvedl prezidentův mluvčí Jiří Ovčáček.

3. května

Prezident Zeman na otázku zprávy BIS týkající se novičoku prohlásil v televizi Barandov: „Za prvé, tu zprávu jsem si důkladně prostudoval, dokonce několikrát. Za druhé, ta zpráva není klasifikována jako přísně tajná nebo jako tajná. Dokonce ani jako důvěrná. Takže z ní s příslušnou opatrností můžeme občas citovat. A ty citáty jsou následující.

V listopadu minulého roku ve Vojenském výzkumném ústavu ministerstva obrany v Brně byl testován nervově paralytický jed označovaný jako A-230. Množství vyrobeného jedu bylo údajně poměrně malé a po testování byl tento jed zničen. To je tedy základ této zprávy. Za druhé, Vojenský historický ústav (*jedná se ale o Vojenský výzkumný ústav - pozn. autora*), ale například Státní úřad pro jadernou bezpečnost tvrdí, že to nebyl novičok, ale nějaký jiný produkt. Ale dostal jsem naopak zprávu Vojenského zpravodajství, kde se explicitně říká, že přípravek A-340 je novičok (*jedná se o mylné označení látky - pozn. autora*). Nuže, protože Vojenské zpravodajství je této tématice blíže než například BIS, přihlédl jsem k jeho názoru a udělal jsem si zákonný závěr. Byl u nás vyráběn a testován novičok. Byť v malém množství a poté zničen. Víme kde a víme kdy. A je pokrytectví předstírat, že nic takového nebylo.

Mně by vůbec nevadilo, kdyby se u nás novičok testoval, protože máme skvělou antichemickou jednotku. Ta potřebuje znát pro naše vojáky nové informace o nových otravných látkách, o to tady vůbec nejde. Jde o to, že si lžeme tak trochu do vlastní kapsy. Čili z mého hlediska je tato záležitost uzavřena a je mně jenom líto, že například Úřad pro jadernou bezpečnost mátl veřejnost i ústavní činitele tvrzením, že žádný novičok se u nás nedělal. Ona, jak jsem si přečetl, je takzvaná rodina novičoků, například A-234 je to, čím byl otráven Skripal.“

Ministryně obrany Karla Šlechtová napsala, že veřejné vyjádření prezidenta o novičoku vycházející ze zprávy armádní tajné služby nemůže komentovat, protože disponuje informacemi pouze v utajném režimu.

4. května

Proruský prezident, hlava českého státu, která je známá svým přátelským vztahem k Rusku, zkřížení zbraní s vládou premiéra Andreje Babiše. Tímto způsobem zaznamenala zahraniční média slova prezidenta Miloše Zemana o někdejší výrobě a testování nervově paralytické látky novičok v Česku. Současně připomínají, že prezident zveřejnil informace ze zprávy vojenské zpravodajské služby. „Zeman, známý svými proruskými názory, citoval ze zprávy Vojenského zpravodajství, podle níž nervově paralytická látka označovaná jako A-230, kterou pro účely testování loni vyráběl Vojenský výzkumný ústav v Brně, je novičok,“ píše agentura AP. Ve své zprávě také naráží na to, že vláda je ve svých komentářích k Zemanovým výrokům zdrženlivá. Zprávu agentury převzal například *Washington Post*. V podobném duchu svou zprávu o výrobě novičoku v Česku napsal server *euronews*. „Proruský prezident

Zeman citoval ze zprávy vojenské rozvědky, které nařídil, aby po původu novičoku pátrala.“ Dodává, že Zeman připustil nejasnost, o jakou látku vlastně šlo. „Zatímco BIS, odborníci na jadernou bezpečnost či armáda tvrdí, že novičok, kterým byl otráven Skripal, je jed s označením A-234, ve Výzkumném vojenském ústavu v Brně byl testován nervově paralytický jed označovaný jako A-230.“ Také se pozastavuje nad pomalou reakcí vlády. Zemanova slova zaznamenal i německý deník *Die Welt*, současně připomněl Zemanovy proruské názory a jeho přátelské vztahy s Ruskem. V podobném duchu popisuje Zemanovo sdělení také server německého týdeníku *Der Spiegel*. Připomíná, že Zeman v lednu vyhrál prezidentské volby a je na začátku svého druhého mandátu, který bude trvat pět let. „Je známý svým přátelským vztahem k Rusku, a dostává se proto někdy do rozporu s Babišovou vládou.“

Informace o Zemanově prohlášení dnes publikovala prakticky všechna ruská média. Státní televize *Pervyj kanal* informaci uvedla slovy o senzačním obratu ve vyšetřování kauzy Skripala. Slova českého prezidenta podle ruské televize potvrzují názory mnoha chemiků po celém světě, že bojovou chemickou látku může vyrobit kdokoli, nikoli jen Rusko. Zeman odhalil lež Velké Británie, uvedla televize. „Zemanova slova o výrobě novičoku v Česku Kreml nadchla,“ napsal deník *Moskovskij komsomolec*. Také internetový deník *Izvestija* podrobně informoval o Zemanových výrociích v článku „Česko se přiznalo k výrobě a uschovávání novičoku“. Text upozornil, že Zeman nevidí na výrobě nervově paralytické látky nic zavrženíhodného. Deník *Komsomolskaja pravda* si všiml, že opoziční politici Zemana obvinili z šíření dezinformací a snahy zalíbit se Rusku, a někteří dokonce mluví o velezradě. Ruská státní agentura *TASS* napsala, že český prezident Miloš Zeman veřejně učinil senzační přiznání prohlášením, že se v Česku v malém množství vyráběl a testoval nervově paralytický jed A-230 ze skupiny označované jako novičok. Označuje ho za další těžký úder snahám Londýna obvinít Rusko z otravy Sergeje Skripala. „Samo Česko a další státy se spěšně ohrazovaly proti tvrzení o experimentech s novičokem a obvinily Moskvu z šíření vědomých lží. A vida: přesně dva měsíce po incidentu v Salisbury český prezident přiznal: ano, vyráběli jsme, testovali,“ napsala agentura. *TASS* cituje slova mluvčí ministerstva zahraničí Mariji Zacharovové, podle níž „Česko jednalo čestně a statečně, když tuto informaci oficiálně přiznalo a oznámilo“. Teď je prý řada na dalších zemích, které jsou podle Ruska schopny novičok vyrábět.

Ministryně obrany Karla Šlechtová a ministr zahraničí Martin Stropnický před měsícem striktně odmítli ruské tvrzení, že novičok by mohl pocházet i z Česka. Premiér Andrej Babiš, který stejně jako šéfové obrany a zahraničí přítomnost novičoku v Česku popíral, se pozastavil nad tím, že Zeman se odvolal na tvrzení Vojenského zpravodajství a zároveň uvedl, že civilní kontrarozvědka BIS nemá stejné informace. „Překvapující je pro mě hlavně to, že jedna služba tvrdí něco a jiná něco jiného.“ Bude od nich chtít podrobnější informace.

Vyjádřila se i předsedkyně SÚJB Dana Drábová v rozhovoru pro server *Lidovky.cz*. Látky zvané novičoky se v Česku nevyráběly. Syntetizovat se mohly mikrogramy, A-230 v Salisbury nebyla. „Nemáme z našich kontrol a deklarací Vojenského výzkumného ústavu informace o tom, že by s těmito látkami pracovali.“

Lidovky.cz: Co přesně má Státní úřad pro jadernou bezpečnost do činění s chemickými zbraněmi - tedy i nervově paralytickými látkami s přezdívkou novičok?

Kontrolujeme dodržování závazků České republiky, co se týká smlouvy o nešíření a zničení chemických zbraní. SÚJB je kontrolní instituce. Aby to bylo jasné: žádné chemické zbraně nevyrábí.

Lidovky.cz: Zjistili jste při vašich kontrolách, že by se v Česku vyráběl „novičok“?

Ne. Nemáme z našich kontrol a deklarací Vojenského výzkumného ústavu informace o tom, že by s těmito látkami pracovali. A to ani při mikrosyntézách. Řeknu k tomu jedno ale: mohlo být syntetizováno malinkaté množství, které bylo však při testování zničeno. Detekční přístroj si nabere vzorek a ten přestává existovat. O této mikrosyntéze nám říkat nemusejí.

Lidovky.cz: Jak často vám instituce deklarace zasílají?

Každoročně. Prakticky každoročně i probíhají kontroly.

Lidovky.cz: Bavíme se o fyzické kontrole, nebo jen o kontrole dokumentace?

Když má inspektor pocit, že je to potřeba, může si objednat laboratoř, která tam jede a udělá stěry na pracovišti. Může to tedy dojít až do analýzy vzorků.

Lidovky.cz: A v minulosti jste dostali zprávy o výrobě „novičoků“?

Co jsme byli schopni dohledat za posledních dvacet let, tak šlo spíše o teoretické práce. A i Rusové zmiňovali v článcích o „novičoku“ v Česku otevřené zdroje a ty všechny mluví o teoretických pracech. Ale bylo by divné, kdyby tu mikrosyntézy neprobíhaly, musíme „učit“ detekční přístroje na tyto látky, aby je byly schopné naměřit. Ale jak jsem říkala, tím „naučením“ ten malinkatý vzorek zničíte. Je to destruktivní analýza.

Lidovky.cz: Prezident Zeman ve čtvrtek řekl, že se u nás „vyrobila“ látka A-230, podle Britů a Organizace pro zákaz chemických zbraní (OPCW) se Sergeje Skripala a jeho dceru Juliju v Salisbury pokusili otrávit látkou A-234. Patří obě látky do skupiny s přezdívkou novičok?

Tuto přezdívkou mají. Ale A-230 a A-234 jsou mezi sebou chemicky zásadně odlišné. Není to tak, že by to byla velmi příbuzná látka.

Lidovky.cz: OPCW v pátek odpoledne (4. května) uvedla, že nelze přesně určit, kolik látky bylo použito v Salisbury, ale že šlo pravděpodobně o číslo v řádech miligramů. Kolik miligramů se syntetizuje při mikrosyntéze?

Jde o mikrogramy.

Lidovky.cz: Co je tedy přesně novičok?

Nelze jednu látku označit jako novičok. Už to jméno říká, že jde o nové sloučeniny. Některé z nich fungují lépe, jiné hůře, jiné vůbec - pro ten účel, pro který se syntetizovaly. Novičok je skupina několika - až deseti látek. Z hlediska chemických vlastností jsou mezi nimi dost podstatné rozdíly.

Lidovky.cz: Rusové dokonce řekli, že nic s názvem „novičok“ oni ani SSSR nevyráběli. Je to podle vašeho osobního názoru jenom „mlžení“?

Novičok oficiálně neexistuje, správný název těch látek ani já - pitomej jadernej inženýr - neumím vyslovit (*úsměv*). Je to hra se slovy. Použiji jako parafrázi název jednoho filmu: Vysoká hra patriotů. [72]

Podle informací Ministerstva obrany České republiky vojáci syntetizovali mikrogramy. Pro úkoly detekce, ochrany a bezpečnosti občanů ČR byly tyto látky zařazeny k testování jejich chemických vlastností, tak jako i jiné bojové otravné látky jako např. sarin nebo tabun. Ministerstvo obrany vydalo oficiální prohlášení k aféře novičok a výskytu této látky v Česku:

„Látka je chemicky syntetizována ve specializované laboratoři za přísného bezpečnostního režimu a to maximálně v rozsahu několika mikrogramů. Jde o takzvanou mikrosyntézu, která není podle mezinárodní úmluvy považována za výrobu. Testovaná látka vzniká v pracovní nádobce čistě pro účely měření spektrálních dat a její obsah je po testování ve shodě s předpisy a závazky ČR vždy poté okamžitě zlikvidován. Vlastní látka není nikdy izolována

ani deponována. Pravděpodobnost úniku je proto rovna nule,“ píše Ministerstvo obrany. Vzhledem k citlivosti všech údajů, které se týkají problematiky bojových otravných látek, jejich testování, výroby, použití, výskytu a dalších podrobností, které by mohly být využity například teroristy, nebude ministerstvo obrany ani jeho přímo řízené organizace poskytovat v této věci žádné další informace. [72]

Prohlášení Ministerstva zahraničí České republiky:

„Informace zpravodajských služeb, které se nyní objevují v médiích stran výskytu látky zvané novičok v České republice, jsou ve své většině v utajeném režimu. MZV proto nechce a nemůže zacházet do detailů. To, co sdělit lze a co bylo ostatně již uváděno v minulých měsících, je skutečnost, že Armáda ČR se prostřednictvím Vojenského výzkumného ústavu v Brně specializuje na ochranu proti chemickým látkám. Aby byla ČR schopna se účinně bránit proti chemickým útokům, je logické, že musí znát vlastnosti těchto látek. Příslušná analýza probíhá formou laboratorní mikrosyntézy, která však není podle mezinárodní úmluvy považována za výrobu. Malé množství těchto látek (v řádech několika mililitrů) tak zkoumá i výše zmíněný ústav, který k tomu má souhlas Organizace pro zákaz chemických zbraní. Vlastní látka je poté vždy laboratoří ihned zlikvidována, nikde se neskládá, což byl i případ látky A-230. Tato látka tak nemohla být nijak zneužita. Co ale MZV považuje za patrně nejdůležitější, je fakt, že nervově paralytický jed, který byl použit při útoku ve Velké Británii, nese označení A-234 a jedná se tedy o jinou variantu, než která byla zkoumána českým Vojenským výzkumným ústavem v Brně.“

Ministerstvo zahraničí nepovažuje prezidentovy informace o zkoumání nervově paralytických látek ve Vojenském výzkumném ústavu za nic objeveného. V prohlášení pro média uvedlo, že výzkum, který armáda v Brně uskutečňuje, nelze ani považovat podle mezinárodních dohod za výrobu. Podle premiéra Andreje Babiše je překvapující, že se tajné služby rozcházejí ve vyjádření o přítomnosti nervového jedu novičok v Česku. Bude od nich chtít podrobnější informace, řekl dnes Babiš novinářům. Ředitel Vojenského výzkumného ústavu v Brně Bohuslav Šafář odmítl na dotaz deníku *Právo* na výrok prezidenta reagovat a odkázal na vyjádření ministerstva coby zřizovatele.

Prezidentovo vyjádření začala následně komentovat řada politiků. „Miloš Zeman je na roztrhání. Čínští investoři ho mají na dobré vazby na Kreml. Rusové ho mají na svou lživou propagandu. My ho máme na permanentní ostudu,“ prohlásil šéf poslaneckého klubu TOP 09 Miroslav Kalousek. Chce kvůli tomu navrhnout svolání mimořádné schůze Sněmovny. „Český prezident bohužel opět vystupuje v roli pomocníka ruské zahraniční politiky proti našim spojencům z NATO. Podrývá tím navíc i pozici české vlády, která se, jak věřím, od prezidentových výroků distancuje,“ doplnil Kalouska předseda Topky Jiří Pospíšil.

Předseda STAN Petr Gazdík pak Zemana rovnou označil za agenta Kremlu. „Prokremelská *Russia Today* si tohoto prezidentova oznámení všimla už ve čtvrtek (3. května). Je to všechno náhoda? Miloše Zemana můžeme klidně považovat za aktivního agenta Kremlu. Nejen že svým prohlášením odporuje českému ministrovi zahraničí, navíc tím živí ruská propagandistická média.“

Proti Zemanovi se postavila i ODS. „Prezident Zeman svými výroky o novičoku v ČR zbytečně napomáhá ruské propagandě. Podobné výroky a "informace" neslouží zájmům ČR ani naší bezpečnosti,“ komentoval Zemanův výrok šéf ODS Petr Fiala. „Vyjádření Miloše Zemana k novičoku v ČR je přesně v tom stylu, který zase umožní spřádat nejrůznější spiklenecké teorie. V Kremlu musí být na našeho prezidenta opravdu hrdí,“ prohlásil místopředseda ODS Martin Kupka.

Předseda ČSSD Jan Hamáček ve shodě s ministerstvem zahraničních věcí označil za nejdůležitější, že v Brně zkoumali látku A-230, nikoli A-234, která byla k atentátu v Salisbury použita. „Šetření ukázalo, že tato látka u nás vyrobena nebyla. Beru to za očištění ČR a za vyvrácení těchto pomluv.“

Prezidenta Zemana se zastali představitelé SPD a komunistů. Podle předsedy SPD Tomio Okamury bylo špatné dřívější lhaní o tom, že podobné jedy vyrábějí a testují jenom Rusové. „Pokud prezident tuto lež zpochybnil, jednal v duchu svého prezidentského poslání. Nelze přece na pravdu pohlížet tak, že pokud je nepříjemná Bruselu nebo rusofobům, tak ji popřu.“ Předseda poslaneckého klubu SPD Radim Fiala na Twitteru kritizoval roztržku s ruskými diplomaty po kauze se Skripalem a novičokem. „Rusové tedy měli přesné informace a nebyl žádný důvod k vypovídání diplomatů. Vlastně zůstal jeden a tím je slepá poslušnost. Dnes je jasné, že jsme vtahováni do konfliktu s Ruskem. Má to svoji šílenou a zvrácenou logiku. Pokud chce někdo vybudovat novou a multikulturní Evropu na troskách národních států, tak konflikt s Ruskem může být nástrojem těchto neomarxistických šilenců.“ Předseda KSČM Vojtěch Filip uvedl, že výroky prezidenta českou veřejnost uklidnily. „Ta se dozvěděla pravdu, že u nás byl novičok zkoušen, ale že nemohl být nikde použit, protože byl zlikvidován. To jistě kromě české veřejnosti uklidní i zahraniční zpravodajské služby.“ [73]

Piráti zmiňují i souvislost s českou politickou scénou. „Vždycky když má premiér Babiš nějaký průšvih, třeba že mu státní zástupci odmítnou stížnost proti trestnímu stíhání za Čapí hnízdo, přijde prezident Zeman a odpálí nějakou zahraničněpolitickou bombu. Náhoda? Nemyslím si,“ spekuluje Mikuláš Ferjenčík. Další poslanec Jan Lipavský vyzývá k tomu, aby se Zemanovy informace řešily na půdě Sněmovny. „Prezident Miloš Zeman si ze zpráv tajných služeb vybírá ty střípky pravdy, které se mu hodí. Ruská oficiální propaganda to ad absurdum překrucuje dále. Budu iniciovat pozvání zástupců tajných služeb na zahraniční výbor PSP.“ A na to, že podle Zemana vyráběli v Česku novičok, reagoval značně jízlivě i europoslanec Tomáš Zdechovský (KDU-ČSL) slovy: „Mám podezření, že ho na něm i testovali“. Další z europoslanců Pavel Telička prohlásil: „Ještěže Rusové toho Zemana mají. Kdo by jim tu jednotu EU rozbíjel. A o Česku se mluví. S výjimkou Moskvy ale negativně. Doufejme, že nebudeme někdy brzy v situaci, kdy bychom potřebovali podporu my“. Proti Zemanovi vystoupil ostře politolog Jiří Pehe: „Míním, že jinde v ČR je zase pravidelně testován ve velkém ruský produkt jménem Stoličnaja, výsledky čehož jsou pak předváděny v populárním programu Týden s Putinovým panákem“.

5. května

Dana Drábová, předsedkyně SÚJB, v interview pro dnešní deník Právo prohlásila, že si stojí za tím, že jejich inspekce jed novičok ve Vojenském výzkumném ústavu v Brně neobjevila.

Co říkáte na vyjádření prezidenta Zemana, že byl jed novičok testován ve Vojenském výzkumném ústavu? Přitom vy jste to dříve odmítli.

Pana prezidenta komentovat nebudu, to státnímu úředníkovi nepřísluší.

Ale jestli na území Česka jed byl, či nebyl, můžete komentovat?

Dle našich informací, které máme z kontrol i deklarací, které poskytuje Vojenský výzkumný ústav v Brně podle zákona, nemáme indikaci, že by s takovou látkou pracovali, a to ani v malém množství.

To je zvláštní, když Vojenské zpravodajství i obrana říkají, že s malým množstvím pracovali. Nemusíme vědět všechno, protože mikrosyntézy na pracovištích, která se zabývají ochranou proti chemickým látkám, mohou probíhat. Mikrosyntéza je proces, kdy si v ústavu připraví stopové množství látky, aby naučili měřicí přístroj, jak vypadá spektrum té látky.

A nešlo v případě novičoku o stopové množství?

Nevím, protože nikdo nemá povinnost nám to hlásit. Ale naše zkoumání poté, co to propuklo, nevedlo k tomu, že by se tam taková mikrosyntéza dělala. Nemusíme ale mít v tomto kompletní informace, protože to nespadá pod režim Úmluvy o zákazu a zničení chemických zbraní.

A větší než stopové množství vám musí hlásit?

Podle úmluvy je možné pro účely analýzy a ochrany před bojovými chemickými látkami určité množství té látky vyrobit. Na to je výjimka. Ale musí se to hlásit do Haagu.

A když nastala mela poté, co Rusko řeklo, že se mj. v Česku mohl novičok vyskytovat, ptali jste se ještě na přítomnost novičoku?

Ptali jsme se na to. A také poslední oficiální inspekce ve vojenském ústavu loni v říjnu proběhla bez jakýchkoliv indikací.

Kolik je v Česku laboratoří či ústavů, které dokážou podobný jed zkoumat?

Těch, které s tím mohou odůvodněně pracovat, je v Česku okolo pěti. [74]

6. května

Premiér Babiš prohlásil, že svolávat Bezpečnostní radu kvůli novičoku v Česku a výročkám prezidenta Zemana není potřeba. V pondělí 7. května se sejde se šéfy BIS a Vojenského zpravodajství. Na svolání Bezpečnostní rady se přitom shodli místopředsedové ANO a ČSSD Petr Vokřál a Martin Netolický. Vokřál pokládá za zarážející údajnou rozdílnost zpráv Vojenského zpravodajství a BIS, na něž se prezident odvolával. „Z toho můžou vyplývat prohlášení, která nás nestaví do nejlepšího světla.“ Netolický také soudí, že vše nahrává ruské propagandě, a Česko je za šašky.

Vtažení Česka do příběhu s novičokem může podle informací *České televize* souviset s předsednictvím Česka ve Výkonné radě OPCW, které začíná příští týden a bude například řešit údajné použití chemických zbraní v Sýrii.

7. května

Po dnešním jednání s ředitelem BIS Michalem Koudelkou a šéfem Vojenského zpravodajství Janem Berounem uvedl premiér Andrej Babiš, že v České republice nebyla vyvíjena ani skladována látka typu novičok. České úřady zahájily v roce 2017 speciální program. Byl zaměřen na ochranu vojsk a obyvatelstva a na detekci zbraní hromadného ničení. Právě v rámci tohoto programu měla být v Česku testována látka ze skupiny novičoků A-230.

Úřad vlády poté na svých stránkách zveřejnil tuto informaci: „V první fázi byla provedena mikrosyntéza látky Novičok A-230. V průběhu mikrosyntézy nebyla látka izolována a tento postup není dle metodiky Státního úřadu pro jadernou bezpečnost považován za výrobu ani vývoj. Vzniklý produkt byl ihned zničen. Ke druhé fázi programu již nebylo přistoupeno. Látka typu Novičok A-230 je odlišná od látky A-234, která byla použita při otravě Sergeje Skripala ve Velké Británii. Obě látky jsou zcela odlišné a mají jasně rozdílnou chemickou strukturu. Ve vyjádření prezidenta se zřejmě jedná o rozdílné vnímání slov výroba a testování, kdy má prezident pravdu v tom, že zákon č. 19 z roku 1997 Sb. označuje za výrobu každou chemickou reakci, přičemž ve vyjádření Vojenského výzkumného ústavu mikrosyntéza za výrobu označená není. Sám Vojenský výzkumný ústav použil termín výroba a testování rozdílně v mediálním prostoru (*rozhovor ředitele VVÚ v ČT 17. března 2018*), čímž vzniklo toto nedorozumění.“

Podle Babiše se jedná spíš o technickou věc, a proto by se Zemanova interpretace neměla projednávat například ve sněmovně.

10. května

Členové sněmovní komise pro kontrolu Vojenského zpravodajství dnes vyzvali prezidenta Miloše Zemana, aby se v případě nejasností po četbě zpravodajských informací raději poradil s vládou či tajnými službami. Reagovali tím na jeho slova o údajné výrobě jedu novičok v Česku. Šéfové rozvědek i ministryně obrany to přitom vyvrátili, Zeman na svých slovech trvá. „Komise vyzývá prezidenta ČR, aby zachovával utajovaný režim zpravodajských informací a v případě nejasností to primárně konzultoval s vládou a českými tajnými službami,” přečetl usnesení předseda komise pro kontrolu činnosti Vojenského zpravodajství Vít Rakušan. „Máme tady falešný požár, který tady prostě nebyl,” řekl Rakušan s tím, že prezident použil svévolnou interpretaci toho, co se dočetl ve zprávách BIS a Vojenského zpravodajství. Navíc dodal, že podle něj nejsou obě zprávy v rozporu, jak Zeman naznačil. Ve stejný den Zeman ve Varšavě po jednání s polským prezidentem Andrzejem Dudou reagoval na usnesení komise a zopakoval, že si za svými slovy stojí. „Citoval jsem pana - tuším, že se jmenuje Šafář - což je ředitel Vojenského výzkumného ústavu, který - tuším, že v únoru - publikoval zprávu o výrobě novičoku. Při vší úctě k problematice vzdělání některých členů našeho parlamentu si nejsem jist, zda mají lepší informace o této otázce než ředitel ústavu, v němž se podle jeho vlastních slov novičok vyráběl. Znovu opakuji, ta informace byla publikována veřejně - tuším, že v únoru tohoto roku.“

Členové komise se podle Rakušana chtěli primárně seznámit s celým vývojem situace a informovat se, zda se jedná o reálný problém. Pozvali si proto i šéfa Vojenského zpravodajství Jana Berouna. Spolu s další členkou komise Janou Černochovou následně konstatovali, že podle informací, které jim Beroun řekl, se zpravodajské služby nedopustily žádné chyby. „Dle informací vojenského zpravodajství se v ČR rozběhla laboratorní mikrosyntéza pro výzkumné účely, která není považována za výrobu a zcela prokazatelně se nejednalo o látku, kterou byly otráveny osoby v kauze agenta Skripala,” řekl Rakušan.

Ve stejný den jednal i zahraniční výbor Sněmovny: „Zahraniční výbor konstatuje, že dle informací ministerstva obrany a Bezpečnostní informační služby se zprávy českých zpravodajských služeb shodují v tom, že v České republice nebyla vyráběna, ani skladována látka typu novičok.“ Po uzavřeném jednání ministryně obrany Šlechtová prohlásila: „Jednání bylo v důvěrném režimu, takže v tuto chvíli nemůžeme sdělovat detaily, ale mohu sdělit, že je soulad mezi ministerstvem obrany, Vojenským zpravodajstvím, které podléhá ministerstvu obrany, Bezpečnostní informační službou i paní Drábovou za Úřad pro jadernou bezpečnost. Má slova za ministerstvo byla konzistentní od 17. března. Předsednictvo Bezpečnostní rady jsem informovala 20. března právě o tom, že v České republice se žádná látka typu novičok nevyráběla a neskladovala“. K rozporu české vlády s prezidentem Zemanem ministryně řekla, že jde o slovíčka. „Výroba znamená výrobu v litrech, v hektolitrech. Jakákoli příprava mikrosyntézy pro získání analytických dat není výrobou.“ Kromě Šlechtové se části jednání o novičoku účastnil také šéf BIS Michal Koudelka a předsedkyně SÚJB Dana Drábová. Předseda výboru Lubomír Zaorálek doplnil, že poslanci napříč stranami přijali vysvětlení a fakta, která jim poskytli experti. „Ta informace, která je pro veřejnost zásadní, je, že v České republice se žádné takové látky nevyrábí.“ Podle Zaorálka by vyjádření zástupců exekutivy, kterou tvoří vláda i prezident, měla být v souladu. „Exekutiva by měla mluvit jednotně a nikdo by neměl veřejnost mást. Prezident není někdo, koho by si tento výbor mohl předvolat,” dodal.

Proč Šlechtová a vláda nechtěly zveřejnit tyto informace dříve a poukázat na rozdíl mezi mikrosyntézou a výrobou, z níž nás Rusové obvinili? „Proto, aby to nebylo možné zneužít

záměrným nepochopením takzvané mikrosyntézy a výroby,“ napsala *Lidovým novinám* Šlechtová. Postupné dávkování informací ovšem způsobilo přesně opačný výsledek. „Osobně jsem samozřejmě ihned informovala předsednictvo Bezpečností rady státu s vyhrazenou informací a představitele našeho státu o všem podstatném,“ hájí se Šlechtová. [75]

14. května

Ministryně obrany Karla Šlechtová dnes odvolala ředitele Vojenského výzkumného ústavu Bohuslava Šafáře. Ministerstvo obrany to oznámilo na webu. Premiér Andrej Babiš ho kritizoval za výroky související s jedem novičok, odmítl ale, že by jeho odchod žádal. „Já jsem určitě nežádal, aby ho odvolala, ale informovala mě o tom. Ale je pravda, že některé výroky pana ředitele Šafáře byly kontroverzní a sehrály určitou roli na mezinárodním poli.“ Důvody odvolání Šlechtová neuvedla, nesdělila je ani Šafářovi. V tiskové zprávě napsala, že Šafářovi děkuje za dlouholeté působení.

Šafář, který i nadále zůstává zaměstnancem Vojenského výzkumného ústavu, se nechtěl ke svému odvolání vyjadřovat. „Paní ministryně má v našem podniku zakladatelská práva, může určovat nového ředitele i odvolat starého. Využila svého práva“, komentoval své odvolání Šafář, který ústav vedl od jeho vzniku v roce 2012. Celkem v různých právních předchůdcích Vojenského výzkumného ústavu strávil pětatřicet let. O svém konci v čele Vojenského výzkumného ústavu byl informován před vydáním tiskové zprávy. Důvod odvolání se nedozvěděl. Šafář zdůraznil, že Šlechtová jeho práci dříve nikdy nijak nekritizovala. „V minulosti jsme se nikdy nebavili o tom, že by mi něco vyčítala. Ani současná ministryně, ani její předchůdce Martin Stropnický. Nevím o tom, že by nějaká kritika kdykoliv v minulosti existovala.“ Šlechtová náhlé odvolání Šafáře okomentovala velmi stručně: „Využila jsem neudání žádného důvodu vzhledem k tomu, že Vojenský výzkumný ústav je i naším dodavatelem, i my mu dáváme nějaké zakázky.“ Skutečný důvod k odvolání se z tohoto prohlášení nedá pochopit.

Současný Vojenský výzkumný ústav (VVÚ) založilo jako státní podnik v roce 2012 ministerstvo obrany, Bohuslav Šafář jej vedl od počátku. Ústav vznikl převodem odborných činností, majetku a personálu z odštěpného závodu Vojenského technického ústavu ochrany Brno a státního podniku VOP CZ v Šenově u Nového Jičína. VVÚ přitom navazuje na výsledky více než půlstoletí práce svých předchůdců, kteří se podíleli na armádním výzkumu a vývoji.

Ústav je charakterizován jako multioborová výzkumná organizace, která pro ministerstvo obrany koordinuje základní výzkum, provádí aplikovaný výzkum, řídí vývoj a inovace vojenské techniky a materiálu, zabezpečuje zkoušky vojenské techniky a odborná školení specialistů v mnoha oborech. Mezi ně patří chemická, biologická a radiační ochrana, elektronický boj a maskování nebo materiálové inženýrství.

Těchto oblastí se týká i výzkum, který VVÚ provádí. Jeho zaměstnanci se věnují například vývoji senzorové techniky, elektronickému a kybernetickému boji a maskování, zabývají se speciálními materiály, ať už kovovými nebo nekovovými. Velkou rolí v jejich práci má výzkum zaměřený na ochranu obyvatelstva proti zbraním hromadného ničení, chemickým a jaderným haváriím, chemickému, elektronickému a kybernetickému terorismu a útokům proti významným objektům infrastruktury.

Tak, jak to České republice umožňuje platná Úmluva o zákazu vývoje, výroby, hromadění zásob a použití chemických zbraní a o jejich zničení, zabývá se ústav také výzkumem zvláště nebezpečných chemických látek a nebezpečných chemických směsí, a to pro výzkumné a výcvikové účely.

K výsledkům práce ústavu patří například soupravy pro zjišťování chemických látek, dozimetry, protichemické masky, ochranné oděvy, dekontaminační prostředky nebo polní chemické laboratoře, ale i radiotechnické průzkumné prostředky jako známá Tamara. V ústavu vznikla také chemická průzkumná vozidla na základě automobilů Land Rover. Odborníci z ústavu se v minulosti zapojili do mise UNSCOM v Iráku, zabývající se tamními zásobami zbraní hromadného ničení, cvičili také inspektory Organizace pro zákaz chemických zbraní.

Poslanec KDU-ČSL a člen branného výboru Jan Bartošek ministryni za odvolání zkritizoval. „Ministryně Šlechtová a premiér Babiš hledali obětího beránka, na kterého by svalili vinu v kauze novičok a zdá se, že ho našli.“ Podle místopředsedy výboru Jana Lipavského (Piráti) Šafářův případ ukazuje, že se neobratně formulovaná věta může stát nástrojem v dezinformační kampani evropského rozsahu. Podle mluvčího prezidenta Jiřího Ovčáčka věc je plně v kompetenci ministryně obrany.

16. května

Senátní výbor pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost se usnesl, že „Prezident zveřejněním dalších dílčích zpravodajských informací v klasifikovaném režimu ohrozil bezpečnostní zájmy státu.“ Prezident rovněž podle výboru sdělil nepravdivé informace o výrobě jedu novičok v ČR. „Tak, jak to vyložil pan prezident, tak to vyložil nepravdivě, protože ty informace vypovídaly trochu jinak,“ uvedl předseda výboru František Bublan. BIS i Vojenské zpravodajství poskytly podle něj prezidentovi identické informace, že se v Česku novičok nevyráběl ani neskladoval. „Nebyl tam nějaký rozdíl, tak, jak to prezident uvedl.“ Senátoři se prezidentovými výroky nehodlají dále zabývat a podle Bublana tak nebudou kauzu řešit na nadcházející schůzi. Bublan dále prohlásil, že „Pan prezident ohrozil zájmy České republiky, protože to mělo dopad na mezinárodní scénu a může to mít dopad na naše občany, pokud by nějaký potenciální nepřítel věděl, čím se náš Vojenský výzkumný ústav zabýval“. Předseda komory Milan Štěch, který se jednání účastnil, zašle stanovisko výboru hlavě státu. Nejnovější kauza nebude podle dostupných informací ani předmětem případné ústavní žaloby na prezidenta.

Podle Bublana na dotaz senátorů, proč odvolala Šafáře, jestli jeho odvolání souvisí s kauzou novičok, Šlechtová řekla, že nesouvisí. Dotaz novinářů na toto téma nechtěla komentovat. „Jsem pranýřována za své rozhodnutí. Důvody nebudu sdělovat, protože jde o interní důvody.“ Mluvčí Hradu Jiří Ovčáček na Twitteru zareagoval tvrzením, že usnesení senátního výboru ohrožuje zdravý rozum. Následně doplnil, že senátoři uvedli v praxi pohádku Císařovy nové šaty. Tleskají neexistujícímu oděvu, a proto jim vadí, že pan prezident veřejně řekl pravdu.

17. května

Senátoři z klubu Starostů a nezávislých zahájí přípravu materiálů, které vedou k obvinění prezidenta Miloše Zemana z velezrady. Důvodem jsou Zemanovy výroky o výrobě novičoku v Česku. Řekl to dnes místopředseda klubu Jiří Šesták. Případný nepřítel nebo teroristická organizace tak podle Šestáka nyní vědí, k čemu se připravují české protichemické síly, k čemu a na jaké látky jsou připraveny, a na jaké nikoli. Podle klubu STAN Zeman ohrozil bezpečnost českých občanů. Podle senátorů ODS neměl užívat výroky, které poškozují dobré jméno Česka. K přijetí návrhu žaloby na prezidenta je třeba souhlas třípětinové většiny senátorů přítomných na dané schůzi, což je 49 v případě účasti všech 81 členů horní komory. Podání žaloby by pak musely potvrdit nejméně tři pětiny všech poslanců, tedy aspoň 120 členů dolní komory.

Senátní klub STAN má 12 členů, návrh ústavní žaloby může předložit nejméně jedna třetina senátorů, tedy 27 zákonodárců, podle nichž se prezident dopustil velezrady nebo hrubého porušení ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku. Klub ODS má 10 členů, klub KDU-ČSL 16 členů. „Proto jsme se rozhodli, že zahájíme přípravu materiálů, které po prověření ve spolupráci s ústavními právníky by měly vést k obvinění prezidenta republiky pro velezradu,“ řekl Šesták. Předseda výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost František Bublan k návrhu STAN řekl, že proces obžaloby za velezradu je obtížný a zdlouhavý a osobně se k němu nepřiklání. Podle jeho osobního názoru by tato kauza velmi rozdělila společnost. „Senátorský klub ODS vyzývá prezidenta České republiky Miloše Zemana, aby se zdržel

výroků, které poškozují dobré jméno České republiky,“ usnesli se senátoři ODS. Usnesení navazuje na opakované kritické postoje horní komory a jejích výborů k některým prezidentovým vyjádřením.

Mluvčí Hradu Jiří Ovčáček na Twitteru označil plán senátorů z klubu STAN za útok na Zemana. „Extremisté ze STAN dalším útokem na přímo zvoleného prezidenta republiky ohrožují demokracii a svobodu v ČR.“

22. května

Poslanci se případem kolem jedu novičok v Česku v reakci na výroky prezidenta Zemana nyní zabývat nebudou. Mimořádný bod navrhl šéf ODS Petr Fiala. Sněmovna podle něj měla přijmout usnesení, že se v Česku nervový plyn nevyráběl ani neskladoval a odrazit se tak od usnesení zahraničního výboru. Z podnětu KSČM navrhovaný bod Sněmovna z předběžného programu řádné schůze vyřadila. Právce opět mluví o svolání mimořádné schůze dolní komory k novičoku. Předseda poslanců TOP 09 Miroslav Kalousek v reakci na hlasování uvedl, že jeho strana obnoví sběr podpisů pod žádost o svolání mimořádné schůze. Musí být nejméně 40 poslanců. Šéf ODS Petr Fiala poslancům hlasujícím pro vyřazení navrhovaného bodu o novičoku vzkázal, že se projednávání této věci na plénu stejně nevyhnou. Záměr na svolání schůze podpořil také šéf poslanců KDU-ČSL Jan Bartošek. O komunistech řekl, že realizují program Kremlu, a poslancům ANO vyčetl, že se chovají jako koňský handlír a nehájí zájmy této země. ODS, KDU-ČSL a TOP 09 mají dohromady 42 poslanců.

24. května

Poslanci se sejdou na mimořádné schůzi věnované kauze kolem údajné výroby jedu novičok v tuzemsku a souvisejících výroků prezidenta Zemana příští týden ve čtvrtek 31. května. Uvedl to sněmovní web. Pod žádost o její svolání se podepsalo 55 poslanců z klubů TOP 09, ODS, Pirátů, STAN a KDU-ČSL. Řekl to předseda klubu TOP 09 Miroslav Kalousek, který podnět předal dnes po poledni. Svolání schůze neznamená, že se schůze nakonec uskuteční, protože poslanci nemusí schválit její program, jak se již v tomto volebním období stalo. Navzdory tomu se otevře debata řečníků s přednostními právy, tedy předsedů klubů i stran, členů vedení Sněmovny nebo členů vlády. Tématem schůze bude usnesení Sněmovny k údajné výrobě a testování látky novičok na území České republiky. „Pan prezident svým výrokiem těžce poškodil Českou republiku ve prospěch ruské propagandy, když tvrdil, že něco takového bylo u nás vyráběno. Nebylo a Poslanecká sněmovna jako nejvyšší ústavní autorita by něco takového měla jasně říct,“ řekl Kalousek.

Velice výstižně hodnotí tuto poněkud podivnou vnitropolitickou situaci ve svém článku sociolog a europoslanec za ČSSD Jan Keller. Některé politické strany hodlají věc (*tj. vyjádření prezidenta Zemana k výrobě novičoku v Česku*) využít ke dvojímu obvinění prezidenta. Jednak z toho, že prozradil státní tajemství, jednak z toho, že lhal. Ponechme stranou nesmyslnost takového dvojího obvinění. Jestliže prezident skutečně prozradil státní tajemství, pak přece nelhal. Jestliže lhal, pak neprozradil státní tajemství. [76]

29. května

Sněmovnu čeká další bouřlivé jednání kvůli jedu novičok. Předseda poslaneckého klubu TOP 09 Miroslav Kalousek trval na svolání mimořádné schůze kvůli otázce, zda se v Česku novičok vyráběl, či nevyráběl. BIS tvrdí, že nikoliv, prezident Zeman, že se u nás vyráběl. TOP 09 chce, aby k tomu své řekla i Sněmovna jako politický suverén. Abychom si uchovali důvěru našich spojenců. Kalousek před kamerami ČT oznámil, že o svolání mimořádné schůze na čtvrtek 31. května na 9. hodinu ráno požádalo 55 poslanců. „Já jsem dnes informoval předsedy všech klubů i vedení Sněmovny na organizačním výboru, že naši minimální ambicí je, aby Sněmovna schválila prosté usnesení, které je i usnesením

zahraničního výboru, že na území České republiky nebyla vyráběna a testována látka novičok. Pokládáme za důležité, aby Sněmovna jako vrcholná ústavní autorita toto řekla.“

31. května

Poslanci se dnes k debatě o údajné výrobě a testování jedu novičok v Česku a souvisejícím výrokům prezidenta Zemana vůbec nedostali. Do elektronického hlasovacího zařízení se jich neregistroval dostatečný počet, sněmovna nebyla schopna hlasovat. Předseda dolní komory Radek Vondráček (ANO) proto jednání přerušil na neurčito, do dohody předsedů poslaneckých klubů. Schůzi k novičoku vyvolala skupina poslanců z klubů TOP 09, ODS, Pirátů, STAN a KDU-ČSL. Reagovala na vyřazení obdobného bodu z návrhu programu řádné schůze hlasy KSČM, hnutí ANO a SPD. Tyto strany přistoupily k bezprecedentní obstrukci, když neumožnily schůzi Sněmovny k novičoku. Novinářům to dnes řekl poslanec Vít Rakušan (STAN) poté, co sněmovna kvůli nedostatku přihlášených poslanců nemohla začít o bodu jednat. „Poslanci ANO, SPD, KSČM a ČSSD nasadili nový a bezprecedentní chvat - nepřihlásili svou přítomnost, tudíž nebyla sněmovna usnášeníschopná a schůze byla přerušena na neurčito, tj. navždy. Hrůza z pravdy zjevně probouzí mimořádnou kreativitu,“ reagoval na Twitteru Kalousek.

„Přestože opticky v sále byly minimálně dvě třetiny poslanců, tak přihlášení byli velmi málo. A tím pádem Poslanecká sněmovna neměla kvorum k tomu, aby mohla jednat. Ale jak říkám: nebylo to tím, že by nebyli přítomni poslanci, ale tím, že se nepřihlásili,“ řekl předseda poslanců KDU-ČSL Jan Bartošek. Předpokládá, že všichni poslanci, kteří požádali o svolání mimořádné schůze k případu novičok a v sálu se nacházeli, přihlášení byli. Zablokování schůze proto označil za cílený bojkot, žádné kuloární informace o tom, že se chystá, předem neměl. „Vnímám to jako projev zbabělosti, strachu z prezidenta, protože tento bod je naprosto klíčový, co se týká reputace České republiky a poškození jména České republiky v zahraničí.“ Znemožnění diskuse označil za negentlemanské. V předchozích funkčních obdobích podle něj koalice umožňovala diskusi, i když nakonec hlasovala proti opozičním návrhům. Předseda komunistů Vojtěch Filip řekl, že měla schůze sněmovny k novičoku sloužit k pomlouvání prezidenta, proto se komunisté nepřihlásili. Obstrukce označil za součást politiky.

Sněmovna zamítla i návrh KDU-ČSL. Předseda lidovců Pavel Bělobrádek chtěl, aby se poslanci zabývali rozpornými stanovisky předsedy vlády Andreje Babiše a prezidenta Zemana k výrobě a zkoušení novičoku v Česku. Poukazoval na to, že prezident i premiér citovali ze stejných dokumentů zpravodajských služeb. „Je v nich jasně napsáno, že se v ČR žádný typ novičoku nevyráběl, neskladovat a nevyvíjel,“ zdůraznil Bělobrádek, který předsedá sněmovní komisi pro kontrolu činnosti Bezpečnostní informační služby.

Předseda klubu TOP 09 Miroslav Kalousek prohlásil, že Zemanovy výroky byly vzkazem do Kremlu, jak za něj bojuje. Poukázal na to, že je využila ruská propaganda. Sněmovna je podle Kalouska tou správnou autoritou, aby uvedla záležitost na pravou míru. Vít Rakušan z klubu STAN navrhaný bod lidovců podpořil jako možnost učinit definitivní tečku v kauze novičok. Podle předsedy klubu ODS Zbyňka Stanjury by usnesení k novičoku měla přijmout Sněmovna jako celek, nejen její zahraniční výbor a komise pro kontrolu činnosti Vojenského zpravodajství. Naopak proti návrhu KDU-ČSL se vyslovila Helena Válková (ANO) a Leo Luzar (KSČM), podle kterého jde o humbuk. „Cílem byl, je a ještě dlouho bude prezident Zeman,“ řekl.

28. června

Senátoři STAN a KDU-ČSL nepředloží ústavní žalobu na prezidenta Zemana kvůli kauze novičok. Rozhodli se tak kvůli tomu, že podle ústavních právníků chování hlavy státu nebylo

velezradou. Vyplývá to ze stanoviska senátorských frakcí, které dnes poskytl mluvčí STAN Tomáš Pergl. „Jsme nadále přesvědčeni, že prezident ohrozil svými výroky o výrobě novičoku bezpečnost občanů této země. Intenzitu velezrady ale jeho chování dle názoru ústavních právníků nenaplnilo,“ vysvětluje místopředseda Senátu Jiří Šesták z klubu STAN. „V této chvíli není jednání prezidenta průkazným porušením Ústavy ČR pro velezradu, či hrubé porušení Ústavy,“ uvádí se ve stanovisku senátorských klubů KDU-ČSL, STAN a Klubu pro liberální demokracii. Zeman nicméně podle senátorů svými výroky ohrozil bezpečnostní zájmy ČR, což konstatoval i senátní výbor pro obranu a bezpečnost. „Miloš Zeman navíc rozporoval výroky členů české vlády a přímo nahrál tvrzení Ruska, které se snažilo odvrátit podezření, že za otravou Sergeje Skripala ve Velké Británii stojí právě ruská strana,“ dodal předseda senátorů STAN Jan Horník.

Senátoři ve stanovisku poukazovali také na Zemanovo nerespektování ústavních zvyklostí a jejich kreativní výklad, který se projevil mimo jiné při nejmenování některých profesorů nebo při jmenování vlád. Označili rovněž prezidenta za „faktického mluvčího zájmů autoritářských režimů Ruska a Číny“. Případná žaloba by podle postojů ostatních frakcí zřejmě nenalezla ani v horní komoře dostatečnou třípětinovou podporu. Premiér a předseda ANO Andrej Babiš ji označil za nesmysl, rezervovaně se k ní vyjádřili i občanští demokraté.

24. října

Lidové noviny opět obviňují Zemana, že se mýlil, Drábová tvrdí opak. [77] „Chtěl bych konstatovat, že se nyní bezpečně prokázalo, že Česká republika vyráběla novičok. Protože kdybyste tomu trochu rozuměl, pane redaktore, tak byste věděl, že i mikrosyntéza je výroba. A položil byste si jednoduchou otázku, že když všechny strany uznávají, že se u nás novičok testoval, no tak i velmi primitivní člověk dojde k názoru, že když něco testujete, tak to předtím musíte vyrobit,“ odpověděl Zeman dnes dopoledne na dotaz redaktora serveru *Aktuálně.cz*. Ministerstvo obrany dnes pro *Lidovky.cz* potvrdilo, že si za svým vyjádřením stojí. Že o výrobu v Česku nešlo, napsali ve stanovisku už v květnu. To, že mikrosyntéza není podle mezinárodních úmluv výroba, potvrdila také Dana Drábová, předsedkyně SÚJB. „Je to hra se slovy. My dokonce ani nevíme, zda pokus o mikrosyntézu byl úspěšný. Vojenský výzkumný ústav se v rámci svého výzkumného záměru nějakými pracemi zabýval. Pokusil se o mikrosyntézu, ale jak to dopadlo, nevíme. Oni nic takového podle úmluvy nemusí hlásit. Takže nevíme, jestli nějaká látka vznikla. Výroba je, když je na konci něco použitelného. Mikrosyntéza je laboratorní záležitost, která nepřipraví množství látky, jež by bylo použitelné jinak, než v té laboratoři. V tomhle smyslu to pro mě výroba není a podle té úmluvy už vůbec ne.“ řekla Drábová serveru *Lidovky.cz*.

Podle OPCW šlo pravděpodobně při útoku na Skripalovy o množství v řádech miligramů. Při mikrosyntéze vzniká několik mikrogramů látky, tedy množství, které by reálně mohlo ohrozit maximálně živočicha o velikosti mouchy. Oněch několik mikrogramů je navíc zničeno testováním. „Musíme "učit" detekční přístroje na tyto látky, aby je byly schopné naměřit. Tím "naučením" ten malinkatý vzorek zničíte. Je to destruktivní analýza,“ říká Drábová. K útoku na Skripalovy by tak bylo potřeba množství 1000x - 100 000x větší množství, než které vzniká při mikrosyntéze. Český Vojenský výzkumný ústav se navíc pokoušel o mikrosyntézu látky A-230 ze skupiny novičoků. K útoku v Británii byla však použita látka A-234, což uznává i Zeman. „A-230 a A-234 jsou mezi sebou chemicky zásadně odlišné. Není to tak, že by to byla velmi příbuzná látka,“ vysvětluje Drábová. „Novičok oficiálně neexistuje. Nelze jednu látku označit jako novičok. Už to jméno říká, že jde o nové sloučeniny. Některé z nich fungují lépe, jiné hůře, jiné vůbec - pro ten účel, pro který se syntetizovaly. Novičok je skupina látek. Z hlediska chemických vlastností jsou mezi nimi dost podstatné rozdíly.“

4.2 Komentář k prohlášení představitelů státních orgánů

V oficiálních prohlášeních Ministerstva zahraničních věcí ČR, Ministerstva obrany ČR, předsedkyně SÚJB ale i Úřadu vlády ČR se vyskytla řada nepřesností a matoucích tvrzení, která si vyžadují podrobnější komentář. Rozhodující by mělo být prohlášení SÚJB, vzhledem k tomu, že tento úřad je národním úřadem pro implementaci Úmluvy o zákazu chemických zbraní v České republice. Prohlášení MO ČR, MZV ČR, SÚJB a Úřadu vlády lze shrnout následovně:

Ministerstvo zahraničních věcí

Laboratorní mikrosyntéza není podle mezinárodní úmluvy považována za výrobu. Malé množství těchto látek (v řádech několika mililitrů) tak zkoumá i výše zmíněný ústav, který k tomu má souhlas Organizace pro zákaz chemických zbraní.

Ministerstvo obrany

Jde o tzv. mikrosyntézu, která není podle mezinárodní úmluvy považována za výrobu. Testovaná látka vzniká v pracovní nádobce čistě pro účely měření spektrálních dat a její obsah je po testování ve shodě s předpisy a závazky ČR vždy poté okamžitě zlikvidován. Výroba znamená výrobu v litrech, v hektolitrech.

Ing. Dana Drábová, Ph.D. předsedkyně SÚJB

Úřad má povinnost kontrolovat chemické vysoce nebezpečné látky, novičok mezi nimi však není. Úřad má přehled o aktivitách z otevřených zdrojů, stejně, jako je má pan prezident. Nikdo nemá povinnost (*mikrosyntézu novičoku - pozn. autora*) to SÚJB hlásit. Zkoumání SÚJB poté, co to propuklo, nevedlo k tomu, že by se tam taková mikrosyntéza dělala. SÚJB nemusí ale mít v tomto kompletní informace, protože to nespadá pod režim Úmluvy o zákazu a zničení chemických zbraní. Podle Úmluvy je možné pro účely analýzy a ochrany před bojovými chemickými látkami určité množství té látky vyrobit. Je na to výjimka, ale musí se to hlásit do Haagu (sídlo OPCW). V Česku je okolo pěti laboratoří či ústavů, které mohou odůvodněně s podobným jedem pracovat. SÚJB dokonce ani neví, zda byl pokus o mikrosyntézu úspěšný. Vojenský výzkumný ústav se v rámci svého výzkumného záměru nějakými pracemi zabýval. Pokusil se o mikrosyntézu, ale jak to dopadlo, úřad neví. Nic takového podle Úmluvy nemusí hlásit. SÚJB neví, jestli nějaká látka vznikla. Výroba je, když je na konci něco použitelného. Mikrosyntéza je laboratorní záležitost, která nepřipraví množství látky, jež by bylo použitelné jinak, než v té laboratoři. V tomhle smyslu to výroba není a podle té úmluvy už vůbec ne. A-230 a A-234 jsou mezi sebou chemicky zásadně odlišné, není velmi příbuzná látka. Z hlediska chemických vlastností jsou mezi nimi dost podstatné rozdíly.

A ještě doplnění z již zmíněného článku „Výroba novičoku je velmi nebezpečná. Není ale zakázaný, složení není známe“, který vyšel v Lidových novinách 23. dubna. „Prováděcí vyhláška tuzemského zákona obsahuje i několik příloh přesně specifikující látky, které je zakázáno vyrábět. Složení novičoku ale neobsahuje. „Jelikož přesné složení látky není známo, v seznamu není,“ potvrdila LN Markéta Bláhová, vedoucí odboru kontroly zbraní hromadného ničení Státního úřadu pro jadernou bezpečnost. O složení neznáme podrobnosti právě kvůli tomu, že sovětský výzkum byl prováděn v utajovaném režimu.

Úřad vlády

V průběhu mikrosyntézy nebyla látka izolována a byla okamžitě zničena. SÚJB podle její metodiky nepovažuje tento postup za výrobu ani za vývoj chemické látky. Ve vyjádření prezidenta se zřejmě jedná o rozdílné vnímání slov výroba a testování, kdy má prezident

pravdu v tom, že zákon č. 19 z roku 1997 Sb. označuje za výrobu každou chemickou reakci, přičemž ve vyjádření Vojenského výzkumného ústavu mikrosyntéza za výrobu označená není.

Ve snaze jasně a vyčerpávajícím způsobem formulovat odpovědi na stanoviska představitelů státních orgánů autor tohoto textu opakovaně uvádí i některé údaje, se kterými se čtenář mohl seznámit již v kapitole 1 této publikace „Co je to vlastně novičok?“

1. Státní úřad pro jadernou bezpečnost má povinnost kontrolovat chemické a vysoce nebezpečné látky, novičok mezi nimi však není.

K tomuto vyjádření je třeba připomenout, co k problematice kontroly (dozoru) stanoví Úmluva o zákazu chemických zbraní.

Článek VI

Činnosti nezakázané touto úmluvou

1. Každý smluvní stát má s výhradou ustanovení této Úmluvy právo vyvíjet, vyrábět, jinak nabývat, přechovávat, převádět a používat toxické chemické látky a jejich prekursorů pro účely nezakázané touto Úmluvou.

2. Každý smluvní stát přijme nezbytná opatření, která zajistí, že toxické chemické látky a jejich prekursorů jsou vyvíjeny, vyráběny či jinak nabývány, přechovávány, převáděny nebo používány na jeho území nebo na jakémkoli jiném místě pod jeho jurisdikcí nebo kontrolou pouze pro účely nezakázané touto Úmluvou. Za tímto účelem a pro kontrolu, že činnost je v souladu se závazky vyplývajícími z této Úmluvy, podrobí každý smluvní stát toxické chemické látky a jejich prekursorů uvedené v seznamech 1, 2 a 3 Přílohy o chemických látkách, objekty mající vztah k těmto chemickým látkám a další objekty uvedené v Kontrolní příloze, které jsou rozmístěny na jeho území nebo na jakémkoli jiném místě pod jeho jurisdikcí nebo kontrolou, kontrolním opatřením uvedeným v Kontrolní příloze.

A samozřejmě závazný vnitrostátní předpis - zákon č. 19/1997 Sb.:

Část čtvrtá

Dozor nad dodržováním zákona

§ 28

(1) Dozoru podléhají všechny fyzické nebo právnické osoby, které nakládají se stanovenými látkami, které vyrábí určité organické chemické látky, nebo u kterých je důvodné podezření, že s takovými látkami nakládají.

(2) Kontrolujícími jsou inspektoři, které jmenuje předseda Úřadu.

Z těchto dvou základních norem v oblasti kontroly zákazu chemických zbraní jasně vyplývá, že předmětem kontroly jsou tedy všechny organické chemické látky. Samozřejmě, jednotlivé skupiny těchto látek se liší deklaračními (oznamovacími) povinnostmi a stejně tak kontrolními opatřeními. Předmětem kontroly nejsou pouze výrobní areály, které vyrábějí výlučně výbušniny nebo uhlovodíky.

A předmětem kontroly je nakládání v rozsahu:

- u látek seznamu 1 (vysoce nebezpečné látky podle zákona č. 19/1997 Sb.) vývoj, výroba, spotřeba, držení, jiné nabývání, zpracovávání, převádění;
- u látek seznamu 2 (nebezpečné látky podle zákona č. 19/1997 Sb.) výroba, zpracování, spotřeba, převádění;
- u látek seznamu 3 (méně nebezpečné látky podle zákona č. 19/1997 Sb.) výroba, převádění;

- určité organické chemické látky výroba.

A samozřejmě se kontrolní činnost vztahuje i na látky ze skupiny novičoků. Jistě, bude to záviset na tom, až se konečně skupina novičoků bude závazně definovat. Patří sem i ruská látka Vx, na kterou by se potom vztahovala pravidla platná pro látky seznamu 1?

2. Mikrosyntéza není podle mezinárodní úmluvy výroba

Protože v našem případě se stále ve všech prohlášeních politických představitelů uvádí, že byly použity chemické zbraně, je třeba vycházet z definicí podle závazného předpisu. A tím je zde jednoznačně Úmluva o zákazu chemických zbraní.

Úmluva v článku II Definice a kritéria, odst. 12 jasně vymezuje, že pro účely článku VI (tj. Činnosti nezakázané touto Úmluvou) se rozumí:

- a) "výrobou" chemické látky její tvorba chemickou reakcí;
- b) "zpracováním" chemické látky fyzikální proces, například formulace, extrakce a čištění, při které se chemická látka nemění v jinou chemickou látku;
- c) "spotřebou" chemické látky její přeměna chemickou reakcí v jinou chemickou látku.

Nikde v textu Úmluvy se nenachází pojem "mikrosyntéza" a proto je nutné veškeré aktivity spojené se syntézou jakýchkoli chemických látek, na které se vztahuje Úmluva, chápat jako výrobu. I když v průběhu "mikrosyntézy" nedojde k izolování látky, nemůže SÚJB vypracovat a schválit metodiku, kdy by tento postup nebyl považován za výrobu ani vývoj. Neplatí ani tvrzení, že obsah "mikrosyntézy" je po testování ve shodě s předpisy a závazky ČR vždy poté okamžitě zlikvidován, protože žádné takové předpisy a závazky neexistují.

Rovněž nelze přijmout pokus předsedkyně SÚJB o vysvětlení výroby následovně: „Výroba je, když je na konci něco použitelného. Mikrosyntéza je laboratorní záležitost, která nepřipraví množství látky, jež by bylo použitelné jinak, než v té laboratoři. V tomhle smyslu to pro mě výroba není a podle té úmluvy už vůbec ne“. Úmluva je první multilaterální smlouva, která je současně komplexní, nediskriminační a kontrolovatelná. Jakýkoliv pokus svévolně vstupovat do jejich ustanovení a definicí podlamuje duch a smysl Úmluvy samotné.

Daná látka může být mikrosyntézou izolována, i když v množství např. mikrogramů. Že i v tomto případě jsou tato množství předmětem kontrolních ustanovení Úmluvy, může sloužit konkrétní případ z minulosti. Na jednáních Výkonných rad OPCW byl koncem 90. let minulého století řešen problém souprav obsahujících velmi malá množství saxitoxinu, látky seznamu 1 podle Úmluvy (200 mikrolitrů roztoku saxitoxinu o koncentraci 20 mikrogramů saxitoxinu/ml v každé diagnostické soupravě). Následně již v dubnu 1999 došlo k první změně Úmluvy, kdy do Sekce B, část VI Kontrolní přílohy byl vložen nový odstavec 5bis:

„Pro množství 5 mg a méně nebude chemická látka seznamu 1 saxitoxin podléhat notifikačnímu období podle odstavce 5, jestliže je převod realizován pro zdravotnické/diagnostické účely. V takových případech bude notifikace předložena v době převodu.“

Stejně významný je i případ „captive use“ Za tzv. podmíněné užití („captive use“) se považuje případ výroby chemické látky uvedené v seznamech Úmluvy a její následná další chemická konverze bez její izolace ve stejné reakční nádobě/jednotce, kdy je vytvářen jiný finální produkt. Takový případ při překročení Úmluvou daných hmotnostních limitů vyžaduje deklarování (tj. oznámení této výroby Technickému sekretariátu OPCW), jestliže je možné tuto chemickou látku ze systému izolovat i když k tomu v praxi nedochází. Je účelné připomenut, že takovou deklaraci předkládá i Česká republika pro jednu z vyráběných stanovených chemických látek.

3. Výroba znamená výrobu v litrech, v hektolitrech

Povinnost deklarovat vyrobená množství Technickému sekretariátu OPCW se pohybují od jakýchkoli množství chemických látek u některých objektů na výrobu chemických látek seznamu 1 (samostatný malovýrobní objekt, objekt pro ochranné účely, objekt pro výzkumné, lékařské nebo farmaceutické účely) do stovek tun v případě provozů na výrobu určitých organických chemických látek.

A nyní pokud se týká tzv. nováčků. Z hlediska své struktury spadá látka A-230 do seznamu 2 B. prekursorů, chemických látek podle Úmluvy (nebezpečné látky podle zákona č. 19/1997 Sb.). Počáteční a roční deklarace se vyžadují pro všechny výrobní areály, které obsahují jeden či více provozů, ve kterých se během kteréhokoli z předchozích tří kalendářních roků vyrobilo, zpracovalo nebo spotřebovalo, nebo se předpokládá, že se v příštím kalendářním roce vyrobí, zpracuje nebo spotřebová 1 tuna této chemické látky. Kontrola prostřednictvím inspekce na místě v těch deklarovaných provozech, které obsahují jeden či více provozů, ve kterých se během kteréhokoli z předchozích tří kalendářních roků vyrobilo, zpracovalo nebo spotřebovalo, nebo se předpokládá, že se v příštím kalendářním roce vyrobí, zpracuje nebo spotřebová více než 10 tun této chemické látky. Národní ohlašovací limit podle zákona č. 19/1997 Sb. byl stanoven na 100 kg ročně. Souhrnné národní ohlašovací údaje současně obsahují povinnost deklarovat OPCW i veškeré převody těchto látek v množství nad 1 tunu.

Látka A-234 by podléhala režimu pro ostatní objekty na výrobu chemických látek, které vyrobily syntézou během předchozího kalendářního roku více než 30 tun určité organické chemické látky nezapsané v seznamech obsahující prvky fosfor, síru nebo fluor („provozy PSF“ a „látky PSF“). Kontrola prostřednictvím inspekce na místě se provádí ve výrobních areálech zahrnujících jeden nebo více provozů PSF, které během předchozího kalendářního roku vyrobily více než 200 tun látek PSF.

Omezovat množství výroby pouze na litry nebo hektolitry se opět vymyká ustanovením Úmluvy.

4. SÚJB neví, zda mikrosyntéza proběhla

Připomeňme opět povinnosti zákona č. 19/1997 Sb.:

Hlava V

Evidence stanovených látek

§ 25a

(1) Držitel licence, fyzická nebo právnická osoba, která nakládá s nebezpečnými látkami, a fyzická nebo právnická osoba, která nakládá s méně nebezpečnými látkami, jsou povinny

- a) průběžně vést evidenci stanovených látek v písemné nebo elektronické podobě,
- b) na požádání předložit evidenci Úřadu k nahlédnutí,
- c) při skončení nakládání se stanovenými látkami evidenci bez zbytečného odkladu předat Úřadu.

(2) Obsah, způsob a formu vedení evidence stanoví prováděcí právní předpis.

Z evidence lze poměrně snadno dohledat, zda výroba látky A-230 proběhla, kdy a jaké množství bylo vyrobeno. A samozřejmě i spotřeba vyrobené látky, což je zničení vzniklé látky samotné.

Kromě toho jsou organizace povinny předkládat každoročně SÚJB údaje o programech pro ochranné účely, úkolů v oblasti ochrany proti chemickým zbraním, které daná organizace za

minulý rok řešila. Samozřejmě, autorovi tohoto textu není známo, jakému stupni utajení diskutovaná výroba A-230 ve VVÚ podléhala a kdo tuto práci ústavu zadal.

5. Látky A-234 a A-230 jsou zcela odlišné a mají jasně rozdílnou chemickou strukturu.

Toto tvrzení se v prohlášeních našich představitelů objevuje velice často. Někteří z toho vyvozují, že se to následně týká i velice rozdílných chemických vlastností, tj. schopností reakcí dané chemické látky s chemickými činidly. Tyto otázky jsou podrobně diskutovány v kapitole 1 tohoto pojednání „Co je to vlastně novičok“ v části „Struktura a reaktivita“. Lze shrnout, že se rozhodně nejedná o látky velice odlišné. Obě látky jsou organofosfáty, A-230 je fosfonofluoridát odvozený od kyseliny methylfosfonové, A-234 fosforofluoridát odvozený od kyseliny fosforečné. Obě látky mají společnou amidickou část, která pochází z *N,N*-diethylacetamidu. Obě látky obsahují ve své molekule fluor, proto jsou obě jsou fluoridáty, a fosforylový kyslík. Mírný rozdíl ve struktuře, kdy u A-230 je na atom fosforu vázána methylová skupina a u A-234 ethyloxy skupina rozhodně nemůže mít za následek zásadní rozdíl v chemických vlastnostech. Jak ukazují práce některých ruských autorů při studiu změny takové struktury sarinu (náhrada methylové skupiny jinými alkyly) a látky VX (stejně změny), žádné podstatné změny nebyly zjištěny. [7] Stejně pochybné by bylo tvrzení, a nikdo se takového tvrzení neodvážil, že sarin a soman a stejně tak látky skupiny V, ruská, americká a čínská, jsou látky zcela odlišné s jasně rozdílnou chemickou strukturou. Přičemž u těchto látek jsou změny ve struktuře patrnější, než u látek A-230 a A-234. Odlišné s jasně rozdílnou chemickou strukturou jsou nervově paralytické látky v porovnání s látkami zpuchýřujícími, yperitem a lewisitem.

6. Výroba chemických látek ve VVÚ Brno

V České republice se ve VVÚ Brno nachází jeden objekt s výrobou úhrnného množství chemických látek seznamu 1 nepřevyšující 10 kg za rok a pouze pro ochranné účely. Povolení k činnosti tohoto objektu vydává SÚJB vydáním licence k nakládání s vysoce nebezpečnými látkami, činnost tedy nepovoluje OPCW. Podmínkou pro činnost tohoto objektu je ale uzavření dohody mezi smluvním státem (tj. Českou republikou) a OPCW o objektu pro ochranné účely vycházející ze vzorové dohody a zahrnuje podrobné inspekční postupy pro daný objekt.

Dohoda k objektu pro ochranné účely

Česká republika uzavřela „Dohodu mezi Českou republikou a Organizací pro zákaz chemických zbraní o inspekcích na místě v objektu na výrobu látek seznamu 1 pro ochranné účely“ (dále Dohoda) v roce 2012. Na základě kategorického požadavku Ministerstva zahraničních věcí ČR je tato Dohoda prezidentská a jakékoliv změny Dohody tedy musí být prováděny způsobem jako u Dohody samotné. Jenom pro zajímavost jaký byl průběh legislativního procesu při projednávání a schvalování návrhu textu Dohody a který by musel být absolvován při každé její změně:

- návrh textu Dohody schválila vláda ČR 27. října 2010 usnesením č. 762;
- po vyslovení souhlasu s ratifikací Senátem a Poslaneckou sněmovnou ratifikoval Dohodu dne 19. ledna 2012 prezident republiky;
- nótou Zastupitelského úřadu ČR v Haagu byl Technický sekretariát OPCW informován o tom, že ČR splnila vnitrostátní podmínky pro vstup Dohody v platnost;
- v souladu se svým článkem 15 vstoupila Dohoda v platnost dne 13. února 2012;
- ve sbírce mezinárodních smluv byla publikována pod č. 36/2012 Sb.

Autor tohoto textu doufá, že změny, ke kterým došlo v názvu VVÚ Brno, jsou v Dohodě zapracovány a Dohoda je tedy po aktualizaci platná, což je podle příslušné směrnice pro projednávání mezinárodních smluv kompetencí Ministerstva zahraničních věcí. Původní Dohoda byla uzavřena na objekt pro ochranné účely seznamu 1 umístěném ve VOP-026 Šternberk, s.p., divize VTÚO Brno, TP Vyškov.

V případě Dohody České republiky s OPCW se jedná o kontrolu objektu vyrábějícího látky seznamu 1 a tedy ne o výrobu látek ze skupiny novičoků. Objekt pro ochranné účely podléhá veškerým deklaračním povinnostem (deklarace o předpokládaných činnostech na následující kalendářní rok, deklarace o minulých činnostech v uplynulém roce, deklarace případných změn deklarovaných množství) a kontrolním ustanovením (pravidelné inspekce Technického sekretariátu OPCW).

Pokud jde o druhý objekt VVÚ Brno Úmluva jej v Části VI Činnosti nezakázané touto Úmluvou v souladu s článkem VI. Režim pro chemické látky seznamu 1 a objekty vztahující se k těmto látkám, písm. C Výroba, odst. 12 definuje takto: „Syntézu chemických látek seznamu 1 pro výzkumné, lékařské nebo farmaceutické účely, ne však pro ochranné účely, lze provádět v laboratořích v úhrnných množstvích menších než 100 g na jedno zařízení. Takovéto zařízení nepodléhají žádným ustanovením ohledně deklarace a kontroly uvedeným v oddílech D a E.“ Stejně jako v předchozím případě povolení k činnosti laboratoře vydává SÚJB licenci k nakládání s vysoce nebezpečnými látkami, činnost tedy nepovoluje OPCW. Laboratoř vede evidenci chemických látek seznamu 1, seznamu 2 a seznamu 3, se kterými nakládá, a podléhá pouze ohlašovacím a kontrolním opatřením SÚJB. Zde se provádí potřebné syntézy vysoce nebezpečných látek v malém množství a proměřují se jejich spektrální data. Tyto aktivity jsou průběžně dozorovány SÚJB. V tomto objektu by byla možná výroba látky A-230 s omezeními, která jsou rozvedena výše - vedení evidence a ohlašování SÚJB výroby v množství více než 100 kg. Je třeba opětovně zdůraznit, že podle ustanovení Úmluvy má každý smluvní stát právo vyvíjet, vyrábět, jinak nabývat, přechovávat, převádět a používat toxické chemické látky a jejich prekurzory pro účely nezakázané Úmluvou. A to platí i pro tak dnes diskutované novičoky.

7. V Česku je okolo pěti laboratoří či ústavů, které mohou odůvodněně s podobným jedem pracovat

Pokud se jedná o látku A-230, tam neexistuje početní omezení objektů, které by mohly s touto látkou pracovat při splnění podmínek stanovených zákonem č. 19/1997 Sb., jak bylo uvedeno výše. Ale protože se jedná o vysoce toxickou látku (zatím ale u nás do této skupiny oficiálně nezařazenou), existují další národní legislativní opatření pro nakládání s těmito látkami. Za vysoce toxické se považují látky a směsi, které mají podle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, přiřazenu třídu a kategorii nebezpečnosti akutní toxicita kategorie 1 nebo 2. Jejich rizikovost je označena standardními větami o nebezpečnosti H300 nebo H310 nebo H330. Jsou označeny výstražným symbolem nebezpečnosti GHS06 a signálním slovem „nebezpečí“.

Nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a chemickými směsmi upřesňuje zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví. V § 44a stanoví základní pravidla pro nakládání s vysoce toxickými látkami:

- Nakládat s nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi klasifikovanými jako vysoce toxické smějí právnické osoby a podnikající fyzické osoby mají-li nakládání zabezpečeno fyzickou osobou odborně způsobilou. Může jej ale vykonávat i zaměstnanec, kterého fyzická osoba odborně způsobilá prokazatelně zaškolila.
- Pro pracoviště, na němž se nakládá s nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi klasifikovanými jako vysoce toxické, musí být vydána písemná pravidla o bezpečnosti, ochraně zdraví a ochraně životního prostředí při práci s nimi. Pravidla musí obsahovat zejména informace o nebezpečných vlastnostech látek, pokyny pro bezpečnost, ochranu zdraví a ochranu životního prostředí, pokyny pro první předlékařskou pomoc a postup při nehodě.

- Skladovat nebezpečné chemické látky a chemické směsi klasifikované jako vysoce toxické lze pouze v prostorách, které jsou uzamykatelné, zabezpečené proti vloupání a vstupu nepovolaných osob. Při skladování musí být zabráněno jejich pronikání do životního prostředí a ohrožení zdraví fyzických osob.
- Musí být vedena evidence těchto chemických látek a chemických směsí.

V § 44b Odborná způsobilost se stanoví:

(1) Za fyzické osoby odborně způsobilé pro nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a chemickými směsmi klasifikovanými jako vysoce toxické se považují

a) absolventi vysokých škol, kteří

1. získali vysokoškolské vzdělání v akreditovaném magisterském studijním programu všeobecné lékařství, zubní lékařství nebo stomatologie, farmacie, nebo v akreditovaných magisterských studijních programech v oblasti veterinárního lékařství a hygieny nebo ochrany veřejného zdraví,
2. získali vysokoškolské vzdělání v oblasti oborů chemie,
3. získali vysokoškolské vzdělání v oblasti skupiny učitelských oborů se zaměřením na chemii, nebo
4. získali vysokoškolské vzdělání a mají doklad o absolvování celoživotního vzdělávání v oboru toxikologie,
5. získali vysokoškolské vzdělání v akreditovaném magisterském studijním programu rostlinolékařství nebo ochrana rostlin, popřípadě v rámci programu celoživotního vzdělávání v tomto oboru.

b) fyzické osoby, které mají jiné vzdělání, než je uvedeno v písmenu a), a které se podrobily úspěšné zkoušce odborné způsobilosti a mají osvědčení podle odstavce 4 o odborné způsobilosti k nakládání s chemickými látkami a chemickými směsmi klasifikovanými jako vysoce toxické.

(2) Komisi pro přezkoušení odborné způsobilosti pro nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a chemickými směsmi klasifikovanými jako vysoce toxické zřizuje příslušný orgán ochrany veřejného zdraví.

Pokud se jedná o látky seznamu 1 je v České republice minimálně 10 laboratoří a ústavů, které s těmito látkami nakládají. Jsou to nejen pracoviště VVÚ Brno, ale i pět laboratoří Hasičského záchranného sboru, pracoviště Univerzity obrany Brno, Státní ústav jaderné chemické a biologické ochrany a další. Všechna tato pracoviště jsou pod přísným dozorem SÚJB.

V této souvislosti autor pokládá za účelné se rovněž zmínit o vyjádření bývalého ředitele VVÚ RNDr. Bohuslava Šafáře, CSc., které vedlo k jeho odvolání z funkce. Ve svém vyjádření vůbec nemluví o tom, že by se takzvaný novičok v Česku vyráběl. Dále sice připouští, že některé otravné látky se na ústavu ve velice malém množství a pouze pro účely testů skutečně vyrábějí, opět ale v žádném případě nezmiňuje novičok. Tím myslel především výroby derivátů látek seznamů 1 a 2 podle Úmluvy pro analytické účely, proměrování jejich hmotnostních a infračervených spekter. Tato spektra jsou potom předávána Technickému sekretariátu OPCW jako příspěvek České republiky do Centrální analytické databáze OPCW. Česká republika je druhým největším přispěvatelem spekter do této databáze. Další výroba, která může být realizována v objektu pro ochranné účely, slouží pro výcvikové účely a v případě potřeby i pro využití v dalších objektech nakládajících s vysoce nebezpečnými látkami. Odvolání z funkce RNDr. Šafáře pokládám proto za vysoce účelové.

ZÁVĚR

O kauze dvojitého agenta Skripala jsou od počátku z Británie šířeny informace, které si navzájem odporují, popírají se a jedna druhou vyvracejí. Z oficiálních zdrojů jsme se tak postupně dozvídali, že ruský agent se svojí dcerou byli otráveni na různých místech, často od sebe vzdálených. Odborníci nám sdělovali diametrálně odlišné údaje o množství použité toxické látky. Byli jsme informováni, že zdravotní stav obětí je beznadějný, poté jsme se dozvěděli, že následky budou trvalé, abychom byli nakonec ubezpečeni, že už jsou obě oběti v pořádku. Nesmějí ovšem s nikým mluvit. Stejně výrazně se lišily údaje o celkových počtech ohrožených lidí, o množství zasažených a o těch, kteří museli být ošetřeni, aby se jim nic nestalo. Nejprve jsme byli ujištěni, že s novičokem (či přesněji s různými jeho druhy) se pracuje jedině v Rusku. Postupně se počet zemí rozšiřoval, takže není snadné určit, které země tuto stoprocentně smrtelnou nervově paralytickou látku, na jejíž následky se naštěstí neumírá, vůbec nezná. [78]

Případ Sergeje a Julije Skripalových vyvolal řadu otázek - kdo, proč, jak, a na žádnou z nich tato kniha neodpověděla. Ani nemohla. Ale také tento případ vyvolal řadu pochybností, na které rovněž nikdo nereagoval. Pro někoho je tato kauza naprosto jasná:

„My, hlavy Francie, Německa, Spojených států, Kanady a Spojeného království opakujeme naše pobouření nad použitím chemické nervově paralytické látky známé jako novičok v Salisbury 4. března. Plně důvěřujeme britským závěrům, že dva podezřelí jsou důstojníci ruské Vojenské zpravodajské služby, rovněž známé jako GRU, a že tato operace téměř jistě byla schválena na nejvyšší vládní úrovni,“ stojí v prohlášení těchto států ze dne 6. září 2018. Toto obvinění kategoricky odmítá Ruská federace. Moskva neměla žádný důvod, aby Skripalovy otráвила v předvečer prezidentských voleb a krátce před mistrovstvím světa ve fotbale. Ke střízlivému hodnocení situace se postavila Čína, vyzvala Británii, aby respektovala mezinárodní právo a základní normy mezinárodních vztahů, a také aby se snažila vyhnout růstu konfrontace. Objevila se ale i řada zvěstí a konspiračních teorií, kdo a proč mohl tuto kauzu novičok vyvolat. Takže naznačme alespoň některé.

Nepotřebuje britská vláda odvést pozornost od potíží s brexitem, prohloubit po ztrátě vedoucí role ve světě jednotu západních spojenců až po snahu posílit upadající vliv liberální demokracie? Kauza novičok slouží k odvedení pozornosti od krize uvnitř vlády Theresy Mayové, ze které odcházejí její lidé, vláda doslova kolabuje. Vyjednávání o brexitu nemají žádné dobré vyhlídky a reálně hrozí, že Velká Británie vystoupí z EU bez dohod s Bruselem. Taková varianta by znamenala, že vláda Theresy Mayové vstoupí do války s britskými bankami a globalisty. To, že britská premiérka obvinila Rusko tak bleskově po incidentu a s naprostou absencí jakýchkoli důkazů, vyvolává přesvědčení, že cílem jejího prohlášení bylo nejen položit základ k další fázi protiruské kampaně zemí, které se podílejí na protiruských sankcích, ale i demonstrativně se distancovat od jakýchkoli pokojných nekonfrontačních snah tento incident řešit. Jinými slovy, cílem premiérky je konfrontace za každou cenu. V té souvislosti pak ovšem nelze vyloučit ani to, že napadení Skripala bylo zinscenováno jako potřebná záminka britskou tajnou službou za podpory tajné služby americké.

Nebo je ve hře ruský zemní plyn, který by měl být nahrazen americkým zkapalněným plynem a Sergej Skripal se stal jednoduše obětí amerických obchodních zájmů v Evropě? USA investují spoustu peněz do výstavby terminálů LNG a hodlají vytlačit Rusko z trhu, i když ruský plyn je levnější, spolehlivější při dopravě a ekologičtější. Spojené státy chtějí využít svůj tlak na Evropu, aby poškodily ruskou ekonomiku. Německá vláda se obává, že se Spojené státy nevzdají svých snah zastavit výstavbu plynovodu Nord Stream-2 a americké ministerstvo zahraničí již vyhlašuje sankce. Tlak na Německo zdůvodňují Spojené státy

jednoduše - jak můžete spolupracovat s někým a platit mu miliardy dolarů, když prokazatelně použil bojovou chemickou látku proti kolébce demokracie v Evropě, členské zemi NATO? V politických kruzích v Německu sice trvají na tom, že země a Evropa jako celek mají právo tuto otázku řešit nezávisle, ale Washington vyvíjí obrovské úsilí, aby určoval energetickou politiku Evropy. Je to už konkrétní příklad hybridní války?

Nebo USA dokonce sledují cíle, které mají geostrategický charakter s dlouhodobou perspektivou a realizace Nord Stream-2 je pouze část této velké hry? A Skripal je její součástí? Hlavním cílem je zpretrhání všech vazeb v infrastruktuře pro dopravu zdrojů mezi kontinentální Evropou a Ruskem. Spojené státy hledají jakýkoliv důvod, aby rozdělily Evropu a oslabily ji, čímž by ji přinutily, aby se obrátila ke svému spojenci, Spojeným státům.

Možná, že za tím vším stojí válka v Sýrii, jak třeba naznačila britská velvyslankyně po mimořádném jednání Rady bezpečnosti OSN, když prohlásila, že Spojené království a jeho spojenci budou „nadále protestovat proti ruskému světonázoru, v němž mohou státní činitelé provádět takovéto útoky [v Anglii] a mohou povzbuzovat a podporovat syrské představitele v jejich útocích na civilisty. Takže tohle je vlastně nepřetržitý sled protestů proti tomuto světonázoru, kdy můžete jednat mimo rámec norem mezinárodních pravidel a civilizovaného chování“. [79] A s tím úzce souvisí dlouhodobé rozhodování západních spojenců při posuzování toho, kdo používá chemické látky v Sýrii, ať už se jedná o použití sarinu ve Východní Ghútě [80], v Chán Šajchúnu [81] nebo v Dúmě [82] nebo chloru kdekoli jinde.

A na druhé straně - jaký by mohl být ruský podíl na této kauze? Je to akce ruské tajné služby GRU, která chce tímto ukazovat svoji moc? Nebo akce vedoucích představitelů Ruska k potrestání Skripala, protože nedodržel dohodu a po svém propuštění z vězení a výměně za jiné špióny stále pracuje nejméně pro čtyři tajné služby? Je pravda, že GRU je velká, aktivní a agresivní agentura, která kombinuje široké spektrum prvků a činností, od běžné vojenské špionáže, přes jednotky zvláštního určení Specnaz, po hackerské útoky a radioelektronickou špionáž. GRU rovněž dokáže ovlivňovat vojenské velení. V důsledku toho si tato rozvědka může v současné zpravodajské válce mezi Ruskem a Západem počínat velmi aktivně a ostře, avšak zároveň se zjevně stala pohodlným obětním beránkem. A že se chtějí příslušníci tajných služeb pomstít někomu, koho považují za zrádce, není překvapivé. „*J sme vojáci a pro vojáky je důležitou věcí splnit misi*“, prohlašuje nejmenovaný bývalý důstojník GRU.

A konečně jeden z posledních scénářů - nejedná se společnou akci britských a ruských tajných služeb směřované proti ruskému prezidentovi Vladimiru Putinovi? Účast ruských tajných služeb by měla být pomstou za Putinovu čistku v armádě odvoláním několika generálů a admirálů. Akce potom mohla být připravena ve spolupráci s ruskými jestřáby, na které mají různé enklávy západních zpravodajských služeb vazby ještě z doby jelcinovského rozkladu Ruska. Motívem by bylo oslabení pozice Putina a posílení pozic radikálů. Obvinít ho, že osobně nařídil použití nervově paralytické látky na území členského státu NATO a proti jeho obyvatelům. Na základě tohoto obvinění bude možné uvalit na Rusko ničující sankce a provést izolaci Ruska způsobem, který povede k pádu Vladimira Putina.

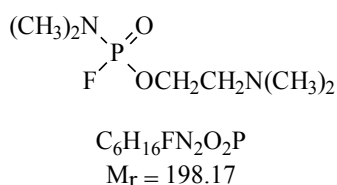
Jisté je, že velkým problémem v této kauze jsou právní aspekty. Základním kamenem právního státu je presumpce/předpoklad neviny. Jednoduše vyjádřeno: žalobce má povinnost vinu obžalovanému dokázat. Pokud se tak nestane, platí za nevinného. Navíc mezinárodní smlouvy zcela jasně vykazují presumpci neviny jako nosný pilíř právního státu. Tento princip najdeme kodifikovaný ve Všeobecné deklaraci lidských práv OSN z roku 1948 (čl. 11, odst. 1), o něm se zmiňuje i tzv. Zelená kniha Evropské komise z roku 2006, která varuje před jeho narůstajícím porušováním. Jeho kodifikaci najdeme rovněž v Mezinárodní smlouvě o občanských a politických právech (čl. 14, odst. 2), členské země Rady Evropy se mu upsaly v čl. 6, odst. 2. Evropské právo zná rovněž princip předpokladu viny, které ale může platit

pouze ve výjimečných případech, přičemž musí být zachován tzv. fair trial, právo na férový proces. Ovšem v našem případě britská vláda obratem označila Rusko za atentátníka a ultimativně požadovala, aby do 24 hodin dokázalo svoji nevinu. Londýn nejen že nepřinesl žádné konkrétní důkazy, ale navíc neumožnil Rusům přístup k vyšetřování. Nabízí se tedy otázka, jakým způsobem by měl obviněný nevinu dokázat? [83]

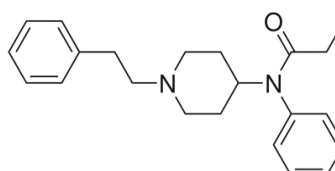
Jaký je tedy právní rámec této kauzy? Za prvé: od samého počátku je obžalovaný vmanévrován do role viníka. Za druhé: v této pozici má vyvrátit obvinění, což zbavuje žalobce povinnosti vinu na základě evidentních důkazů prokázat. Za třetí: obviněnému je zamezen přístup k důkazovému materiálu i soudním aktům. Za čtvrté: obžaloba systematicky ignoruje indicie budící pochyby či přímo svědčící ve prospěch obviněného. Například zcela mimo hru byla dána nevyločitelná možnost, že i jiné státy mohou danou chemickou substancí vlastnit, o soukromých osobách či kriminálních strukturách ani nemluvě. [84]

Ne, nesnažme se hledat odpověď, kdo je vlastně organizátorem a vykonavatelem otravy Skripalových. Tyto informace nám zůstanou skryty. Tak jak to bylo i v jiných případech, např. kdo zavraždil prezidenta Johna Fitzgeralda Kennedyho v Dallasu 22. listopadu 1963, kdo střílel na kyjevském Majdanu v lednu a únoru 2014, kdo sestřelil malajsijský Boeing 777 nad Ukrajinou v červenci 2014, kdo průběžně používá chemické zbraně v Sýrii atd. Snad časem.....

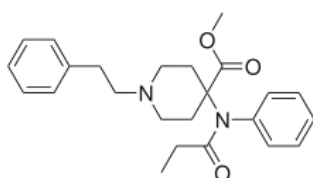
Kniha neposkytl ani vyčerpávající odpověď, co je to vlastně novičok. V překladu nováček, nová látka. Do této skupiny jsou v průběhu této kauzy Skripal účelově řazeny pouze látky, které jsou uvedeny v několikrát zmiňované knize Vila Mirzajanova, tedy látky série A. Ale sám Mirzajanov do této skupiny rovněž zařadil i binární ruskou nervově paralytickou látku Vx, R 33. A můžeme do této skupiny zařadit rovněž americkou látku GP, která byla vyvíjena ve stejném období, jako látky série A v Sovětském svazu. A jsme-li u označení nováček - proč do této skupiny nezařadit i zneschopňující recepturu obsahující vedle pomocných látek deriváty fentanylu, carfentanilu a remifentanilu, která byla vyvinuta v Sovětském svazu v 80. letech. To je také nová látka.

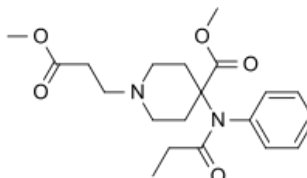
látka GP, GV, IVA

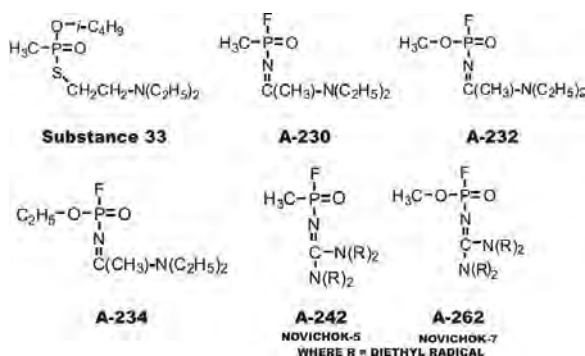
fentanyl

carfentanil

remifentanyl

Vzorci skupiny novičoků podle Mirzajanova

Hodně se také diskutuje, zda je možné určit původ toxické látky. Názory odborníků se v tomto případě značně liší. Možná by bylo dobré jenom připomenout podobný případ s tzv. syrským sarinem. Společný mechanismus OPCW-OSN pro vyšetřování a zjišťování viníků použití chemických zbraní v Sýrii (Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons - United Nations Joint Investigative Mechanism) se zabýval identifikací složek sarinu použitého v Chán Šajchúnu a možného způsobu jeho výroby za účelem zjištění jeho původu. Metodu výroby chemické látky lze zjistit identifikací příměsí, které obsahuje. Specializovaná laboratoř studovala a porovnávala příměsi obsažené ve vzorcích methylfosfonyldifluoridu (DF) ze zásob Syrské arabské republiky se vzorky odebranými v Chán Šajchúnu. Výsledky analýz potvrdily, že v Chán Šajchúnu byl použit binární sarin, vznikající reakcí DF s isopropylalkoholem v přítomnosti hexaminu. Vzorky DF ze zásob Syrské arabské republiky a vzorky životního prostředí z Chán Šajchúnu obsahovaly jako příměs hexafluorofosfát (PF_6^-), isopropylfosfáty a isopropylfosforofluoridáty. Závěr vyšetřování tedy byl, že jejich přítomnost je silným ukazatelem toho, že sarin použitý v Chán Šajchúnu byl vyroben z DF ze zásob Syrské arabské republiky. [85] Jestli tyto poznatky přeneseme na případ otravy Skripalových a vezmeme v úvahu, že vzorky ruského novičoku měly západní státy k dispozici již od druhé poloviny 90. let, jistě mají k dispozici všechna naměřená spektrální data, charakterizující danou látku. Data k tomu, aby určily, zda novičok použitý k otravě Skripalových byl s nespochybnitelnou jistotou ruského původu.

Jestli se tedy v souvislosti s případem otravy Skripalových něco ukázalo v plné nahotě, tak je to velice negativní zjištění, že Organizace pro zákaz chemických zbraní již přestala plnit ten hlavní účel, pro který byla vytvořena. Tedy mezinárodní nezávislá technická organizace, s vysokou odbornou úrovní, jejímž jediným mandátem je důsledná kontrola chemického odzbrojení a zákazu chemických zbraní. Rozpory mezi Ruskou federací a západními státy se na jednáních Výkonných rad objevovaly již delší dobu, především v souvislosti s diametrálně odlišným hodnocením, kdo používá chemické zbraně v Sýrii. Tento negativní proces pokračoval rozhodnutím Výkonné rady OPCW, která 4. dubna odmítla společný návrh Moskvy, Teheránu a Pekingy, aby se Ruská federace mohla přímo účastnit dalšího vyšetřování otravy Skripalových. Jednání diplomatů ze 41 zemí se konalo za zavřenými dveřmi, i když Ruská federace požadovala otevřené zasedání. Návrh podpořilo jen pět zemí - Alžírsko, Ázerbájdžán, Čína, Írán a Súdán. Proti bylo 15 zemí, dalších 17 zemí se zdrželo, tři státy se hlasování vůbec nezúčastnily. Takže 23 států, více než polovina, se nepostavilo v tomto konfliktu na stranu Velké Británie.

Ještě jednou připomeňme, jaká pravidla stanoví Úmluva pro případ jakýchkoli nejasností mezi smluvními státy. Základním principem Úmluvy je spolupráce smluvních států mezi sebou nebo prostřednictvím OPCW podle článku IX Úmluvy „Konzultace, spolupráce a zjišťování skutečností“, který stanoví:

1. V jakékoli záležitosti, která může být nastolena ve vztahu k účelu a cíli této Úmluvy nebo k provádění jejích ustanovení, smluvní státy vzájemně konzultují a spolupracují mezi sebou přímo nebo prostřednictvím Organizace nebo s využitím dalších odpovídajících mezinárodních postupů, včetně postupů Organizace spojených národů a v souladu s její Chartou.
2. Aniž je dotčeno právo kteréhokoli smluvního státu požádat o inspekci na výzvu, smluvní státy by nejprve měly, kdykoliv je to možné, vynaložit veškeré úsilí k vyjasnění a vyřešení jakékoli záležitosti, která může způsobit pochybnosti o dodržování této Úmluvy nebo která vyvolává obavy, pokud jde o záležitost, jež může být pokládána za nejednoznačnou, cestou vzájemných konzultací a výměny informací. Smluvní stát, který obdrží od jiného smluvního státu žádost o vyjasnění jakékoli záležitosti, o které se žádající stát domnívá, že vyvolává pochybnost nebo obavu, poskytne žádajícímu smluvnímu státu dostatečné informace k odstranění vznesených pochybností nebo obav, spolu s vysvětlením, jakým způsobem poskytnutá informace řeší danou záležitost, a to co nejdříve, nejpozději však deset dní po obdržení žádosti. Žádným ustanovením této Úmluvy není dotčeno právo dvou nebo více smluvních států organizovat po vzájemném souhlasu inspekce nebo jakákoli jiná opatření k vyjasnění a vyřešení jakýchkoli záležitostí, které mohou vyvolávat pochybnosti o dodržování nebo zavádět příčinu k obavám pokud jde o záležitost, jež může být pokládána za nejednoznačnou. Těmito opatřeními nejsou dotčena práva a povinnosti žádného smluvního státu vyplývající z dalších ustanovení této Úmluvy.

Britská strana se místo plnohodnotné spolupráce v rámci tohoto mechanismu obrátila na Technický sekretariát podle odstavce 38e článku VIII Úmluvy a požádala o technickou pomoc. Článek VIII „Organizace“ pojednává o struktuře Organizace - Konference smluvních států, Výkonná rada, Technický sekretariát, Výsady a imunity. Odstavec 38e článku VIII se týká Technického sekretariátu a ten „poskytuje smluvním státům technickou pomoc a technická vyhodnocování při provádění ustanovení této Úmluvy, včetně vyhodnocování chemických látek zapsaných i nezapsaných v seznamech“. Na základě tohoto odstavce odborníci Organizace navštívili Velkou Británii, aby vypracovali analýzu látky, kterou údajně otrávil Sergeje Skripala a Juliji Skripalovou.

Rozpory v OPCW vyvrcholily rozhodnutím o svolání mimořádné Konference smluvních států Úmluvy, která 28. června 2018 schválila rozšíření mandátu Organizace určovat pachatele chemických útoků. [86] Tento dokument podpořilo 82 delegací, proti němu hlasovalo 24 delegací. Podporu měl od zemí EU a USA, proti se postavily např. Rusko, Sýrie či Írán. Podle těchto zemí pravomoc určovat viníka naruší nezávislost Organizace. Dosud mohla OPCW jen informovat, kdy a kde k útoku došlo, vinu za použití zbraní ale nikomu připisovat nemohla. Rusko v souvislosti s tímto hlasováním obvinilo Velkou Británii z podplácení členů OPCW.

OPCW se definitivně stala nástrojem NATO, prohlásil bývalý britský velvyslanec v Sýrii Peter Ford. Během několika měsíců se Britové a Američané snažili znovu vytvořit orgán, který už dříve v Sýrii existoval, tedy Společný mechanismus OPCW-OSN pro vyšetřování a zjišťování viníků použití chemických zbraní v Sýrii. Zachovával si právo určovat osoby zodpovědné za údajné chemické útoky, ale doba platnosti tohoto mechanismu vypršela. Rusko a některé další země prodloužení doby platnosti mechanismu nepovolily. Britové hledali způsoby, jak toto rozhodnutí zvrátit a zaměřili na Haag, kde je snadnější ovlivňovat rozhodnutí mimořádnou Konferencí OPCW. Je to všechno kvůli Sýrii, aby se našla záminka pro další fázi západní války proti ní. Až dosud pokusy západních velmocí obvinít Damašek z používání chemických zbraní nebyly úspěšné. V současné době vyšetřuje tým inspektorů Technického sekretariátu OPCW údajné chemické útoky, ke kterým došlo v dubnu 2018 v Dúmě na okraji Damašku. Tým se nepodřídil nátlaku ze strany Velké Británie a Spojených států s cílem obvinít Sýrii. Podle Petera Forda je tento poslední krok úderem po

nestrannosti významné mezinárodní instituce, jednoduše zruší proces kontroly nad zakázanými zbraněmi. Tato politizace je velmi krátkozraká a z dlouhodobého hlediska bude mít pro Západ nepříjemné důsledky. [87]

Vrátíme-li se ke značnému pohoršení našich představitelů, že ve Vojenském výzkumném ústavu v Brně syntetizovali látku A-230, nemělo by jejich rozhořčení směřovat spíše na to, proč tak pozdě? Jak je možné, že již dávno nebyly tyto práce provedeny, jaká je tedy úroveň ochrany našich obyvatel proti těmto látkám? Jak již bylo několikrát zmíněno, o látkách ze skupiny novičoků nemáme téměř žádné autorizované informace. Už i z tohoto důvodu by bylo nezbytné provést důkladný laboratorní výzkum ke stanovení vlastností těchto látek. Je jistě naprosto správné, jestli ministerstvo obrany uvádí: „Pro úkoly detekce, ochrany a bezpečnosti občanů ČR byly proto i tyto látky zařazeny k testování jejich chemických vlastností, tak jako i jiné bojové otravné látky jako např. sarin nebo tabun“. Otázkou je ale rozsah tohoto testování, rozhodně nejsou postačující tato mikromnožství, která jsou následně zlikvidována. Tímto způsobem lze pouze naměřit některá analytická spektra látek. Testovat je ale potřebné citlivost detektorů pro tyto látky, účinnost zavedených dekontaminačních směsí, spolehlivost zavedených prostředků ochrany se zaměřením na odolnost filtrů atd. Testování je potřebné nejen v laboratořích, ale i v terénu, provádět výcvik vojsk v reálných podmínkách.

Jistě je účelné v této souvislosti stručně připomenout i činnost Státního úřadu pro jadernou bezpečnost. Úmluva v článku VII „Národní prováděcí opatření“ v odst. 4 stanoví, že „Pro splnění svých závazků vyplývajících z Úmluvy každý smluvní stát jmenuje nebo zřídí národní orgán působící jako národní koordinační středisko pro efektivní styk s Organizací a s ostatními smluvními státy. Každý smluvní stát notifikuje Organizaci svůj národní orgán v okamžiku, kdy tato Úmluva pro něj vstoupí v platnost“. A v odst. 5 „Každý smluvní stát informuje Organizaci o právních a správních opatřeních přijatých k provádění této Úmluvy“. Co z toho vyplývá? Patnáct let zkušeností autora této knihy z práce v národním orgánu, z jednání s pracovníky Technického sekretariátu OPCW a s některými smluvními státy ho opravňují k závěru, že pracovníci národního orgánu musí mít odpovídající odbornost, výbornou znalost Úmluvy a také znalost příslušné národní legislativy. Tento orgán funguje jako gestor výkladu Úmluvy a národní legislativy pro potřebu ostatních resortů státní správy a jeho výklad by měl být závazný. A to se bohužel v případě výroby A-230 v České republice nepotvrdilo. Prohlášení vedoucích představitelů SÚJB pro média byla v řadě případů nepřesná, postrádala potřebnou odbornou úroveň, v některých případech byla v rozporu s ustanovením Úmluvy a dokonce i vlastní národní legislativou. A to by mělo být pro představitele úřadu poučením pro budoucnost.

Pokud se případu Skripalových týká - věrohodné informace budou dostupné až po době, která může být velmi, velmi dlouhá. Svědčí o tom o poslední zpráva z tisku ze dne 8. února. Ruský server *The Insider* a mezinárodní investigativní skupina *Bellingcat* tvrdí, že jeden z agentů ruské tajné služby Sergej Vjačeslavovič Fedotov zapojený do případu loňské otravy Sergeje Skripala figuruje i v jiném neúspěšném pokusu o zabití nervovou látkou novičok. V roce 2015 byl tímto jedem otráven bulharský obchodník se zbraněmi Emilijan Gebrev. Následná analýza laboratoře Helsinské univerzity, jež se specializuje na chemické zbraně, odhalila v tělech obětí sloučeniny svědčící o tom, že zbrojař byl otráven látkou ze skupiny novičok. Měsíc po útoku se Grebev probрал z kómatu a jeho zdravotní stav se zlepšil. V květnu téhož roku se mu však znovu přitížilo a skončil znovu v nemocnici.

Veřejnost stále čeká na vystoupení Sergeje Skripala, který by měl řadu otázek odpovědět. Každé vyšetřování ovšem jednou skončí. A ultimativní chování Britů budí dojem, jako by měli ve všem jasno, tj. jako by jejich vyšetřování bylo dokončeno. Pokud to tak je, přichází čas, kdy se důkazy pro zločin zveřejňují. Zveřejňují se v první řadě pro obžalovaného a jeho obhájce, aby se s nimi mohli vyrovnat. Žádný soud, ba ani soud veřejného mínění, by neměl

rozhodovat bez veřejně známých a přesvědčivých důkazů. A ty zatím předloženy nebyly. Britové tvrdí, že mají masu důkazů o tom, že pachatelem útoku na Skripalovy je ruský stát a jeho prezident osobně, ale že je nemohou zveřejnit. Zároveň aktivně podněcují jakýsi veřejný soud nad Ruskem a tlačí na pomyslnou porotu Západu, aby podpořila jejich verdikt. Možné je však jen jedno nebo druhé; buď lze organizovat soud a odsuzovat, pak se ale musí zveřejnit důkazy. Anebo je zveřejnit nelze, a pak se měl problém řešit nějak jinak. Nedělejme si iluze, že by tajné služby Západu neměly v tomto ohledu dostatek nástrojů. Pouhé vynášení odsuzujících verdiktů bez zveřejnění důkazů, to už nemá daleko k obyčejné propagandě. [88]

Dosud se ale stále potvrzuje stará zásada, že pravda totiž vítězí nad lží jen v těch případech, kdy to neodporuje státním a bezpečnostním zájmům našim ani našich spojenců. [78]

Poznámky k textu a literatura

1. FARKAS, V. *Lži za války a v míru. Tajná moc tvůrců veřejného mínění*. Vydala Mladá fronta, Praha 2006. Německý originál: *Lügen in Krieg und Frieden*. ISBN 80-204-1357-X.
2. STŘEDA, L., KOBLIHA, Z. „Neletální“ chemické zbraně - zbraně pro 21. století? *Léky jako zbraň*. Brno 2015. ISBN 978-80-263-0975-8.
3. HÁJEK, P. *Smrt ve věži. Manuál k přežití katastrofy*. Daranus, 2016. ISBB 978-80-87423-77-6.
4. <https://cs.wikipedia.org/wiki/Salisbury>
5. URBAN, M. *The Skripal Files - The Life and Near Death of a Russian Spy*. Vydalo nakladatelství Pan Macmillan 2018. ISBN 978-12-5020-77-39.
6. Organizace pro zákaz chemických zbraní (Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons, OPCW) se sídlem v Haagu byla vytvořena pro implementaci požadavků vyplývajících z Úmluvy o zákazu chemických zbraní. Hlavním orgánem OPCW je Konference smluvních států, jež je oprávněna přijímat všechna důležitá rozhodnutí týkající se procesu implementace Úmluvy. Výkonná rada je exekutivním orgánem OPCW. Technický sekretariát, v jehož čele stojí generální ředitel, uskutečňuje kontrolní opatření stanovená Úmluvou a pomáhá Konferenci a Výkonné radě při plnění jejich funkcí.
7. АНТОНОВ, Н. *Химическое оружие на рубеже двух столетий*. [*Chemical Weapon at the Turn of the Century*]. 1994. ISBN-01-004462-5. [N.S. Antonov, Major-General. Former Commander of the Military Chemical Establishment in Shihany]
8. MAŠEK, I. *Syntéza a vlastnosti O-dialkylaminoalkyl-(dialkylamido) fluorfosfátů, potenciálních otravných látek*. [Kandidátská disertace]. VAAZ Brno, 1989.
9. FUSEK, J., BAJGAR, J. *Treatment of intoxication with GV compound in laboratory rats*. Sborník Vědeckých prací Lékařské fakulty Karlovy Univerzity v Hradci Králové. 1994, 37 (2): 57-62. PMID 7784799.
10. FUSEK, J., BAJGAR, J., HERINK, J., SKOPEC, F. *New group of nerve agents: cardiovascular and respiratory effects and blood cholinesterase activity during acute intoxication with 2-dimethylaminoethyl-(dimethylamido)-fluorophosphate in rats*. Internat. Rev. Arm. Forc. Med. Serv., 69, 1996, 291-294.
11. KASSA, J. *A comparison of oximes (HI-6 and obidoxime) for 2-dimethyl-aminoethyl-(dimethylamido)-phosphonofluoridate poisoning*. Pharmacol. Toxicol., 77, 1995, 382-385.
12. HALÁMEK, E., TUŠAROVÁ, I., KOBLIHA, Z. *Identifikace produktu spontánního rozkladu modelové látky se střední tékavostí*. In: Sborník VVŠ PV, řada B, 2, Vyškov 1988, s. 2.
13. HALÁMEK, E., KOBLIHA, Z., TUSAROVA, I. *The new Tammelin's esters: a group of extremely organophosphates*. The ASA Newsletter, 95-3, No 48, 1995, 1, 14-15.
14. MATOUSEK, J., MASEK, I. *On The New Potential Supertoxic Lethal Organophosphorus Chemical Warfare Agents With Intermediary Volatility*. The ASA Newsletter, 94-5, No 44, October 7, 1994.
15. BAJGAR, J. *Some Toxic Chemicals as Potential Chemical Warfare Agents - The Threat for the Future?* The ASA Newsletter, 98-6.
16. HALÁMEK, E., KOBLIHA, Z., HRABAL, R. *Phosphorus, Sulfur, Silicon Relat. Elem.* 19, 49 (2004).
17. HALÁMEK, E., KOBLIHA, Z. *Potenciální bojové chemické látky*. Chem. Listy 105, 323-333 (2011).
18. KLEMENT, C., MEZENECV, R., BAJGAR, J. *Biologické a chemické zbrane: pripravenosť a odpoveď*. 1. vyd. Banská Bystrica: PRO, 2013, 781 s. ISBN 978-80-89057-43-6.
19. ФЕДОРОВ, Л. *Chemical Weapons in Russia: History, Ecology, Politics*. [*Химическое оружие в России: История, экология, политика*]. Center of Ecological Policy of Russia, Moscow. 27 July 1994. [Lev Alexandrovič Fedorov, doktor chemických věd. Absolvoval vojenské chemické učiliště a potom sloužil v armádě. Po ukončení chemické fakulty Moskevské státní univerzity M.V. Lomonosova v roce 1964 pracoval v Akademii věd SSSR/Ruska. Po roce 1990 se stal ostrým kritikem vlády a státních orgánů týkající se ruského programu chemických zbraní.]
20. МИРЗАЯНОВ, В., ФЕДОРОВ, Л. *Отравленная политика*. Московские новости. N 38 от 20 сентября 1992 г. [Moscow news, 20 September 1992.]
21. ВИШНЯКОВ, О. (МИРЗАЯНОВ, В., ФЕДОРОВ, Л.) *Бинарная бомба взорвалась*. Новое время. Москва, 22 Октябрь 1992 г., No 44, стр. 4-9.
22. ФЕДОРОВ, Л. *Комплекс химической смерти*. Россия. Москва, 8 декабря 1993 г.
23. MIRZAJANOV, V.S. *Dismantling the Soviet/Russian Chemical Weapons Complex: An Insider's View*. In: SMITHSON, A.M., MIRZAJANOV, V.S., LAJOIE, R., KREPON, M. *Chemical Weapons Disarmament in Russia: Problems and Prospects*. The Henry L. Stimson Center. Report No. 17, October 1995.
24. PIKE, J. *Russia dodges chemical arms ban* By Bill Gertz. The Washington Times Tuesday. www.globalsecurity.org.
25. Russian Federation. Request for Circulation of Document at the Eighty-Ninth Session of the Executive Council. Aide-Memoire of the Russian Federation. EC-89/NAT.3, 6 September 2018.
26. ELLISON, D.H. *Handbook of Chemical and Biological Warfare Agents*. 2. vyd. CRP Press, Boca Raton 2008.

27. MIRZAJANOV, V.S. *State Secrets. An Insider's Chronicle of the Russian Chemical Weapons Program*. Outskirts Press, Inc. 2009. ISBN 978-1-4327-2566-2.
28. ФЕДОРОВ, Л. *Химическое вооружение - война с собственным народом. Трагический российский опыт. Том 1. Долгий путь к химической войне*. Москва, 2009. ISBN 978-5-91505-013-5.
29. KUDRNOVÁ, J. *Jak zabíjí armádní jed novičok? Ruský vědec stihnul před smrtí prozradit, co se dělo*. 23. března 2018.
30. TUCKER, J.B. *War of Nerves*. New York: Anchor Books, 2006. ISBN 978-0-375-42229-4.
31. STŘEDA, L., HALÁMEK, E., KOBLIHA, Z. *Bojové chemické látky ve vztahu k Úmluvě o zákazu chemických zbraní*. Státní úřad pro jadernou bezpečnost. AZIN CZ, s.r.o. Praha 2004.
32. BAJGAR, J. *Používání chemických zbraní a jednání o jejich zákazu*. Nucleus HK[®], 2006. ISBN 80-86225-75-5.
33. PITSCHMANN, V. *Historie chemické války*. Military System Line, s.r.o. 1999. ISBN 80-902669-0-8.
34. PATOČKA, J. *Novichok Agents - Mysterious Poisonous Substance from the Cold War Period*. Mil. Med. Sci. Lett. (Voj. Zdrav. Listy) 2018, 87, 1-3.
35. Russian Federation. Aide Memoire on Enhancement of the Chemical Weapons Convention. EC-M-59/NAT.4, 18 April 2018.
36. MALACHOVSKÁ, A. *Jed ze sovětské éry rozhádal své "otce"*. Právo, 26. května 2018.
37. PAULING, L. *The Nature of the Chemical Bond*. CUP New York (1960).
38. КНУНЯНЦ, И.Л. *Боевые отравляющие вещества*. Военная академия химической защиты. Москва, 1965.
39. COMPTON, J.A.F.: *Military Chemical and Biological Agents - Chemical and Toxicological Properties*. The Telford Press, Caldwell, NJ. 1987. ISBN 0-936923-11-3.
40. GUPTA, R. C.: *Handbook of Toxicology of Chemical Warfare Agents*. Edited by Ramesh C. Gupta. First edition 2009. ISBN: 978-12-374484-5.
41. KIMMELL, T., FOLGA, S., FREY, G., MOLBERG, J., KIER, P., TEMPLIN, B., GOLDBERG, M.: *Technology Ressource Document for the Assembled Chemical Weapons Assessment Environmental Impact Statement. Volume 1: Overview of the ACWA Program and Appendixes A-E*. Environmental Assessment Division, Argonne National Laboratory. United States Department of Energy. May 2001.
42. DE VOOIGHT-JOHNSON, R. *Iranian chemists identify Russian chemical warfare*. Spectroscopy Now.com, 1.1.2017.
43. SHLEYNOV, R. *"«Новичок» уже убивал" ['Novichok' has already killed]*. Novaya Gazeta (in Russian) (30). Retrieved 24 March 2018.
44. JUST, J. *Řádil novičok dříve? Záhadné smrti teroristů v Rusku*. MAGAZÍN 3. dubna 2018.
45. *Úmluva o zákazu vývoje, výroby, hromadění zásob a použití chemických zbraní a o jejich zničení (Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stockpiling and Use of Chemical Weapons and on Their Destruction)*. Otevřena k podpisu v Paříži dne 13. ledna 1993 a v platnost vstoupila 29. dubna 1977. První komplexní mechanismus, který směřuje k likvidaci celé jedné kategorie zbraní hromadného ničení a současně stanovuje opatření pro kontrolu plnění tohoto závazku.
46. Zákon č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní a o změně a doplnění zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. Aplikuje ustanovení Úmluvy o zákazu chemických zbraní do právních podmínek ČR, zakazuje vývoj, výrobu a dovoz chemických zbraní, stanovuje podmínky udělování licencí pro nakládání s vysoce nebezpečnými látkami, řeší povinnosti při nálezů chemických zbraní a vysoce nebezpečných látek, ohlašování stanovených látek, jejich evidenci a stanovuje druhy sankcí za porušování zákona. [Vyhláška č. 208/2008 Sb.](#) k tomuto zákonu upřesňuje členění stanovených látek, konkretizuje podmínky nakládání s vysoce nebezpečnými látkami, stanovuje množství nebezpečných látek, na které se vztahuje ohlašovací povinnost, a uvádí požadavky na členění při evidenci stanovených látek. Rozděluje stanovené látky do seznamů podle jejich nebezpečnosti.
47. Report of the Scientific Advisory Board on Developments in Science and Technology for the First Special Session of the Conference of the States Parties to Review the Operation of the Chemical Weapons Convention (First Review Conference). Annex RC-1/DG.2.
48. Note by the Director-General. Report of the Scientific Advisory Board on Developments in Science and Technology. RC-1/DG.2. 23 April 2003.
49. Report of the Sixteenth Session of the Scientific Advisory Board. SAB-16/1, 6 April 2011.
50. Report of the Scientific Advisory Board on Developments in Science and Technology for the Third Special Session of the Conference of the States Parties to Review the Operation of the Chemical Weapons Convention, RC-3/DG.1, 29 October 2012.

51. Russian Federation. Aide-Memoire on Enhancement of the Chemical Weapons Convention. EC-M-59/NAT.4, 18 April 2018.
52. Note by the Director-General. Request for Information from States Parties on New Types of Nerve Agents. S/1621/2018, 2 May 2018.
53. Russian Federation. Request for Circulation of a Document at the Eighty-Ninth Session of the Executive Council. Aide-Memoire of the Russian Federation. EC-89/NAT.3, 6 September 2018.
54. Opening Statement by the Director-General to the Conference of the States Parties at its Twenty-Third Session (Full Version). C-23/DG.19, 19 November 2018.
55. http://www.mid.ru/ru/press_service/spokesman/briefings/-/asset_publisher/D2wHaWMCU6Od/content/id/3134581
56. О связи научного потенциала Чешской Республики в области химических исследований и разработок с высылкой из этой страны российских дипломатов.
http://www.mid.ru/ru/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/3145417#10
57. Webové stránky Ministerstva zahraničí Ruska, které zveřejnilo v českém překladu Velvyslanectví Ruské federace v České republice.
58. Note by the Technical Secretariat. Summary of the Report on Activities Carried out in Support of a Request for Technical Assistance by the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (Technical Assistance Visit TAV/02/18). S/1612/2018, 12 April 2018.
59. Note by the Technical Secretariat. Summary of the Report on Activities Carried out in Support of a Request for Technical Assistance by the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (Technical Assistance Visit TAV/03/18 and TAV/03B/18 „Amesbury Incident“). S/1671/2018, 4 September 2018.
60. CLARK, K. *The Chemical Weapons Convention: Chemical and Toxin Warfare Agents and Disarmament*. Environmental and Ordnance Systems Department, Cranfield University, Royal Military College of Science. Shrivenham, August 1997.
61. FRANKE, S. *Lehrbuch der Militärchemie. Band 1. Entwicklung der chemischen Kriegführung. Chemie der Kampfstoffe*. Berlin, 1997.
62. VONDRAČEK, V. *Vybrané kapitoly z toxikologie OL a zdravotnické ochrany*. (Učebnice VLVDÚ). Hradec Králové, 1972.
63. *Chemical Weapons: Destruction and Conversion*. SIPRI. London, 1980.
64. КАЛИТАЕВ А.Н. *Химическое оружие вероятного противника*. ВАРХ, S/chem-3-84, Москва 1977.
65. KASSA, J., KRS, O., CABAL, J. *Základy vojenské toxikologie a ochrany proti BCHL pro posluchače VLA JEP farmaceutického směru*. Vojenská lékařská akademie Jana Evangelisty Purkyně v Hradci Králové. 1992.
66. [Český obranný standard 681001] Praha: Úřad pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti, 2007. 24 s.
67. MURRAY, C. *Skripals - The Mystery Deepens a The Impossible Photo*. craigmurray.org.uk.
68. ŠÁNDOR, A. *Nejasnosti v případě Skripal. Když se Smoljak-Svěrák zkombinuje s Horákovou*. 12. října 2018.
69. SCHNEIDER, J. *Britský „fejkomet“ v kauze Skripalových se zadrhl*. 9. října 2018.
http://ceskapozice.lidovky.cz/schneider-britsky-fejkomet-v-kauze-skripalovych-se-zadrhl-paz-/forum.aspx?c=A181009_123540_pozice-forum_lube
70. Bývalý prezident Václav Klaus řekl Právu: Vláda musí umět v EU říkat ne. Právo 2. června 2018.
71. Novičok má hlídat úřad Drábové, říká Zeman. Nemáme ho na seznamu, brání se předsedkyně. *ECHO 24 NOVÉ* 27. března 2018.
72. https://www.lidovky.cz/drabova-latky-zvane-novicok-se-v-cesku-nevyrabely-syntetizoval-se-mohly-mikrogramy-a230-nebyla-v-i2x-/zpravy-domov.aspx?c=A180504_103412_ln_domov_gib
73. Opozice rozhořčena Zemanovými výroky o výrobě novičoku u nás, Právo 5. května 2018.
74. Drábová: Naše inspekce ve vojenském ústavu novičok neobjevila. Právo, 5. května 2018.
75. SHABU, M. *O přesném způsobu nakládání s látkami typu novičok v Česku věděla vláda už před měsícem. Informace si nechala pro sebe*. Lidové noviny 10. května 2018.
76. KELLER, J. *Detektivka s otevřeným koncem*. Právo 26. května 2018.
77. Zeman se opět mýlil. Česko podle něj vyrábělo novičok, ministerstvo obrany i Drábová za SÚJB tvrdí opak. Lidové noviny, 24. října 2018.
78. KELLER, J. *Pravda jako státní tajemství*. Právo 9. května 2018.
79. Finian Cunningham. *Skripal and Syria. The Imperative of Criminalizing Russia*. 11. září 2018.
80. STŘEDA, L. *Zničení syrských chemických zbraní: další krok k celosvětovému chemickému odzbrojení, Vojenské rozhledy*, 2014, roč. 23 (55), č. 4, s. 88-101, ISSN 1210-3292 (tištěná verze), ISSN 2336-2995 (online), dostupné z www.vojenskerozhledy.cz
81. STŘEDA, L. *Kdo používá chemické zbraně v Sýrii a v Iráku. Hrozba chemických zbraní je stále aktuální*. CBRN revue, 1/2018, 27 Speciál.

82. STŘEDA, L. *Co se vlastně stalo v syrské Dúmě?* ATM, Ročník 50, číslo 9/2018. s. 16-18.
83. SCHNUR, P. *Orwell opět zde: Diktatura uvnitř a permanentní válka navenek.* Prvnizpravy.cz. 30. března 2018.
84. SCHNUR, P. *Kauza Skripal a podobnosti „červených linií“.*
85. Seventh report of the Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons-United Nations Joint Investigative Mechanism.
86. Decision. Addressing the Threat from Chemical Weapons Use. C-SS-4/DEC.3, 27 June 2018.
87. OPCW se defektivně stala nástrojem NATO, říká bývalý britský velvyslanec. 29. června 2018.
88. MOCEK, M. *Hra na zbabělce*, Právo 10. září 2018.

O autorovi

Ing. Ladislav Středa, CSc. (nar. 1950)

Po absolvování Vojenské akademie v Brně v roce 1973 vykonával řadu technických funkcí v chemickém vojsku ČSLA v oblasti výzkumu a vývoje prostředků ochrany proti zbraním hromadného ničení. V letech 1973-1977 pracoval ve Výzkumném a zkušebním středisku 070 v Brně, 1977-1982 Ministerstvu obrany, Správě technického rozvoje a v letech 1983-1994 na terénním pracovišti Vojenského technického ústavu ochrany Brno ve Vyškově. Vojenskou kariéru zakončil v Úřadu pro kontrolu odzbrojení Armády České republiky v roce 1995.

Po odchodu z Armády ČR pracoval od roku 1996 do roku 2012 v oblasti kontroly zákazu chemických zbraní v národních orgánech pro implementaci Úmluvy o zákazu chemických zbraní v České republice - do roku 2000 v Ministerstvu průmyslu a obchodu České republiky a do roku 2012 ve Státním úřadu pro jadernou bezpečnost. Jeho poslední pracovní pozice ve Státním úřadu pro jadernou bezpečnost byla vedoucí oddělení pro kontrolu zákazu chemických zbraní. Aktivně se účastnil procesu vypracování národní legislativy a novelizace norem týkajících se kontroly zákazu chemických zbraní v České republice, na přípravě vládní Dohody mezi ČR a OPCW o poskytnutí pomoci a prezidentské Dohody mezi Českou republikou a OPCW o objektu pro ochranné účely. Koordinoval veškeré další aktivity a povinnosti, které pro Českou republiku vyplynuly po přijetí Úmluvy, především zpracování deklarací pro Technický sekretariát OPCW, přijetí mezinárodních inspekcí a vlastní kontrolní činnost oddělení podle zákona č. 19/1997 Sb.

Je autorem nebo spoluautorem více než 100 publikací v domácích a zahraničních odborných časopisech a přednáškách na konferencích, 21 výzkumných zpráv, 12 učebních a výcvikových pomůcek a 7 knih.